

ZBORNIK OB 125-LETNICI PTUJSKE GIMNAZIJE

C

ZBORNIK OB 125-LETNICI PTUJSKE GIMNAZIJE

ZALOŽNIK: GIMNAZIJA PTUJ, 1994

... v hladu tega pogleda se mi odkrije zemljevid Slovenije, kot bi bil posnet s satelita in bi bil istočasno snov spominske fantazije; nato se sredi podobe izoblikuje nov emblem — Vaška situla, znamenita bronasta posoda iz okoli 6. stoletja pred našim štetjem, ki je resnična "podoba časa", je emblem za veliko civilizacijsko tradicijo te pokrajine, je aktualen znak za neodjenljivo trmo, ki nas priklepa na to zemljo...

(Tomaž Brejc: Slikarske metamorfoze 1984-1994)

slika na naslovnici:

DUŠAN KIRBIŠ

Geschichte einer Jugend, 1984

akril/platno, 180 x 260 cm

ZBORNİK OB 125-LETNICI PTUJSKE GIMNAZIJE

SG1444

IVAN BRATKO
MARJETA CIGLENEČKI
RUDOLF ČEH
DARINKA ČRETNIK
DORICA EMERŠIČ
STANKA GAČNIK
BRANKA BEZELJAK GLAZER
NADA JURKOVIČ
JELKA KOKOL
DARJA KOTER
MARIJA HERNJA MASTEN
IRENA MAVRIČ
META PUKLAVEC
BRANKO ŠALAMUN, DR.
JANJA ŠTERBAL
LJUBICA ŠULIGOJ, DR.
BOJAN TERBUC
BORIS ZMAZEK, MAG.

1921-01-10

444102

444102

ZBORNIK OB 125-LETNICI GIMNAZIJE V PTUJU

UREDNIŠKI ODBOR: MELANI CENTRIH, DARINKA ČRETNIK, VLADO HORVAT, MARIJA MEZNARIČ, DUŠANKA PEŠEC, META PUKLAVEC, STANE ŠENVETER, DOBRINA RAJŠP VORŠIČ IN BORIS ZMAZEK

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: VLADO HORVAT

LEKTORJI IN KOREKTORJI: MARJANA JEROMEL, JOŽICA MEGLA, MARIJA MIR MILOŠIČ IN DUŠANKA PEŠEC

PREVODI: IVO BAN, SLAVICA BRATUŠA, MELANI CENTRIH, MARIJANA RAJH, DOBRINA RAJŠP VORŠIČ — NEMŠKI JEZIK

ALENKA KETIŠ IN BOJANKA KOLARIČ — ANGLEŠKI JEZIK

LIKOVNA IN TEHNIČNA OPREMA: DUŠAN KIRBIŠ

BARVNE REPRODUKCIJE IZBRALA STANKA GAČNIK IZ POKRAJINSKEGA MUZEJA PTUJ

RAČUNALNIŠKO OBLIKOVANJE: STANE ŠENVETER

FOTOGRAFIJE: BINE KOVAČIČ, FOTO LANGERHOLC, STUDIO 5

TISK: PP PC PTUJSKA TISKARNA PTUJ, 1994

ŠTEVILO IZVODOV: 2000

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK: GIMNAZIJA PTUJ

IZDAJO JE OMOGOČILA: SKUPŠČINA OBČINE PTUJ

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije je Zbornik ob 125-letnici gimnazije v Ptuj opuščen plačila takse po 10. točki 20. člena Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS št. 18/90)

CIP — kataložni zapis o publikaciji

Ljudska in študijska knjižnica Ivana Potrča Ptuj

061.75 (497.12PTUJ) : 373.5

ZBORNIK OB 125-LETNICI GIMNAZIJE V PTUJU

Ptuj, Gimnazija, 1994

07 -10- 1994

099406889

a

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k izidu zbornika.

Uredniški odbor

Obletnice so sicer izmišljeni mejniki, visoke obletnice pa dokazujejo trdoživost in življenjsko moč. 125-letnica gimnazije na Ptuju je nedvomno takšen dogodek.

Mesto Ptuj kot dinamično središče širšega okolja, ki je zmoglo toliko moči, da je oblikovalo zavest o potrebnosti znanja, je lahko zapisovalo zgodovino in sodelovalo pri njenem nastajanju. Zato ne preseneča bogata zgodovina ptujske gimnazije kot odsev na aktualne dogodke v ožjem in širšem okolju, prav tako ne vztrajnost mesta, da ohrani najsvetejše — hram učenosti.

Mesto mora tudi danes zavrniti vsak poskus odtujevanja skrbi za svoje šole, pa če iz ust države še tako vabljivo zveni sintagma "enakega-istega". Ker volja, hotenje, skrb danes niso več dovolj — obseg odkritega znanja je že tako velik, da tudi tehnična pomagala ne zmorejo več zagotoviti potrebnega — se ostri skrb za kvaliteto znanja. Zato mora mesto ponuditi pogoje, da se znanje nenehno bogati in preverja, in ne sme dovoliti pobega v lagodno okrilje države.

Ali je odgovor na omenjen izziv v ideji o Centru humanističnih dejavnosti, v katerem bo Gimnazija le del, vendar samostojen sistem v procesu pridobivanja, odkrivanja in hranjenja znanja, drugi del pa bodo tvorile raziskovalne in kulturne ustanove našega mesta? Ali bomo smeli čez čas reči, da smo izzvali ves naš intelektualni potencial in ustvarjalne sposobnosti? Domišljamo si, da je cilj izobraževanja to in ne kaj drugega. To sicer ni zagotovilo za življenjsko srečo, lahko pa razširi priložnosti.

Učiteljem in dijakom želim, da izkoristijo svoje priložnosti tako, kot so jih izkoristili številni gimnazijci ptujske gimnazije v preteklih letih in ustvarili podobo, ki nam je v čast in ponos.

Predsednik Skupščine občine Ptuj
VOJTEH RAJHER

MARIJA HERNJA MASTEN

PTUJSKA GIMNAZIJA OD NASTANKA 1869 DO 1918

O zgodovini gimnazije je bilo ob njenih jubilejih zapisanega že mnogo. Pomembna in po rangi najvišja izobraževalna ustanova za mesto Ptuj in njegovo širšo okolico je bila vedno v centru pozornosti, obravnav in proučevanja, njenega sociološko-vzgojnega vpliva na kulturno, politično in gospodarsko življenje.

V dveh šolskih poročilih, za 31. leto — 1899/1900 in 32. leto — 1900/1901, Gimnazije cesarja Franca Jožefa v Ptujju je ravnatelj Andrej Gubo objavil članka z naslovoma Preselitev iz stare hiše in Vselitev v novo hišo, s podnaslovom K zgodovini gimnazije.¹

Gubo je obdelal zgodovino in delo šole od ustanovitve do leta 1900 z očmi ravnatelja avstroogrske države. Avtor je uporabil arhivsko gradivo, ki je bilo takrat še ohranjeno, omenimo le pomembnejše zapisnike in letna gimnazijska poročila, gimnazijsko kroniko,² arhiv mestne občine Ptuj in arhiv ptujskega glavarstva. Prav zaradi tega, ker so se nekateri teh virov izgubili, se moramo v navajanju nekaterih dejstev naslanjati na oba prej omenjena prispevka.

Pomembne prispevke so napisali še dr. Josip Komljanec ob gimnazijski šestdesetletnici v izvestju leta 1929, dr. Ljubica Šuligoj in Rudolf Čeh pa ob njeni stoletnici. Nekaj prispevkov, ki se nanašajo na historični pregled gimnazije, je bilo objavljenih tudi v Tedniku in drugih publikacijah.³

Ker so starejši zapisi v nemškem jeziku in starejša literatura in izvestja mnogim nedostopna, je prav, da ob visokem jubileju osvežimo spomin. Že znanim dejstvom iz zgodovine ptujske gimnazije, ki so bila predvsem za starejše obdobje nacionalno prikazana enostransko — nemško, sem poskusila dodati njihov antipod s prikazom tistih izpuščenih, zamolčanih — slovenskih dejstev.

ŠOLSTVO NA PTUJU PRED USTANOVITVIJO GIMNAZIJE

Ptujsko območje s srednjeveškim mestnim jedrom, ki je imelo bogato šolsko tradicijo, je dobilo srednjo šolo sorazmerno pozno. Da je temu tako, najbrž ni kriva tradicija šolstva na Ptujju, ki je prav častitljiva, saj je imelo mesto dva zgodaj ustanovljena samostana, minoritskega (1238) in dominikanskega (1230). Oba redova sta dala mestu in okolici močan pečat na vseh področjih, permanentno pa je pri obeh potekalo izobraževanje.

V statutu Ptujja iz leta 1513 je omenjena šola.⁴ V zapisniku mestnega sveta najdemo, da je bil 3. januarja 1653 nastavljen kot novi učitelj Janez Casar (Johann Casar), ki je prišel iz Gradca. Pri župniku je dobival hrano, plačo pa je prejemal od magistrata.⁵

21. novembra 1653 se je pozanimal pri magistratu, koliko mora plačevati kantorjema. Eden je zahteval plačilo 20, drugi 24 goldinarjev. Sam je bil mnenja, da ne moreta dobivati več kot 10 goldinarjev, saj je sam prejemal le 44 goldinarjev. Hkrati se je pritožil, da so mu meščani dolžni 49 goldinarjev. Mestni svet mu je dal le ustni odgovor, da v starejših mestnih zapisnikih ni najti nobenega vpisa, koliko naj učitelj plačuje kantorju, zato se morajo o plačilu medsebojno dogovoriti. Glede zaostanka plačila meščanov pa so mu odgovorili, da bodo le-te na prvi semanji dan izterjali in učitelju poravnali njegov dolg.⁶

Kasnejši vpisi v zapisnikih se nanašajo več ali manj na neredno plačevanje učitelju in na njegove pritožbe.

Leta 1796 je bila farna šola prestavljena v minoritski samostan. Od leta 1845 je bila župnijska šola za župnijo sv. Jurija nemška, za župnijo sv. Petra in Pavla pa slovenska pri minoritih. Dvorazrednico je vodil učitelj z dvema suplentoma.

Nadaljnjo izobrazbo, višji, tretji razred pa so učenci pridobili tako, da so opravili izpite na okrožni glavni šoli v Mariboru.

Z ustanovitvijo nove samostojne občinske uprave je bila njena prva skrb ureditev Mestne glavne šole. Ministrstvo za šolstvo je ustanovitev odobrilo 31. decembra 1850.⁷

To je bil za mestno občino velik zalogaj, saj je morala sama financirati štiri svetne učitelje ter duhovnika za poučevanje verouka, zgraditi pa je morala tudi novo šolsko zgradbo.

Glavna šola je bila odprta v šolskem letu 1850/51, v letu 1853 je bila na mestu stare mežnarije zgrajena nova dvonadstropna zgradba.⁸ Občina je velikopotezno zasnovala svoje načrte, saj bi bilo v novi zgradbi dovolj prostora tudi za nižjo realko.

Želja, da bi dobili nižjo realko, ki bi bila za izobrazbo meščanov nujno potrebna, pa ni bila lahko uresničljiva. Šola je imela veliko število šoloobveznih otrok, glavno šolo jih je obiskovalo 300, 200 pa slovensko župnijsko šolo. Vsi potencialni srednješolci pa za nadaljnje šolanje na Ptuj niso imeli nobene možnosti. Zaradi tega, ker Ptuj ni imel srednje šole, so premožni Ptujčani pred ustanovitvijo gimnazije svoje otroke pošiljali na šolanje v Maribor, Zagreb, Gradec, na Dunaj in v Celovec. Mesto je z novo ureditvijo dobilo nove nižje in višje upravne in sodne organe, ki so potrebovali vedno več uslužbencev z višjo izobrazbeno strukturo.

Najpomembnejši družbeni premik pa je gotovo bil osveščenje slovenskega prebivalstva in zavedanje lastne nacionalne identitete. V prvi polovici 19. stoletja se v Evropi uresničujeta dve vrsti gibanja, liberalno — demokratično in nacionalno. Odraz tega gibanja pri nas je ustanovitev Narodne čitalnice na Ptuj leta 1864. Glavni pobudniki za njeno ustanovitev so bili znani narodnjaki: Mihael Herman,⁹ Oroslov Caf, Avguštin Čuček, Meško, dr. Mravljak, Božidar Raič, Ferdinand Raisp in drugi.

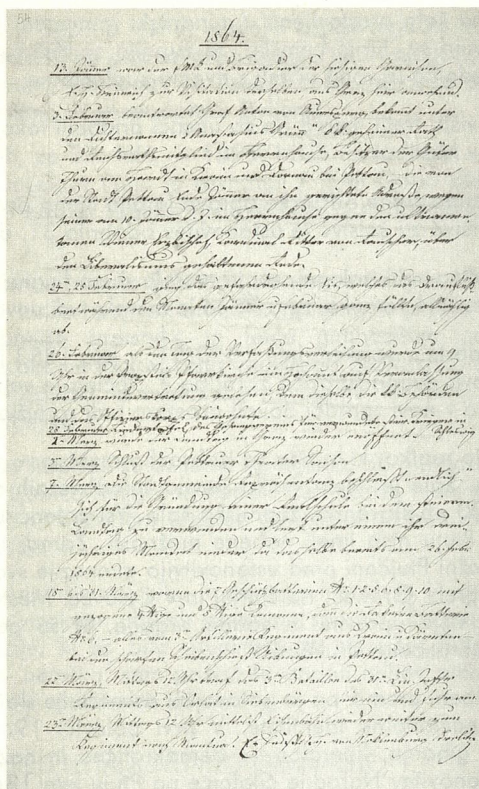
Ko so se leta 1864 pripravljali na slovesno odprtje ptujske čitalnice, so razmišljali tudi o ustanovitvi ptujske realke.¹⁰

Razloga, da v Ptuj ni bilo srednje šole že prej, torej ne gre pripisovati temu, da bi bil Ptuj brez šolske tradicije, nasprotno, njegova večstoletna tradicija šolstva bi mu morala biti odlično priporočilo. Razlog ni bil niti v tem, da bi bilo za šolo premalo otrok. Vzrokov je najbrž več, najbolj meritoren pa je bil ta, da oblast preprosto ni želela dati ljudem spodnjega konca Štajerske izobraževalne institucije srednjega ranga, ki bi poleg splošnih znanj v ljudeh lahko budila tudi narodno zavest.

BOJ V DEŽELNEM ZBORU ZA USTANOVITEV NIŽJE GIMNAZIJE

7. marca 1864 so predstavniki občine sklenili, da naj se na Ptuj "končno" ustanovi srednja šola. Sklep mestnega sveta s prošnjo za ustanovitev gimnazije je bil posredovan štajerskemu deželnemu zboru.¹¹

Na 12. seji tretjega zasedanja štajerskega deželnega zbora, 12. aprila, je Herman predal peticijo deželnemu glavarju. Na 16. seji so jo obravnavali.¹²

Kronika Ptuja, 7. marec 1864. Predstavniki občine so sklenili, da naj se na Ptuj "končno" usta-novi srednja šola

V deželnem zboru je peticijo, ki jo je pripravil mestni svet, prebral poslanec dr. Ritter pl. Wasser. Mesto je prošnjo utemeljilo tako: "Prebivalci političnega okraja Ptuj, ki šteje 44.000 prebivalcev, so z največjim zanimanjem spremljali delo deželnega zbora, ki si prizadeva povečati izobraženost prebivalcev Štajerske in ustanavlja realne srednje šole."

Nato so prikazali stanje v velikem ptujskem okraju in nujnost ustanovitve srednje šole v mestu Ptuj, ki je bilo samo pripravljeno za njeno ustanovitev mnogo prispevati. Glavni poudarek je bil, da bi imeli tudi revni in slabše situirani mladi možnost pridobiti izobrazbo s področja naravoslovnih ved v domačem kraju, ki jim lahko nudi poceni stanovanje in oskrbo.

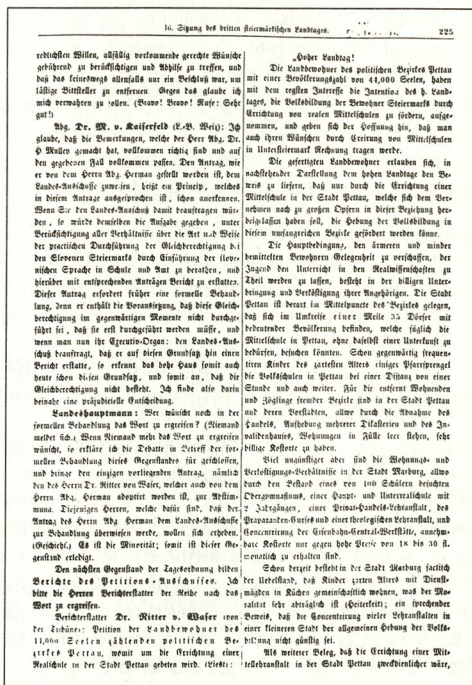
Ptuj ima ugodno lego, saj leži v središču okraja, v razdalji ene milje ga obdaja 35 vasi z velikim številom prebivalstva. Za učence in vajence iz oddaljenejših krajev je na razpolago dovolj stanovanj v mestu in predmestjih. Ker je bila trgovina v upadu, ukinjen invalidski dom, je bilo dovolj praznih stanovanj. V Mariboru, kjer je obiskovalo šole 400 učencev, hodili so v višjo gimnazijo, glavno in nižjo realko z dvema letnikoma, pri-

vatno trgovsko šolo, v pripravljalni tečaj, na teološko fakulteto, in kjer so bile centralne železniške delavnice, so znašali stroški bivanja od 18 do 30 goldinarjev.

Kot naslednji argument navaja peticija, da ima okraj Ptuj 15.216, mariborski okraj pa le 12.896 davkoplačevalcev.

Ker je bil ptujski okraj večji del nižinski, je razumljivo, da je hrana vsaj za tretjino cenejša kot v mariborskem, saj jo mora le-ta uvažati iz Lenarta, Ptuja, Ljutomera in Ormoža.

Ker je Ptuj po predpisu o nameščanju oficirjev uvrščen v šesti razred (Maribor v četrtega), so stanovanja na Ptujju za tretjino cenejša od mariborskih. V vsakoletnem poročilu Kmetijske družbe in trgovske zbornice se vinogradnikom očitata, da se njihova vina na svetovnem tržišču zaradi slabega kletarjenja ne morejo prodati. Slaba izobrazba se lahko spremeni le tako, da se ustanovi realna srednja šola, združena s kmetijsko in vinarsko šolo s sedežem v Ptujju, ki bo nudila možnost izobrazbe tudi manj premožnim. K realizaciji je potrebno pristopiti takoj, še posebej, ker se odpira možnost izvoza štajerskih vin v Nemčijo, glede na bodočo carinsko pogodbo. Dalje poročilo navaja, da je delo v malih avtonomnih občinah in 162 davčnih občinah, ki imajo le delno pismeno

Stenografski protokol zasedanja štajerskega
deželnega zbora, na katerem je bila predana
peticija mesta Ptuja, v kateri so zahtevali usta-
novitev gimnazije

predstavnike in pisarje, izredno težko. Ustanovitev srednješolskega zavoda je za njihovo poslovanje nujna. Dohodki ptujskega okraja so znašali od posrednih davkov 320.000 goldinarjev, od neposrednih 251.000 goldinarjev, iz lastnih sredstev okraj plačuje mestne in ljudske šole, vzdrževati mora močno razvejano krajevno in okrajno cestno omrežje, od tega dve pomembni povezavi proti Madžarski in Hrvaški, ki bi morali pravzaprav biti uvrščeni v zvezni rang cest, pa sta z zgraditvijo južne železnice zaradi domnevne razbremenitve postali breme Ormoža in Ptuja. Okraj je torej prispeval vse, kar je zmogel, dežela pa je imela do njega mačehovski odnos, še več, odreka mu pravico do duhovne kulture.

Formula iz madžarske ustave "plebs misera contribuens" ima v mestu in okraju polno veljavo. Mesti Celje in Maribor imata realke in višji gimnaziji ter dobivata državna sredstva in sta torej znatno manj obremenjeni kot Ptuj.

Glede na navedbe, ki vnebovpijoče kličejo po rešitvi, so predlagatelji prosili, da se peticija, ki jo je podpisalo 18 občinskih predstavnikov, da v obravnavo deželnemu zboru.

Mihael Herman, deželni poslanec za kmečke občine okraja Ptuj, je v svoji diskusiji predlog Ptujčanov še podkrepil. Zavzel se je za ustanovitev realke na Ptuj. ¹³ Iz neke študije je z dovoljenjem zbora prebral ugotovitve ekonomistov o škodljivih vplivih neproporcionalnega razvoja, prehitrega pospeševanja industrije ter prevelikega zapostavljanja in zanemarjanja kmetijstva. Kmetijstvo pa je tista veja gospodarstva, ki je na Štajerskem prednjačila. Največja ovira za zaostajanje kmetijstva je zanemarjanje vzgoje in izobraževanja kmečkega prebivalstva. Kmetu se lahko pomaga le tako, da dobi šole. Po njegovem mnenju so prav realke in kmetijskogospodarske šole tiste, ki jih kmet potrebuje. Te imajo v učnem programu naravoslovne vede — kemijo, ki je iz dneva v dan pomembnejši faktor življenja, brez zgodovine in geografije pa bi ostal svet za kmeta nepoznan, zato je pouk na teh šolah brez teh predmetov nemogoč.

V domačem in hrvaškem časopisu je bilo zaslediti članke, ki so pozdravljali idejo o ustanovitvi realne šole na Ptuj. Herman je jasno izrazil, da je proti vsaki centralizaciji šol v dveh krajih (Maribor in Celje). Šole morajo biti v nekem nacionalnem prostoru enakomerno razporejene. Ptuj pa je pripravljen za ustanovitev srednje šole prispevati 50.000 goldinarjev lastnih sredstev in si zato zasluži, da se šola v tem mestu ustanovi. Predlagal je, naj deželni odbor že na tej isti seji poda svoje poročilo o ustanovitvi realke na Ptuj, še posebej, ker je sam že leto prej vložil enak predlog.

Ker se je Herman v svoji razpravi dotaknil Maribora, se je oglasil k besedi mariborski poslanec Feyrer. Oporekal je Hermanu, češ da bo deželni odbor, ki mu je bila peticija dana v obravnavo, o njej razpravljaj, temeljito proučil vso zadevo in nižjo realno šolo postavil tja, kamor se mu bo zdelo najbolj primerno. Po njegovem mnenju ni potrebno, da se prav na Ptuj odpre realka. Bil je celo mnenja, da "tisti, ki se bodo ukvarjali le s kmetijstvom, se z gotovostjo ne bodo vpisali v realko." Če je ptujski okraj popolnoma kmetijski, industrija pa močno zaostaja, je v Mariboru prav nasprotno; industrija je pomemben gospodarski faktor, ki je še v naraščanju, saj se ustanavljajo mnoge železniške delavnice. Na koncu je bil mnenja, da bi prebivalci mariborskega območja gotovo bolj potrebovali realno šolo in jo tudi v večjem številu obiskovali kot Ptujčani.

V razpravi je sodeloval še Plankensteiner iz Murava, ki se je oglasil k besedi ter poskusil napačno prikazati Hermanovo izvajanje glede neproporcionalnega razvoja med industrijo in kmetijstvom, češ da ni res, da se na Štajerskem industriji daje

prevelika prednost pred kmetijstvom. V podučnem tonu mu je dal vedeti, da so dežele, ki imajo dobro razvito kmetijstvo, lahko le tiste, ki imajo močno razvito industrijo.

Herman je bil v svoji repliki ogorčen in je na kratko odgovoril obema poslancema. Ponovno pa se je vrnil k temi o ustanovitvi nove izobraževalne ustanove, šole, in ta mora biti po njegovem mnenju namenjena kmečkim sinovom, ki jih je potrebno najprej upoštevati. Za primer je navedel ptujsko minoritsko podeželsko župnijo, ki je štela 6000 prebivalcev, skoraj toliko kot Maribor, in "imela tudi delavce", ki sicer ne delajo v firmah s tujim kapitalom, delajo pa na zemlji. Nato je pikro pripomnil: "In ti bi bili zelo veseli, če bi svoje otroke mogli dati v boljšo šolo; sicer pa kaj bi to, saj so samo navadno kmečko ljudstvo, ki ima čast, da ga lahko zatirate in stiskate..." Za to pripombo ga je deželni glavar celo opozoril, naj se brzda v izbiri izrazov.

Diskutirala sta še poročevalec Waser in Moritz von Kaiserfeld. Waser je med ostalim povedal, da je Herman že leto poprej vložil zahtevek za preučitev ustanovitve nižje realne šole na Ptuj in do sedaj še ni dobil odgovora. Kaiserfeld je v dolgi razpravi omenil, da je tak predlog prvi poslal tudi Maribor.

Hermanov predlog je zbor obravnaval na 34. seji preteklega leta in ga dal v preučitev deželnemu odboru. Ta bi moral predložiti podatke, v kakšni višini bi ptujski okraj lahko sofinanciral tako šolo. Podatki so prispeli zelo pozno. Menil je, da sta sedaj dve mesti v sporu glede tega, katero bo dobilo realno šolo. Maribor zahteva višjo realno šolo, Ptuj sicer zaenkrat samo nižjo, seveda z namenom, da jo v bodočnosti razširi v višjo. Sam se je spraševal, ali je na spodnjem Štajerskem sploh potrebno uvajati realke. Razpravljal je celo o tem, ali ne bi bilo bolje vpeljati povsod realnih gimnazij in spreminiti šolski sistem.

Na koncu je zadevo obrnil v to smer, češ da je za gimnazije pristojna zvezna vlada, ki jih tudi financira, in če si torej Ptuj želi realno gimnazijo in bo lahko za njeno vzdrževanje plačeval prispevke, se bo moral najbrž za odobritev obrniti na državo, ne pa na deželo. Ker je v zvezi z ustanovitvijo toliko odprtih vprašanj in je projekt še nezrel, komisija ni mogla pripraviti poročila za deželni zbor.

Razprava je dobila tako razsežnost, da je bil poslanec Waser mnenja, da je zadeva ušla iz rok celo predsedujočemu. Ko je poročevalec Waser ugotovil, da predlogu peticijskega odbora "nobena stran ni nasprotovala", so se poslanci zbora hahljali, predlog pa so kljub vsemu potrdili.¹⁴

In to je bil šele začetek. Pogajanja med deželo in mestom ter šolsko oblastjo so se komaj pričela. Prizadevanja slovenskih poslancev so bila velika, razprave težke, po večini obarvane z močno nacionalno noto.

Herman je ob neki drugi priložnosti na neko Kaiserfeldovo razpravo tako odgovoril: "Že večkrat smo doživeli, da nas druga stran tiranizira, tega ne bomo več trpeli. Povem Vam, gospodje, prav predhodni govornik je tisti, ob katerega imenu, Slovenci in Slovani čutijo nejevoljo, to še tem bolj, ker je po rojstvu in imenu Slovenec. Naj ti narejeni Nemci prepustijo skrb za naš nemški narod, ki ga nihče ne želi ogrožati, kar nam, Nemcem, svoje talente pa naj uporabijo za svoj narod, ne pa da nam obešajo na vrat s političnimi in nacionalnimi ekstravagancami, netoleranco in mržnjo drugih narodov. Berite slovenski tisk, pa boste zvedeli, kakšno je mnenje o gospodu predgovorniku."¹⁵

Na seji deželnega zbora novembra 1866 je Herman ponovno načel problem ustanovitve gimnazije. Kot je sam dejal, "z zadevo že petič utruja ta zbor", kar pa ni njegova krivda, temveč krivda deželnega odbora, ki zadevo zavlakuje in nič ne ukrene. Vse prošnje in predlogi, naslovljeni na vse mogoče uradne institucije, so povsod naleteli na gluha ušesa. "Nikoli si nisem mislil, da je neka uradna institucija tako samovoljna, nehumana, podla in površna, kot je ta deželni zbor ter njegovo obnašanje do našega predloga." Razlogi, ki jih je deželni zbor navedel v svojem računskem poročilu glede ustanovitve in financiranja, so bili po Hermanovem mnenju neutemeljeni in za lase privlečeni. Herman je predlog o ustanovitvi gimnazije podal že leta 1861. Tokrat je kategorično zahteval njegovo rešitev brez zavlacovanja ter teoretičnega razpravljanja o reorganizaciji deželnih višjih realnih šol in meščanskih šol.

Leta pa so minevala, ne da bi se kaj zgodilo.

Herman je nato ponovil še vsa znana dejstva, ki jih je ničkolikokrat predstavil na zboru, tokrat pa jih je podal kot samostojen predlog. Hermanov predlog po razpravi tudi tokrat ni bil sprejet.¹⁶

Dilema, ali naj se na Ptuj ustanovi nižja realka, nižja gimnazija ali morda meščanska šola, je po dveh letih pripeljala do enotnega stališča, da se na Ptuj ustanovi realna nižja gimnazija.

Občinski svet je na seji dne 14. julija 1868 soglasno sklenil, da želi na Ptuj realno gimnazijo, za katero bo sam zagotovil:

- a) potrebno zgradbo s primernimi prostori in jo po potrebi na stroške občine tudi adaptiral; za ta sredstva bo razpisal zbiranje prostovoljnih finančnih prispevkov;
- b) za začetni nakup učnih pripomočkov bo občina v treh letih prispevala 5000 goldinarjev;
- c) iz sredstev okrajnega zastopa bo občina vsako leto deželnemu fondu nakazala 500 goldinarjev za učila in druge učne potrebe;
- d) iz občinskih sredstev bo šlo vzdrževanje zgradbe, ogrevanje in razsvetljava.¹⁷

Posebni odbor je v poročilu zapisal, da ne bi želel, da bi moral deželni zbor sprejeti tak sklep, ki bi ga pri ustanovitvi izobraževalne ustanove spravil v spor s prebivalci, in ne želi, da bi mesto Ptuj dobilo meščansko šolo, ki bi bila v popolnem nasprotju z željo mesta Ptuja. Zato je odbor predlagal, da se na Ptuj ustanovi deželna štirirazredna realna nižja gimnazija.

Na seji 30. septembra 1868 je tak sklep potrdil še štajerski deželni zbor. Pogoj, da se lahko na Ptuj ustanovi deželna realna nižja gimnazija, je bil, da bo urejena po načelih, po katerih so delovale meščanske šole. Hkrati so se pričeli razgovori z vlado, kako urediti financiranje šole ter pokrivanje večjega deleža iz zahtevka državne subvencije.¹⁸

Na podlagi najvišjega pooblastila z dne 28. novembra je Ministrstvo za uk in bogočastje 5. decembra 1868 izdalo dekret, v katerem je bilo zapisano: "Ustanovitev deželne realne nižje gimnazije na Ptuj je v vseh pogledih zaželjena. Financiranje iz državnih sredstev se v principu ne izključuje, če sredstva deželnega fonda ne bi zadostovala."¹⁹

Dogovori med vlado in ministrstvom so bili končani. 8. julija 1869 je bil izdan cesarski dekret, 16. julija istega leta odredba šolskega sveta in sklep štajerskega deželnega od-

bora, da se prične financiranje s šolskim letom 1870/71. Za financiranje novo ustanovljene deželne realne nižje gimnazije je bila odobrena letna državna subvencija v višini 3500 goldinarjev.

DEŽELNI ODBOR IN MESTNA OBČINA SKLENETA LETA 1869 USTANOVITVENO POGODBO

Na podlagi tega sklepa in dovoljenja sta sklenila svet mestne občine Ptuj in deželni odbor pogodbo, ki je bila na Ptuj podpisana 26. julija, v Gradcu pa 31. julija 1869.

2. člen

Štajerski deželni fond bo prevzel plačevanje učiteljev, hišnika, dodatke in pokojnine ter remuneracije (dodatki in nagrade). V pristojnost deželnega odbora spada: vodenje šole, imenovanje ravnatelja, nastavljanje in zakonito delo učiteljev ter nastavljanje hišnika. Šolnina se bo zbirala v deželnem fondu, k tej pa je potrebno vključiti še subvencijo 3500 goldinarjev.

3. člen

Mestna občina bo zagotovila primerno šolsko poslopje oziroma adaptirala kako zgradbo s primernimi prostori, ki bodo ustrezali za šolski pouk. Ti morajo imeti primerno razsvetlavo in ogrevanje. Poskrbela bo za opremo ter vse ostalo, kar je potrebno za delo šole.

4. člen

Zadostno število prostorov :

- a) 4 učilnice,
- b) 1 do 2 risalnici, glede na število učencev (na učenca mora priti pol kvadratnega klaftra prostora),
- c) soba za prirodopisno zbirko,
- d) soba za fizikalno zbirko,
- e) soba za kemijski laboratorij,
- f) dodatni prostor za shranjevanje kemijskih preparatov,
- g) knjižnica in čitalnica,
- h) soba za učitelje in konference z direktorjevo pisarno,
- i) stanovanje za direktorja: 3 sobe, kabinet, kuhinja, shramba, drvarnica in klet,
- k) stanovanje za hišnika: 1 soba, kabinet, kuhinja in drvarnica
- l) ter vsi ostali potrebni prostori za spravljanje rekvizitov, kuriva in drugih potrebščin.

5. člen

Mestna občina se zavezuje, da bo na lastne stroške uredila:

- prvi razred prvega letnika,
- priskrbela do 1. oktobra 1869 stanovanje za direktorja in hišnika,
- do 1. oktobra uredila vse prostore, navedene v točki 4, ter jih primerno vzdrževala.

6. člen

Mestna občina bo deželnemu fondu nakazala v štirih enakih obrokih 5000 goldinarjev za nakup učil in učnih pripomočkov.

Za prvo ureditev šole ter nabavo prvih učnih pripomočkov bo mestna občina nakazala v deželni fond 5000 goldinarjev.

7. člen

Za nakupe novih učnih pripomočkov bo mestna občina deželnemu fondu od leta 1870 dalje letno nakazovala 500 goldinarjev.

8. člen

Direktor bo v soglasju s profesorji predlagal višino dotacije za posamezne predmete ter jo vsako leto predložil deželnemu odboru v odobritev. Obračuni bodo dostavljeni v vednost mestni občini.

9. člen

Deželna realna gimnazija se lahko ukine in preneha z delom le s soglasnim sklepom deželnega zbora in mestne občine. Če bi se to zgodilo, bodo vse zbirke, učni pripomočki in drugo postali last mestne občine Ptuj.

Pogodbo je za deželo podpisal Gleispach, deželni glavar, dr. Kaiserfeld, namestnik deželnega glavarja, in dr. Johann Fleck za deželni odbor, za mestno občino Ptuj pa župan dr. Franc Straßella, občinski svetniki Konrad Fürst, Anton Weinhardt, Vid Selinšek, Jurij Gorjup, Janez Bratanič, Franc Rodošek, Jožef Zistler, Jože Bračko, dr. Krause, Ludvik Bauer, Janez Sima, Ernest Eckl, Franc Strohmayr.²⁰

POZIV MEŠČANOM

Na občinski seji v mesecu decembru 1869 so ob posvetovanju, kako zagotoviti velika sredstva za ustanovitev gimnazije, sprejeli sklep, da bodo sredstva zbirali tudi od someščanov.

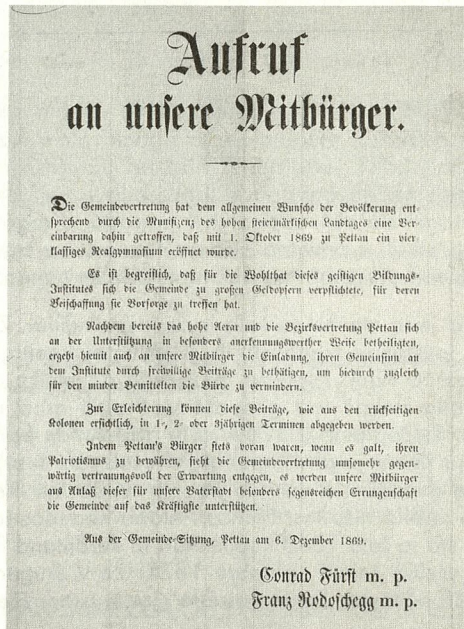
Predlagali so, naj zbiranje prispevkov opravita odbornika Fürst in Rodoschegg. Oba sta bila mnenja, da nista primerna za to nalogo. Prvič bi lahko prišlo do kakih pritiskov in bi akcija propadla, drugič, ker je to nadvse nevhvaležna naloga. Kljub vsemu so sklenili izdati tiskan poziv, ga razdeliti po hišah in nato subskripcijske liste po osmih dneh

zbrati. S pozivom je mestni svet seznanil meščane o otvoritvi gimnazije, o velikem finančnem bremenu, ki si ga je občina naložila, o pomembnem deležu erarja in okrajnega zastopa.

Someščane so vabili, da izkažejo svoj čut za skupnost in se s svojimi prispevki udeležijo te akcije ter tako zmanjšajo breme manj premožnih. V olajšavo tistim, ki bodo prispevali, je bila ponujena možnost odplačevanja v enakih obrokih v treh letih.

Ohranjena je le ena zbiralna pola, na kateri so podpisani:

dr. Strafella	300 goldinarjev
Conrad Fürst	300
Franc Rodoschegg	200
J. Zisteler	50 in delež pri Ordonančni hiši
W. Blanke	30
J. Bratschko	100
G. Gorupp	40 in dva deleža pri Ordonančni hiši
D. Viktor	50
F. Bauer	30
Bratanitsch	50 in delež pri Ordonančni hiši
Strohmayer	100

Poziv meščanom za zbiranje prispevkov za gimnazijo 1869

Sellinschegg

200 in delež pri Ordonančni hiši

J. Win(?)

40 in delež pri Ordonančni hiši

Vsi darovalci so se odločili prispevek plačati v obrokih.²¹ Tako imenovana Ordonančna hiša (Gosposka 35), ki so jo uporabljali tudi za vojašnico, je bila last več meščanov, ki so imeli v njej svoje deleže. Samo s to zbiralno polo je občina pridobila šest deležev. Sklepamo lahko, da je občina pridobila večino deležev, ostale pa je kasneje odkupila in tako pridobila prostor, na katerem je nato zgradila gimnazijo (Prešernova 31).

PRVO UČNO OSEBJE

Za prvega ravnatelja je bil imenovan Anton Fichna. Fichna je bil po rodu Čeh in je bil naklonjen slovenskim dijakom. Na gimnaziji je ostal do leta 1881. Kot učitelj je bil nastavljen Peter Končnik, ki je bil v šolskem letu 1873/74 imenovan za profesorja na državni gimnaziji v Celju, kasneje je postal šolski svetnik in direktor učiteljskega v Gradcu. Drugi učitelj je bil Rudolf Gaupmann, dolgoletni profesor in soustanovitelj Muzejskega društva Ptuj.

Kot provizorični učitelji so bili nastavljeni še veroučitelj Andrej Kraner, dr. Leo Filaferro, odvetniški koncipient, ki je vodil telovadbo, ter Weixler Anton, mestni kapelnik, ki je poučeval petje.²²

GIMNAZIJSKA ZGRADBA

Vpis v prvi razred je bil od 1. do 4. oktobra 1869, vpisalo se je 46 učencev. Zelo kratek čas, od pričetka pouka 5. oktobra, je šola gostovala v razredu takratne Glavne šole (kasneje dekleške in obrtne šole, danes hiša na Slovenskem trgu 11). Ta je bila sicer dovolj velikopotezno načrtovana, da bi lahko bila v njej nekaj časa tudi gimnazija, vendar so zaradi strogih določil, zapisanih v pogodbi o zagotovitvi prostorov, gimnazijo že v decembru preselili v privatno hišo na Krznarskem trgu 2 (danes Vrazov trg 2). Hišo, imenovano Pfisterhof, je mestna občina najela za gimnazijo.

Mestni svet je vedel, da je ta stavba za šolo le začasna rešitev. Zato je mestna občina za 29.000 goldinarjev (avstrijske vrednosti) in 70 dukatov kupila leta 1871 v Gosposki ulici 39 (29) hišo ritmojstra Karla Filaferra, ptujskega odvetnika, da bi jo adaptirali za gimnazijo.²³ Hiša je bila nekoč last gosposčine Ptujski grad in v njej je bil sedež gosposčinskega urada. 2. septembra 1783 jo je grof Anton Leslie prodal takratnemu najemniku gradu Francu Ksaverju pl. Korponu (kot svobodni dvor) za 2000 goldinarjev. Korponi so dokupili še dvorišče, ki je bilo še leta 1906 last Korponove žene Marije Ane. Od leta 1830 pa je bila hiša last Franca Antona Roderiča in njegovih sestra Konstance in Ane. Od teh sta jo leta 1843 kupila Karl in Ferdinand Filaferro. V to zgradbo se je gimnazija lahko vselila šele 9. oktobra 1871. Že v drugem šolskem letu je bilo vpisanih v prvi razred 68 učencev, kar je potrdilo njeno ustanovitev.

O otvoritvi je Raisp zapisal:

„Slavnostna otvoritev štirirazredne deželne realke je bila 5. oktobra. Ob 10. uri je imel prošt mašo, ki so ji prisostvovali okrajni glavar, okrajni sodnik, člani mestnega sveta, župan, profesorji in 42 vpisanih študentov. Nato je imel župan v učilnici otvoritveni go-

[illegible][illegible]

Zapis iz Kronike mesta Ptuja o slavnostni otvoritvi štirirazredne deželne realke dne 5. oktobra 1869. Kronist je dodal pikro pripombo o hvaležnosti Ptujčanov do poslanca Hermana.

vor, ki ga je nadaljeval direktor. Ob eni uri je bilo slavnostno kosilo v kazino, povabljenih je bilo sedemdeset gostov. Zvečer pa je bil ples.

Zasluga, da je Ptuj dobil gimnazijo, gre podeželskim občinam volilnega okraja Ptuj in c.kr. okrajnemu sodniku iz Vorava, Mihaelu Hermanu, ki si je celih osem let prizadeval v deželnem zboru in pri ptujski mestni občini za uresničitev želje prebivalstva. Zastopstvo mestne občine pa ga je zelo nehvaležno obravnavalo. Nehvaležnost je sveta plačilo!"²⁴

DEŽELNA NIŽJA REALNA GIMNAZIJA OD LETA 1869 DO LETA 1878

Vsako leto so objavili pogoje za vpis v šolo. Za drugo leto delovanja so bili vpisni pogoji naslednji: spričevala ljudske šole ni bilo potrebno priložiti, temveč so morali učenci opraviti sprejemni izpit. Imeti so morali zadovoljivo znanje iz verouka, znati so morali brati in pisati v učenem jeziku, po možnosti tudi v latinščini, zahtevana je bila tvorba in

analiza preprostih stavkov, znanje ortografije in interpunkcije ter pravilna raba pri nareku in vaje iz osnov računanja vseh štirih osnovnih računskih operacij celih števil.

Za vpis v drugi razred je učenec moral predložiti spričevalo o uspešno končanem prvem razredu gimnazije. Za vpis v prvi letnik je bila vpisna taksa 2 goldinarja, polletna šolnina za šolsko leto 1870/71 je znašala 6 goldinarjev. Vpisnina se je določala vsako leto posebej. Revne učence so lahko oprostili plačila šolnine.²⁵

Učni načrt je obsegal na teden 30 učnih ur. Prvi in drugi razred sta imela na teden le tri ure slovenščine, v tretjem in četrtem razredu pa le dve. Latinščine so imeli v prvem in drugem razredu po osem ur, v tretjem in četrtem pa po šest ur.

PREDMETNIK

1. razred: verouk, nemški jezik, latinščina, slovenščina, zemljepis in zgodovina, matematika, prirodopis, risanje in kaligrafija.

2. razred: verouk, nemški jezik, latinščina, slovenščina, zemljepis in zgodovina, matematika, prirodopis, risanje, kaligrafija.

3. razred: verouk, nemški jezik, latinščina, grščina, slovenščina, francoščina, zemljepis in zgodovina, matematika, fizika in kemija, risanje, kaligrafija.

4. razred: verouk, nemški jezik, latinščina, grščina, slovenščina, francoščina, zemljepis in zgodovina, matematika, fizika in kemija, risanje in kaligrafija.²⁶

V tretjem razredu so se učenci odločili za grški ali francoski jezik. Iz leta v leto se je manj učencev odločilo za vpis francoskega jezika, pretežna večina se jih je odločila za grščino, torej za humanistični tip gimnazije.²⁷

Šol. leto	štev. učencev	grški j.	francoski j.
1872/73	19	12	7
1873/74	24	12	12
1874/75	22	18	4
1875/76	22	16	6
1876/77	32	28	4
1877/78	25	25	3

15. oktobra 1878 je štajerski deželni odbor sklenil, da ptujsko gimnazijo spremeni v čisto nižjo gimnazijo. Gimnaziji se je spremenilo ime v Štajerska deželna nižja gimnazija (Steiermärkische — Landschaftliche Untergymnasium).²⁸

DEŽELNA NIŽJA GIMNAZIJA OD LETA 1879 DO LETA 1898

Vsakoletni vpis je kazal, da je imela šola dovolj učencev. Že po nekaj letih je bil večji problem dejstvo, da je gimnazija samo nižja in da učenci nimajo možnosti nadaljevati šolanja na Ptuj; potrebno bi jo bilo razširiti v osemletno višjo gimnazijo.

Komljanec je o tem zapisal: "Saj je bilo roditeljem in učencem jasno, da je prestop iz nižje gimnazije v višjo gimnazijo za učence težak. To so potrjevale izkušnje zlasti onih

Zahl 17

Gymnasial-Zeugnis.

Schäffer, Johann

geboren zu *Venec* am *1. Februar* 1869
 Schüler der *vierten* Classe am *stierm. landschaftl. Untergymnasium*
 zu *Pettau*, erhält hierdurch über das *erste* Semester des Schuljahres 1883
 ein Zeugnis der *ersten* Fortgangsstufe

Sittliches Betragen: *lobenswerth.*
 Fleiß: *befriedigend.*

Leistungen in den einzelnen Unterrichtsgegenständen:

Unterrichtsgegenstand	Leistungsgrad	Unterschrift des Fachlehrers
Religionslehre:	<i>befriedigend</i>	<i>J. Moser</i>
Lateinische Sprache:	<i>genügend</i>	<i>P. Ratzl</i>
Griechische Sprache:	<i>befriedigend</i>	<i>Klaus Brügler</i>
Deutsche Sprache (als Unterrichtssprache):	<i>befriedigend</i>	<i>Klaus Brügler</i>
Slavische Sprache:		
Geographie und Geschichte:	<i>befriedigend</i>	<i>J. Tschann</i>
Mathematik:	<i>genügend</i>	<i>Dr. H. Unterhuber</i>
Naturgeschichte:		
Physik:	<i>lobenswerth.</i>	<i>Dr. H. Unterhuber</i>
Freihandzeichnen:	<i>vorzüglich.</i>	<i>W. H. H.</i>
Kalligraphie:		
Gesang:	<i>befriedigend</i>	<i>Dr. H. Unterhuber</i>
Turnen:	<i>vorzüglich.</i>	<i>Klaus Brügler</i>
Sittenlehre für Schüler mit in der Eltern, Muttersprache:	<i>lobenswerth.</i>	<i>J. Moser</i>
Stierische Geographie und Geschichte:		

Außere Form der schriftlichen Arbeiten: *genügend*
 Zahl der verkauften Lehrstunden: *1* davon ohne Hochfertigung: *0*
 Pettau, am *12. Februar* 1883

J. Tschann
Director

Dr. H. Unterhuber
Classenrath

Note

Scala

Für die Eltern: ☐ lobenswerth ☐ befriedigend ☐ genügend ☐ mangelhaft
 Für die Fortgangsstufe: ☐ lobenswerth ☐ befriedigend ☐ genügend ☐ mangelhaft

Gimnazijsko spričevalo

Življenje v mestu se je spremenilo, saj so učenci prišli v gimnazijo iz različnih krajev. Dijaško življenje je prineslo s seboj tudi nekaj živahnosti, razposajenosti, kljub strogemu šolskemu redu. Tako najdemo zapis, da so dijaki nižje gimnazije po mnenju kronista zagrešili strahoten zločin, ko so v mestnem parku kipu cesarja Jožefa II. okrog vratu obesili venec.³¹ Storilce vseh prekrškov so strogo kaznovali. Včasih pa so se profesorji izkazali in učencu dodelili milejšo kazen. V primeru četrtošolca Antona Gregoreca, ki je na stranišču v navalu jeze storil pobalinsko dejanje in je narisal prof. Gaupmanna ter napisal, da je vol, osel... pes, se je zadeva končala za tisti čas dokaj milo. Na učiteljski konferenci so razpravljali, ali bi se odločili za strožjo ali milejšo kazen. Z zadevo so seznanili tudi šolskega nadzornika, ki je bil mnenja, da gre za precedenčen primer in da je potrebno uporabiti milejšo kazen. Učenec je moral za pet ur v zapor, pred celotnim profesorskim zborom in učenci prvega in četrtega razreda pa se je moral javno opravičiti. Grajo mu je izrekel v nedeljo, 6. aprila 1884, prof. Hubad. Nato je šel od desete do tretje ure sedet v zapor, kjer je moral reševati naloge iz matematike in lingvistike.³²

RAZŠIRITEV V VIŠJO GIMNAZIJO

Mestna občina je že leta 1872 prosila štajerski deželni zbor, naj ptujsko gimnazijo razširi v višjo gimnazijo; kot razlog je navedla izredno velik vpis. Toda do uresničitve razširitve gimnazije je prišlo šele v šolskem letu 1898/99.

Ponovno se je pričelo utrjujoče prepričevanje v štajerskem deželnem zboru.

Razlog za tako dolgo zavlačevanje ni bil le slabo finančno stanje dežele, na katerega se je zbor skliceval, pač pa moramo razloge iskati širše, v političnih tokovih štajerske politike in njenih usmeritvah, še posebej, ker je šlo za občutljivo področje in nacionalne želje po premoči na področju ptujskega okraja.

Leta 1877 je bila v deželnem zboru ponovno razprava o razširitvi ptujske gimnazije. V imenu šolskega odbora je bil poročevalec dr. Wretschko. Predlog sta vložila ptujski okrajni zastop in mestna občina Ptuj.

Wretschko je dejal, da se razširitev ptujske gimnazije v višjo gimnazijo v deželnem zboru vleče kot jara kača. Od leta 1872 skoraj ni bilo seje zbora, na kateri ne bi obravnavali zahtev, ki jih je Ptuj v zvezi s tem predložil zboru.

Do takrat se je Ministrstvo za uk in bogočastje vedno izreklo odklonilno do takih zahtevkov, v ptujskem primeru pa je bilo mesto tako zavzeto in prizadevno, da je bilo preprosto težko najti nasprotne argumente. Kljub konkurenci celjske in mariborske gimnazije je bil vpis v ptujsko gimnazijo iz leta v leto večji. V letu 1872 je gimnazijo na Ptuj obiskovalo 127 učencev.

Zgornji Hollabrun je imel gimnazijo od leta 1870. Imela je le 97 učencev in jo je financirala država. Višja gimnazija v Beljaku je imela v letu 1876 v šestih razredih 116 učencev. Ptujska šola je po mnenju Wretschka dosegala tudi v didaktičnem pogledu izjemne uspehe. V tem času se je tudi zanimanje za gimnazijsko šolanje povečalo. Po njegovem mnenju je prav zato potrebno šolo povzdigniti v višjo gimnazijo in ne v višjo realko, ker se večina učencev ne odloči za realko.

Tudi Kaiserfeld, zastopnik mesta Ptuja, se je v razpravi zavzel za razširitev gimnazije. Po njegovem gimnazija ni pomembna le za Ptuj, temveč za njegovo širšo okolico. Gimnazijo je označil za pomembno učno ustanovo za spodnjo Štajersko.

Razširitev je podprl tudi dr. Herman. Proti je bil poslanec veleposestnikov Conrad, ki je izjavil: "Vse lepo, le tistega poročilo ne pokaže, kaj je v ozadju — finance," kar so nekateri poslanci podkrepili s klici "bravo". Poslanec Pairhuber pa je bil mnenja, da je naloga države, da skrbi za državne šole, torej naj bo tudi njena zadeva, da spremeni status ptujske gimnazije v višjo gimnazijo.

Dr. Wretschko se s takimi argumenti ni strinjal in je poslance opozoril na nujnost razširitve gimnazije. Deželni zbor naj bi odobril postopno odprtitev štirih višjih razredov. Pri tem je potrebno upoštevati še pripravljenost mestne občine pri izpeljavi tega projekta. Zato bi tudi financiranje odpiranja višjih razredov potekalo postopno. Deželni zbor razširitve ni sprejel.³³

V naslednjem letu je bil predlog ponovno v obravnavi. Mestna občina se je obvezala, da bo prostore za šolo izboljšala ali našla nove, okrajni zastop pa bo letno sam prispeval 1000 goldinarjev.

Poročevalec v deželnem zboru je bil prof. Miha Žolgar, poslanec celjskih občin. Priporočal je sprejem prošnje Ptujčanov, zadeve okrog financiranja se je dotaknil le bežno, opozoril pa je še na tretji vidik, namreč, da je povečanje vpisa v višje razrede vsesplošna korist, saj večja izobrazbeno strukturo prebivalstva, kar je za ta del dežele še posebej pomembno.

Herman je poudaril, da ima ptujska gimnazija največji vpis v deželi, večjega kot marsikatera državna gimnazija, ostaja pa le torzo in kot taka ne more več dolgo delovati. Ptujski predstavnik dr. Kaiserfeld se je debati pridružil in spomnil, da je že pri prvem poskusu poročevalec šolskega odbora dr. Wretschko dovolj pojasnil razloge za razširitev.

Drugi poslanci so bili proti. Remschmidt je predlagal, naj prevzame vlada sama financiranje in skrb za realno gimnazijo na Ptuj. Takega mnenja je bil tudi Moritz Schreiner, ki ga je podprl tudi Pairhuber. Oba sta bila odločno proti razširitvi gimnazije ter proti temu, da bi jo financirala dežela. Razširitev gimnazije je bila tudi tokrat odklonjena.

Kljub številnim razpravam pa je bil na tej isti seji sprejet vsaj predlog odbora za šolstvo, da se realka spremeni v gimnazijo.

S sklepom št. 14912, sprejetim 16. septembra 1879, je Ministrstvo za uk in bogočastje spremenilo realno gimnazijo v gimnazijo z zahtevo, da obdrži kot obvezen predmet še risanje (štiri ure na teden).³⁴

Prehodno obdobje je trajalo do šolskega leta 1881/82, ko je celotna generacija končala realni program, od takrat naprej pa se je na šoli poučevalo po učnem programu, predpisanem za gimnazije.

Po tej spremembi je šolo zapustil ravnatelj dr. Anton Fichna. Konec šolskega leta 1881/82 je bil prestavljen za ravnatelja višje gimnazije v Leoben, ki je nastala prav tako iz višje realke. Začasno je prevzel del direktorja prof. Franc Hubad, ki je šolo vodil do šolskega leta 1884/85.

S politiko nastavljanja nemških profesorjev in s premeščanjem tistih, ki so tej politiki nasprotovali, je šola postajala germanizacijsko orodje mestnega sveta in dežele.

V letu 1881 je občinski svet razpravljal o gimnazijskem profesorju Jožefu Žitku zaradi njegove "nacionalne nestrpnosti".³⁵ Mestna občina je zaprosila deželni zastop, naj prof. Žitka premesti oziroma mu onemogoči nadaljnje politično delovanje. Žitka so označili kot pripadnika nacionalne klerikalne stranke. S svojim agitacijskim delom za okrajni zastop je nabiral glasove za svoje nacionalne kandidate, predvsem med podeželskimi volivci. Tej dejavnosti so pripisali tudi poraz nemške strani na volitvah. Tudi ob ljudskem štetju je profesor Žitek dal vpisati zase, za svoje otroke in ženo kot pogovorni jezik slovenščino.³⁶

Deželno namestništvo je v odgovoru navedlo, da obtožbe glede Žitkovega delovanja niso neutemeljene, kar kažejo tudi zaupne poizvedbe namestništva, vendar trenutno proti njemu ne morejo uvesti disciplinskega postopka. Zaenkrat se ga lahko le posvari, da takšno javno politično delovanje za srednješolskega profesorja ni primerno, še posebno ne v mestu Ptuj, kjer se politična in nacionalna nasprotja zaradi etnografskega položaja izražajo mnogo ostreje kot kje drugje. Če bo z delovanjem nadaljeval, bodo prisiljeni ukrepati.³⁷

Rudolf Gaupman, Pogled na Slovenski trg, 1870, ol. pl., 53 x 68 cm

4. septembra 1882 je Ptuj presenetila novica, da je prof. Josef Žitek premeščen na nižjo deželno gimnazijo v Leoben. Premestitev ni bila presenetljiva, kot je zapisal uradni občinski kronist, saj se je mestni svet sam obrnil na deželni zastop s prošnjo, naj Žitka, ki je znan kot slovenski agitator, odstranijo s Ptuja.³⁸

"Slovenci se igrajo z mislijo, da bi na tukajšnji gimnaziji vpeljali slovenščino kot učni jezik. V tem smislu delujejo predvsem podeželski duhovniki,"³⁹ je zapisal leta 1883 nemški kronist.

Imenovanje in nastavitev Hansa Tschaneta za direktorja ptujske gimnazije septembra 1885 je bilo nadaljevanje te politike.⁴⁰

V deželnem zboru je poslanec Raič prebral interpelacijo, ki se je nanašala na zasedanje proforskih mest na ptujski gimnaziji. Podpisali so jo poslanci: dr. Radey, Kukovec, Schutz, Vošnjak, dr. Dominkuš in Jerman.

Po uvodu, v katerem je podan krajši pregled od nastanka nižje realke, kasneje gimnazije, njenem načinu financiranja ter pogodbi med mestom in deželo, je zapisano: "Ta šola se je ustanovila z namenom, da bi se zadostilo potrebam po srednji šoli tudi v jugovzhodnem delu Štajerske. Glede na slovensko prebivalstvo tega dela Štajerske je bilo pričakovati, da bodo mesta profesorjev zasedali tisti, ki bodo govorili oba jezika.

Sčasoma so bila vsa mesta profesorjev zasedena, med njimi je bilo nastavljenih celo nekaj profesorjev, ki so znali tudi slovensko, kar je glede na večino učencev tudi pravilno.

Tudi deželni šolski svet je več let izrekal pohvale tako sestavljenemu proforskemu zboru, učenci te šole so dobro napredovali in mnoge med njimi bi našli na drugih šolah med najboljšimi. Sam deželni zbor pa je bil mnenja, da je bolje slovenske profesorje počasi eliminirati in na njihova mesta nastavljati Tirolce, ki ne znajo niti besedice slovensko.

Tako je bil pred dvema letoma iz Ptuja "zaradi službenih razlogov" v Leoben premeščen profesor, ker je deloval preveč v dobro slovenskega naroda in to prav od tega deželnega zbora, ki je izvoljen za celo deželo in mora spoštovati temeljne državne zakone. Na Ptuj so iz leobenske deželne višje gimnazije predstavili v spodnjo deželo "iz službenih razlogov" profesorja, ki je tam "postal nemogoč". Ti dve premestitvi sta deželo stali 1000 goldinarjev. Dosedanji začasni direktor, ki je dobro vodil šolo, pa si je moral poiskati novo mesto. Direktorsko mesto je zasedel Tirolec, ki ne zna slovensko, poleg vsega ima izpit le iz zemljepisa in zgodovine, čeprav je v razpisu, v kolikor ga sploh še objavljajo, poleg teh dveh predmetov zahtevan zmeraj še tretji predmet. Pripomniti je potrebno, da je bilo to delovno mesto zasedeno brez razpisa.

Tako je prišlo iz različnih razlogov do tega, da so za nekatere predmete zaposlili več profesorjev, kot bi bilo potrebno. Posledica teh sprememb je, da je bila na ptujski gimnaziji naslednja zasedba: dva zgodovinarja, dva prirodoslovca, trije filologi, en veroučitelj ter en učitelj lepopisja in risanja, zasedba torej, ki je ne najdemo na nobeni drugi šoli v celem vesoljnem cesarstvu. Za pouk slovenščine pogrešamo usposobljenega strokovnjaka. Ta predmet je od ustanovitve gimnazije naprej prepuščen največkrat matematiki ali prirodoslovcu.

Po navedbi vseh teh argumentov se visokemu deželnemu zboru postavlja vprašanje, ali bo še nadalje deloval v nasprotju z 19. členom ustave z dne 21. decembra 1867 ter v

nasprotju s štajerskim deželnim državnim zakonom z dne 30. decembra 1849, kjer se 3. člen glasi: "V deželi bivajoča ljudska plemena so enakopravna in imajo nesporno pravico do ohranjanja in negovanja svoje nacionalnosti in jezika — v nasprotju s pedagoškimi in didaktičnimi principi — v nasprotju z voljo in pravičnostjo, proti slovenskemu prebivalstvu."⁴¹

Gubo v svojem orisu zgodovine gimnazije v letu 1900 označi to dejanje Slovencev tako, kakor da je razvoju gimnazije ta interpelacija škodovala. Zapisal je, da je prišlo vprašanje gimnazije v deželnem zboru ponovno v obravnavo, vendar "na prav neljuben način."⁴²

Na to pritožbo slovenskih poslancev je bilo na 12. seji deželnega zbora 15. decembra 1885 podano obširno poročilo, ki ga je pripravil šolski odbor. Odbor je predlagal, naj se v letu 1885 na gimnaziji odobri in sistemizira novo delovno mesto učitelja verouka in slovenskega jezika, in sicer s 1000 goldinarji letne plače in 200 goldinarji dodatka.

Poslanci Ausserer, Heilsberg, dr. Moriz pl. Schreiner so v svojih diskusijah trdili, da so pritožbe v interpelaciji neutemeljene. Schreiner je v dolgi razpravi izrekel tudi naslednje: "Deželni odbor na ptujski gimnaziji ne more trpeti nemških hujšakačev, toda še manj slovenskih. Če mi gospodje trdijo, da je ptujska gimnazija na slovenskih tleh, postavljam tem absolutno nasprotno trditev. Ptujska gimnazija je na nemških tleh, Ptuj je nemško mesto, želi biti in ostati nemško mesto (odobravajoči klici bravo z leve strani) in ptujska gimnazija bo nemška, dokler bo obstajal ta štajerski deželni zbor."

Kljub taki razpravi je bil predlog šolskega odbora sprejet in gimnaziji odobren učitelj slovenskega jezika.⁴³

Ker so učenci, ki so se želeli vpisati v gimnazijo, znali slabo nemško, je ravnateljstvo gimnazije deželnemu odboru predlagalo, naj bi uvedli pripravljalni razred, po mariborskem in celjskem vzoru, kjer bi učenci pridobili več znanja nemščine.

V poročilu deželnega zbora leta 1888 so zapisali: "Na nižji deželni gimnaziji na Ptuj se že več let čuti, da učenci, ki želijo vstopiti v šolo in ki prihajajo iz ljudskih šol, ne morejo zadovoljiti predpisanim zahtevam, ki jih je izdalo ministrstvo za šolstvo. Razlog za to je v tem, da se v ljudskih šolah nemščina kot učni jezik redko ali pa sploh ne uporablja ter je znanje nemškega jezika slabo."⁴⁴

V Mariboru pa so se medtem razmere že spremenile in so namesto pripravljalnega razreda odprli štiri nižje razrede slovenske paralelke, v Celju pa so dobili samostojne nemško-slovenske razrede — zato je ta predlog zaenkrat propadel. Ker se je vpis zmanjšal in za gimnazijo ni kazalo najbolje, saj je mnogo staršev otroke raje poslalo v Celje ali Maribor, ker so bile razmere tam bolj urejene, je mestno občino pričelo resno skrbeti za njen obstoj. Da bi zagotovili obstoj gimnazije, je 7. novembra 1890 svet mestne občine sprejel sklep ter poslal deželnemu zboru zahtevo za razširitev gimnazije v popolno višjo gimnazijo z obljubo, da bo za šolo zagotovil zahtevane prostore in letno subvencijo 2000 goldinarjev.⁴⁵

Na 19. seji leta 1890 je deželni šolski svet med drugimi poročili podal tudi poročilo o ptujski gimnaziji, ki je bilo sprejeto, vendar je dr. Vošnjak o njem želel razpravljati. V razpravi je dejal, da imajo slovenski učenci nižje deželne gimnazije Ptuj premajhno znanje nemškega jezika in postavlja se vprašanje, kako to pomanjkljivost odpraviti, če hoče šola delovati še naprej. Deželni zbor tega problema dolgo ne bo več mogel odri-

vati. Priznal je, da je res, da je razvoj te ustanove zavrt zaradi premajhnega znanja nemškega jezika slovenskih učencev, ki se na to šolo po večini vpišejo iz podeželskih občin in hkrati opozoril deželni zbor, "da gimnazija na Ptuju boluje še kje drugje." Njeno nazadovanje je potrjeno tudi v poročilu, vendar deželni zbor ne želi videti resničnih razmer glede nacionalnosti učencev, ki so na Ptuj.

Dejal je: "Nočete uvideti, da je večina učencev Slovencev in bo tudi v bodoče. Ljudske šole na spodnjem Štajerskem ne boste nikoli germanizirali." V nadaljevanju je opozoril na kader, ki poučuje na šoli in ne zna večinskega jezika, jezika, ki ga govorijo učenci. Sprašuje se, kako so vsi ti profesorji pristali prav na tej gimnaziji. Po njegovem gre tako stanje pripisati direktorju in njegovemu ne kvalificiranemu obnašanju ter načinu vodenja gimnazije. Če človek, ki vodi deželno ustanovo, ki je obeh nacionalnosti in naj bo torej pravična do obeh, postavi na seji občinskega sveta zahtevo za subvencijo Südmarke iz občinskih sredstev, je po njegovem s tem dosežena meja vsake objektivnosti tega moža.

Schreiner je izjavil, da ne vidi razloga, zakaj bi profesorji na gimnaziji morali znati slovenski jezik, dokler je uradni učni jezik nemščina. Ker sta v Celju in Mariboru slovenski paralelki, je s tem zanj problem rešen, saj ti zadoščata za slovensko mladino.

Dr. Jurtela je v razpravi povedal, da eden izmed profesorjev na gimnaziji govori tako narečje, da ga nihče ne razume. Ravnatelj ni vpisal otrok po njihovih krstnih imenih ter je v dveh primerih samovoljno spremenil slovenska imena v nemška, da so se morali starši pritožiti.

Dr. Starkel je bil mnenja, da lahko direktor take ustanove pač pokaže toliko "nemštva", da zaprosi za podporo za Südmarke, sicer pa je take trditve zanikal že dr. Kokoschineg.⁴⁶

Šolski inšpektor dr. Wretschko je prvič že leta 1872, ko je prišlo vprašanje o razširitvi gimnazije na dnevni red v deželnem zboru, izjavil, "da ni nič slabšega kot ustvariti nekaj na pol, še posebej, če gre za šolo, bolje je, da ne ustanoviš nič."

V eni izmed razprav je bil dr. Moriz von Schreiner mnenja, da če se želi ustanovi pri njenem razvoju resnično pomagati, ne preostane nič drugega, kakor da se jo razširi v popolno gimnazijo, ki bi bila nadvse pomembna za mesto Ptuj. Kljub dodatni obrazložitvi, ki jo je podal Kokoschineg, je bila razširitev zaradi finančnih razlogov odklonjena.⁴⁷

Že na seji mestnega sveta 21. novembra 1890, ko je župan Ornig poročal o predaji peticije, je povedal, da so bila pričakovanja skeptična; poslanci bi se z razširitvijo strinjali le, če bi bil izpostavljen nemški značaj šole.⁴⁸

Svet mestne občine je z mnogo diplomacije prišel ogrevati druge poslance; posebej prizadevna sta bila Ornig z osebniimi stiki in dr. Kokoschineg. Vse to naj bi pripomoglo, da bi se poslanci končno odločili ter sprejeli ptujski predlog o izpolnitvi gimnazije.

Mestna občina ni dolgo mirovala, že v letu 1892 se je ponovno obrnila na deželni zbor.

Na to ponovno prošnjo, poslano 11. marca 1892, je deželni zastop svetu mestne občine odgovoril, da bo gimnazija razširjena, kakor hitro bo postala gimnazija v Leobnu državna.⁴⁹

V letu 1895 je deželni zastop mestnemu svetu poslal noto št. 26254, z dne 8. oktobra 1895, v kateri izraža veliko naklonjenost razširitvi gimnazije, hkrati pa postavlja zahtevo, da je potrebno urediti še dijaški dom s kapaciteto od 80 do 100 mest. Mestni svet se je takoj strinjal in je bil pripravljen na vsako žrtev; privolil je v ureditev "nemškega dijaškega doma."

Na 15. seji 31. januarja 1896 je deželni zbor razpravljal o razširitvi gimnazije. Poročevalec za šolski odbor je bil dr. Graf, ki je predlagal, naj deželni zbor pooblasti deželni šolski odbor, ko bo gimnazija v Leobnu podržavljena, da preuči možnosti in prošnje Ptujčanov o razširitvi gimnazije ter razišče, kako bo ta razširitev vplivala na frekvenco vpisa na nemški gimnaziji v Celju.

Zastopnik Ptuja dr. Kokoschineg je poudaril, da je Ptuj prav tako kot druga mesta, kot npr. Leoben, sposoben vzdrževati gimnazijo, sicer pa je potrebno upoštevati velike žrtve in pripravljenost mestne občine Ptuj. Njegova zahteva je bila, naj se k ureditvi problema pristopi takoj in naj se ne čaka, da bo postala gimnazija v Leobnu državna. Deželni zastop naj se prične takoj dogovarjati z mestno občino. Tak predlog je podprl tudi dr. Schreiner s tem, ko je poudaril: "Glede na dogajanja, ima dežela dvojno nalogo, ko se zavzema za to, da bi se ta edina nemška srednja šola v spodnjem delu dežele okrepila."

Sprejet je bil predlog šolskega odbora, da se zadeva odloži.⁵⁰

O njej so zopet začeli razpravljati na seji deželnega zbora 17. februarja 1897. Župan Ornig je predlagal, naj se pooblasti deželni odbor, da se bo pričel dogovarjati z mestno občino Ptuj o njenem prispevku za razširitev, ker je podržavljenje gimnazije v Leobnu takorekoč pred vrati. Tako bo lahko že vse pripravljeno, ko bo izvedeno podržavljenje leobenske gimnazije.

Na seji 26. februarja 1897 je Ornig utemeljil svojo zahtevo s tem, da je število prebivalstva političnega okraja Ptuj le za 2% manjše od števila prebivalstva v mariborskem okraju. Od razširitve gimnazije pa je močno odvisen njen obstoj. Zahteva je bila brez debate sprejeta in prepuščena šolskemu odboru.⁵¹

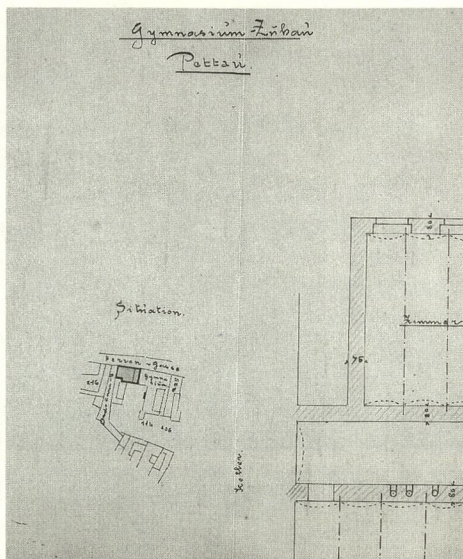
Na 10. seji 25. januarja 1898 sta dr. Kokoschineg in Ornig vložila predlog, v katerem predlagata, naj se gimnazija s šolskim letom 1898/99 prične sukcesivno razširjati v višjo gimnazijo. Predlog je podpisalo 12 poslancev. Obravnavali so ga na eni naslednjih sej, kjer ga je utemeljil poslanec Ornig.⁵²

Ker je leobenska gimnazija postala državna ter so se s tem finance na deželi sprostile, občina Ptuj pa je bila pripravljena za razširitev gimnazije sama mnogo prispevati, je Ornig predlagal, da se prošnji ugodí. Predlog je bil sprejet in brez razprave predan šolskemu odboru.⁵³

Na 30. seji 22. februarja 1898 je bilo podano kombinirano poročilo šolskega in finančnega odbora o predlogu ptujskih poslancev o razširitvi gimnazije. Poročevalec je bil dr. Thaner.⁵⁴

Ta predlog je možno združiti v dve točki.

1. 26. 2. 1897 je zbor že sprejel sklep, da se bo ptujska gimnazija razširila v višjo gimnazijo, kakor hitro bo postala gimnazija v Leobnu državna.

Situacijski načrt za gradnjo gimnazije

2. Upoštevati je potrebno gospodarsko-nacionalni vidik za mesto Ptuj in sosednje okraje.

K prvi točki se mora pripomniti, da je poddržavljenje leobenske gimnazije v zaključni fazi in da bo šola že v naslednjem šolskem letu financirana iz zveze. Zato bi nadaljnje zavlačevanje le s težavo opravičevali.

K drugi točki pa velja pripomniti, da se lahko dobri gospodarski učinki pričakujejo le od popolne gimnazije. Zbrani podatki dajejo naslednjo podobo:

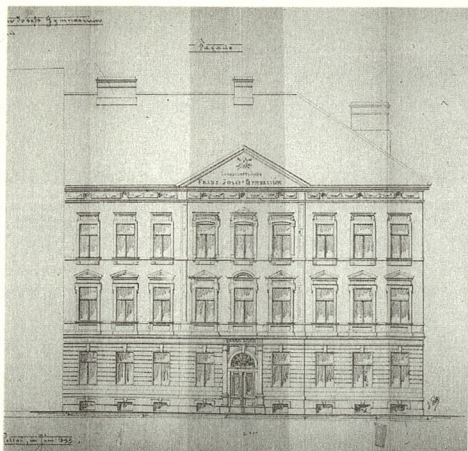
a) iz deželne nižje gimnazije Ptuj je v času od 1892/93 do 1896/97 prestopilo v druge gimnazije na Štajerskem v 5. razred: 41 učencev (21 v Celje, 12 v Maribor, 8 v Gradcu), v 2. do 4. razred 18 učencev (12 v Maribor), skupaj torej 59 učencev, na leto v poprečju 12 učencev, od tega 8 v peti razred;

b) število učencev iz Ljutomera, ki so v zadnjih petih letih hodili v šolo v Gradcu, Celju in Mariboru in niso prej obiskovali nižje gimnazije na Ptuj, je bilo 183; od tega 143 v Maribor, 17 v Celje, 8 v slovensko nižjo gimnazijo in 15 v gimnazijo v Gradcu.

Podatki utemeljujejo nujnost razširitve gimnazije, ki naj bi po predvidevanjih imela 200 dijakov. Število dijakov se predvideva glede na možnosti bivanja v dijaškem domu, ki mu deželni šolski svet pripisuje velik pomen.

Mestna občina je obljubila, da bo glede na naraščajoče število dijakov uredila prostor za 80 dijakov. Občina je predlagala, da bi bila ptujska srednja šola poimenovana po cesarju Francu Jožefu.

Hkrati se je mestna občina zavezala, da bo za ureditev potrebnih prostorov za višjo gimnazijo dogradila nove prostore in iz lastnih sredstev za to namenila 40.000 goldi-

Načrt fasade za višjo gimnazijo

narjev. Mestna občina bo redno vzdrževala vse prostore in zgradbo, v njene stroške gredo tudi kurjava, razsvetljava, za kar bo dala dodatnih 3500 goldinarjev. Za učne pripomočke bo mestna občina prispevala 1000 goldinarjev.⁵⁵

Sklep deželnega zbora je bil, da se razširitev ptujske nižje gimnazije v višjo dovoli z odobritvijo Ministrstva za uk in bogočastje z odločbo št. 15343, z dne 25. junija 1898, s posebnim pripisom, da se za vzdrževanje višje gimnazije ne sme prositi za sredstva iz državnega proračuna.

Po obvestilu deželnega šolskega sveta z dne 6. aprila 1898, št. 5489, ni več nobenega dvoma, da je s šolskim letom 1898/99 državna uprava prevzela financiranje gimnazije v Leobnu ter zato ni več nobenih ovir, ki bi nasprotovale otvoritvi višje gimnazije na Ptuj.

S šolskim letom 1898/99 se na Ptuj 16. septembra odpre peti razred.

OTVORITEV VIŠJE GIMNAZIJE

Otvoritev višje gimnazije je prinesla tudi spremembo v vodstvu. Dr. Tschanet je bil upokojen. Novi direktor je postal Andreas Gubo.

Že 5. razred v stari šoli je bil prenapolnjen, z otvoritvijo 6. razreda pa so nastale težave. Mestna občina je morala izpolniti pogoj, da bo za delo gimnazije zagotovila primerne učne prostore.

Pospeseno so se pričele priprave za gradnjo novega šolskega poslopja. Mestni urad je 10. junija 1899 sklical komisijo, ki je opravila ogled v Gosposki ulici.

Mestna občina je nameravala po porušenju tako imenovane občinske kasarne (Komunal-kasarne) prizidati novi trakt med starim Ferkovim muzejem do vogala Gosposke ulice.

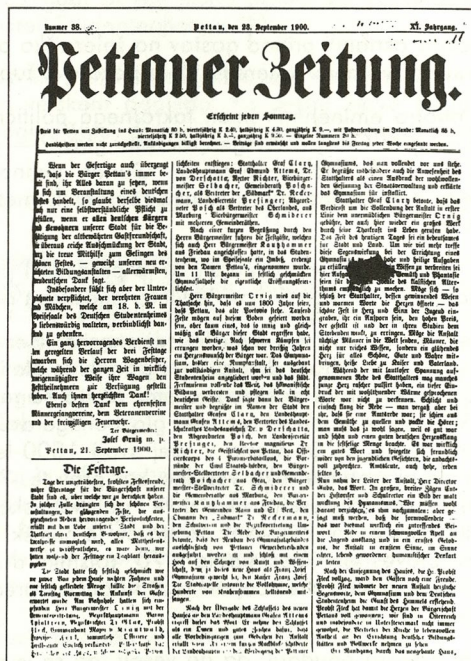
Občina je poleg stare hiše odkupila še dve manjši parceli, da je zaokrožila gradbeni kompleks. Ogleda se je udeležil tudi predstavnik deželnega zastopa, ki je dal nekaj priporočil k predloženemu načrtu.

Šola mora imeti najmanj 8 učilnic, ki morajo biti razporejene v treh nadstropjih. Zahtevani sta bili dve risalnici (predpis: na učenca 1 m² prostora). Deželni inženir Schwarz je razložil, da ima načrtovana risalnica 134 m², kar zadošča za 134 učencev.

Župan Ornig je ugotovil, da bodo za šolske proslave gimnaziji vedno na razpolago dvorana Glasbenega društva (Musikverein) ali dvorana Društvenega doma (Vereinshaus). Za glasbeno vzgojo mora biti v risalnico postavljen klavir.

Nadalje mora šola imeti fizikalni kabinet in velik prostor za fizikalno zbirko, delovni kabinet za profesorja fizike, prostor za naravoslovno zbirko in priročni kabinet, kar se bo lahko uredilo z odstranitvijo ene stene. Za geografski kabinet bo služila vogalna soba nove zgradbe. Prostor za modele in risanje bo soba, kjer je bila do takrat uprava. Večji prostor mora biti za knjižnico šolskega podpornega društva, profesorska knjižnica bo v prvem nadstropju stare zgradbe. Urediti je potrebno še konferenčno sobo za profesorje. Uprava bo v 1. nadstropju nove zgradbe, direktorjevi prostori ostanejo v stari zgradbi.

Sanitarije so na predlog Schwarza uredili v posebnem traktu z manjšim prizidkom.

Poročilo o slovesni otvoritvi višje gimnazije v Pettauer Zeitung 1900

Poseben poudarek so dali prezračevanju in gretju. Projektirana je bila tudi telovadnica.

Gradnja je morala biti dokončana do 1. septembra 1900.⁵⁶

Delo je prevzel ptujski gradbenik Treo. Graditi so pričeli 12. junija 1899. Zaradi ugodne jeseni je bila zgradba pod streho že do novembra istega leta, junija 1900 pa končana.

Nato so bila izvedena še dela na stari stavbi, ki so jo morali preurediti v dijaški dom, da bi bil vseljiv do sredine septembra, ko so pričeli prihajati prvi dijaki.

Zaradi adaptacije je ministrstvo dovolilo, da se šolsko leto 1899/1900 konča 30. junija.

Slavnostna otvoritev nove zgradbe gimnazije in dijaškega doma je bila v torek, 18. septembra 1900. Mestna občina je pripravila veliko slavlje z dobro pripravljenim scenarijem. V ta namen so si za okrasitev mesta izposodili 25 zastav celo pri deželnem gradbenem uradu v Gradcu.⁵⁷

Dogodek sta zabeležila oba ptujska časopisa, Štajerc s krajšim poročilom Otvoritev ptujske višje gimnazije, ki ga je uvrstil pod rubriko Razne stvari.⁵⁸ Obsežnejši je bil Pettaufer Zeitung, ki je najprej zabeležil zahvalo župana Orniga vsem, ki so pomagali pri organizaciji, nato pa še na treh straneh podrobno opisal dogodke tega dne.⁵⁹

Tudi Grazer Morgenpost je 19. septembra poročal o otvoritvi, v naslednji številki pa je objavil obširnejše poročilo.⁶⁰

Zjutraj so strelji iz možnarjev oznanili prihod gostov na železniško postajo. Tam so goste sprejeli člani mestnega sveta, v imenu katerega jih je pozdravil župan Ornig.

Na Ptuj se je zbralo mnogo eminentnih imen takratnega političnega življenja Štajerske, cesarski namestnik — grof Clary Aldringen, deželni glavar — grof Edmund Attems, rektor graške univerze, prof. dr. Richter, prof. dr. Gurantt, gimnazijski profesor Franc Ferik, poslanec deželnega in zveznega zbora Posch, zastopniki mest Maribora, Ormoža in Gradca ter sosednjih trgov.

Pred vrati gimnazije je goste pozdravil ravnatelj, ki je predstavil profesorski zbor. Nato so goste pogostili s hladnim prigrizkom v novi jedilnici dijaškega doma.

Ob 11. uri se je pričela slovesnost na dvorišču gimnazije, kjer sta bili zgrajeni dve tribuni. Na prvi so bili gostje, na drugi dame. Poleg prvih so stali učitelji, c.k. oficirski zbor pionirskega bataljona ter drugi gostje, za njimi pa so se razvrstili dijaki in člani veteranskega društva. Slovesnost je pričel orkester glasbenega društva. Župan Ornig je v pozdravnem nagovoru dejal, da je mesto v vsej svoji 1800-letni zgodovini slavilo mnogo proslav, vendar se ni nobene tako veselilo kot prav te. Povedal je, da je bila želja vsega prebivalstva od začetka ustanovitve prve "polovičarske" gimnazije, da se ta spremeni v popolno višjo gimnazijo. Prispevek mesta pa je nemški dijaški dom, ki so ga uredili med počitnicami. Slovesnost je sovpadla s 70. rojstnim dnevom cesarja Franca Jožefa, po katerem bo šola nosila ime. Župan je simbolično predal ključje deželnemu glavarju. Po zaigrani himni so ustrelili iz možnarjev.

Grof Attems je v svojem govoru poudaril, da ga veseli, da se je mestna občina držala dogovora, ki ga je sklenila z deželnim zborom, ter zgradila, kot je obljubila, še nemški dijaški dom. V nadaljevanju je govoril o dogodkih od začetkov do sedanje uresničitve

izpolnitve gimnazije v višjo gimnazijo ter o veliki požrtvovalnosti mesta. Več kot trideset let je minilo od zahteve mesta, naj se na Ptuj ustanovi deželna srednja šola, vse, kar je mesto doseglo v dogovorih z vlado, pa je bila otvoritev realke na Ptuj. Mesto je dalo gimnaziji prostor, opremo itd., dežela pa je zagotavljala le denar za plače profesorjev; tako je na nek način tudi to šolo podpirala vlada. Vse potrebe, večje od potreb meščanske šole, pa je morala zagotoviti občina.

Po tem govoru je deželni glavar predal ključje gimnazijskemu direktorju.

Deželni namestnik grof Clary Aldringen je v govoru pohvalil zasluge "vztrajnega" župana Orniga. Po njegovem je vsaka otvoritev šole, pa najsi gre le za ljudsko šolo, nadvse pomemben dogodek za kraj, širšo okolico in za izobrazbo nasploh.

Direktor Gubo je imel govor, ki je bil med slovenskim delom dijaštva še vrsto let predmet obravnav. V Omladini je leta 1904 izšel članek o razmerah na ptujski gimnaziji, v katerem avtor pravi:

"Pri otvoritvi "Studentenheima" in preselitvi gimnazije v druge prostore je govoril sedanjí ravnatelj tako ošabno v nemškem duhu, da bi človek mislil, da ima pred seboj nemškonacionalnega agitatorja in ne ravnatelja gimnazije, katera ima služiti obema narodoma..."

Imenovani gospod je imel predrznost natisniti v istoletnem gimnazijskem izveštvju svoj ublaženi govor, ki pa vendar dovolj jasno označi stališče tega moža v besedah, da je gimnazija "Tochteranstalt Studentenheima."⁶¹

Zgradbo je zatem posvetil ptujski prošt, ki je svoj nagovor usmeril v pomembnost šole v vzgojno-moralnem in verskem pogledu. Po pesmi Slava Bogu, ki jo je odpel moški pevski zbor, je sledil ogled šole, doma in muzeja, ki je trajal skoraj tri ure.

DEŽELNA GIMNAZIJA CESARJA FRANCA JOŽEFA OD LETA 1898 DO LETA 1918

Tridesetletna prizadevanja mestnega sveta, da bi Ptuj imel popolno gimnazijo, so bila uresničena. Komljanec, ki je bil tudi sam neposredni udeleženec te dobe, je zapisal: "...ustvarjeni so bili s tem pogoji, da bi se mogla gimnazija uspešno razvijati v prid prebivalstva ptujskega mesta, ptujskega okraja in širšega zaledja. Ali odločujoče osebe ptujskega mesta in v deželnem zboru štajerskem so ne le vztrajale, da bodi in ostani gimnazija nemška, nego so ji še prav posebno določile namen, da čuvaj in širi nemštvo na Spodnjem Štajerskem."⁶²

Vpis v gimnazijo, ki naj bi bila namenjena izobraževanju dijakov iz Ptuja in njegove okolice (po uradnem štetju 1900 je v občini 76.313 Slovencev in 5145 Nemcev), je kazal drugačno podobo. V letu 1903 je bilo vpisanih samo 23 slovenskih dijakov ter 100 nemških. Še pred štirimi leti je pretežna večina učencev pripadala slovenski narodnosti. Število učencev se je sicer povečalo, toda še vedno manj od pričakovanih.⁶³

O razmerah na gimnaziji te dobe je pisal dijak Ivan Hiter.

Hiter je prišel v peti razred v šolskem letu 1898/99 iz Maribora, kjer je končal 4. razred slovenske vzporednice. Za ilustracijo navajam nekaj iz njegovih zapiskov.

Anton Smodič

Kaiser Franz Josef-Gymnasium in Pettau.

Schulordnung

für die

steiermärkischen Mittelschulen.

(Laut Erlasses des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 14. Mai 1899, Z. 10136.)

Vorbemerkung.

§ 1. Die Schulordnung enthält die Vorschriften, die der Mittelschüler als solcher zu beobachten hat.

Seine Pflichten gegen die bürgerliche Gesellschaft werden hier nicht angeführt; doch unterliegt ihre Verletzung, soweit sie auf die Schule Einfluß hat, auch der Bestrafung durch die Schule.

Teilnahme an den religiösen Übungen.

§ 2. Jeder Schüler hat den an der Schule vorgeschriebenen religiösen Übungen regelmäßig, pünktlich und in würdiger Haltung beizuwohnen. Jedes Versäumnis ist bei dem Religionslehrer zu rechtfertigen.

Auf wohlbegründetes Ansuchen der Eltern oder ihrer Stellvertreter kann ein Schüler vom Direktor im Einvernehmen mit dem Religionslehrer zeitweilig von der Teilnahme am Schul-Gottesdienste befreit werden.

Schulbesuch und Schulversäumnisse.

§ 3. Der Schüler hat dem Unterricht in den Pflichtfächern und in jenen Freigegenständen, zu deren Besuch er vom Lehrkörper zugelassen worden ist, regelmäßig beizuwohnen.

"Ob koncu petega šolskega leta je takratni ravnatelj Tschaneet preštel dijake po njihovi narodnosti in je rekel: "Letos imate večino še slovenski dijaki, prihodnje leto je več ne boste imeli." To se je tudi zgodilo.

Z otvoritvijo 6. razreda so prišle na gimnazijo nove učne moči nemške narodnosti in množica nemških dijakov iz raznih dežel. Ptujška gimnazija je postala nekaj "refugium peccatorum".

Namen je bil političen. "Südmarka in Schulverein", nemški politični društvi, sta stremeli, da spodnještajersko prebivalstvo čimprej ponemčita. V ta namen so začeli v tem času v Ptuj izdajati tudi v slovenskem jeziku pisani nemški list Štajerc, namenjen kmečkemu ljudstvu.

Ker je šel večletni profesor slovenščine dr. Martin Cilenšek v pokoj, je na njegovo mesto prišel dr. Josip Wester, kateremu je bil Ptuj prvo službeno mesto. Bil je odločen narodnjak in izobražen učitelj, ki pa nas je poučeval le prvi semester.

Nekoč je prišel med slovensko uro v razred ravnatelj Gubo nadzorovat. Profesor Wester sedi na prvi klopi obrnjen proti nam, učencem. Niti on niti mi nismo ravnatelja pozdravili.

Učenec Ljubša je čital na glas neko berilo. Ravnatelj se pri njem ustavi in posluša. Ko Ljubša konča, mu reče ravnatelj, naj pove, kar je čital, nemško. Ko Ljubša to hoče, reče Wester: "Zdaj je slovenska ura in pri slovenski uri se govori slovensko. Zapomnite si to, Ljubša." Vsi smo vedeli takoj, da je ta poduk veljal bolj ravnatelju kakor nam, učencem. Ravnatelj si zaviha brke, pogladi široko brado in molče odide. Nikdar več ni prišel nadzorovat v kak razred. Konec februarja pa je bil prof. Wester premeščen v Ljubljano.⁶⁴

Razlog več za nenormalno stanje je bil odnos mestne uprave do slovenskih dijakov. Občinski odbor je sicer vsako leto dijaškemu podpornemu društvu odobril subvencijo, vendar je na izrecno zahtevo odbora društvo podeljevalo podpore le dijakom nemške narodnosti.⁶⁵

Dijakom so zagrozili s kaznijo, če bodo na hodnikih in v šolskem poslopju govorili slovensko.

Nasploh so veljala dvojna merila za obravnavo slovenskih in nemških dijakov.

Ko je policija prijavila visokošolce gimnazije zaradi kaljenja nočnega miru (Kasimir), so dobili nemški dijaki le opomin. Če so bili razgrajachi Slovenci, jih je doletela visoka denarna kazen, lahko pa tudi zapor.⁶⁶

K vsemu temu je pripomoglo še delovanje Südmarke, ki ji je finančno pomagala občina, da je 1902 v Društvenem domu ustanovila knjižnico Volksbücherei.⁶⁷

Na to opozarja tudi pisec članka v Omladini: "Zanimivo je tudi, da nima ptujška gimnazija poleg svoje slabe nemške, vsaj majhne slovenske knjižnice, ki je vendar prvi pogoj uspešni jezikovni naobrazbi."⁶⁸

Leta 1901 je občinski svet sprejel na seji 2. oktobra sklep, naj se na gimnaziji odpravi pouk slovenskega jezika za nemške dijake. Ta je potekal že dve leti in po mnenju sveta ni rodil rezultatov.

Predlagali so, naj se pouk uredi tako, da bo slovenščina za slovenske dijake obvezen predmet, za nemške pa naj bo prostovoljna izbira. Tak sklep so objavili v *Pettauer Zeitung* št. 40, dne 6.10.1901. Župana pa so pooblastili, da naj intervenira pri dežel-nem šolskem svetu.⁶⁹

Taki politiki župana Orniga so se njegovi nasprotniki sicer upirali, vendar neuspešno. V socialističnem časopisu *Arbeiterwille* so objavljali članke, ki so opozarjali na razmere v ptujskem šolstvu.⁷⁰

Ob pričetku prve svetovne vojne je delo na gimnaziji potekalo dalje, le da v izvestjih najdemo podatke o vpoklicanih profesorjih in dijakih. Sicer se številčno stanje profesor-jev ni dosti spreminjalo, spreminjala se je njihova struktura.

O delu na šoli in finančnem stanju je leta 1914 razpravljajl deželni zbor. Vprašanje je postavil poslanec Jožef Ozmec. V finančnem poročilu za leto 1914 (priloga 22, po-glavje V) je zapisano, da je mestna občina Ptuj v letih 1910-1913 vsako leto za gim-nazijo prispevala 2000 kron. Enako vsoto je planirala tudi za leto 1914.

Okrajno zastopstvo je izkazovalo Ptuj v računskem zaključku za ta ista leta z enako vsoto, 2000 kron za gimnazijo. Vprašanje deželnemu namestništvu se je glasilo, ali ve, kje je teh 2000 kron ptujskega okrajnega zastopa, ki jih že vrsto let daje za gimnazijo.⁷¹

Na naslednji seji je dal odgovor dr. Kaan. Navedel je pogodbo med deželo in občino iz leta 1869, s katero se je občina zavezala za vzdrževanje gimnazije letno nakazovati v deželno blagajno 1000 kron. Gimnazija spada v ptujski okraj, ta jo je vključil v svoj finančni proračun in je mestni občini za ta izdatek nakazoval letno 1000 kron. Ta strošek je bil vsako leto vključen v finančni proračun ter odobren na plenarnem zase-danju. Kot izkazuje najstarejša ohranjena blagajniška knjiga okraja, se ta znesek mestu nakazuje od leta 1899.

Ob razširitvi nižje gimnazije v višjo pa je bilo 6. oziroma 12. maja 1898 sklenjeno, da bo mestna občina letno prispevala 2000 kron v deželni fond, vsa ostala plačila glede vzdrževanja prostorov, učil itd. pa plačuje občina iz lastnih sredstev. To je po povprečju iz let od 1900 do 1913 občino stalo 8620 K in 93 h (posebej izdelana priloga za gospode interpelante).

V letu 1913 predstavlja prispevek mestne občine vključno z gotovinskim zneskom 2000 K vrednost 9495 K 41 h. K temu je potrebno dodati še obresti in odpis vrednosti od vložka kapitala vsoto 6054 K 84 h, tako da znaša skupen znesek 16.196 K 44 h.

Glede na pomembnost deželne višje gimnazije za okraj Ptuj se je okrajno zastopstvo odločilo, da bo mestu k tem skupnim sredstvom odobrilo gotovinsko subvencijo v let-nem znesku 2000 kron, ki jo vsako leto potrdi skupščina okrajnega zastopa.⁷²

S tem pojasnilom se vprašanje financiranja ptujske gimnazije ni več pojavilo na dnevnem redu deželnega zbora.

Počasi se spreminjajoče razmere v družbi in vojna so bile razlog, da so dovolili vpis na gimnazijo tudi dekletom. V letu 1916 zasledimo med okrožnicami deželnega šolskega sveta tudi tisto, s katero se je dovolilo na deških srednjih šolah hospitirati tudi dekle-tom. Pogoji je bil, da so morale biti izredno nadarjene, njihovi rezultati izpitov pa odlični.

V šolskem letu 1915/16 so bila na Ptuj u vpisana tri dekleta.⁷³ Od tega leta dalje je število vpisanih deklet naraščalo.

Tik pred koncem prve svetovne vojne si je nemško orientirani mestni svet močno prizadeval rešiti nemški Ptuj. Želeli so, da bi bil priključen v novo nastalo nemško-avstrijsko republiko. Glede vprašanja gimnazije je bila mestna občina proti predlogu Slovencev, da naj se ptujska gimnazija podržavi. Župana so pooblastili, naj intervenira pri deželnem glavarju. Ornig je 18. 6. 1918 napisal osebno pismo dr. Wilhelmu Kaanu, v katerem mu sporoča, da se na Ptuj med slovensko inteligenco kažejo želje, da bi se gimnazija podržavila. Kaana je prosil, naj se zavzame za ptujsko gimnazijo, kajti to bi imelo usodne posledice tudi za nemški dijaški dom, ki ga je občina toliko let podpirala.

15. julija 1918 mu je Kaan odgovoril, da si bo osebno prizadeval za ohranitev deželne gimnazije, saj je sam referent te gimnazije, da pa sicer še nima nobenih podatkov o takih namerah.⁷⁴

Dne 11. decembra je bil po odloku narodne vlade v Ljubljani z dne 28. novembra 1918, št. 8911, odstavljen prejšnji ravnatelj dr. Karel Schöbinger, začasno vodstvo gimnazije pa je prevzel profesor bivše pomorske akademije Franjo Vajda.

Še enkrat najdemo v štajerskem deželnem zboru v Gradcu na dnevnem redu ptujsko gimnazijo. 24. januarja leta 1919 je poslanec Malik poročal o stanju na Ptuj in ptujski gimnaziji.

Po sporočilu, ki ga je dobil iz Ptuja, je bil šolski svet razpuščen, odstavljen je bil tudi mestni šolski inšpektor. V novi šolski svet sta bila imenovana dva nemška in šest slovenskih svetovalcev. Na vprašanje, kaj bo ukrenila vlada, je odgovoril deželni glavar, češ da bo zadevi dal kar se da veliko publiciteto, s problemom pa bo seznanil tudi študijsko komisijo in prof. Coolidgea.⁷⁵

S tem dejanjem se je zaključilo skoraj 50-letno obdobje delovanja ptujske gimnazije v času avstroogrške monarhije.

Nastopil je nov čas, nastopili so novi akterji na političnem, gospodarskem in kulturnem odru.

OPOMBE

1. XXXI. Jahresbericht des Kaiser Franz Josef Gymnasiums in Pettau (VI Classen). Veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1899/1900. Gubo, A.: Der Auszug aus dem alten Hause. (Zur Geschichte des Gymnasiums), str. 3-12, in XXXII. Jahresbericht des Kaiser Franz Josef Gymnasiums in Pettau...., 1900/1901. Gubo, A.: Der Einzug in das neue Haus, str. 3-8.
2. Zgodovinski arhiv Ptuj (dalje ZAP), Rokopisna zbirka, sign. R-31, Kronika mesta Ptuja, 1873-1913 (Chronik der landesfürstlichen Kammerstadt Pettau). Uradna občinska kronika, ki jo je na pobudo župana Orniga pričel pisati uradnik Franc Wagner. Rokopis je veren odraz Ornigovih velikonemških in germanizacijskih prizadevanj in je do Slovencev neobjektiven. Pisec je ob njenem pisanju kot vir uporabil takrat še obstoječo kroniko ptujske gimnazije. V uvodu je navedel, da so zapisi do leta 1902 skupaj s krajevnim opisom vzeti iz Kronike deželne višje gimnazije cesarja Franca Jožefa, ki so jo pisali: Ferdinand Raisp 1873-1880, Artur Cofasso-prof., 1880-1881, Franz Hubad, 1881-1882, Josef Weiss, 1882-1885, Hans Tschanet, direktor, 1885-1899, Andreas Gubo, direktor, 1899-1902.
3. Prim. Emeršič, J.: Gradivo za bibliografijo Ptuja in okolice, Ptuj, 1985, 37 — vzgoja, šolstvo, izobraževanje, str. 29-31.
4. ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R — 67, Statut mesta Ptuja, 1513, v drugem kvartu popisa hiš: "Das annder viertl, die schul drythalben pfening."
5. ZAP, Arhiv mesta Ptuja (dalje AMP), šk. 2, ov. 32, zapisniki mestnega sveta, 1653-1655, str. 1.
6. Ibidem, str. 132-133 in 187.

7. Raisp Ferdinand, Pettau Steiermark älteste Stadt und ihre Umgebung, Graz, 1858, str. 238.
8. ZAP, AMP, šk. 31, načrti za gradnjo nove šole, 1853.
9. Mihael Herman je bil izvoljen za poslanca v štajerski deželni zbor, za kmečko kurijo volilnega okraja Ptuj. Prim. Melik, V.: Volitve na Slovenskem, 1861-1918, Ljubljana, str. 391. Tudi ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R-27, Raisp, Ptujška kronika, str. 43 — volilci izrečejo Hermanu zahvalo v minoritskem samostanu v Ptujju leta 1863.
10. Litera scripta manet — napisana črka ostane, 200 let knjižničarstva in tiskarstva na Ptujju; Emeršič Jakob: Med Schutzem in ptujsko čitalnico, str. 22.
11. ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R-27, Raisp Ferdinand: Ptujška kronika I, 1857-1887, str. 54.
12. ZAP, FKS, šk. 71, kopije iz štajerskega deželnega arhiva v Gradcu (Steiermärksches Landesarchiv Graz), stenografski zapisniki zasedanj deželnega zbora (dalje Stenografski protokol): 1. perioda, III. zasedanje, 12. seja, dne 12. 4. 1864.
13. D. Helma, G. Schilling: Die Mittelschulen Österreichs, Sammlung der Vorschriften Betreffend die Gymnasien (mit Einschluss der achtklassigen Realgymnasien, Reform-Realgymnasien, Ober-Realgymnasien und Vierklassigen Realgymnasien), Realschulen und Mädchenlyzeen I., Wien und Prag, 1911, str. 4-11, 541, 664. Razlika med realko in čisto gimnazijo je bila v učnem načrtu. Dijaki so imeli pravico, da se v tretjem razredu odločijo za grški ali francoski jezik. Realke je imela v vseh štirih razredih kot obvezen predmet risanje. Zakonsko je gimnazije opredelila odredba Ministrstva za uk in bogočastje z dne 15. 9. 1849, št. 6467 (Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Österreich).
14. Stenografski protokol, 1. perioda, III. zasedanje, 16. seja, dne 22. 4. 1864.
15. Stenografski protokol, 1. perioda, V. zasedanje, 5. seja, dne 3. 12. 1866. Rodbina Kaiserfeld je imela v najemu gosposčino Ravno polje (Ebensefeld). Herman je smatral Kaiserfelde za pomembne Slovence, otroci so bili rojeni in krščeni pri sv. Martinu v Hajdini, saj je bila njihova mati domačinka.
16. Stenografski protokol, 1. perioda, V. zasedanje, 4. seja, dne 28. 11. 1866.
17. Stenografski protokol, 2. perioda, II. zasedanje 1868, priloga št. 75, poročilo deželnega odbora o ureditvi realnih in meščanskih šol v več mestih dežele. Pod točko e je zapis o Ptujju.
18. Stenografski protokol, 2. perioda, II. zasedanje, 20. seja, dne 30. 9. 1868.
19. XXXI. Jahresbericht des Kaiser Franz Josef Gymnasiums in Pettau, 1899/1900. Gubo, A.: Auszug aus dem alten Haus, str. 3.
20. Erster Jahresbericht des steier. landschaftl. Real — Untergymnasiums zu Pettau, 1870, str. 32-36.
21. ZAP, Varia, šk. 4, ov. 57, poročilo občinske seje 6. 12. 1869 in tiskan poziv meščanom ter konskribcijska pola.
22. Glej opombo 19, stran 36-37.
23. ZAP, Stara zemljiška knjiga, mesto Ptuj, št. 1175, str. 203.
24. ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R-27, Raisp: Ptujška kronika str. 80-81.
25. Glej opombo 19, str. 46.
26. Glej opombo 19, str. 45.
27. 51. izvestje gimnazije Ptuj 1929, 60 let ptujške gimnazije 1869-1929, dr. Josip Komljanec: Ob šestdesetletnici ptujške gimnazije, str. 8.
28. Stenografski protokol, 5. perioda, I. zasedanje, 10. seja, dne 15. 10. 1878.
29. Glej opombo 27, str. 7 in 8.
30. Glej opombo 26, str. 9-10.
31. ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R-31, Kronika mesta Ptujja, leto 1890, dne 4. maja, str. 84.
32. ZAP, Gimnazija, šk. 95, zapisniki učiteljskih konferenc, seja dne 4. aprila 1884.
33. Stenografski protokol, 4. perioda, VII. zasedanje, 8. seja dne 31. 4. 1877.
34. Stenografski protokol, 5. perioda, I. zasedanje, 10. seja dne 15. 10. 1878.
35. ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R-31, Kronika mesta Ptujja, leto 1881, str. 48.
36. ZAP, Mestna občina Ptuj (dalje MOP), šk. 3, spis 1070, dne 23. 4. 1881.
37. Ibidem, spis dne 31. maj 1881.
38. ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R-31, leto 1882, str. 52.
39. Ibidem, leto 1883, str. 63.
40. Ibidem, leto 1885, str. 67.
41. Stenografski protokol, 6. perioda, I. zasedanje, 7. seja dne 22. 9. 1884.
42. Glej opombo 19, str. 7.
43. Stenografski protokol, 6. perioda, II. zasedanje, 12. seja 15. 12. 1885, s priloga št. 5 in št. 64.
44. Stenografski protokol, 6. perioda, IV. zasedanje, poročilo št. 48.
45. ZAP, MOP, zapisniki občinskih sej, 1887 — 1894, knj. 93, seja dne 7. novembra 1890, str. 545.
46. ZAP, Rokopisna zbirka, sign. R-31, Kronika mesta Ptujja, vpis 7. 2. 1889, str. 79. Tokrat je podpora dr. Kokoschinaga, odvetnika iz Gradca, razumljiva, saj je bil leta 1889 v mestu Ptujju izvoljen. Slovenci in klerikalci se volitev niso udeležili. Na Ptujju ga je od 250 volilnih upravičencev izvolilo 127.
47. Stenografski protokol, 7. perioda, I. zasedanje, 19. seja dne 19. 11. 1890.
48. ZAP, MOP, zapisniki občinskih sej, knj. 93, seja dne 21. 1. 1890, str. 555 — 557.
49. Glej opombo 19, str. 8.
50. Stenografski protokol, 8. perioda, VII. zasedanje, 15. seja dne 31. 1. 1896.
51. Stenografski protokol 8. periode, VII. zasedanje, 1896/97, 17. 2. 1897 in 26. 2. 1897.
52. Stenografski protokol, priloga št. 58, predlog poslanca Kokoschinaga in Orniga, januar 1898.
53. Stenografski protokol, 8. perioda, II. zasedanje, priloga 144, februar 1898.
54. Stenografski protokol, 8. perioda, II. zasedanje, 10. seja dne 25. 1. 1898.
55. Stenografski protokol, 8. perioda, II. zasedanje, 30. seja dne 22. 2. 1898.
56. ZAP, MOP, šk. 88, spis št. 3199-2-1899.

57. ZAP, MOP, šk. 97, spis št. 5091-5-1900.
58. LŠK, Štajerc, letnik I., št. 7, nedelja, 23. septembra 1900, Otvoritev ptujske višje gimnazije.
59. LŠK, Pettau-er Zeitung, letnik XI, št. 36, 9. 9. 1900, str. 2 in št. 38, dne 23. 9. 1900, str. 1-3.
60. Grazer Morgenpost, Beilage Grazer Zeitung, Nr. 257, dne 20. 9. 1900, Eröffnung des Kaiser Franz Joseph-Gymnasiums in Pettau.
61. LŠK, Omladina, glasilo narodno-radikalnega dijaštva. Letnik I, št. 1, Ljubljana, april 1904, str. 25-26.
62. Glej opombo 27, str. 13.
63. Glej opombo 61.
64. ZAP, Varia, šk. 11, ovoj 73. Hitrov zapis je v Ptujem tedniku, letnik XII, št. 44-46, leta 1959 v nadaljevanjih objavil Mirko Majcen.
65. ZAP, MOP, šk. 97, spis št. 58-5-1900, odobrenih 100 kron subvencije, podpore lahko dobijo le dijaki nemške narodnosti. Tudi šk. 155, spis št. 7945-5-1908, društvu dodeljenih 100 kron podpore, pod pogojem, da jih bodo deležni le nemški dijaki, gimnazija mora letno predložiti poimenski seznam prejemnikov.
66. ZAP, MOP, šk. 136, spis št. 5638-13-1905 in 5866-13-1905.
67. ZAP, MOP, šk. 110, spis št. 73-5-1902.
68. Glej opombo 61.
69. ZAP, MOP, šk. 104, spis št. 5750-5-1901.
70. ZAP, MOP, šk. 110, spis št. 261-5-1902.
71. ZAP, MOP, šk. 143, spis št. 2808-16-1906.
72. Stenografski protokol, 10. perioda, II. zasedanje, 24. seja dne 27. 2. 1914.
73. Stenografski protokol, 10. perioda, II. zasedanje, 28. seja dne 3. 3. 1914.
74. XLVII. Jahresbericht des Kaiser Franz Josef- Landesgymnasiums in Pettau, Pettau, 1916, str. 21.
75. ZAP, MOP, šk. 234, spis št. 1434-1918.

SINOPSIS

Avtorica v članku obravnava zgodovino najstarejšega obdobja gimnazije od njenega nastanka 1869 do leta 1918.

V uvodu je nakazana večstoletna šolska tradicija na Ptuj in potrebe po ustanovitvi srednje šole.

1864 — predana peticija v Štajerskem deželnem zboru za ustanovitev realke,

1869-1878 — Deželna nižja realna gimnazija Ptuj,

1879-1898 — Deželna nižja gimnazija Ptuj,

1898-1918 — Deželna gimnazija cesarja Franca Jožefa na Ptuj.

SYNOPSIS

In her article the authoress discusses the history of the secondary school presently called Gimnazija Ptuj in the period from its establishment in 1869 up to the year 1918. In the introduction she points out the school tradition in Ptuj and the need to establish a secondary school in this region.

The most important dates from the history of this school:

1864 — petition to establish a secondary school (Realschule) in Ptuj handed over in the Provincial Assembly of Styria

1869-1878 — Regional Junior Secondary School in Ptuj (Steiermärkisches Real — Untergymnasium)

1879-1898 — Regional Junior Grammar School in Ptuj (Steiermärkisches Landesrealgymnasium)

1898-1918 — Franz Josef Grammar School in Ptuj (Kaiser Franz Josef — Landesgymnasium)

SYNOPSIS

Die Autorin erörtert die Geschichte des ältesten Zeitabschnittes des Gymnasiums — von seiner Gründung im Jahr 1869 bis zum Jahr 1918.

In der Einleitung zeigt sie die hundertjährige Schultradition in Ptuj und der Bedarf nach der Gründung der Mittelschule.

1864 — Petition im steierischen Landtag für die Gründung der Realschule.

1869-1879 — Steiermärkisches Real — Untergymnasium in Ptuj

1879-1898 — Steiermärkisches Landesrealgymnasium in Ptuj

1898-1918 — Kaiser Franz Josef — Landesgymnasium in Ptuj

POVZETEK

O zgodovini gimnazije je bilo že mnogo napisanega. Članek se nanaša na njen starejši del zgodovine od njene ustanovitve leta 1869 do leta 1918.

7. marca 1864 so predstavniki občine sklenili, da naj se na Ptuj "končno že" ustanovi gimnazija. Peticijo mesta Ptuja je štajerskemu deželnemu zboru predal poslanec kmečkih občin ptujskega volilnega okraja Mihael Herman. Zbor je zadevo prvič obravnaval na seji 12. aprila 1864. Podano je bilo obsežno poročilo o stanju okraja, ki je štel 15.216 davkoplačevalcev. Delo malih občin in 162 davčnih občin je bilo izredno težko, saj so imele le delno pismene uradnike, ki so imeli končana le dva razreda ljudske šole. Nizka izobrazbena struktura pa je bila razlog za slabe gospodarske uspehe.

Leta 1866 je Herman v deželnem zboru ponovno načel problem ustanovitve ptujske gimnazije, ki je bil že petič v obravnavi, in tokrat je vztrajal, da se mora zadeva končno rešiti. Razprave, ali naj dobi Ptuj realno gimnazijo ali meščansko šolo, so se vlekle iz leta v leto. Svet mestne občine je na seji 14. julija 1868 soglasno sklenil, da želi na Ptuj realno gimnazijo. Za njeno delovanje je bila občina sama pripravljena mnogo prispevati. Zagotovila je zgradbo s primernimi šolskimi prostori, 5000 gld za nakup učnih pripomočkov, iz okrajnih sredstev je deželnemu šolskemu fondu nakazovala letno 500 gld, na njen račun pa je šlo tudi vzdrževanje šole in njeno ogrevanje.

30. septembra 1868 je štajerski deželni zbor potrdil sklep, da se na Ptuj ustanovi deželna realna nižja gimnazija. Cesarski dekret je bil izdan 8. julija 1869, 16. julija 1869 pa še odredba deželnega šolskega sveta.

Pouk se je pričel 5. oktobra 1869 v razredu takratne Glavne šole (danes Slovenski trg 11).

Decembra 1869 se je šola preselila v prostore na Vrazovem trgu, kjer je ostala do leta 1871.

9. oktobra 1871 se je gimnazija preselila v staro zgradbo, ki jo je mestna občina kupila za ta namen v Gosposki ulici.

Kasneje, ko je bila šola razširjena v popolno gimnazijo, so zgradbo dogradili. Slavnostna otvoritev nove gimnazijske zgradbe (v Prešernovi 31) in nemškega dijaškega doma je bila 18. septembra 1900.

Gimnazija je delovala kot nižja realna gimnazija od ustanovitve 1869 do 1878.

15. oktobra 1878 je štajerski deželni zbor sklenil, da ptujsko realko spremeni v gimnazijo. Ministrstvo za uk in bogočastje je 16. septembra 1878 sprejelo sklep, s katerim se realka spremeni v gimnazijo z zahtevo, da obdrži kot obvezen predmet še risanje.

Nižja gimnazija kmalu ni več zadoščala potrebam šolstva velikega ptujskega okoliša. Zato je mestni svet pod vodstvom župana Orniga zahteval v štajerskem deželnem zboru, da se nižja gimnazija dopolni in spremeni v popolno višjo gimnazijo.

Pogajanja so bila dolgotrajna in šele takrat, ko je bila leobenska gimnazija podržavljena in je njeno financiranje prešlo na državo, je deželni zbor odobril razširitev ptujske gimnazije v popolno osemletno višjo šolo.

Ministrstvo za uk in bogočastje je sklep potrdilo dne 25. junija 1898. S šolskim letom 1898/99 je bil 16. septembra odprt peti razred deželne gimnazije cesarja Franca Jožefa na Ptuj.

Gimnazija je delovala s tem imenom vse do konca avstroogrske monarhije, ko je bil 11. decembra 1918 po odloku narodne vlade v Ljubljani dne 28. novembra 1918 odstavljen zadnji nemški ravnatelj Schöbinger ter za novega imenovan Franjo Vajda.

SUMMARY

The article covers the history of Gimnazija from its establishment in 1869 to 1918.

On March 7th, 1864, the representatives of the Ptuj Commune formed a resolution to start a grammar school. Mihael Herman, the delegate of the rural communities of the Ptuj Commune, put the petition in at the Provincial Assembly of Styria. The matter was first discussed at the meeting on April 12th, 1864. In the report made on the state of the county comprising 15,216 tax-payers the work of the small communities of tax-payers was said to be extremely difficult due to the low educational standard of the delegates (some of them were barely literate). This was also one of the reasons for the relatively poor state of the country's economy.

In 1866 Mihael Herman put the matter in for the fifth time. He insisted that the problem of the new grammar school in Ptuj be resolved. The discussions about whether the town of Ptuj should be approved a secondary modern school (Hauptschule) or a grammar school were dragging on. At the meeting on July 14th, the Town Council were unanimous in their decision to establish a secondary modern school (Realgymnasium), to provide a suitable building, and 5,000 florins to purchase the necessary teaching equipment. They offered to contribute 500 florins per year to the School Board from their budget and to cover the expenses for heating and maintenance.

On September 30th, 1868, the Provincial Assembly of Styria approved the agreement to establish a junior secondary school (Realuntergymnasium) - only the first four classes out of eight. Two important documents were issued in July 1869: the imperial decree, on July 8th, and the order of the School Board on July 16th.

Instruction began on October 5th, 1869, in one of the classrooms of the so-called "Hauptschule" at 11 Slovenski trg.

In December 1869, the school was moved to a building in Vrazov trg where it remained until 1871.

On October 9th, 1871, the school moved to an old building purchased by the Town Council in Gosposka ulica.

Later when the school was expanded into a complete grammar school (consisting of 8 classes) the school building was added to. On September 18th, 1900, there was an inauguration of the renovated school building (at 31 Prešernova ulica) and of the German students' hall of residence.

The school functioned as junior secondary modern school (Real-Untergymnasium) from 1869 to 1878. On October 15th, 1878, the Provincial Assembly of Styria decided to substitute this school for a grammar school. The substitution was approved by the School Board, with an additional demand to include art as one of compulsory subjects. However, the junior grammar school soon proved to be insufficient for the requirements of the relatively large Ptuj Commune. Therefore the Town Council led by the mayor of Ptuj, Ornig, requested from the Provincial Assembly of Styria to approve the expansion of the junior secondary school into a complete 8-year grammar school. This happened after long-lasting negotiations and was met with approval of the School Board on June 25th, 1898. The fifth form of the Franz Josef Grammar School in Ptuj was opened on September 16th, 1898.

Gimnazija functioned under that name until the end of the Austro-Hungarian Monarchy. With the act of the national government in Ljubljana on December 11th, 1918, the last German headmaster Schobinger was removed from his post and the Slovene Franjo Vajda was appointed headmaster.

ZUSAMMENFASSUNG

Über die Geschichte des Gymnasiums wurde schon viel geschrieben. Der Artikel bezieht sich auf den ältesten Teil der Geschichte — auf dessen Gründung im Jahr 1869 bis zum Jahr 1918.

Am 7. März 1864 faßten die Vertreter des Gemeinderates der Stadt Ptuj den Beschluß, in Ptuj "endlich" ein Gymnasium zu gründen. Mihael Herman, der Abgeordnete der Bauerngemeinden des Wahlbezirkes Ptuj, hat die Petition der Stadt Ptuj mit diesbezüglichem Antrag dem steiermärkischen Landtag übergeben. Das Anliegen wurde auf der Sitzung am 12. April 1864 zum ersten Mal auf die Tagesordnung gebracht. In einem umfangreichen Bericht wurde die Situation des Bezirkes, der 15.216 Steuerbezahlende zählt, dargestellt. Sowohl die Arbeit der kleinen als auch die der 162 steuerpflichtigen Gemeinden war sehr schwer, denn ihre Vertreter waren nur zum Teil Alphabeten, sie haben nur zwei Klassen der Volksschule beschlossen. Die niedrige Ausbildungsstruktur war ein Grund mehr für schlechte Wirtschaftserfolge.

Im Jahre 1866 brachte Herman das Problem der Gründung des Gymnasiums in Ptuj aufs Neue hervor. Das Thema wurde schon zum fünften Mal behandelt. Die Debatten, sollte man in Ptuj ein Real-Untergymnasium oder eine Bürgerschule gründen, dauerten jahrelang. Der Gemeinderat der Stadt Ptuj beschloß auf seiner Sitzung am 15. Juli 1868, in Ptuj ein Real-Untergymnasium zu gründen. Die Stadtgemeinde verpflichtete

sich, auf ihre Kosten ein Schulgebäude mit entsprechenden Räumen zu besorgen, 5000 Gulden für die Lehrmittel zur Verfügung zu stellen, 500 Gulden aus der Bezirkskasse jedes Jahr an den Landesfonds zu überweisen, auf ihre Kosten ginge auch die Instandhaltung und Beheizung der Schule.

Der steiermärkische Landtag bestätigte am 30. September 1868 den Beschluß, daß in Ptuj ein landschaftliches vierklassiges Real — Untergymnasium errichtet wird. Das kaiserliche Dekret wurde am 8. Juli 1869 verabschiedet, die Anordnung noch am 16. Juli 1869 vom Landesschulrates bestätigt.

Das erste Schuljahr begann am 5. Oktober 1869 in einem Klassenzimmer der damaligen Hauptschule (heute Slovenski trg 11).

Im Dezember 1869 zog sie in ein von der Stadtgemeinde gemietetes Gebäude am Kürschnersplatz (heute Vrazov trg 2) um, wo sie bis zum Jahr 1871 blieb.

Am 9. Oktober 1871 zog das Gymnasium in ein neues Gebäude, das die Stadtgemeinde in Herrengasse (heute Prešernova 31) absichtlich deswegen gekauft hatte, um. Später, als die Schule zu einem vervollständigten achtklassigen Gymnasium wurde, mußte das Gebäude vergrößert werden. Die feierliche Eröffnung des Gymnasiums und des deutschen Studentenheims fand am 18. September 1900 statt.

Von der Entstehung im 1869 bis zum 1878 war die Schule ein landschaftliches Real-Untergymnasium. Der steiermärkische Landtag beschloß am 15. Oktober 1878, das Real-Untergymnasium in Ptuj in ein reines Gymnasium umzuwandeln. Das Ministerium für Lehre und Gottesverehrung faßte am 16. September 1878 den Entschluß, mit dem das Real-Untergymnasium in ein reines Gymnasium umgewandelt wurde, mit der Forderung, daß das Zeichnenunterricht als ein obligater Gegenstand behalten wird.

Bald konnten alle Bedürfnisse des Schulwesens im großen Ptujer Bezirk durch das Untergymnasium nicht mehr gedeckt werden. Deswegen verlangte der Ptujer Stadtrat unter der Leitung des Bürgermeisters Orinig beim steiermärkischen Landtag die Vervollständigung des Gymnasiums in eine achtklassige Schule.

Die Verhandlungen dauerten jahrelang und endeten erst, als das Gymnasium in Leoben verstaatlicht wurde und dessen Finanzierung auf den Staat übergegangen ist, dann genehmigte der Landtag die Errichtung eines vollständigen Gymnasiums in Ptuj.

Das Ministerium für Lehre und Gottesverehrung bestätigte am 25. Juni 1898 den Beschluß des Landtages. Mit dem Schuljahr 1898/99 wurde am 16. September die fünfte Klasse des landschaftlichen Gymnasiums Kaiser Franz Josef eröffnet.

Das Gymnasium war bis 1918 unter diesem Namen tätig. Am 11. Dezember 1918 wurde nach dem Erlass der Volksregierung in Ljubljana mit einem Dekret vom 28. November 1918 der letzte deutsche Direktor Schöbinger seines Amtes enthoben, an seine Stelle wurde Herr Fran Vajda ernannt.

DR. LJUBICA ŠULIGOJ

MED SVETOVNIMA VOJNAMA (gimnazija v narodnoobrambnem boju)

Boj za ohranitev slovenstva sega na ptujskem območju v šestdeseta leta prejšnjega stoletja. Začenjal se je v Narodnem domu in njegovi čitalnici — simbolu slovenskega narodnega življenja v Ptuj. Narodnoobrambni odpor proti vladajočemu nemštvu se je na prelomu stoletja izkazoval predvsem v prizadevanjih za uveljavitev slovenskega jezika v šolah in uradih ter za uveljavitev slovenske kulture. V Ptuj kot "nemški trdnjavi" je zato prihajalo do nemških izzivanj in izgrediv, tako ob "septembrskih dogodkih" leta 1908 in ob pričetku prve svetovne vojne. Protislovensko razpoloženje se je stopnjevalo v zadnjem vojnem obdobju, ko se je znašel ptujski okraj v hudi gospodarski krizi in so ljudje postajali "vse bolj nemirni".¹

Spoznanje, da se domače nemštvo še vedno znaša nad slovenskim življenjem, je prebujalo narodno zavest. Odsev takih razmer je bilo deklaracijsko gibanje v okraju leta 1917/18, ki pomeni izraz odpora narodnostno in socialno zapostavljenega slovenstva.

Val narodnega navdušenja je zajel Ptuj ob ustanovitvi Države SHS 29. okt. 1918. Tega dne, po odločitvi ravnatelja dr. Karla Schöbingerja, na gimnaziji ni bilo pouka.²

Ptujski Nemci se z zlomom habsburške monarhije niso mogli sprijazniti, še manj pa sprejeti nastanka jugoslovanske države. Slovensko prebivalstvo sta začela vznemirjati nemška propaganda in izsiljevanje plebiscitarne odločitve za ptujsko območje. V Ptuj se je znova slišal narodnoobrambni klic iz leta 1908: "Svoji k svojim!"³ Lojalnost do nove države je ptujsko nemštvo začevalo izkazovati šele po izidu koroškega plebiscita, pa še tedaj le na videz. Politično delo tukajšnjih Nemcev je namreč teklo pod krinko kulturnega udejstvovanja. Ptujski Nemci so večkrat še vedno izzivalno nastopali do Slovencev ter se ignorantsko vedli do državnih praznikov. Tako ravnanje so omogočali njihova gospodarska moč, oportunitizem krajevnih oblasti ter nestabilne politične razmere v državi. Ob tem moramo povedati, da se je sicer narodnostno opredeljevanje prebivalstva v okraju, v primerjavi z obdobjem pred letom 1918, spremenilo, toda nemški kapital je še vedno presegal slovenskega. Več kot 70% slovenske delovne sile je našlo zaposlitev v ptujskih nemških obratih; nemški delodajalci so bili hkrati posestniki in so odločali o zaslužku slovenskega viničarja, dninarja.⁴ Posledice gospodarske odvisnosti in nemškega raznarodovanja pred letom 1918 so se zato še vedno kazale v zavesti ljudi. Zato je bilo za učinkovit narodnoobrambni boj slovenstva po prvi svetovni vojni pomembno krepiti narodno zavednost.

Tedanje razmere v ptujskem političnem okraju nam posredno razkriva Spomenica okrajnega glavarja dr. Otmarja Pirkmaierja, naslovljena na Deželno vlado za Slovenijo 27. junija 1919. Ob nameravani opustitvi višjih razredov ptujske gimnazije je namreč okrajni glavar opozoril, da se novica o reduciranju šolskih oddelkov izkorišča v protidržavne namene. Vlada naj zato upošteva "narodnostno — politični moment" in naj zaradi prejšnjih premestitev narodnozavednega učiteljstva na tem območju drugače postopa. Ker so iz Ptuja kot narodno "eksponiranega" mesta tekla v preteklosti vsa protislovenska politična prizadevanja, je bila pomembnost izobraženstva za narodno-prebudno delo velika. Dr. Pirkmaier je poudaril, da bo le z "dosledno koncentracijo zavedne inteligence" mogoče "zbrisati" nemški značaj Ptuja in le tako se bodo obrtništvo ter drugi nižji socialni sloji spet spontano "spreobrnil" k svojemu slovenskemu rodu.⁵

Poslanstvo narodnega osveščanja, ki je med svetovnima vojnama slonelo na slovenskih društvi in šolah, je vznemirjalo ptujske Nemce. Le-ti so pred vojno s pomočjo šolskih ustanov izvajali sistematično germanizacijo; za štajerski deželni zbor je bila ptujska

gimnazija leta 1885 le nemška šola na nemških tleh.⁶ Ljudje so slabo obvladali materni jezik, saj je bil ob gmočnih težavah mestne občine Ptuj ter ob pomanjkanju slovenskih učiteljev in učbenikov slovenski pouk po prvi svetovni vojni močno oviran. Zavedajoč se pomena vzgojnoizobraževalnih ustanov, se je ptujsko nemštvo upiralo slovenizaciji šolstva. Z izgovorom, da njihovi otroci "ne vedo" slovenščine, so zahtevali svoje — nemške šole.

Na sejah ptujskega mestnega občinskega sveta se je o šolskih problemih večkrat razpravljalo. Vladni komisar dr. Matej Senčar je v dopisu Višjemu šolskemu svetu v Ljubljani 1. aprila 1920 med drugim poudaril, da se bo "pogubni" vpliv ponemčevanja odpravil le s pomočjo narodnega šolstva. Zato naj država podpre ptujsko gimnazijo, saj "obupen" finančni položaj mestne občine ne omogoča vzdrževanja slovenske Državne gimnazije. Ustanova zdaj ni bila več "izključno" namenjena Ptuj, temveč celotnemu ptujskemu območju.⁷

Tukajšnji Nemci so bili zaradi prvotnega germanizacijskega poslanstva zavoda na preobrazbo ptujske gimnazije v slovensko srednjo šolo posebej pozorni. Ustanova je kljub takim namenom pred letom 1918 služila slovenskemu življu, ga izobraževala in posredno prebujala narodno zavest (ob 60-letnici gimnazije je med tridesetimi uglednimi osebnostmi šole na razpredelnici vsaj 24 Slovencev).⁸

Slovenstvu torej sledimo že pred uradno slovenizacijo zavoda, ki se je začela z odlokom Oddelka za uk in bogočastje Narodne vlade v Ljubljani 28. novembra 1918. Tedaj je bil odstavljen ravnatelj gimnazije dr. Karl Schöbinger, ki je vodil šolo od 1909. leta. Vodstvo ustanove je vlada zaupala domačinu Franju Vajdi, bivšemu profesorju mornariške akademije na Reki. Toda še preden se je ob novem letu 1919 oblikoval prvi slovenski razred, je bilo potrebno zagotoviti ustrezno število dijakov. Nemška propaganda je medtem skušala odvrniti mladino od slovenske gimnazije tako, da so začeli premožni Nemci pošiljati svoje otroke v Gradec ali nemško gimnazijo v Ljubljani (število dijakov se je v šolskem letu 1922/23 najbolj znižalo, odtlej pa je začelo naraščati). Z odlokom Narodne vlade so morali zavod zapustiti zagrizeni nemški profesorji dr. Adolf Braunner, dr. Wilhelm Hoffer, Johann Preindl in dr. Josip Zack.⁹

V prehodnem šolskem letu 1918/19, ko je bilo na gimnaziji 210 dijakov (189 moških in 21 žensk), razporejenih v devet oddelkov, kjer je poučevalo 16 učiteljev, se je pouk pričel 16. septembra. Učni jezik je bila še vedno nemščina, razen v prvem — slovenskem razredu. Slovenščina je postala za vse dijake obvezen učni predmet, v višjih razredih je bila obvezna tudi srbohrvaščina. V prvi — slovenski razred (prvič od obstoja šole) so se vpisali dijaki po opravljenem sprejemnem izpitu 28. decembra 1918. Sprejetih je bilo 32 učenec, ki so z enajstimi dijaki iz nemškega oddelka tvorili prvi razred. Z odlokom Višjega šolskega sveta v Ljubljani se je šola od 15. februarja 1919 imenovala Državna gimnazija Ptuj.¹⁰

Gimnazija je bila do pomladi 1919 skoraj popolnoma nemška, saj sta bila slovenska profesorja le ravnatelj Franjo Vajda in Anton Kolarič. V istem letu so nato prišli profesorji Fran Alič, s celovške gimnazije pregnani dr. France Kotnik, Rajko Pirnat, Ivan Steblovnik, Anton Sovre, dr. Karel Zelenik in v naslednjem šolskem letu, ko nemških profesorjev ni bilo več, še Peter Holeček, Ladislav Mlakar, Josip Petauer in France Pretnar. Novooblikovani slovenski učiteljski zbor je 31. maja 1919 prisegel pred višjim šolskim nadzornikom dr. Leopoldom Poljancem.¹¹

Narodnostna podoba dijaštva v šol. letu 1919/20, ko je bilo med 228 učenci le 29 Nemcev, je sicer že potrjevala izvedeno slovenizacijo gimnazije, toda vse do leta 1932 je tekel boj, da bi se ta narodno pomembna ustanova obdržala v popolnosti. A prihajalo je do mnogih zapletov.

Ker se je število dijakov po vojni zelo spreminjalo, se je zgodilo, da l. 1923 za pet dijakov ni bilo osmega razreda. Z vpisom otrok primorskih beguncev in otrok širšega ptujskega območja se je število učencev večalo. Pozneje so na zavod prihajali tudi prekmurski dijaki, tako da je bilo ob 60-letnici gimnazije vpisanih 300 dijakov.

Iz šolske dokumentacije povzemamo število dijakov ob koncu šolskega leta:¹²

	Srbov, Hrvatov, Slovencev	Nemcev	Ostali Slovani	Drugi	Skupaj
1918/19	73	135	1	1	210
1919/20	194	29	5	—	228
1920/21	178	27	4	—	209
1921/22	192	16	3	—	211
1922/23	177	12	3	—	192
1923/24	190	17	3	—	210
1924/25	217	14	2	2	235
1925/26	241	17	2	2	262
1926/27	234	25	1	—	260
1927/28	245	25	1	1	272
1928/29	270	30	—	—	300
1929/30	Jugoslovanov 304	26	2	—	332
1930/31	331	27	2	—	360
1931/32	332	29	—	—	371
1932/33	348	28	4	—	380
1933/34	355	29	1	1	386
1934/35	375	33	—	1	419
1935/36	425	34	—	1	460
1936/37	436	39	3	2	480
1937/38	427	31	3	2	463
1938/39	445	27	7	4	483
1939/40*					466
1940/41**	458	21	6	3	488

Opomba: Ob koncu prve svetovne vojne je bilo na gimnaziji 184 dijakov, od teh 149 Nemcev in 28 Slovencev.

* — Vpisnice za šolsko leto 1939/40 niso ohranjene; število dijakov povzeto iz dnevnikov.

** — Vpisani dijaki na začetku šolskega leta.

O problemih gimnazije po prvi svetovni vojni je večkrat poročal Ptujski list. Opozarjal je, da je "dobro narodno šolstvo v Ptujju najboljše sredstvo za utrditev državne misli ob meji."¹³

Za finančne težave v prehodni dobi naj bi poskrbela vlada, še posebej, ker gre za narodnostno ogrožene kraje. Lokalno glasilo je namene Poverjenišstva za uk in bogočastje, da bi skrčilo dejavnost zavoda v šolskem letu 1919/20 na tri nižje razrede in da bi ostale oddelke zaradi pomanjkanja učnih moči začasno odpravilo, označilo za "neumestne". List je javnost seznanil tudi s shodom staršev in dijakov 7. junija. Predstavniki le-teh naj bi v Ljubljani pojasnili potrebo po popolni gimnaziji v "prizadeti" ptujski občini.

Osrednji slovenski in državni forumi niso zavzeto reagirali na številna opozorila in zahteve ptujске mestne občine.

Ugovor proti ukinitvi popolne gimnazije oziroma spreminjanju višje (od 1924. Državne realne gimnazije) v nižjo gimnazijo je Mestni občinski svet vložil po svoji tajni seji 4. februarja 1922 in pri tem izpostavil gospodarski ter kulturni pomen ustanove za Ptuj in okolico.¹⁴ Za komaj razvijajočo se slovensko srednjo šolo se je 14. februarja istega leta odločno zavzel ravnatelj Franjo Vajda, ki je upravičenost obstoja gimnazije utemeljeval s številom dijakov: do leta 1918 je bilo na šoli okrog 200 dijakov, ob koncu prvega semestra 1921/22 jih je bilo vpisanih 220. Opozoril je tudi na dane pogoje šolanja v "dobro urejenem" Dijaškem domu ter na široko demografsko zaledje zavoda, to je območje ptujskega in ljutomerskega političnega okraja.¹⁵

Prosvetno ministrstvo je nameravalo v naslednjem obdobju obdržati le določeno število popolnih srednjih šol, ki so imele po določenih kriterijih ustrezne pogoje. Ptujska gimnazija se je znašla v težavah, ker v višjih razredih ni bilo dovolj dijakov. Leta 1925 je kazalo, da se bosta ukinila 7. in 8. razred, toda zaradi 6. razreda z 20 dijaki do tega ni prišlo. Mestno županstvo je zato 19. septembra v Spomenici opozorilo Predsedstvo ministrskega sveta v Beogradu na pomembnost popolne gimnazije pri utrjevanju narodne zavesti na tukajšnjem mejnem območju.¹⁶

V šolskem letu 1926/27 je imela gimnazija zakonske pogoje za delovanje: primerne prostore, zbirke, dovolj kvalificiranih učiteljev in 260 dijakov, kar je bilo sicer v primerjavi z drugimi srednjimi šolami sorazmerno malo. Za ohranitev popolne šole sta se pri pristojnih organih zavzela župan dr. Matej Senčar in gerent okrajnega zastopa Mihael Brenčič ter dobila ustreza zagotovila. Šolsko leto 1927/28 se je pričelo mirno, vpisalo se je 282 dijakov. Toda brzojavka prosvetnega ministrstva 17. septembra 1927 je naznanila, da se ptujska gimnazija reducira na nižjo gimnazijo in da se zapre 5. razred. Omeniti moramo, da je bilo med 31 petošolci 22 domačinov in da večina teh iz socialnih razlogov ne bi mogla nadaljevati šolanja drugje.

Javnost je bila vznemirjena. Na izredni seji mestnega občinskega sveta 19. septembra so naslovili Spomenico na ministrski svet in ga opozorili, da po ukinitvi popolne gimnazije v Murski Soboti prihajajo na ptujsko gimnazijo prekmurski dijaki. "Popolna realna državna gimnazija pomeni za nas veliko okrepitev države in nacionalne ideje tu — ob državni in jezikovni meji", so med drugim zapisali.¹⁷ Hkrati so sklenili, da v tem šolskem letu prevzamejo z okrajnim zastopom vzdrževanje petega razreda, če ne bo dosežen dogovor.

Deputacija mestne občine in okrajnega zastopa ter gimnazijski ravnatelj sta zaradi tega obiskala tudi velikega župana mariborske oblasti. V tem času so pouk v 5. razredu izvajali do 4. oktobra privatno. Naslednji dan je prosvetno ministrstvo brzojavno sporočilo, da naj se pouk nadaljuje, ker bosta 5. in 6. razred šele naslednje šolsko leto prenehala z delom; v državi naj bi bilo le 80 popolnih gimnazij.

Prizadevanja za ohranitev vseh gimnazijskih razredov so se nadaljevala. Zavod je ob svoji 60-letnici moral še naprej dokazovati upravičenost svojega obstoja. Da bi zagotovil nemoteno delo, je mestni občinski svet z županom Mihaelom Brenčičem leta 1928 kupil prostore vojašnice v nekdanjem dominikanskem samostanu in tja iz gimnazije preselil Ferkov muzej. Porast števila dijakov je narekoval preureditev dotedanjih muzejskih prostorov v učilnice.

Obisk dr. Antona Korošca v Ptuj u l. 1929 naj bi zagotovil neokrnjenost tistih zavodov, ki so imeli v povprečju 350 dijakov. 25. avgusta tega leta je zato mestni občinski svet na svoji izredni seji že sklepal o omejevanju vpisa na meščanski šoli, da bi tako dobil ustrezno število gimnazijcev.¹⁸ Občinski odborniki so spet govorili o reduciranju gimnazije 29. februarja 1932, ko je ta postala začasno nižja srednja šola. Potrebo po popolni gimnaziji so dokazovali s trditvijo, da šola "vrši važno narodno državno nalogo na skrajni severozapadni naši državni meji".¹⁹ Občinsko vodstvo je v tem letu še nekajkrat posredovalo pri najvišjih organih oblasti v državi in banovini, pri čemer so ga podprle občine Ormož, Ljutomer in Murska Sobota. Medtem ko so zainteresirani že sklepali o samostojnem vzdrževanju višjih gimnazijskih razredov in je bil zato izvoljen kuratorij, se je občinsko odposlanstvo pod vodstvom župana Ladislava Jeršeta odpravljalo h kralju v avdienco. Končno so člani občinskega sveta 18. avgusta 1932 izvedeli, da bo ostala gimnazija neokrnjena.²⁰

Preteklo je dobro desetletje od konca prve svetovne vojne, ko je popoln srednješolski zavod — od 2. junija 1930 Državna realna gimnazija kraljeviča Andreja — mogel zaživeti. Poimenovanje šole je na prošnjo župana Mihaela Brenčiča dosegla deputacija Dravske banovine, ko se je 12. januarja 1930 mudila pri kralju Aleksandru.²¹ Dejanje je gotovo del prizadevanj za ohranitev gimnazije in pomeni enega od mejnikov v zgodovini šole.

Čas med svetovnima vojnama je mogoče na ptujski gimnaziji deliti v dve obdobji, ki se močno razlikujeta in sta odsev tedanjih družbenopolitičnih dogajanj: od ustanovitve Kraljevine SHS do tridesetih let je življenje zavoda, kljub mnogim organizacijskim in personalnim spremembam, teklo razmeroma mirno. V nekaj letih je bila opravljena narodna preusmeritev ustanove. Šola je imela lastno stavbo in v sosesčini dober dijaški dom. Zagotovila si je ugleden učiteljski zbor in dovolj dijakov. Podpora javnosti ji je omogočila, da se je obdržala kot popolna gimnazija. Z dijaškimi nastopi ob državnih praznikih in drugih slovesnostih, tako ob 60-letnici rojakov Matije Murka leta 1921 in ob 50-letnici Ksaverja Meška leta 1924, se je šola predstavljala v gledališču in Narodnem domu.²²

Trideseta leta pomenijo za gimnazijo prelomno obdobje. Nekaj podatkov iz šolske dokumentacije nam predstavlja zavod v šolskih letih 1929/30 in 1930/31: Med dijaki je bilo okoli 30% otrok državnih uslužbencev in približno 19% kmetov, nato otrok trgovcev, gostilničarjev, obrtnikov, medtem ko je bilo delavskih otrok najmanj (v šolskem letu 1929/30 4%, v naslednjem letu 2,5%). Socialna sestava dijaštva je zahtevala pomoč revnejšim. Le-ta sta pomagala Podporno društvo, ustanovljeno 1870. leta, ob

skrbi Posojilnice in prispevkov meščanov, ter Dijaška kuhinja, ki je delovala od 1886. leta. Ob gospodarski krizi je imela kuhinja v omenjenih šolskih letih največ oskrbovancev (44 do 46). Sicer je bilo življenje na šoli povezano z dijaškimi društvi, s Podmladkom Ferijalnog saveza, ki je vključeval nad 35% dijakov, s Podmladkom Jadranske straže, ustanovljenim leta 1929, z Dravsko četo skavtov in planink in še z nekaterimi.²³

Tako torej po uradnih šolskih knjigah. Prehod v trideseta leta, povezan z družbeno-gospodarsko krizo in uvedbo šestojanuarske diktature pa je sprožil napetost v šolskem življenju: v učiteljskem zboru je prišlo do personalnih sprememb, uvedli so nekatere neslovenske učbenike, začutila so se unitaristična stremjenja. Dr. Marja Boršnikova, suplenta na gimnaziji v letih 1930/31, je zapisala, da je šola po razgibanosti "prednjačila" pred drugimi zavodi v Sloveniji in da se je tu srečala "z izrazito levo usmerjenimi dijaki".²⁴

Nemirno razpoloženje dijakov v tem obdobju je bil odraz svetovne gospodarske krize, neposrednega spoznavanja socialnih krivic, viničarstva. Pisatelj Ivan Potrč, ki je izšel iz omenjene dijaške generacije, pravi, da je doživljanje vaškega okolja in "ponižanje človeka" vzbujalo v njem socialna občutja ter domovinsko in nacionalno zavest.²⁵ Svoja življenjska spoznanja je ta skupina dijakov, med katerimi so bili še Ivan Bratko, Mirko Centrih, Franc Čuček, Rudi Ilec, Dušan Kveder in Tone Žnidarič, prenašala na šolsko življenje — na dijaška društva, na dramske uprizoritve literarnega društva Oton Župančič ter na njegovo glasilo Rast (1931/33). Slednja sta bila 1933. leta zaradi kritične obravnave družbenih razmer prepovedana.

Dobro leto pozneje, ko so bili v noči od 4. na 5. januar 1934 po Ptuj in okolici raztreseni "komunistični letaki", ki so zahtevali spremembo "političnega in socijalnega reda v državi", je prišlo do sodnih pregonov nekaterih gimnazijcev, članov študijske skupine KP na šoli. V obrazložitvi je sodišče zapisalo, da je bila vsebina Rasti "ateistična in je cikala na komunizem".²⁶ Iz obsežnega sodnega arhiva velja izpostaviti, da so bili dijaki Rudi Ilec, Ivan Potrč in Tone Žnidarič "zbog komunističke propagande" kaznovani z izgonom iz vseh srednjih šol "brez pravice polaganja privatnega izpita".²⁷ Dogajanja so pustila sledove v nadaljnjem življenju šole.

Na idejno in narodnostno rast mladih je vplivalo več dejavnikov: ob objektivnih okoliščinah so k oblikovanju narodnozavednega dijaštva veliko prispevali nekateri profesorji, ki jih je režim nastavil v eno od "odrinjenih" šolskih ustanov. Med temi navedimo dr. Franja Žgeča, dr. Marjo Boršnikovo, Franceta Oniča, Antona Ingoliča, Vilka Rusa, Ivana Gabrovška, akademskega slikarja Franceta Miheliča, kateheta dr. Stanka Cajnkarija, katerega veroučne ure so se sprevračale v pogovore o družbenih vprašanjih. Razgibana trideseta leta se povezujejo tudi z ravnateljema gimnazije dr. Josipom Komljancem (1922/33) in Maistrovim borcem dr. Maksom Kovačičem (1933/38).²⁸ Na šoli se je ob prebujajočem se hitlerizmu sredi tridesetih let koval narodnozavedni rod.

Dijaške prireditve so dvigovale narodni zanos, društvena dejavnost na zavodu je krepila narodno zavest. Pomemben delež pri ozaveščanju mladih so imeli tudi učitelji zunaj gimnazije, med njimi primorski begunci (Ciril in Ljudmila Kafol, Dora Mervič, Janko Pertot, Dušan Šestan), ki so s svojim društvenim delom v Ptuj velika prispevali k utrjevanju slovenstva. Razpredena društvena dejavnost v mestu (konec 1936. leta 47 slovenskih in 9 nemških društev), katere člen so bili mnogi gimnazijci, je dobivala

povsem narodno obeležje: to so bile gledališke predstave, koncerti, društvene zabave, sokolske akademije, slavnostne povelje ob obletnicah septembrskih dogodkov, športne prireditve. Nogometne tekme med nemškim športnim klubom in športnim klubom Drava, ki je "v narodnem pogledu" zbiral slovensko mladino v ptujski "obmejni postojanki", so se spreminjale v manifestacije zavedne mladine.²⁹ Slovensko dijaštvo je sledilo dogajanem v Ptuj in je aktivno poseglo v narodnoobrambni boj.

Ob 25. obletnici septembrskih dogodkov v Ptuj je "napredna in zavedna mladina" izvedla napisno akcijo, v kateri je sodelovalo nekaj dijakov (PMP, Arhiv oddelka za novejšo zgodovino, inv. št. LR 677).

Aufn.: Goldasteritsch

Ob 25. obletnici septembrskih dogodkov v Ptuj je "napredna in zavedna mladina" izvedla napisno akcijo, v kateri je sodelovalo nekaj dijakov (PMP, Arhiv oddelka za novejšo zgodovino, inv. št. LR 677).

Narodnoobrambni odpor slovenstva se je v tridesetih letih v popolnosti izrazil predvsem ob obletnicah septembrskih dogodkov. Svečanosti so pritegoval narodnozavedno prebivalstvo, vse, ki so slutili nevarnost fašizma. V dogajanjih je bila zelo dejavna mladina-dijaki. Tako so bila ob 25-letnici septembrskih dogodkov leta 1933 v listkovni in popisni akciji, ki jo je izvedla "napredna in zavedna mladina", premazana imena nekaterih ptujskih Nemcev na njihovih hišah in lokalih. Sodelovanja v akciji so bili obdolženi trije mladoletniki: dijak 2. razreda gimnazije Srečo Berlič, tretješolec Anton (Zvonko) Sagadin in njegov sovrstnik, nekdanji gimnazijec Božidar Jakšič.³⁰ Imenovani naj bi "nekoliko poškopili napis" na trgovini Artenjak-Schosteritsch. Javnost je bila vznemirjena ob dejstvu, da so ptujski Nemci "vršili pritisk" na starše mladoletnikov in ker so od oblasti zahtevali odškodnino.

Narodna občutja so se zlivala v manifestativni protest slovenskega življa proti vse večji predrznosti nemške manjšine. Izrazito so se ta nasprotja pokazala ob 30-letnici septembrskih dogodkov leta 1938, ko je bil Ptuj v vrtincu ostrega narodnoobrambnega boja: preklinjanj in zasramovanj Slovencev ni manjkalo, iz notranjosti nemških prostorov so mimoidoče "pozdravljale" hitlerjanske slike. V takih razmerah je narodna svečanost odražala zavest vseh narodno čutečih družbenih sil: ilustrativno opremljen letak je ponazarjal fašistično nevarnost in pozival "borbena slovenska mladina", naj "ignorira" ptujske nemčurje. Številni lističi so klicali: "Svoji k svojim!", "Maščujmo sep-

tembrske dogodke!... Parola današnjih dni: 1908-1938 Borba proti fašizmu!" Mladina kot pobudnik mnogih narodnoobrambnih prireditev se je vključevala v najrazličnejše aktivnosti. Naj omenimo nekatere.

Odločitev pomagati španskemu ljudstvu in kreniti med španske prostovoljce je izražala voljo narodnozavednih, antifašističnih sil. Med drugimi so s ptujskega območja krenili v Španijo nekdanja dijaka Dušan Kveder in Tone Žnidarič, leta 1937 pa tedanja sedmošolca Leopold Mendaš in Dušan Rauter. Protifašistično razpoloženje slovenskega prebivalstva se je julija 1937 izkazovalo tudi v Ptuj ob "Španskem tednu v Dravski banovini". Režim je skušal "ukreniti vse", da bi preprečil kakršnekoli aktivnosti "komunistične organizacije". Pri ptujskem Delavsko-prosvetnem društvu Vzajemnost, kamor so zahajali tudi srednješolci, so organizirali esperantski krožek, ki naj bi ljudem, kljub prepovedi, omogočil preko korespondence in ilegalne literature (Resnica o Španiji, Krvavi

Jugoslovanske-čehoslovaška liga, Sokolsko društvo in
XV. podružnica Počitniške zveze na gimnaziji v Ptuj

prirejajo

dne 27. maja 1938 ob 20. (8.) uri zvečer v Mestnem gledališču

v proslavo rojstnega dne prezidenta ČSR

DR. EDVARDA BENEŠA

ČEŠKOSLOVAŠKO AKADEMIJO

Spored:

1. Himne: Kde domov můj Nad Tatrou sa blýska Bože pravde	} poje Glasbena Matica
2. Dr. Edvard Beneš, govori osmošolec Bagar Mirko	
3. Recitacije iz starejše češke lirike:	
a) A. J. Puchmajer: Pesem na Jana Žižko z Trocnova b) Jan Kollár: Češka zemlja c) Jan Neruda: Naprej d) Eliška Krásnohorská: Hošská pesem	} izvaja članstvo Počitniške zveze
4. Cenda Sedlbauer: a) Uspavanka b) Capriccio	} izvaja g. komponist pri klavirju g. sodnik Grm
Odmor	
5. Recitacije iz moderne češke lirike:	
a) Jiří Wolker: Umírající b) Jiří Wolker: O kurjačevích očích c) Josef Hora: Dvě minuty tíšiny d) Josef Hora: Noční host	} izvaja članstvo Počitniške zveze
6. Tri češke narodne pesmi, poje g. prof. V. Rus, pri klavirju g. prof. Sedlbauer	
7. Peter Bezruč: Rudar, recitacijski zbor pod vodstvom sedmošolca Duš. Droica	

Zvestoba za zvestobo!

Sresko načelstvo je ob "čehoslovaški akade-miji" zahtevalo "nadzor" v Mestnem gledališču, ker so se tam trosili "nedopustni letaki". Akademija, na kateri so sodelovali dijaki gimnazije, se je sprevrgla v narodnoobrambno manifestacijo (ZAP MO Ptuj, šk. št. 293, dok. 1430/38)

Franco) spoznati španske dogodke. "Sprejemanje korespondence iz republike Španije" je bilo za Okrajno načelstvo v Ptuju znamenje "komunistične usmerjenosti".³¹

Na razgibanost protifašističnega gibanja sta vplivala dvigajoči se fašizem in z njim samozavest ptujskih Nemcev. To se je zlasti pokazalo leta 1936 ob pripravah na svetovni mirovni mladinski kongres v Ženevi, ko naj bi se na pobudo ljubljanskega Akademskega odbora v gibanje povezali vsi, ki so bili narodno zavedni, ki so dojemali bistvo fašizma in razumeli pomen miru. Akcijski odbor za mir v Ptujju je tedaj pritegnil predstavnike desetih organizacij oziroma večino mladine v mestu. V odboru so delovali tudi gimnazijci, tako osmošolec Josip Drofenik kot zastopnik Ferijalnog saveza, šestošolec Marko Kafol kot član sokolskega naraščaja in sedmošolec, vodja skavtov Albert Rusjan. Širino mladinskega mirovnega gibanja izkazujejo številne aktivnosti, kot so zbiranje podpisov za mir, cvetlični dan v mesecu avgustu — vzajemen odgovor slovenskega prebivalstva na izzivanja ptujskih Nemcev, nato mirovna akademija mariborskih in ptujskih mladincev v dvorani Mladika ter slovenski mladini namenjen programski dokument ptujkega Akcijskega odbora — Proglas mladini, katerega avtor je bil nekdanji gimnazijec Ivan Bratko.³²

Napredno dijaško jedro na gimnaziji je bilo večkrat osrednji dejavnik narodnoobrambnih aktivnosti v mestu. Gledališki repertoar režiserja Frana Žižka v letih 1938/40, ki je bil sicer "strogo umetniški in izrazito naroden", je dajal odgovor na aktualna vprašanja tedanjega časa.³³ K sodelovanju je pritegnil več dijakov. V ptujskem gledališču se je zvrstilo tudi več društvenih akademij in narodnoobrambnih manifestacij. Navedimo "češkoslovaško akademijo", ki so jo ob rojstnem dnevu predsednika ČSR Edvarda Beneša 27. maja 1938 priredili Jugoslovanska — češkoslovaška liga, Sokolsko društvo in XV. podružnica Počitniške zveze na gimnaziji. Spored je predvidel ob govoru osmošolca Mirka Bagra ter nastopu Glasbene Matice tudi predstavitev recitacijskega zbora pod vodstvom sedmošolca Dušana Drolca. Sreski načelnik dr. Ivan Vidic je tedaj opozoril Mestno poglavarstvo v Ptujju, da mora le-ta ob omenjeni prireditvi "organizirati nadzor" v gledališču, ker so se "v zadnjem času baš ob sličnih prireditvah trosili iz galerije nedopustni letaki". Mestni glavar dr. Alojzij Remec je zagotovil, da so "varnostni ukrepi poduzeti".³⁴ Slednje priča, da je postalo ptujsko gledališče politično razgibana ustanova.

Na omenjeni akademiji je gimnazijec Mirko Bagar govoril o fašistični nevarnosti, o potrebi enotnosti demokratičnih sil. Medtem ko je sreski načelnik govornika prekinil, je ta zaklical v pozdrav "bratski" Češkoslovaški. Ob tem je mladina raztrosila po gledališču letake, ki so pozivali na narodno enotnost v boju proti nemškemu fašizmu. Prireditve se je sprevrgla v spontano demonstracijo proti nemškemu nacizmu in ptujskemu nemštvu. Množica je pred gledališčem prebila policijski kordon in s slovensko zastavo krenila po mestu. Izvedena je bila popisna akcija, razbitih je bilo nekaj oken nemških trgovin in okrajnega načelstva.³⁵

Listkovne akcije, ki jih je bilo v Ptujju veliko, so imele močan politični odmev. Številni ohranjeni letaki ilegalne ciklostilne tehnike KP so opozarjali na fašistično nevarnost in početja ptujkega nemštva; hkrati so pozivali slovensko demokratično javnost k enotnosti. Glavni namen sporočil je bil krepitev narodnoobrambne zavesti. Omeniti moramo tudi akcijo ob izobešanju nemške zastave na mestnem zvoniku leta 1938. Letak Naši javnosti je dogodek označil za "atentat na suverenost našega naroda in države".

V ptjskem gledališču so se zvrstile društvene prireditve narodnoobrambnega značaja. Eden od raztresenih letakov med "češkoslovaško akademijo" 27. maja 1938, ki ga je policija zaplenila (PMP, Arhiv oddelka za novejšo zgodovino, inv. št. 35).

V delo "tehnike" so se iznajdljivo in požrtvovalno vključili nekateri gimnazijci, tako levičarji (skojevci) Štefan Kūhar, Marko Rems, Zvonko Sagadin, Mitja Vošnjak in njihovi sovrstniki — po prepričanju krščanski socialisti. Čeprav so se ideološko razhajali, jih je pri delu povezovala zavest slovenstva. Med slednjimi omenimo Franceta Jezo, ki je sestavil in ilustriral več letakov narodno-obrambne vsebine. Zaradi varnosti so pogosto premeščali majhen ciklostilni stroj. Leta 1938 je za njegovo skrivno mesto v muzejskih prostorih nekdanjega dominikanskega samostana poskrbel bivši dijak Franček Glavnik. Iz previdnosti so mladinci v tem obdobju "tiskali" letake ponoči, dvakrat tudi na domu dijakinje Marije Čadeževe v Prešernovi ulici in pri Francetu Jezi v Krempļjevi ulici.³⁶ Tudi v zadnjem letu pred okupacijo, ko je delovala "tehnika" pod gledališkim odrom, so pri delu sodelovali posamezni gimnazijci.

Mladinske akcije v mestu so pričale tudi o povezanosti dijaške in delavske mladine. Tako je bilo ob prihodu bolgarskih pevcev iz Plovdiva leta 1938, ko se je uradni spre-

V ilegalni ciklostilni tehniki KP je nekaj dijakov gimnazije "tiskalo" letake narodnoobrambne vsebine. Letak opozarja na potrebno enotnost v obrambi slovenskega naroda, na "nekaznovane velikonočne dogodke" ob izobešanju nemške zastave na cerkvenem stolpu v Ptuj leta 1938 (PMP, Arhiv oddelka novejšje zgodovine, inv. številka 36).

jem pred magistratom sprevrgel v manifestacijo proti nemškemu nacizmu. Z rdečimi nageljni v gumbnicah je mlade vodil po Ptuj osmošolec Mirko Bagar.³⁷ Tudi sokolske prireditve in nastopi orlov (pozneje Fantovski odseki in Dekliški krožki) so prispevali k utrjevanju narodne zavesti mladine. Navedimo akademiji v Ormožu: nastop Fantovskega odseka leta 1939 s simbolno vajo Oj, Doberdob in v naslednjem letu predstavitev naraščajnikov s prizorom Mladi Slovenci.³⁸

Narodnoobrambni pomen, ki ga je imelo Sokolsko društvo v Ptuj od septembrskih dogodkov dalje, je ohranilo tudi v času med svetovnima vojnoma. Tako je razumljivo, da so bili ob nemški okupaciji na pripravljenem seznamu za "takojšnjo" aretacijo nemštvu "sovražnih" oseb tudi sokoli; od 36 imenovanih je navedenih 21 članov Sokola.³⁹ Sokolsko mladino (okoli 40% gimnazijcev) so vzgajali narodnozavedni ljudje, nekdanji Maistrovi borci, napredni učitelji. Nekatere smo že spoznali. Zato omenimo le še

starosto dr. Franja Šalamuna, gimnazijska ravnateljca dr. Josipa Komljanca in dr. Maks Kovačiča, Valentino Kaukler, Lojzko Kocmut, Radoslava Komaca in Mirka Majcna.⁴⁰

Zaradi nevarnosti hitlerizma je Sokolsko društvo v Ptuj ob redni vadbeni dejavnosti oblikovalo sokolski naraščaj tudi z narodnoobrambno vzgojo. V sokolski dvorani meščanske šole Mladika se je na tamkajšnjem gledališkem ali lutkarskem odru zvrstilo veliko prireditev socialne in narodnoobrambne vsebine. Narodnoobrambni zagon so dali sokolom dogodki v Avstriji leta 1938, ko se je nacistična propaganda na ptujskem območju okrepila. Zato razumemo, da je potujoči lutkovni oder, ki je pritegnil več gimnazijcev, tako Dušana Furlana, Franca Komela, Alenko Kovačič, Vlasto Pertot, Nevenko Majcen, Nadana Sevnika, Milenka Šobra in Vladimirja Vrečka, gostoval leta 1939 na študentskem delovnem taboru v Stogovcih v Apaški kotlini. To kaže, da so se v študentske taborne vključevali tudi dijaki ptujske gimnazije, za kar je na šoli skrbel skojevac Mirko Bagar. O njem je razrednik v 7. razredu zapisal: "Intelektualno jak, ima vpliv na tovariše."⁴¹ — Na taboru v severoobmejnem Lokavcu leta 1938, kjer so tamkajšnji nemškutarji fizično nastopili proti taborjanom, najdemo akademika Srdana Sevnika in Marijo Vedernjak ter osmošolca Josipa Kolariča iz Šobetinca, ki je na gimnaziji vodil Podmladek Jadranske straže.⁴²

Ugotavljamo, da so ptujski akademiki oziroma bivši dijaki ohranili trdno vez s svojim domačim okoljem, z gimnazijo in da so se ob fašistični nevarnosti vključili v narodnoobrambno gibanje. V prizadevanjih, da je potrebno krepiti fronto narodnozavedne študentske mladine ne glede na ideološke nazore, so bili v ospredju dogajanje prav nekdanji gimnazijci. Poleg že omenjenih navedimo še Vilmo Bebler, Ivana Bratka, Franca Čučka, Cirilo Gosak, Nado Kafol, Marjana Kvedra, Cvetko Praprotnik, Franca Simoniča in Branka Šalamuna. Ker so se že kot dijaki seznanjali s tedanjimi družbeno-gospodarskimi razmerami in z dejavnostjo ptujskega nemštva, so ptujski akademiki aktivno sodelovali na narodnoobrambnih delovnih taborih, organiziranih v narodno in socialno ogroženih krajih, kot so bile Haloze in Slovenske gorice. V Ptuj so se spontano vključili v gibanje za mir. Organizirali so več predavanj v prosvetni dvorani Mladika ali v Narodnem domu ter kulturne prireditve — tako 6. junija 1939 Večer slovenske besede v Mestnem gledališču. Ta "neprijavljeni recitacijski večer po CMD" gostujočih akademikov je imel značaj narodnoobrambne prireditve.⁴³ Pri vsem tem so akademiki razvili široko kulturno vzgojno delo med ptujsko mladino, srednješolci. — Njihovo življenje na gimnaziji od srede tridesetih let bomo podrobneje spoznali v nadaljevanju.

Slovenski dijaki so se tedaj na šoli že srečevali z nadutimi hitlerjanskimi sošolci, pa čeprav je bilo njihovo število neznatno: od dobrih 8% v šolskem letu 1934/35 do nekaj nad 4% v zadnjem šolskem letu pred okupacijo. Njihovi nastopi in dogajanja v mestu so rojevali v slovenskem dijaštvu spontan odpor; čeprav različnih nazorov so se skupno narodnostno opredeljevali. Že drobni zapleti med dijaki so pričali o narodni zavesti: slovenska dekleta niso marala kit, ker so bila nemška moda. Slovenski dijaki so večkrat s črnolom pomazali bele nogovice nemških sošolcev. Le-ti so prihajali v šolo v nemških oblačilih in po mestnih ulicah izzivali slovenske mladince z "vindišarji".

Na gimnaziji je zavelo razburjenje ob novici, da je kakih 15 nemških dijakov taborilo avgusta 1935 na Kasperjevem posestvu na Gorci v Halozah. Tam so jih vzgajali v nacističnem duhu in jih urili v streljanju.⁴⁴

Hitlerjevska mladina iz Ptuja ob kljukastem križu na Gorci v Halozah avgusta 1935. Taborjenja na Kasperjevem posestvu se je udeležilo kakih 15 dijakov nemške narodnosti (PMP, Arhiv oddelka za novejšo zgodovino, inv. št. LR 711).

Ko so Ptuj v zgodnjih jutranjih urah 20. aprila 1938 zbudile petarde in je v počastitev Hitlerjevega rojstnega dneva plapolala na cerkvenem stolpu nacistična zastava, je prišlo do pravih protestov slovenskih dijakov, ki so svojo narodno pripadnost izkazovali na javnih mestih. Na gimnaziji je omenjeni nemški incident odmeval toliko bolj, saj so bili z njim povezani tudi dijaki — Margareta Alter, Rudolf Molitor in Walter Selinschegg iz 8. razreda ter šestošolec Erich Kasper. Zaradi vpletenosti teh dijakov v kaznivo dejanje jih je ravnateljstvo šole po obvestilu sreskega načelstva "suspendiralo" od pouka, "radi hitlerjevske propagande".⁴⁵ Toda kmalu zatem je bil ravnatelj gimnazije dr. Maks Kovačič upokojen.

Tudi tedaj, ko je izšla brošura Hitlerjevci v Sloveniji, so se zavedni dijaki odzvali. Literarna družina Setev, ki je po besedah bivšega gimnazijca dr. Vaneka Šiftarja, "združevala dijake raznih usmeritev oziroma opredelitev" in jo je vodil France Jeza, je z ilustriranim lepakom, ki je ponazarjal grabežljivo roko, kako v znamenju kljukastega križa sega po slovenskem ozemlju, vabila mlade na protestno zborovanje v gimnazijsko risalnico. Toda zbor je bil prepovedan. Demonstrativno so se zato zbrani odpravili v mesto in na poti je prišlo do "ravsanja" z nemškimi dijaki, ki so jih srečali na cesti.⁴⁶

Protihitlerjanski tisk, ki je krožil po šoli, je ponujal dijakom informacije o dogajanjih po svetu in o domačem okolju ter jih je hkrati pozival v boj proti nacizmu in za obrambo miru. Tudi šolska glasila, npr. kulturni mesečnik Klasje (1936/37) in almanah Mlada setev (1937), so vodila mladino k razmišljanju o družbenih vprašanjih, domovini, slovenstvu. Dijake so osveščale razne prireditve, tako npr. Jadranski večer Podmladka Jadranske straže na gimnaziji dne 6. novembra 1937 v Narodnem domu.⁴⁷ Društveno življenje je bilo zelo razgibano, šolsko življenje pestro.

Zavedne dijaške sile so se zlivale v skupnem boju za utrditev slovenstva. V strpnem dialogu so se mladi levičarji povezovali s sovrstniki drugih nazorov, tako s krščanskimi socialisti, med katerimi naj omenimo Franca Aliča, Milka Goloba, Franceta in Maksa Jezo, Franca Majcna in Ivana Mojzerja. Zbliževale so jih konkretne aktivnosti, kot je

bilo večkratno zbiranje pomoči za haloške otroke preko Podmladka Rdečega križa. Fašistična nevarnost jih je opozarjala na "skupno frontovsko akcijo" mladine ne glede na ideološko in politično prepričanje.⁴⁸ Dodajmo, da so bile izkušnje naprednega mladinskega gibanja v Ptuj izpostavljene na nekaterih slovenskih mladinskih konferencah, tako tudi na samotni kmetiji na Osredku nad Krškimi od 2. do 5. avgusta 1939. Srednješolski poverjeniki Slovenske mladine, med njimi ptujski dijaka Zvonko Sagadin in Radim Visenjak, so na konferenci izpostavili pomembnost bodočega združevanja mladine različnih političnih nazorov v boju proti fašizmu.⁴⁹ V tem boju se je ob akcijski povezanosti znašel dober del ptujskih gimnazijcev, kar je bilo zelo pomembno za poznejša dogajanja.

Čas pred okupacijo, ki je pred tedanjo dijaško generacijo postavljala nove naloge, je na šoli tekkel razburljivo. Šolsko leto 1939/40 se je začelo v morečem vzdušju. Začetek druge svetovne vojne je vzbudil izzivalnost domačega nemštva, hkrati pa tudi okrepil aktivnost in protifašistično enotnost mladine. Strnjenost mladinskih sil se je kazala v dijaških društvih in je dosegla vrh v združitvi legalnih organizacij in društev na šoli, ko

XV. Podružnica Počitniške zveze na gimnaziji v Ptuj

priredi dne 12. decembra 1939 ob 20. uri
v prosvetni dvorani »Mladike«

Večer slovenske besede

z naslednjim sporedom:

1. **Vstajenje slovenske besede** — govori Janžekovič Bogdan.
2. Trubar: **Oče naš**
Gregorčič: **Pogled v nedolžno oko** } poje moški zbor.
3. Klopčič: **Deževna pomlad** — recitira Remec Vera.
4. Murn: **Vladi**
Kette: **O Bog svetlobe** } deklamira Hasl Darin.
5. Prešeren: **Mornar** — poje Ribič Janez, pri klavirju Marinič Slavica.
6. Askerc: **Celjska romanca** — recitira Lašič Živo.

◉ ◉ M ◉ R

7. Narodna: **Jaz mam pa konjca** ✱
Oj ta soldaški boben ✱ } poje moški zbor.
8. Stritar: **Iz Dunajskih sonetov** — deklamira Rakuš Vinko.
9. Seliskar: **Sedmorejenčki** — recitira Vošnjak Sergej.
10. V. Parma: **Triglavske rože** — venček narodnih pesmi.
11. Cankar: **Iz Kurenta in iz Podob** — recitira Vošnjak Mitja.

◉ ◉ M ◉ R

12. Župančič: **Duma** — recitacijski zbor.
13. **Sklepna beseda** — Vošnjak Mitja.

Pobirali se bodo prostovoljni prispevki.

Kulturna prireditev dijakov gimnazije v prosvetni dvorani »Mladike« 12. decembra 1939 je imela narodnoobrambni pomen (ZAP, zbirka MD — 11/11-4).

je prišlo leta 1939 do ustanovitve Meddruštvenega odbora, ki ga je vodil sedmošolec, skojevec Mitja Vošnjak. Delo odbora je bilo del široko zasnovanega narodno-obrambnega gibanja v Ptuj in ga lahko razumemo kot združevanje protifašističnih sil. Gimnazijski Meddruštveni odbor je postal povezovalni člen z ostalo mladino v mestu. Bil je pobudnik mnogih mladinskih akcij.

Na šoli so se vrstile različne društvene prireditve in aktivnosti. Izzvenele so narodno-obrambno, prežete so bile z idejo slovenstva in z očuvanjem narodne svobode. Tako so dijaki v septembru 1939 izkazovali svojo enotnost na meddruštveni akademiji, ob "jadranskem dnevu" v naslednjem mesecu pa so dijaki zbrali za obmejne otroke 681 din pomoči. Posebej delavna je bila na gimnaziji XV. Podružnica Počitniške zveze, ki je povezovala nad 12% mladih. Njen strelski odsek, ki ga je vodil častnik in bivši ptujski dijak Miloš Polič, je imel povsem narodnoobrambni pomen. Zveza je 12. decembra 1939 priredila v prosvetni dvorani Mladika Večer slovenske besede, kjer je o "vstajenju slovenske besede" spregovoril sedmošolec Bogdan Janžekovič. Ob glasbenih vložkih so se dijaki predstavili z odlomki slovenskih pesnikov in pisateljev; kulturni večer je sklenil sedmošolec Mitja Vošnjak.⁵⁰

Narodnoobrambni smoter je imela tudi prireditev 2. marca 1940, ko so na umetniškem večeru ptujskih ustvarjalcev brali svoja dela profesorji dr. Stanko Cajnkar, Anton Ingolič, ki se je predstavil z odlomki iz romana Na splavih, ter pesnik in esejist suplent Tone Šifrer. V tem letu moramo še omeniti majsko akcijo, ko je bilo na šoli zbranih za Slovence na Kočevskem 1.875 din pomoči.⁵¹

V maju 1940 je bila mladinska dejavnost na gimnaziji na vrhuncu. Le na videz je bila pretrgana po občnem zboru Meddruštvenega odbora, ko so se dijaki plebiscitarno odločali o bodočem delu in je bil nato odbor uradno prepovedan. Dejavnost zdaj "ilegalnega" Meddruštvenega odbora se je pokazala v naslednjem šolskem letu, ob volitvah društvenih vodstev. Zapletlo se je zlasti pri Podružnici Jadranske straže, kjer je bil na čelu kandidatne liste skojevec. Spor z ljotičevci (na šoli nad 2%) je ob tem primeru pripeljal do izključitve osmošolca Bogdana Janžekoviča za dve šolski leti, "radi nedovoljenega udejstvovanja izven šole".⁵² Njegovo slovo na ptujskem kolodvoru se je sprevrglo v manifestacijo zavednega slovenskega dijaštva.

V zadnjih mesecih pred okupacijo je bilo življenje na zavodu nemirno.

Pristop Jugoslavije k trojnemu paktu je prizadel demokratično slovensko javnost. Ptuj je tedaj doživel silovite demonstracije proti izdajalski vladi in nemškemu nacizmu. V tem prelomnem času je zaživel uradno prepovedani gimnazijski Meddruštveni odbor: narodnozavedno dijaštvo se je 27. marca 1941 zbralo pred Ferkovim muzejem in krenilo proti mestu. Na poti se jim je priključevalo vse več ljudi. Ko so se pozneje na Bregu razšli, so začeli posamezniki po zidovih pisati bojna gesla.⁵³

31. marca je banska uprava sporočila, da se prekinja pouk "za nedoločen čas". Ptujski Nemci so se izzivalno kazali v belih nogavicah, v škornjih. Več dijakov in profesorjev je bilo mobiliziranih. V pričakovanju morebitnega nemškega desanta so dijaki, med njimi Franc Bohanec, Alojz Cestar, Franc Hvalec, Zdenko Kostanjevec, Sergej Vošnjak in bivši gimnazijec Franc Komel, do 6. aprila organizirano hodili na opazovanje po ptujski okolici.⁵⁴ Vojska se je medtem mudila v kasarni, nujnih vojaških ukrepov ni bilo. Kljub nasprotovanju vojaškega poveljstva je mladincem uspelo priti v kasarno, dobiti obleko in skrivoma nekaj orožja. Tako oblečeni so stražili po mestu in okoliških krajih, da bi ob

zračnem napadu obvestili vojaško komando. Desanta ni bilo. Le skupina dijakov, ki je stražila pri turniškem gradu, je 6. aprila doživela bombni napad, ko so nemška letala zaokrožila nad Ptujem in mitraljirala kolono jugoslovanske vojske pri Turnišču.

Iz prvih aprilskih dni leta 1941 navedimo še množični sestanek mladine vseh slojev v mestnem parku, ki ga je vodil bivši gimnazijec Zvonko Sagadin.⁵⁵ Od dogovora, da bodo mladi pomagali na neobdelanih poljih in da bodo fantje sodelovali v protiletalskih stražah, je ostalo trdno prepričanje, da morajo tudi v času težkih preizkušenj ohraniti enotnost in se boriti za svoj narod. Ko so se namreč mladinci 6. aprila vračali z nočnega opazovanja, so zvedeli za nemški napad na Jugoslavijo. Pri komandantu vojašnice so hoteli dobiti orožje, vendar jih je ta zavrnil, češ da ni dobil povelja za obrambo. Medtem je skladišče orožja že bilo v rokah ptujskega Kulturbunda. Povsod je vladala zmeda... Vojaštvo se je umikalo na desni breg Drave; ob umiku so oba mostova razstrelili.

Zdaj so tudi ptujski dijaki stali na pragu odločitve.

Mitja Vošnjak je o tistih dneh pred leti zapisal: "...Vojna nas ni presenetila, vsaj nas ne, ki smo bili mladi in smo imeli radi svoje ljudstvo in svojo deželo...Zares, za odpor smo bili že pripravljeni. Skoro leto dni poprej smo se na gimnaziji dogovorili, da bomo v borbi proti fašističnim grožnjam enotni, ustanovili smo svoj meddruštveni odbor...Verjeli smo, da se bo po zmagi nad na videz vsemogočnimi nasilniki rodilo nekaj povsem novega...". Ob drugi priložnosti pa pravi: "Kako je bilo potem in ali so ostali zvesti svojemu prepričanju, naj presodi zgodovina. Tudi velika kamnita tabla z dolgo vrsto imen v veži nekdanje ptujske gimnazije lahko zgovorno priča o tem."⁵⁶

Na tej spominski plošči je vklesanih 89 imen, od tega števila je padlo za domovino v narodnoosvobodilnem boju 86 dijakov in trije profesorji.

OPOMBE

1. Zgodovinski arhiv Ptuj (ZAP), zbirka MD-38, dr. Franc Jurtela, Spomini mojega življenja, Ptuj, 25. 1. 1922; ZAP, MO Ptuj, šk. št. 154, Septembrski dogodki 1908 v Ptuj; šk. št. 238, Varia, dok. št. 3936 Mob. Leta 1921 je imel ptujski okraj 85.946 prebivalcev, od teh po maternem jeziku 95,5% Slovencev (pribl. toliko se jih je l. 1910 opredelilo za slovenski pogovorni jezik). V Mestni občini Ptuj je prebivalo 4.449 ljudi, od teh 2.976 Slovencev (66,9%) in 974 Nemcev (21,9%). Leta 1910 je po občevalnem jeziku živel v mestni občini 3.672 (85,3%) Nemcev ter 608 (14,1%) Slovencev. Ljubica Šuligoj, Socialna in narodnoobrambna gibanja na ptujskem območju med vojnama (doktorska disertacija), Ljubljana 1989, str. 168, 195-196.
2. Ljubica Šuligoj, Sprehod skozi zgodovino ptujske gimnazije od ustanovitve do danes, 63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj, Ptuj 1969, str. 35.
3. Ptujski list 1919/1. (25.5.), št. 8 in (15. 6.), št. 11.
4. Ljubica Šuligoj, Gospodarske in družbene razmere v ptujskem okraju, ČZN št. 1/1992, str. 55.
5. ZAP, MO Ptuj 1919, šk. št. 243, dok. št. 864/1919, Spomenica okrajnega glavarja.
6. Glej op. 2., str. 33.
7. ZAP, MO Ptuj 1920, šk. št. 247, dok. št. 440/1.
8. Glej op. 2, str. 18 (Rudolf Čeh, Ob stoletnici ptujske gimnazije).
9. ZAP, zbirka MD, šk. št. 41, Letna poročila ptujske gimnazije (50. izvestje Državne gimnazije v Ptuj, Ptuj 1919, str. 13-14); dr. Josip Komljanec, Ob 60-letnici ptujske gimnazije, 51. izvestje Državne realne gimnazije v Ptuj 1919/20 — 1928/29, Ptuj 1929 (hrani Ljudska in študijska knjižnica Ptuj).
10. Glej op. 2, str. 35 in op. 9, 51. izvestje.
11. Glej op. 2, str. 35-36 in op. 9.
12. ZAP, fond Gimnazija, šk. št. 14, 15, 18; Glej op. 9 ZAP, MD.
13. Ptujski list 1919 (8.6.), št. 10 in (15.6.), št. 11.
14. ZAP, MO Ptuj 1922, šk. št. 254, dok. št. 260/13; MO Ptuj, knj. št. 99, Zapisniki občinskih sej 1920-1923 (tajna seja 4.2.1922).

15. ZAP, zbirka MD — II., šk. št. 21, Dijaški dom v Ptuj 1922-1936, dopis Državne realne gimnazije v Ptuj 14.2.1922, št. 509/13.
16. ZAP, MO Ptuj 1925, šk. št. 262, dok. št. 503/2 — 1925.
17. ZAP, MO Ptuj, knj. št. 101, Zapisniki občinskih sej 1924/25 — 1927 (izredna seja 19.9.1927); Glej op. 2, str. 36 in op. 9, 51. Izvestje;
18. ZAP, MO Ptuj, knj. št. 102, Zapisniki občinskih sej 1929 (izredna tajna seja 25.8.1929).
19. ZAP, MO Ptuj, knj. št. 105, Zapisniki občinskih sej 1932 (5. redna seja 27.6.1932).
20. Prav tam (izredna javna seja 5.8.1932, 6. redna seja 18.8.1932).
21. Glej op. 9, ZAP, 52. izvestje Državne realne gimnazije kraljeviča Andreja v Ptuj 1929/30 (kronika); Pokrajinski muzej Ptuj (PMP), Arhiv oddelka za novejšo zgodovino, fas. Narodno-obrambne akcije.
22. Ptujski list 1921/III. (17. 7.), št. 28; Glej op. 8, str. 19-20.
23. Glej op. 9, ZAP, 52. in 53. izvestje Državne realne gimnazije kraljeviča Andreja v Ptuj 1930, 1931; Ljubica Šuligoj, Zgodovina dijaške kuhinje in nekateri socialni problemi dijakov po vojni, 67. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj 1971/72, Ptuj 1973, str. 25.
24. dr. Marija Boršnik, Nekaj spominov na Jožeta Potrča, 70. in 71. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj 1974/75 — 1975/76, Ptuj, 1977, str. 30.
25. Glej op. 9, ZAP, 56. izvestje Državne realne gimnazije kraljeviča Andreja v Ptuj 1933/34; Glej op. 21, PMP, fas. Gimnazija (Mirko Centrih, Spomini na revolucionarno delo; Dušan Kveder, Nekaj podatkov o delu v mladinskem gibanju...); Utrinki iz spominov Ivana Potrča, Tednik 1977/XXX. (19.5), št.19; Glej op. 2, 63. izvestje, str. 105-106 (Vida Rojic, Dijaki ptujske gimnazije v boju za socializem in nacionalno osvoboditev).
26. Arhiv Republike Slovenije (ARS), ACK ZKS, fas. 33, Okrožno sodišče Ljubljana 1933, Feuerberg Isac in tov. I. II., dok. št. Kzp 1606/33-405.
27. Prav tam, Spisi Kzp 1606/33 — 85, Uprava policije v Ljubljani II, dok. Pov. No. 3/62-5, Pov. No 1/807 — 3 z dne 30. 12. 1933, Pov. No. 1/807 — 8 z dne 8. 1. 1934, Pov. No. 3/62 — 5 z dne 19. 1. 1934; tam, Žandarmerijska stanica Ptuj Br. 91 z dne 11. 1. 1934 in Pov. Br. 33 z dne 12. 1. 1934; dok. št. IX Kzp 1606/33, Okrožno sodišče v Ljubljani ravnateljstvu gimnazije; Glej op. 21, PMP, fas. Antikomunistična dejavnost, Izvleček iz zapisnika seje celokupnega učiteljskega zbora Državne realne gimnazije v Ptuj, dne 25. okt. 1934.
28. Anton Ingolič, Iz mojih prvih ptujskih let, 69. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj 1973-1974, Ptuj 1975, str. 25-26; Nemirno stoletje ptujske gimnazije (prir. Jovita Podgornik), 65. in 66. izvestje..., Ptuj 1972, str. 101-102.
29. ZAP, MO Ptuj 1919, šk. št. 284; dok. št. 1792; šk. št. 287, dok. št. 523/37; šk. št. 289, dok. št. 2428; šk. št. 296, dok. št. 1494, 1497, 1529, 1650, 1714; šk. št. 301, dok. št. 2175/40, Društvo primorskih in koroških rojakov, koncert z drugimi obrambnimi društvi; zbirka MD, šk. št. 18 SKP.
30. Prav tam, zbirka MD, Švabsko-nemška kulturna zveza Krajevna skupina v Ptuj, Nemška manjšina v Ptuj nemškemu konzulatu v Zagrebu 23. 6. 1934; dok. Pov. No. 481 — 2/34 Sresko načelstvo z dne 19. 9. 1934 (Anton Sagadin); ZAP, fond Okrajno sodišče Ptuj 1930/41, fas. 482, Kps V. — 430/33 (Ptujski dogodki od 8. do 10.9.1933), Kps 443/33.
31. Glej op. 21, PMP, fas. Španski borci; fas. 14 Topografija Ptuj; ZAP, fond Gimnazija, šk. št. 14, vpisnici 7. razreda 1935/36 in šk. št. 15, 1936/37 (Leopold Mendaš in Dušan Rauter prišla s kočevske gimnazije 2. 3. 1936. D. Rauter izstopil 17.5.1936, L. Mendaš 10.5.1937); Ivan Kreft, Teh 50 let (spomini), Ljubljana 1974, str. 196. Glej op. 26, ARS, fas. 38, Spomini — Štajerska (Josip Domajnko, Spomin o delu Svobode v predaprilski Jugoslaviji); fas. 51, Splošno španska republikanska vojna, Kraljevska banska uprava Dravske banovine, Pov. II/2. No 2996/1 "Španski teden v Dravski banovini".
32. ZAP, MO Ptuj 1936, šk. št. 284, dok. št. 1698/36 (Pripravljalni odbor za mirovni mladinski kongres v Ženevi — Ptuj, cvetlični dan); Jutra 1936/XVII. (15.7.), št. 161. Glej op. 26, fas. 2, Mladinski kongres v Ženevi I. 1936.
33. ZAP, zbirka MD, šk. št. 45, Gledališče; Fran Žižek, Moja učna leta na amaterskih odrih (tipkopis pri L.Š.).
34. ZAP, MO Ptuj, šk. št. 293, dok. št. 1430/38 "češkoslovaška akademija".
35. ZAP, MO Ptuj, šk. št. 293, dok. št. 1430/38; Glej op. 12, šk. št. 15, vpisnica 8. razreda 1937/38 (Razrednik je označil Mirka Bagra za "nadarjenega in marljivega"); Okrogla miza o predvojnem revolucionarnem in narodnoobrambnem gibanju v Ptuj, 27.10.1981 (Fran Žižek, Mitja Vošnjak); MNO Maribor, fas. 22 (Slavko Kerenčič).
36. Prav tam, Okrogla miza (Franc Glavnik) in 11. 2. 1982 (Marija Čadež); Glej op. 26 Arhiv Inštituta za novejšo zgodovino (Franc Jaza); Glej op. 21, PMP, fas. Ilegalna ciklostilna tehnika KP pred vojno.
37. dr. Vaneč Šiftar, Nekaj dni iz ptujskega dijaškega dnevnika, Skozi viharje v lepšo prihodnost, Ptuj 1981, str. 85.
38. ZAP, Občina Ormož, šk. št. 122, Spisi 1919 — 1941 (seje Katoliškega prosvetnega društva, Fantovskega odseka in Dekliških krožkov 1939/40); ZAP, Sokol Ormož (seji Katoliškega prosvetnega društva v Ormožu 1939).
39. ZAP, MO Ptuj 1941-1945, šk. št. 1, ovoj -3, Prevzem oblasti.
40. ZAP, Osební fondí (Zbirka Radovana Komaca, Sokol); Glej op. 21, PMP, fas. M (Dora Mervič); Glej op. 35, Okrogla miza 11. 2. 1982 (dr. Nada Kafol).
41. Prav tam, ZAP; Glej op. 12, šk. št. 15, Vpisnica 7. razreda 1936/37; Marija Vedernjak, Ptujška mladina v desetletju pred vojno, 5. ptujski zbornik, Ptuj 1986, str. 264, 268;
42. Prav tam, Marija Vedernjak, str. 268; Mirko Tušek, Udejstvovanje mladine pri narodnoobrambnih taborih, Napredno mladinsko gibanje na Slovenskem, Ljubljana 1982, str. 134.
43. ZAP, MO Ptuj 1939, šk. št. 296, dok. št. 1955/39 (Poličijski oddelek pri Mestnem poglavarstvu v Ptuj 7. 7. 1939).
44. ZAP, zbirka MD, šk. št. 17.
45. Pokrajinski arhiv Maribor (PAM), šk.št. 240, Spisi Kzp 1938, dok. V Ki 89/38-9, Pov. No.321/14; Sresko načelstvo Pov. št. 322/13 in Pov. št. 351/22; Glej op. 12, šk. št. 15, vpisnici 6. in 8. razreda 1937/38. Omenjeni dijaki nemške narodnosti so bili kaznovani z izključitvijo iz vseh srednjih šol Kraljevine Jugoslavije. 29. septembra 1938 je Ministrstvo prosvete pod Pov. IV 18048 dovolilo opravljati privatni izpiti obdolženim dijakom, razen osmošolcu Rudolfu Molitorju, ki

- je bil za tri leta izključen iz ptujske gimnazije. O šestošolcu Erichu Kasperju beremo v šolski dokumentaciji: "Prikrit nemški potuhnjenelec in hitlerjanec. Leta 1938 pomagal vesiti nemško zastavo na cerkvenem stolpu; živi v ozračju ptujske nemške ired. propagande. Pozor!"
46. Glej op. 35, Okrogla miza, 27. 10. 1981 in 11. 2. 1982 (Vilma Bebler, dr. Nada Kafol, dr. Vanek Šiftar); Glej op. 25, Vida Rojic, str. 125 (ravnatelj dr. Maks Kovačič žrtve okupatorjevega nasilja I. 1945); Glej op. 28, 69. izvestje, str. 29 (Ivan Šiftar-Vanek, Utrinki iz literarno-kulturnega življenja dijakov ptujske gimnazije v letih 1937 in 1938).
 47. ZAP, MO Ptuj, šk. št. 290, dok. št. 2839/37.
 48. Glej op. 21, PMP fas. Gimnazija (podatki Vide Rojic); tam, Mitja Vošnjak: Drobni utrinki velikih let 1938/41; Glej op. 35, Okrogla miza 27.10.1981 (Mitja Vošnjak).
 49. Franc Šebjanič, Srečanje na Osredku, Petdeset let Gimnazije v Murski Soboti, Murska Sobota 1970, str. 134; Pismo Vilme Bebler-Pirkovič 17. 2. 1981 L.Š.
 50. ZAP, zbirka MD, šk. št. 11 Sokol 1926-1940, mapa II — 4, Večer slovenske besede; Glej op. 25, Vida Rojic, str. 110; Glej op. 48, PMP.
 51. Glej op. 9 in op. 48, PMP (Mitja Vošnjak).
 52. Glej op. 25, Vida Rojic, str. 110-111 in op. 48, PMP (Mitja Vošnjak); Glej op. 31, ZAP, šk. št. 14, vpisnica 5. razreda 1936/37 (Razrednik o Bogdanu Janžekoviču: "...drugače pa nekam življenjsko zrel... je pogumno odkritosrčen, ako ima zaupanje v človeka...").
 53. Glej op. 24, izvestje... Nekaj utrinkov iz življenja na ptujski gimnaziji v dneh pred Hitlerjevim napadom na Jugoslavijo (Mitja in Sergej Vošnjak), str. 44-45; Mitja Vošnjak, Naša velika matura, Ljubljana 1948, str. 265; Glej op. 35, Okrogla miza 27. 10. 1981.
 54. Glej op. 53, Sergej Vošnjak, str. 45; Glej op. 31, ZAP, šk. št. 18, vpisnica 6. razreda 1940/41.
 55. Glej op. 53, Naša velika matura, str. 274.
 56. Glej op. 48, PMP (Mitja Vošnjak) in op. 53, Nekaj utrinkov..., str. 44 (Mitja Vošnjak).

SINOPSIS

Avtorica govori o slovenizaciji ptujske gimnazije in o prizadevanjih za ohranitev popolne srednje šole kot narodnostno pomembne ustanove. Dejavnost zavoda povezuje z narodnoobrambnim bojem slovenstva, ki je po zmagi hitlerizma dobil v Ptujju nove razsežnosti. V tem boju ima gimnazija pomemben delež.

SYNOPSIS

The author speaks about the slovenization of Gimnazija Ptuj and about the attempts to keep the school as a complete secondary school. The activities of the institution are connected with the national liberation struggle of the Slovenian people which was expanded in Ptuj after the victory of Nazism. Gimnazija played an important role in this struggle.

SYNOPSIS

Die Autorin erörtert die Bemühungen der slowenischen Ströme, die um die Erhaltung der Mittelschule als national sehr wichtigen Institution wirkten. Sie verbindet die Tätigkeit der Anstalt mit dem Völkerverteidigungskampf der Slowenen. Nach dem Sieg über dem Hitlerium bekam dieser Kampf in Ptuj neue Dimensionen.

Das Gymnasium spielt in diesem slowenischen Kampf eine sehr wichtige Rolle.

POVZETEK

Narodnoobrambni boj proti vladajočemu nemštvu se je na ptujskem območju izkazoval na prelomu stoletja v prizadevanjih za uveljavitev slovenskega jezika v šolah in uradih

ter za uveljavitev slovenske kulture. V Ptuj — "nemški trdnjavi" — je zato prihajalo do protislovenskih izgrediv, tako ob septembrskih dogodkih leta 1908 in ob začetku prve svetovne vojne. Nastopi proti slovenskemu življu so v njem vzpodbujali narodno zavest, kar se je pokazalo v deklaracijskem gibanju 1917/18.

Ptujski Nemci se z nastankom jugoslovanske države niso mogli sprijazniti. Slovensko prebivalstvo je še vedno vznemirjala nemška propaganda: ptujsko območje naj bi postalo sestavni del nemške Avstrije. Šele po koroškem plebiscitu so tukajšnji Nemci postajali na videz lojalni jugoslovanski državljani. Njihova gospodarska moč in nestabilne politične razmere v državi so jim omogočale, da so še naprej nastopali izzivalno; slovenska delovna sila je bila pretežno odvisna od nemškega kapitala. Zato je bilo pomembno krepiti narodno zavednost.

Med svetovnima vojnama je narodno osveščanje slonelo na slovenskih društvih in šolah. Ptujsko nemštvo se je upiralo slovenizaciji šolskih ustanov, saj so preko njih pred vojno izvajali sistematično germanizacijo. Posebej so bili Nemci zaskrbljeni za gimnazijo. Proces slovenizacije gimnazije je tekel nekaj let po vojni: slovenski dijaki in učitelji so postopoma prihajali na zavod, nemško dijaštvo je odhajalo drugam, potrebna so bila prizadevanja za ohranitev popolne srednje šole. Nekajkrat je bilo potrebno dokazovati oblastem upravičenost obstoja gimnazije, za slovenstvo pomembne ustanove.

Preteklo je dobro desetletje od konca prve svetovne vojne, ko je gimnazija ob podpori javnosti mogla zaživeti. Zagotovila si je ugleden učiteljski zbor in dovolj dijakov (ob 60-letnici šole leta 1929 je bilo 300 dijakov).

Trideseta leta pomenijo za gimnazijo prelomno obdobje. Posledice svetovne gospodarske krize, politične spremembe v državi, zmaga hitlerizma v Nemčiji in z njim odkriti nastopi ptujskih Nemcev so vplivali na dijaško mladino. Tudi posamezni profesorji so prispevali k oblikovanju družbenokritičnega in narodnozavednega dijaštva. Dijaki gimnazije so zato bili aktiven dejavnik narodnoobrambnega boja v Ptuj. Sodelovali so v mnogih dejavnostih, med katerimi naj omenimo obletnice septembrskih dogodkov, društvene prireditve v gledališču, predavanja, listkovne in napisne akcije, športne prireditve, mladinsko mirovno gibanje leta 1936, študentske narodnoobrambne taborne idr.

Nastopi dijakov nemške narodnosti, katerih število je bilo neznatno (1940/41 od 488 dijakov nad 4% Nemcev), in dogajanja v Ptuj so v slovenskem dijaštvu rojevali spontan odpor. Čeprav različnih nazorov, so se skupno narodnostno opredeljevali, tako ob izobešanju nemške zastave na cerkvenem stolpu leta 1938, pri čemer so sodelovali nekateri nemški dijaki.

Strnjenost mladinskih sil se je kazala v dijaških društvih, v združitvi le-teh v Meddruštveni odbor leta 1939, v mnogih društvenih prireditvah, prežetih z idejo slovenstva. Čeprav so odbor ob koncu šol. leta 1939/40 uradno prepovedali, se je njegova dejavnost še vedno čutila. Ob pristopu Jugoslavije k trojnemu paktu so gimnazijci 27. 3. 1941 protestno krenili proti mestu.

Medtem ko se je vojska še mudila v kasarni, so mladinci v pričakovanju nemškega desanta organizirali opazovalne postaje. Desanta ni bilo.

6. aprila 1941 so stali gimnazijci na pragu odločitve: spominska plošča v avli nekdanje gimnazije priča, da je v narodnoosvobodilnem boju padlo 86 dijakov in trije profesorji.

SUMMARY

In the area of Ptuj the national struggle against the German authorities in the beginning of the century was manifested by the attempt to establish the Slovenian language as a formal language at schools and offices and to establish the Slovenian culture.

In Ptuj (which was a 'German fort') there were pro-Slovenian riots at September incidents in 1908 and at the beginning of the First World War. The actions against the Slovenian people encouraged the national consciousness which was shown in the declaration movement in 1917/18.

The Germans in Ptuj could not become reconciled to the new state of Yugoslavia. The Slovenians were still alarmed by the German propaganda:

the area of Ptuj was to become a part of German Austria. After the Carinthia Plebiscite the Germans in Ptuj became only apparently loyal citizens of Yugoslavia. Their economic power and insecure political situation in the country enabled them to behave provocatively; the Slovenian labour force was mainly dependent of the German wealth. It was important to strengthen the national consciousness of the people.

Between the Wars the national consciousness was strengthened at schools, clubs and societies. The Germans in Ptuj resisted the slovenization of the school system because the schools were the places where they could perform a systematic germanization before the war. The Germans were especially concerned about Gimnazija. The process of the slovenization of Gimnazija took place a few years after the war: Slovenian students and teachers were coming to school, German students were attending school somewhere else; they tried to preserve the complete secondary school. A couple of times it was necessary to provide a statement for the local authorities proving that the existence of Gimnazija in Ptuj was necessary.

It was only 10 years after the First World War that Gimnazija was reputedly established in Ptuj: there was a respected staff and enough students (there were 300 students in 1929 at the 60th anniversary of the school).

The thirties represent a turning point for Gimnazija. The students were influenced by the consequences of the economic crisis by the political changes in the country and by the victory of Nazism in Germany which encouraged the Germans in Ptuj to act against the Slovenians. There were also some teachers who helped to create socially critical and nationally conscious students. The students of Gimnazija Ptuj played therefore an active part in the national liberation struggle in Ptuj. They took part in many activities among which we should mention anniversaries of the September incidents, performances of different clubs and societies in the theatre, lectures, sport events, youth movement in 1936, students' national liberation camps, etc...

The number of the students of German nationality was insignificant (1940/41 — 4% German students out of 488 students), nevertheless, their actions and provocations (they hanged out on the spire the German flag in 1938, but only some German students took part in it) aroused the spontaneous resistance among the Slovenian students.

The unity of the students was manifested in the Student Societies which merged into Association Committee in 1939, and in many performances organized by the Societies. The Committee was officially banned at the end of the school-year 1939/40, neverthe-

less its activity was still present. The Gimnazija students were the ones who set off to the centre of the town on 27th April 1941, as a sign of the protest when Yugoslavia joined the Triple Pact.

While the army was still in the barracks, the students expecting the German raid, organized the air-raid wardens, but there was no raid.

On 6th April the Gimnazija students had to make a decision — there is a memorial in the hall of former Gimnazija reminding us that 86 students and 3 teachers were killed in the National Liberation War.

ZUSAMMENFASSUNG

Der Völkerverteidigungskampf gegen das herrschende Deutschtum auf dem Ptujer Gebiet hat die Zeit um die Jahrhundertwende am stärksten geprägt, vor allem im Kampf für die slowenische Sprache an den Schulen und in der Kultur.

Ptuj galt als "deutsche Festung" und vom Jahre 1908 bis zum 1. Weltkrieg gab es viele antislowenische Protestzüge. Dadurch stärkte sich das Bewußtsein der Slowenen — auch durch die Deklaration aus dem Jahre 1917/18.

Die Ptujer Deutschen wollten den neu entstandenen jugoslawischen Staat nicht anerkennen. Das Gebiet um Ptuj sollte zum deutschen Österreich angeschlossen werden. Erst nach dem Kärntner Pläbiszit zeigten sich die Deutschen als scheinbar loyale jugoslawische Staatsbürger.

Sich ihrer wirtschaftlichen Macht bewußt provozierten sie die labile Politik. Die wichtigste Aufgabe der slowenischen Schulen und Vereine war das Bewußtsein des Volkes zu stärken. Die deutsche Macht in Ptuj aber versuchte systematisch die Germanisierung durch slowenische Schulen durchzuführen.

Die Slowenisierung des Gymnasiums verlief noch längere Zeit nach dem Krieg. Langsam kamen immer mehrere slowenische Schüler und Lehrer, die deutschen aber verließen die Schule.

Die Notwendigkeit eines Gymnasiums mußte man immer wieder beweisen und erst nach einem Jahrzehnt größter Bemühungen und der Unterstützung des Volkes funktionierte die Schule vollständig.

Der Lehrerkörper und die Schüler genoßen ein großes Ansehen (beim 60-jährigen Jubiläum im Jahre 1929 zählte die Schule schon 300 Schüler).

Die dreißiger Jahre bedeuteten für das Gymnasium eine große Wende. Die wirtschaftliche Krise, politische Veränderungen im Land, der Sieg der Hitlerpartei in Deutschland stärkten wieder die deutsche Macht in Ptuj.

Die öffentlichen Auftritte der Deutschen riefen in den Gymnasiasten und den Professoren einen starken Widerstand hervor. Sie beteiligten sich aktiv am Völkerverteidigungskampf, wie z.B. in verschiedenen Vereinsveranstaltungen, sie schrieben Zettel und Plakate, veranstalteten sportliche Manifestationen, sie beteiligten sich an der Jahresfeier der Septembergeschehnisse, der jugendlichen Friedensbewegung im Jahre 1936 usw.

Es gab nur noch eine geringe Zahl der deutschen Schüler am Gymnasium (1940/41 waren es nur noch 4% von allen 488 Schülern). Trotz der Meinungsverschiedenheiten traten alle gemeinsam gegen das öffentliche Aufhängen der deutschen Fahne auf den Kirchturm im Jahre 1938 und gegen das Deutschtum.

Die Jugendlichen versammelten sich in Jugendvereinen und im so genannten "Med-društveni odbor" im Jahre 1939. Der wurde sofort verboten, aber seine Tätigkeiten spürten die Menschen überall. Nachdem Jugoslawien zum Dreierpakt beigetreten war, veranstalteten die Schüler am 27. 4. 1941 einen Protestzug.

Während die Armee noch in der Kaserne weilte, erwarteten alle den deutschen Des-sant. Die Jugendlichen organisierten Wachen, aber der Angriff blieb aus.

Am 6. April entschieden sich die Gymnasiasten für den Kampf. An der Erinnerungstafel in der Aula des ehemaligen Gymnasiums können wir die Namen der 86 Schülern und 3 Professoren, die für den Befreiungskampf ihr Leben geopfert haben, lesen.

NADA JURKOVIČ

PODPORNO DRUŠTVO PTUJSKE GIMNAZIJE (1870-1941)

Podporno društvo je bilo ustanovljeno za pomoč revnim dijakom ptujske gimnazije. V Zgodovinskem arhivu Ptuj hranimo v fondu Gimnazija zapisnike Podpornega društva za čas od 1885 do 1940. To so zapisniki letnih skupščin in sej odbora društva. Ohranjena je tudi blagajniška knjiga društva, ki zajema čas od ustanovitve 1870 do 1941. Žal v gradivu gimnazije ni zapisnikov od ustanovitve društva do 1885. Tako sem si pomagala z letnimi poročili realne gimnazije in izvestji.

Društvo je bilo ustanovljeno 13. decembra 1870, potem ko sta grof Gleispach in dvorni svetnik dr. Stremayr podarila že v avgustu istega leta vsak po 100 goldinarjev v ta namen. Ustanovna skupščina društva je za dobo treh let izvolila v odbor društva knjigararja Wilhelma Blankeja, ravnatelja gimnazije Antona Fichna, profesorja Rudolfa Gaupmanna, učitelja verouka — profesorja Jožefa Heržiča, zdravnika dr. Franca Krauseja, trgovca Vida Selinška in okrajnega glavarja Karla Trautvetterja. Po pravilih vodi odbor podpornega društva vsakokratni ravnatelj gimnazije. Tajniške in blagajniške posle opravljata dva gimnazijska profesorja, knjižničar društva je prav tako eden od profesorjev, v odboru pa so tudi zastopniki mesta. Odbor se je sestel 18. decembra ter za predsednika izvolil ravnatelja Fichna, njegov namestnik je postal glavar Trautvetter, tajnik profesor Heržič in blagajnik profesor Gaupmann. Blanke, dr. Krause in Selinšek so postali člani odbora. Odbor se je sestajal po potrebi, vsako leto meseca julija pa je moral sklicati skupščino, kjer je članom poročal o delu in o sredstvih društva.

Denar je v podporno društvo pritekal s članarino, z darovi in raznimi prispevki. Če so v prvih letih delovanja društva, z izjemo minoritskega konventa, prispevali denar izključno posamezniki, se je to pozneje spremenilo in so večino sredstev prispevale ustanove, kot so Štajerski deželni odbor, okrajno namestništvo, Nemško predujemno društvo,¹ okrajni zastop, Kmečka hranilnica in posojilnica, mestna občina.²

Iz poročil letnih skupščin je razvidno, kako so porabili denar, ki se je zbral v društvu. Iz zapisnikov razberemo, da so dijaki dobivali od društva knjige, obleko, obutev, telovadne copate, pribor za risanje (risalne deske, skicirke, risalni papir, držala za risalne liste). Zanimiva je zahvala ptujskim zdravnikom in lekarnarjem, ki so brezplačno zdravili bolne dijake ter jim dajali potrebna zdravila. Posebno zanimiv je vpis iz leta 1905, ko so dijaki dobili zobne ščetke za nego zob ter toaletno milo. Istega leta piše tudi, da je Matej Kandrič dobil 10 kron mesečne podpore, ker ni dobil deželne štipendije.

V letu 1913 se prvič pojavi vpis, da so dijaki dobili denarno podporo, torej ne več materialne. V letu 1917 je bilo na društvo naslovljenih 42 prošenj za denarno podporo. Ne glede na materialno ali denarno pomoč je bil vendarle največji poudarek na izposoji knjig. V letu 1900 je 123 dijakov dobilo 1424 knjig, v letu 1935 je bilo v knjižnici 1675 knjig, 324 dijakom je bilo izposojenih 1171 knjig, in v letu 1940 so od 2016 knjig izposodili 1721 knjig.³

Društvo je skrbelo tudi za prehrano dijakov. Tako so posamezni meščani ali družine ponudile takoimenovane Freitische (kosila). V letu 1885 pa so meščani začeli gledati tudi na narodnost dijaka. Zato so nekateri slovenski meščani ustanovili Dijaško kuhinjo, ki je bila organizirana kot društvo in ki je do leta 1891 delovala v minoritskem samostanu. V letu 1891 je prevzel vodstvo dijaške kuhinje Marko Pavlinič, ki jo je vodil do leta 1910. Tedaj se je materialno stanje društva poslabšalo, zato je odbor prevzel kuhinjo v lastno režijo.⁴

VII. Unterstützungsverein für arme Studirende.

Den ersten Grund zu diesem Wohlthätigkeitsvereine legten die beiden Excellenzen Herren Graf K. Gleispach und Hofrath Dr. K. v. Stremayr durch Widmung von je einer Obligation zu 100 fl. österr. Währ. im August 1870 (siehe I. Chron). Der von der Direction zu Anfang des heurigen Schuljahres ergangene Aufruf an den unermüdlichen Mildthätigkeitssinn der Bewohner Pettau's hatte einen, wie die unten stehenden Ziffern ausweisen, höchst erfreulichen Erfolg, und es steht zu hoffen, dass bei Bekanntwerden des Vereines in noch weiteren Kreisen derselbe eine sehr ausgiebige Quelle zur Förderung armer, fleissiger Schüler werden wird.

Am 13. December 1870 fand die constituirende Generalversammlung dieses Vereines statt, und wurden auf die Dauer von 3 Jahren in den Ausschuss gewählt die Herren: W. Blanke, Buchhändler, A. Fichna, Director, R. Gaupmann, Prof., J. Herzič, Religionslehrer, Med. Dr. F. Krause, Vit. Selinschegg, Kaufmann, und K. Trautvetter, k. k. Bezirkshauptmann.

Am 18. December constituirte sich der Ausschuss und wurden gewählt: zum Obmann Fichna, zum Obmann-Stellvertreter Trautvetter, zum Schriftführer Herzič, zum Cassier Gaupmann.

Nachstehend folgen die Statuten, das Verzeichniss der Gründer und Mitglieder und die Rechnungslegung des ersten Vereinsjahres.

a) Statuten

des Unterstützungsvereines für arme Studirende des st. l. Real-Gymnasiums zu Pettau.

(Erlass der h. k. k. Statthalterei vom 10. Februar 1871 Z. 1728).

§ 1.

Zweck des Vereines.

Der Zweck des Vereines ist die werththätige Unterstützung armer und würdiger Schüler des Pettauer Realgymnasiums. Die Mittel zur Erreichung dieses Zweckes verschafft sich der Verein: a) durch freiwillige Beiträge seiner Gründer und Mitglieder, b) durch Geschenke edler Schul- und Jugendfreunde.

Die einmaligen Beiträge, sowie allfällige Jahresüberschüsse müssen capitalisirt werden.

§ 2.

Bildung und Erneuerung des Vereines.

Der Verein ist gebildet, wenn 10 Mitglieder ihren Beitritt erklärt haben.

Die Abänderung der Statuten kann nur in einer ordnungsmässig (d. i. schriftlich vom Obmann oder dessen Stellvertreter) einberufenen Generalversammlung durch Zweidrittel-Majorität beschlossen werden.

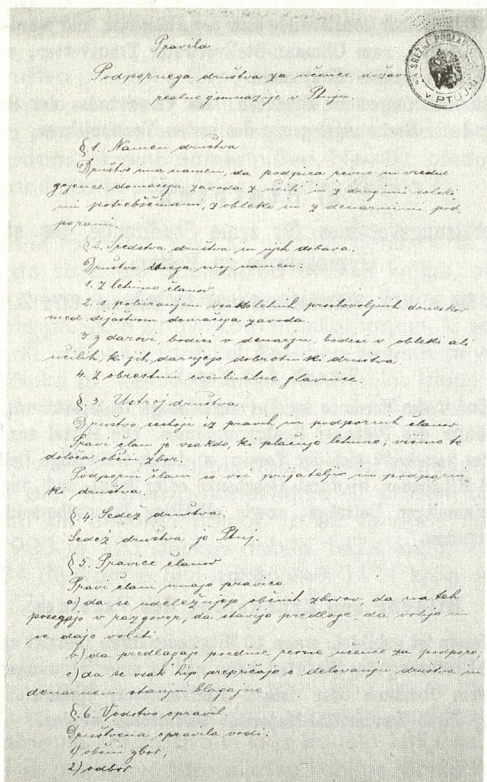
Zapisniki so pisani v nemškem jeziku. Prvi zapisnik, napisan v slovenskem jeziku, ima datum 31. maj 1920, zadnji zapisnik pa je bil napisan 15. decembra 1940.

Blagajniški dnevnik so začeli voditi leta 1870; zadnji vpis nosi datum 1. april 1941.

PRAVILA PODPORNEGA DRUŠTVA IZ LET 1871 IN 1927

Pravila iz leta 1871 je potrdilo državno namestništvo 10. februarja 1871 in jih sestavlja 11 členov:

1. Namen društva
2. Ustanovitev in obnovitev društva
3. Sedež društva
4. Pravice in dolžnosti članov
5. Odbor društva
6. Sestajanje
7. Sklepčnost
8. Poravnava sporov med člani
9. Zastopanje društva

Pravila društva iz leta 1927

10. Izstop članov
11. Razpust društva

Pravila iz leta 1927 je potrdil veliki župan mariborske oblasti 3. januarja 1927 in so sestavljena iz 15 členov:

1. Namen društva
2. Sredstva društva in njihova nabava
3. Ustroj društva
4. Sedež društva
5. Pravice članov
6. Vodstvo opravil
7. Občni zbor
8. Pravice občnega zbora
9. Sklepčnost občnega zbora
10. Sklepi občnega zbora
11. Odbor
12. Pravice odbora
13. Razsodišče
14. Izstop članov
15. Razpust društva

Ustavimo se ob posameznih členih pravil. V 1. členu je opredeljen namen društva. Ta je v pravilih iz leta 1871 dejavna podpora revnim in pridnim učencem. V pravilih iz leta 1927 je namen podrobneje opredeljen, in sicer podpira gojence gimnazije z učili in drugimi šolskimi potrebščinami, z obleko in denarnimi podporami. Pravila iz leta 1871 imajo opredeljeno pridobivanje sredstev že v prvem členu, in sicer prispevajo sredstva ustanovitelji in člani društva. Sem spadajo tudi darila plemenitih prijateljev šole in mladine. Pravila iz leta 1927 so bolj natančna. V 2. členu je zapisano, da društvo pridobiva sredstva z letno članarino, s pobiranjem prostovoljnih prispevkov med dijaki, z darovi, bodisi v denarju bodisi v obleki ali učilih, ki jih darujejo dobrotniki društva, in s tem, kar je zapisano v obeh pravilih: z obrestmi eventuelne glavnice.

Glede odbora društva so v obeh pravilih podobna določila (5. člen in 11. člen). Odbor je sestavljen iz 7 članov. V pravilih iz leta 1927 je določeno, da so 3 člani odbora predstavniki učnega osebja realne gimnazije, 4 pa se izvolijo iz članstva. Odbor ima predsednika, namestnika predsednika, tajnika in blagajnika. Dolžnost opravljajo brezplačno za dobo treh let. V pravilih iz leta 1927 je zapisano, da je predsednik odbora vsakokratni ravnatelj, 3 odborniki so člani učiteljskega zbora, 3 predstavniki članstva. Odbor se voli letno. Tukaj je določeno tudi, da ima odbor poleg predsednika, tajnika in blagajnika še knjižničarja. Knjižničar je prvič omenjen leta 1910, potem pa vsako leto.

Naj omenim še zadnja člena obeh pravil, ki določata usodo društvenega premoženja ob razpustu društva. V 11. členu pravil iz leta 1927 je zapisano, da se premoženje nameni za podobne namene, ki jih potrdi skupščina društva. 15. člen pravil iz leta 1927 je določnejši: ob razpustu društva, ki ga zahtevata dve tretjini članstva, sklepa o nadaljnji uporabi premoženja občni zbor. Če društvo razpade zaradi kakšnega drugega vzroka, pripade premoženje ptujski mestni občini in le-ta ga mora uporabiti v podobne namene.

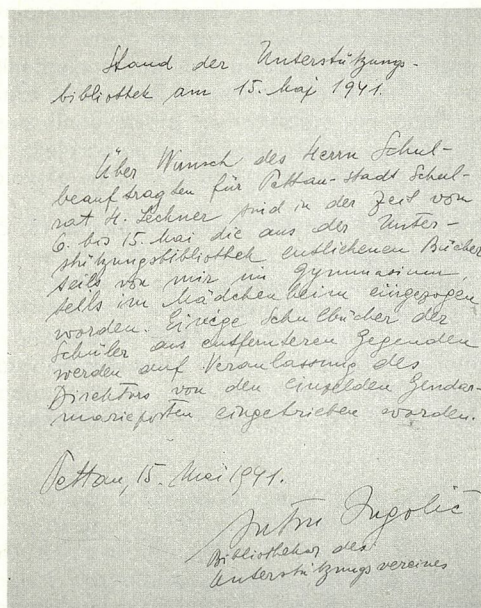
V ustanovnem letu je štelо društvo 56 članov, v letu 1937 pa 287. Žal ni podatkov za zadnje leto delovanja.

Predsedniki Podpornega društva:

Anton Fichna	1871-1881
Franc Hubad	1882-1884
Hans Tschanet	1885-1889
Andreas Gubo	1900-1909
dr. Karl Schöbinger	1909-1918
Franjo Vajda	1918-1922
dr. Josip Komljanec	1922-1933
dr. Maks Kovačič	1933-1938
Fran Alič	1939-1941

Tajniki, ki so bili večinoma učitelji verouka:

Jožef Heržič	1871-1875?
Jožef Žitek	1876-1882
Avguštin Kukovič	1885-1885
Ferdinand Majcen	1885-1904

Poročilo A. Ingoliča o stanju društvene knjižnice leta 1941

Anton Kolarič	1905-1933
dr. Stanko Cajnkar	1933-1941

Blagajniki:

Rudolf Gaupmann	1871-1893
Vincenc Kohaut	1894-1901
dr. Hans Pirzchegger	1901-1907
Jochann Preindl	1907-1919
Anton Sovre	1919-1925
Peter Holeček	1926-1937
Franc Stiplovšek	1937-1941

Knjižničarji:

Hörl	1910-1918?
Fran Alič	1919-1937
France Pretnar	1921-1922
Anton Ingolič	1938-1941

OPOMBE

1. Zgodovinski arhiv Ptuj (ZAP), fond Gimnazija, šk. 33, Zapisniki Podpornega društva, Zapisnik XXIX, 9. julij 1905
2. 50. izvestje Državne gimnazije v Ptuj, 1919, str. 14
3. Zapisniki Podpornega društva, 1885-1940
4. 51. izvestje Državne realne gimnazije v Ptuj, str. 55-56

SINOPSIS

V prispevku je na podlagi ohranjenega arhivskega gradiva predstavljeno Podporno društvo, ki je bilo ustanovljeno za pomoč revnim učencem in je delovalo nepretrgoma od ustanovitve leta 1870 do začetka druge svetovne vojne.

SYNOPSIS

The article gives a presentation of the School Relief Fund, which was founded in 1870 with the intention of helping students in need. It worked without interruption until the outbreak of World War II.

SYNOPSIS

Im Artikel wird aufgrund der aufbewahrten Archivmaterialien der Unterstützungsverein dargestellt. Der Verein wurde gegründet, damit man den armen Schülern Hilfe leisten

konnte. Der Verein war von der Gründung im Jahre 1870 bis zum Anfang des zweiten Weltkrieges tätig.

POVZETEK

Podporno društvo je bilo ustanovljeno leta 1870 z namenom pomagati revnim in pridnim učencem, ki so obiskovali ptujsko gimnazijo. Društvo je delovalo neprekinjeno 71 let in je z obleko, obutvijo, šolskimi potrebščinami in pozneje tudi z denarnimi prispevki izdatno pomagalo revnim učencem. Društvo je štelo ob ustanovitvi 56 članov, že v šestih letih delovanja se je število članov povzpelo na 120, v letu 1935 celo na 299. Odborniki društva so bili profesorji gimnazije in pomembni meščani.

SUMMARY

The School Relief Fund was established in 1870 with the intention of helping the poor yet hard-working students of Gimnazija Ptuj. It worked incessantly for 71 years and it provided clothes and footwear, school requisites and later also gave financial support to poor students. The fund had 56 members at the time when it was established. Six years later the number rose to 120. In the year 1930 there were 299 members. The committee consisted of teachers of Gimnazija and important citizens.

ZUSAMMENFASSUNG

Der Unterstützungsverein wurde im Jahre 1870 mit Absicht, den armen, begabten Gymnasiasten zu helfen, gegründet. Der Verein war ununterbrochen 71 Jahre tätig. Die armen Schüler wurden mit Kleidung, Beschuhung, Schulsachen und später auch mit Geldbeträgen besorgt. Am Anfang hatte der Verein 56 Mitglieder, aber schon in sechs Jahren stieg die Zahl auf 120 Mitglieder und im Jahre 1935 sogar auf 299. Die Ausschußmitglieder waren Gymnsiallehrer und angesehene Bürger.

Albin Lugarič, Buče trebijo, 1970, ol. pl., 100,5 x 110 cm

SPOMINI NA DIJAŠKI LIST RAST NA PTUJSKI GIMNAZIJI

Ptujska gimnazija je bila v letih, ko sem se šolal v njej, žarišče znanja in duhovnega življenja, pa tudi svobodne misli in zlasti slovenske nacionalne zavesti. K temu je pripomogla cela plejada odličnih profesorjev vseh generacij, ki so poučevali na gimnaziji: od profesorja latinščine in prevajalca Antona Sovreta in literarne zgodovinarke Marije Boršnikove, pisateljev Antona Ingoliča, Frana Oniča in Stanka Cajnkarja do izkušenih pedagogov Franja Žgeča, Frana Kotnika in ravnatelja Josipa Komljanca. Moj čas šolanja je trajal od leta 1925 do 1933. Ves ta čas je bil ravnatelj Josip Komljanec, moji profesorji pa so se menjavali.

Ko so nas tri dijake spomladi 1931 izključili iz ptujske gimnazije (Dušana Kvedra, Kamila Frasa in mene), se mi je šele posvetilo, kakšnih vrednot smo bili deležni na tem zavodu. Drugod česa takega ni bilo, vsaj ne v tolikšni meri. Izključili so nas za eno leto, ker smo se vedli zelo, zelo neprimerno. Med drugim smo pri pouku zgodovine spuščali po razredu majske hrošče. Moral sem torej čimprej drugam, saj se je z naglimi koraki bližal konec šolskega leta. Na realni gimnaziji v Mariboru me je strogi ravnatelj Josip Tominšek, sicer razumevajoč človek, odklonil po kratkem postopku: "Ptic selivk pri nas ne maramo!" Nisem se še prav zavedal, ko sem se že znašel na ulici pri parku, kjer danes stoji Maistrov spomenik. V Celju so me sicer sprejeli, so me pa po mojem trdnem prepričanju imeli na piki in me nazadje tudi vrgli. Sodil sem, da se mi je zgodila krivica, saj sem snov vendarle nekako obvladal. Na celjski gimnaziji je tedaj dominiral duh klerikalizma in liberalizma, ki sta se menjavala na oblasti, ptujska gimnazija pa je bila nestranskarski otoček v najboljšem pomenu besede. Nekaj širokosrčnega in strpnega jo je prevevalo, kar sem se naučil ceniti šele tedaj, ko so me odslovili.

Ker se nisem hotel ločiti od preizkušenih ptujskih sošolcev — dobrih prijateljev in ker sem šele po zoprnih izkušnjah odkril prednosti ptujske gimnazije, sem sklenil, da bom eno leto študiral privatno dva razreda in tako nadoknadil zamujeno. V osmo gimnazijo pa se bom spet vpisal v "svoj" razred. Z nekaj truda in ob pravičnih ptujskih profesorjih mi je to tudi uspelo. V zadnjem razredu sem bil spet redni dijak ptujske gimnazije. Nazadnje sem spravil pod streho maturo, ne da bi moral ponavljati in izgubiti leto.

V letih 1931 do 1933 pa se je dogajala tudi zgodba, povezana z literarnim društvom Oton Župančič, ki smo ga ustanovili dijaki v letu 1931 in je delovalo do 1933, ko je bilo razpuščeno hkrati s prepovedjo njegovega glasila Rast.

Žal sta ohranjeni le dve dvojni številki drugega letnika. Po teh primerkih lahko sklepamo tudi o tem, kakšen duh je preveval glasilo v prvem letu izhajanja.

Krog sodelavcev v prvi številki drugega letnika je bil širok in pester: Ivan Potrč, Anton Žnidarič, Ivan Bratko, Milica Kocmut, Stanislav Brečko, Tatjana Čuček, Helena Požlep in Josip Drofenik. Prvi trije imajo ambicijo kritično razmišljati o družbenih problemih in smislu življenja, pri drugih pa prevladuje želja, da bi bralce razvedrili in zabavali. Tako je Kocmutova napisala avtobiografsko črtico Favst. Otroci uprizorijo lutkovno igrice Favst, a jo starši prepovedo, ker je med pripravami prišlo zaradi nepredvidnosti do manjšega požara.

Potrč načenja svoje priljubljene teme, s katerimi se je pozneje temeljito spopadal in napisal o njih zrela literarna dela. V tej številki Rasti je med drugim objavil skico Izživljanje, ki govori o starem Duhu, pijancu, s katerim družno utapljata žalost v vinu.

"Duh je Haložan. Stara pesem med temi kočarji, splojen v vinu, rojen v vinu, dojila ga je pijana mati in rasel je v vinu. Ljudje nimajo kruha in pijejo na mrtve viže."

Žnidarič je prispeval daljšo črtico Filip. V njej upodablja preproste kmečke ljudi iz okolice Ptuja. Zgodba: dva prijatelja se dogovorita, da bosta šla prihodnjo nedeljo na izlet v planine, a oba zamudita jutranji vlak. Iz lepega izleta ni nič. Spis opozarja na Žnidaričev literarni dar, ki pa ga ni utegnil razviti (usoda španskega borca, prerana smrt v partizanih).

Bratko piše v črtici Teptani narod o slovenskih otrocih, ki na vaškem pokopališču v Doberdolu odkrijejo grob s slovenskim napisom. Vsi drugi grobovi imajo italijanske napise. Učitelj, fašist, v histeričnem besu razžene vzradoščene otroke. Bratko je priobčil tudi potopis o potovanju po Avstriji in Nemčiji, ki se začne z umiranjem slovenstva na Koroškem. S prijateljem Kvedrom sta prenočila pri župniku v Velikovcu. V večernem pogovoru z njim izvesta mnogo. "Izginilil bomo, in to po lastni krivdi," je kritično sodil župnik. Prispevka kažeta, kakšno bolečino sta v tedanjih mladih rodovih povzročali razkasanost Slovenije in fašistična zasedba.

Rast je bila list literarnega društva Oton Župančič na državni realni gimnaziji kraljeviča Andreja v Ptuj, kot piše v podnaslovu. Urednik je bil Ivan Bratko. Ko so dijaki poslali primerek svojega lista Župančiču, ni bilo odziva. Dušan Kveder in Mirko Centrih sta bila tehnična urednika. Kveder pri Rasti ni imel kakšne druge pomembnejše vloge. List pa je prispeval, da se je pozneje zelo naglo razvijal in postal čez kaka tri leta že urednik Mladih potov, glasila slovenske progresivne mladine. Še pozneje se je povzpел na mesto komandanta slovenske partizanske vojske. To je eden največjih osebnih vzponov, ki so jih kdajkoli dosegli znamenitejši Ptujčani. Po vojni so ga "diplomatsko" premestili v diplomacijo, kot mnoge partizane komandante (Kočo Popoviča, Peka Dapčeviča in druge), saj so predobro vedeli, da z njim ne bi mogli zgraditi takšne jugoslovanske armade, kakršna se je pokazala v vsej svoji goloti v začetku devetdesetih let. Vendar je bil Kveder, še preden so ga odslovili iz vojske, med utemeljitelji teritorialne obrambe, kar je bila velika novost v teoretični vojaški misli.

Zakaj so prepovedali Rast? Je bila zadnja dvojna številka samo povod ali pa vzrok prepovedi?

V njej ni bilo več tistega širokega kroga sodelavcev iz prejšnje številke. Del prispevkov, ki naj bi razvedril in zabaval, je skorajda izginil. Avtorji v tej številki so samo trije: Ivan Potrč, Branko Šalamun in Ivan Bratko. Šalamun je prispeval Misli s poti, ki so se nanašale na dobršen del Bosne, Črne gore in Dalmacije. V te, za nas eksotične kraje nas je zelo vleklo na prva peš potovanja. Seveda so bila ta potovanja v primerjavi s sodobnimi skromna, toda nanje moramo gledati s tedanjimi očmi, ko so bile tudi denarne in tehnične možnosti za take načrte še zelo skromne. Zlasti je to veljalo za majhne razmere in globoko provinco, v kakršni so živeli Ptujčani. Morda smo prav zato še bolj želeli v širni svet.

Brankove Misli s poti so lepe, trezne in preudarne. V njih ni ničesar, kar bi lahko izzvalo prepoved glasila.

Tudi Potrčev dramski prizor Zarje novega rodu ne presega okvirov stare družbe, le njene slabe strani še bolj poudarja. V ospredju so temačni toni o smislu in nesmislu človekovega prizadevanja. Še močnejše občutimo vpliv Ivana Cankarja in Maksima Gorkega.

Tudi moj potopis Zemlje in obrazi, ki se razpleta po Nemčiji in Švici, ni mogel vzbuditi spogledovanja, saj se ne loteva žgočih domačih nasprotij. Le moj dramski prizor Mlada kri bi lahko vzbudil prevročo kri kritikov. Razgovor se vrti okrog vprašanja, ali je bog ali ga ni, kar vse še ne bi bilo najhujše. Hudo je, da se to godi v literarnem krožku z imenom Lenin. To pa je gotovo zbadlo in prišlo prav notornim nasprotnikom Rasti, saj je bilo ime Lenin na najstrožjem indeksu. Ne vem, zakaj sem izbral prav to ime, ki ima danes popolnoma drugačen zven kot nekoč. Sem hotel izzvati tiste, ki so bili proti nam mladim? Gotovo pa je bila vmes že simpatija za novo smer.

Po vsem tem pridemo do sklepa, da je bila omenjena številka Rasti samo povod za prepoved. Vzrok je bilo celotno ozračje na gimnaziji, ki je odklanjala velikosrbsko samovlado. Tedaj še vodilni krog v glasilu ni prestopil praga neizprosne družbene kritike, kar pa se je zgodilo čez kakega pol leta. Naša "revolucionarnost" je bila v tem, da nismo imeli dlake na jeziku in smo glasno poudarjali, kar smo opažali krivičnega, a to je razburjalo Beograd in njegovega eksponenta v profesorskem zboru. Mogoče najbolje ponazori dogajanje tale epizoda: na neki proslavi svetega Save sem pred vso šolo poročal o svojih vtisih s potovanja po Makedoniji. Nobenih šol v makedonskem jeziku; učitelji pretepajo učence, ki ne obvladajo srbščine, in podobno. Po tem branju je izbruhnila prava burja, ki jo je sprožil Srb Đermanović, profesor fizike. Dogodek je zadel bolj v živo kot prispevki v Rasti, kar seveda ni bil moj namen, a oboje je bilo najtesneje povezano — po duhu in prestopnikih.

Ravnatelj Josip Komljanec me je kmalu po izidu sporne številke poklical na razgovor v svojo pisarno. Ker ga ob napovedani uri še ni bilo, sem se malo živčen razgledoval po prostoru, ki mi je bil dotlej neznan in manj dostopen. Brž ko je prišel, je začel s kritiko glasila in se vedno znova vračal na Mlado kri. Očital ji je nepoglobljenost, ni pa omenjal političnih uporniških teženj. Nisem se mnogo branil, potihem pa sem mu celo dal prav v tem in onem ... Dobil sem občutek, da on ni za prepoved. Najbrž se je uklo- nil pritiskom, ki so bili vse hujši.

Po srečno opravljeni maturi sem se z rahlo nado in tesnobno bojaznijo odpravljal na univerzo v Ljubljani. Komljanec je vedel, v kakšni revščini sem živel in da nimam denarja za študij. Spet me je poklical na pogovor, to pot o čisto drugačnih zadevah. Dal mi je nekaj praktičnih nasvetov, kam naj se obrnem na univerzi zaradi prehrane in stanovanja. Česa takega od ravnatelja, navidezno nedovzetnega za karkoli neslužbene- nega, nisem pričakoval. Ob prijateljsko pokroviteljskem slovesu mi je stisnil v roko 500 dinarjev. Tedaj so bili to kar lepi denarji, še zlasti zame. "Za dober start," je pripomnil.

Kmalu po naši maturi je bil Komljanec upokojen, menda ne predčasno. Na njegovo mesto je prišel očitno prilagodljivejši naslednik z več posluha za zahteve Beograda.

Marja Boršnikova je že prej zapustila ptujsko gimnazijo.

Nekoč pozneje mi je zatrdila, da najbrž ne bi prišlo do prepovedi Rasti, če bi ona še ostala na zavodu. "Ko sem jaz odšla, je zmanjkalo protiigralka Đermanoviću," je samozavestno razlagala. Najbrž je imela prav. Sicer pa je bilo skoraj vseeno, saj so glavni akterji Rasti kmalu po prepovedi resnično prešli v vode za radikalno spremembo družbenega reda. Iztekel se je neki čas, napočil je nov, poln zagnanosti in novih usod- nih vizij in iluzij.

Po maturi so bila moja vračanja na Ptuj vse bolj redka, dokler jih ni surovo pretrgala hitlerjevska okupacija. Lep spomin na gimnazijska leta pa je ostal, vrednote, ki so mi

jih tedaj vcepili, so postale del mene samega. Prav imajo tisti, ki zatrjujejo, da se mlad človek najmočnejše oblikuje v gimnazijskih letih.

V Ljubljani, marca 1994

ŠESTDESET LET POZNEJE*

Takrat, v prelomnem letu 1933, je nosila naša šola naziv Državna realna gimnazija kraljeviča Andreja v Ptujju.

Zaščitni naziv so izposlovali mestni očetje zaradi grozeče ukinitve gimnazije. Ogroženi beograjski oblastniki so že ukiniteli gimnazijo v Murski Soboti, nakar so se nam v šestem razredu pridružili nekateri njeni dijaki — Prekmurci.

Med sošolci — udeleženci današnjega srečanja — so inženir Karel Andreč, še vedno agilni znanstvenik z ljubljanske šole Maksa Samca, Aleksandre Kornhauserjeve in drugih raziskovalcev in učiteljev kemije; Ivan Bratko, pisatelj in dolgoletni direktor Državne založbe Slovenije; inženir agronomije, enolog in ekolog Bogomil Breznik, iz rodovitne družine Breznikov s slovenjgoriškega Koga; profesor Rudolf Čeh, zaslužni ravnatelj ptujske gimnazije; jaz, dr. Branko Šalamun, zdravnik za otroke, prvi ravnatelj bolnišnice v Kopru. Na današnjem srečanju se nam je pridružila življenjska sopotnica našega sošolca, slovenskega pisatelja Ivana Potrča, Branka Jurca, mladinska pisateljica kraškega rodu z mariborske šole.

Kakor drži, da verba volant, scripta manent, tako drži, da bo Potrčevo književno delo preživelo naš čas. Bilo je porojeno marsikdaj iz tesnobe, iz nesmilečne življenjske usode.

Ivan Potrč in Ivan Bratko, dva znana Ivana iz našega razreda, sta bila uspešna direktorja dveh vodilnih slovenskih založb: Mladinske knjige in Državne založbe Slovenije. Bila sta konkurenta, podobno kakor smo bili po sodbi našega profesorja latinščine in slovenščine Frana Aliča konkurenti vsi sošolci. Concorere pomeni namreč teči skupno. Tekli smo na skupni progi našega časa, čeprav vsak na progi svoje življenjske usode.

V prelomnem letu 1933, v katerem je Avstrijec Adolf Hitler zaslužnil najprej Nemce, jih je od 27 sošolcev v osmem razredu opravilo maturo le 16.

Današnje obletnice bi se mogli udeležiti le še štirje maturanti, pa se je žal niso: inž. Slavko Dular, ki verjetno ni dobil vabila v Beograd, Kamilo Fras iz Münchna zaradi bolezni, prof. Valka Glavič-Venuti iz Trsta in moj kolega dr. Erich Steudte, zdravnik iz Gradca. Naj izgovorim: Erich Steudte in Kurt Dengg, ptujska Nemca, se žal nista udeležila nobenega od naših devetih srečanj. Druga dva Nemca Erich Hamann iz Ljubljane in Heribert Strasser iz Ljutomera sta prišla med nas — dokler je bil čas — več kot enkrat. Ob 40-letnici mature je Erich Hamann pri Sv. Urbanu v Slovenskih goricah prebral svoj curriculum vitae po latinsko, češ: Po nemško ne smem, po slovensko ne znam več dobro. Ne prvo ne drugo ni bilo tako. Vendar je duhoviti Hamann, ki je po maturi kot "redov — dak" rešil iz reke v Bileči komandanta, ki ni znal plavati, med štiriletnim vojnim ujetništvom v Angliji dopolnil svoje znanje iz Sovretove Lanx saturae in dokazal, da nas je v latinščini prekosil.

Nobenega našega srečanja se nista udeležila dva Prekmurca: duhovnik Ludvik Lajnšček in Franc Pintarič, današnjega pa se ne moreta več.

Naj počivata v miru, kakor vsi, ki so se odločali in tekli z nami mladi in ki jih bomo ohranili v hvaležnem spominu do konca naših dni. To so:

Franci Čuček, sin najbogaterega ptujskega trgovca in Kardeljev kurir, padel kot partizan, postavni Avguštin Hržič, ptujski veterinar Lojze Jerin, borbeni športnik Igor Kukovec, narodni heroj Dušan Kveder, drobni sin pismošojca Franc Novak, ki ga je pred maturo pobrala jetika, podobno kot veselega sina gimnazijskega sluga, Josipa Senčarja,

inž. Martin Obrar, eden od graditeljev termoelektrarne v Šoštanju, veterinar na Ptujski Gori Franc Pichler, Primorec inž. Miloš Pertot, prizadevni Tonček Ribič, gromoviti pravnik Franc Romeš, molčeči sodnik Franc Rožmarin, Primorec Gojmir Rusjan, veseli veterinar Tonček Sok, zdravnik dr. Heribert Strasser, sin vrtnarja Maks Vauda in ravnateljica gimnazije v Novi Gorici, Marija Vedernjakova.

Bili smo srečna generacija — je izgovoril pred spomenikom Dušana Kvedra v mestnem parku ob Dravi Ivan Bratko. Večina med nami je dosegla svoj življenjski cilj v dobri meri zato, ker smo imeli dobre, prizadevne in poštene profesorje. To je rekel Ivan Bratko, ki je bil skupaj z Dušanom Kvedrom izključen iz sedmega razreda kot predstavnik gimnazije, ki je bila (po sodbi Mitje Ribičiča ob smrti Dušana Kvedra leta 1966) v tistem času najbolj levičarska gimnazija v Sloveniji.

Spomnimo se naših učiteljev, za dobrodušnim ravnateljem Josipom Komljanecem po abecednem vrstnem redu. Učili in vzgajali — vzgajali in učili so nas: Franjo Alič, Hugo Bajuk, Marja Boršnikova, Emilija Branc, Rajko Burg, Stanko Cajnkar, Miroslav Gorše, Anton Ingolič, Rajko Kanduč, Anton Kolarič, Ivan Molinaro, Franjo Onič, Stanko Sila, Franc Stiplovšek, Slava Vučičević — Onič, Franjo Žgeč.

Izpustil sem Miloša Đermanovića, ki je bil poslan iz Beograda zato, da bi ustrahoval naše profesorje in nas. Dosegel je nasprotno, kar potrjuje Anton Ingolič v svoji knjigi spominov na leta izgnanstva v Srbiji pod naslovom Tako je bilo.

Čeprav srečni nismo bili vedno in ne vsi, smo bili nemirna generacija. To lahko potrdi Ivan Bratko, ki se je letos udeležil proslave ob 50-letnici osvoboditve internancev iz koncentracijskega taborišča v Gonarsu. Njegova knjiga o kopanju tunela iz taborišča je prevedena v približno toliko tujih jezikov kot Ingoličeva Gimnazijka.

Leta 1935, v prvem letu diktature kralja Aleksandra, smo vznemirili naše ptujske someščane z vrsto izzivalnih predavanj. Ko sem kot predsednik — delegiran od skojcev — tako imenovanega Društva jugoslovanskih akademikov izrazil veselje, da nastopa na literarnem večeru v ptujski Mladiki skupaj z uglednimi književniki Antonom Ingoličem, Edvardom Kocbekom, Miškom Kranjcem tudi naš sošolec Ivan Potrč, je bilo društvo kmalu prepovedano.

Zaradi mojega javnega solidariziranja z "našim Ivanom" sem dobil na zagrebški policiji dosje, ki me je v prvih tednih Paveličeve Nezavisne države Hrvatske vključil na spisek potencialnih talcev.

Rešil sem se z begom čez Žumberak in Gorjance v ljubljansko pokrajino in v Dečji dom.

Kako sem prišel preko Mostarja, pradomovine davnih prednikov Sulejmanov, na slovensko morsko obalo, v Koper, sem opisal v dveh člankih. V prvem, leta 1950, po medicinski, v drugem, leta 1985, po planinski liniji. Oba sta le droben izsek življenjske zgodbe zdravnika za otroke in njih starše, ki sta mu skrb za otroke — za lastne otroke in otroke bližnjih — rešila življenje in poklic obenem. Hvala Bogu, da je bilo tako.

*Nagovor dr. Šalamuna ob 60-letnici mature, namenjen sošolcem in predstavnikom ptujske oblasti ob sprejemu na magistratu 30. septembra 1993.

PTUJSKA GIMNAZIJA MED OKUPACIJO

Osrednjo vlogo v procesu ponemčevanja slovenskega prebivalstva v zasedenih pokrajinah je nemški okupator zaupal šolstvu. Z njim se prične in konča "proces regermanizacije — jezikovne osvojitve Spodnje Štajerske", kakor je zapisal namestnik šefa civilne uprave, vladni svetnik dr. Otto Müller Haccius v članku "Zwei Jahre deutsche Verwaltung", objavljenem v Marburger Zeitung 12. aprila 1943.¹ Okupatorjevo šolstvo je bilo urejeno v okviru štirih osnovnih načel, ki jih je sprejelo Zvezno vodstvo Štajerske domovinske zveze spomladi leta 1941. Ta so se glasila: v deželi se ustanovijo samo nemške šole, v katerih bo pouk samo v nemškem jeziku, ne bo niti dvojezičnega pouka niti manjšinskih šol, delo šole in delo organizacije Nemške mladine (Deutsche Jugend) bo povezano in postavljeno na skupne temelje, šola bo postala središče vsega ponemčevalnega procesa.² Po teh smernicah so postale šole za naciste osnovne postojanke za "prevzgojo in vzgojo" slovenskih otrok ter mladine v nacističnem duhu. Takšno vlogo šole je potrdil tudi zvezni vodja Štajerske domovinske zveze Franz Steindl, ko je v začetku leta 1942 med drugim zapisal, da so to "trdnjave nacionalpolitičnega hotenja in poroki" za uresničitev nemškega jezikovnega načrta.³

Takoj po svojem prihodu v ptujski okraj je nemški okupator ukinil vse osnovne, srednje in strokovne šole, učitelje in profesorje pa odpustil iz službe. Šole, izključno kot nemške ustanove, je odprl šele po prihodu zadostnega števila učiteljev iz Avstrije. Enaka usoda je doletela tudi Državno realno gimnazijo kraljeviča Andreja v Ptuj. S poukom na šoli so formalno prenehali še pred napadom na Jugoslavijo 31. marca 1941. Tega dne so gimnazijski profesorji sredi konference prejeli strogo zaupno brzojavko jugoslovanskega ministra za prosveto Miše Trifunovića, s katero je bilo odrejeno, da se do nadaljnjega takoj ukine pouk v vseh javnih in zasebnih šolah.⁴ Banska uprava v Ljubljani pa je 9. aprila odredila, da se učencem na šolah zaradi izrednih razmer izdajo na osnovi letnih ocen spričevala, datirana s 1. aprilom 1941, ter da odpadejo maturitetni izpiti.⁵

Ukinitev gimnazije je najbolj prizadela osmošolce, ki so bili tik pred zrelostnim izpitom. Kmalu po nemški zasedbi je precej višješolcev zapustilo Ptuj in odšlo v Ljubljano, kjer so nadaljevali šolanje na slovenski gimnaziji ali univerzi. Na l. žensko gimnazijo na Poljanah so se tako zatele 4 dijakinje. Poleg želje po šolanju je na dijake, ki so pribežali s Ptuja, vplival tudi strah pred represalijami nemških oblasti zaradi njihove protifašistične aktivnosti v domačem kraju in na šoli.⁶

Približno po mesecu dni zastoja se je delo na šoli ponovno nadaljevalo 5. maja. Tega dne so gimnazijski profesorji, ki so še ostali na Ptuj, to so Anton Ingolič, Raimund Burg, Fran Alič, Franc Habe, Franc Jakhel, Arnold Paulinič in Josip Zega pričeli z urejanjem učil in šolskih zbirk, ki so bile v prevratnih dneh precej poškodovane. Njihovo delo je trajalo samo nekaj dni, kajti že pred 9. majem je poslopje gimnazije za daljši čas ponovno zasedla nemška vojska, gimnazijska vrata pa so se za dijake zaprla vse do jeseni.⁷ Kako so potekali ti dnevi na šoli, nam v svojih spominih opisuje pisatelj, nekdanji gimnazijski profesor Anton Ingolič, ko pravi: "...Štajercem, ki smo še ostali, je bilo naročeno, naj prihajamo vsako dopoldne v gimnazijo in v zbornici počakamo na sporočilo našega ravnatelja, ki je moral vsako jutro k nemškemu pooblaščenцу za prosveto po direktive za tisti dan. Zvedel seveda ni nič novega, kajti Nemci so bili neprekosljivi mojstri v zavajanju podrejenih ljudi. Neki dan pa je ravnatelj meni, ki sem bil varuh podporne knjižnice, predal ukaz, da pobrem knjige, ki jih imajo dijaki izposojene. To je bilo najtežje, na srečo pa zadnje delo, ki sem ga dobil med svojim devetletnim službovanjem na ptujski gimnaziji. Olajšali so mi ga dijaki, ki so se slabo odzvali pozivu, kolikor so ga sploh opazili na gimnazijskih vratih, saj pouka od zadnjih

še svobodnih dni ni bilo. Popolnoma mi je odleglo, ko sem po nekaj dneh našel gimnazijska vrata zaklenjena, pri enem od kolegov pa izvedel, da smo profesorji odpuščeni".⁸

V zadnjem predvojnem šolskem letu se je na gimnaziji šolalo 499 dijakov, od tega 324 fantov in 175 deklet. Devetnajst dijakov (3,8%) je bilo nemške narodnosti.⁹ Nekaj gimnazijcev nemške narodnosti je šolsko leto 1940/41 zaključilo na Kernstock Oberschule v Mariboru — bivša klasična gimnazija, ki je po prevratu nadaljevala s poukom sredi junija. Za slovenske dijake, ki so ostali na Ptuj, pa je okupator med poletjem organiziral tečaje nemškega jezika kot uvod v novo nemško šolo.¹⁰ V poletnih mesecih je okupator izgnal v Srbijo oziroma na Hrvaško 64 dijakov — 42 fantov in 22 deklet ali 12,8%. Največ dijakov (19) je bilo izgnanih s 15. transportom 13. julija 1941. Veliko dijakov se je priključilo partizanskim enotam in mnogi med njimi so padli.¹¹ Usoda enaindvajsetih profesorjev (19 moških in 2 ženski), ki so za okupatorja predstavljali vodilni element narodnoosvobodilnega gibanja, je bila podobna usodi, ki so jo doživeli učitelji na osnovnih šolah. Večini profesorjev, ki niso bili rojeni na Štajerskem, se je pred okupatorjem uspelo pravočasno umakniti v Ljubljansko pokrajino. Dva profesorja, Jože Kos in Franc Stiplovšek, sta se kot rezervna oficirja jugoslovanske vojske ob okupaciji znašla v nemškem vojnem ujetništvu, od koder se je prof. Stiplovšek vrnil na Ptuj v začetku januarja 1942.¹² Anton Ingolič, Janko Liška in Josip Zega so vsa štiri leta okupacije preživeli v izgnanstvu v Srbiji, kamor jih je okupator z njihovimi družinami izgnal 13. julija 1941 s 15. transportom oziroma 23. julija 1941 s 24. transportom.¹³ Profesorja Ferda Šentjurca je okupator zaradi podpiranja OF avgusta 1942 aretiral in zaprl ter ga v začetku oktobra preselil v Nemčijo.¹⁴ V italijanski internaciji sta bila nekaj časa Ivan Burger in Janko Jarc, ki se je ob kapitulaciji Italije jeseni leta 1943 priključil partizanom. Poleg njega so stopili v partizane še dr. Stanko Cajncar, Jože Kos, Jože Krall in France Mihelič.¹⁵ Štirje profesorji, ravnatelj gimnazije Fran Alič, Arnold Paulinič, Franc Jakhel in Raimund Burg so med okupacijo ostali v učiteljski službi in poučevali na avstrijskih šolah.¹⁶ Usoda preostalih 7 profesorjev med okupacijo nam zaradi pomanjkanja gradiva ni znana. Profesorji, ki niso bili takoj izseljeni oziroma so ostali doma, so do jeseni leta 1941 prejeli občinsko podporo, ki je za samske znašala 50 mark, za poročene z neučitelji 70 mark, dodatno pa so dobili še 5 mark za vsakega nepreskrbljenega otroka do 18 let. Enako podporo so dobile tudi družine učiteljev, ki so bili v zaporu ali vojnem ujetništvu.¹⁷

Med vojno se je gimnazija imenovala Wolfram von Eschenbach Schule, Oberschule für Jungen. Okupator jo je poimenoval po nemškem srednjeveškem pesniku, vitezu, ki je živel med leti 1170 in 1220 in je bil avtor najpomembnejšega nemškega srednjeveškega epa o Parsifalu. Pesnitev, ki je nastala med leti 1200-1210 v času pesnikovega bivanja na dvoru nemškega kneza Hermann von Thüringena, omenja tudi kraje iz širše ptujske okolice — Hajdino, Rogatec in Boč.¹⁸ Po predmetniku, ki ga je imela šola, je bila realka z dvema tujima jezikoma, francoščino in angleščino, organizirana pa je bila kot "Heimschule", kar je pomenilo, da sta šola in dijaški dom tvorila celoto.¹⁹

Za komisiarčnega vodjo šolskega zavoda je bil postavljen 19. avgusta 1941 študijski svetnik dr. Ferdinand Schaidler iz Gradca, ki je prišel na šolo 25. avgusta. Šolo je vodil vse do pomladi 1945, ko je bil vpoklican v nemško vojsko. Po izobrazbi je bil profesor kemije, biologije in fizike. Pred okupacijo Spodnje Štajerske je v Gradcu poučeval na II. Staatliche Oberschule für Mädchen, po zasedbi pa je bil najprej nameščen na gimnazijo v Maribor in od tam avgusta na Ptuj. Po vojni se je vrnil v Gradec, kjer je sprva

Dr. Ferdinand Schaidler, ravnatelj gimnazije med okupacijo.

poučeval na različnih šolah, od leta 1956 do svoje smrti 5. decembra 1966 pa je bil zaposlen na I. Bundesrealgymnasium für Mädchen.²⁰

Šolsko leto, ki je bilo razdeljeno na tri tromesečja s krajšimi počitnicami ob božiču in veliki noči, je približno ustrezalo današnjemu šolskemu koledarju. Predmeti v učnem načrtu so bili v glavnem enaki starojugoslovanskim, razlika je bila v tem, da v predmetniku ni bilo pouka slovenščine, ki jo je sedaj zamenjala nemščina kot učni jezik. Odpadel je tudi pouk srbohrvaščine, verouka, higijene, filozofije, na novo pa je bil uveden pouk izdelovanja letalskih modelov (Flugmodellbau) za fante 2. in 3. razreda, v šolskem letu 1942/43 pa se mu je pridružil še pouk ročnega dela za dekleta 2. in 3. razreda. Od tujih jezikov se je poleg omenjene angleščine in francoščine poučevala na šoli še latinščina. Osnovnemu smotru — nacistični vzgoji in ponemčevanju — je bila prilagojena tudi vsebina pouka. Glavni predmeti za dijake so bili nemščina, telesna vzgoja, zgodovina in petje. Največ ur v predmetniku je bilo namenjenih pouku nemščine, ki je dijakom, ki so prišli iz bivših jugoslovanskih gimnazij in realk, povzročila največ preglavic. V prvem šolskem letu je bil pouk nemščine razdeljen takole: v prvem razredu 10, v drugem in tretjem 8, v četrtem 6 ur, od petega do osmega razreda pa 4 ure na teden s skupnim fondom 48 tedenskih ur v vseh razredih. V šolskem letu

1942/43 in 1943/44 (za leto 1944/45 žal nimamo ohranjenega predmetnika) se je število ur nemščine v drugem in četrtem razredu zmanjšalo za 2 uri, v tretjem pa za 4 ure in je skupni fond ur znašal 40 tedenskih ur v vseh razredih.

Telesni vzgoji — urjenju dijakov v vojaških borilnih veščinah so v vseh razredih in v vseh letih okupacije namenili 4 ure na teden oziroma 32 tedenskih ur.

Zgodovina se je poučevala od prvega do osmega razreda po dve (v prvem razredu) oziroma tri ure na teden. Skupni fond v vseh razredih je znašal 23 tedenskih ur.²¹ Največ pozornosti so pri predmetu posvetili zgodovini nacističnega gibanja in boju nacistične Nemčije. Glavne učne teme v vseh razredih so bile življenjepis Adolfa Hitlerja, stranka NSDAP, nemške zmage. To je razvidno tudi iz ohranjenega učnega načrta pouka zgodovine za dijake 3. in 4. razreda za prvo okupatorjevo leto, ki je zajel snov iz obdobja 1914-1941. Po mesecih je bila učna snov obravnavana takole: v novembru so najprej spregovorili o političnem položaju pred prvo svetovno vojno, o razmerju moči posameznih držav ter o obkolitvi Nemčije, sledili so vzroki in povod za izbruh vojne, nemški načrt vojnega pohoda, bitka na Marni, obrambna zmaga pri Tannenbergu z uveljavitvijo Hinderburga, vojna strelskih jarkov, Soška fronta, pomorska bitka pri Skagerraku, nemške podmornice. Decembra so obravnavali razvoj nemškega letalstva, rdečo revolucijo, zlom Nemčije in njeno pot v Versailles ter ustanovitev Društva narodov. Po božičnih počitnicah so v januarju spregovorili o nemški novembrski republiki, Nemčiji kot sužnji sveta — črnc v Porurju, o Adolfu Hitlerju in njegovem življenju in o ustanovitvi stranke NSDAP. Februarja in marca so se po učnem načrtu dotaknili problema židovstva v nemški zgodovini, programa nacistične stranke in Hitlerjevega prevzema oblasti, spregovorili o tako imenovanem "Führerprinzipu" ter o Hitlerjevih možeh: Göringu, Goebelsu, Brauchitschu....; v aprilu so se dotaknili izstopa Nemčije iz Društva narodov leta 1933, uvedbe splošne vojaške obveze, priključitve Avstrije, zasedbe Sudetov, nastanka osi med Italijo in Nemčijo ter formacij nacistične stranke SA, SS, NSKK itd. V zadnjih dveh mesecih pouka, v maju in juniju, pa so obravnavali nemški osvobodilni boj: pohod na Poljsko, izkrcavanje v Norveški, bitka na zahodu, premirje v Compilgnu, boji Italije v Afriki in v Sredozemlju, vojna na Balkanu, boji na vzhodu ter nova Evropa pod nemškim vodstvom.²²

Od tujih jezikov se je na šoli poučevala latinščina od tretjega do osmega razreda po 4 ure na teden, angleščina pa od drugega do četrtega razreda po 4 oziroma 3 ure na teden. Pouk angleščine je bil obvezen tudi za dijake 6. in 8. razreda, ki so prišli iz avstrijskih šol. Fond tedenskih ur, namenjenih latinščini in francoščini, se je v naslednjih šolskih letih zmanjšal. Pouk latinskega jezika se je tako skrajšal za 1 uro od 6. do 8. razreda; v vseh razredih se je fond 24 tedenskih ur zmanjšal na 21 ur. Zmanjšalo se je tudi število ur francoskega jezika; v šolskem letu 1942/43 se je le-ta poučeval po 3 ure od 6. do 8. razreda, v šolskem letu 1943/44 pa po 3 ure samo še v sedmem in osmem razredu. Medtem ko se je zmanjšal fond tedenskih ur francoščine in latinščine, pa se je povečalo število ur angleškega jezika v drugem razredu na 6, v tretjem in četrtem na 5 ur na teden, od petega do osmega pa na tri ure, v vseh razredih je znašal fond 26 ur na teden.

Pouku zemljepisa, umetnostne vzgoje in biologije sta bili v vseh razredih namenjeni 2 uri na teden; toliko ur je bilo namenjenih tudi pouku fizike in kemije, ki se je poučevala od četrtega oziroma petega razreda, ter pouku izdelovanja letalskih modelov in ročnega dela v drugem in tretjem razredu.

Matematika se je poučevala od prvega do osmega razreda po 3 oziroma 2 uri na teden. V šolskem letu 1942/43 in 1943/44 pa se je število ur matematike povečalo na 3 oziroma 4 ure; v vseh razredih je fond tako znašal 28 tedenskih ur. Zaradi vpoklica učiteljev v nemško vojsko oziroma njihovega nenehnega premeščanja na druge šolske zavode in deloma tudi zaradi strokovne neusposobljenosti učiteljev, ki so ostali na šoli, se predpisano število ur posameznih predmetov ni moglo v celoti izvesti. Najpogosteje so se težave pojavile pri pouku telovadbe, glasbe, umetnostne vzgoje in matematike, zato so morali v posameznih šolskih letih njihovo število ur zmanjšati oziroma so jih v posameznih razredih celo ukinili. V vseh štirih letih okupacije na šoli tudi niso mogli izpeljati delitve dijakov od 6. do 8. razreda na jezikovno in naravoslovno — matematično smer.²³

Šolsko leto 1941/42 se je pričelo z vpisovanjem učencev 12. septembra 1941, ki pa je zaradi nedokončanih adaptacijskih del na gimnazijskem poslopju, pričetih šele 26. avgusta, potekalo v prostorih meščanske šole (današnja Mladika). V dneh od 22. do 26. septembra so učenci vseh razredov opravljali sprejemne izpite. K sprejemnemu izpitu se je prijavilo 199 dijakov (126 fantov in 73 deklet), vendar 15 dijakov izpita ni opravilo. Redni pouk na šoli je stekel 6. oktobra za dijake od 6. do 8. razreda, za dijake nižje stopnje pa se je začetek pouka zaradi nedokončanih učilnic in pomanjkanja učnega kadra zakasnil do 11. novembra.²⁴ V prvem letu okupacije se je na šolo vpisalo 184 dijakov — 116 fantov in 68 deklet. Iz predaprilske Jugoslavije je šolanje nadaljevalo 83 učencev ali 45,1%, od teh je bilo 16 dijakov nemške narodnosti. Med letom je prišlo na šolo 15 dijakov (10 fantov in 5 deklet), šolanje pa je prekinilo 40 dijakov (25 fantov in 15 deklet) ali 21,7%.²⁵

Poleg ravnatelja dr. Ferdinanda Schaiderja, ki je poučeval kemijo in biologijo, je bilo na šoli v prvem letu okupacije zaposlenih še 12 učiteljev, 10 moških in 2 ženski, skupno 13 učnih moči. Še pred pričetkom šolskega leta so na ustanovo prišli: študijski svetnik dr. Emil Weinmeister, prof. matematike in fizike s Staatliche Oberschule für Jungen iz St. Paula na Avstrijskem Koroškem, študijski svetnik dr. Eduard Köhler, prof. telesne vzgoje in angleščine s Staatliche Oberschule für Jungen iz Leobna ter študijski svetnik dr. Walter Kollman, prof. zgodovine in geografije. Oktobra se jim je pridružil pogodbeni učitelj nemščine in francoščine, "folksdojcher" iz Bukovine Gustav Hanke, ki je bil vsa štiri leta okupacije ravnateljev namestnik. Od novembra dalje, ko je stekel pouk v vseh razredih, pa so bili na šoli zaposleni: študijski svetnik dr. Feliks Göhler, prof. biologije in geografije, prof. nemščine in latinščine dr. Ingeborg Menkes — oba sta prišla z Dunaja, kjer sta poučevala na Staatliche Oberschule für Jungen, študijski svetnik dr. Alfred Nebe, prof. nemščine in francoščine z III. Staatliche Oberschule für Jungen v Gradcu, prof. latinščine in glasbe Herbert Bilek, ki je poučeval na Staatliche Oberschule für Jungen v Kremsmünstru. Po decembrskih počitnicah pa sta v januarju 1942 s poukom na šoli pričela pogodbeno nastavljen pomožna učiteljica za telesno vzgojo Gerhilde Schwarz s II. Staatliche Oberschule für Mädchen iz Gradca ter učitelj umetnostne vzgoje in nemščine Oskar Wotsche, ki je bil na Ptuj poslan s Staatliche Oberschule für Jungen iz Magdenburga.²⁶ Kot zadnji je na šolo prišel pogodbeno nastavljeni učitelj Karl Rothbart iz St. Ulricha pri Pöfing-Brunnu, ravnatelj ptujske meščanske šole, ki je poučeval dijake 2. in 3. razreda izdelovanje letalskih modelov (Flugmodellbau). Zaradi prostorske stiske se je ta pouk pričel šele 8. aprila 1942.²⁷ Le nekaj dni je bil na šoli zaposlen tudi študijski svetnik prof. Friedrich Wiener s IV. Staatliche Oberschule für Jungen v Gradcu, ki je nadomeščal obolelega prof. Wein-

meisterja. Na šoli so bili zaposleni še: šolski sluga Viktor Lugarič, čistilka Marija Bombek in tri pisarniške moči: Ivan Krapša, Ivan Zemljak in Rudolf Tomažič. Zavod pa je imel tudi svojega zdravnika dr. Hartmuta Fellbauma.²⁸

Pisni maturitetni izpiti iz matematike, nemščine, latinščine, francoščine in angleščine so potekali med 9. in 13. marcem 1942. Ustne maturitetne izpite, ki so bili 27. marca pred komisijo, vodil jo je dr. Ferdinand Schaidler, je uspešno opravilo 18 kandidatov, 13 fantov in 5 deklet, 2 dijaka pa sta zaradi odhoda v nemško vojsko sprejela zaključno spričevalo s klavzulo zrelostnega izpita.²⁹

Poleg rednega šolskega dela so se učenci 22. novembra 1941 udeležili akcije zbiranja steklenic za nemške vojake na fronti in zbrali skupno 824 steklenic. Najbolj so se izkazali dijaki 8. razreda z 237 steklenicami, ostali pa so zbrali: 1. razred 36, 2. razred 28, 3. razred 155, 4. razred 72, 5. razred 54, 6. razred 163 in 7. razred 59 steklenic.³⁰ Decembra (11. 12. 1941) so dijaki šole sodelovali v akciji zbiranja toplih oblačil za nemške vojake na vzhodni fronti, 28. februarja in 1. marca 1942 pa so sodelovali pri zbiranju zimske pomoči, ki jo je vodila organizacija nemške mladine; pri obeh akcijah je šola dosegla lepe uspehe. Da bi dopolnili pomanjkanje delovne sile v kmetijstvu, so učitelji in učenci petkrat v letu (20. 5., 5. in 12. 6. ter 1. in 2. 7. 1942) pomagali pri delih v vrtnariji v Ptuj, Sv. Vidu pri Ptuj in na Turnišču. Skupno so tako opravili preko 3000 delovnih ur.³¹ Skozi vse leto je na šoli potekala tudi akcija varčevanja, v katero so bili vključeni vsi dijaki. Šola je zbrala 431,50 mark, vsak učenec je povprečno prispeval 2,71 marke.³² Precej dijakin je sodelovalo pri urejanju nove šolske knjižnice. Iz bogate predvojne gimnazijske knjižnice je uspelo ptujskim dijakom med poletjem prenesti precej knjig v muzej, kjer so ostale zazidane vse do osvoboditve. Okupator je iz stare predvojne šolske knjižnice izbral le 729 uporabnih knjig, ki jih je uvrstil v novo knjižnico. Med letom je nabavil še 387 knjig, tako da je imela knjižnica ob koncu leta 1116 knjig.³³ Med dogodki, ki so se zvrstili med šolskim letom, moramo omeniti le nekatere: zaradi hudega mraza so od 5. februarja 1942 dalje na šoli vpeljali za dijake od 1. do 6. razreda izmenični pouk trikrat na teden. Dijaki od 1. do 3. razreda so imeli pouk v ponedeljek, sredo in petek, dijaki od 4. do 6. razreda v torek, četrtek in soboto; dijaki 7. in 8. razreda pa so imeli normalen pouk. Slavnostno odprtje šolskega zavoda je bilo 2. marca 1942. Od 19. do 26. marca so se dijaki 6. in 7. razreda udeležili tečaja predvojaške vzgoje.³⁴

Šolsko leto 1941/42 se je zaključilo 3. julija 1942. Večje prekinitev so predstavljale počitnice: božične od 22. decembra 1941 do 4. januarja 1942 in velikonočne od 28. marca do 9. aprila 1942. Šolanje je zaključilo 159 dijakov, od tega 101 fantov in 58 deklet. Iz ptujskega okrožja je bilo 117 dijakov ali 73,6%, 26 dijakov ali 16,4% je prišlo od drugod, za 16 dijakov (10%) pa nimamo imen krajev, od koder so prišli. Razred je izdelalo 141 dijakov ali 88,7%, popravni izpit je imela le ena dijakinja ali 0,6%, 17 dijakov ali 10,7% pa šole ni izdelalo. Iz statističnih podatkov ugotovimo, da je navedlo nemščino kot materni jezik 85 dijakov ali 53,5%, slovenščino 72 dijakov ali 45,3%, madžarščino in hrvaščino pa po en dijak ali 1,4%. V organizaciji Hitlerjeve mladine (Hitlerjugend) je bilo vključenih 146 dijakov ali 91,8%, 13 dijakov ali 8,2% pa je pripadalo drugim formacijam. Rimokatoliško vero je izpovedalo 135 dijakov ali 84,9%, evangeličansko 13 dijakov ali 8,2%, tako imenovano "germansko verovanje — gottglaubige" pa je priznalo samo 11 dijakov ali 6,9%.³⁵

V poletnih mesecih so se nadaljevala adaptacijska dela v šolskih učilnicah. Na novo so uredili risalnico, dve telovadnici in delavnico za izdelovanje letalskih modelov, položili pa so tudi parketna tla v knjižnici, v sejni sobi in v šolski pisarni. Med počitnicami, v avgustu, se je 18 dijakov višje stopnje udeležilo tako imenovanega žetvenega tabora (Erntelager) v kraju St. Johann v Saagautalu na avstrijskem Štajerskem. Tabor, ki je trajal od 1. do 29. avgusta 1942, sta vodila prof. Eduard Köhler in prof. dr. Alfred Nebe. Mladina je svoje delo pri kmetih odlično opravila, s svojim strogim discipliniranim vedenjem so bili dober vzgled celo domači organizaciji Hitlerjeve mladine.³⁶

Nr. 42		Oberschule für Jungen: Naturwissenschaftlich-mathematischer	
Des Schülers		Allgemeine Beurteilung des körperlichen, charakteristischen und geistigen Grades und Gesamtmerkmale	
Familienname	Kägi	1. Schuljahrsdrittel:	
Vorname	Hubert		
Tag u. Jahr der Geburt	23. August 1929		
Geburtsort u. -land	Lyon, Frankreich		
Staatsangehörigkeit	Schweiz		
Muttersprache	Deutsch		
Religion	Katholik	2. Schuljahrsdrittel:	
Konfession	Evangelisch		
Art des Eintritts	3		
Schulgeld	1. Schuljahrsdrittel: 2. Schuljahrsdrittel: 3. Schuljahrsdrittel:	In jeder Hinsicht einwandfrei und befriedigend	
Ausgang aus dem von unten mitgebrachten Zeugnis:			
Gemeine-Schule Hirsau, vom 26. Juni 42 Betr: 41 O: 1 Fr: 6 R: 4-5 Sp: 1 T: 1-3			
Anmerkungen (über späteren Eintritt, Stundung von Prüfungen, Stipendien usw.)		Zu Schuljahrsende:	
18. 1. 43 eingetragener		In jeder Hinsicht einwandfrei und befriedigend	
Hat die Klasse im Schuljahr wiederholt:		In jeder Hinsicht einwandfrei und befriedigend	
Wurde im Schuljahr eine höhere schulische Leistung in:			
Des Vaters (oder Mutter)			
Name	Nikolaus Fisserl	Schülerheiter, a. d.	
Stand	Gemeindesekretär	Schülerheiter	
Wohnort und Wohnung	Gruberg 11, Saurthal	Pöhl, Hirsau, 29	

Vpisnica učenca Kägi Huberta za 1. razred v šol. l. 1942/43.

Prvega septembra 1942 so bili na šoli sprejemni izpiti za dijake vseh razredov. Na osnovi le-teh je bilo na novo sprejetih 80 dijakov — 49 fantov in 31 deklet. Novo šolsko leto 1942/43 je trajalo brez večjih prekinitev od 7. septembra 1942 do 8. julija 1943. Na šolo se je vpisalo 257 dijakov — 191 fantov in 96 deklet. Iz ptujskega okrožja je bilo 154 dijakov ali 59,9%, 103 dijaki ali 40,1% pa so bili od drugod. Med letom je ustanovo zapustilo 40 dijakov ali 15,6%; 13 dijakov je šolo zapustilo brez kakršnekoli navedbe vzroka odhoda, 13 dijakov je bilo neprimernih za obisk višje šole (jezikovne težave in težje dojemanje učne snovi, itd), 7 dijakov so vpoklicali v nemško vojsko, 2 dijaka sta se med letom preselila, 2 dijaka sta bila izključena, en dijak je opravljal obvezno državno delovno službo (RAD), en dijak je umrl, ena dijakinja pa je morala šolanje prekiniti zaradi bolezni. Nemščino kot materni jezik je navedlo 155 dijakov (60,3%), slovenščino 99 dijakov (38,5%), hrvaščino 2 dijaka (0,8%) in madžarščino en

dijak (0,4%). Organizacija Hitlerjeve mladine je zajela 242 dijakov (94,2%), 15 dijakov (5,8%) pa je bilo vključenih v druge formacije. Največ dijakov (206 ali 80,2%) je izpovedalo rimokatoliško vero, 30 dijakov (11,7%) germansko vero, 21 dijakov (3,9%) pa evangeličansko vero.³⁷

Z začetkom novega šolskega leta je prišlo do sprememb v profesorskem zboru. Še pred pričetkom pouka, že v avgustu (15. 8. 1942) je šolo zapustila učiteljica telovadbe Gerhilda Schwarz, ki je bila razrešena učiteljovanja na višji šoli. Na njeno mesto je bila iz resorja za telesno vzgojo iz Gradca poslana pomožna učiteljica Gertrude Mohet; telovadbo je poučevala le do 31. maja 1943, ko je izstopila iz službe zaradi polaganja strokovnega učiteljskega izpita. Poleg te učiteljice sta ustanovo 1. septembra 1942 zapustila tudi prof. dr. Emil Weinmeister in dr. Oskar Wotsche. Prvi je odšel na Staatliche Oberschule für Jungen v Oberschützen, drugi pa na Staatliche Oberschule für Jungen v Leoben. Na novo pa so bili ob pričetku pouka sprejeti prof. latinščine in nemščine dr. Rudolf Bratanič, ki je pred okupacijo poučeval na Državni dekliški gimnaziji v Nišu, učiteljica za ročno delo Helena Peer (zaradi zdravstvenih težav je na šoli ostala samo do 31. 5. 1943), študijski svetnik Hermann Kraus, prof. umetnostne vzgoje in matematike s Staatliche Schule für Jungen v Leobnu in dr. Ervin Stein, prof. matematike in fizike na Staatliche Oberschule für Jungen v Oberschützen.³⁸ Sredi šolskega leta 6. in 7. novembra 1942 sta morala oditi v nemško vojsko prof. Alfred Nebe in prof. Eduard Köhler, 26. februarja 1943 pa se jima pridružita še prof. Walter Kollman in prof. Hermann Kraus. Zamenjali so jih prof. Heta Herglotz iz Maria-Theresia Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen iz Gradca, ki je poleg poučevanja angleščine delala tudi kot vzgojiteljica v dekliškem domu. Proti koncu februarja 1943 je iz Staatliche Oberschule für Jungen iz Knittelfelda prispel študijski svetnik Alfred Kauder, prof. zgodovine in zemljepisa, ki je 1. aprila 1943 prevzel tudi vodstvo dijaškega doma. Kot zadnji v tem šolskem letu je v maju z delom na šoli pričel učitelj zgodovine Ernst Peintinger s Staatliche Oberschule für Jungen v Gradcu.³⁹

Tudi v tem letu je bila dijaška mladina vključena v celoletno akcijo zbiranja odpadnih surovin in zdravilnih rastlin. V tej akciji je šola zbrala 2428 kg, od tega 95 kg cunj (star tekstil), 157 kg starega papirja, 2079 kg starega železa, 97 kg barvnih kovin ter 37,10 kg posušenih zdravilnih rastlin. Z varčevanjem, ki je potekalo skozi vse leto, so dijaki zbrali 732 mark, povprečno vsak učenec po 2,85 marke.⁴⁰ Maturo — pisni izpiti so bili v dneh med 16. in 24. februarjem, ustni pa 12. marca 1943 — je opravilo 11 dijakov, (6 fantov in 5 deklet), 4 fantje pa so zaradi vpoklica v nemško vojsko prejeli le zaključno spričevalo z maturitetno klavzulo. Maturitetni komisiji je to leto predsedoval višji študijski svetnik dr. Alfred Griel iz Gradca.⁴¹ V tem šolskem letu so dijaki 7. in 8. razreda odšli pod vodstvom prof. dr. Alfreda Nebeja in dr. Hermann Krausa v Gradec, kjer so obiskali opero, gledališče ter druge kulturno-zgodovinske znamenitosti. Med 28. junijem in 3. julijem 1943 so bili učenci od 3. do 8. razreda na prvem tečaju iz protiletalske obrambe. Z nakupi in darovanji je šolska knjižnica med letom pridobila 915 knjig, tako da je štela ob koncu šolskega leta 2031 knjig. Tudi v tem letu so bile med najbolj branimi knjigami Andersenove in Grimmove pravljice, otroške pravljice iz Štajerske, pravljice in pripovedke iz starega rajha, zgodovinski romani ter knjige o Afriki in o nekdanjih nemških kolonijah.⁴²

S podelitvijo spričeval 8. julija 1943 se je končalo šolsko leto. Ob koncu je bilo na šoli 222 dijakov — 137 fantov in 85 deklet. Razred je izdelalo 187 dijakov (84,2%), 5 dijakov (2,3%) je imelo popravni izpit, 30 dijakov (13,5%) pa ni izdelalo razreda. Glede

znanja in uspeha dijakov je ravnatelj šole dr. Schaidler v zaključnem letnem poročilu med drugim zapisal, da se je nivo znanja dijakov približal nivoju znanja, ki ga imajo dijaki visokih šol starega gava. Pri učencih še vedno nastopajo težave pri nemškem jeziku, vendar so dosti manjše kot prvo leto.⁴³ Še pred pričetkom novega šolskega leta, 13. septembra 1943 je ob spremstvu prof. Peintingerja odšlo 20 dijakov s 1. transportom v Linz. Vpoklicani so bili kot letalski pomočniki (Luftwaffenhelferji). Drugi transport dijakov je odšel v decembru.⁴⁴

Šolsko leto 1943/44 se je pričelo 15. septembra 1943 in je z manjšimi zastoji trajalo vse do 13. julija 1944, ko je bila podelitev spričeval. Na šolo se je vpisalo 270 dijakov — 158 fantov in 112 deklet. Sprejemne izpite je opravilo 66 novincev (34 fantov in 32 deklet). Od vseh vpisanih je nemško državljanstvo navedlo 268 dijakov (99,3%) le 2 dijaka (0,7%) pa ob vpisu nista navedla državljanstva. Nemščino kot materni jezik je navedlo 63,7% vpisanih (172 dijakov), slovenščino 35,6% (96 dijakov), madžarščino in hrvaščino pa sta navedla 2 dijaka (0,8%). Večina dijakov (77,4% ali 209) je pripadala rimokatoliški veri, 11,5% (31) dijakov evangeličanski, 10,7% (29) germanski veri, samo ena dijakinja (0,4%) pa je izpovedala starokatoliško vero. Iz ptujskega okrožja je bilo 159 dijakov (54,9%), od drugod pa je prišlo 121 (45,1%) dijakov.⁴⁵

Med letom je ponovno prišlo do sprememb v učiteljskem zboru. Le nekaj dni pred pričetkom pouka (13. 9. 1943) je Ptuj zapustila prof.dr. Herta Herglotz, ki je odšla na Staatliche Oberschule für Jungen v Leoben. Šolo je zapustil tudi prof. Ervin Stein. Poslan je bil na Staatliche Oberschule v Celje. Na novo pa je ob koncu septembra oziroma v začetku oktobra na šolo prispelo pet učnih moči. Iz resorja za telesno vzgojo iz Gradca so bile poslane pomožne učiteljice Edith Schutz, Maria Linnert in Hedvig Hammer, ki je prišla na šolo v juniju 1944. Iz Gradca s Königin Lusien Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen sta prišli predavateljici nemščine prof. Ingeborg Schreiber in Gertrud Putz. Njima se je s celjske Staatliche Oberschule für Jungen pridružil še prof. matematike in fizike dr. Arthur Polak.⁴⁶

Zaradi pomanjkanja učnega kadra — večina predavateljev je službo nastopila šele 1. oktobra 1943, so na šoli uredili od 16. septembra do 2. oktobra začasni pouk. Takšen pouk so zaradi bolezni in odsotnosti učiteljev, ki so 17. decembra spremljali dijake, sprejete za letalske pomočnike v Linz, uvedli zopet sredi decembra 1943 do 10. januarja 1944, ko se je ponovno začel redni pouk. Zrelostni izpiti — matura iz nemščine, latinščine, francoščine in angleščine — so potekali od 25. do 28. januarja, iz telesne vzgoje pa 3. februarja 1944. K ustnemu izpitu 8. februarja 1944 je pristopilo 24 maturantov. Izpite pred komisijo, ki jo je vodil dr. Schaidler, ravnatelj ustanove, so opravili vsi prijavljeni, od tega 4 dijaki z odliko, 10 dijakov s prav dobrim uspehom in 10 dijakov z dobrim uspehom. Zaradi odhoda v nemško vojsko je 13 dijakov prejelo zaključno spričevalo z maturitetno klavzulo.⁴⁷

Med šolskim letom (od 15. oktobra 1943 do 30. junija 1944) so na šoli občasno zbirali odpadne snovi. V akciji, ki jo je vodil prof. Polak, so dijaki zbrali 4025 kg surovin, od tega največ starega papirja (2800 kg), starega železa (800 kg), starega tekstila (50 kg) in kosti (375 kg). Dijaki nižje stopnje so s prof. dr. Göhlertom zbirali zdravilne rastline. Zaradi neugodnega vremena so pripravili le 15 kg posušenega robidovega listja. Z varčevanjem, vodil ga je prof. Hanke, so prihranili v šolskem letu 850 mark. Ker je bil kurjač šole 15. novembra kot verman vpoklican v akcijo proti partizanom, so bili učenci višjih razredov do 3. decembra zadolženi za prinašanje drv v

razrede. Od 25. januarja 1944 dalje so bili dijaki ustanove skupaj z učitelji zadolženi za neprekinjeno telefonsko službo pri protiletalski obrambi. Dijaki so pri tem opravili 2185 ur, učitelji pa 2009 ur. Ob bombardiranju tovarne glinice in aluminija v Strnišču pri Ptuj (danes Kidričevo) 1. februarja 1944 je manjšo škodo utrpelo tudi šolsko poslopje. Razbilo se je 16 stekel na oknih.⁴⁸

V tem šolskem letu je šef civilne uprave na Spodnjem Štajerskem na pobudo organizacije der Volksbund für das Deutschtum im Ausland odredil akcijo izmenjave šolskih pisem med avstrijskimi in spodnještajerskimi šolami. V okviru te izmenjave so si ptujski dijaki dopisovali z vrstniki iz Staatliche Oberschule für Jungen iz Judenburga. Za izpeljavo akcije je bil na šoli odgovoren prof. Gustav Hanke. Tematika pisem je bila prilagojena starostni stopnji dijakov. Dijaki nižjih razredov so spregovorili o pravljičah in pripovedkah, o pustnih običajih, o velikonočnih šegah in navadah iz Ptuja in okolice, o kmečkem življenju na vasi; dijaki višjih razredov pa o zgodovini in kulturi Ptuja. V odgovorih vrstnikov iz Judenburga pa so izvedeli marsikaj novega o običajih, šegah in navadah iz Zgornje Štajerske in o kulturni zgodovini njihovega mesta.⁴⁹ Zaradi težke oskrbe z učbeniki je državni minister za prosveto, znanost in vzgojo z odredbo dne 5. aprila 1944 odredil ureditev dijaških podpornih knjižnic na višjih šolah. Po tej odredbi so takšno knjižnico uredili tudi na ptujski šoli; ob začetku svojega poslovanja je imela 2120 učbenikov, 1204 starih in 916 novih. Zaradi neprestanih letalskih alarmov so najbolj dragocene in največkrat rabljene knjige osrednje knjižnice prenesli iz drugega nadstropja v pritličje. Knjižnica, ki jo je vodil prof. Bratanič, je ob koncu šolskega leta štela 8711 knjig.⁵⁰

V tem šolskem letu so na šoli prvič organizirali izbirni tečaj za sprejemni izpit novincev. Sprejemnih izpitov za vpis v tečaj se je 2. maja 1944 udeležilo 32 dijakov, od teh je bilo k tečaju sprejetih 30 dijakov — 19 fantov in 11 deklet. Tečaj, ki se je pričel še istega dne in se je končal 13. julija, je trajal 10 tednov. Namenjen je bil učencem ljudskih šol s podeželja, ki zaradi nestrokovne usposobljenosti učiteljev niso imeli potrebnega znanja za obisk višjih šol. Velike vrzeli v znanju so se pokazale pri nemščini in računanju; njima je bilo v tečaju namenjenih tudi največ ur. Tečaj je obsegal 24 tedenskih ur, od tega za nemščino 13 ur, računanje 5 ur, telesno vzgojo 3 ure, pisanje 2 uri in glasbo 1 uro. Nemščino je poučevala učiteljica Gertrud Putz, ki je bila hkrati tudi razredničarka. Tečajniki so se seznanili z besednimi vrstami, veliko in malo začetnico, s kratkimi in dolgimi samoglasniki v besedah, z glagoli in s samostalniki, brali so in pripovedovali. Pri računanju in matematiki, poučeval ju je prof. Polak, so se učenci seznanili z osnovnimi računskimi operacijami ter uporabo teže in mase. Telesno vzgojo sta poučevali pomožni učiteljici Edith Schutz in Maria Linnert, glasbo prof. Bilek, vaje iz pisanja daljših in krajših tekstov po nareku je vodil prof. Göhlert. Izbirni tečaj je uspešno opravilo 25 dijakov — 17 fantov in 8 deklet, ki so bili sprejeti v 1. razred; 5 dijakov pa tečaja ni opravilo.⁵¹

Med letom je šolski zavod zapustilo 67 dijakov (54 fantov in 13 deklet) ali 24,8%; 35 dijakov je odšlo v nemško vojsko, 6 dijakov je bilo vpoklicanih za letalske pomočnike v Linz, 22 dijakov ta čas ni bilo primernih za obisk višje šole, 3 dijaki so šolo zapustili brez vzroka, ena dijakinja pa je morala šolanje prekiniti zaradi zdravstvenih razlogov. Ob zaključku leta so bili na šoli 203 dijaki (104 fantje in 99 deklet). Razred je izdelalo 187 dijakov (92,1%), 6 dijakov (2,9%) je imelo popravne izpite, 10 dijakov (5%) pa ni izdelalo razreda.⁵²

Zadnje okupatorjevo šolsko leto se je pričelo 6. septembra 1944 in se končalo 28. marca 1945 s podelitvijo spričeval ob koncu drugega tromesečja in ob začetku krajših velikonočnih počitnic. Zaradi pogostih alarmov za zračno nevarnost, sodelovanja učiteljev v tako imenovanem Volksturm in s pritegnitvijo dijakov k utrjevalnim delom, je bil pouk zelo moten, tako da v tem šolskem letu ne moremo govoriti o rednem pouku. Na začetku šolskega leta je bilo na šolo vpisanih 233 dijakov (120 fantov in 113 deklet), od teh je bilo iz ptujskega okrožja 128 dijakov ali 54,9%, 105 dijakov ali 45,1% pa iz drugih okrožij. Do marca 1945 je šolo zapustilo 75 dijakov; 48 dijakov je šolanje prekinilo brez vzroka, 4 dijaki so bili v nemški vojski, 4 dijaki so odšli kot letalski pomočniki v Linz, 11 dijakov je opravljalo obvezno državno službo, 4 dijaki so bili izključeni, 3 dijaki so šolanje prekinili iz zdravstvenih razlogov, en dijak pa je umrl.⁵³

Tudi v tem šolskem letu je prišlo do sprememb v profesorskem zboru. V začetku avgusta (11. 8. 1944) je šolo zapustila prof. dr. Ingeborg Schreiber, ki je odšla v gau Kärnten. Konec avgusta se ji je pridružila učiteljica Gertrude Putz. Poslali so jo na Staatliche Oberschule für Jungen v Linz. Septembra sta na šolo prišli prof. matematike dr. Uta Kraker in pomožna učiteljica telesne vzgoje Gerthrud Mohet, ki je delala tudi kot vzgojiteljica v dijaškem domu. Med zimskimi počitnicami (4. 1. 1945) je šolo zapustil prof. Herbert Bilek; odšel je na Staatliche Oberschule für Jungen v Admont. Od 1. 12. 1944 pa do 1. 1. 1945 je poučeval na šoli tudi prof. nemščine s Staatliche Oberschule für Jungen v Gradcu Alois Heinzl, ki je nadomeščal obolelega učitelja Gustava Hankeja.⁵⁴

Od akcij v tem letu, v katerih so bili udeleženi dijaki, omenjamo samo dve: od 23. 10. do 13. 11. 1944 so dijaki višje stopnje pod vodstvom prof. Peintingerja in Göhlerta sodelovali pri utrjevalnih delih v Cirkulanah, tri dni v decembru (od 14. do 16. 12. 1944) pa so dijaki celotne šole sodelovali pri kopanju okopov v mestu.⁵⁵ Zaradi pogostih alarmov za zračno nevarnost v popoldanskem času se je v tem letu popoldanski pouk prestavil med 14. in 16. uro popoldan, šolsko uro so skrajšali na 40 minut, uvedeni so bili trije odmori po 5 minut in eden po 10 minut.⁵⁶ Ob zavezniškem bombardiranju 19. in 20. februarja ter 14. marca 1945 je šolsko poslopje utrpelo le minimalno škodo. Pri prvem je bilo uničenih 16 stekel, pri drugem pa 189 stekel na oknih ter nekaj okenskih okvirov in podbojev vrat.⁵⁷

Pisni izpiti v zadnjem šolskem letu so potekali od 5. do 8. marca 1945, ustni pa so bili 16. marca. Zaradi dopoldanskega in popoldanskega alarma za zračno nevarnost ter pokopa žrtev bombnega napada dne 14. marca so izpite opravili šele ob 20. uri zvečer. Izpitno komisijo je tudi tokrat vodil ravnatelj šole dr. Schaidler. Zrelostni izpit je opravilo 5 dijakov, 6 dijakov pa je prejelo zaključno zrelostno spričevalo z maturitetno klavzulo; 5 dijakov je bilo vpoklicanih v obvezno državno delovno službo, 1 dijak pa je bil v nemški vojski.⁵⁸

Sedemindvajsetega marca 1945 so na šoli prekinili pouk z obrazložitvijo, "da gre le za začasno prekinitev". Šolsko poslopje je zasedla nemška vojska in v njem uredila vojaško bolnišnico. S podelitvijo spričeval 28. 3. 1945 in s pričetkom velikonočnih počitnic so se vrata gimnazije za učitelje in dijake zaprla. Ponovno je ptujski hram učenosti sprejel učence, željne znanja, julija 1945 — v svobodi.⁵⁹

V vseh štirih letih okupacije je bilo na šolo vpisanih 416 dijakov — 240 fantov in 176 deklet. Največ dijakov (222 ali 53,4%) je bilo domačinov, 194 dijakov (46,6%) pa je bilo od drugod: iz okrožij Zgornje Štajerske 88 dijakov — največ iz Gradca in Judenburga, iz Bukovine 12 dijakov, iz starega rajha 13 dijakov, iz Švice 2 dijaka, iz Ljubotomera 23 dijakov, prav toliko tudi iz Maribora in okolice, iz Celja 9 dijakov, iz Gornje

Radgone 4 dijaki, iz Brežic 4 dijaki, po en dijak pa je prišel iz Kranja, Trbovelj in Zagreba. Med njimi je bilo 20% otrok priseljenih avstrijskih in nemških uradnikov.⁶⁰

Med okupacijo je bilo na šoli zaposlenih 31 profesorjev in učiteljev; 17 učiteljev je bilo Avstrijcev, 6 je bilo Nemcev, 4 so bili Slovenci, za 4 učitelje pa nimamo podatkov. Večina jih je pred okupacijo poučevala na različnih graških šolah.⁶¹

SEZNAM PROFESORJEV, KI SO POUČEVALI NA GIMNAZIJI MED OKUPACIJO

Priimek in ime učitelja	Rojstni podatki	Učni predmet	Prišel iz šole	Nastop službe na šoli	Šolsko leto 1941/42	Šolsko leto 1942/43	Šolsko leto 1943/44	Šolsko leto 1944/45	Odšel s šole	Opomba/ Izvenšolsko delo
dr. SCHAUER Ferdinand	5. 1. 1904 Knittelfeld	Kemija, Biologija	II. Staatliche Oberschule für Mädchen in Graz	19. 8. 1941	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Pooblaščenec za letalsko obrambo v okrajnem vodstvu ptujskega okrožja
dr. WEINMEISTER Emil	14. 8. 1902 Graz	Matematika, Fizika	Staatliche Oberschule für Jungen in St. Paul, Kärnten	4. 9. 1941	1941/42				1. 9. 1942 premeščen na Staatliche Oberschule für Jungen in Oberschützen	
dr. KOLLMAN Walter	4. 12. 1908 St. Lambrecht	Zgodovina, Geografija, Latinščina		8. 9. 1941	1941/42	1942/43			26. 2. 1943 vpoklican v nemško vojsko	Vodja dijaškega doma
KOHLER Eduard	18. 10. 1913 Leoben	Angleščina, Telesna vzgoja	Staatliche Oberschule für Jungen in Leoben	8. 9. 1941	1941/42	1942/43			7. 11. 1942 vpoklican v nemško vojsko	Vzgojitelj v dijaškem domu
HANKE Gustav	9. 12. 1884 Wyagoda, Bukovina	Nemščina, Francoščina		1. 10. 1941	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Namestnik ravnatelja
dr. GOHLERT Feliks	2. 8. 1904 Feldsberg	Biologija, Geografija, Matematika	Staatliche Oberschule für Jungen Wien XXVI	7. 11. 1941	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Direktor Mestnega muzeja, strokovni sodelavec v uradu za kulturo v okrajnem vodstvu
dr. MENKES Ingeborg	5. 12. 1913 Antwerpen	Nemščina, Zgodovina, Latinščina	Staatliche Oberschule für Jungen Wien	7. 11. 1941	1941/42	1942/43	1943/44		15. 8. 1944 premeščena na Staatliche Oberschule für Jungen Wien	Voditeljica deklškega dijaškega doma
dr. NEBE Alfred	3. 6. 1911 Graz	Nemščina, Angleščina	III. Staatliche Oberschule für Jungen in Graz	7. 11. 1941	1941/42	1942/43			6. 11. 1942 vpoklican v nemško vojsko	Vzgojitelj v dijaškem domu
BILEK Herbert	7. 3. 1911 Wien	Latinščina, Glasba	Staatliche Oberschule für Jungen in Kremsmünster, Oberdonau	8. 11. 1941	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	4. 1. 1945 premeščen na Staatliche Oberschule für Jungen in Admont	Pooblaščenec za letalsko obrambo v krajevni skupini St. H. B. Treun
dr. WIENER Friedrich		Matematika, Fizika	IV. Staatliche Oberschule für Jungen in Graz	13. 11. 1941	1941/42				22. 11. 1941 premeščen nazaj na IV. Staatliche Oberschule für Jungen in Graz	Nadomeščenje dr. Weinmeisterja v času njegove bolezni
WOTSCHKE Oskar	29. 3. 1902 Grimma Saška	Umetnostna vzgoja, Nemščina	Staatliche Oberschule für Jungen in Magdeburg	1. 1. 1942	1941/42				1. 9. 1942 premeščen na Staatliche Oberschule für Jungen in Leoben	
SCHWARTZ Gerhilde		Telesna vzgoja	II. Staatliche Oberschule für Mädchen in Graz	5. 1. 1942	1941/42				15. 8. 1942 Odpuščena iz učiteljske službe na višjih šolah	
ROTHBART Karl	31. 7. 1900 Pacher	Izdolovanje letalskih modelov	Volksschule St. Ulrich bei Pölling/Brünn	9. 4. 1942	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Vsa štiri leta okupacije je bil tudi ravnatelj Mešanske šole v Ptuj
dr. prof. BRATANIČ Rudolf	12. 8. 1887 Ptuj	Nemščina, Latinščina	Državna deklška gimnazija v Nišu	4. 8. 1942		1942/43	1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Pogodbeni učitelj, predstavnik centralne knjižnice na šoli

PTUJSKA GIMNAZIJA MED OKUPACIJO

Priimek in ime učitelja	Rojstni podatki	Učni predmet	Prišel iz Šole	Nastop službe na Šoli	Šolsko leto 1941/42	Šolsko leto 1942/43	Šolsko leto 1943/44	Šolsko leto 1944/45	Odšel s Šole	Opomba/ Izvenskolsko delo
KRAUS Hermann	20. 4. 1908 Judenburg	Umetnostna vzgoja, Matematika	Staatliche Oberschule für Jungen in Leoben	28. 8. 1942		1942/43			26. 2. 1943 vpoklican v nemško vojsko	Vzgojitelj v dijaškem domu
HERGLOTZ Herta	1. 6. 1916 Graz	Nemščina, Angleščina	Maria-Theresien Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen in Graz	31. 8. 1942		1942/43			13. 9. 1943 premeščena na Staatliche Oberschule für Jungen in Leoben	Vzgojiteljica v dekiškem dijaškem domu
MOHET Gertrude	5. 12. 1920 Gradwein	Telesna vzgoja	Dezernat in Graz (resor za telesno vzgojo)	11. 1. 1943 ponovno na Šoli 12. 9. 1944		1942/43		1944/45	31. 5. 1943 razrešena učiteljevanja zaradi polaganja strokovnega izpita 28. 3. 1945	Vzgojiteljica v dekiškem dijaškem domu
dr. KAUDER Alfred	12. 5. 1905 Bielitz, Zg. Slezija	Zgodovina, Geografija	Staatliche Oberschule für Jungen in Knittelfeld	27. 2. 1943		1942/43	1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Od 1. 4. 1943 vodja dijaškega doma
BRUNNER Heinz	1905 Maribor	Zgodovina, Geografija	Lehrerbildungs Anstalt Bonn	1. 4. 1943						Službe na Šoli ni nastopil, ker je bil ves čas v vojaški službi
PEER Helene	9. 8. 1906 Ptuj	Ročno delo		15. 9. 1942		1942/43			31. 5. 1943 izstopila iz službe zaradi zdravstvenih razlogov	Pogodbena učiteljica
PEINTINGER Ernst	21. 3. 1917 Graz	Zgodovina, Geografija	Fischer von Erlach Schule, Staatliche Oberschule für Jungen in Graz	4. 5. 1943		1942/43	1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Vzgojitelj v dijaškem domu, varuh zgodovinske, geografske zbirke in zbirke filmov ter slik na Šoli
dr. STEIN Erwin	18. 3. 1908	Matematika, Fizika	Staatliche Oberschule für Jungen in Oberschützen	13. 7. 1942		1942/43			27. 9. 1943 premeščen na Staatliche Oberschule für Jungen in Cilli	
PUTZ Gertrud	7. 2. 1920 Graz	Zgodovina, Nemščina	Königin Luise Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen in Graz	16. 9. 1943			1943/44		11. 8. 1944 premeščena v Oberdonau	Vzgojiteljica v dijaškem domu
dr. SCHREIBER Ingeborg	1. 10. 1919 St. Martin bei Villach	Angleščina, Zgodovina	Königin Luise Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen in Graz	16. 9. 1943			1943/44		11. 8. 1944 premeščena v gau Kärnten	Vzgojiteljica v dijaškem domu
dr. POLAK Arthur	21. 7. 1909 Graz	Fizika, Matematika	Johanes Kepler Schule Staatliche Oberschule für Jungen in Graz	27. 9. 1943			1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Vzgojitelj v dijaškem domu, varuh fizikalne zbirke na Šoli, vodil zbiranje starih odpadnih snovi na Šoli
LINNERT Maria	Bielitz Zg. Slezija	Telesna vzgoja	Dezernat für Leibeserziehung in Graz (resor za telesno vzgojo)	30. 9. 1943			1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Pomožna učiteljica, vzgojiteljica v dijaškem domu
SCHUTZ Edith	Troppau-Jak Vzhodni Suedi	Telesna vzgoja	Dezernat für Leibeserziehung in Graz (resor za telesno vzgojo)	21. 9. 1943			1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Vzgojiteljica v dijaškem domu, varuh zbirke za telesno vzgojo
dr. KREBS Emmy	5. 3. 1912 Graz	Angleščina	Maria-Theresien Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen	6. 9. 1944				1944/45	28. 3. 1945	Vzgojiteljica v dijaškem domu
dr. KRAKER Uta roj. Matzun	10. 3. 1907 Ptuj	Matematika		6. 9. 1944				1944/45	28. 3. 1945	Pomožna učiteljica
HAMMEN Hedwig	25. 9. 1923	Telesna vzgoja	Dezernat für Leibeserziehung in Graz (resor za telesno vzgojo)	4. 6. 1944			1943/44	1944/45	28. 3. 1945	Pomožna učiteljica, vzgojiteljica v dijaškem domu
HEINZEL Alois		Matematika	Maria-Theresien Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen in Graz	1. 12. 1944					1. 1. 1945 Maria-Theresien Schule, Staatliche Oberschule für Mädchen in Graz	Nadomeščanje prof. Hanka v času njegove bolezni

OPOMBE

1. mag. Marjan Žnidarič: Okupatorjevo šolstvo v Mariboru leta 1941, Borec, letnik 26, št. 12, Ljubljana 1974, str. 663; dalje citiram mag. Žnidarič: Okupatorjevo šolstvo.
2. Der Aufbau des Schulwesens in der Untersteiermark, herausgegeben vom Amte Schulwesens in der Bundesführung des Steirischen Heimatbundes, Marburg an der Drau im Oktober 1941, str. 7.
3. dr. Tone Ferenc: Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941-1945, Maribor 1968, str. 791.
4. Jovita Podgornik: Nemirno stoletje ptujske gimnazije, 65. in 66. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj za šolski leti 1969/70 in 1970/71, Ptuj 1972, str. 10; dalje citiram 65. in 66. izvestje Gimnazije; mag. Žnidarič: Okupatorjevo šolstvo, str. 663.
5. France Škerl: Ljubljanske srednje šole v letih 1941-1945, Ljubljana 1964, str. 20.
6. Ibidem, str. 21 in 22.
7. Zgodovinski arhiv Ptuj, fond: Gimnazija, škatla št. 98, Spisi leto 1941, dopisa pooblaščenca za šolstvo pri polit. okraju Ptuj — mesto, Ptuj, 3. in 9. maja 1941; dalje citiram ZAP, fond Gimn.
8. Anton Ingolič: Tako je bilo — Leta izgnanstva v Srbiji 1941-1945, Ljubljana 1992, str. 20.
9. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 98, Spisi 1941, dopis pooblaščenca za šolstvo, Ptuj, 3. maja 1941.
10. Ibidem in dopis pooblaščenca za šolstvo Ptuj, 9. maja 1941.
11. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Vpisnice učencev od 1. do 8. razreda Državne realne gimnazije kraljeviča Andreja v Ptuj za šolsko leto 1940/41; Pokrajinski muzej Ptuj, arhiv oddelka za novejšo zgodovino, fasc: Verzeichnis der aus der Untersteiermark ausgesiedelten Personen und der Betriebe, welche durch die Dienststelle Volkstums beschlagnahmt wurden; dalje citiram PMP, arhiv oddelka NZ, Verzeichnis.
12. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 98, Spisi leto 1941, dopis ravnatelja prof. Aliča, Ptuj 29. aprila 1941 in šk. št. 108, Statistični podatki učiteljev partizanov.
13. PMP, Arhiv oddelka NZ, fasc: Verzeichnis; Enciklopedija Slovenije, knjiga 6, Ljubljana 1992, str. 202.
14. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 108, Statistični podatki učiteljev partizanov.
15. Ibidem.
16. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 108, Srednješolsko učiteljstvo, zaposleno pod okupacijo na nemških šolah; fond: Okrajni ljudski odbor Ptuj leto 1945, šk. št. 5, Prosvetni odsek, Prijave učiteljstva, ki je poučevalo za čas okupacije, Ptuj, 14. 7. 1945
17. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 98, Spisi leto 1941, dopis pooblaščenca za šolstvo, Ptuj, 3. maja 1941.
18. Mayers Lexikon, 12. zvezek, Bibliographisches Institut Leipzig 1930, str. 1542; Milko Kos: Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, 5. knjiga, Ljubljana, str. 1201-1204.
19. Rudolf Čeh: Ob stoletnici ptujske gimnazije, 63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj 1869 — 1969, Ptuj 1969, str. 21; dalje citiram 63. izvestje Gimnazije.
20. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 98, ovaj Spisi leta 1941, dopis dr. Schaiderja, Marburg a.d.Drau, 19. 8. 1941; Erster (63) Jahresbericht der Wolfram von Eschenbach Oberschule für Jungen in Pettau, Veröffentlicht am Schlusse des 73. Schuljahres 1941/42 vom kommissarischen Leiter der Anstalt dr. Ferdinand Schaidler, str. 8; dalje citiram Erster (63) Jahresbericht; Življenjepis dr. F. Schaiderja, St. Radegund 24. 4. 1994. Gospodu prof. Gerhardu Schaideru, ki mi je posredoval življenjepis svojega očeta, se na tem mestu iskreno zahvaljujem.
21. Erster (63) Jahresbericht, str. 4; Zweiter (64) Jahresbericht der Wolfram von Eschenbach Schule, Oberschule für Jungen in Pettau, Veröffentlicht am Schlusse des 74. Schuljahres 1942/43 vom kommissarischen Leiter der Anstalt dr. Ferdinand Schaidler, str. 4; dalje citiram Zweiter (64) Jahresbericht; Dritter (65) Jahresbericht der Wolfram von Eschenbach Schule, Oberschule für Jungen in Pettau, Veröffentlicht am Schlusse des 75. Schuljahres 1943/44 vom kommissarischen Leiter der Anstalt dr. Ferdinand Schaidler, str. 4; dalje citiram Dritter (65) Jahresbericht.
22. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 100, Spisi leto 1941-1945, Lehrstoffverteilung Geschichte, Schuljahre 1941/42.
23. Erster (63) Jahresbericht, str. 4, Zweiter (64) Jahresbericht, str. 4 in Dritter (65) Jahresbericht, str. 4.
24. Erster (63) Jahresbericht, str. 20.
25. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Vpisnice učencev od 1. do 8. razreda za šol. leto 1940/41; Erster (63) Jahresbericht, str. 9-12.
26. Erster (63) Jahresbericht, str. 8 in 9 in ZAP, fond: Gimn., šk. št. 99, Spisi leto 1941-1945 Personalstandsverzeichnis, Pettau, 26. 11. 1944.
27. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 98, Spisi leto 1942, Formblatt über Ausbildung im Flugmodellbau im Schuljahr 1941/42, Pettau, 19. 6. 1942 in Fragebogen für Karel Rothbart, Pettau, 14. 4. 1942.
28. Erster (63) Jahresbericht, str. 9.
29. Ibidem, str. 18 in 19.
30. Ibidem, str. 15.
31. Ibidem, str. 15, 20 in 21.
32. Ibidem, str. 22 in 24.
33. Jovita Podgornik: Nemirno stoletje ptujske gimnazije, 65. in 66. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra, str. 17.
34. Erster (63) Jahresbericht, str. 21 in 22.
35. Ibidem, str. 14, in ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Haupt- und Klassenkatalog Schuljahr 1942/43
36. Zweiter (64) Jahresbericht, str. 22 in 23; ZAP, fond: Gimn., šk. št. 98, Spisi Leto 1942, Bericht über das Ernteeinsatzlager der Wolfram von Eschenbach Schule, Pettau, 12. 9. 1942.
37. Zweiter (65) Jahresbericht, str. 21 in 22, in ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Haupt- und Klassenkatalog, Schuljahre für Klasse 1-8, 1942/43.

38. Zweiter (65) Jahresbericht, str. 6-9 in ZAP, fond: Gimn., šk. št. 99, Spisi 1941-1945, Personalstandverzeichnis, Pettau, 28. 11. 1944.
39. Ibidem
40. Zweiter (65) Jahresbericht, str. 22.
41. Ibidem, str. 25 in 26.
42. Ibidem, str. 30 in 31.
43. Ibidem, str. 5 in 20.
44. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 98, Spisi leto 1943, Liste Luftwaffenhelfer, Pettau, 8. 9. 1943.
45. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Haupt- und Klassenkatalog 1-8, Schuljahre 1943/44.
46. Dritter (65) Jahresbericht, str. 6-11 in ZAP, fond: Gimn., šk. št. 99, Spisi 1941-1945, Personalstandverzeichnis, Pettau, 28. 11. 1944.
47. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 99, Hauptprotokol über Jahresabschluss der 8.Klasse und die Reifeprüfung, Pettau, 8. 2. 1944.
48. Dritter (65) Jahresbericht, str. 22-24, 47 in 52.
49. Ibidem, str. 23 in 24.
50. Ibidem, str. 34 in 46.
51. Ibidem, str. 5 -7, in ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Haupt- und Klassenkatalog des Ausleselehrganges für die 1.Klasse, Schuljahr 1944.
52. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Haupt- und Klassenkatalog für 1-8 Klasse, Schuljahre 1943/44; Dritter (65) Jahresbericht, str. 18-21.
53. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 47, Haupt- und Klassenkatalog für 1-8 Klasse, Schuljahre 1944/45.
54. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 99, Spisi 1941-1945, Personalstandverzeichnis, Pettau, 28. 11. 1944. in šk. št. 47, Haupt- und Klassenkatalog für 1-8 Klasse, Schuljahre 1944/45.
55. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 46, Razrednice od 1.-8. razreda, šolsko leto 1944/45 in šk. št. 99, Spisi leto 1944-1945, Franz Tomaschitz Todliche Unfall, Pettau, 30. 10. 1944.
56. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 99, Spisi leto 1941-1945, Dopis dr. Schaiderja, Ptuj, 9. 11. 1944.
57. Ibidem, Dopis dr. Schaiderja, Ptuj, 15. 3. 1945.
58. Ibidem, Hauptprotokol über Jahresabschluss der 8.Klasse und die Reifprüfung, Pettau, 16. 3. 1945.
59. Ljubica Šuligoj: Sprehod skozi zgodovino ptujske gimnazije od ustanovitve do danes, 63. izvestje Gimnazije, str. 39.
60. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 18, Haupt- und Klassenkatalog für 1-8 Klasse, Schuljahre 1942/43, Haupt- und Klassenkatalog für 1-8 Klasse, Schuljahre 1943/44, šk. št. 47, Haupt- und Klassenkatalog für 1-8 Klasse, Schuljahre 1944/45.
61. ZAP, fond: Gimn., šk. št. 99, Spisi 1941-1945, Personalstandverzeichnis, Pettau, 28. 11. 1944.

SINOPSIS

Avtorica v svojem sestavku obravnava delovanje gimnazije med okupacijo.

SYNOPSIS

In the article the author presented the function of Gimnazija during the occupation (Second World War).

SYNOPSIS

Die Autorin behandelt im Artikel die Tätigkeit des Gymnasiums während der Kriegszeit.

POVZETEK

Okupatorjevo šolstvo je imelo med okupacijo vodilno vlogo v procesu ponemčevanja slovenskega prebivalstva. Šole so postale osnovne postojanke za "prevzgojo in vzgojo otrok" v nacističnem duhu. Po svojem priходу v ptujski okraj je okupator ukinil vse slovenske šole in jih odprl kot nemške ustanove. Enako usodo je doživela tudi ptujska realna gimnazija. Med okupacijo se je imenovala Wolfram von Eschenbach Schule, Oberschule für Jungen. Vodil jo je dr. Ferdinand Schaidler iz Gradca. Po predmetniku je

bila realka, odprta za dijake ptujskega okrožja in za dijake iz ostalih okrožij Zgornje in Spodnje Štajerske. Na šoli je bilo med vojno zaposlenih 31 profesorjev in učiteljev; povečini so bili Avstrijci, ki so pred okupacijo poučevali na različnih graških šolah. Okupatorjev pouk je na šoli stekel 6. oktobra 1941 in je brez večjih prekinitev trajal do 27. marca 1945, ko so ga začasno ukinili. V aprilu in v začetku maja, v zadnjih dveh mesecih okupacije, so na šoli uredili vojaško bolnišnico. Ponovno se je pouk pričel v svobodi, v juliju 1945.

SUMMARY

During the Second World War schools were led by the enemies who occupied our country and they played an important role in the process of germanization of Slovenian people. The schools became places for re-education and education of children and young people in the spirit of Nazism. After the arrival to the district of Ptuj the enemy abolished all Slovenian schools (including Gimnazija in Ptuj) and established the German ones. During the occupation Gimnazija was called Wolfram von Eschenbach Schule-Oberschule für Jungen. Its headmaster was Ferdinand Schaidler from Graz. By its curriculum it was a grammar school open for the students of the district of Ptuj as well as for the students of other districts of Upper and Lower Styria. During the War, there were 33 teachers at school, mainly Austrians who had been trained at different schools in Graz before the War. The enemy started the classes on 6th October 1941 and they lasted more or less continually until 27th March 1945 when the school was temporarily abolished.

In April, in the last month of the occupation the school was arranged as a military hospital. The classes started again in June 1945.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Schulwesen war in der Zeit der Okkupation eines der wichtigsten Mittel im Prozeß der Germanisierung des slowenischen Völkertums. Die Schulen wurden zu den wichtigsten Punkten der Ausbildung und Umbildung von Kindern und Jugendlichen im nazistischen Geist. Der Okkupator schloß nach der Besetzung des Ptujer Bezirks alle slowenische Schulen und eröffnete sie als deutsche. Das ehemalige Realgymnasium wurde dann zur Wolfram von Eschenbach Schule — Oberschule für Jungen ernannt. Der Schulleiter wurde dr. Ferdinand Schaidler aus Graz. Das Schulprogramm entsprach einer Realschule und alle Schüler des Ptujer so wie die Schüler der anderen Bezirken des Ober — und Untersteiermarks besuchten sie. An der Schule arbeiteten 33 Lehrer und Professoren, meistens waren es Lehrer aus Österreich, die vor der Okkupation an verschiedenen Grazer Schulen angestellt waren.

Der Unterricht während der Okkupation begann am 6. Oktober 1941 und dauerte ohne längere Unterbrechung bis zum 27. März 1945, wo der Unterricht für kürzere Zeit unterbrochen worden war. An dem Tag wurde die Schule für kürzere Zeit geschlossen. Im April, dem letzten Monat während der Okkupation, wurde die Schule in das Militärkrankenhaus eingerichtet. Im Juni 1945 wurde der Unterricht weiter fortgesetzt.

BOJAN TERBUC

GIMNAZIJA V PTUJU OD LETA 1945 DO LETA 1980

O razvoju ptujske gimnazije po drugi svetovni vojni je bilo največ zapisanega v 63. številki izvestija, ki je izšlo ob 100-letnici, leta 1969. To izvestje je v precejšnji meri zapolnilo veliko vrzel, ki je nastala po vojni, saj je 62. številka izšla še pred vojno. Izvestje so načrtovali, zbirali gradivo in pripravljali članke že v petdesetih letih, posebno pa ob 90-letnici, vendar predvsem zaradi materialnih težav ni izšlo. Jubilejna številka nam zato nudi veliko dragocenih podatkov o povojnem obdobju. Zbrani so podatki o članih profesorskega zbora, maturantih, statistični pregledi uspeha, veliko je spominjskega gradiva. Zgodovino šole opisujeta Rudolf Čeh in Ljubica Šuligoj, Matija Mavčec pa je pripravil kronološki pregled pomembnejših dogodkov po letu 1945.¹ Arhivsko gradivo gimnazije hrani Zgodovinski arhiv v Ptuj (ZAP). Pri pisanju članka sem uporabljal predvsem arhivske vire.

Maja 1945 je bila šola v zelo slabem stanju, zato je bila prva naloga urediti stavbo za normalno šolsko delo. To nalogo je prevzel predvojni profesor Franc Stiplovšek, ki je po sklepu OLO Ptuj 14. junija 1945 prevzel ravnateljstvo, a ga je že 25. junija predal Valterju Brazu. Tega dne je bila prva konferenca profesorskega zbora, na kateri so razpravljali o organizaciji pripravljanih tečajev, na katerih bi dijaki nadoknadili manjkajoče vsebine in se pripravili za izpite za vpis v gimnazijo. Teh tečajev se je udeležilo 550 dijakov.² Pri izvajanju tečajev se je pojavilo mnogo težav, saj ni bilo učbenikov, dijaki so se slovenskemu jeziku v letih okupacije precej odtujili, v nižjih razredih so slabo brali ipd. Valter Braz je ob analizi poteka tečajev ugotovil, da pouk še preveč spominja na delo v predaprilski Jugoslaviji in da učitelji posvečajo preveč pozornosti stroki, pri tem pa zanemarijo novo politično stvarnost. Po njegovem mnenju naj bi se zbor ravnal po naslednjem načelu: "Pri skupnem delu naj nas vodi ena misel: postaviti v novi čas novo šolo."³ Zaradi pomanjkanja kadrov (8 učiteljev za 12 oddelkov) ni bilo mogoče političnih ur vključiti v urnik, zato so eno uro zgodovine tedensko posvetili politični prevzgoji, sicer pa so vsi predavatelji morali izkoristiti vsako priložnost za politično prevzgojo dijakov.

Jeseni 1945 so potekali izpiti, ki so dijakom omogočili vpis v ustrezen razred gimnazije. Posebna nostrifikacijska komisija pa je opravila nostrifikacijo med vojno izdanih spričeval. Šolsko leto 1945/46 se je začelo 15. oktobra, vpisali pa so se 504 dijaki in dijakinje. Antona Ingoliča, ki je za kratek čas septembra prevzel ravnateljske posle, je zamenjal Franc Stiplovšek, ki je kot v.d. ravnatelja vodil šolo do 16. 9. 1947. Prvo šolsko leto je potekalo s precejšnjimi težavami. Slabi so bili materialni pogoji (učila, oprema in učbeniki), problem so bili učni načrti (prilagojeni predvojni), razredi so bili zelo številčni in pogoste so bile menjave učiteljev.

Dijaki se v tem času niso posvečali samo šolskemu delu, ampak so se morali vključevati v mnoge delovne akcije, ki jih je organizirala mladinska organizacija. To je izzvalo nezadovoljstvo staršev pa tudi profesorjev, saj so oboji menili, da so dijaki z delom izven šole preobremenjeni in da bi bilo potrebno udarniško delo uskladiti s potrebami šole. Profesorski zbor je bil nezadovoljen tudi z disciplino dijakov. Na osnovi dopisa OkLO Ptuj so 28. februarja 1946 uvedli za dijake "horo legalis" do 21. ure, ki pa jo je lahko v izjemnih okoliščinah podaljšal razrednik. Ta omejitev je veljala vse do začetka sedemdesetih let. V poletnih mesecih je trajala do 21. ure, pozimi pa do 20. Aprila je profesorski zbor sklenil, da morajo dijaki prispevati po 10 din za poškodbe inventarja, ravnatelj pa jih je z okrožnico obvestil, "da z zidov zбриšejo razne neokusne napise, kar mora biti narejeno do velikonočnih počitnic."⁴

Decembra 1945 so nastale težave zaradi nostrifikacije nekaterih spričeval. Povod je bil zapis: "S fašisti ven", ki je bil objavljen na stenskem časopisu v gimnaziji. Akcijo je vodila mladinska organizacija, ki je za šest dijakov zahtevala odvzem nostrificiranih spričeval, trem pa naj bi prepovedali opravljanje izpitov. Ti dijaki bi naj bili sodelavci okupatorja in se tudi po osvoboditvi niso spremenili. Postopek proti njim je potekal na osnovi zahteve o reviziji sklepov nostrifikacijskih komisij, ki jo je poslalo Ministrstvo za prosveto. Revizijo so opravili člani nostrifikacijskih komisij, proforski zbor in zastopniki mladine. V postopku revizije so upoštevali nova dognanja o dijakih iz obdobja okupacije, pa tudi njihovo obnašanje po nostrifikaciji. Posebno pomemben je bil njihov odnos do nove politične stvarnosti in angažiranje ob jesenskih volitvah. Po opravljenih postopkih so petim dijakom razveljavili nostrifikacijo spričeval in jim prepovedali nadaljnje šolanje za eno leto, trem pa so prepovedali opravljanje izpite.

Pouk v šolskem letu 1945/46 se je končal z zaključno prireditvijo 30. junija 1946, po popravnih izpiti pa je od 497 dijakov izdelalo 411 ali 83%, tako da je bil uspeh na koncu kljub težavam med šolskim letom zadovoljiv. Osmi razred je to leto zaključilo le pet dijakov.

Šolsko leto 1946/47 se je začelo že v nekoliko bolj normalnih razmerah. V prvi razred se je vpisalo 140 dijakov, v vseh osem pa 542 (268 fantov in 274 deklet). Na otvoritveni konferenci je ravnatelj v navodilih za delo v novem šolskem letu poudaril, da se mora šola ravnati "točno po zahtevah in navodilih OF: vzgajati moramo novega slovenskega človeka, človeka, ki bo dozorel vsem zahtevam našega časa. Postopajmo pri pouku in vzgoji v letošnjem letu po možnosti individualno, a cilj nam bodi le eden: nov, socialen, kolektiven, človek."⁵ Novost v delu proforskega zbora so bile delovne konference, kjer so razpravljali o svojem pedagoškem delu, delo pa je temeljilo na medsebojni kontroli in kritiki. Posamezniki so pripravljali predavanja o določeni temi, največ pozornosti pa so posvečali zgodovini SZ in njeni ustavi.

Dijaki so bili vključeni v LMS in pionirsko organizacijo. Od 250 dijakov, starejših od 14 let, je bilo v mladinsko organizacijo vključenih 248. Pionirjev je bilo 140. Obe organizaciji sta skrbeli za izvenšolsko dejavnost dijakov, predvsem za delovne akcije, krožke in kulturne prireditve. Organizacija Rdečega križa je imela 390 članov in je skrbela za gimnazijsko apoteko in pomoč revnejšim dijakom v oblačilih in obutvi. Izvenšolska dejavnost je bila dokaj bogata. Številne so bile različne proslave in manifestacije, na šoli je deloval številčen šolski pevski zbor in precej krožkov, od katerih velja omeniti dramskega, literarnega, šahovskega, prirodoslovnega, krožek ljudske tehnike in telovadno društvo, katerega člani so dosegli več vidnih uvrstitev v republiškem in državnem merilu. V šolskem letu 1947/48 so tako npr. za dijaške organizirali predavanja o tuberkulozi, predvojaški vzgoji in literarno umetniško uro, osem proslav (Vuk Karadžić, oktob. revolucija, 2. zasedanje AVNOJA, dan JLA, Oton Župančič, Prešernov dan, prvi maj in zaključna proslava). Bilo je pet manifestacij in dijaki so si ogledali 18 filmskih predstav (povprečen obisk 250 dijakov). Filmi so bili iz vzhodnoevropskih držav.⁶

V šolskem letu 1947/48 so osemletno gimnazijo po vzgledu nekaterih vzhodnoevropskih držav spremenili v sedemletno, kar je povzročilo največ težav v tretjih razredih, kjer so morali dijaki v enem letu predelati snov 3. in 4. razreda. Tudi drugače je bil uspeh slab, saj je ob prvi konferenci izdelalo le 31% dijakov, kar je bila posledica uredbe, da dijak, ki ob konferenci ni bil opominjan, ne more biti negativno ocenjen ob polletju. 15. decembra 1947 je bil razrešen ravnatelj Marjan Tavčar zaradi nesoglasij s kolek-

tivom, ki so bila verjetno posledica Tavčarjevega prevelikega poudarjanja ideološke platí pouka.

Podrobneje velja opisati pogoje, v katerih so pridobivale znanje prve poveljne generacije. To so bila leta obnove in boja za prvi petletni plan, kjer je mladina morala dati svoj delež. Preobremenjenost z udarniškim delom sem že omenjal, za boljšo ilustracijo pa navajam samo predlog člana profsorskega zbora, "naj pustijo dijakom vsaj dva popoldneva tedensko za študij."⁷ Veliko je bilo pomanjkanje učbenikov in učnih pripomočkov, pa tudi če so bili, si jih precej dijakov ni moglo kupiti. Na seji profsorskega zbora jeseni 1947 so ob tem predlagali, da bi ponovno ustanovili podporno društvo za revne dijake, vendar je prevladalo mnenje, "da to več ne bi bilo sodobno, ker je ljudstvo oz. množične organizacije dolžno, da skrbi za revne dijake."⁸ Precej dijakov je imelo doma slabe razmere za učenje (stanovanjska stiska, pomanjkanje električne energije in kurjave), v šoli pa so se gnetli v natrpanih razredih. Veliko dijakov je bilo bilo vozačev, prometne zveze pa so bile slabe. Zanje so v šoli organizirali potniški razred, ki pa je bil nato večni problem zaradi nediscipline, poškodb in zadrževanja dijakov, ki niso bili potniki.

Tudi učitelji so delali v težavnih razmerah. Njihova naloga ni bila samo izobraževanje dijakov, temveč so morali veliko pozornosti posvečati vzgoji, posebno ideološki. Takšne zahteve so prihajale iz višjih forumov, za njihovo izvajanje pa je bil odgovoren delegat-ravnatelj šole. Da bi pedagoški delavci pravilno opravili zadane naloge, so se morali ustrezno usposobiti. Tako je od 11. do 23. februarja 1946 potekal tečaj za politično vzgojo učiteljskega zbora gimnazije. Kasneje so se učitelji izobraževali in izmenjavali izkušnje na delovnih konferencah, ki so potekale po posameznih predmetnih področjih oz. strokovnih aktivih. Pogosto so bili preobremenjeni z delom, o čemer govori zapisnik aktiva slavistov iz leta 1949, v katerem zahtevajo, da se predavateljem slovenskega jezika upoštevajo tudi ure za šolske naloge in da bi vsi, ki poučujejo ta predmet "imeli polne počitnice zato, da bi se v prostem času seznanili s sodobno književno produkcijo, za kar med šolskim letom ni časa."⁹ Nezadovoljstvo so povzročale tudi pogoste premeščitve, velikokrat kar med šolskim letom. Profsorski zbor je večkrat razpravljaj o takih težavah, najodločneje pa je svoje zahteve oblikoval na konferenci 1. marca 1950, ko so med drugim zahtevali kvalitetne učbenike in priročnike, učne načrte za daljšo dobo, vsaj za eno generacijo dijakov, v razredih največ 35-40 dijakov, premeščanje učiteljev med počitnicami, ne med šolskim letom, da se premeščenemu učitelju takoj priskrbi stanovanje in da se ne loči od družine.¹⁰ Učitelji in profesorji gimnazije niso učili samo v gimnaziji, temveč še na trgovski šoli, šoli učencev v gospodarstvu, v melioracijski šoli, v tečaju za gospodinjstvo in turizem, v tečajih za nameščence, v oficirskem gimnazijskem tečaju in podobno.¹¹

Niža gimnazija je imela veliko več dijakov kot višja, saj je bilo npr. v šolskem letu 1949/50 v nižji gimnaziji 15 oddelkov, v višji pa le 5. V nižji gimnaziji so zato bili učni in vzgojni problemi precej večji kot v višji. Ti problemi so bili v veliki meri posledica nezainteresiranosti dijakov za šolsko delo, saj je precej dijakov obiskovalo šolo samo zaradi izpolnitve šolske obveznosti. Deloma so ta problem razrešili tako, da so najslabše dijake poslali v ustrezno osnovno šolo, dijake, ki pa niso bili več šoloobvezni, pa so v primeru velikega števila negativnih ocen in neprimernega odnosa do šolskega dela izključili. Predlog za izključitev je v takem primeru moralo potrditi Poverjenišstvo za pros-veto pri OLO Maribor.¹² Prizadevali so si tudi izboljšati nivo znanja dijakov, ki so se vpisovali v gimnazijo, zato so v komisije za sprejemne izpite, ki so jih izvajali na os-

novnih šolah, delegirali člane proforskega zbora gimnazije, vendar njihovega mnenja v nekaterih primerih pri izpitih niso upoštevali. Tako se je pri nekem izpitu celo zgodilo, da se je "nadzornik izrazil, da se morajo ocene v spričevalih spremeniti, in sicer zato, da ne bo ptujski okraj najslabši."¹³ Zaradi takih primerov so gimnazijski profesorji zahtevali, da se sprejemni izpiti za sprejem v nižjo gimnazijo izvajajo na gimnaziji.

V začetku petdesetih let se je delo na šoli nekoliko ustalilo. Kadrovske menjave v proforskem zboru pa tudi v vodstvu šole je bilo manj, saj je od 1. septembra 1949 do 31. oktobra 1957 zavod vodil Ivan Krajncič. Število dijakov in oddelkov je raslo, tako da je v šolskem letu 1957/58 bilo na gimnaziji 27 oddelkov z več kot 1000 dijaki. To je bilo zadnje leto osemletne gimnazije, saj je naslednje šolsko leto gimnazija postala štiritletna srednja šola. Večino oddelkov je tudi v tem obdobju imela nižja gimnazija, v višji pa je bilo od 4 do 7 oddelkov. V nižji gimnaziji je bil povprečen uspeh ob koncu šolskega leta okrog 70%, v višji pa blizu 90%.

V tem obdobju je administrativni način upravljanja prehajal v sistem družbenega samoupravljanja. V šolstvu so se sicer te spremembe odvijale počasneje kot v gospodarstvu, so pa pomenile krepitev vpliva javnosti, mladine in ustanovitelja na delo zavoda. V šolskem letu 1949/50 je proforski zbor sprejel sklep, da se bo mesečno sestajal z zastopniki mladinske organizacije, s katerimi so skupno obravnavali vprašanja šolskega in izvenšolskega dela mladine. Očitno pa zbor in mladina niso našli skupnega jezika, kar kaže zapisnik konference na začetku naslednjega šolskega leta, ki pravi, da je "del mladine izkoriščal demokratični odnos do njih. Vsak poskus mladine, da bi se vtikala v del našega kolektiva je treba izločiti. Odpade vsako "soglasje" zastopnika mladinske organizacije."¹⁴ V šolskem letu 1953/54 so izvolili roditeljski svet, v šolskem letu 1957/58 pa je bil formiran prvi šolski odbor, najvišji organ šole. Sestavljali so ga zunanji člani, člani proforskega zbora in predstavnik dijakov. Odbor "je planiral, usmerjal in nadziral učno-vzgojno in idejno dejavnost zavoda."¹⁵

Šola seveda v tem času ni bila avtonomna in se je morala odzivati na zunanje politične vplive. Tako je 4. februarja 1952 ravnatelj seznanil proforski zbor o stališčih KP do pojave aktivizacije klerikalnih elementov v prosveti, na naslednji konferenci pa so obravnavali pismo CK KPS, posebno odstavek, ki je govoril o vzgoji množic in o dolžnosti prosvetnih delavcev. Ravnatelj je ob tem navedel nekatere negativne pojave, kot so pasivnost, dozdevna apolitičnost, malomeščanščina in verski fanatizem, pred katerimi naj ne bi bil imun tudi kolektiv ptujske gimnazije. Na vprašanje Janeza Mežana, naj mu pojasni, v čem naj bi bila pomanjkljivost dela proforskega zbora, pa je odgovoril, "da ni mogoče odobravati postopka nekaterih učiteljev, ki sicer v šoli predavajo tako kot veleva naša stvarnost, njihovo izvenšolsko vedenje in odnos do družbe pa kažeta drugačno miselnost... Mladina sodi svoje vzgojitelje po dejanjih."¹⁶ Ob obravnavanju ideoloških vprašanj velja omeniti razpravo na redovalni konferenci 10. novembra 1952, v kateri je ravnatelj opozoril proforski zbor na pomanjkljivosti idejne vzgoje pri pouku, da učitelji premalo kritično gledajo na nekatere pojave. Poseben primer naj bi bili minoriti, saj je ravnatelj ugotovil, "da so vsi reakcionarni dijaki iz minoritske fare. Minoriti imajo interes, da vplivajo na naše dijake s podeljevanjem podpor, izkoriščajoč njih siromaštvo in zaostalost njihovih staršev. Verska čustva so le krinka za njihovo politično delo."¹⁷ Problem je bil tudi v tem, da se je nekaj dijakov po maturi odločilo za študij bogoslovja, s čimer šola ni opravila naloge, da ne sme "vzgajati dvoličnih ljudi" in da "mora biti politična šola, t.j. socialistična šola in iz te šole morajo iti socialistični zavedni ljudje v življenje."¹⁸

Omenil sem že, da so bili profesorji gimnazije velikokrat nezadovoljni z znanjem dijakov, ki so prišli iz osnovnih šol in iz drugih nižjih gimnazij. Da bi to stanje izboljšali, so 15. februarja 1952 na konferenci profsorskega zbora sprejeli sklep o pomoči nižjim gimnazijam za izboljšanje uspeha. Sklenili so, da bodo gimnazijski profesorji hospitirali pri posameznih predmetih in dajali potrebne metodične in strokovne napotke. V šolskem letu 1952/53 pa je svet za prosveto imenoval za okrajne inštruktorje na nižjih gimnazijah nekatere gimnazijske profesorje (Sluga, Burger, Stiplovšek, Bračič, Lešnik in Pavlinič).¹⁹ Kvaliteto znanja dijakov so na prehodu iz nižje v višjo gimnazijo preverjali s sprejemnimi izpiti. Na sprejemnih izpitih za sprejem v višjo gimnazijo so bili v šolskem letu 1951/52 doseženi naslednji rezultati:

NIŽJA GIMNAZIJA:	PRIJAVILO:	IZDELALO:
Ptuj	39	33
Ormož	7	5
Markovci	2	0
Lovrenc	1	1
Gorišnica	1	1
Majšperk	4	2
Ljutomer	6	2
Miklavž	1	1
SKUPAJ	61	45

Izdelalo je 74% prijavljenih kandidatov, pri čemer je bil uspeh dijakov ptujske gimnazije 85%, dijakov ostalih nižjih gimnazij pa le 54%.²⁰

Vzgoja dijakov je bila vedno pomembna sestavina učiteljevega dela. Tako je bilo tudi v petdesetih letih na ptujski gimnaziji. Veliko pozornosti so posvečali uveljavljanju pravil o disciplini, zato bomo nekatere zanimivejša določila predstavili. Ob začetku šolskega leta so razredniki dijake seznanili s pravili, posebno podrobno seveda prve razrede, da se dijaki ne bi mogli izgovarjati, da jih ne poznajo. Še vedno je veljala "hora legalis", po zvonjenju so morali dijaki sedeti na svojih mestih v učilnici, morali so lepo pozdravljati v šoli in na ulici, pozdraviti so morali tudi slugo, ko je vstopil v razred (vstati), med odmorom niso smeli zapustiti šole, po učila je lahko šel samo reditelj, kajenje na šoli pa je bilo strogo prepovedano. Mladina je v tistem času zelo rada zahajala v kino, ob tem pa se je pojavilo vprašanje primernosti posameznih filmov za dijake, zato so uvedli poseben režim za ogled filmskih predstav. Film si je najprej ogledal član profsorskega zbora, ki je dal o njem svoje mnenje. Če je bilo to pozitivno, je šola dovolila ogled. Vendar ta sistem ni zaživel, zato so na konferenci 9. aprila 1953 sprejeli sklep, da si lahko dijaki nižje gimnazije ogledajo le šolske predstave, dijaki višje gimnazije pa le predstave do 20.30, ne pa več zadnje (hora legalis). V šolskem letu 1953/54 je bila po dolgotrajnih prizadevanjih ustanovljena dijaška kuhinja, ki je dobila prostore v Mladiki. Namenjena je bila dijakom-vozačem, socialno šibki dijaki pa so lahko dobili kosilo brezplačno. Pri organizaciji je pomagalo Društvo prijateljev mladine, finančno pa OLO Ptuj. Za revnejše dijake so ustanovili tudi podporno knjižnico, iz prostih finančnih sredstev pa je šola kupila šolske potrebščine in knjige (npr. atlase in logaritemske tablice), ki so bile nato na voljo revnejšim dijakom. Pomembno je bilo tudi poklicno svetovanje. Na nižji gimnaziji so dijake usmerjali tudi v poklicne šole, fante pa v učiteljske in vojaške šole. Delavsko-kmečko mladino so usmerjali v

višjo gimnazijo, da bi se izboljšala socialna slika dijakov. V šolskem letu 1955/56 je bilo namreč v višji gimnaziji le 13 dijakov iz delavskih družin.²¹

V šolskem letu 1955/56 so na gimnaziji ustanovili šolsko skupnost dijakov, ki je bila organizirana na dveh nivojih, na nivoju razredne skupnosti in na nivoju šole. Preko nje so se dijaki lahko seznanjali z delom šolskega odbora, kjer so imeli svojega predstavnika, lahko so ustanovili različne komisije (za reševanje socialnih problemov, ekskurzije, red in disciplino, probleme pri pouku,...). Zanimivi so predlogi šolske skupnosti profesorskemu zboru, ki jih je obravnaval na konferenci 24. maja 1956. Predlagali so, da bi ob ponedeljkih odpravili spraševanje, zahtevali javno ocenjevanje in da se osmošolcem dovoli plesati v organizirani plesni šoli. Zbor je prvo zahtevo zavrnil, glede druge pa je sprejel sklep, da "načeloma pove profesor dijaku oceno, kadar je dobil nezadostno, sicer se seznanjanje učencev z ocenami prepusti posameznim profesorjem na prošnjo dijaka."²² Ta dogovor pa ni veljal dolgo, saj je 13. januarja 1958 ravnatelj Vladimir Bračič opozoril profesorski zbor, da se morajo ocene po novem takoj vpisati v redovalnico oziroma vsaj do konca tedna. Pri preverjanju znanja pa naj profesorji uvajajo pisni način, ki mora tudi na ptujski gimnaziji dobiti vidno mesto. Bračič je tudi predlagal, da se lahko odnos do mladine nekoliko spremeni in da se višješolcem dovoli več kot prej, pri čemer je mislil na ples, kulturne prireditve po "hora legalis" in večjo svobodo pri ogledu filmskih predstav.

Na primeru tega šolskega leta si oglejmo še izvenšolsko dejavnost dijakov. Novost je predstavljal marksistični krožek, ki je imel 78 članov in je organiziral 9 predavanj, dejaven je bil filatelistični krožek, tudi igralska družina (izdala almanah), težave pa so bile s pevskim zborom, saj je bil dejaven le pionirski, medtem ko so mladinskega to šolsko leto ukinili, ker dijaki niso dovolj redno obiskovali pevskih vaj. Med šolskim letom je bilo tudi devet proslav, ob koncu šolskega leta pa razstava ročnih del in risb dijakov.

Razstava izdelkov dijakov leta 1962

Osnova za delo na šoli so bili predmetniki in učni načrti, ki pa so se ves čas spreminjali. Največ problemov je bilo takoj po vojni, ko se je šolsko leto večkrat začelo z začasnimi predmetniki in učnimi načrti, podobne težave pa so se pojavljale tudi ob pogostih reformah gimnazije. Realizacija predmetnikov je bila odvisna tudi od kadrovskih

pogojev, saj so se kadri pogosto menjavali, tudi učnih moči za določeni predmet ni bilo dovolj. Profesorji so pogosto poučevali tudi predmete, za katere niso imeli ustreznih kvalifikacij. Na realizacijo so vplivali prostorski pogoji. Tako so morali reducirati pouk telesne vzgoje na dve uri tedensko, čeprav je predmetnik predvidel tri ure. Novosti v predmetniku je bilo kar precej. Leta 1945 so uvedli pouk ruskega jezika, kar je bilo v skladu s politično usmeritvijo tedanje Jugoslavije. Po sporu s SZ se je položaj ruskega jezika spremenil, veljavo pa začne dobivati angleški jezik, pa tudi nemški, kljub temu, da so nemščini nekateri nasprotovali zaradi polpretekle zgodovine. Takšnega mnenja je bil npr. Slavo Komac, ki je na konferenci 13. marca 1953 zagovarjal naslednje načelo: "Ne nemščine in italijanščine v srednjo šolo (dovolj je bilo gorja v daljnji in bližnji preteklosti!), ampak en svetovni jezik, toda en sam."²³ Kljub takšnim pomislekom se je v šolskem letu 1954/55 ob uvedbi novega predmetnika za peti razred uveljavilo načelo, da sta angleščina in nemščina prva tuja jezika, francoščina in kasneje spet ruščina pa druga. Latinščina po vojni izgubi nekdanjo veljavo in postane fakultativni predmet, čeprav je Jože Mavčec leta 1955 predlagal, da bi v prvem razredu formalni pararelko klasičnega tipa. Verouka takoj po vojni niso poučevali zaradi kadrovskih težav, tako da se je pouk tega predmeta začel šele 11. januarja 1947. Od 561 dijakov se jih je k pouku verouka prijavilo 418 (74,5%); zanje je bil nato pouk obvezen. V šolskem letu 1948/49 se je v nižji gimnaziji prijavilo k verouku 66% dijakov, nato pa je mladinska organizacija z raznimi agitacijskimi sredstvi znižala obisk na 31%. V višji gimnaziji pa so "povzeli metodo individualnega prepričevanja na podlagi Darwinove teorije in dialektike."²⁴ Aprila 1948 so začeli poučevati predvojaško vzgojo, in to v srbohrvaškem jeziku. Uporaba tega jezika je povzročila proteste staršev, ki pa niso rodili uspeha. V šolskem letu 1952/53 so uvedli pouk moralne vzgoje eno uro tedensko, pouk pa so izvajali razredniki. V začetku ni bilo ustreznega učnega načrta, še manj so bili na voljo učbeniki, zato so pouk tega predmeta spremljale precejšnje težave. Posebno na višji stopnji gimnazije profesorji niso bili usposobljeni, da bi izvajali pouk na ustrezni stopnji. Te probleme so nekoliko omilili z načrtnim študijem posameznih tem, ki so jih pripravili člani kolektiva. V šolskem letu 1957/58 so v 3. in 4. razredu nižje gimnazije uvedli pouk gospodinjstva.

TABELA: PRIMERJAVA PREDMETNIKOV VIŠJE GIMNAZIJE IN ŠTIRILETNE GIMNAZIJE

Šolsko leto 1946/47:

PREDMET	5. R	6. R	7. R	8. R
SLOVENSKI JEZIK	6/6	4/6	6/6	5/5
RUSKI JEZIK	3/3	3/3	3/3	3/3
ANGLEŠKI JEZIK	3/3	4/3	3/3	3/3
ZGODOVINA	3/3	3/3	3/3	3/3
ZEMLJEPIŠ	3/3	3/2	2/2	2/2
MATEMATIKA	4/4	4/4	4/4	4/4
PRIRODOPIŠ	3/3	3/3	2/1	2/1
TELOVADBA	2/2	1/1	1/2	1/2
RISANJE	2/2	1/1	1/1	1/1
MINERALOGIJA	2/2			
KEMIJA	/	3/4	3/3	2/2
FIZIKA	/	3/3	3/3	3/3

PETJE	/	/	1/1	1/1
FILOZOFIJA	/	/	/	2/2
USTAVA	/	/	/	1/1

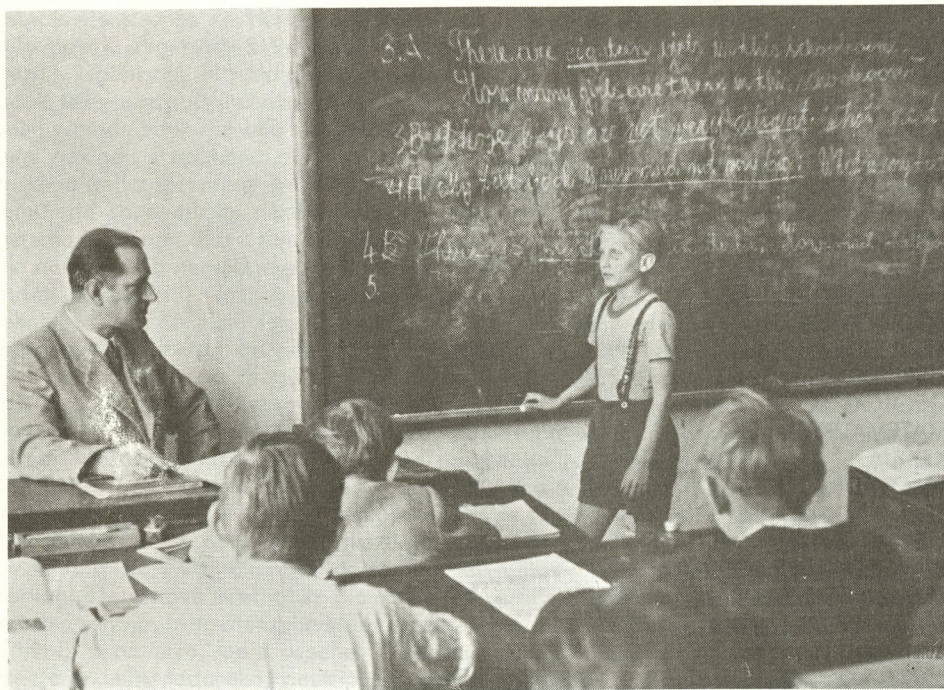
Šolsko leto 1954/55:

PREDMET	5. R	6. R	7. R	8. R
SLOVENSKI JEZIK	4	4	4	4
LATINŠČINA	3	3	3	/
ANG. /NEM. JEZIK	3	/	/	4 (AN)
FRANCOSKI JEZIK	4	4	4	/
ZGODOVINA	3	3	3	3
ZEMLJEPIŠ	3	2	2	2
PRIRODOPIS	2	2	/	2
GEOLOGIJA	/	/	1	/
MATEMATIKA	4	4	3	3
KEMIJA	2	2	2	2
TELOVADBA	2	2	2	2
PREDVOJAŠKA	/	2	2	2
FIZIKA	/	2	3	3
PSIHOLOGIJA Z LOGIKO	/	/	2	/
TEMELJI DRUŽB. URED.	/	/	/	2
UVOD V FILOZOFIJO	/	/	/	2

Šolsko leto 1962/63:

PREDMET:	1. R	2. R	3. R	4. R
SLOVENSKI JEZIK	4	4	4	5
ANG. /NEM. JEZIK	4	4	3	3
FRAN. /RUS. JEZIK	3	4	3	3
ZGODOVINA	4	3	3	4
ZEMLJEPIŠ	2	2	2	2
BIOLOGIJA	4	2	/	2
GEOLOGIJA	/	/	2	/
MATEMATIKA	4	4	3	3
KEMIJA	2	3	2	2
TELOVADBA	3	2	2	2
UMETNOSTNA VZGOJA	2	/	/	/
TEHNIČNI POUK	2/3	/	/	/
FIZIKA	/	3	3	3
PSIHOLOGIJA	/	/	2	/
FILOZOFIJA	/	/	/	2
PREDVOJAŠKA	/	/	2	2
LATINŠČINA (fakultat.)	2	2	2	2

S šolskim letom 1957/58 je zamrla osemletna gimnazija. Vlogo nižjih gimnazij so prevzele osemletke, gimnazija pa je postala štiriletna srednja šola. Jeseni 1958 je začela reformirana gimnazija, ki pa je imela le šest oddelkov. Gimnazijske prostore je uporabljala tudi osnovna šola, današnja OŠ Ljudski vrt, ki je tako postala tretja ptujska

Prof. Rudolf Čeh pri pouku angleškega jezika v petdesetih letih

osnovna šola. Ravnateljstvo je po odhodu Vladimira Bračiča prevzel 20. oktobra 1958 dotedanji gimnazijski profesor Rudolf Čeh, ki je potem vodil zavod do upokojitve. Šest gimnazijskih razredov seveda ni dajalo dobre perspektive za nadaljnji razvoj in obstoj šole; novi ravnatelj je ugotavljal: "Delokrog zavoda bo treba razširiti, ker je v vprašanju obstoj gimnazije."²⁵ Ta pereč problem so začasno razrešili v naslednjem šolskem letu z vpisom dveh dislociranih oddelkov mariborskega učiteljišča. V Ptuj so dijaki obiskovali tri razrede učiteljišča, četrti in peti pa nato v Mariboru. Učiteljiščniki so bili na ptujski gimnaziji do leta 1966. Na osnovi odloka OLO Maribor z dne 7. julija 1960 je bila v Ptuj ustanovljena ekonomska srednja šola, ki ji je naslednje leto sledila še dveletna administrativna šola. Vse tri enote (srednja ekonomska šola, administrativna šola in oddelki za odrasle) so tvorili posebno šolo, le vodstvo je bilo poverjeno ravnateljstvu gimnazije. Šola je bila v gimnazijskem poslopu, profsorski zbor pa je bil mešan. Leta 1961 sta se ekonomska in administrativna šola preselili v preurejene šolske prostore na Srbskem trgu (sedaj šola Ljudevita Pivka).²⁶

Štiriletno gimnazijo je bilo potrebno tudi na novo verificirati. Postopek za verifikacijo se je začel leta 1962, največji problem pa so bili neustrezni materialni pogoji. Z velikimi napori je vodstvu šole uspelo zadostiti pogojem verifikacije, tako da je gimnazija dobila verifikacijo že leta 1963, in to med prvimi v Sloveniji. Z verifikacijo pa niso bili razrešeni problemi, ki so pestili zavod. To je pokazal pregled komisije Zavoda za napredek šolstva, ki je bil jeseni 1964. Na izredni seji profsorskega zbora s člani

komisije je predsednica komisije Jovita Podgornik podala naslednjo oceno: "Verifikacija gimnazije je bila preuranjena in zato je delo in pogoji nazadovalo, ker sredstev za modernizacijo pouka ni bilo. Za ureditev risalnice, fizikalnega in kemijskega laboratorija bi bilo potrebno okoli 15 milijonov dinarjev. Tudi telovadnica ni več primerna, laboratorij pa je potreben tudi za pouk biologije. Ti problemi so za sedaj težko rešljivi in je zato potrebno novo poslopje. Zasedenost delovnih mest je slaba, večina predavateljev ima preveč nadur. Potreben je psiholog, fizik oziroma matematik, laborant za fiziko in kemijo. Začetniki bi morali misliti na strokovni izpit."²⁷ Sledila je analiza dela pri posameznih predmetih, v kateri so člani komisije v glavnem pohvalili prizadevnost proforskega kadra, opozarjali pa na slabe materialne pogoje. Glavni problem ptujske gimnazije je bil torej neustrezno gimnazijsko poslopje, ki ni ustrezalo zahtevam sodobnega pouka. Tega se je zavedalo tudi vodstvo zavoda in ožja družbena skupnost, tako da so v tem času že izbrali lokacijo za gradnjo novega gimnazijskega poslopja in izdelali idejne načrte, vendar so bili časi gospodarske reforme nenaklonjeni vlaganjem v izobraževanje, v slovenskem merilu pa je bilo seveda še veliko bolj perečih problemov. Rešitve je bilo zato potrebno iskati v okviru obstoječe zgradbe. Tako je gimnazija v šestdesetih letih dobila specializirane učilnice za kemijo, fiziko in biologijo, delavnico za tehnični pouk in nove prostore za knjižnico, v učilnicah je bil položen parket, peči pa je zamenjala centralna kurjava. Okrepili so tudi strop na telovadnici. Pri tem posodabljanju so dragocen prispevek dala ptujska podjetja, posebno pa TGA Kidričevo, ki je ob 100-letnici gimnaziji podarila 200. 000 Ndin, kar je zadostovalo za napeljavo centralnega ogrevanja. Podjetje Pleskar je brezplačno pobelilo učilnice.²⁸

Kmalu po oblikovanju štiriletne gimnazije je sledila nova reforma, katere cilj je bil približati gimnazijski mladini proizvodno delo in načela družbenega upravljanja. Naloga gimnazije torej naj ne bi bila samo priprava na nadaljnji študij, temveč bi morala dati absolutno tudi določeno poklicno izobrazbo. Dijaka bi morala usposobiti za opravljanje poklicev, za katere ni potrebno široko strokovno znanje, pač pa predvsem širša in globlja splošna izobrazba in le krajše strokovno usposabljanje. Družbeno-jezikovnemu in naravoslovno-matematičnemu področju so zato dodali kot enakovredno področje tehnično vzgojo z delom v proizvodnji in s tem "oblikovali nov, sodoben vzgojno-izobraževalni koncept gimnazije."²⁹ Tehniška vzgoja, ki je zaživel z zamudo (pomanjkanje ustreznih predavateljev in učilnic) je ostala v predmetniku, vendar še zdaleč ni mogla uresničiti zadanih smotrov. Podobno velja za proizvodno delo v drugih razredih, ki so ga vpeljali v šolskem letu 1963/64 in je trajalo 14 dni. Tretji predmet, ki bi naj presegel prepad med študijem in proizvodnim delom, pa so bila praktična znanja. Zasnivali so jih v šolskem letu 1962/63, potekala pa so v 3. in 4. razredu v obsegu 60 ur letno. Praktična znanja so ob snovanju razdelili na štiri področja:

1. pisarniško poslovanje
2. dodatno jezikovno izobraževanje v korespondenci, prevajalstvu in tolmačenju
3. tehnična znanja, posebno opisna geometrija
4. predmetna specializacija po predmetnih skupinah (družbene vede, matematika-fizika, biologija-kemija).³⁰

V tretjih letnikih so praktična znanja začeli poučevati v šolskem letu 1963/64, v četrth pa v šolskem letu 1964/65. Glede na zasnovo so izbor predmetnih področij precej zožili in se tako prilagodili kadrovskim možnostim. Oblikovali so naslednje skupine: družbeno-literarno, angleški jezik, matematika-fizika, geografija-zgodovina in biologija-kemija. V okviru praktičnih znanj so se dijaki seznanili s snovjo, ki ni bila vključena

v učne načrte posameznih predmetov. Praktična znanja so tako postala le dopolnilo rednemu programu, niso sicer izpolnila zastavljenega smotra, so pa bila oblika priprave na kasnejši študij, saj so si dijaki izbirali praktična znanja v skladu s svojimi interesi.

Ptujska gimnazija bi se naj v okviru reformnih prizadevanj tudi ustrezno strokovno usmerila. Glede na agrarno zaledje in pomen kmetijstva v občinskem gospodarstvu naj bi se gimnazija usmerila v izobraževanje vsebin s področja kmetijstva. Šola se je zato povezala s Kmetijskim gospodarstvom Haloze in ga zaprosila za patronat. Načrtovane oblike sodelovanja in zamišljena oblika specializacije gimnazije niso zaživele in v nekaj letih je prvotna zamisel zamrla, šola pa je ponovno dobila značaj splošnoizobraževalne ustanove.

Leta 1959 je izšla uredba o ocenjevanju učnega osebja, ki je določala, da mora vsako leto posebna komisija oceniti uspešnost dela učiteljev. Komisijo so sestavljali ravnatelj, prosvetni svetovalec, ki ga je imenoval občinski ljudski odbor, in član ali predsednik šolskega zbora. Komisija je ocenjevala delo učiteljev s tremi ocenami: zadovoljuje, se odlikuje in se posebno odlikuje. Zadnjo oceno je lahko dobilo največ 10% učiteljev. O rezultatih tega ocenjevanja je poročal ravnatelj Rudolf Čeh na konferenci 15. septembra 1959. Z oceno odlično je bila ocenjena več kot polovica članov profesorskega zbora in s to oceno je gimnazija dosegla drugo mesto v okraju, pred njo je bila le mariborska klasična gimnazija.

Poslovanje šole se je v začetku šestdesetih let začelo spreminjati. Zakonske in administrativne predpise, ki so dotlej urejali poslovanje šole, so zamenjali samoupravni akti: statut šole, pravilnik o delovnih razmerjih, pravilnik o oblikovanju in delitvi dohodka, pravilnik o delitvi osebnega dohodka, sistematizacija delovnih mest ter sklepi delovne skupnosti, ki je leta 1964 nadomestila šolski odbor. Delo na šoli je potekalo v skladu z letnim delovnim načrtom, ki je predstavljal tudi osnovo za financiranje šole. Rudolf Čeh je ob teh novih obveznostih kolektiva ugotovil: "Tako upravljanje šole je sprostilo ustvarjalnost šolskega kolektiva, obenem pa naložilo članom nove dolžnosti in odgovornosti. Obilica dodatnih opravkov celo moti prizadevnost in vnemo pri strokovnem delu. Težnja po poenostavitvi upravljanja zavoda je zato razumljiva, še posebej pa to velja za finančno poslovanje, ki je v zvezi s tako imenovanim samostojnim financiranjem šole kar preveč obsežno in zapleteno."³¹

Danes ponovno uvajamo maturo kot obliko zaključka šolanja na srednji stopnji. Zadnja generacija, ki je zaključila šolanje z maturo, so bili maturanti v šolskem letu 1958/59. V šolskem letu 1959/60 pa so dijaki zaključili šolanje z zaključnim izpitom, ki je obsegal zagovor zaključne seminarske naloge, ki so jo dijaki pripravili v četrtem letniku in pisno nalogo iz slovenskega jezika. V šolskem letu 1960/61 so uvedli kot obliko priprave za izdelavo naloge za zaključni izpit seminarske naloge v prvem, drugem in tretjem razredu. Te naloge so si dijaki izbrali iz poljubnega predmeta, naloga razrednikov pa je bila, da so poskrbeli za enakomerno zastopanost posameznih predmetov. Zaključni izpit je povzročil precej težav v četrtyh razredih, saj so se dijaki predvsem posvetili zaključni nalogi, manj pa nekaterim predmetom, ki so bili prej maturitetni. To je povzročilo v šolskem letu 1961/62 velike težave predvsem pri matematiki in fiziki, saj je bilo pri teh dveh predmetih negativnih kar 28% dijakov. V šolskem letu 1963/64 so zato zaključni izpit razširili, saj so dodali še ustni izpit iz slovenskega jezika in iz tujega jezika ali matematike. Leta 1966 so na skupnosti gimnazij razmišljali tudi o uvedbi enotnih tem za zaključne izpite, vendar do tega ni prišlo. So pa uvedli

poskusne naloge za zaključni izpit, ki so jih profesorji ocenjevali na podlagi navodil o enotnih kriterijih ocenjevanja v obliki točkovanja. Na ta način bi naj poenotili nivo ocenjevanja dijakov na zaključnih izpitih. V šolskem letu 1968/69 pa so zaključni izpit razširili na štiri predmete:

1. slovenski jezik in književnost-pisno in ustno
2. matematika ali tuji jezik-pisno in ustno
3. izbirni predmet-ustno
4. pridobitve NOB in družbena ureditev (zgodovina po letu 1918 in sociologija) — ustno

Ostala je tudi seminarska zaključna naloga, vendar skromnejšega obsega. Pozitivna ocena seminarske naloge je bila pogoj za pristop k zaključnemu izpitu. Seminarsko nalogo so ukinili v šolskem letu 1970/71. Tretji izbirni predmet naj bi pokazal dijakov interes za nadaljnji študij, vendar je bila praksa drugačna. Večina dijakov si je izbrala predmet, ki je bil manj obsežen, kar je med profesorji povzročilo precejšnje negodovanje. Prva generacija, ki je opravljala izpit v razširjenem obsegu, je izbrala naslednje izbirne predmete: psihologijo (22), sociologijo (11), filozofijo (9), kemijo (8), zemljepis (5), umetnostno vzgojo (4), biologijo (3) in zgodovino (1). Torej se je polovica dijakov odločila za psihologijo in sociologijo.³²

Prostovoljne dejavnosti so v šestdesetih letih postale pomemben člen šolskega dela, saj jih je v tem smislu opredelil tudi zakon o srednji šoli. Na pedagoških konferencah so večkrat razpravljali o prostovoljnih dejavnostih in sprejeli stališče, da se morajo dijaki vanje obvezno vključiti. Določili so tudi enoten termin za izvajanje teh dejavnosti. Mentorji so morali pripraviti delovne programe dejavnosti, dejavnosti pa so profesorjem šteli v delovno obveznost. V šolskem letu 1964/65 so na gimnaziji delovale naslednje prostovoljne dejavnosti: likovni krožek, klub OZN, biološki krožek, kemijski krožek, strelstvo, tehnični krožek, orodna telovadba, zgodovinsko-geografski krožek, literarni krožek in šahovski krožek. Zelo aktivni so bili dijaki tudi na gledališkem področju. Tradicija je bila, da so gledališko predstavo pripravili sedmošolci, izkupiček pa so namenjali za maturantski izlet. Leta 1959 so to tradicijo želeli nadaljevati tretješolci, vendar je profesorski zbor temu nasprotoval z utemeljitvijo, da je tak način priprave in izvedbe predstave namenjen le zbiranju denarnih sredstev za ekskurzijo in da "tak separatizem ne bi ugodno vplival na kulturno delo na zavodu. Ta dejavnost naj se osredotoči v literarno-dramaturškem krožku."³³ Tega sklepa profesorskega zbora pa dijaki niso upoštevali, saj je 3.a razred pripravil igro Glavni dobitek, kar je povzročilo precejšnje nezadovoljstvo pri nekaterih profesorjih. Leta 1963 je profesorski zbor ponovno sklenil, da lahko na gimnaziji deluje le ena dramska skupina, v kateri lahko sodelujejo vsi dijaki.

Z delovanjem interesnih dejavnosti so nastala tudi nesoglasja o pristojnosti med mladinsko organizacijo in dijaško skupnostjo. Ta problem so obravnavali na konferenci profesorskega zbora novembra 1968, ko so se seznanili s poročilom o konferenci dijaške skupnosti, ki je načela ta problem. Mladinska organizacija je namreč želela voditi nekatere dejavnosti, s tem pa je posegala na področje dela dijaške skupnosti. Ravnatelj je ob tem problemu poudaril, da "vse, kar ima politično obeležje, je stvar mladinske organizacije, področje samoupravljanja, uspeha in krožkov (strokovnih) pa šolske skupnosti."³⁴ Kljub nekaterim mnenjem, da bi del dejavnosti lahko delovalo pod

okriljem mladinske organizacije, je bil sprejet sklep, da krožki sodijo pod okrilje dijaške skupnosti.

Razvijalo se je tudi sodelovanje z drugimi gimnazijami. V začetku šestdesetih let so bila pogosta športna srečanja z gimnazijci iz Murske Sobote, leta 1968 pa so se začela srečanja z ljutomersko gimnazijo. Ptujski gimnazijci so s kulturnim programom sodelovali tudi na svečani akademiji ob 100-letnici prvega tabora, ki je bila 26. aprila 1968 v Ljutomeru. Leta 1966 se je šahovska ekipa gimnazije udeležila gimnazijade v Novi Gorici, velik uspeh pa je naslednje leto dosegla ekipa v tekmovanju "Spoznavajmo svet in domovino", saj je dosegla prvo mesto v republiki.

Šola je imela tudi pomembno vzgojno funkcijo. V šestdesetih letih so se na tem področju pojavile nove težave, ki so bile predvsem posledica vpliva z "zahoda". Posebno pozornost so dijaki posvečali novemu mediju-televiziji. Prvi televizorji so bili širšemu krogu dijakov na voljo le v javnih lokalih, ki pa jih dijaki naj ne bi obiskovali, zato je profesorski zbor leta 1960 dovolil ogled televizijskih oddaj v lokalih, vendar le do večernih ur (hora legalis). To dovoljenje je veljalo do leta 1961. Ko je gimnazija dobila televizijski sprejemnik, je bil le-ta namenjen dijakom in profesorjem. Dijaki so ga lahko gledali po posebnem programu, ki so ga tedensko sestavili sami. Problematično je postalo tudi oblačenje dijakov, posebno dijakinj. Leta 1960 je profesorski zbor zahteval, da je potrebno vplivati na oblačenje dijakinj, saj se nekatere oblačijo preveč nekonvencionalno in s tem ustvarjajo prevelike razlike med seboj. Kmalu zatem je prišel na šolo odlok o obveznih delovnih oblekah za dijake in delovno osebje, ki pa ga zaradi objektivnih težav (garderobe in obešalniki) niso v celoti izvajali. Hudo kri je povzročil sklep profesorskega zbora 17. 10. 1963, ki je na ravnateljevo pobudo prepovedal nošenje "kavbojk", ki naj ne bi bile primerno oblačilo za šolo. Ta odločitev je zrevoltirala dijaške in starše, nekateri dijaki pa je niso hoteli spoštovati. Na šolo so začeli leteti očitki, da so odnosi med profesorji in dijaki togi, da profesorji nimajo pravega stika z mladino in da se profesorji premalo vključujejo v delo družbenih organizacij. O teh problemih so razpravljali 21. novembra 1963 na skupni seji profesorskega zbora, šolskega odbora, predstavnikov šolskih oblasti in zastopnika občinskega komiteja ZKS. Sklep te seje je bil: "V bodoče bosta vodstvo šole in profesorski zbor vsestransko povezana z družbenimi in političnimi forumi pri reševanju učnih problemov."³⁵ Tudi ob zaključku šolskega leta je ravnatelj Rudolf Čeh ugotavljal, da je bilo iztekajoče se leto precej težavno in to predvsem zaradi težav pri vzgojnem delu in odnosu med profesorji in dijaki.

Tudi idejna naravnost dijakov je bila večkrat tema razprav profesorskega zbora. Te razprave so bile običajno vzpodbujene od zunaj, kot npr. na konferenci 15. maja 1962, ko je konferenca razpravljala o kritikah, da dijaki učiteljišča redno zahajajo v cerkev. V zapisniku lahko o tem vprašanju preberemo naslednje stališče: "Kdor hodi v cerkev, ne more biti učitelj. Ustava predvideva svobodo vesti, vendar tak človek naj ne pride na učiteljsko mesto."³⁶ Marca 1963 pa se je profesorski zbor seznanil z okrožnico, ki so jo poslali na srednje šole zaradi revije Bruc, ki je izšla v Murski Soboti in ki je bila ocenjena kot "težak pamflet proti našim politikom". Ravnatelj je ob tem ugotovil, da "moramo dejavnost dijakov pozorno spremljati, zlasti po dijaških revijah."³⁷

Idejna vzgoja pa ni bila samo domena profesorjev, ampak je imela na tem področju pomembno vlogo tudi mladinska organizacija. Na gimnaziji je deloval mladinski aktiv, ki je bil povezan z občinskim komitejem ZMS. Mladi so se tudi vključevali v Zvezo

komunistov Slovenije. V petdesetih letih je sicer partijsko delo na gimnaziji precej zamrlo, saj dijaki niso bili partijsko organizirani, med profesorji pa so bili le trije člani ZK. Dijaki so ponovno ustanovili svoj aktiv leta 1961, leta 1962 pa so sprejeli v zvezo komunistov pet dijakov. Vendar je aktiv še isto leto zaradi odhoda maturantov prenehal obstajati. V drugi polovici šestdesetih let je s prihodom novih profesorjev naraslo število članov zveze komunistov (devet članov), večjo pozornost pa so posvetili tudi sprejemanju dijakov. Leta 1966 so sprejeli 18 dijakov, leta 1969 pa 25.³⁸

Iz osnovnih šol so po ocenah profsorskega zbora prihajali ne dovolj pripravljeni dijaki in mnogi so nato dosegli zelo slab uspeh. Takšne dijake so iz zavoda želeli odstraniti, določilo o tem pa so vnesli tudi v šolski statut. Dijak je lahko bil odstranjen iz šole v skladu s 60. členom statuta, če je imel ob konferenci tri ali več negativnih ocen. Na osnovi tega določila je profsorski zbor 19. januarja 1965 odstranil iz šole šest dijakov prvega razreda tri drugega in enega iz tretjega razreda. Vsi so imeli več kot šest negativnih ocen. Odstranjeni so bili za tekoče šolsko leto, lahko pa so opravljali razredne izpite. Šestdeseti člen statuta pa ni bil zakonit, zato je ravnatelj ob polletju šolskega leta 1965/66 seznanil profsorski zbor, da dijakov z velikim številom negativnih ocen ne morejo odstraniti iz zavoda, ampak bodo staršem svetovali preusmeritev.

Za vpis v gimnazijo je bilo potrebno sicer opraviti sprejemni izpit iz slovenskega jezika in matematike, vendar je bilo število prijavljenih dijakov precej manjše od razpisanih mest, zato ni bilo mogoče opraviti potrebne selekcije že ob vpisu. Rudolf Čeh je o tej problematiki leta 1968 takole razmišljal: "Sprejeti vse, to je lažni humanizem. Na naši gimnaziji v prvem razredu omogočimo vstop vsem. Na koncu leta izvršimo primerno selekcijo in omogočimo prestop."³⁸ Da je bila ptujska gimnazija sorazmerno stroga šola, kažejo tudi podatki Zavoda za prosvetno pedagoško službo Maribor za šolsko leto 1962/63, ki primerjajo uspehe posameznih srednjih šol v Mariborskem okraju. Na zadnjem mestu je bila ptujska gimnazija (povprečje okraja 89,6%, ptujske gimnazije 86,4% in učiteljišča 76%). Uspeh štiriletnje gimnazije je drugače v tem obdobju nihal med 82,8% v šolskem letu 1967/68 in 90,9% v šolskem letu 1959/60. Učiteljiščniki pa so najnižji uspeh dosegli v šolskem letu 1960/61 (73,8%), najvišjega pa v šolskem letu 1965/66 (90%).³⁹

Kriteriji ocenjevanja so sicer precej nihali. Kot značilen primer navajamo oceno pedagoške konference septembra 1965, v kateri so ugotovili, da so kriterije ocenjevanja precej omilili. Prva redovalna konferenca pa je nato pokazala zelo slab uspeh, saj je izdelala le polovica dijakov. Ob tem je ravnatelj ugotovil, da je "kurz preoster" in da "morda ne ustreza metoda našega dela. Ne grediti gradiva, proč s faktografijo, raje manj, pa važnejšo problematiko utrditi. Morali bi reformirati najprej sebe, svoje metode, sicer bomo ostali stara šola. Mladi svet teži v praktičnost, konkretnost, naglacio."⁴⁰ Kljub takim zahtevam je bil uspeh dve leti pozneje ob prvi redovalni konferenci še slabši (48%), vzroke za tak uspeh pa je pojasnil Matija Mavčec: "Nekateri smo ubrali tudi strožje kriterije, ker vemo, da se višje in visoke šole še zmeraj stalno pritožujejo nad našimi absolventi glede znanja."⁴¹ Prevladovalo je torej mnenje, da je pomembnejši visok nivo znanja absolventov kot statistična podoba uspeha.

Po vojni gimnazija ni imela posebnega imena. V začetku šestdesetih let pa so želeli gimnazijo poimenovati v skladu s takratno prakso po enem izmed zaslužnih revolucionarjev. Najprej so imeli v mislih Jožeta Lacka, nato dr. Jožeta Potrča, 18. aprila 1966

Profesorski zbor Gimnazije Dušana Kvedra leta 1969

pa je sprejel profesorski zbor sklep, naj se šola imenuje po nekdanjem dijaku Dušanu Kvedru, kar je SO Ptuj potrdila z odločbo 29. junija 1966.⁴²

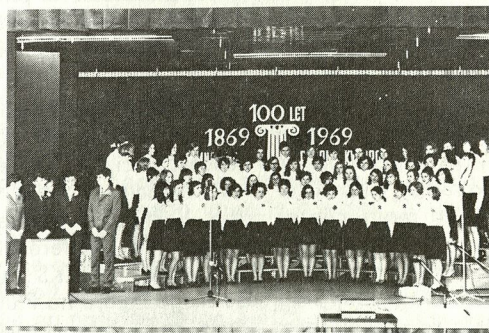
Posebno slovesno je gimnazija proslavila 100-letnico. Pripravljalni odbor je bil imenovan aprila 1967, vendar so ga morali vmes zaradi kadrovskih sprememb na novo oblikovati. Januarja 1968 je bil imenovan tudi častni odbor. Spored je bil usklajen s prireditvami ob 1900-letnici Ptuja, sestavljale pa so ga naslednje prireditve: izid jubilejne številke izvestja, odkritje nove spominske plošče v gimnazijski avli, razstava, posvečena padlim profesorjem in dijakom, razstava Življenje in delo posameznih mož Ptuja in okolice, svečana akademija, športno srečanje sosednjih gimnazij, srečanje nekdanjih dijakov in profesorjev, razstava fotografij in likovnih del, literarni večer nekdanjih in tedanjih profesorjev in dijakov in gledališka predstava dijakov z delom Zmaga Švajgerja: Domačija. Prireditve so se začele aprila in so se končale z gledališko predstavo decembra 1969. Podrobno je dogajanja ob obletnici opisal Rudolf Čeh v članku Veliko leto.⁴³

Šolsko leto 1968/69 je potekalo v znamenju stoletnice. Zadnji dogodek, povezan s stoletnico, pa je bila otvoritev šolske knjižnice, ki so jo odprli 6. februarja 1970. Po zelo odmevnem praznovanju se je šolsko delo vrnilo v običajne tirnice. Ostali so tudi nekateri nerešeni problemi, posebno vprašanje šolskega prostora, pereč problem pa je postal tudi vedno manjši vpis. Gimnazija je sicer razpisovala po 120 vpisnih mest, vendar je vpis dosegal le dve tretjini razpisa. Vzroke za slab vpis je profesorski zbor videl predvsem v gospodarski nerazvitosti okolja, v katerem je gimnazija delovala, v slabi kulturni razgledanosti in zniževanju pomena izobrazbe. Gimnazija tudi ni bila do-

Gimnazijsko poslopje leta 1969

volj povezana z okoljem, saj Rudolf Čeh ugotavlja: "Naša šola je v nekakšni družbeni izolaciji. Osamljeni smo osebno in v družbenem smislu. Več bi se morali pojavljati med

Proslava stoletnice v Kidričevem 1969

Pohod maturantov po ptujskih ulicah leta 1973

ljudmi. Tudi odnos do dijakov in staršev sodi sem. Tu večkrat grešimo. Pridobiti si moramo naklonjenost staršev.”⁴⁴

Gimnazijo je bilo potrebno afirmirati v okolju in pritegniti večje število mladih. Zato so na konferenci profsorskega zbora 27. novembra 1969 sklenili, da bodo poslali vsem osnovnim šolam okolišnico, s katero jih bodo seznanili s potrebami po višjih in visokošolskih kadrih v občini Ptuj, člani kolektiva pa bodo obiskali osme razrede osnovnih šol in poskusili pritegniti interes osmošolcev za vpis v gimnazijo.⁴⁵ Splošna gimnazija ni pritegnila dovolj mladih, zato je profsorski zbor večkrat predlagal, da bi na Ptuj dobili tudi pedagoško gimnazijo. Ta prizadevanja so obrodila sadove 20. marca 1972, ko je Republiški sekretariat izdal odločbo o vpisu pedagoškega oddelka na ptujski gimnaziji. V šolskem letu 1972/73 je bil vpis precej višji (66 splošna in 47 pedagoška gimnazija) in je v naslednjih letih še naraščal. V šolskem letu 1976/77 so tudi prvič vpisali dislocirani oddelke srednje medicinske šole iz Maribora. Zaradi precej povečanega vpisa so v šolskem letu 1975/76 po poldrugem desetletju morali ponovno uvesti popoldanski pouk. Šolo pa niso pestile samo prostorske težave, ampak je imela velike težave tudi s kadri. Precej predavateljev ni imelo ustrezne stopnje izobrazbe (v šolskem letu 1975/76 sedem od enaindvajsetih), zelo veliko pa je bilo tudi zunanjih sodelavcev (v šolskem letu 1975/76 šestnajst). Slaba kadrovska struktura se je v naslednjih letih postopoma izboljšala, saj je v drugi polovici sedemdesetih let prišla na gimnazijo vrsta mladih profesorjev (Darinka Čretnik, Vlado Horvat, Marija Meznarič, Dušanka Murko, Radovan Ačimovič, Marjana Jeromel, Mira Meško, Miran Marčič in Ljuba Turin).

Trd oreh je bilo reševanje prostorskih stisk. V začetku sedemdesetih let so se načrti o izgradnji novega gimnazijskega poslopja korenito spremenili. Na prostoru, rezerviranem za izgradnjo novega poslopja, ob Raičevi ulici, je Center za kovinsko stroko sklenil zgraditi prepotrebne delavnice. Nova lokacija so bila vojaška skladišča ob Potrčevi cesti, vendar do realizacije ni prišlo. V Ptuj so namreč začeli razmišljati o celoviti rešitvi vprašanja srednješolskega prostora. Na konferenci profsorskega zbora 11. februarja 1971, ki ji je prisostvoval tudi sekretar OK ZKS Ptuj, Franc Tetičkovič, je bila predstavljena ideja o izgradnji srednješolskega centra na Ptuj.⁴⁶ Do uresničitve te ideje je potem poteklo še precej časa, hitreje pa je bilo opravljeno združevanje šol. Tako je januarja 1973 ravnatelj Rudolf Čeh seznanil profsorski zbor o pogovorih o ustanovitvi srednješolskega centra. Center bi naj prinesel veliko prednosti, ki so jih

videli predvsem v skupni uporabi funkcionalnih prostorov, smotrni razporeditvi zaposlenih, poenoteni upravi, skupnem planiranju športnih in kulturnih dejavnosti, odpravljanju razlik med mladino... Ob vsem poenotenju pa Rudolf Čeh meni: "Šole se ne morejo stapljati in morajo obdržati nekatere svoje službe in tudi materialna sredstva se ne morejo prelivati, mogoče pa so skupne investicije."⁴⁷ Proforski zbor je izglasoval, da se gimnazija priključi delovni skupini za izdelavo osnutka dokumentov skupnega centra. Sporazum o združitvi ptujskih srednjih šol pa je bil nato podpisan 27. novembra 1974, z njim pa so se štiri srednje šole in dijaški dom povezali v SOZD Srednješolski center Ptuj.⁴⁸

Gimnazija je bila v tem času organizirana kot delovna organizacija. Najvišji samoupravni organ je bila delovna skupnost, ki je imela vrsto komisij. To so bile: komisija za medsebojna razmerja, vpisna komisija, komisija za samoupravne akte, komisija učencev za usklajevanje medsebojnih razmerij v učno-vzgojnem procesu, komisija delavske samoupravne kontrole, stanovanjska komisija in komisija za inventure.⁴⁹ Ob vseh teh komisijah velja omeniti, da je bilo takrat na šoli 24 zaposlenih, tako da so vsi imeli dovolj možnosti za angažiranje v samoupravnih organih. V naslednjih letih so sledile še številne reorganizacije in oblike organiziranosti. Tako je 1. januarja 1977 gimnazija postala pedagoška enota v okviru enovite delovne organizacije Srednješolskega zavoda Ptuj. Ob koncu šolskega leta 1976/77 se je upokojil dolgoletni ravnatelj gimnazije Rudolf Čeh, vodstvo šole pa sta prevzeli Ljubica Šuligoj (splošno smer) in Matilda Hlupič (pedagoško smer), vendar je že februarja 1978 Šuligojeva gimnazijo zapustila in ravnateljsko mesto je prevzela Matilda Hlupič. 1. septembra 1979 pa je postala ravnateljica Meta Puklavec.

Denarna sredstva za izgradnjo srednješolskega centra so prispevali v največji meri občani ptujske občine. Novembra 1976 so izvedli referendum za zbiranje sredstev za izgradnjo šolskega prostora v ptujski občini. Ob visoki udeležbi (98,1%) se je kar 87,3% volilcev odločilo za samoprispevek. Organizacije združenega dela in delovne skupnosti pa so s posebnimi samoupravnimi sporazumi o združevanju sredstev za sofinanciranje programa gradnje šol zbrale še dodatna sredstva. Na ta način so občani ptujske občine ogromno prispevali za razvoj srednjega šolstva.⁵⁰

V začetku sedemdesetih let je takratno Jugoslavijo pestila vrsta problemov. Gospodarska reforma je propadla, Zvezo komunistov pa je začel skrbeti njen položaj v družbi, saj je menila da izgublja vodilno vlogo. Prišlo je do obračuna z nacionalizmom in liberalizmom ter sprememb temeljnih zakonskih dokumentov (nova ustava in zakon o združenem delu). Vse to je seveda imelo velik vpliv tudi na delo ptujske gimnazije. Najprej bi opozoril na ponovno krepitev pritiska, da morajo v srednjih šolah več pozornosti posvečati vzgoji dijakov. Ravnatelj Rudolf Čeh je tako aprila 1972 poročal profesor-skemu zboru o konferenci ravnateljev v Ljubljani, kjer so ugotovili, da je položaj vzgoje dijakov na slovenskih srednjih šolah zelo problematičen, kajti "nevtralnost šole pri vzgoji dijakov se je pokazala popolnoma zgrešena in je pustila določene posledice. Tudi idejna vzgoja v obliki mladinskih ur se je opustila."⁵¹ Veliko pozornosti je profesor-ski zbor v tem času ponovno posvetil vprašanju religioznosti dijakov. Zasedlimo oceno, da je del mladine naklonjen cerkvi in da nekateri hodijo v cerkev celo manifestativno. Maja 1972 Rudolf Čeh ugotavlja: "Pojav religioznosti je zajel tudi šole. V lanskem letu smo ugotovili na naši šoli okrog 5-10% dijakov, ki so versko nastrojeni."⁵² V teh letih je proforski zbor večkrat obravnaval dokumente Zveze komunistov, Skupščine SR Slovenije in poročila z različnih sestankov, ki so obravnavali vprašanja krepitve

ideološke vzgoje na šoli. Zahteve teh dokumentov so skušali uresničiti na različne načine. Organizirati so začeli vrsto mladinskih javnih tribun, ponovno so uvedli mladinske ure, ekskurzije in proslave so bile idejno usmerjene, velik pomen so dajali marksističnemu krožku... Da bi okrepili delo Zveze komunistov na gimnaziji, so 21. novembra 1973 ustanovili samostojno osnovno organizacijo, katere sekretarka je postala Ljubica Šuligoj. V okviru osnovne organizacije so bili organizirani tako profesorji kot dijaki. Trud ni bil zaman, saj se je v tem času močno povečalo včlanjevanje dijakov v Zvezo komunistov.

Pri ideološki vzgoji so posebno pozornost posvečali pedagoškim oddelkom, da bi pravilno vzgojili mlade rodove učiteljev. Na to nalogo je profesorski zbor opozoril maja 1973 dr. Vladimir Bračič, ko je dejal: "Staršem in dijakom bo treba tudi povedati, da učitelj ne more biti kdorkoli in da mora biti poleg ostalega tudi idejno napredno usmerjen."⁵³ Problemu idejne usmerjenosti dijakov je posebno pozornost posvečala Zveza komunistov. Tako je bil februarja 1976 skupen sestanek komunistov srednjih in osnovnih šol, na katerem so se dogovorili o kriterijih kadrovanja dijakov v pedagoško gimnazijo.⁵⁴

Mladino so skušali pritegniti in pravilno usmerjati tudi z različnimi manifestacijami, ki so jih organizirali ob primernih notranjepolitičnih (sprejem ustave leta 1974, izvolitev Josipa Broza za dosmrtnega predsednika republike, izvolitev Josipa Broza za predsednika ZKJ, pohodi po poteh revolucije ob dnevu OF...) ali zunanjepolitičnih dogodkih (položaj Slovencev na Koroškem in uresničevanje 7. člena avstrijske državne pogodbe, italijanski iredentizem in fašistični teror v Španiji). Veliko pozornost so posvečali tudi vzgoji mladih v duhu sožitja jugoslovanskih narodov in ohranjanja tradicij NOB. Itinerarij maturantskih ekskurzij je potekal po krajih velikih dogodkov iz obdobja NOB (npr. Lajce in Sutjeska), gimnazija je navezala stike z gimnazijo iz Arandelovca, šolske proslave pa so se navezoval na dogodke iz zgodovine jugoslovanskih narodov (npr. ob 30-letnici 2. zasedanja AVNOJ-a recital pod naslovom: Čvrst most zgrajen je čez prepad, da more spet do brata brat).

Sredi sedemdesetih let se je začelo rojevati usmerjeno izobraževanje, ki so ga opredelili dokumenti 10. kongresa ZKJ in 7. kongresa ZKS. Koncept usmerjenega izobraževanja je predvidel poenotenje izobraževalnega sistema na osnovi skupnih osnov v 9. in 10. letu šolanja in nato oblikovanje poklicne izobrazbe v višjih razredih srednje šole. Vsak program na srednji stopnji je moral absolventu nuditi tudi vsaj minimalno poklicno izobrazbo, ki mu je omogočala zaposlitev. Ta koncept so najprej uveljavili v pedagoškem šolstvu, kjer so usmerjeno izobraževanje uvedli v šolskem letu 1975/76. V prvih dveh letih je bil program skupen, nato pa so dijaki morali izbrati eno od treh smeri: naravoslovno-matematično, družboslovno-jezikovno ali razredni pouk. Načrtovani prehod na usmerjeno izobraževanje je tudi dodatno prispeval, da so se v Ptuj odločili, da bodo prostorske probleme ptujskih srednjih šol reševali z izgradnjo srednješolskega centra. Kot vemo, je načrtovalcem usmerjenega izobraževanja bila najbolj v napoto ravno gimnazija. Slovo od nje pa mnogim ni bilo preveč težko, ker je pač bilo potrebno uresničevati sprejeto politiko. Tako je ravnateljica, Matilda Hlupič, v uvodniku v 72. in 73. številko izvestja, ki je bilo posvečeno 110-letnici gimnazije, zapisala: "Danes je pred nami samoupravna preobrazba vzgoje in izobraževanja. Je potreba naše današnje stvarnosti, je potreba našega delovnega človeka. In preobrazba gimnazije je sestavni del reforme našega šolstva. Spreminja se njen namen in ni vzrokov, da bi žalovali ali se pesimistično spraševali, kaj bomo brez nje. Zamisel našega prihodnjega šolstva nosi v

sebi celostne spremembe na področju vzgoje in izobraževanja, ki izvirajo iz nuje časa in vodijo hkrati v širšo družbeno preobrazbo".⁵⁵ Ta nekoliko daljši citat sem izbral zato, ker zelo dobro odslikava duh časa, v katerem je bila izvedena reforma šolstva in nam pojasni tudi nemoč tistih, ki so reformi skušali nasprotovati.

Pomembno spremembo je na začetku sedemdesetih let prinesel petdnevni delovni teden, ki so ga uvedli po temeljitih pripravah. Sklep o tem je sprejela konferenca profesorjskega zbora 24. marca 1971, uvedli pa so ga v šolskem letu 1971/72. Pouk se je v petdnevnem delovnem tednu začel 1. septembra in je trajal do 20. junija. Zimske počitnice so skrajšali iz dveh na en teden, šolsko delo pa so končali 30. junija. O uvedbi petdnevnega delovnega tedna so tudi izvedli anketo med starši in dijaki. Za je bilo 283 staršev in 259 dijakov, proti pa 50 staršev in 84 dijakov.⁵⁶ V šolskem letu 1971/72 se je nato občutno izboljšal uspeh (ob polletju za 11% v primerjavi z letom 1970/71), kar so nekateri pripisali novemu delovnemu tednu. Dober uspeh so dosegli tudi prvi razredi, kar je Adolf Žižek pripisal petdnevni delovni tednu, saj "imajo dijaki ob sobotah čas, da nadoknadijo zamujeno in se prilagodijo večji srednješolski zahtevnosti."⁵⁷ Spremembe je doživljal tudi predmetnik. V šolskem letu 1974/75 je bil uveden nov predmet-samoupravljanje s temelji marksizma v prvem razredu, ki so ga nato uvedli še v drugi in tretji razred. Nov predmet je fond ur črpal predvsem na račun zgodovine in geografije (v šolskem letu 1970/71 je bilo v štirih letih tedensko 12 ur zgodovine in 8 ur geografije, v šolskem letu 1976/77 pa 8,5 ur zgodovine in 6 ur geografije), STM je bilo 5 ur. Tehnični pouk so razširili še na drugi razred, obrambo in zaščito pa so iz tretjega in četrtega razreda prenesli v prvi in drugi razred.

Materialni pogoji za delo se do preselitve v srednješolski center niso bistveno spremenili. Da bi le šli v korak s časom, pa so sredi sedemdesetih let začeli šolo v večji meri opremljati z avdio-vizualnimi učnimi pripomočki, največja novost pa je bila nabava interne televizije.

Dokaj bogata je bila izvenšolska dejavnost dijakov. O tem nam pričajo poročila o dejavnosti krožkov v posameznih izvestjih in šolska kronika. Nekateri dejavnosti velja posebno izpostaviti: dramski krožek, pevski zbor, taborniški odred, športno društvo, likovni krožek in klub OZN. V šolskem letu 1974/75 so na gimnaziji vso kulturno udejstvovanje povezali v mladinsko kulturno-umetniško društvo, katerega ustanovni občni zbor je bil 12. decembra 1974. Dijaki so svoje dosežke predstavljali tako svojim sošolcem kot širši javnosti in mirno lahko zapišemo, da so bili ti nastopi na visoki ravni. Vsako leto se je nekaj dijakov vključilo tudi v tekmovanje Znanost mladini, kjer so na republiškem nivoju dosegali dobre rezultate. Pri tem so jim pomagali gimnazijski profesorji, pa tudi zunanji mentorji.

Tri desetletja in pol so za šolo dolgo obdobje, ki ga ni lahko strniti. Najpomembnejši mejniki razvoja so seveda vezani na prehod iz osemletne na štiriletno gimnazijo leta 1958, pridobitev pedagoške gimnazije leta 1972 in preselitev v novo zgradbo srednješolskega centra leta 1979, ko se že bliža čas začasne ukinitve gimnazije z uvedbo usmerjenega izobraževanja leta 1981. Nedvomno je ta razvoj ob koncu sedemdesetih in v začetku osemdesetih let najbolj boleče zarezal v kontinuiteto gimnazije.

Gimnazija je v povojnem času dala pomemben prispevek k razvoju našega področja, pomembna pa ni bila le kot izobraževalna, ampak tudi kot kulturna ustanova. Z današnjega vidika ji seveda lahko zamerimo precejšnjo skrb za "pravilno" idejno usmerjenost v posameznih obdobjih, kar pa je bil le odraz tistega časa. Večina dijakov nosi v sebi

lepe spomine na dijaška leta, profesorje in zgradbo na koncu Prešernove ulice, saj človek najraje ohrani lepe spomine.

OPOMBE:

1. 63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj (1869-1969), Ptuj 1969.
2. Ljubica Šuligoj, Sprehod skozi zgodovino ptujske gimnazije od ustanovitve do danes, 63. izvestje, str. 39 (odslej Šuligoj, str.).
3. ZAP Gimnazija v Ptuj, šk. 153, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
4. Isto.
5. Isto.
6. Isto.
7. Isto.
8. Isto.
9. Isto.
10. Isto.
11. Šuligoj, str. 41.
12. ZAP Gimnazija v Ptuj, šk. 153, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
13. Isto.
14. Isto.
15. Rudolf Čeh, Ob stoletnici ptujske gimnazije, 63. izvestje, str. 26 (odslej Čeh, str.).
16. ZAP Gimnazija v Ptuj, šk. 153, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
17. Isto.
18. Isto.
19. Isto.
20. Isto.
21. Isto.
22. Isto.
23. Isto.
24. ZAP Gimnazija v Ptuj, šk. 117, Poročilo o izvedbi obvez za 4. kongres LMS.
25. ZAP Gimnazija v Ptuj, šk. 153, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
26. Čeh, str. 23. 27. Arhiv SŠC Ptuj, Gimnazija v Ptuj, Zapisniki konferenc profesorskega zbora (med pisanjem članka je gradivo prevzel ZAP).
28. Isto.
29. Isto.
30. Isto.
31. Čeh, str. 27.
32. Arhiv SŠC Ptuj, Gimnazija v Ptuj, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
33. ZAP Gimnazija v Ptuj, šk. 153, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
34. Arhiv SŠC Ptuj, Gimnazija v Ptuj, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
35. Isto.
36. ZAP Gimnazija v Ptuj, šk. 153, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
37. Isto.
38. Alojz Gojčič, Organizacija ZK, 63. izvestje, str. 89.
39. Statistični pregled osemrazredne gimnazije od leta 1945 do 1958 in statistični pregled štirirazredne gimnazije od leta 1958 do 1968, 63. izvestja, str. 54 in 55.
40. Arhiv SŠC Ptuj, Gimnazija v Ptuj, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
41. Isto.
42. Isto.
43. Rudolf Čeh, Veliko leto, 64. izvestje, Ptuj 1970, str. 7-32.
44. Arhiv SŠC Ptuj, Gimnazija v Ptuj, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
45. Isto.
46. Isto.
47. Isto.
48. Kronika za šolsko leto 1974/75, str. 95, 70. in 71. izvestje, Ptuj 1977.
49. Kronika za šolsko leto 1973/74, str. 88, 69. izvestje, Ptuj 1975.
50. Alojz Gojčič: Nepozaben bo ostal 11. november 1976, 70. in 71. izvestje, Ptuj 1977.
51. Arhiv SŠC Ptuj, Gimnazija v Ptuj, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
52. Isto.
53. Isto.
54. Isto.
55. Matilda Hlupič: Uvodna beseda, 72. in 73. izvestje, str. 5, Ptuj 1979.
56. Arhiv SŠC Ptuj, Gimnazija v Ptuj, Zapisniki konferenc profesorskega zbora.
57. Isto.

SINOPSIS

Avtor skuša s pomočjo literature in arhivskih virov prikazati razvoj ptujske gimnazije od druge svetovne vojne do ukinitve gimnazij z uvedbo usmerjenega izobraževanja. V tem obdobju je bila gimnazija najpomembnejša izobraževalna ustanova v Ptuj, njeno delo pa se je čutilo tudi na drugih področjih, posebno na kulturnem in športnem. Prikazane so tudi številne reforme izobraževanja v tem obdobju in njihov vpliv na gimnazijo.

SYNOPSIS

The author tries to present the development of Gimnazija Ptuj in the period from the Second World War until the introduction of the 'vocational education' by means of the literature and archive material. In this period Gimnazija was the most important institution of education in Ptuj, showing its strong influence in culture and sport. The author presented many reforms in education during this period and their influence on the work and life in Gimnazija Ptuj.

SYNOPSIS

Der Autor stellt anhande der Literatur und der Archivquellen die Entwicklung des Gymnasiums aus Ptuj von dem 2. Weltkrieg bis zur Aufhebung des Gymnasiums durch die berufsbezogene Ausbildung dar. In dieser Zeit war das Gymnasium die wichtigste Ausbildungsanstalt in Ptuj, ihre Tätigkeit beeinflusste auch Kultur und Sport. Der Autor erwähnte die wichtigsten Reformen und ihren Einfluß auf das Gymnasium.

POVZETEK

Ptujska gimnazija je po drugi svetovni vojni bila najpomembnejša srednja šola na Ptuj. Do leta 1958 je bila osemletna, nato pa štiriletna. Ves čas jo je pestil problem neprimernih prostorov, saj je gimnazijsko poslopje nastalo že na začetku 20. stoletja. Kljub prizadevanjem za izgradnjo novega gimnazijskega poslopja do tega ni prišlo, saj so se v Ptuj odločili za celovito reševanje prostorskih problemov ptujskih srednjih šol in so zato zgradili srednješolski center, v katerega se je gimnazija vselila skupaj z ostalimi srednjimi šolami jeseni 1979. V tem obdobju je gimnazija tudi izgubila samostojnost, saj je postala del skupnega srednješolskega zavoda.

V obdobju osemletne gimnazije so večino dijakov predstavljali dijaki nižje gimnazije, saj je višja gimnazija imela le eno do dve paralelki. Največ dijakov pa je imela v šolskem letu 1958/59, ko jih je bilo več kot tisoč. Ob prehodu na štiriletno gimnazijo se je zato število oddelkov drastično zmanjšalo, saj jih je ostalo le šest. Obstoje gimnazije je bil pod vprašajem in ta problem so začasno rešili z dislociranimi oddelki mariborskega učiteljskega centra. Ko je v začetku sedemdesetih let vpis ponovno padel, so poiskali rešitev v odprtju oddelkov pedagoške gimnazije v šolskem letu 1972/73.

Ptujska gimnazija ni imela velikega pomena samo na področju izobraževanja, ampak je bila tudi pomembna kulturna institucija, saj je dejavnost njenih profesorjev in dijakov pomembno prispevala k kulturnemu utripu mesta. To posebno velja za literarno, likovno in gledališko področje.

Gimnazija je bila seveda tudi ogledalo časa, v katerem je delovala, zato so na njeno delo v veliki meri vplivale politične razmere, pri čemer se ni mogla otresti zahtev po vzgoji dijakov v duhu socialističnega sistema. Ta pritisk ni bil vedno enako prisoten, najbolj pa ga je bilo čutiti takoj po drugi svetovni vojni in sredi sedemdesetih let.

Gimnazija je preživela številne reforme, materialne in kadrovske probleme, podlegla pa je reformi, ki so jo začeli sredi sedemdesetih let na pobudo Zveze komunistov, v okviru katere so uvedli usmerjeno izobraževanje, katerega "dosežek" je bila tudi ukinitve gimnazij leta 1981.

SUMMARY

Gimnazija Ptuj was the most important secondary school in Ptuj after the Second World War. It was an eight-year school until 1958; after that the education there lasted four years. All those years there was a problem of suitable places because the school was built in the beginning of the 20th century. In spite of all efforts to build a new building the idea was not realized because the Ptuj authorities decided to solve all the problems of secondary schools in Ptuj by building a school centre where Gimnazija moved together with other secondary schools in autumn 1979. In this period Gimnazija lost its independence because it became a part of the common secondary school institution.

In the period of the eight-year school the majority of the students was represented by the junior students as there were only one or two classes of the senior students in each year. The largest number of students was in the school-year 1958/59 when there were over 1.000 students. When the four-year Gimnazija was introduced, the number of classes was reduced to six only. The problem of its existence was temporarily solved by introducing some classes of Učiteljische (the teacher-training secondary school) from Maribor. At the time of another crisis in the school year 1972/73 the number of students who entered Gimnazija was very low so they found the solution in introducing the classes with pedagogical curriculum (teacher training).

Gimnazija Ptuj was not an important institution only in the field of education but it was also a very important cultural institution since the students and the teachers contributed a great deal to the cultural life of the town. They were especially active in the literary, theatrical and artistic field.

The life and work at Gimnazija reflected also the time it was working in, therefore the work and activities at school were influenced by the political situation, especially by the demand to educate the students according to the rules of the socialist system. This demand or even pressure was not of the same strength all the time, although it was the strongest after the second world war and in the middle of the seventies.

Gimnazija Ptuj overcame many reforms, material and staff problems quite successfully, but it was defeated by the reform in 1981 led by the Communist Party which introduced 'vocational education' and abolished gimnazija.

Alois Kasimir, Portret Josepha Gspalta, 1880, lavirana risba, 43 x 33,5 cm

ZUSAMMENFASSUNG

Das Ptujer Gymnasium war nach dem zweiten Weltkrieg die wichtigste Mittelschule in Ptuj. Bis zum Jahre 1958 war sie eine achtjährige -, später aber vierjährige Schule. Das Gebäude stammt von dem Anfang des 20. Jahrhunderts und wurde bald für die Schulklassen zu eng. Obwohl man immer für ein neues Gebäude kämpfte, wurde es nie gebaut.

In Ptuj wurde 1979 ein neues Schulzentrum gebaut, und ein Teil dieser Räume wurde dem Gymnasium erteilt. Dadurch verlor das Gymnasium seine Selbstständigkeit und wurde zu einem Teil der gesamten Mittelschulanstalt.

In der Zeit der achtjährigen Schule gab es meistens nur die niedere Stufe, die obere Stufe aber hatte nur eine bis zwei Parallelklassen.

Im Schuljahr 1958/59 war das Gymnasium mit über 1000 Schülern am zahlreichsten. Mit dem Übergang auf ein vierjähriges Gymnasium verminderte sich die Zahl der Schüler drastisch auf nur 6 Parallelklassen.

Die Existenz des Gymnasiums wurde ungewiß und das Problem löste man mit einigen dislozierten Abteilungen der Lehrerbildungsanstalt aus Maribor.

Das Gymnasium bot in Ptuj nicht nur Ausbildungsmöglichkeiten, sondern war sehr wichtig für die Entwicklung der Literatur, Malerei und der Theaterkunst.

In vielen Tätigkeiten spürte man das sozialistische System, so auch am Gymnasium. Dieser Druck wehte mehr oder weniger die ganze Nachkriegszeit, am stärksten aber sofort nach dem 2. Weltkrieg und in den siebziger Jahren. Das Gymnasium ging durch viele Reformen und materielle Veränderungen durch. Die neue Reform in den siebziger Jahren, derer Initiator aber die kommunistische Partei war, wurde der Schule zum Verhängnis. Im Jahre 1981 begann die Zeit der berufsbezogenen Ausbildung und das bedeutete für eine längere Zeit das Ende der Gymnasien bei uns.

RUDOLF ČEH

POSTOJ IN SE OZRI...!

Z zadovoljstvom sem sprejel prijazno povabilo Gimnazije za sodelovanje pri zborniku ob njenem uglednem jubileju. Ta najstarejša srednješolska institucija na Ptujju je namreč naredila nov skok: od svoje stoletnice je uspešno prebrodila še četrto stoletja in je s svojo 125-letnico na pragu novega obdobja. Kakšno bo, kaj bo prineslo, se vprašujem.

Namenil sem prispevati zgolj nekaj utrinkov v obliki preprostega kramljanja, ljudsko in po domače, saj bodo resne in strokovne zadeve obdelali sredi dogajanja stoječi poznavalci razmer v šolstvu, predvsem ptujskem.

Naš pogled je usmerjen v prihodnost, tja teče naše življenje, od nje pričakujemo še nedoseženo in neizpolnjeno, tako posamezniki kot družba. Vendar prihodnosti ni brez sedanjosti, tako kot sedanjosti ni brez preteklosti. In če hočemo razumeti naš čas, če bi radi videli, uganili, kaj nam bo prinesel jutrišnji dan, je prav, da se zazremo tudi v minule čase, pač ob upoštevanju davne, včasih zanemarjene resnice, da je "historia vitae magistra".

Upošteva je to staro učenost se bom ozrl v preteklost in moj pogled bo segel nekaj manj kot osemdeset let nazaj; za to priložnost se bom zazrl tja v leto 1925, ko sem po peripetijah prve svetovne vojne in ustanovitvi nove države južnih Slovanov, dogodkih, ki so se dokaj globoko in ostro zarisali v moj spomin, prestopil prag ptujske gimnazije. Prehod ni bil prav nič lahek, čeprav sem ga opravil kot odličen učenec osnovne šole, kjer nas je v zaključnem razredu oblikoval učitelj Jančič, nepozabno vzorni in prizadevni pedagog, oče ugledne slavistke, najprej dijakinja, nato prijateljica naše šole in prezgodaj preminule poklicne kolegice Jovite Podgornikove. Opravljanje sprejemnega izpita ne zbledi v mojem spominu, saj sem imel težave z veroukom, ki je bil zame zahteven izpitni predmet.

V čas prestopa iz osnovne šole v srednjo sodijo tudi napeti in razburljivi dogodki v tem mestu, ker so imeli Nemci še vedno močne, predvsem gospodarske postojanke, medtem ko se je mlado slovensko meščanstvo šele začelo uveljavljati. Nič čudnega torej, da je prihajalo do napetosti in demonstracij, ki se jih je ob krepki podpori zelo dejavnih sokolov udeleževala tudi šolska mladina.

Prav tedaj smo v tej šoli postavili prvi mejnik, kajti dotlej jo je obeleževal pečat avstroogrškega šolstva. Preusmeriti smo se morali in prilagoditi naše šole razmeram, ki nam jih je postopoma narekoval in vsiljeval "jug": grščina v tretjem razredu gimnazije je bila ukinjena, latinščina pomaknjena v peti razred, kar je bil tudi povod za odhod velikega mojstra klasike, profesorja Antona Sovreta. Gimnazija se je po letu 1925 prelevila v realno gimnazijo.

Ne bo odveč, če za takratne šolske razmere v našem mestu omenim še neko posebnost. Že osnovni šoli za fante sta bili ločeni na mestno, prej nemško, in okoliško ali slovensko šolo. Medtem ko so prvo obiskovali sinovi "mestjanov", kakor smo takrat imenovali meščane, so imeli kmečki otroci iz okolice svojo šolo, za katero je bilo značilno, da so bili fantje višjih razredov oproščeni pouka v obdobju povečanih in zahtevnejših kmečkih del.

Ta delitev je veljala takrat tudi v gimnaziji, ki jo je obiskovalo le malo deklet: "mestjani" so bili razvrščeni v oddelek a, okoliščani, v glavnem kmečki sinovi, pa v oddelek b, kamor so dodelili tudi mene, gostilničarjevega sina iz Budine, ki takrat še ni bila del mesta. Tako smo bili torej ločeni, vendar se, razen malenkostnih razhajanj, ne spomi-

njam, da bi bili "bejevcji" zapostavljeni. Selekcija je bila izredno ostra, kakšna in kolikšna je bila, zgovorno pričajo predvojna izvestja. Le malokateremu dijaku se je posrečilo, da se je temu izboru odtegnil ali izmuznil, tako da smo bili v šestem razredu že vsi združeni v en sam razred, in to stanje je ostalo nespremenjeno do mature.

O spremembah, razvoju in o dogodkih na tej ustanovi je na voljo mnogo gradiva za vse tiste, ki jih utrip prosvetnega življenja zanima. Lahko ga odkrivajo v številnih prispevkih, objavljenih v šolskih izvestjih in še kje. Za starejše obdobje naj opozorim le na jubilejno obletnico ob šestdesetletnici Gimnazije. Prav gotovo tam še ni vsega, marsikaj se da najti v arhivih šole in mesta Ptuja, vendar ni moj namen, da bi znova obdeloval in prikazoval že zapisano in nekajkrat pojasnjeno. Naj mi bo dovoljena samo ena opomba, ki sem jo našel zabeleženo: stara in doslej še neuslišana je želja, da bi po toliko desetletjih bolj ali manj samostojne domovine dobili celoten prikaz razvoja gimnazij in drugih srednjih šol na Slovenskem. To bi bila hvalavredna naloga (ali opravilo) za naše šolnike, ki jim je pri srcu razkrivanje preteklosti.

Proti koncu dvajsetih let je prišlo na šoli do dokajšnih sprememb. Najprej so izselili iz kletnih prostorov arheološki oddelek ptujskega muzeja. Prazne kleti so postale pravi raj za razposojene nižješolce, ki so tu, sredi oblakov prahu, prirejali v daljših odmorih svoje "viteške" igre in pogosto prešerni in veseli preslišali klic zvonca ter zamujali pouk.

Dotok učencev iz mesta in podeželja je z leti naraščal. Prej so bile učilnice stalne. Vratne nadoknice so bile iz prosojnega, mlečnega stekla z dobro vidnimi črnimi napisi: prima, secunda, tertia in tako naprej do octave. Že prvošolec je torej vnaprej spoznal vse učilnice, ki jih bo v osemletnem šolanju obiskoval in v njih domoval. Zaradi naraščanja števila dijakov si je morala gimnazija izposoditi nekaj učilnic za nižje razrede tudi v današnji Mladiki in sosednjem Dijaškem domu. Pomanjkanje prostorov je bilo povod za dozidavo novih učilnic in prostorov v stari zgradbi, tako da je naša šola proti koncu desetletja pridobila tri učilnice v pritličju in še tri v prvem nadstropju južnega trakta.

Na pragu tridesetih let, ko je v državi zavladala diktatura, je tudi ptujsko gimnazijo oplazil nevarni val ukinitve, bodisi celih šol bodisi njenih višjih razredov. Ptujskim občinskim možem se je s poimenovanjem šole v Gimnazijo kraljeviča Andreja posrečilo izogniti tej nevarnosti in ohraniti njeno celovitost. Vendar je ostri veter prinesel poleg doliva dijakov zaradi ukinjenih gimnazij, predvsem murskosoboške, tudi druge spremembe. To so bili odpusti iz službe in premostitve, tudi na jug, pa nastavitve novih, mladih učnih moči. Obenem z njimi je zavel v mladem rodu na šoli nov duh, nova miselnost, ki sta se razvijala in širila vse desetletje do za nas velike, odločujoče in odrešilne vojne.

Naj mi bo dovoljeno na tem mestu ponoviti dobro znane in mnogokrat zabeležene podatke, da so namreč na tej šoli poučevali in delovali mnogi odlični profesorji, med njimi tudi javni delavci, denimo: A. Sovre, F. Alič, dr. J. Komljanec, dr. Hubert Pehani, I. Molinaro, O. Sajovic, dr. Fr. Žgeč, dr. M. Boršnik, Fr. Onič, A. Ingolič, Fr. Stiplovšek. Bodi dovolj naštevanja, čeprav je bilo uglednih pedagogov še več. V tem ambientu je doraščal in se oblikoval krog mladih revolucionarjev, kot so bratje Škerlak, I. Potrč, D. Kveder, I. Bratko, bratje Vošnjak in številni drugi. To je čas živahne gledališke dejavnosti, dijaškega lista Rast, predavanj z vročimi, odmevnimi debatami in še marsičesa.

Moja preselitev pred maturo v Maribor mi je odkrila nov svet. Medtem ko se je ptujska dijaška mladina ogrevala za jasen svetovni nazor, si ostrila poglede na življenje in se že tudi deloma javno in ne brez zlih posledic angažirala, se je rod mariborskih dijakov

tistega časa še radoval meščanske ali malomeščanske razigranosti in radoživosti. Ni moč pozabiti tedanjega mariborskega "ezeleka", ki še zdaj na svojstven način odmeva po časopisju, pa promeniranja mimo Astorije, ki je bilo večer za večerom prijetno doživetje.

Druga svetovna vojna, ki je prinesla toliko trpljenja in razočaranj, se je za naš narod vendarle končala srečno, z osvoboditvijo. Toda kaj kmalu so nas doleteli novi udarci. Prvega resnejšega sem začutil službojoč v prekmurski Lendavi, ko sem izvedel za ukinitev samostojne slovenske vojske, ponosa in garanta narodove samobitnosti, njeno vključitev v JLA, skupno jugoslovansko vojsko, in zlitje z njo.

Naslonitev na mogočnega vzhodnega zaščitnika in pokrovitelja je kaj kmalu rodila sardove: najprej v šolskem letu 1947/48 redukcijo srednješolskega izobraževanja z osem na sedem let, in sicer tako, da je bilo izobraževanje na nižji srednji šoli skrajšano od štirih let na tri leta. Ta redukcija je trajala tri leta. Po premoru je nekaj let kasneje bil na vrsti že naslednji reorganizacijski, ali bolje, reformacijski ukrep, s katerim so bile leta 1958 nižje srednje šole ukinjene oziroma združene z osnovno šolo v obvezno osemletko (4+4 leta). Tako je torej dotedanja osemletna gimnazija postala štiriletna šola, kakršna je še danes in utegne ostati še naprej.

Šolstvo mora in tudi želi stopati v korak z razvijajočim se življenjem in se nenehno posodabljati. Vendar ne gre prezreti dejstva, da staro ni vselej tudi slabo ali celo zanič. Dobra jedra je treba hraniti in čuvati. Pogosto mi prihaja na misel lastno doživetje in izkušnja: klasične gimnazije, ki smo se jih veselo znebili ali jih zelo omejili, so pošiljale na študij ali v življenje abituriente, ki so bili, upoštevajoč pri učenju prastaro koristno pravilo "non multa, sed multum", kos marsičemu bolj kot realci, med drugim tudi tehniki, in so se v življenju izkazali kot strokovnjaki. Kadar se domislim teh nasprotij in naziranj, že slišim očitke, češ to so zastarela pojmovanja, ki jih je današnji čas presegel.

Ob svoji vrnitvi na Ptuj v začetku petdesetih let, po dvajsetletni odsotnosti, tokrat v vlogi učitelja, sem bil precej časa bolj ali manj pripraven in uporabljen za marsikateri predmet, česar se nisem branil, to je samo popestrilo in poživljalo moje delo. Različne šole in tečaji so se vrstili, učiteljski zbor je bil številen in pester. Takšna je bila podoba šole vse do že omenjenega prelomnega leta 1958, ki prinese z redukcijo na štiriletno gimnazijo velike personalne spremembe: s premestitvami na druge šole se je gimnazijska zbornica zelo razredčila. Vendar je delo teklo v glavnem po utirjenih kolesnicah. Ustvarjenih je bilo nekaj prostorskih in kadrovskih pogojev za izboljšanje kakovosti izobraževanja in za prgišče selektivnosti.

Skoraj sočasno se je zgodilo nekaj nepričakovanega: iz rok ravnatelja Vladimirja Bračiča sem prevzel vodstvo šole. Predaja je bila v znamenju obojestranskega zaupanja opravljena brez dolgotrajne in zamudne inventure s prijateljskim stiskom rok in voščili ter dobrimi željami za uspešno delo pri vodenju šole. Kmalu po tej spremembi so se z letom 1962 ob postopnem uvajanju občasno dvome vzbujajočega usmerjenega izobraževanja začela dolgotrajna in zahtevna opravila za verifikacijo šole, ki se nam jo je z zahtevnimi finančnimi vlaganji in ob odrekanih posrečilo doseči.

Vsem tem resničnim ali navideznim izboljšavam navkljub pa izbirnost še naprej slabi in se umika egalitarizmu, temu skoraj dvesto let staremu gibanju komunističnih utopistov, imenovanemu tudi babuvizem po Francozu Babeufu, začetniku tega naziranja in gibanja. Selekcija namreč vodi v elitizem in nasprotuje egalitarizmu. Prisilno izenače-

vanje v življenju nasploh, še posebej v šoli, in preprečevanje izbora po uspehu me motita. Sam sem se vselej upiral družbenemu elitizmu, torej uveljavljanju po položaju: iz bogatega, družbeno vodilnega okolja ali stanu z močnim političnim ali premoženjskim zaledjem se povzpeti za stopnjo, dve više od drugih.

Moj elitizem je bil in je drugačne sorte: nadarjeni, z znanjem obogateni in prizadevni se naj uveljavljajo in dvigajo na vodilne položaje v gospodarstvu, znanosti, kulturi in, če hočete, politiki. Želja po takem elitizmu je bila v meni vedno prisotna, vendar je okolje neredko dajalo prednost izenačevanju, egalitarizmu, kar je v meni, kot rečeno, rojevalo odklanjanje. Naj mi bo dovoljen kratek, na videz kontradiktoren, razmislek o tem.

Da imamo udje človeškega rodu mnogo skupnega, kar nas na neki način enači, izenačuje, povezuje v realno entiteto, bivanjsko danost, o tem dvomi malokdo. Se pa ljudje med seboj tudi razlikujemo, kar najbrž prav tako ni sporno. Gre za zlivanje dveh nasprotij: enakosti in različnosti. Kadar imamo v mislih drugi pol, se ne omejujemo zgolj na telesne posebnosti, ki so lahko dokaj markantne, bolj pozorni smo na druga svojstva posameznikov, denimo: bistrost, nadarjenost, spominske zmogljivosti, hitrost, gibčnost, pravilnost in logičnost razmišljanja, tempo reagiranja, ukrepanja in delovanja, nagnjenje k delavnosti. Nizu teh svojstev ni videti kraja, vsa pa se v individuumu zlivajo in določajo osebnost, ki je kljub podobnostim med ljudmi enkratna, posameznikovo osebnost oblikujoča. Pri tem ne gre prezreti, da si je moč izoblikovati ali dopolniti mnoge lastnosti, sposobnosti z vzgojo, pa tudi s primernim treningom in vztrajno vajo. Zavoljo takih danosti je egaliteta zelo relativna in omejena, je predvsem svetovnonazorska ali, še bolje, politična kategorija.

Zakorakali smo v novi čas, novo obdobje konkurence in tekmovanja, kjer je selekcija zelo poudarjena, pogosto pretirana in kruta in dobiva tu pa tam že nevarne oblike, ki povsem izničujejo egalitarizem in s tem neusmiljeno tepejo prešibke, premalo odporne. Tem skrajnostim se je kajpak tudi potrebno upirati in slabotne zaščititi, čeprav z egalitarizmom. Svojevrsten, čuden kompromis, toda neizogiben.

Kljub prepletanju teh dveh skrajnosti je vendarle potrebno zdravi selekciji dajati prednost, kar vodi v prepotrebni elitizem, ki je pogoj za napredek.

Prehod v sedemdeseta leta je prinesel marsikaj novega. Kadrovske premike so bili kar veliki: starejši profesorji so polagoma odhajali in prepuščali svoja mesta mlajšim. Z njihovi prihodom se dotlej še več ali manj veljavna strogost v razrednem delu vsaj začasno umika milejšemu režimu, opaziti je mladostno svežino in uvajanje domiselnih oblik pedagoškega dela.

Vsi napori za zgraditev novega, modernega gimnazijskega poslopja, ustrežajočega veljavnim sodobnim normam učnovzgojnega dela, so bili zaman in izničeni zavoljo oponiranja z raznih strani, čeprav je bilo izbranih nekaj primernih novih lokacij in so projektivni biro ter gradbena podjetja v našem mestu kazala veliko zanimanje za posodobitev gimnazije.

Med ta dogajanja sodi tudi prizadevanje za uresničitev usmerjenega izobraževanja, ki je vodilo in privedlo do tesnega povezovanja vseh ptujskih srednjih šol. Čeprav sta nas taka usmeritev in preobrazba navdajala z radovednostjo, pa tudi z dvomi v uspešnost bodočega zlitega srednješolskega sistema, smo se morali sprijazniti z občeveljavnimi družbenopedagoškimi silnicami. Ta razvoj je pripeljal do oblikovanja srednješolskega centra, ki je dobil z njegovo uresnitvijo tudi svoje nove prostore. Vendar polajaj, ki je

nastal s povezovanjem in delnim zlivanjem različnih šol, marsikoga ne zadovoljuje. Sam še vedno zagovarjam trdno prepričanje, ki nasprotuje takemu izenačevanju, rečimo mu tudi tukaj egalitarizem. Ne gre namreč dvomiti, da mora imeti vsaka šola svoj značaj, rekel bi celo osebnost, ki jo je potrebno negovati, s tem vzpodbujati plemenito tekmovanje, razvijati ter tako pestriti ne le šolski organizem, marveč z njegovim posredovanjem tudi ustroj družbe in njeno življenje. Vsaka šola mora biti organizem zase s svojimi prostori, s svojim učiteljskim zborom, z njej lastnim ustrojem in notranjim življenjem.

Pa sem nekako pri kraju, kajti preselitve v ugledno novo šolsko stavbo mi ni bilo dano dočakati z aktivnim delom. Z rošado in menjavo na vodilnem mestu šole se je že mudilo, čeprav še nisem dopolnil delovnega staža. Veseli me pa staro spoznanje, da se življenje nikoli in nikjer ne ustavi, da teži vedno k novemu, četudi še neznanemu. Obrise tega, za zdaj samo slutenega, lahko zaznamo nekje na obzorju, potrjuje pa ta bližajoči se razvojni korak vztrajno razpravljanje med ljudmi in številna v upoštevanih javnih medijih objavljena strokovna mnenja in razglabljanja.

JELKA KOKOL, JANJA ŠTERBAL

GIMNAZIJA V PTUJU OD LETA 1981 DO LETA 1994

USMERITVE IN PROGRAMI ŠOLE OD LETA 1981 DO LETA 1994

Zaradi prostorske utesnjenosti in vse večjega vpisa mladih v srednje šole smo Ptujčani dobili leta 1979 nov srednješolski center, kamor so se v jeseni istega leta preselile vse srednje šole ptujske občine. Sčasoma se je šolski prostor razširil na šolske delavnice za praktični pouk in na večnamenski športni objekt.

Svoj prostor v novi stavbi je našla tudi gimnazija. Od preselitve iz Prešernove ulice v srednješolski center in do aprila 1991 je šola nosila različne nazive ali pa je bila združena z nekaterimi drugimi usmeritvami. V članku je prikazan razvoj šole od šolskega leta 1981/ 82 do 1993/ 94.

Šolsko leto 1981/82

CSUI Ptuj

TOZD Gimnazija splošne in pedagoške smeri Dušana Kvedra Ptuj, ravnateljica Meta Puklavac

Izvajajo se programi:

družboslovna usmeritev

— 5 oddelkov, 147 učencev

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 2 oddelka, 58 učencev

— VIP upravno-administrativna dejavnost — 3 oddelki, 89 učencev

zdravstvena usmeritev

— VIP zdravstveno varstvo (dislocirani oddelki Zdravstvene šole Juga Polaka Maribor

— tudi v naslednjih šolskih letih).

Izobraževanje se nadaljuje v:

gimnaziji splošne smeri — 9 oddelkov, 285 učencev

gimnaziji pedagoške smeri — 9 oddelkov, 213 učencev

zdravstveno varstvo — 4 oddelki, 128 učencev

Šolsko leto 1982/83

SŠC Ptuj

TOZD Srednja družboslovna šola Dušana Kvedra Ptuj, ravnateljica Jožica Korpar

Izvajajo se programi:

družboslovna usmeritev

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 5 oddelkov, 136 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 5 oddelkov, 142 učencev

zdravstvena usmeritev

VIP zdravstveno varstvo — 3 oddelki, 101 učenec.

V tej usmeritvi je en oddelek v 2. letniku v smeri zdravstveni tehnik in v 3. in 4. letniku, ker v šol. letu 1981/82 ob spremembi mreže šol ni bilo več vpisa.

Izobraževanje se nadaljuje v :

gimnaziji splošne smeri — 6 oddelkov, 189 učencev

gimnaziji pedagoške smeri — 7 oddelkov, 136 učencev

Šolsko leto 1983/84

SŠC Ptuj

TOZD Srednja družboslovna šola Dušana Kvedra Ptuj, ravnateljica Melani Centrih

Izvajajo se programi:

družboslovna usmeritev

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 7 oddelkov, 199 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 7 oddelkov, 181 učencev

zdravstvena usmeritev

— VIP zdravstveno varstvo — 2 oddelka (3. in 4. letnik), 67 učencev

elektrotehniška usmeritev

— 2 dislocirana oddelka Srednje šole za elektrotehniško in računalniško usmeritev
Maribor, 65 učencev

Izobraževanje se nadaljuje v:

gimnaziji splošne smeri — 3 oddelki, 93 učencev

gimnaziji pedagoške smeri — 4 oddelki, 79 učencev

Šolsko leto 1984/85

SŠC Ptuj

TOZD Srednja družboslovna šola Dušana Kvedra Ptuj, ravnateljica Melani Centrih

Izvajajo se programi:

družboslovna usmeritev

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 9 oddelkov, 241 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 7 oddelkov, 167 učencev

zdravstvena usmeritev

— VIP zdravstveno varstvo — 1 oddelek, 34 učencev

elektrotehniška usmeritev

— 2 dislocirana oddelka Srednje šole za elektrotehniško in računalniško usmeritev
Maribor, 65 učencev

Šolsko leto 1985/86

SŠC Dušana Kvedra Ptuj

TOZD Srednja družboslovna, ekonomska in naravoslovno-matematična

šola Jože Lacko, ravnatelj Avgust Kokol, pomočnica ravnatelja Jožica Korpar

Izvajajo se programi:

družboslovna enota (vodja Jožica Korpar)

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 9 oddelkov, 253 učencev

— VIP naravoslovno-matematična dejavnost — 2 oddelka, 72 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 5 oddelkov, 130 učencev

— VIP elektro-energetika — 2 oddelka, 60 učencev

ekonomska enota

— VIP poslovno-finančna dejavnost — 10 oddelkov, 331 učencev

— VIP trgovinska dejavnost — 5 oddelkov, 132 učencev

Šolsko leto 1986/87

SŠC Dušana Kvedra Ptuj

TOZD Srednja družboslovna, ekonomska in naravoslovno-matematična šola Jože Lacko, ravnatelj Avgust Kokol, pomočnica Jožica Korpar

Izvajajo se programi:

družboslovna enota

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 8 oddelkov, 231 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 4 oddelki, 118 učencev

— VIP naravoslovno-matematična tehnologija — 5 oddelkov, 152 učencev

ekonomska enota

— VIP poslovno-finančno dejavnost -11 oddelkov, 354 učencev

— VIP trgovinska dejavnost — 4 oddelki, 113 učencev

— VIP elektro-energetika — 3 oddelki, 90 učencev

Šolsko leto 1987/88

SŠC Dušana Kvedra Ptuj

TOZD Srednja družboslovna, ekonomska in naravoslovno-matematična šola Jože Lacko, ravnatelj Avgust Kokol, pomočnica Jožica Korpar

Izvajajo se programi:

družboslovna enota

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 8 oddelkov, 225 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 4 oddelki, 110 učencev

— VIP naravoslovno-matematična dejavnost — 7 oddelkov, 198 učencev

ekonomska enota

— VIP poslovno-finančna dejavnost -12 oddelkov, 396 učencev

— VIP trgovinska dejavnost — 4 oddelki, 123 učencev

Šolsko leto 1988/89

SŠC Dušana Kvedra Ptuj

TOZD Srednja družboslovna, ekonomska in naravoslovno-matematična šola Jože Lacko, ravnatelj Avgust Kokol, pomočnica Jožica Korpar

Izvajajo se programi:

družboslovna enota

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 6 oddelkov, 167 učencev

— VIP družboslovno-kulturna dejavnost — 2 oddelka, 69 učencev

— VIP naravoslovno-matematična dejavnost — 9 oddelkov, 265 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 9 oddelkov, 111 učencev

ekonomska enota

— VIP poslovno-finančna dejavnost -12 oddelkov, 398 učencev

— VIP trgovinska dejavnost — 5 oddelkov, 176 učencev

Po reorganizaciji SŠC 1. januarja 1989 nastane Naravoslovna in družboslovna šola Ptuj, v. d. ravnateljice Jožica Korpar

Šolsko leto 1989/90

SŠC Dušana Kvedra Ptuj

Naravoslovna in družboslovna šola Ptuj, ravnateljica Jožica Korpar

Programi:

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 4 oddelki, 106 učencev

— VIP družboslovno-kulturna dejavnost — 4 oddelki, 130 učencev

— VIP naravoslovno-matematična dejavnost — 9 oddelkov, 261 učencev

— VIP administrativna dejavnost — 4 oddelki, 118 učencev

Šolsko leto 1990/91

1. aprila 1991 se šola preimenuje:

SŠC Ptuj, Gimnazija Ptuj, v. d. ravnatelja Marjan Gojkovič

Na novo se v prvem letniku izvaja splošno-izobraževalni program gimnazije (5 oddelkov, 150 učencev).

Izobraževanje se nadaljuje v:

— VIP družboslovno-kulturna dejavnost — 2 oddelka, 62 učencev

— VIP družboslovno-jezikovna dejavnost — 4 oddelki, 123 učencev

— VIP naravoslovno-matematična dejavnost — 6 oddelkov, 181 učencev

— VIP administrativna dejavnost se izvaja v ekonomski šoli

Šolsko leto 1991/92

SŠC Ptuj, Gimnazija, ravnateljica Meta Puklavc

Programi:

— VIP gimnazija — 10 oddelkov, 299 učencev

— VIP družboslovno-kulturna dejavnost — 4 oddelki, 128 učencev

— VIP naravoslovno-matematična dejavnost — 4 oddelki, 113 učencev

Šolsko leto 1992/93

SŠC Ptuj, Gimnazija, ravnateljica Meta Puklavc

Programi:

— VIP gimnazija — 16 oddelkov, 457 učencev

— VIP družboslovno-kulturna dejavnost — 2 oddelka, 62 učencev

— VIP naravoslovno-matematična dejavnost — 2 oddelka, 49 učencev

Šolsko leto 1993/94

SŠC Ptuj, Gimnazija, ravnateljica Meta Puklavc

— VIP gimnazija — 21 oddelkov, 584 učencev (podatki ob začetku šolskega leta)

Preglednica 1: število oddelkov in učencev, ki so v letih od 1981 do 1989 obiskovali našo šolo

Šolsko leto	Število učencev		Število oddelkov	
1981/82	556	772	20	27
1982/83	461	704	18	26
1983/84	371	684	14	25
1984/85	241	507	9	19
1985/86	325	515	11	18
1986/87	383	591	13	20
1987/88	423	533	15	19
1988/89	501	612	17	21
1989/90	497	615	17	21
1990/91	516	516	17	17
1991/92	540	540	18	18
1992/93	568	568	20	20
1993/94	584	584	21	21
1994/95	5966*	7741**		

*upoštevani programi: družboslovni, jezikovni, kulturni, naravoslovno-matematični, pedagoški, splošni, gimnazijski

** upoštevani vsi programi, ki so navedeni za posamezna šolska leta

Po zakonu o usmerjenem izobraževanju je bilo za učence prvih letnikov (1981/82) predpisano proizvodno delo, v višjih letnikih pa delovna praksa (družboslovna usmeritev). V prvem letniku izobraževanja so se učenci seznanili s kmetijsko proizvodnjo. V naslednjih šolskih letih oziroma v višjih letnikih pa so bile upoštevane želje in sposobnosti učencev, v kolikor je bilo to seveda mogoče. Tako so družboslovci delovno prakso opravljali na sodišču, v arhivu, knjižnici, socialnem skrbstvu...¹ Novi šolski zakon je omogočil, da so na redovalnih konferencah sodelovali in posredovali mnenja in pobude o učno-vzgojnem delu tudi starši.

Iz preglednice o vzgojno-izobraževalnih programih lahko zasledimo, da sta se v okviru Srednje družboslovne šole (1983/84) oblikovala dva dislocirana oddelka Srednje elektrotehnične in računalniške šole Maribor, in sicer oddelek IV. zahtevnostne stopnje elektrikar-energetik in oddelek V. zahtevnostne stopnje elektrotehnik-energetik. Letos (šolsko leto 1993/94) so učenci elektro usmeritve vključeni v učno-vzgojni proces v Tehniški elektro in strojni šoli ter Poklicni elektro in strojni šoli.

SŠC Ptuj si je skupaj z občinskimi političnimi organizacijami in z združenim delom še naprej prizadeval, da bi pridobil čim več programov. Po dolgih in mučnih prizadevanjih je Ptuj končno dobil naravoslovno-matematično usmeritev (1985/86).

Zakaj je bila ta pridobitev tako pomembna? Preprosto zato, ker so imeli učenci le eno možnost — izobraževati se v Mariboru ali v katerem drugem kraju. To pa bi bilo

povezano s precejšnjimi stroški in vse manj bi bilo tistih otrok, ki bi svojo željo po znanju lahko uresničili izven ptujske občine.²

Meseca aprila 1989 se je ob poslušanju dobro pripravljenega kulturnega programa ob dnevu SŠC Dušana Kvedra in hkrati ob 120-letnici ptujske gimnazije verjetno marsikomu stožilo po "stari šoli s Prešernove ulice". Zakaj? Čas je prinesel svoje, stare gimnazije ni bilo več, čeprav je predvsem razmišljanje o uvajanju mednarodne mature spet aktualiziralo dobršen del njenih lastnosti.³ Prepočasno vračanje gimnazije v slovenski šolski prostor je pomenilo tudi to, da so prevzele vlogo splošnoizobraževalne srednje šole, torej pripravljalnice za študij na univerzi, druge srednje šole, ki pa niso bile zasnovane s takšnim namenom. Ob jubileju gimnazije, ki jo je skozi zgodovino obiskovalo lepo število uglednih Slovencev, je bila pripravljena razstava o njenem razvoju.⁴

V šolskem letu 1989/90 je Srednja naravoslovna in družboslovna šola uvedla v svoje delo eksperimenta: dve redovalni obdobji in napovedano ustno spraševanje.

Ena osrednjih novosti srednjega izobraževanja v šolskem letu 1990/91 je gotovo bila uvedba splošnoizobraževalnega programa — gimnazije. Program je bil namenjen tistim učencem, ki nameravajo nadaljevati študij na višjih in visokih šolah, ki so intelektualno in osebnostno dovolj razviti, da bodo brez posebnih težav zmogli razumeti učno snov na abstraktni ravni, in ki so že dovolj motivirani za dolgotrajno ter umsko naporno delo. Pretežni del programa je namenjen pridobivanju splošnoizobraževalnega znanja, del programa (15 — 20%) pa je izbiran v skladu z interesi učencev ter kadrovskimi in materialnimi možnostmi šole.⁵

Druga novost, bolj rečeno težava, je bila ta, da so učitelji pričeli vedno glasneje razmišljati o svojem mestu v družbi. V stavki, 15. in 16. aprila 1991 so učitelji srednjih šol zahtevali uskladitev osebnih dohodkov z osebni dohodki v gospodarstvu, pokrivanje dejanskih materialnih stroškov, določitev in upoštevanje rokov za sprejetje zakonodaje na področju izobraževanja.⁶ Na SŠC (od junija 1991 javni zavod) so poleg razgovorov o naštetih zahtevah potekale aktivnosti za reorganizacijo centra. Ali bodo šole samostojne, ali bo gimnazija našla prostor izven centra? Omenjena vprašanja še do danes niso v celoti rešena, zato ni pričakovati, da bo učitelj v prihodnje tiho prenašal nove in nove obveznosti.

Gimnazija je v šolskem letu 1993/94 vključena v projekt Mediateka, kar pomeni, da se vključuje v pedagoški proces razvoja avdiovizualnega studia, knjižnice in računalniškega centra, pri čemer je SŠC nosilec razvoja tega procesa v Sloveniji. S knjižnico pa že dalj časa sodeluje v projektu Šolnica.

Konec septembra 1993 so se ptujski maturanti, ki se bližajo osemdesetim letom, udeležili šestdesetletnice mature. Srečali so se Karel Andrič, Ivan Bratko, Bogomil Breznik, Rudolf Čeh, Branko Šalamun. Pozdravila jih je tudi vdova Ivana Potrča, Branka Jurca, ki je dejala, da se je v družbi moževih gimnazijskih kolegov vedno dobro počutila. V razgovoru na svoji stari gimnaziji — zdaj OŠ Olge Meglič — so spregovorili o šolanju in dokazali, da jih razvoj šolstva v Sloveniji še vedno zanima. Podprli so prizadevanja sedanje gimnazije, da postane v prihodnje samostojna šola, tudi prostorsko ločena od sedanjega SŠC.⁷

PREGLED NEKATERIH AKTIVNOSTI UČENCEV GIMNAZIJE

Raziskovalna dejavnost

O dejavnostih mladih gimnazijcev na raziskovalnem področju se lahko izrazimo zelo pohvalno, saj se iz leta v leto vedno več učencev vključuje v gibanje Znanost mladini.

Že v letih 1979/80 so učenci raziskovali, vendar so izstopale teme iz biologije, kemije, medtem ko nalog z družboslovnega področja ni bilo. Prevladovala so teoretične teme. Učenci so prebirali literaturo, jo potem smiselno povezovali v nalogo, manj je bilo eksperimentalnega dela. Značilno je tudi bilo, da si niso izbirali ekoloških tem, pa tudi možnosti izbire zunanjih mentorjev niso imeli.

Najbolj organizirano se je pristopilo k raziskovalni dejavnosti šele v šol. l. 1987/88. Učenci so dobili tudi možnost predstavitve svojega dela. Da bi še bolj spodbudili raziskovalno delo, bi bilo verjetno nujno urediti status učenca in učitelja raziskovalca ter dobiti več spodbud iz gospodarstva. Čas bo pokazal svoje in odgovoril na vprašanja prispevka v Tedniku z naslovom Amerike sicer ne odkrivamo, morda pa le!⁸

Omeniti velja, da so gimnazijci opravljali raziskovalne naloge tudi skupaj z učenci drugih usmeritev na SŠC — tako so npr. iskali vitamin C in proučevali njegovo obstojnost v jabolkah in kiviju. Učenke družboslovne in jezikovne usmeritve so se v omenjenem šolskem letu uvrstile na zvezno tekmovanje z nalogo Mnenje občanov ptujske občine o uporabi jedrske energije in njihov odnos do jedrskih elektrarn in prejele zlato medaljo gibanja Znanost mladini.⁹

Tudi seminarske naloge, ki so jih učenci opravljali kot četrto enoto na zaključnem izpitu, so bile zelo dobro pripravljene in bi jim mogoče lahko rekli "neuradne raziskovalne naloge", saj niso bile prijavljene za gibanje Znanost mladini.

Nekaj naslovov raziskovalnih in seminarских nalog:

— šolsko leto 1991/92:

Delovanje čistilne naprave na Ptuj, Določanje fenolov v odpadnih vodah, Onesnaževanje zraka v Ptuj, Odlagališče odpadkov po KS, Osnovni energetski procesi v mišicah, Kalitev rastlin, Kruh, Paličnjaki, Konstrukcija antene za sprejem meterološkega satelita, Vpliv TGA na razvoj Kidričevega, Preimenovanje ptujskih ulic in trgov, Ptuj na starih razglednicah, Odmev velike gospodarske krize na ptujskem območju, Kriminaliteta na ptujskem območju, OŠ s prilagojenim programom v Ptuj, Vloga igrač in igre v otrokovem razvoju, Odnos družbe do posameznika, okuženega z AIDS-om, Naše učne navade, Klošarji v Sloveniji, Kultura pitja, Motivacija v športu, Celjski grofje, Kako vodstvo družbe usmerja življenje ljudi.¹⁰

— šolsko leto 1992/93

Antični Rim, Način pokopa v rimskem Ptuj, Staro krščanstvo v antičnem Poetoviu, Iliri in Kelti na Ptuj, Pojav krajevnih imen v ptujski občini z arheološkega vidika, Pojav in poimenovanje naselij v ormoški občini, Kronika ptujskega gledališča 1960-1992, Tipi kmetijskih naselij v Halozah, Lukarji, Oprema gradu Borl, Glasbena subkultura v Ptuj, Alkoholizem, Mamila in mladina, Diabetes, Duševno prizadeti otroci in vedenje družbe do njih, Psihiatrična bolnišnica Ormož, Ženska v družbi — prostitucija, Ženska skozi

medije, Brezposelnost, Vpliv socialnega statusa na ukvarjanje s športom, Tekaška vzdržljivost, Ravnotežje minibio-sistema, Analiza hranljivih snovi v krmilih, Zdravilne rastline, Zelišča v bližnji okolici Ptuja, Kulinarika, Računalniško vodena vremenska postaja, Računalniško vodena vremenska hišica, Kompleksne spojine, Površinska zaščita kovin, Objektivno aplikativno ogrodje, Sove na ptujskem območju, Narečja, Idiomi nem. j. — slov. j. — primerjava, Proza Erne Meško, Božidar Raič, Anton Ogorelec.¹¹

Vsebinsko večine nalog je možno spoznati v šolski knjižnici, kjer hranijo po en izvod.

Naravoslovne dejavnosti

Pomembne aktivnosti učencev na naravoslovnem področju sodijo vsekakor v okvir raziskovalne dejavnosti in seminarskih nalog (biologija, fizika, kemija, matematika). Toda učenci niso posvečali pozornosti samo tej aktivnosti, pač pa tudi zdravstvenemu področju. Spomladi 1988 je potekal kviz z naslovom Moj ponos — zobje za pet. Organizirali so ga ptujski zobozdravstveni delavci, na vprašanja pa so odgovarjali srednješolci iz šestih usmeritev. Najboljša sta bila tekmovalca iz družboslovne usmeritve.¹²

Maja 1989 je Ptujski klub za zdravo življenje praznoval prvi rojstni dan. Pobudo zanj so dali učenci iz razreda naravoslovcev. Pravila kluba so bila takšna, da ničesar niso prepovedovala, pač pa svetovala. Pomembno vodilo je bilo: "Vsak dan eno cigareto manj, zlahtna kapljica naj bo le za zdravje." Vabili so tudi v naravo in propagirali športne aktivnosti ter pozivali k zdravi prehrani. Iskali so torej nove vrednote, na katere ljudje pozabljajo. Ob ustreznih predavanjih in razstavah ter kvizih so zbudili veliko pozornosti. Škoda je le, da ta klub nima naslednika v novi generaciji.¹³

Računalništvo

Meseca novembra 1984 je bila v SŠC svečana otvoritev računalniškega centra. Takrat je računalnik pomenil pomembno, če ne kar revolucionarno pridobitev za učence usmerjenega izobraževanja. Misel ob tem dogodku: "Računalnik je zrcalo tistega, kar človek ustvari, da nam lahko služi in nas podpira v naših naporih le toliko, kolikor napora vложи človek sam. Človekov spomin je nezanesljiv sopotnik, prav računalnik pa je idealen spomin, prava baza podatkov."¹⁴

Danes ugotavljamo, da je uporaba računalnika za učence nepogrešljiva, saj so zelo pogosti oz. stalni obiskovalci računalniškega centra, kjer med drugim proučujejo nove programe, pišejo raziskovalne in seminarske naloge....

Družboslovne aktivnosti

Člani zgodovinsko-etnološkega krožka so maja 1984 pripravili razstavo etnoloških predmetov. Vendar zbiranje tovrstnih predmetov ni bila edina naloga. Ob raznih spominskih dnevih so tako kot člani krožka OZN pripravili referate oz. poročila za šolski radio, v ptujski občini zbrali podatke o življenju nekoč in danes in spoznavali kulturno-zgodovinske znamenitosti. Delo je potekalo pod vodstvom prof. Marije Meznarič.¹⁵

Tudi klub OZN je imel dolgoletno tradicijo. Zraven že omenjene aktivnosti so člani krožka oz. kluba ob pomembnih dogodkih risali na asfalt in plakate, na rednih teden-

skih sestankih so razpravljali o aktualnih dogodkih v svetu in pri nas ter se do njih opredeljevali. S tem je povezano tudi redno spremljanje novic v časnikih in časopisih, kar je še posebej koristilo udeležencem na kvizih. Aprila 1985 so npr. dekleta četrtega letnika družboslovne usmeritve dosegla drugo mesto v republiki, in sicer v znanju iz dveh tem — aktualni dogodki in mirovna gibanja. Člani kluba so sodelovali z drugimi klubi po Sloveniji in s tem popestrili svojo dejavnost. Njihov mentor je bil prof. Vlado Horvat.¹⁶

Pomemben uspeh — 1. mesto v Sloveniji (že drugič zapored) je meseca aprila 1988 beležilo 95 učencev (v zadnjih treh letih skupaj 269) SŠC, največ iz družboslovne in naravoslovne usmeritve. Pridobili so namreč zlate, srebrne in bronaste Gašparjeve bralne značke. Proučevali so zgodovinsko usodo slovenske Koroške. Enak uspeh so ponovili učenci omenjene usmeritve v naslednjem letu in dosegli 27 zlatih, 13 srebrnih in 45 bronastih značk. Tekmovanje se je nadaljevalo in zaključilo v šol. l. 1990/91. Mentorici nagrajenih učencev sta bili prof. Darinka Čretnik in prof. Marija Meznarič.¹⁷

Jezikovna dejavnost

Tujih jezikov so se učenci učili tudi v začetnih in nadaljevalnih krožkih in dosegali zelo dobre rezultate na raznih tekmovanjih, predstavah,...

a) Nemški jezik

Od leta 1988 do leta 1992 so se učenci udeleževali seminarjev v mednarodni izobraževalni ustanovi (Internationaler Arbeitskreis Sonnenberg). Ker so morali sami plačati vozovnice in ker so po letu 1992 postali potni stroški previsoki, se teh seminarjev ne udeležujejo več, pač pa zato od leta 1992 obiskujejo mednarodne poletne tabore v Nemčiji in Avstriji. Najpomembnejši tekmovalni dosežki učencev, ki jih je pripravljala prof. Emilija Mesojevec-Erlj, so:

1982 — 2. mesto na republiškem tekmovanju,

1983 — 2. mesto na republiškem tekmovanju in 11. mesto v državnem (jugoslovanskem) merilu,

1991 — 3. mesto na republiškem tekmovanju in 2. mesto na državnem (jugoslovanskem) tekmovanju,

1992 — 5. mesto na državnem slovenskem tekmovanju,

1993 — 8. mesto na državnem slovenskem tekmovanju.

Prof. Dobrinka Voršič Rajšp je s svojimi učenci leta 1986 dosegla na republiškem tekmovanju 9. mesto, leta 1989 pa 4. mesto.

b) Angleški jezik

Pod mentorstvom prof. Bojane Kolarič-Vlašič in prof. Alenke Ketiš so se učenci udeležili republiških tekmovanj: v šolskih letih 1984/85 (5. mesto), 1989/90 (okrog 30. mesta), 1991/92 (udeležba štirih učencev) in 1990/91 (udeležba enega učenca).

c.) Francoski jezik

Junija 1987 so učenci tretjega in četrtega letnika jezikovne usmeritve ljubiteljem gledališča in francoskega jezika pokazali, kako domač jim je nekoč tuji jezik in kako se znajdejo na odrskih deskah. Zaigrali so igro *Ples v spalni srajci* (*Un bal en robe de chambre*).¹⁸

Kratka vsebina: Slaba lastnost gospoda Vertgazona je skopuštvu. Ko ga njegova hči prosi za denar, da bi pomagala svojemu obubožanemu plesnemu učitelju, jo zavrne. Ne da bi oče vedel, hči povabi na ples vse njegove prijatelje. Ti se vabilu odzovejo, toda na njihovo veliko presenečenje morajo pred vrati plačati vstopnino. Presenečenje pa je še večje, ko jih gospod Vertgazon sprejme v spalni srajci.

Istega meseca in leta so člani krožka francoskega jezika, katerega mentorica je bila prof. Jasna Regent, zaigrali tudi igro *Boulingrinova* (*Les Boulingrin*). Gospod Des Rillettes pride na obisk k Boulingrinovima. Star prisklednik računa na prijetne zimske večere. Gostitelja ugotovita, kakšni so njegovi nameni. Želita si miru, nadležnega gosta je treba za vsako ceno odgnati.

Vendar to nista bili edini predstavi, zato poglejmo, kaj so člani krožka in mentorica pripravili v naslednjih sezonah. Aprila 1989 so se predstavili z igro *Zaročenec gospodične Violete* (*Le fiancé de Violette*). S porokami so vedno težave, še posebej, ko ne veš, s kom se boš poročil. Če pa še zgrešiš nadstropje njegovega/njenega stanovanja, je zmeda popolna. A včasih se tudi iz zapletenih stvari nekaj izcimi...

V gledališču je krožek maja 1990 predstavil Pariz z diapozitivi in s poezijo.

Meseca januarja 1991 se je 5 učencev jezikovnega razreda s prof. Jasno Regent udeležilo potovanja v département (okrožje) l' Hérault v okviru akcije Spoznajmo Francijo. Organizirali so ga Deželni svet (sedež v Montpellie-u), francoska ambasada v Beogradu in podprla občina Ptuj. Februarja so pripravili razstavo in predavanje o potovanju.

č.) Slovenski jezik

Vsako šolsko leto so se učenci udeležili tekmovanja za Cankarjevo priznanje. Prvi in drugi letniki so tekmovali na drugi stopnji, tretji in četrtri pa na tretji stopnji, in sicer na določeno temo v tistem letu. Pomembne uspehe so dosegli na regijskem nivoju, nekajkrat pa so bili uspešni tudi v republiškem vrhu.

Športne aktivnosti

Zdrav duh v zdravem telesu je misel starih Grkov. Iz vrst gimnazijcev je izšlo veliko občinskih, regijskih in republiških prvakov, ki so tako dokazali, da Ptuj premore mlade, nadarjene športnike, ki spoštujejo navedeno misel. Vse pa je zelo navdušila otvoritev telovadnice novembra 1985, ki je tako skrajšala pot k uram športne vzgoje, saj so se pred tem razgibavali na več mestih v Ptuj. Vsekakor je pomembno tudi sodelovanje z drugimi šolami v SŠC, kjer mladi merijo svoje moči in razvijajo športni duh. Veliko učencev je tudi aktivno vključenih v raznih ptujskih klubih, nekateri med njimi imajo zaradi precejšnje obremenitve status športnika.

Igrana in pisana beseda mladih

a.) Posebej zanimivo srečanje mladih gimnazijcev Slovenije je zadnja tri šolska leta Gimnazijada, kjer se predstavljajo mladi talenti z raznimi aktivnostmi: predstavami, razstavami, nastopi, glasili.... Sodelovanje ni obvezno, toda priporočljivo, prireditev tudi ni tekmovanje. Prvi dve Gimnazijadi sta bili v Velenju (leta 1992 in 1993); na drugi so naši učenci sodelovali z gledališko predstavo Pegam in Lambergar. Tretje kulturniško srečanje mladih je bilo letos v Mariboru, kjer so se dogovorili, da bo naslednja, četrta Gimnazijada na Ptuj.

b.) Mladi se lahko na omenjenem srečanju predstavijo z glasilom svoje šole. Pred uvedbo usmerjenega izobraževanja so na gimnaziji izhajala izvestja, v šol. l. 1984/85 pa je začelo izhajati glasilo učencev SŠC "Ptujski srednješolec", katerega uredniški odbor so sestavljali učenci prvih in četrth letnikov Srednje družboslovne šole.

Kot priloga Tednika so izšle leta 1992 tri številke Razokvirjene besede, literarnega lista gimnazijcev. Istega je začelo izhajati novo glasilo gimnazijcev — Prebliski. Do sedaj so izšle tri številke (tretja celo dvojna). Mentorica glasila je prof. Alenka Plohl. Nekaj uvodnih misli iz prve številke: "Vetrovi so zapihali, morje je butkalo ob skalo v daljavi, grmelo je, oblaki so se bojevali med seboj. Nekje, v nekem mestecu, v neki šoli, v neki učilnici, so se rodili. Ponovno v novi obleki stopili v javnost. Pustite jih k sebi, da vam zlezejo pod kožo in napolnijo dušo. Čutili jih boste, požirali boste besede in iz njih pili toplino čustev, ki so nastajala v mladem gimnazijcu neke strašne noči, ko so osvetlili sobo, šinili vanj, mu dali tisto, kar je želel — Prebliski ...

Pustite vrata odprta, naj bodo dobrodošli."¹⁹

OPOMBE

1. Tednik, 26. 5. 1983.
2. Tednik, 29. 5. 1986.
3. Tednik, 13. 4. 1989.
4. Večer, 10. 4. 1989.
5. Tednik, 15. 3. 1990.
6. Tednik, 18. 4. 1991.
7. Večer, 1. 10. 1993.
8. Tednik, 2. 6. 1988.
9. Tednik, 23. 6. 1988.
10. Zapisniki pedagoških in redovalnih konferenc 1991/92.
11. Zapisniki pedagoških in redovalnih konferenc 1992/93.
12. Tednik, 21. 4. 1988.
13. Večer, 29. 5. 1989.
14. Tednik, 15. 11. 1984, Večer, 10. 11. 1984.
15. Tednik, 31. 5. 1985.
16. Tednik, 25. 4. 1985.
17. Večer, 15. 4. 1988; Tednik, 21. 4. 1988.
18. Večer, 5. 6. 1987.
19. Prebliski, nov. 1992, št. 1, letnik 1.

SINOPSIS

Prikazani so vzgojno-izobraževalni programi, število oddelkov in učencev, najpomembnejši dogodki do ponovne uvedbe gimnazije in dosežki učencev na raziskovalnem, naravoslovnem, družboslovnem, jezikovnem in športnem področju ter šolska glasila.

SYNOPSIS

The article gives a list of educational programmes (curriculums), the number of classes and the number of students in them, the most important events up to the time when Gimnazija was re-established, and the achievements of the students of this school in the fields of science, sociology and languages as well as sport. It also deals with the school papers issued by students.

SYNOPSIS

Im Artikel werden die wichtigsten Ereignisse bis zum neueingeführten Gymnasium, Ausbildungsprogramme, Klassen- und Schülerzahl und Erfolge der Schüler an verschiedenen Wettbewerben dargestellt.

POVZETEK

Iz gradiva, ki je bilo na voljo za proučevanje, lahko ugotovimo, da so se učenci v obdobju 1981-1994 izobraževali v različnih programih (pedagoški, splošni, zdravstveni, administrativni, elektro, družboslovni, jezikovni, kulturni, naravoslovno-matematični, gimnazijski). Največ učencev je bilo iz ptujske občine, nekaj tudi iz sosednjih, npr. ormoške.

Šele v zadnjih šolskih letih se zopet vrača "stara" gimnazija, katere učenci dosegajo odlične rezultate. Zelo pestra je namreč raziskovalna dejavnost, tako z naravoslovnega kot družboslovnega področja, zlasti je široka paleta seminarskih nalog. V republiškem merilu so učenci tekmovali v okviru OZN, za Gašperjevo bralno značko, ves čas pa tekmujejo na jezikovnem (slovenski jezik in tuji jeziki), športnem in raziskovalnem področju.

Vprašanje časa je, ali si bo sedanja gimnazija zopet pridobila veljavo. Odgovor je nedvomno da, saj ob sedanjih aktivnostih učencev in pripravljenosti profesorskega zbora že dokazuje, da je uspešno prebrodila vse spremembe in stopa na pot kvalitetne šole.

SUMMARY

With reference to the materials at our disposal, it can be stated that between 1981 and 1994 the students of Gimnazija Ptuj were educated in conformity with various curriculums (the pedagogical — teacher training — curriculum, the secretarial curriculum, the medical curriculum, the electrical engineering curriculum, the curriculum for social studies and languages, the cultural studies curriculum, the natural sciences and mathematics curriculum, and the common curriculum of gimnazija). Most students were residents of Ptuj while some also came from the neighbouring communities.

In the last few years we have witnessed the return of the "old" Gimnazija with its students achieving excellent results. The students' research activities are manifold; they have carried out a large number of research projects in the field of social as well as natural sciences. Students of this school also participate successfully in various competitions (e.g. the UNO contest, the foreign languages and the Slovene language competitions, the sports contests, etc..)

There can be no doubt that the present Gimnazija Ptuj will regain the respect and the quality it once had. The current activities of the students as well as the teaching staff give proof that it has successfully overcome difficulties and is now on its way to become a quality secondary school.

ZUSAMMENFASSUNG

Aus dem zur Verfügung gestellten Material können wir feststellen, daß die Schüler in den Jahren zwischen 1981-1994 in verschiedenen Bildungsprogrammen ausgebildet wurden. Die meisten Schüler kommen aus der Gemeinde Ptuj, viele aus der Gemeinde Ormož und anderen Nachbargemeinden. Erst in den letzten Jahren kehrt wieder das "alte" Gymnasium zurück, dessen Schüler äußerst erfolgreich sind. Die Forschungsarbeit der Schüler ist vielfältig sowohl auf dem naturwissenschaftlichen als auch auf dem humanistischen Gebiet. Jedes Jahr werden zahlreiche Seminararbeiten verfasst. Die Schüler nehmen an verschiedenen staatlichen Wettbewerben teil (Literatur, Fremdsprachen, Sport, Forschung usw.).

Es ist nur eine Frage der Zeit, wann das Gymnasium wieder zur Geltung kommen wird. Die Tätigkeit der Schüler und die Bereitschaft des Lehrerkörpers beweist, daß alle Formänderungen der Schule erfolgreich besiegt worden sind und daß sich das Gymnasium schon auf dem Weg zur besten Schule befindet.

VPIS IN PREDMETNIKI MED 110- IN 125-LETNICO PTUJSKE GIMNAZIJE

"To delaj, kar te zanima,
le tako boš lahko srečen..."
N. N.

Ko sem razmišljala o tem, kaj se je zadnjih petnajst let v slovenski gimnaziji in v naši šoli najbolj burno spreminjalo, sem ugotovila, da sta to predmetnik in obseg vpisa.

Šola se je iz gimnazije spremenila v družboslovno, nato v družboslovno in naravoslovno šolo, imela dislocirane oddelke zdravstvene in elektrotehniške šole in končno je zopet postala gimnazija.

Tako kot so se spreminjali programi, sta se spreminjala tudi naziv šole in predmetnik — predpis o številu ur posameznih predmetov po letih izobraževanja.

Ptujski gimnaziji je ob vseh reformah v zgodovini grozilo zmanjšanje vpisnih mest, nekajkrat pa so razpravljali tudi o ukinitvi šole.

Tudi v zadnjih petnajstih letih so se pojavljala takšna razmišljanja. Proti koncu sedemdesetih let nam je grozilo, da nam Izobraževalna skupnost Slovenije ne bo dovolila vpisa v dodatni oddelek pedagoške gimnazije oziroma nam ne bo zagotovila finančnih sredstev zanj. Takoj smo sestavili seznam profesorjev, ki so bili pripravljeni poučevati oddelek brezplačno, samo da bi učencem zagotovili vpis. Namere, da bi poučevali brez plačila, nam ni bilo potrebno uresničiti, saj je že sama odločitev prepričala izvršilni odbor Izobraževalne skupnosti Slovenije, da se zavzemamo za interese mladih.

Profesorski zbor gimnazije je zelo tankočutno spremljal probleme mladih, ki po osnovni šoli niso imeli možnosti vpisa v zanje primerno srednjo šolo, in podpiral prizadevanja Srednješolskega centra, da bi na Ptuj omogočili izobraževanje v več srednješolskih programih.

Od leta 1981 se je šoli kar štirikrat zamenjal naziv, profesorski zbor pa je izobraževal in vzgajal gimnazijce, pedagoge, medicinske sestre, administratorje in upravne tehnike, električarje, družboslovce in naravoslovce.

Zaradi oddaljenih viharjih zgodovinskih dogodkov in razgibanih pretresov v bližnji preteklosti je gimnazija ves čas uresničevala svoje temeljno poslanstvo in prav zato jo lahko pojmujejo kot zibelko srednjih šol na Ptuj.

Leta 1976 si je gimnazija pridobila pravico vpisa v en dislocirani oddelek mariborske zdravstvene šole. Zagotovila ptujske bolnišnice, da bodo pomagali s strokovnjaki in z opremo, podpora občinske politike in pripravljenost proforskega zbora so prinesli še eno "srednješolsko zmago". Od zadnje, leta 1960, ko smo preselili en oddelek ekonomske šole iz Maribora, je preteklo že veliko let.

Zadovoljstvo, da se bodo naša dekleta šolala na ptujski šoli in se usposabljala v domači bolnišnici, se je razblinilo leta 1982, ko zaradi "šibkih kadrovskih potreb ptujskega zdravstva" nismo več smeli izobraževati medicinskih sester. Morda bo sedanje pomanjkanje sester zopet omogočilo tovrstno izobraževanje.

V usmerjenem izobraževanju, ki se je pričelo v letu 1981, gimnazije ni bilo. Dijaki, ki so nameravali študirati družboslovje, so se vpisovali v program družboslovne dejavnosti. Če so se odločali za študij tehnike in naravoslovja, pa so morali izbrati program naravoslovne dejavnosti. Nekatere slovenske gimnazije so se tako preoblikovale

v družboslovne šole, druge v naravoslovne šole; le-teh je bilo malo, saj se je vanje vpisovalo le 2,5% celotne vpisne generacije. Tako je lahko naša šola v šol. letu 1981/82 vpisala le 60 dijakov v družboslovno usmeritev. V štirih letih bi takšen obseg vpisa oblikoval šolo z 8 oddelki, 240 dijaki in s 15 profesorji.

S prenosom izobraževanja administratorov in upravnih tehnikov na gimnazijo smo uspeli obdržati gimnazijski kolektiv v celotni sestavi, saj sta oba programa povečala število ur splošnoizobraževalnih predmetov.

Visoka zavest nosilcev srednješolskega izobraževanja na Ptuj in nadpovprečen standard šolskega prostora in opreme (audio-vizualni studio, računalnik, telovadnica, knjižnica, zbirka učil) sta bila najmočnejša argumenta pri naših prizadevanjih za ohranitev in razvoj gimnazije in drugih srednjih šol.

Načrtovalci reforme izobraževanja so pričakovali, da bodo dijaki izbrali srednjo šolo, ki jih zanima, ne glede na njeno oddaljenost od doma. Le nekaj naravoslovnih šol v Sloveniji naj bi zagotovilo dovolj usposobljenih kandidatov za študij medicine, naravoslovja in tehnike. Za Ptujčane in Ormožane je bila najbližja naravoslovna šola v Mariboru, vendar se je prva tri leta iz teh dveh občin vpisovalo na naravoslovno šolo v Maribor skupaj letno le okrog 20 dijakov. Tudi v usmerjenem izobraževanju se je vse bolj potrjevala ugotovitev, da se učenci praviloma vpisujejo v šolo, ki je najbližja njihovem domu. Tudi spoznanje, da dijaki praviloma izberejo šolo, ki je po zahtevnostni stopnji podobna izobrazbeni ravni staršev, nas je vzpodbujalo k zahtevi po naravoslovnem izobraževanju na Ptuj.

V letu 1980 je imelo v ptujski občini 4,5% zaposlenih višje- in visokošolsko izobrazbo. Podatek za Slovenijo je bil veliko ugodnejši: 10,2%. Možnosti za izobraževanje mladih so se v Ptuj ob prehodu na usmerjeno izobraževanje bistveno zmanjšale, takratne gospodarske razmere pa so najbolj prizadele družine nižjega socialnega statusa in s tem omejele možnosti za izobraževanje predvsem učencem manj razvitih območij Haloz in Slovenskih goric.

Možnosti za nadaljevanje izobraževanja na VI. in VII. zahtevnostni stopnji so se zmanjšale na polovico, saj je bil pri nas vpis v programe s V. zahtevnostno stopnjo za 50% nižji kot leto pred reformo.

Z zbranimi podatki o nizkem deležu višje- in visokošolskih kadrov v ptujski in ormoški občini, z informacijo, da v ptujski občini kar 14% generacije po osnovni šoli ne nadaljuje izobraževanja, v Ormožu pa celo 25%, in na podlagi pripravljenosti naše šole, da bo izpolnila vse predpisane kadrovske in materialne pogoje, smo odločno zahtevali pravico do izobraževanja naravoslovcev na Ptuj. Potrebna so bila usklajevanja v mariborski regiji in v izobraževalni skupnosti Slovenije.

Vzporedno s prizadevanji za vpis v naravoslovje so potekala usklajevanja za vpis v dislocirano enoto mariborske elektrotehniške šole.

Razvoj elektrotehnike v Evropi, ki je edina od tehničnih strok za 30% širila svoje kadrovske kapacitete, in razvoj strojništva, ki se je vedno bolj naslanjal na elektroniko, sta nas vodila pri oblikovanju zahtevka za elektrotehniško izobraževanje na Ptuj. Računali smo, da bo strokovno znanje prispevalo k razvoju elektrotehniške gospodarske veje pri nas. Pri teh prizadevanjih so nas podprla podjetja na našem območju, občinska politika, posamezni delegati v skupščini Posebne izobraževalne skupnosti za

elektrotehniško stroko. V tej skupščini pa smo doživeli tudi najostrejše napade predvsem tistih, ki so v razvoju ptujske šole videli propadanje mariborske šole.

Zahtevna dokazovanja in prepričevanja v Posebni izobraževalni skupnosti za elektrotehniko in v Izobraževalni skupnosti Slovenije, med mariborsko šolo in med nami so prerasla v pravo šolsko vojno. Kot bojevnika sta se pojavila tudi Svet skupnosti podravske občine in Gospodarska zbornica za Podravje, drobci razstreliva pa so leteli tudi do šolskih ministrov.

Zmagali sta sloga ptujske občine in šole ter naklonjenost republiških politikov, ki so v oblikovanju elektrotehniške šole videli razvoj našega področja. V šolskem letu 1983/84 smo vpisali prve dijake. Po nekaj letih izobraževanja smo program prenesli na strojno šolo.

V letu 1985, ko smo pričeli z izobraževanjem naravoslovno — matematičnega tehnika, se je ponovno začela oblikovati podoba šole, ki je pripravljala dijake na vse smeri univerzitetnega študija.

Čas od leta 1985 do 1991 predstavlja prehodno obdobje, v katerem so se ponovno oblikovali temelji gimnazije. Obseg vpisa v družboslovne in naravoslovne oddelke je zagotavljal izhodišče za vpis v 5 oddelkov gimnazijskega programa v šolskem letu 1990/91.

VPIS V GIMNAZIJO V LETIH OD 1978 DO 1995

Šolsko leto	Gimnazija		Pedagoška gimnazija		Družboslovna dejavnost		Administrativna dejavnost		Naravoslovna dejavnost		Zdravstvena usmeritev		Elektrotehniška usmeritev		Skupaj gimnazijski programi		Skupaj vsi programi	
	oddelki	učenci	oddelki	učenci	oddelki	učenci	oddelki	učenci	oddelki	učenci	oddelki	učenci	oddelki	učenci	oddelki	učenci	oddelki	učenci
1978/79	3	104	2	73							1	30			5	177	6	207
1979/80	3	104	2	63							1	35			5	167	6	202
1980/81	3	98	3	97							1	35			6	195	6	230
1981/82					2	58	3	89			1	35			2	58	6	182
1982/83					2	66	3	80							2	66	5	146
1983/84					2	71	2	57					2	65	2	71	4	128
1984/85					2	56	1	36							2	56	3	92
1985/86					2	65	1	36	2	72					4	137	5	173
1986/87					2	60	1	36	3	93			1	31	5	153	7	220
1987/88					2	61	1	35	2	72			2	65	4	133	7	233
1988/89					2	69	1	35	2	69					4	138	5	173
1989/90					2	61	1	36	2	62					4	123	5	159
1990/91	5	153													5	153	5	153
1991/92	5	153														153	5	153
1992/93	6	182														182	6	182
1993/94	5	151													5	151	5	151
1994/95	6	165													6	165	6	165

Iz preglednice vpisa v 1. razred ugotovimo, da je vpis v letih 1978-1981 obsegal le programe splošne in pedagoške gimnazije. V letih 1981-1989 so se dijaki vpisovali v program družboslovne dejavnosti, kjer so se izobraževali v družboslovni smeri, in v program administrativne dejavnosti ter v program elektrotehniške usmeritve v dislocirane oddelke mariborske srednje elektrotehniške in računalniške šole. Od leta 1985 dalje so se lahko vpisovali tudi v naravoslovno dejavnost.

Vsebine učnih načrtov splošne gimnazije, pedagoške gimnazije, družboslovne smeri, naravoslovja in gimnazije so zagotavljale izpolnjene pogoje za vpis na visoke in višje šole. V splošni gimnaziji so se dijaki pripravljali za vse smeri univerzitetnega študija. Pedagoška gimnazija je bila po letu 1976 poskusni program za kasnejše usmerjeno izobraževanje. Sprva so se v njej pripravljali dijaki za pedagoške študije, kasnejše generacije pa so se v glavnem odločale za druge smeri študija. Leta 1980 so se vpisali dijaki v 3 oddelke splošne in 3 oddelke pedagoške gimnazije. Podatki za to leto so nam bili osnova in najmočnejši argument (6 oddelkov šole, ki pripravlja za študij), da smo zahtevali večji vpis v družboslovno in naravoslovno usmeritev.

Dijaki družboslovne usmeritve so se lahko vpisovali le na družboslovne študijske smeri. Šele z dopolnitvijo programov s splošno smerjo so se lahko po zaključeni srednji šoli vpisali tudi na tehniške smeri univerze. Predmetnik naravoslovja je bil oblikovan tako, da so imeli dijaki možnost vpisa na večino višjih in visokih šol.

Splošno smer družboslovne usmeritve lahko štejemo kot vezni člen med družboslovno in naravoslovno usmeritvijo ter gimnazijo. Obseg posameznih predmetov v tej usmeritvi se že približuje obsegu predmetov v gimnaziji. Res pa je tudi, da so strokovnjaki, ki so odgovarjali za ta program, želeli vrniti "staro dobro gimnazijo".

Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje Slovenije je to prizadevanje s svojim sklepom podprl in od leta 1990 dalje se vpisujejo dijaki v program gimnazije.

PREDMETNIKI

Gimnazija naj bi s temeljito splošno izobrazbo oblikovala temelje za razvijanje samostojnega, kritičnega osvajanja učne snovi na fakultetah. Opredelitev splošne izobrazbe se je v zgodovini spreminjala glede na potrebe časa in tako se je spreminjal tudi gimnazijski predmetnik. Gimnazija je bila trdno vpeta v slovenski šolski prostor, vendar so se vseskozi pojavljale tudi težnje po ukinitvi gimnazije ali vsaj njenem temeljnem povezovanju s "konkretnimi znanji", ki jih bodo učenci uporabljali v poklicu. Ekstremno točko so te težnje dosegle v usmerjenem izobraževanju, kjer je družboslovni program omogočal pridobitev izobrazbe V. stopnje za začetek dela na področju dokumentalistike, arhivistike, tajništva, novinarstva in prevajalstva, naravoslovni program pa za poklic naravoslovno-matematičnega tehnika.

VPIS IN PREDMETNIKI MED 110- IN 125-LETNICO PTUJSKE GIMNAZIJE

PROGRAMI	GIMNAZIJA (SPLOŠNA) DO LETA 1990	PEDAGOŠKA GIMNAZIJA			DRUŽBOSLOVNA DEJAVNOST			NARAVOSLOVNA DEJAVNOST	GIMNAZIJA PO LETU 1991
PREDMET		RAZREDNI POUK	DRUŽBOSLOVJE	NARAVOSLOVJE	DRUŽBOSLOVNA SMER	JEZIKOVNA SMER	SPLOŠNA SMER	NARAVOSLOVNO MATEMATIČNA TEHNOLOGIJA	
SLOV. JEZIK S KNUŽEVNOSTJO	543	608	684	608	525	525	560	525	560
MATEMATIKA	486	418	380	532	350	35	455	560	560
PRVI TUJI JEZIK	431	456	532	456	420	490	420	420	420
DRUGI TUJI JEZIK	336		228		280	455	420	280	420
TRETJI TUJI JEZIK			140 d			140			
ZGODOVINA	336	152	380	152	280	280	315	175	280
ŠPORTNA VZGOJA	319	380	304	304	280	280	280	280	420
UMETNOST	608	608	228	228	140	140	105	70	70
GEOGRAFIJA	243	152	380	152	262	262	280	175	210
GEOLOGIJA								53	
BIOLOGIJA Z EKOLOGIJO	285	152	152	361	140	140	280	368	210
KEMIJA	228	152	152	361	70+70 d	70+70 d	245	367	210
FIZIKA	317	152	152	380	70+70 d	70+70 d	280	402	210
PSIHOLOGIJA	76	152	152	152	70	70	70	70	70
SOCIOLOGIJA	38				140	70	70		70
FILZOFIJA	72	76	76	76	105	105	105	70	70
RAČUNAL. IN INFORMAT.					53	53	70	70	70
SAMOUČ. S TEM. MARKSIZMA	190	228	228	228	210	210		140	
DRUŽBENA UREDITEV							70		
TEHNIČNA VZGOJA IN P.D.	209	152	152	152	227	227		105	
OBRAMBA IN ZAŠČITA	133	133	133	133	140	140		140	
OBRAMBNE IN MIROVNE DEJ.							35		
PRAKTIČNA ZNANJA	110								
POGLAVJA IZ DRUŽBENIH VED		228		190					
ZDRAVSTVENA VZGOJA		38	38	38	53	53	35	35	
PROSTOVOLNE DEJAVNOSTI		76	76	76					
PEDAGOGIKA		152	152	152					
POGLAVJA IZ NARAVOSL. VED		228	190						
INSTRUMENT		38							
POLITIČNA EKONOMIJA					140 d				
UPORABNA MAT. IN RAČ.								175 d	
FIZIKALNA MERJENJA								175 d	
KEMIJSKO LAB. DELO								175 d	
BIOLOŠKO LAB. DELO								175 d	
OSNOVE BIBLIOTEKARSTVA					175				
INFORM., DOKUM., ARHIV.					140	140			
STROJEPISJE					140	140			
PREDMET PO IZBIRI ŠOLE							315		
NERAZPOREJENE URE									630
SKUPAJ OSNOVNE URE	4504	4693	4769	4731	4480	4480	4410	4480	4480
DEJAVNOSTI							12		320
PROIZVODNO DELO					320	320		280	
KULTURNE DEJAVNOSTI					120	120	84	96	
NARAVOSLOVNE DEJAVNOSTI					60	60	36	60	
DRUŽBOSLOVNE DEJAVNOSTI					60	60			
TELESNA VZG. IN OBRAM. DEJ.					120	120	96	120	
STROKOVNA EKSKURZIJA							36	24	
TEČAJ PRVE POMOČI							12	12	
SKUPAJ VSE URE	4504	4693	4769	4731	5160	5160	4686	5072	4800

V preglednici Predmetniki so vpisane ure posameznih predmetov v času 4-letnega izobraževanja. Poimenovanje nekaterih predmetov nam ponazarja dinamiko sprememb predmetnika kot odraz družbenih sprememb.

V preglednici sem zbrala podatke o fondu ur za posamezne predmete v tistih programih, ki so primerljivi z gimnazijskim.

Sedanji predmetnik gimnazije omogoča učencem, da izpolnijo pogoje za vpis na vse fakultete in višje šole, a dijak si mora najpozneje v četrtem razredu izbrati predmete, ki jih bo opravljal kot izbirne predmete na maturi. Gimnazijo lahko dijak zaključi z zaključnim izpitom, kjer opravi izpit iz slovenskega jezika, iz matematike ali iz tujega jezika in iz dveh izbirnih predmetov. Največ dijakov pa bo gimnazijo zaključilo z maturo: izpiti iz slovenskega jezika, matematike in tujega jezika predstavljajo obvezni del mature, v izbirnem delu mature pa si dijak izbere dva predmeta. Ker so višje šole postavile za vpisne pogoje zelo različne predmete, pričakujemo, da se bodo dijaki odločali tudi za tretji izbirni predmet na maturi, da bodo bolje pripravljeni za vpis na univerzo.

Maturo — eksterni izpit — kot vzporednico zaključnemu izpitu izberejo dijaki, ki se odločijo za študij na univerzi, zaključni izpit pa dijaki, ki se odločijo za delo ali za študij na visoki strokovni šoli.

Matura odpravlja potrebo po sprejemnih in diferencialnih izpitih, ki jih sedaj v velikem številu opravljajo kandidati za študij. Osnovni cilj mature je, da dobra priprava na maturo v srednji šoli in primerna zahtevnost znanja na maturi izboljšata usposobljenost kandidatov za določen študij, povečata njihove možnosti za uspešen študij, zmanjšata osip in skrajšata čas študija.

Predmetnik gimnazije določa poleg obveznih štiriletnih, triletnih in enoletnih predmetov tudi obseg nerazporejenih ur. Te so namenjene izbiri šole ali izbiri dijaka, predvsem pa izpolnjevanju zadostnega števila ur za opravljanje mature iz posameznih predmetov.

Vsi predmeti v predmetniku pa nimajo zadostnega števila ur, ki so pogoj za opravljanje mature, kar lahko razberemo tudi iz razpredelnice.

Na podlagi obsega nerazporejenih ur so se oblikovala različna strokovna stališča: od takšnih, ki predlagajo, da bi se dijaki že v prvem letniku gimnazije odločili za izbirne skupine predmetov (naravoslovje, družboslovje, jezikovna, klasična), do takšnih, ki predlagajo, da bi si dijak šele v četrtem letniku povsem prosto izbral predmete v obsegu 11 oz. 12 nerazporejenih ur. Na osnovi nekajletnih izkušenj smo ugotovili, da si dijaki pogosto izberejo en predmet iz naravoslovne izbirne skupine predmetov, drugega pa iz družboslovne in le izjemoma vse tri predmete iz iste izbirne skupine.

Zato oblikujemo predmetnik tako, da si dijaki v prvih treh letih zagotovijo tolikšno število ur iz vseh predmetov, da je njihova izbira predmetov za maturo neomejena. V prvih treh letih bi radi dijakom predstavili čimveč področij, da bi si dijaki kar najlažje izbrali predmete, ki jih zanimajo in pa tudi tiste, ki jih bodo opravljali na maturi.

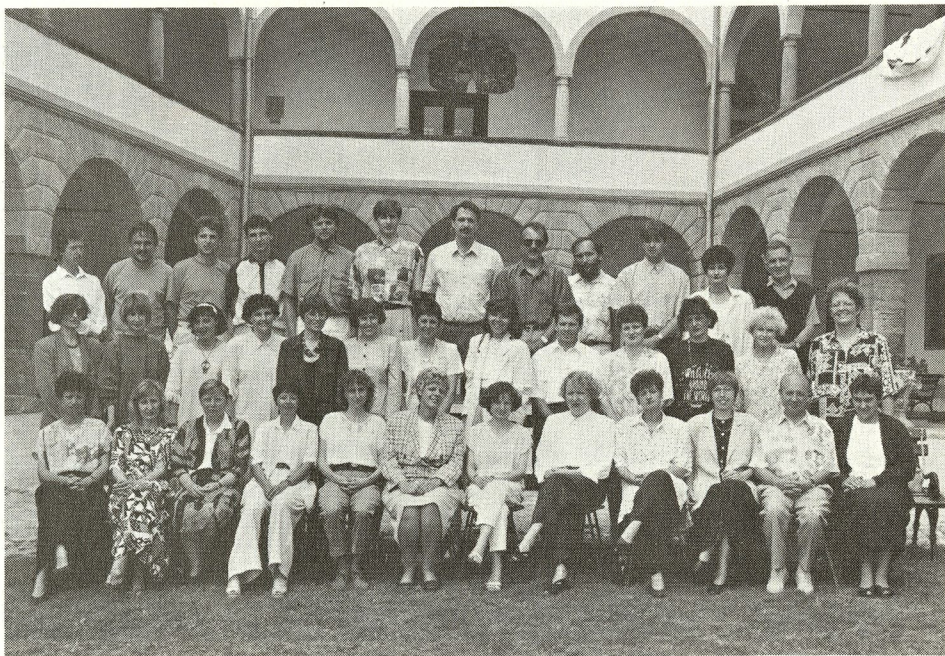
PREDMETNIK PTUJSKE GIMNAZIJE OD LETA 1993 DALJE

PREDMET	1. LETNIK	2. LETNIK	3. LETNIK	4. LETNIK	SKUPAJ		PREDPISANO ŠTEVILO UR NA MATURO
					OBVEZNO	IZBIRNO	
OBVEZNI ŠTIRILETNI PREDMETI							
SLOVENSKI JEZIK S KNJIŽEVNOSTJO	4	4	4	4 2*	560	—	560
MATEMATIKA	4	4	4	4 2*	560	—	560
1. TUJI JEZIK	3	3	3	3 2*	420	—	420
2. TUJI JEZIK	3	3	3	3 2*	420	70	420
ZGODOVINA	2	2	2	3 2*	315	70	280
ŠPORTNA VZGOJA	3	3	3	3	420	—	—
UMETNOST	2	2,5	0	0 2*	157,5	70	280
SKUPAJ UR	21	21,5	19	20	2852	—	—
OBVEZNI ŠTIRILETNI PREDMETI							
GEOGRAFIJA	2	2	2	0 4*	210	140	280
BIOLOGIJA Z EKOLOGIJO	2	2	2	0 4*	210	140	315
KEMIJA	2	2	2	0 4*	210	140	315
FIZIKA	2	2	2	0 4*	210	140	315
PSIHOLOGIJA	0	2,5	0	0 4*	87,5	140	210+70
SOCIOLOGIJA	0	0	2	0 4*	70	140	210+70
FILZOFIJA	0	0	0	2	70	140	210+70
RAČUNALNIŠTVO IN INFORMATIKA	3	0	0	0	105	—	—
NERAZPOREJENE URE	0	0	3	10	455	—	—
TEDENSKO / LETNO ŠTEVILO UR							
OBVEZNE IZBIRNE VSEBINE	96	96	96	32	320		
SKUPNO ŠTEVILO UR / TEDENSKO	32	32	32	32			
SKUPNO ŠTEVILO UR / LETNO	1216	1216	1216	1152	4800		

Opomba: V četrtem razredu si dijak izbere 10 ur med predmeti, ki imajo ure označene z zvezdico (*).

Dijaki po pisnem delu poskusne mature

Profesorski zbor gimnazije v šol. l. 1993/94

V letu 1995 bodo gimnazijci prvič opravljali maturo. V pripravi nanjo je nastal projekt "Poskusna matura, v katerega je vključenih 5% generacije letošnjih slovenskih 'maturantov'". Med 26 slovenskimi šolami, ki so se odzvale povabilu Ministrstva za šolstvo in šport, je sodelovala tudi naša šola, in sicer 48 dijakov četrtega razreda. Priprave na poskusno maturo so potekale v manjših skupinah, kot so sicer dovoljene, dijakom in profesorjem pa je bilo namenjeno več strokovne pozornosti.

Tudi s končnim rezultatom smo bili zadovoljni, saj je poskusno maturo opravilo 82% dijakov, slovensko povprečje pa je bilo 76%. S tem smo prispevali k boljši izvedbi nacionalne mature leta 1995 in utrdili svoje mesto v slovenskem šolskem prostoru.

Moja razmišljanja o razgibanih preteklih dogodkih so z veliko mero optimizma uprta v prihodnost, saj izbojevana dejstva predstavljajo že dobršen del prehojene poti. Veljavni predmetnik in zagotovljen vpis sta realna osnova za izobraževanje mladega rodu, ki bo strokovno rasel na višjih in visokih stopnjah izobraževanja. Vzgojno-pedagoško in psihološko poslanstvo smo zaupali mlademu, strokovno zagnanemu in ambicioznemu profesorskemu zboru ptujske gimnazije, ki s svojo vizijo v prihodnost živi za ta trenutek in te generacije, hkrati pa svoj strokovni in pedagoški potencial razvija in plemeniti z najsodobnejšimi spoznanji in metodami sodobnih znanosti.

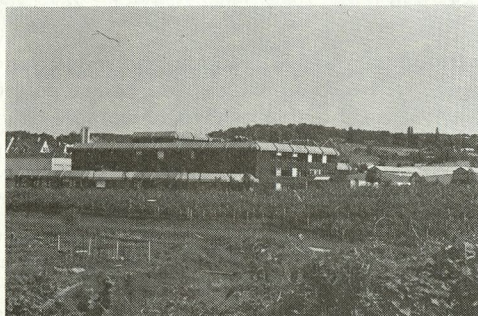
Vsa naša prizadevanja in moč pa temeljijo na želji, da bi se kar najhitreje preselili v nove šolske prostore.

Četrtošolci in profesorji ob zaključku šolskega leta 1993/94

V imenu mladih generacij čutim, da se na tem mestu lahko zahvalim celi vrsti neimenovanih posameznikov, ki so svoje prepričanje in entuziazem izpostavili v prizadevanjih za obstoj naše šole.

V svojem zapisu sem želela osvetliti čas, ki smo ga preživljali na poti do oblikovanja gimnazijskih oddelkov na naši šoli. Besedilo zajema obdobje, v katerem so gimnazijski programi na Ptuj skoraj usahneli, a smo s pomočjo drugih programov pripeljali gimnazijo do današnje kvalitetne in v slovenskem prostoru priznane šole, obenem pa pomagali zagotoviti razvoj drugih ptujskih srednjih šol.

Srednješolski center 1994

MARJETA CIGLENEČKI

PTUJSKA LETA FRANCETA MIHOLIČA 1936-1941

UVOD

Junija in julija 1993 je bila v Miheličevi galeriji na Ptujju razstava z naslovom France Mihelič v ptujskem času 1936-1941. Avtor razstave Lojze Gostiša je zbral lepo število ohranjenih Miheličevih slik, ki so nastale v času slikarjevega bivanja na Ptujju, in jih dopolnil s izborom risb iz istega obdobja. Razstavo je spremljal katalog z besedilom Lojzeta Gostiše, z 22 reprodukcijami in s seznamom razstavljenih del.

Miheličeva ptujška doba je v vseh pregledih slikarjevega opusa označena kot odločilna za Miheličev razvoj v naslednjih desetletjih, velja pa tudi za pomemben prispevek slovenskemu slikarstvu, ki je v času med obema vojnama doživelo upoštevanja vredno kvaliteto. Razstava v Miheličevi galeriji v zgodnjem poletju 1993 je tako ponudila na ogled izjemno zanimivo poglavje iz zgodovine likovne umetnosti na Slovenskem. Vznemirljive so bile tudi primerjave med oljnimi deli in študijami, saj so omogočile vpogled v Miheličev slikarski postopek.

Miheličeve slike iz let 1936-1941 so bile tudi srečanje s kulturno živahnim obdobjem iz ptujške preteklosti. V provincialnem mestecu ob Dravi se je v letih med obema vojnama zaradi svojstvenih političnih okoliščin zbrala elitna družčina humanistov. Ptujška gimnazija je bila zavod, kamor je stara jugoslovanska oblast pošiljala neubogljive intelektualce. Na gimnaziji so učili Anton Ingolič, Marja Boršnikova, dr. Franjo Žgeč, Tone Šifrer, dr. Stanko Cajncar.¹ Tik pred drugo vojno se je povzpelo tudi ptujsko gledališče, iz katerega je režiser Fran Žižek ustvaril eno najbolj avantgardnih gledaliških skupin na Slovenskem.² Od slikarjev sta bila tu še zakonca Oeltjen, ki pa sta živela odmaknjena in v samoti Haloz.

Tudi Mihelič se rad in z nekaj nostalgije spominja ptujskih časov, čeprav o slikah, ki so nastale na Ptujju, nima posebno visokega mnenja. Ob otvoritvi razstave 4. junija 1993 je zamahnil z roko in izjavil, da sam ni bil navdušen nad prireditvijo in da so to "samo mladostna dela".³ Vtisi iz ptujskih let so kasneje prerasli v bolj ponotranjena razmišljanja o življenju in smrti, o večnem življenjskem krogu in o magični moči narave, ki jih slikarju ni bilo več treba vezati na realistično odslikavo neposredno doživetega. Liki kurentov in drugih pustnih šem, poglobitni motivi, ki so v slikarjevem opusu ostali tudi po odhodu s Ptujja, so ohranili prvotno demoničnost oziroma so jo celo stopnjevali, njihova zunanja podoba pa se je razjedla skoraj do nerazpoznavnosti.

MIHELİČEV PRIHOD NA PTUJ IN PTUJSKA LETA

Preden se je Mihelič naselil v mestu ob Dravi, je bil suplent na gimnaziji v Kruševcu. Na ptujško gimnazijo so ga poslali z dekretom, učiti pa je začel 11. septembra 1936.⁴ Premestitev na Ptuj je sicer izboljšala njegov položaj, vendar provincialno mesto ni moglo zadovoljiti umetnika s toliko ustvarjalne energije. Med Ptujčani je Mihelič našel mnogo prijateljev. Največ sta se shajala z Antonom Ingoličem, pri katerem je nekaj časa tudi stanoval. Je pa Mihelič občutil kulturno mrtvilo ne le v odmaknjem Ptujju, pač pa v Sloveniji nasploh. Ko ga je ob razstavi v Dijaškem domu na Ptujju leta 1939 prijatelj Anton Ingolič spraševal, ali ptujško razstavišče ni preskromno zanj, je izrekel nekaj pikrih čez ljubljansko publiko in Jakopičev paviljon.⁵

Slikarja sta očarala staro ptujško mesto in še bolj njegova okolica. Ti kraji so polni nasprotij. Mnogi pisci so povsem resno pripovedovali o čarobnosti te dežele, o mistiki, ki je doma na poljih ob Dravi, o nečem povsem iracionalnem, ki živi v teh krajih in ki si

podreja tudi ljudi. Na Ptuj in v njegovi okolici se kulturni spomeniki iz preteklosti, ki sodijo med najboljše, kar premore slovenska dežela, prepletajo s še vedno živim ljudskim izročilom, ki tudi izvira iz davnih časov. V ostrem nasprotju so si (vsaj nekdanj) bogato mesto Ptuj in vasi v ravninskem delu ptujske okolice, ki živijo v izobilju, ter revne Haloze, kjer Haložanom primanjkuje vsega razen vina, ki pa tako ali tako ni njihova last. V teh krajih se svet resničnosti giblje na meji dojemljivega. Tudi obtožbe na račun socialnega položaja najrevnejših so v teh okoliščinah izgubljale ostrino in ostale brez pravega političnega odmeva.

Tako je Ptuj z okolico doživel tudi Mihelič. Haloška pokrajina in ljudje so bili blizu tistemu, k čemur so se nagibali zagrebški zemljaši, z njihovim delom pa se je Mihelič med študijem v Zagrebu veliko srečeval. Zanimivo je primerjati Ingoličevo in Miheličevo dojanje tega sveta. Ingolič je videl predvsem krivice, ki so se dogajale ljudem iz nižjih slojev, kar je z mnogo ostrine, pa tudi sentimentalnosti opisal v svojih delih. Mihelič je predvsem opazoval in beležil ta nenavadni svet, ki se mu je kazal v veliko bolj mistični podobi in v neki nadčasovnosti. Kolikor je dogodke povezoval s takratno politično situacijo, je to storil v širših okvirih. Najboljši primer je slika *Mrtvi kurent* iz leta 1938, ki skupaj z leto dni mlajšim *Proščanjem* na Ptujski gori⁶ predstavlja vrh Miheličevega ptujskega opusa.

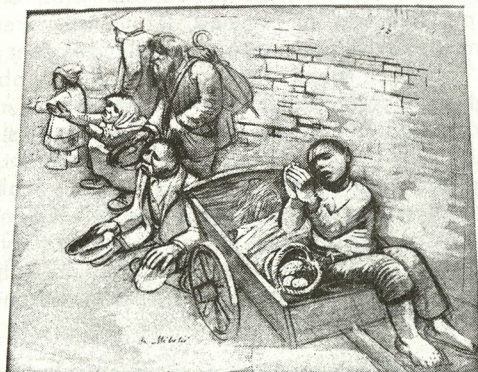
Ob prihodu na Ptuj je bil France Mihelič že dokaj izoblikovana osebnost. Dokazal se je že na več razstavah, kritiki so ga opazili in leta 1932 je na razstavi na ljubljanskem velesojmu prejel drugo nagrado za litografijo *Slikar in model*.⁷ Grafika je bila takrat njegova poglobljena likovna zvrst. Vsebinsko se je zatekal v nekakšen brezčasen, sanjski svet, ki pa je bil večkrat tudi socialno tendenčen. Ob Miheličevem prihodu na Ptuj so ožvile prvine zagrebške Zemlje, ki so ga spremljale in vzemirjale od študijskih let.⁸ Zemljašev seveda ni mogoče razumeti brez povezave s holandskimi mojstri vaške idile in še posebej s Pietrom Brueghlom starejšim (ok. 1525-1569). Bližino Miheličevega slikarstva in starega holandskega mojstra so opazili domala vsi pisci, ki so javnost obveščali o Miheličevem delu za časa, ko je živel na Ptuj. Neidentificirani F. J., ki je leta 1939 ocenjeval Miheličevo razstavo v Dijaškem domu, je zapisal: "Slovenec je Mihelič to, kar Flamcem in svetu Pieter Brueghel, Hrvatom pa Hegedušič."⁹ Tudi Karel Dobida je ob recenziji razstave Neodvisnih, ki je bila leta 1938 v Jakopičevem paviljonu, za Miheliča v zvezi s sliko *Mrtvi kurent* uporabil izraz "slovenski Brueghel XX. stoletja".¹⁰ Seveda pri Miheliču ne smemo iskati tiste izredne natančnosti pri upodabljanju podrobnosti, kakršna je značilna za holandski žanr nasploh, ne samo za Brueghla. Miheličeve "...figurice skoraj nimajo obrazov, so le v obrisu natančne barvne lise."¹¹ Navedeni citati se nanašajo na sliko *Mrtvi kurent* (1938) in *Proščanje* na Ptujski gori (1939), veljajo pa tudi za druga dela, med katerimi izstopa slika *Ribiča ob Dravi* iz leta 1937.¹² Na desni sta upodobljena možaka, vidimo ju v hrbet, sklonjena sta naprej v hitrem koraku in pod težo ribiških palic in torb. Upodobitev vsake od figur je skršena na pet oziroma sedem barvnih lis, ki so zaobljeno obrisane. Le na eni od teh lis (torba, obešena prek ramena) je komaj zaznavno senčenje. Na nekaterih Miheličevih delih je prisotna tudi socialna nota, posebej značilna za zagrebško Zemljo. Kritike, ki so izšle ob razstavi v ptujskem Dijaškem domu, so opozarjale predvsem na sliko *Revna vas*, na kateri se pojavljajo dva orožnika in vklenjeni zločinec.¹³

Socialno — kritični ton je bolj kot na slikah prisoten na sočasnih risbah. Med ohranjenimi risbami vzbujata pozornost predvsem dve, naslovljeni *Ptujski berač*¹⁴ in *Nesrečniki*,¹⁵ obe iz leta 1938. Ptujskega berača je Mihelič upodobil z vso natanč-

France Mihelič: Ptujski berač, 1938, črna kreda
(Foto Božena Kmetec-Friedl)

nostjo in se precej zamudil na njegovem zanimivem, že kar grotesknem obrazu. Obraz sedečega, do kolen upodobljenega možaka je narisana v tričetrtinskem obratu. Na desni strani lista se obraz ponovi še dvakrat. V zgornjem kotu je narisana skoraj frontalno z vsemi podrobnostmi gub, debelih ustnic, levo oko je zaprto od izmaličenosti ipd. V sredini ob desnem robu risbe so zgolj z nekaj potezami nakazane oči, nos in ustnice, ki so se raztegnile v grotesken smeh. Beračev obraz je bil očitno tako zanimiv, da je slikarja povsem zaposlil. Na risbi Nesrečniki pa šest izrazito brueghlovsko razumljenih revežev niso več individualizirani posamezniki, ampak so tipični predstavniki podeželskega socialnega dna. Dekletce se je že naučilo stegovati ročice v prošnji za dar, starejša žena razkazuje levico, ki ji manjka dlan z zapestjem, en starec se podpira z berglo, drugi, ves lasat in bradat ter otovorjen z nahrbtnikom in dežnikom, steguje proti darovalcem klobuk. S klobukom prosi za vbogajme tudi plešasti starec brez nog,

France Mihelič: Nesrečniki, 1938, črna kreda in
gvaš (Foto Božena Kmetec-Friedl)

France Mihelič: Kopica, 1938, črna kreda (Foto Božena Kmetec-Friedl)

ki drsa na nizkem vozičku. Na desni zaključuje kompozicijo deček, ki mu ne najdemo telesne hibe, roke pa sklepa v prošnji in nabira darove v košarico. Socialni status beračev je označen še s kompozicijsko razporeditvijo v diagonalo, padajočo od leve zgoraj proti desni navzdol, obrazi upodobljenecv pa so posplošeni in brez oznak individualnosti.

Mihelič so očarali starodavni običaji iz ptujske okolice in množica predmetov, ki so ohranili svoje oblike še iz pradavnine. V družbi pisatelja Ingoliča se je s kolesom vozil po podeželju ter risal in fotografiral. Z vso natančnostjo, predvsem pa z veliko smisla za bistveno je opisoval kmečke hiše in dvorišča. Zadrževal se je tudi pri naštevanju podrobnosti. Ob hiše in gospodarska poslopja so prislonjene samokolnice in nečke, ob svinjakah stojijo veliki lončeni "repjeki", neke druge spet sodi in vrste loncev, ki se sušijo na posebnem stojalu. Sredi blatnih dvorišč so lojtrni in vozovi s pletenimi koši, zraven pa se kopičijo grmade buč. Kolikor se na teh risbah pojavljajo figure, so zgolj nakazane, zato pa je Mihelič na robovih risb večkrat z dodatno skico opomnil na posamičnosti. Tako je na risbo z naslovom Kopica iz leta 1938 ob zgornjem robu skiciral za te kraje značilno samokolnico brez korita, na kateri so naložene tri okrogle posode. Zraven je zgolj nakazana figura žene v drži, ki spremlja rokovanje s takšno samokolnico.¹⁶ Na risbi z naslovom Hiša s skednjem iz leta 1939 sta ob desnem robu drobni risbi dveh lončenih posod s pripisoma, da se takšne posode imenujejo "kropjače" in "štuci".¹⁷ Večkrat so risbe dopolnjene z besedilom, ki določa barve kot navodilo za morebitno nadaljnje delo v olju. Risba Koča ob vodi iz leta 1938 je bila ena od osnutkov za oljno sliko iz leta 1939¹⁸ z istim naslovom.¹⁹ Oznaka "zeleno temno" bi lahko veljala za drevo ali tudi za nebo, "rjavo vijol." pa naj bi bili griči v ozadju. Poleg tega skopega besedila je naznačena figura matere z otrokom in s pripisom "bela ruta". Na risbi Dvorišče s kopicami iz leta 1938²⁰ je odrezana veja na levi strani označena z "jelše / oranž".

Nemalo Miheličevih risb je nastalo na hrbtni strani dijaških risalnih listov s šolskimi risbami. Tako so Miheličeve risbe iz ptujske dobe tudi zanimiva zbirka izdelkov njegovih dijakov.²¹

Šola je bila Miheliču v ptujskih letih, ko se je otepal s pomanjkanjem, v precejšno oporo, čeprav mu je bilo učiteljstvo predvsem eksistencialna nuja. Anton Ingolič v intervjuju, ki ga je imel s slikarjem leta 1939, takole opisuje Miheličev atelje na šoli: "Njegov kabinet je pravzaprav predoba šolske risalnice, le da je zagrajen s precej visokimi lesenimi stenami. Seveda ne more biti prostoren, dvoje oken gleda na dvorišče Dijaškega doma, razgleda ni nikakršnega, je pač precej 'socialen', kakor ga je smehljaje označil sam slikar. 'Sicer pa,' je nadaljeval nekoliko sproščeno, 'mi služi samo pozimi, drugače je vse obširno ptujsko polje s Halozami in Slovenskimi goricami moj atelje.' Kot stajalo mu služi nerabljeno stojalo za šolsko tablo, a tudi sicer je v kabinetu toliko šolskega kot njegovega. Iz vitrin gledajo že nekoliko odrgnjeni rimski in grški bogovi, v omari leže kupi šolskih risb in še tu in tam je postavljen kak model, na katerem si ubogi dijaki tro glave in roke. Na drugi strani pa je miza polna risb, načrtov in skic, ob steni slone slike, a večinoma so obrnjene proti zidu, nekatere so že v okvirih, druge še ne..."²²

BENEŠKI BIENALE 1938 IN CAMILLE COROT

Mihelič se je na Ptuj počutil utesnjeno, kakor je tudi za Slovenijo nasploh sodil, da je likovno premalo odprta in da tudi v razstavnem življenju na Slovenskem vlada mrtvilo. "Pokukal sem malo v zamejstvo, toda to ne zadostuje," je izjavil za intervju ob razstavi v Dijaškem domu.²³ Ob razgovoru z Antonom Ingoličem ni mogel slutiti, da bodo slovenskim slikarjem druga vojna in leta po njej še bolj omejila stike s svetom.

Leta 1937 je bil Mihelič prvič v Parizu, leta 1938 na beneškem bienalu in v Firenzah in leta 1939 spet v Parizu.²⁴ O beneškem bienalu je pisal v Jutro.²⁵ Velika mednarodna prireditev ga ni zadovoljila. V jugoslovanskem paviljonu je pogrešal Ivana Meštroviča. Tisto leto je jugoslovanske kiparje predstavljal Toma Rosandić, ki ga je Mihelič označil za "izrazitega Meštrovičevega epigona",²⁶ od slikarjev pa so se predstavljali Ljubo Babić, Vladimir Becić, Milan Milovanović, Petar Dobrović in Matija Jama. Mihelič je v tem času z obžalovanjem spremljal nemško uradno odklanjanje t.i. "entartete Kunst". Ta izraz v navedenem članku tudi uporablja in opozarja na dvoje: da je zaradi zostanka "entartete Kunst" v nemškem slikarstvu nastopila okorelost in da so Nemci pozabili na dva svoja velika slikarja iz 19. stoletja, na Wilhelma Leibla (1844-1900) in Hansa von Maréesa (1837-1887). Pri Italijanih je opazil prevladujoč vpliv zgodnjih italijanskih mojstrov (npr. Giotto in Masaccia), obsodil pa je nastop futuristov, do katerih je občutil veliko skepso. Njihove slike je označil za "plakatsko — kričave", upiralo pa se mu je tudi njihovo glorificiranje vojnih dejanj.²⁷

Dosti bolj kot sodobno slikarstvo ga je prevzela mednarodna razstava krajinskega slikarstva 19. stoletja, ki so jo pripravili v sklopu bienala. "Tu vidiš, da je XIX. stoletje prav za prav rojstna doba sodobnega krajinarstva. Iz mračnih, deloma žanrskih pokrajin, ki so bile izdelane povečini še v ateljejih, se razvije svetlo slikarstvo. Slikar se postavi v naravo ter jo upodablja v vseh njenih spremenljivostih."²⁸ V članku našteva imena, kot so John Constable, Gustave Courbet, Camille Corot, Pierre-Auguste Renoir, Paul Cézanne, Paul Gauguin, Camille-Jacob Pissarro, Claude Monet, Edouard Manet itd., vendar razstava odmeva v njegovem lastnem slikarstvu predvsem z naslonom na Camilla Corota (1796-1875). Veliki francoski krajinar, ki slovi po neverjetnem občutku za slikanje atmosfere in ki se je sam učil ob kopiranju k bukoličnemu razpoloženju nagnjenega Clauda Lorraina, je očaral tudi Franceta Miheliča. Med leta 1938 in 1940 je datiranih precejšnje število risb in slik, na katera je Mihelič prenesel corotovske sre-

France Mihelič: Študija srebrnih topolov, 1938,
črna kreda (Foto Božena Kmetec-Friedl)

brne tone. Na Miheličevih tovrstnih delih prevladujejo upodobitve dreves, pa tudi najbolj znane Corotove krajine so preraščene z drevesi. Sicer intenzivni svetli toni so vzporejeni v odnose s prevladujočimi temnimi, predvsem zelenimi, svetloba pa je difuzna s srebrnim leskom, ki velja za prepoznavno prvino Camilla Corota. Miheličeva dela, ki so nastala ob razmišljanju o Corotu, lahko razdelimo na dva sklopa. Eno so slike, kot sta na primer *Drevored* iz leta 1938²⁹ in *Cigani* iz leta 1940.³⁰ V pogledu rahlo od zgoraj navzdol (to očističe je pri Miheliču pogosto) so diagonalno v pokrajino zasajena drevesa. Na sliki *Cigani* v zeleno odeto pokrajino spremlja ciganska družina kot drobna štafaža. V drugo skupino pa lahko razvrstimo vse tiste upodobitve, ki drevesa (največkrat gre za topole, včasih tudi za srebrne topole) prikazujejo v pogledih od spodaj navzgor, jih prirezujejo spodaj in zgoraj ter bela ali že kar srebrna debela odevajo v nežno in prosojno tančico zelenega listja. Pogled od spodaj navzgor proti drevesnim vrhovom povzroča vrtoglavi beg v višino, od česar se megli pogled. Mihelič je znal ta vrtoglavi vzpon spretno prenesti na platno ali papir. K tej skupini je potrebno prišteti tudi sliko *Srebrni topoli* iz leta 1938,³¹ na kateri je očističe postavljeno v višino drobnih postav ob mogočnih drevesnih deblih. Dve dekletci in fantič, ki piska na piščal, ustvarjajo pravo bukolično razpoloženje. Spodnji del slike je upodobljen v pogledu naravnost, v zgornji polovici pa se drevesna debela zvrnejo v drugačno perspektivo in zvrtničijo navzgor. Na nekaj risbah je Mihelič drevje upodobil z golimi vejami, ki

ostro sršijo v nebo in napovedujejo razjedene forme dreves, ki so se začele nizati v medvojnih risbah in grafikah.

ANTON INGOLIČ, KNJIŽNE ILUSTRACIJE IN PTUJSKO GLEDALIŠČE

Z Antonom Ingoličem (1907-1992) je Mihelič prijateljeval od prihoda na Ptuj. Skupaj sta kolesarila po ptujski okolici in nabirala snovi za slikanje in pisateljstvo. Anton In-

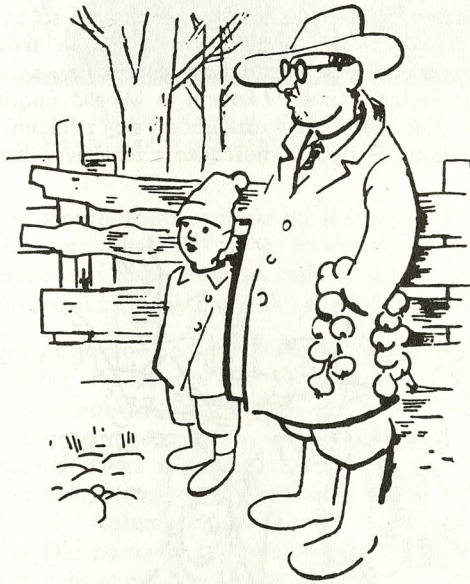
France Mihelič: Haloški otroci, 1938, ilustracija Ingoličevega besedila Zakaj so haloški otroci lačni?

golič se je po drugi vojni dvakrat oglasil z besediloma,³² v katerih se spominja svojega drugovanja s slikarjem. V obeh tekstih omenja sliko Mrtvi kurent, katere oljno skico je dobil od slikarja v dar. V črtici Tisto noč so poleg Mrtvega kurenta našteje še slike Hlapec, Koča v bregu in Rože, za katerimi pa so se sledi izgubile.

France Mihelič je v času bivanja na Ptuj ilustriral več Ingoličevih besedil, ki so med leti 1937 in 1939 izhajala v Mladem rodu, literarni reviji za šolsko mladino. Ingoličeva besedila lahko razvrstimo v tri skupine. Teksti Podravski splavarji,³³ Med pustnimi šemami v Lukarji³⁴ in Zakaj so haloški otroci lačni?³⁵ so poučnega značaja. Opisujejo posebnosti življenja na reki, pustne običaje ter haloško revščino. Prvi tekst je opisno dokumentaren, vanj pa je pisatelj vnesel socialno ostrino, saj ves čas opozarja, da je življenje splavarjev trdo, zaslužek pa majhen. Še več obtožb je zbranih v tretjem tekstu.

Pisatelj razgalja haloško bedo, jo primerja z lepoto haloške pokrajine in s tem še poudarja revščino Haložanov ter vzporeja razkošne in le nekajkrat na leto obljudene "gorce" z raztrganimi viničarskimi kočami. Besedilo o pustnih običajih v Lukariji pa je vedro. Ingolič je pisanje poživil s tem, da je vanj vpel pripoved o dečku, ki ga je odpeljal gledat pustne šeme, kakršne so se ohranile le še v tem delu slovenske dežele. Ker je zapisal tudi pogovore med šemami in gospodinjami, naprošenimi za darove, je besedilo tudi dragocen etnološki vir.

Mihelič je sledil Ingoličevim opisom z risbo, ki bi jo prav tako lahko označili za dokumentarno. Poteza je odločna, krepka, je predvsem obris, ki opisuje bistveno, senčenje pa je povsem izostalo ali pa je skrajno omejeno. Obtožba socialnega položaja

France Mihelič: Pisatelj Anton Ingolič, 1938, ilustracija Ingoličevega besedila "Med pustnimi šemami v Lukariji"

opisanih ljudi je usklajena z besedilom. Med ilustracijami izstopa upodobitev haloških otrok v revnih oblačilih. Linija ni več sklenjena v neprekinjen obris, pač pa je na več mestih pretrgana. Otroci apatičnih obrazov so upodobljeni v pogledu zvrha navzdol, kar pri Miheliču ni bilo redko in nas navaja na misel o nenehnem ponižanju, ki ga morajo prenašati tudi mali Haložani.³⁶

Razigrani pustni čas je obema ustvarjalcema ponujal več sproščenosti. Mihelič je narisal vse poglobitve pustne like. To niso mračne, grozljive in demonske napovedi težkih

dni, kot smo navajeni opisovati Miheličeve kurente, pač pa gre za hudomušne prikaze pustnega norenja. Takšen je tudi portret pisatelja z očali, širokokrajnim klobukom in škornji, ki so mu gospodinjke obesile čez roko venec čebule.³⁷

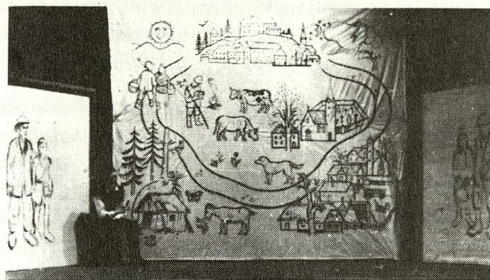
Ingoličevi črtici Če bi se odprlo...³⁸ in Tonček-Balonček³⁹ nista locirani v ptujsko okolico. Prva je socialno kritično besedilo, ki dokaj solzavo opisuje delavsko revščino. Druga zgodba skuša biti hudomušno poučna, ko svari otroke pred požrešnostjo. Mihelič se je prilagodil vsebini prvega teksta s krhkostjo, ko je risal sanjavo dekletce iz delavskega predmestja. Bolj kot pri drugih ilustracijah in risbah je tu prisotno senčenje v razponu od mrežastega črtkanja do samostojnih črnih ploskev. Svojestvena je upodobitev orožnika, katerega oglati obraz v nekaj skopih potezah obnavlja značilnosti Hitlerjevega portreta.⁴⁰ Ilustracije Tončka-Balončka so krepkejše v potezi, obrisne linije pa se mestoma izrazito zadebelijo.

Najvažnejše Ingoličevo besedilo, ki ga je ilustriral Mihelič, pa so Sirote, objavljene v devetih nadaljevanjih.⁴¹ Ilustracije niso enakomerno nanizane skozi tekst, v nekaterih nadaljevanjih jih je več, v drugih manj. Razdelimo jih lahko na figuralne, na upodobitve živali in na tihožitja. Prevladujejo prve, v katerih je Mihelič upodobil glavne osebe iz zgodbe. Negativni liki so gospodar Ribič v razkoračeni stoji z rokami na hrbtu in z verižico za uro prek napetega trebuha,⁴² debela meščanka z zaničljivim izrazom na obrazu⁴³ in

France Mihelič: Tinček in Trezika na poti v mesto, 1938, ilustracija "Sirot" Antona Ingoliča

orožnik⁴⁴ s Hitlerjevim obrazom, ki smo ga spoznali že v zgodbi Če bi se odprlo.... Preseljene in obtožujoče so upodobitve štirih vaških sirot, ki so osrednji junaki Ingoličeve zgodbe. Med njimi izstopata Tinček in Trezika na poti v mesto.⁴⁵ Narisana sta z natrgano

France Mihelič: Scena za odrsko uprizoritev Ingoličevih "Sirot" v režiji Frana Žižka, 1940

potezo in v že večkrat uporabljenem pogledu od zgoraj navzdol. Figura Trezike, ki vsa očarana pestuje poklonjeno punčko,⁴⁶ pa je ponovitev male Tite pri istem opravilu v zgodbi Če bi se odprlo....⁴⁷ Risbe živali so male študije, drobna tihožitja pa nanizajo pred nami vrsto predmetov, ki bi jih lahko uvrstili v etnološki inventar ptujske okolice.

Sirote so doživele tudi postavitve na oder ptujskega gledališča. Mladinsko igro v 13 slikah je režiral Fran Žižek. Premiera je bila 19. januarja 1940, reprizi pa 21. in 23. januarja.⁴⁸ O predstavi je poročal Mariborski večernik,⁴⁹ ni pa sodila med uspešnejše uprizoritve Žižkovega avantgardnega teatra. Ohranjene so tri fotografije s predstave,⁵⁰ na katerih je razvidna tudi scena z Miheličevimi ilustracijami. Na večjem srednjem in stranskih nekaj manjših belih platnih so tri Miheličeve ilustracije. Naslanjajo se sicer na ilustracije, ki jih je objavil v Našem rodu, vendar jih ne povzemajo v nadrobnostih. Na osrednjem platnu, ki je bilo postavljeno frontalno pred gledalce, so v navzgor zvrnjeni perspektivi v spodnjem delu upodobljeni kočja v "jami" in vas, pot, ki je pomaknjena navzgor, pa obkroža pašnik s kravami ter cerkev s pokopališčem. Po poti stopata Tinček in Trezika proti mestu, ki ga je Mihelič prikazal kot nekoliko shematizirano veduto Ptuja v tipičnem pogledu z juga. Risba je jasna, poenostavljena, poteza pa krepka in omejena skorajda izključno na obrisno linijo. Na stranskih dveh platnih, ki sta nekoliko diagonalno zamaknjeni v prostor, sta upodobljena po dva in dva junaka zgodbe: Slavko in Štef ter Tinček in Trezika. Na podobah vaških sirot je poteza bolj natrgana, Mihelič pa je spet uporabil pogled od zgoraj navzdol, kot je pač navadno upodabljal ponižane in revne, čeprav je bila v pogledu iz parterja na oder ta perspektiva v nasprotju z očičem gledalcev. Ti so imeli pred sabo triptih, ki je v osrednji upodobitvi predstavljal poglobljena prizorišča zgodbe, na stranskih krilih pa je v nekoliko drugačni maniri prikazoval junake zgodbe. Po podatkih, ki govorijo o zgodovini ptujskega gledališča, je bila scena delo režiserja,⁵¹ torej sta Mihelič in Žižek pri oblikovanju scene tesno sodelovala.

RAZSTAVA V DIJAŠKEM DOMU

Mihelič si je s ptujsko razstavo leta 1939 utrdil ugled enega najvidnejših slovenskih slikarjev mlajše generacije. Tudi na Ptujju je užival spoštovanje⁵² in provincialnost obdravskega mesta očitno le ni pomenila prevelike ovire.⁵³ Razstavo so odprli 19. februarja 1939 ob 11. uri v Dijaškem domu. Otvoritve so se udeležili številni Ptujčani. Goste je nagovoril predsednik Ljudske univerze v Ptujju, pisatelj Stanko Cajnkar, nato pa je o slikarstvu in Miheliču predaval ljubljanski univerzitetni profesor dr. France Stele.⁵⁴ Žal ob razstavi ni bila izdana nobena publikacija in tudi natančen spisek del ni znan. Govora je o "...nekaj nad 30 del..."⁵⁵ oziroma o "...25 slikah in kakih 6 risbah...".⁵⁶

Ocenjevalci razstave so opozorili, da ptujska doba pomeni premik v Miheličevi ustvarjalnosti. "...pot od grafika do slikarja..."⁵⁷ je skupna in sežeta oznaka teh opažanj. Pred prihodom na Ptujjo so kritiki o Miheliču pisali kot o grafiku, ki se je podajal v "...brezčasen svet, poln preteklih, otožnih spominov... in globoke imaginacije..."⁵⁸ V času bivanja na Ptujju pa se je vzpostavila "...trdna zveza z življenjem... porok, da bo premagal še one zapreke, katere so mu ostale od prvotne grafične obravnave."⁵⁹ Ocenjevalci ptujske razstave so našli še več podobnih izrazov: "...slikar doživlja svet kot realen pojav..."⁶⁰ ali "...se vedno bolj ugablja v stvarnost panonskega ambienta..."⁶¹ O premiku od grafik k slikam je umetnika povprašal tudi Anton Ingolič, ko je dan po otvoritvi razstave objavil intervju z njim v Mariborskem Večerniku Jutra. "Res, do pred nekaj leti sem se bavil skoro izključno z grafiko. Hotel sem si ustvariti nekakšno konstruktivno ogrodje za svoje sedanje slikarstvo. Mislim, da je to nujno potrebno, če hočemo preboleti pri nas še vedno trdoživi impresionizem," je odgovoril slikar.⁶²

O Miheličevi ptujski razstavi so pisali literat in prijatelj Anton Ingolič,⁶³ neidentificirani F. J.,⁶⁴ Andrej Debenak,⁶⁵ ki je bil med obema vojnama učitelj v Cirkovcah, nato pa jugoslovanski veleposlanik, sicer pa pisec črtic,⁶⁶ ter Tone Šifrer,⁶⁷ pesnik, pripovednik, esejist in kritik, ki je bil leta 1939 suplent za slavistiko na ptujski gimnaziji, leta 1942 pa so ga ustrelili v Mauthausnu. Intelektualci in ustvarjalci torej, ki so živeli sredi halošne revščine in ki so se sami utapljali v mistiki tega nenavadnega sveta. V nobenem od kasneje napisanih tekstov o Miheličevih slikah iz ptujske dobe ni bilo preseženo njihovo razumevanje slikarjevega ptujskega opusa, čeprav so kasnejša besedila pisali umetnostni zgodovinarji, ocenjevalci ptujske razstave iz leta 1939 pa so bili iz pisateljskih vrst. Ob tem je mogoče izvzeti po obsegu sicer kratek oris, ki ga je leta 1966 objavila Špelca Čopič.⁶⁸

Vsi navedeni pisci so dojeli smisel Miheličevih barv. "Gotovo pa moramo mnogim slikam priznati neko liričnost, a ta liričnost je tako trpka, da je človeku težko ob njej. Saj barve prepevajo, saj so resnične in žive po svoji organski povezanosti, toda na dnu vsega leži vendar neka težka žalost..." pravi Tone Šifrer. Ali Andrej Debenak: "...in prav napačno bi bilo, ako bi od njega zahtevali, da bi nam n. pr. Haloze podal tako, kakor jih vidijo nedeljski izletniki... toliko umetniške poglobljenosti in resničnosti prirode, da iz njene zamaknjenosti diha le še težka zemlja v podtalnem snovanju nečesa prvobitnega. Tu se še neprebujena priroda in človek nista ločila. Zato veje iz teh slik nekaj kakor večna tesnoba... Skozi tonsko razpoloženje tankih slojev zelene barve nalahno in neprisiljeno premaka otožnost in tiha trpkost te pokrajine."

Nekaj del z razstave so ocenjevalci posebej opisali in interpretirali. F. J. se je ustavil ob sliki Drevored (najbrž eden od corotovsko uglašanih motivov), še bližji so mu bili Topoli, vsebinsko najsilnejša pa se mu je zdela Revna vas. Kot poglavje zase je ocenil

sliki Svatba in Mrtvi kurent ter skico Berači. Zadržal se je pri prvi in tretji, interpretacijo Mrtvega kurenta pa je prepustil Ingoliču. Miheličevo slikarstvo je nasploh označil, da se "...čudovito dopolnjuje s pisateljem A. Ingoličem."

Svatbo je odlično interpretiral Andrej Debenak: "Pri Svatbi npr. pa jo (kompozicijo — op.p.) z zanimivo postopno razporeditvijo figur in s skladanjem barv zgradi navzgor v obliki trikotnika, katerega vrh poantira z nevesto ob vratih v notranjo težo motiva. Tako je Mihelič svojevrsten in prav svojski v gradnji z barvo." Debenak komentira še slike Revna vas, Haloze v pozni jeseni I, Haloze v jeseni, Motiv iz Šturmovca ter seveda Mrtvega kurenta.

Mrtvi kurent pa je tudi slika, ki ji je Anton Ingolič posvetil daljši opis v razgovoru s slikarjem. Slika je danes v lasti Moderne galerije v Ljubljani, dve študiji poseduje družina Jakac in eno družina Ingolič. Leta 1939 je F. J. opozarjal, naj bi podobo mrtvega kurenta "...zaradi lokalnega kolorita" odkupila mestna občina, vendar jo je od slikarja kupil dr. Vladimir Kante, njegovi dediči pa so jo po drugi vojni prodali Moderni galeriji.⁶⁹

MRTVI KURENT IN PROŠČENJE NA PTUJSKI GORI

Slika Mrtvi kurent je vzbujala pozornost že na razstavi v Dijaškem domu na Ptuj, veljala pa je tudi za osrednje Miheličevo delo na razstavi v Jakopičevem paviljonu jeseni 1939, ko se je Mihelič predstavil skupaj s Stanetom Kregarjem, Karlom Putrihom in Maksom Pirnatom v okviru Kluba neodvisnih. Ob ptujski razstavi je Ingoličevo interpretacijo slike sam dopolnil s pojasnilom: "...da je ta reportersko — žurnalistični dogodek, ki ga je pred letom dni sam doživel, skušal dvigniti na višjo platformo zaokroženosti."⁷⁰ Dobrega pol leta kasneje je v tem tragičnem pripetljaju videl prisposodobno slovenske zgodovine. Slikarjeva lastna razlaga se zdi še vedno najtehtnejša interpretacija znamenitega dela, zato jo povzemam v celoti:

"Če izmed svojih slik vzamem v misel Mrtvega kurenta. Groteska življenja in smrti. Dogodek s ptujskega polja: gruča mask naide na mrliča, maske v starih avstrijskih vojaških in vseh mogočih uniformah, na tleh mrtvi kurent — stari slovenski običaj kurentovanja se je do danes ohranil samo še na Ptujskem polju — to je naša zgodovina. To bi bilo, bi dejal, nekako vsebinsko ozadje slike. Glavno pa je seveda, kako je stvar izražena. V sivo mračni, z marčevsko predpomladno vlago napolnjeni pokrajini, ki služi v kontrast živobarvnim šemam, leži mrlič. V ozadju vrbe, nabrekle od soka, in zapuščena pristava kot siv in umazan obraz. Mrak in smrt. Barva služi kot izraz, ne samo kot dekoracija. Kaj bi človek tudi z dekoracijo — občutje, ki smo ga hoteli izraziti v Mrtvem kurentu je, sodim, resnično občutje naših dni."⁷¹

V kasnejših verzijah te slike je avtor eno od prisotnih figur upodobil kot nemškega vojaka in slika je dobila novo vsebino. Če se je leta 1938 mračnost dobe nakazovala v težkih svinčenih oblakih in v ozračju, ki je zasičeno z zgodnjespomladansko vlago, je kasneje (npr. v barvnem lesorezu iz leta 1954 ali v akrilni sliki iz leta 1973) dobila konkretno podobo v liku nacističnega vojaka. Uniformiran žandar je prisoten tudi na sliki iz leta 1938, Mihelič pa v svojem opisu slike govori celo o več "...maskah v starih avstrijskih vojaških in vseh mogočih uniformah..."⁷² Glavni figuralni nosilec slutnje o približujočih se težkih časih na sliki iz leta 1938 pa ni uniformiranec, pač pa v veliko večji meri belo zamaskiran obraz, iz katerega režita dve odprtini za oči. Kasneje se je ta splošna tesnoba konkretizirala v točno določeni podobi vojaka, ki je postal prisp-

doba za vse zlo, povzročeno v Evropi med drugo vojno. Mrtvi kurent nesporno velja za osrednjo sliko Miheličevega ptujskega obdobja, za takšno jo je označil sam,⁷³ pa tudi

France Mihelič: Študija Ptujске gore, 1938/39, črna kreda (Foto Božena Kmetec-Friedl)

umetnostni zgodovinarji in likovni kritiki. Lojze Gostiša jo opisuje kot Miheličev "prvi veliki slikarski motiv", ki kasneje preraste v "...omen časa, v znanilca usodne kavalkade apokaliptičnih jezdecev svetovne morije."⁷⁴

Podoba Ptujске Gore, imenovana tudi Proščenje na Ptujski gori je nastala sicer leta 1939, a po razstavi v Dijaškem domu in tudi po smrti žene Vlaste.⁷⁵ Romanje na Ptujsko Goro je še danes eden od osrednjih dogodkov v tem delu slovenske dežele. Še vedno se vsako leto ob velikem šmarnu na Goro zgrnejo množice romarjev. Na ozkem trgu pod cerkvijo se stiskajo pisane stojnice, s katerih se ponuja vse mogoče, nad vsem pa kraljuje mogočna gotska cerkev. Miheličevi romarji ustvarjajo živopisan mozaik praznično odetih postav. Ljudje, stojnice, nekaj trških hiš, vse se gnete in vzpenja k cerkvi, ki predstavlja kulminacijo navzgor kipeče in migetajoče gmote. Nad vsem, tudi nad cerkveno trdnjavo, ki vzbuja misli na večnost, pa visi težko svinčeno nebo. Grozeča sivina neba pretehta kipenje navzgor v mračnost k tlom težečega ozračja. V Mrtvem kurentu, pa tudi na več drugih slikah s ptujске razstave smo že spoznali temnačno razpoloženje s predpomladansko vlago nasičene atmosfere, zdaj pa se je to

grozeče vzdušje preselilo na podobo avgustovskega praznika, ki se mu bliža nevihta. "Dürerjevi Apokaliptični jezdec vihrajo čez svet in mrak vlada nad nami," je izjavil slikar jeseni 1939.⁷⁶ Splošnemu vtisu o "nesmislu, ki vlada svetu"⁷⁷ se je pridružila še osebna tragedija. Slikar je na lice nedokončane slike napisal: "NEKONČANO — POSVEČENO SPOMINU MOJE ŽENE VLASTE F. MIHELİČ 39".

Na slikanje proščenja na Ptujski Gori se je Mihelič temeljito pripravljaj. Ohranjena je risba,⁷⁸ na kateri se je slikar ukvarjal z arhitekturo in krajino, figur namreč na risbi ni. Poteza je enostavna, črte pa so ravne, kot bi bile potegnjene z ravnilom. Senčenja je malo, pač pa je slikar z vso natančnostjo na risbo zapisal navodila, kako ravnati, ko bo v ateljeju nastajala oljna podoba.⁷⁹ Kot študija za Romanje na Ptujski gori je označena tudi risba, ki je kasneje dobila ime Nesrečniki, Mihelič pa jo je z zapisom na hrbtni strani označil za Berače. Opisali smo jo že v poglavju o Miheličevih ptujskih letih. Slikar je študijo prenesel na platno približno v sredino ob spodnjem robu. Nesrečniki prosjačijo ob zidu, kjer se cesta vzpenja na trg pod cerkvijo.

Sliki Mrtvi kurent in Proščenje na Ptujski gori pomenita Miheličev ptujski ustvarjalni vrh. V obeh delih je presegel odslikavanje resničnosti, ki ga je v ptujski okolici tako prevzemala. Osebna doživetja so se spremenila v "...dramo človeka, ki je dobila potrdilo v prihajajoči vojni."⁸⁰ Sliki veljata za temeljni deli medvojnega slovenskega slikarstva. Povezujeta se z dejavnostjo Neodvisnih ter s slovensko inačico "barvnega realizma". Predvsem Mrtvi kurent je v Miheličevem slikarstvu še dolgo odmeval v številnih variantah, ki jih tudi na grafičnih listih spremljamo še tja v sedemdeseta leta.

ZAKLJUČEK

Čeprav se France Mihelič danes ne navdušuje več nad svojim ptujskim opusom, je to vendarle eno od pomembnih poglavij slovenskega slikarstva v XX. stoletju. Lahko pa se na Miheličevo ptujsko dobo ozremo tudi z druge plati in poskusimo preveriti, kako je Mihelič vplival na likovno dogajanje v mestu ob Dravi.

Ivan Sedej je v monografiji o ptujskih slikarjih XX. stoletja že v uvodnem stavku ugotovil, da je imel Ptuj s svojim neizmernim kulturnim bogastvom na likovne ustvarjalce protisloven vpliv.⁸¹ Visokokvalitetni spomeniki so postavili stroga merila in marsikdo je ob primerjavi z zmogljivostjo starih mojstrov izgubil samozavest. Tako so se mnogi ptujski slikarji v 19., pa tudi v 20. stoletju raje predajali poveličevanju starih ptujskih vrednot, kot pa neobremenjeno gradili lasten opus. To je v novejšo ptujsko likovno ustvarjalnost nujno vnašalo mrtvilo. V starem mestu dragocenosti iz preteklih stoletjih niso imele enakovrednega dopolnila v sodobnih mojstrih. Mesto se je v 19. stoletju potopilo v provincialno obrobost, ki tudi v gospodarskem smislu ni ponujala dosti. Tako so bistvene premike v likovni ustvarjalnosti povzročili v prvi vrsti prišleki, ki so jih v staro mesto ob Dravi zanesla naključja in ki so se v teh krajih naselili z že izoblikovanimi pogledi na likovno ustvarjalnost. V tridesetih letih je Ptuj dobil dva takšna meščana, Oeltjena in Miheliča. Jan Oeltjen (1880-1968), po rodu z nemškega severa, se je leta 1931 preselil na Ptuj (če smo natančnejši v Haloze), ker je bila tu doma njegova žena, slikarka in kiparka Elza Kasimir (1887-1944). Oeltjenov ostri nemški ekspresionizem, do tragičnosti zaznamovan z vplivi Oskarja Kokoschke, se je v mehki haloški pokrajini omilil, trde in temne barve pa so se prelile v liričen spekter pastelnih tonov. Oeltjen je imel Ptuj rad, še bolj pa so mu bili pri srcu Haloze in Haložani. V svojih poznih delih je združil ljubezen do Haloz s spomini na najbolj burna leta svojega življenja. Oeltjen je sicer vzljubil svojo novo domovino, kljub temu pa je ostal tujec na Slovenskem.

Tudi umetnostni zgodovinarji za tega razdvojenega ustvarjalca še niso našli mesta med slovenskimi slikarji. Vendar je bil njegov prispevek sodobni ustvarjalnosti večji, kot se zdi na prvi pogled. Vsaj dva slikarja sta s svojim delom priznala, da občudujeta Oeltjenovo delo. Janez Šibila (rojen 1919 v Novi vasi pri Markovcih blizu Ptuja) je Oeltjenu mnogokrat sledil že v izbiri motivov, najbolj pa se je občudovanemu mojstru poklonil s portretom iz leta 1990, kjer ga je naslikal tako, kot se je slikal Oeltjen sam — z vdrtimi očmi, praznega pogleda in z neverjetno velikimi, v bolečini skrčenimi rokami.⁸² Albin Lugarič je morda večji Oeltjenov dedič kot Šibila, čeprav to na njegovih slikah ni občutiti tako neposredno. Oeltjenovski ekspresionizem je pri Lugariču bolj pregneten, najbolj razpoznaven pa je v Lugaričevih risbah iz šestdesetih let, ko se pogosto loteva motivov iz Oeltjenovih grafičnih ciklusov. Značilne velike roke, nosilke izraza in kompozicijsko središče pa pri Lugariču srečamo še na upodobitvah kmečkih žena iz osemdesetih let.

Mihelič si s svojimi slikami med slikarji, ki bi jih lahko označili kot "ptujske",⁸³ ni ustvaril kakšnega posnemovalca ali dediča v pravem pomenu besede. Pri Šibili sicer najdemo podobo z naslovom *Utrujen* iz leta 1989, ki povzema kompozicijo Miheličevih *Kurentovanj*, kakršna se v več različicah nizajo od začetka štiridesetih do srede sedemdesetih let. A gre pri tem za osamljen in tudi ne preveč posrečen primer. S podobami kurentov so se poskušali sicer še mnogi ustvarjalci, a so kritičnejši kmalu odnehali.

Miheličevo slikarstvo ptujske dobe je odsevalo širše. Kljub uporabi izrazito "ptujskih" oziroma "haloških motivov" je bilo privzdignjeno nad lokalno zamejenost. Slikar je v svojih najboljših delih presegel odslikavo resničnih dogodkov in pojavov. Špelca Čopič je o sliki *Mrtvi kurent posrečeno* ugotovila: "Postalo je precej vseeno, ali poznamo nadrobnosti pokopavanja pusta in ves pomen tega obreda, Mihelič je iz vsega naredil dramo človeka..."⁸⁴ Napaka Špelce Čopič, ki piše o obredu pokopavanja pusta in torej zgreši osnovno zgodbo o mrtvem kurentu, značilno potrjuje njeno mnenje.

Miheličevo slikarstvo med leti 1936-41 tako ostaja veliko obdobje iz ptujske preteklosti, omejeno na nekaj kratkih let. S pričetkom druge vojne se je Mihelič umaknil iz starega mesteca ob Dravi, tako kot so odšli Anton Ingolič in drugi odlični gimnazijski profesorji in tako kot je zamrla avantgardna epizoda ptujskega teatra.

OPOMBE

63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj, 1869-1969. Ptuj 1969.
- Irena Mavrič: Ptujsko gledališče 1786-1958. Razstavni katalog. Pokrajinski muzej Ptuj, 1988.
- Slikarjeva izjava avtorici.
- France Mihelič. Retrospektivna razstava, Moderna galerija 1976, str. 93.
- "Razstavljam v Ptuj, kakor bi razstavljal v Mariboru ali Ljubljani. Nimam pomislekov glede na manjše kulturno središče. Nima smisla, saj vemo, da celo v Jakopičevem paviljonu zija čisto praznота in da razen slik in blagajnika Pepeta, ki si ubija čas s krmljenjem in dresiranjem tivolskih vrabcev, ni skoro žive duše na razstavo, če izvozimo ono skrivnostno dušo, ki naj bi jo imelo kako platno." Anton Ingolič: France Mihelič razstavlja v Ptuj. Mariborski Večernik Jutra, XII, št. 41, 20. II. 1939, str. 5.
- Zapis poimenovanja te Miheličeve slike se ravna po takratnem pravopisu Ptujska gora in se s tem loči od zdaj veljavnega zapisa naselbinskega imena Ptujska Gora — (op. lektorja).
- France Mihelič. Katalog retrospektivne razstave. Moderna galerija 1976, str. 91.
- Umetnikova osebna izjava. France Mihelič, razstavni katalog retrospektivne razstave, Moderna galerija 1976, str. XIII.
- F. J.: Ob Miheličevi razstavi v Ptuj. Mariborski Večernik Jutra, XII, št. 45, 24. II. 1939, str. 5.
- Karel Dobida: Razstava Neodvisnih. Ljubljanski zvon, LIX, 1939, str. 510.
- Špelca Čopič: Slovensko slikarstvo, Ljubljana 1966, str. 180.
- O. pl., 36 x 46 cm

13. F. J. : o. c.
14. Črna kreda, 49 x 39, 5 cm.
15. Črna kreda in gvaš, 36, 5 x 43, 3 cm.
16. Črna kreda, 35, 3 x 49, 2 cm
17. Črna kreda, 30 x 44, 2 cm.
18. Črna kreda, 32, 7 x 49, 7 cm.
19. France Mihelič: Koča ob vodi, o. pl. , 40, 5 x 60 cm, sign. d. sp. F. MIHELİČ 39.
20. Črna kreda, 32, 5 x 50, 2 cm.
21. Z risbami, ki so bile leta 1993 razstavljene v Miheličevi galeriji, so se zakrito predstavljali tudi dijaki:
Maroh A. iz 4. a, ki je 15. XI. 1934 narisal vazo (na drugi strani Miheličeva risba Sv. Vid iz leta 1937)
Remec Vida iz 5. razreda z risbo odprte knjige z dne 22. 1. 1937 (na drugi strani Miheličeva risba Koča ob vodi iz leta 1938)
Remec Vida iz 5. razreda, ki je 29. 1. 1937 narisala coklo (na drugi strani Miheličeva risba Dvorišče s kopicami iz leta 1938)
Božič C. iz 5. a z risbo odprte knjige z dne 29. 1. 1937 (na drugi strani Miheličeva risba Koča ob vodi iz leta 1938)
Velkavrh P. iz 5. a z risbo, ki jo je izdelal kot svoj 7. list 5. 2. 1937 (na hrbtni strani Miheličeva risba Domačija v Šturmovcu).
22. Anton Ingolič: France Mihelič razstavlja v Ptuj. Mariborski Večernik Jutra, 20. II. 1939, str. 5.
23. Anton Ingolič: o. c.
24. France Mihelič. Razstavni katalog retrospektivne razstave, Moderna galerija 1976, str. 93.
25. France Mihelič: Beneški Bienale. Jutro, št. 180, 5. 8. 1938, str. 7.
26. Ibid.
27. Ibid.
28. Ibid.
29. O. pl., 62 x 48 cm, sign. d. sp. F. Mihelič.
30. O. pl., 65 x 50 cm, sign. d. sp. F. Mihelič.
31. O. pl., 92 x 65, 8 cm.
32. Anton Ingolič: Tisto noč, Ptujski zbornik II, Ptuj 1962, str. 385-392.
Anton Ingolič: Nekaj o nastanku Miheličevega Mrtvega kurenta. 63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj, 1869-1969, Ptuj 1969, str. 164-167.
33. Naš rod IX., 1937/38, št. 4, str. 151-155. Besedilo spremlja 10 Miheličevih ilustracij.
34. Naš rod IX., 1937/38, št. 6, str. 230-235. Besedilo spremlja 8 Miheličevih ilustracij.
35. Naš rod X., 1938/39, št. 2, str. 60-63. Besedilo spremlja 8 Miheličevih ilustracij.
36. Anton Ingolič: Zakaj so haloški otroci..., str. 63
37. Anton Ingolič: Med pustnimi šemami..., str. 235
38. Naš rod IX., 1937/38, št. 2, str. 46-49. Besedilo spremlja 6 Miheličevih ilustracij.
39. Naš rod IX., 1937/38, št. 6, 7, str. 217-219 in 233-256. Besedilo spremlja 11 Miheličevih ilustracij.
40. Anton Ingolič: Če bi se odprlo..., str. 49.
41. Anton Ingolič: Sirote, Naš rod X., 1938/39, št. 1-9, str. 2-7, 43-47, 85-88, 162-165, 205-213, 246-250, 282-288 in 322-324. Besedilo spremlja 32 Miheličevih ilustracij.
42. A. Ingolič: Sirote..., str. 2.
43. Ibid, str. 205.
44. Ibid, str. 207.
45. Ibid, str. 3.
46. Ibid, str. 46.
47. A. Ingolič: Če bi se odprlo..., str. 46.
48. Irena Mavrič: Ptujsko gledališče 1786-1958. Razstavni katalog, Pokrajinski muzej Ptuj, 1988, str. 56.
49. Ibid., Str. 38, 39, 44.
50. Fotografije hrani zgodovinski oddelek ptujskega muzeja, za obdelavo Miheličeve ptujске dobe pa je kolegica Irena Mavrič ljubезnivo omogočila njihovo reproduciranje, za kar se ji zahvaljujem.
51. Irena Mavrič: Ptujsko gledališče..., str. 56.
52. "Tudi ime slikarja prof. Miheliča Franca je v naši javnosti dobro zapisano." 61. izvestje Državne realne gimnazije kraljeviča Andreja v Ptuj, Ptuj 1939, str. 6.
53. Tone Šifer je v uvodu v oceno Miheličeve razstave v Dijaškem domu zapisal: "...Pri tej priliki bi lahko govoril o tem, kako doživlja provincialno mesto umetnike in sploh kulturne vrednote in sodba bi ne bila preveč neugodna...". T. Šifer: Ob Miheličevih slikah. Ljubljanski zvon, letnik LIX, Ljubljana 1939, str. 149. Kar se tiče Miheličevega lastnega mnenja, pa glej opombo št. 5.
54. Otvoritev Miheličeve razstave v Ptuj. Mariborski Večernik Jutra, XII., št. 41, str. 4.
55. F. J. : Ob Miheličevi razstavi v Ptuj. Mariborski Večernik Jutra, XII., št. 45, 24. II., 1939, str. 5.
56. Tone Šifer: o. c.
57. F. J. : o. c.
58. France Mesesnel: Jesenske likovne razstave v Ljubljani. Sodobnost I., 1933, str. 579-581.
59. France Mesesnel: Ljubljanske razstave. Sodobnost VIII., 1940, str. 371-375.
60. T. Šifer: o. c.
61. A. Debenak: Umetnost Franceta Miheliča. Jutro, št. 51, 1. III. 1939, str. 7
62. Anton Ingolič: France Mihelič razstavlja v Ptuj. Mariborski Večernik Jutra. 20. II. 1939, str. 5.
63. A. Ingolič: o. c.

64. F. J. : o. c.
65. A. Debenak: o. c.
66. Podatke mi je posredoval višji bibliotekar Jakob Emeršič, za kar se mu zahvaljujem.
67. T. Šifrer: o. c.
68. Špelca Čopič: Slovensko slikarstvo, Ljubljana 1966, str. 180.
69. Anton Ingolič: Nekaj o nastanku Miheličevega Mrtvega kurenta. 63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj. 1869-1969, str. 164-167.
70. A. Ingolič: France Mihelič razstavlja...
71. France Mihelič: Umetnost bodočnosti bo umetnost sinteze. Jutro, št. 241 a, 16. X. 1939, str. 3.
72. Ibid.
73. Ibid.
74. Lojze Gostiša: France Mihelič v ptujskem času 1936-1941. Razstavni katalog, Pokrajinski muzej Ptuj, 1993 (brez paginacije).
75. Vlasta Mihelič je umrla 5. aprila 1939.
76. F. Mihelič: Umetnost bodočnosti...
77. Ibid.
78. Risba je bila razstavljena v Miheličevi galeriji poleti 1993. Kompozicija te risbe je povsem enaka ilustraciji Ptujске Gore v Ingoličevem tekstu Zakaj so haloški otroci lačni? Naš rod X., 1938/39, št. 2, str. 6.
79. Za slikanje trške hiše na levi je izpisanih 9 navodil o barvah, za župnišče 2, baročno stopnišče je opremljeno s 4 opombami, cerkev s 15, nad obzidjem so zapisana 3 navodila, hiši ob obzidju je namenjenih 5 opomb, stolp in ograja pa imata vsaka po 1 navodilo. Navodila ustrezajo izboru barv na oljni sliki.
80. Š. Čopič: Slovensko slikarstvo..., str. 180.
81. Ivan Sedej: Ptujski slikarji XX. stoletja, Ptuj 1987, str. 13.
82. Breda Ilich — Klančnik: O beata solitudo. Janez Šibila. Razstavni katalog, Pokrajinski muzej Ptuj, 1990, str. 10.
83. Izraz je seveda sporen v mnogih pogledih in ga številni umetnostni zgodovinarji sploh ne priznavajo. Utemeljevati ga je mogoče z vplivom krajine na posamezne slikarske opuse. Na ne povsem rešeno vprašanje regionalizmov v slovenski umetnosti so opozarjali mnogi avtorji, med njimi zlasti France Stele (Umetnost v Primorju, Ljubljana 1960), France Mesesnel (Slovensko krajinarstvo v 19. stoletju. Umetnost in kritika, Ljubljana 1953), Franc Zupan (Krajina v slovenskem slikarstvu, Sinteza št. 3, Ljubljana 1965) in Nace Šumi (Krajina v novejšem slovenskem slikarstvu. Pogledi na slovensko umetnost. Ljubljana 1975).
84. Š. Čopič: o. c. , str. 180.

SINOPSIS

Prispevek obravnava ustvarjalnost slikarja Franceta Miheliča v času, ko je bil profesor na ptujski gimnaziji (1936-1941). Opredeljuje slikarjev odnos do nenavadnega, mističnega haloškega sveta, kjer še živi vrsta običajev iz pradavnine.

Članek se posebej ustavlja ob Miheličevi razstavi, ki jo je pripravil leta 1939 v Dijaškem domu, in ob odmevih nanjo. Posebej sta izpostavljeni dve sliki, ki sta nastali na Ptuj in štejeta med ključna dela slovenskega slikarstva, to sta Mrtvi kurent iz leta 1938 in Proščenje na Ptujski gori iz leta 1939.

SYNOPSIS

The article deals with the creativity of the painter France Mihelič in the period when he was a teacher at Gimnazija Ptuj (1936-1941). It defines the artist's relation to the unusual, mystical world in the area of Haloze where many old customs are still alive.

The accent of the article is on the Mihelič's exhibition in Dijaški dom in 1939 and on the response to it. Two paintings from the period in Ptuj are the most significant and can be classified among the most important works of the Slovenian painting; they are "Mrtvi kurent" from 1938 and "Proščenje na Ptujski Gori" from 1939.

SYNOPSIS

Der Artikel behandelt die Schaffenskraft des Malers France Mihelič in der Zeit seiner Professur am Gymnasium in Ptuj (1936-1941). Er bestimmt die Beziehung des Malers zur ungewöhnlichen, mystischen Welt von Haloze, wo noch viele Bräuche aus der Urzeit lebendig sind.

In dem Artikel wird besonders die Ausstellung von Mihelič, die er im Jugendheim im Jahr 1939 vorbereitet hat, und der Widerhall, den die Ausstellung hatte, bearbeitet. Zwei Werke, die in Ptuj entstanden sind, und zu den Hauptwerken der slowenischen Malerei gehören, das sind *Der tote Kurent* aus dem Jahre 1938 und *Der Kirchweihfest* auf Ptuj'ska gora aus dem Jahr 1939, werden im Artikel besonders hervorgehoben.

POVZETEK

Junija in julija 1993 je bila v Miheličevi galeriji na Ptuj razstava z naslovom France Mihelič v ptuj'skem času 1936-1941. Oživila je spomin na pomembno likovno obdobje iz ptuj'ske preteklosti. Primerjali smo lahko v literaturi že večkrat objavljene oljne slike z risbami in študijami, ki so omogočile vpogled v Miheličev slikarski postopek.

Mihelič je bil imenovan za profesorja na ptuj'ski gimnaziji 11. septembra 1936, na tem delovnem mestu pa je ostal do pričetka druge vojne. Staro obdravsko mesto ga je očaralo, še bolj pa ga je vznemirila ptuj'ska okolica z vrsto običajev, ki izvirajo še iz pradavnine. S prijateljem in gimnazijskim kolegom Antonom Ingoličem sta kolesarila po podeželju in nabirala snovi za pisateljevanje in slikanje. Ob stiku z nenavadnim, naravnost magičnim svetom starodavnega obredja so v Miheličevem slikarstvu oživile prvine zagrebške Zemlje (z delom zemljašev se je temeljito seznanil v času študija v Zagrebu) in tradicija holandskega žanrskega slikarstva, na katero so se naslanjali zemljaši. V sočasnih likovnih kritikah pogosto zasledimo oznako, da je Mihelič "slovenski Brueghel".

Leta 1938 je Mihelič obiskal beneški bienale, kjer ga je bolj kot sodobna evropska ustvarjalnost prevzela velika razstava krajinskega slikarstva 19. stoletja, med tam predstavljenimi mojstri pa v prvi vrsti Camille Corot, ki je slikal v zeleno potopljene in s srebrno kopreno prevlečene podobe. V naslednjih dveh letih je v Miheličevem ateljeju nastala vrsta z drevesi obraščenih krajin in vrtoglavih pogledov v drevesne krošnje, ki ne morejo prikriti svojega naslona na Camilla Corota.

V času učiteljevanja na Ptuj je Mihelič ilustriral več besedil Antona Ingoliča, ki so izhajala v mladinski literarni reviji *Naš rod*. Izdelal je tudi sceno za Ingoličeve Sirote, ki jih je režiser Fran Žižek leta 1940 postavil na oder ptuj'skega avantgardnega gledališča. Najpomembnejši dogodek v času Miheličevega bivanja na Ptuj pa je bila odmevna razstava, ki jo je februarja 1939 pripravil v ptuj'skem Dijaškem domu. Žal ob razstavi ni izšla nobena publikacija in tudi seznam razstavljenih del ni ohranjen, pač pa je bilo v takratnem časopisu in revijah objavljenih več recenzij. Teh niso napisali likovniki kritiki, temveč intelektualci, ki so prav tako kot Mihelič živeli in delali na Ptuj in so dobro poznali življenje v teh krajih. V nobenem od kasneje napisanih strokovnih besedil o Miheličevih delih iz ptuj'ske dobe ni bilo preseženo njihovo razumevanje slikarjeve ustvarjalnosti. Vsi so med opisanimi deli izpostavljali Mrtvega kurenta, ki ga je tudi slikar sam

nekaj mesecev kasneje ob razstavi v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani označil kot svoje ključno ptujsko delo.

Mrtvega kurenta je Mihelič tja do sedemdesetih let še večkrat naslikal (in tudi prevajal v grafiko) in mu dodajal nove vsebinske poudarke. Druga ključna slika iz slikarjevega ptujskega obdobja je Proščenje na Ptujski gori, ki je nastala sicer še leta 1939, a po razstavi v Dijaškem domu in po smrti žene Vlaste. Njej je sliko tudi posvetil. Obe deli izražata Miheličev odnos do mističnega haloškega sveta, do neskončnega kroga življenja in smrti, pa tudi slikarjevo dovzetnost za temačnost časa in grozljivo napetost ob napovedujoči se vojni.

Obe osrednji ptujski sliki sta se zapisali v zgodovino slovenskega slikarstva. Ko preiščujemo o Miheličevem vplivu na likovno ustvarjalnost v starem obdravskem mestu, pa moramo ugotoviti, da je bilo Miheličevih nekaj let na ptujski gimnaziji pomembno, a kratko obdobje v ptujski preteklosti. Trideseta leta so bila v starem mestecu kulturno živahna, ob pričetku druge vojne pa so se s Ptuja odselili številni odlični gimnazijski profesorji, med njimi tudi Mihelič. Istočasno je zamrla tudi avantgardna epizoda ptujskega gledališča.

SUMMARY

There was an exhibition in the Mihelič Gallery in Ptuj entitled "France Mihelič during the Ptuj period 1936-1941" which revived the memory on the important artistic period in the history of Ptuj. We could compare many times exhibited oil paintings and studies which enabled us to understand Mihelič's painting process.

Mihelič was appointed teacher at Gimnazija Ptuj on 11th September 1936 and stayed there until the beginning of the Second World War. The old town by the Drava river impressed him, especially the surroundings with its customs of very old origin. He and his friend Anton Ingolič were cycling across the country, picking up the material for writing and painting. The contacts with the unusual, almost magical world of the traditional rites revived in Mihelič's painting the elements of Zemlja from Zagreb (Mihelič had become acquainted with the work of the members of Zemlja while he had been studying in Zagreb) and the tradition of the Dutch genre painting (works of the Zemlja group based on it). In the critiques in that time Mihelič was referred to as "Slovenian Brueghel".

In 1938 Mihelič visited Venetian Biennial where he was more impressed by the great exhibition of the 19th century landscape painting than by the contemporary European works. He was touched by Camille Corot who painted images dipped into green and covered by a silver veil. In the following years Mihelič created in his studio a series of tree — grown landscape paintings and vertiginous views into the treetops which cannot deny the influence of Camille Corot.

In the time when Mihelič was a teacher in Ptuj he illustrated a few texts written by Anton Ingolič and published in the youth literary magazine "Naš rod". He also created the scene for "Sirote" written by Ingolič, the work that the stage-manager Fran Žizek put on the stage of the avantgarde theatre in Ptuj in 1940. The most important event of Mihelič's period in Ptuj was the exhibition of his paintings in Dijaški dom in February

Janez Mežan, Ruševine gradu Vurberg, 1954, akvarel

1939. Unfortunately there were no publications issued and no lists of the exhibits preserved. Nevertheless, there were some reviews published in the contemporary newspapers and magazines. The reviews were not written by the critics but by the intelligentsia who lived and worked in Ptuj in that time and were acquainted with the life in this area. No other review overcame their understanding of Mihelič's creativity and work from this period of the artist's life. The most outstanding work was "Mrtvi kurent" (Dead kurent) which was at the time of the exhibition in the gallery Jakopičev paviljon in Ljubljana a few months later acknowledged by the author as his most important painting from this period.

Until the seventies Mihelič painted "Mrtvi kurent" several times (also graphics) adding new accents. The second most significant painting from the artist's period in Ptuj was "Proščenje na Ptujski Gori" ("A church-fair (Kermes) at Ptuj's gora"), painted in 1939 after the exhibition in Dijaški dom and after his wife Vlasta had died. This painting was dedicated to his wife. Both paintings express Mihelič's attitude towards the mystical world in the Haloze area, towards the endless circle of life and death, and his sensitivity to the darkness of the time and dreadful anxiety because of the approaching war.

The two most significant paintings from the period in Ptuj have played an important role in the history of the Slovenian painting. While thinking about the Mihelič's influence on the painting in this old town by the Drava river, we can establish that a few years of Mihelič's work at Gimnazija Ptuj was a short but a very important period in the history of our town. The thirties were culturally animated years in the old town, however at the beginning of the Second World War many prominent teachers from Gimnazija (among them Mihelič as well) left Ptuj. At the same time the avant-garde period of the theatre in Ptuj died out.

ZUSAMMENFASSUNG

Im Juni und Juli 1993 fand in Galerie von Mihelič in Ptuj die Ausstellung mit dem Titel France Mihelič in Ptujer Zeit 1936-1941 statt. Sie rief die Erinnerung an eine bedeutende Malerepoche aus der Vergangenheit von Ptuj ins Leben.

Wir konnten in der Literatur schon öfters erschienene Ölgemälde mit Zeichnungen und Studien, die die Einsicht in das Malverfahren von Mihelič ermöglicht hatten, vergleichen.

Mihelič wurde am 11. September 1936 zum Professor am Gymnasium von Ptuj ernannt, auf dieser Stelle blieb er bis zum Anfang des zweiten Weltkrieges. Die alte Stadt an der Drau bezauberte ihn, noch mehr erregte ihn die Umgebung von Ptuj, mit den vielen Bräuchen, die noch aus der Urzeit stammen. Mit dem Freund und Gymnasialkollegen Anton Ingolič fuhr er durch die Gegend rad und zusammen schöpften sie Stoff für ihre Schriftstellerei und Malerei. Als er in Berührung mit der ungewöhnlichen, gerade magischen Welt der uralten Ritualien kam, wurden in der Malerei von Mihelič ursprüngliche Elemente der ZEMLJA aus Zagreb (die Arbeit von ZEMLJA hat er gründlich während seines Studiums in Zagreb kennengelernt) und die Tradition der holländischen Malerei, aus der Zemlja ihre Quellen schöpften, ins Leben gerufen. In den Malerkritiken wird er oft als slowenischer Brueghel bezeichnet.

Im Jahr 1938 besuchte Mihelič die Biennale in Venedig, wo er nicht nur von der zeitgenössischen europäischen Schaffenskraft sondern auch und besonders von der großen Ausstellung der Landschaftsmalerei im 19. Jahrhundert hingenommen worden war, von dort ausgestellten Maler, in der ersten Reihe von Camille Corot, der in grün versunkene und mit einem silbernen Schleier überzogene Gestalten gemalt hat. In den nächsten zwei Jahren entstand im Atelier von Mihelič eine Reihe von Landschaften, die mit Bäumen bewachsen sind, und schwindelerregende Blicke in die Baumkronen ermöglichen, die aber nicht verheimlichen, daß er unter dem Einfluß von Camille Corot war.

In der Zeit seiner Professur am Gymnasium in Ptuj hat Mihelič mehrere Texte von Anton Ingolič, die in der Jugendzeitschrift für Literatur Naš rod erschienen sind, illustriert. Er hat auch die Szene für Sirote von Anton Ingolič, die Fran Žižek im Jahr 1940 auf die Bühne des Ptujer Avantgardeaters aufgestellt hat, ausgearbeitet. Das bemerkenswerteste Ereignis in der Zeit, als Mihelič in Ptuj weilte, war aber die Ausstellung im Jugendheim im Februar 1939. Leider ist anlässlich der Ausstellung keine Publikation erschienen und ein Verzeichnis der ausgestellten Werke ist auch nicht erhalten geblieben. In den damaligen Zeitungen und Zeitschriften wurden aber mehrere Rezensionen veröffentlicht. Diese haben nicht die Malerkritiker geschrieben, sondern die Intellektuellen, die so wie Mihelič in Ptuj gelebt und geschaffen haben, und die das Leben in dieser Gegend gut gekannt haben. In keinem der später verfaßten Fachartikel über die Kunstwerke von Mihelič aus Ptujer Zeit wurde die Verständigung der Schaffenskraft des Malers übertroffen. Alle haben unter den beschriebenen Werken den Toten Kurent hervor gehoben, weil ihn auch der Maler selbst als Hauptwerk aus der Zeit in Ptuj bezeichnete.

Den Toten Kurent hat Mihelič bis zu den 70-er Jahren mehrmals gemalt (und ihn auch in die Graphik umgewandelt) und er hat ihm neue inhaltliche Akzente zugegeben. Das zweite Hauptgemälde aus der Ptujer Zeit des Malers ist Das Kirchweihfest auf Ptujška gora, das schon im Jahr 1939, aber nach der Ausstellung im Jugendheim und nach dem Tod seiner Gattin Vlasta, entstanden ist. Ihr wurde das Gemälde auch gewidmet. Beide Werke drücken die Beziehung des Malers zu der mystischen Welt von Haloze, zu dem endlosen Kreis des Lebens und des Todes, aber auch die Empfänglichkeit des Malers für die Finsternis der Epoche und für die fürchterliche Spannung wegen des angesagten Krieges, aus.

Beide Hauptwerke aus Ptujer Zeit sind in der Geschichte der slowenischen bildenden Kunst geschrieben. Wenn wir über den Einfluß von Mihelič auf die bildende Schaffenskraft in der alten Stadt an der Drau nachdenken, müssen wir feststellen, daß diese Jahre von Mihelič, in denen er am Gymnasium in Ptuj tätig war, ein wichtiger, wenn auch kurzer Zeitabschnitt in Ptujer Vergangenheit waren. In den 30-er Jahren gab es in der alten Stadt ein reges Kulturleben, am Anfang des zweiten Weltkrieges verließen die Stadt zahlreiche Gymnasialprofessoren, unter ihnen auch Mihelič. Zu dieser Zeit wurde auch die avantgarde Episode des Ptujer Theaters beendet.

STANKA GAČNIK

LIKOVNI USTVARJALCI PTUJSKE GIMNAZIJE

Ptuj, častitljivi starosta med slovenskimi mesti, je skozi stoletja in tisočletja vabil in pritegoval s svojo "magično" močjo veliko ljudstev, plemiških družin, cerkvenih mogotcev, menihov in posameznikov, ki so tukaj živeli, ustvarjali, raziskovali, ljubili, bili srečni in nesrečni, se borili za svoje ideje, ustvarjali in varovali kulturne spomenike, odhajali in se ponovno vračali. Zgodilo se je veliko dogodkov, nastale so umetnine, ki so se vtisnile v zgodovino in v našo zavest. Ostalo je mnogo spomenikov in pričevalcev nekega časa, ki skrivnostno vabijo, razgrinjajo in odkrivajo preteklost, opominjajo, pogostokrat pa še čakajo, čakajo...

V preteklost ptujske zgodovine, ki pa je povezana tudi s sedanjostjo in prihodnostjo, je posegla tudi gimnazija. S svojim učnim programom, profesorji in dijaki. Med njimi so bili tudi taki, ki so sprejemali življenje in okolico okrog sebe na poseben način, se odzivali in izražali nekoliko drugače, mogoče na nekoliko nenavaden, svojstven in neponovljiv način. Govorim o slikarjih, o umetnikih, ki jim slika pomeni polje, ki odpira nezane svetove, posebna doživetja, v katero popolnoma investirajo sebe in svoj svet. Za sebe, za nas, za zanamce.

Prvi profesor risanja na novo ustanovljeni gimnaziji¹ leta 1869 je bil slikar RUDOLF GAUPMANN, ki je prišel na Ptuj iz Gradca. Letnice rojstva ne poznamo. Na šoli pa je ostal vse do svoje upokojitve, leta 1893. Umrli je 1909. leta.

Gaupmann je ob svoji profesuri našel le malo časa za zasledovanje ter spremljanje novih in naprednejših likovnih stilov. Zato je ustvarjal večinoma v tradiciji meščanskega realizma, ki se je nekoliko naslanjal še na tradicijo bidermajerskega oziroma romantičnega slikarstva. Znani, upodobljeni predvsem v historični maniri, so njegovi portreti meščanov, vedute, pokrajine in upodobitve Ptuja.² ...Poleg slikarstva in poučevanja pa je bil Gaupmann tudi velik ljubitelj ptujske antične zgodovine in njenih spomenikov. Ni mu bilo vseeno, kaj se dogaja z antičnimi izkopaninami, zato je bil med prvimi pobudniki za ustanovitev Muzejskega društva konec 19. stoletja.

Po Gaupmannovi upokojitvi je poučeval risanje in lepopisje prof. Vincenz Kohaut (med leti 1894 in 1903), za njim pa prof. Gustav Kaltnecker (do leta 1913), ki je poučeval tudi matematiko. Obenem pa so bili profesorji risanja tudi kustosi — upravitelji gimnazijske risarske zbirke. Učni načrt je temeljil na risanju in slikanju po predlogah in po naravi.

Takemu programu se je med leti 1916 in 1918 prilagodil tudi ALOIS KASIMIR (1852 Dunaj — 1930 Ptuj), imenovan v gimnazijskih izveštjih "kunstmaler". Kasimir je bil knjigovezec, oficir in slikar samouk. Za slikarstvo se je odločil šele pri osemindvajsetih letih, ko je na Ptuj preživel dopust. K tej odločitvi je gotovo pripomogla žena Terezija Story, doma s Ptuja. O njem ne moremo govoriti kot o slikarju velikega formata, pač pa kot o vsestranskem umetniku, ki je s slikanjem in risanjem služil kruh sebi in svoji družini. Bil pa je vsekakor dober učitelj svojim, nekoliko bolj ambicioznim, otrokom, Luigiu, Sylvii in Elsi.³

Kasimir je bil slikar vedut slovenskih in avstrijskih mest, portretiral je Ptujčane, ilustriral knjige in časopise, risal diplome, pohvale, spričevala.... Velikokrat je moral ustreči željam in potrebam naročnikov in pri tem svoje občutke in spoznanja potisniti v ozadje. Alois Kasimir je živel v času naših realistov, vendar se realizma ni dotaknil, kasneje tudi moderne in ekspresionizma ne. S slovenskimi slikarji se ni povezoval. Navezan je bil na dunajsko in graško slikarstvo, saj je sodeloval in razstavljaval v avstrijskem umetniškem

društvu Verein der bildenen Kunstler Steiermarks.⁴ Ne glede na njegov malce staromoden in dokumentaren način slikanja je bil v Ptuj zelo priljubljen in je imel veliko prijateljev med pomembnimi Ptujčani ter veliko naročil. Med njegovimi deli prav gotovo izstopa velika veduta Ptuja, ki je nastala med leti 1892 in 1894 in danes krasi sejno sobo ptujske mestne hiše.⁵

Njegove vedute in upodobitve starodavnega Ptuja iz različnih zornih kotov so neprecenljive umetniške, pa tudi dokumentarne vrednosti in si jih z velikim zanimanjem ogledujemo in primerjamo še danes.

Leta 1919 je izšlo gimnazijsko izvestja v slovenskem jeziku. Takrat se kot učitelj risanja in lepopisja ter upravitelj risarske zbirke omenja prof. Josip Kriwer.

Med ključne profesorje in likovne umetnike ptujske gimnazije sodi akademski slikar FRANCE MIHELICH (1907 Virmaše pri Škofji Loki), ki je poučeval, ustvarjal in živel na Ptuj med leti 1936 in 1941.

Mihelič je leta 1931 končal Akademijo za umetnost in umetno obrt v Zagrebu. Na ptujski gimnaziji je nastopil mesto profesorja risanja 11. septembra 1936, še prej pa je poučeval v Kruševcu. Med 2. svetovno vojno je bil najprej v ilegali, potem v partizanih. Po osvoboditvi se je naselil v Ljubljani, kjer je postal redni profesor na Akademiji za

France Mihelič: Mrtvi kurent, 1953, original litografija, 49 x 68,7 cm

likovno umetnost vse do svoje upokojitve, leta 1970. Je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in častni član Akademije lepih umetnosti v Firencah.

Preko mladostno občutene samote, tesnobe in brezupa se Miheličevo "začetno" slikarstvo slogovno izraža v t.i. barvnopoetičnem realizmu. Nato pride usodno srečanje z nizko obdravsko pokrajino z obronki Haloz, njenimi ljudmi, običaji in številnimi folklornimi ter pustnimi motivi. Le-to je Miheliča in njegovo umetnost zaznamovalo za zmeraj. V liku kurenta je senzibilni Mihelič začutil tisti pradavni in nenehni človekov spopad med naravo in življenjem, ljubeznijo in smrtjo, zavestjo in podzavestjo, strahom in pogumom, resničnostjo in fikcijo.... To je svet, iz katerega je potem Mihelič zajemal še dolgo in iz katerega se je razvil svojevrsten slikarski in grafični fundus, enkratni in samonikel, kakršnega lahko še vedno spoznavamo, odkrivamo in vrednotimo tudi danes. Marcel Brion⁶ označi Miheličevo snovanje za najintenzivnejšo in najpristnejšo strujo sodobne fantastike, ki se napaja iz kmečkega verovanja in pradavnih legend.

Naslednji tak "simbol" v Miheličevi umetnosti predstavlja gozd kot svet, kjer je narava še neoskrunjena s svojo bogato in skrivnostno floro, kjer vladajo drevesna prabitja in demoni ter nešteto malih, iskrivih, migetajočih bitij, ki privrejo na dan v skrivnostnih, začaranih in fantastičnih kresnih nočeh.

Kot izziv ljubezni, hrepenenju in nenehnemu spreminjanju je umetnik konec šestdesetih ustvaril fantastično Dafne, nimfo, ki je nekoč ubežala božanskemu zasledovalcu tako, da se je spremenila v drevo. Ciklus lesorezov in platen nam kaže žensko telo v številnih preobrazbah: kako brsti, cveti, odmira, se staplja z okoljem in povezuje v fantastične kombinacije z demonskim kurentom.... in ponovno skrivnostno oživi.

Likovna izraznost Miheličevega slikarstva nam govori o umetnikovi jasni črti, kjer ni nobene iluzionistične zabrisanosti ali nedorečenosti. Liki so povsod ostro in dovolj jasno izraženi, brez oblikovnih naključnosti.⁷ Kljub prepletenosti, preoblikovanju realnosti, nenehnemu spreminjanju in razpadanju različnih likov in predmetov veje iz njegovih umetnin neke vrste posebna liričnost in svojevrstna lepota. To doseže tudi z barvnim koloritom, ki je izrazitejši in potenciran z uporabo različnih struktur v barvnem nanosu, predvsem v platnih in pastelih. Barva je avtohtona in poudarja izrazno-simbolni značaj Miheličevih del.

Variacije in metamorfoze umetnikovih večnih tem (kurenti, maske, Dafne, muzikanti, kronist, vešče, hijene, mrtev, a obenem živ svet narave in rastlinja) se pred nami spreminjajo v svojevrstne in opominjajoče simbole današnjega časa in prostora, ki ga prav tako zaznamujejo strahovi, smrt, apokaliptični prividi na eni strani, na drugi pa ljubezen, hrepenenje, življenje.... Čas je neopredeljiv in ni omejen, je star kot je stara narava, človek in naša zavest. France Mihelič, kljub svojim visokim letom, še zmeraj raziskuje, razmišlja, išče in ustvarja. Svoj svet preslikava na papir, grafično ploščo ali na platno v mnogih likovnih govoricah in izpovedih. Njegova umetniška misel nima konca.

Vojna vihra druge svetovne vojne je usodno pretrgala, spremenila in zaznamovala tok nekega časa in prostora. Na gimnaziji se je slovenski in napredni profsorski zbor zamenjal z nemškim. Vse je bilo podrejeno nacistični ideologiji in zatiranju slovenstva, do leta 1945, ko nastopi svoboda.

Istega leta je nastopil mesto profesorja risanja na gimnaziji mlad Tržačan BOGDAN GROM (1918 Prosek pri Trstu). Študiral je na akademiji v Pragi, potem v Rimu in

Benetkah. Na Ptuju je ostal le do leta 1947, ko se je vrnil v Trst. Bil je razgiban slikar in tehnično dober grafik. Ilustriral in opremljal je tudi knjige. Leta 1949 je v Trstu izdal knjigo Slovenski ornament. Kasneje je bil zaposlen kot scenograf v slovenskem gledališču v Trstu.⁸

JANEZ MEŽAN (1897 Brnik pri Cerkljah — 1972 Ptuj) je na Ptuj prišel leta 1946. Med leti 1920-1924 je študiral na Akademiji za umetnost in umetno obrt v Zagrebu. Pridružil se je skupini umetnikov, imenovanih Četrta generacija.⁹ Živel, poučeval in ustvarjal je najprej v Mariboru, kjer je tudi veliko razstavljaval in bil član umetniškega kluba Brazda,¹⁰ potem v Novem mestu in Ljubljani. V šolskem letu 1946/47 je začel poučevati risanje na ptujski gimnaziji. To delo je opravljal vse do upokojitve, leta 1956.

Mežan je bil izredno nemirnega duha,¹¹ plodovit, ustvarjalen in tehnično razgiban slikar. Delal je v olju, temperi, ustvarjal freske, grafiko. Na začetku ustvarjalne poti je moč razbrati vpliv impresionizma in secesije, potem ekspresionizma. Intenzivnejše ga je zanimalo cerkveno slikarstvo, kjer se je likovno povsem podredil tradicionalni sakralni motiviki. Izdelal je nekaj oltarnih slik in križevih potov (Selnica ob Dravi, Zgornja Kungota, Videm pri Ptuj, sv. Jurij v Slovenskih goricah, Št. Ilja pod Turjakom, Bogojina v Prekmurju...) in poslikal nekaj kapelic in cerkvenih notranjščin v fresko tehniki (Tržič, Filovci v Prekmurju, grad Borl). Poskušal se je tudi v portretu.

Največjo dognanost, izpovedno moč in tehnično dovršenost pa je zagotovo dosegel v akvarelih, katerim se je v poznejših letih povsem posvetil. V njih je odkril svojo subtilno energijo in močno izpovedno govorico. Uvršča se med tiste slikarje, ki so slikali realistično, a vendar deloma idealizirali naravo in njene upodabljajoče izseke. Najraje je slikal prav pokrajino v vsej njeni široko zajeti snovni in metafizični podobi. Pomenila mu je nenehni navdih in izziv, da jo pokori, ukroti ter njeno lepoto in barve transformira preko slike v prihodnost.

Najštevilnejše in nam najbolj poznane so upodobitve Ptuja, njegovih ulic, trgov in ptujske okolice s Halozami, ki so postali primarni in nikoli izžveti slikarjevi motivi.¹²

Mežan je veljal med ljudmi za dobrega, veselega in optimističnega človeka. Take so tudi njegove slike in akvareli, polni so svetlobe, sonca, toplih barv....

Skupaj z Janom Oeltjenom in Albinom Lugaričem je nastala tolikokrat omenjena in poudarjena trojka ptujskih slikarjev, ki so s svojo umetnostjo dodobra zaznamovali čas in prostor, v katerem so živeli in ustvarjali.

Mesto profesorja risanja oziroma likovne vzgoje je po Mežanovi upokojitvi prevzel akademski slikar ALBIN LUGARIČ (1927 Ptuj). Lugarič se je leta 1946 vpisal na novoustanovljeno Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani in bil tako prva poveljna generacija študentov. Po končanem študiju je nadaljeval s specialko za slikarstvo pri profesorju Gojmiru Antonu Kosu. Na Akademiji pa se je ponovno srečal s svojim gimnazijskim profesorjem Francetom Miheličem, ki ga je poučeval risanje in kompozicijo.

Ko se je po končanem študiju vrnil v rodni Ptuj in še preden je postal gimnazijski profesor, je najprej poučeval na različnih ptujskih osnovnih šolah. Med likovnimi ustvarjalci ptujske gimnazije je ostal najdlje zvest pedagoškemu poklicu, saj je poučeval in razlagal elemente likovne vzgoje ter njene umetniške lepote številnim generacijam dijakov vse do svoje upokojitve, leta 1987. V njegovem "profesorskem" času je na Gimnaziji

uspešno deloval likovni krožek, ki je bil dobro obiskan. Albin Lugarič je dijake vodil in usmerjal pri likovnem ustvarjanju na ta način, da je upošteval njihovo individualno izražanje in jim tako omogočil, da je lahko vsak dijak postopoma razvijal svoj način izražanja, ki mu je najbolj ustrezal. Vsako leto so tudi prirejali pregledne razstave del udeležencev likovnega krožka, ponavadi v razstavnem paviljonu ob Dravi (današnji Miheličevi galeriji) ali v mladinskem klubu.

Lugarič je povsem zrasel z domačim — ptujskim okoljem, iz katerega je izšel, v katerega se je vrnil in kjer živi in ustvarja. Prevzela ga je lepota Dravskega in Ptujskega polja ter njegovi žilavi in delavni ljudje. Dolga in plodovita je njegova ustvarjalna pot, ki je razdeljena na več slikarskih obdobij in ciklusov, od prvih še študijsko zaznamovanih, do istrskih krajin, solin, figuralnega slikarstva, ciklusa osebno najgloblje doživetih pesnikov, do haloških krajin in "večnega" Ptuj¹³. Njegova ustvarjalna energija in moč se izliva na številna platna v nešteti pokrajinah in šopkih cvetja, kjer ostaja zvest samemu sebi in resnici, da se lahko umetnik izraža samo z vsebino svojega dela. Barve v njegovem slikarstvu nemalokrat prevzemajo vodilno vlogo in so v različnih cikliih različno uporabljene. Enkrat so rjavo umirjene, drugič turkizno zbadajoče in hladne, tretjič rumeno žareče in mavrično tople.

Lugarič je in ostaja predvsem izredno dovršen in prefinjen krajinar. Haloške motive "smemo šteti za osrednji in najkvalitetnejši del Lugaričevega opusa, v katerem sta spojena slikarjev občutek za domačo krajino in njegov osebni temperament".¹⁴

Iz gimnazijskih vrst dijakov sta se ustvarjalni likovni umetnosti in njeni izpovedni moči zapisala Franc Anžel in Dušan Kirbiš.

FRANC ANŽEL (1940 Ptuj — 1977 Ljubljana) je na Gimnaziji maturiral leta 1960, potem se je vpisal na likovno akademijo v Ljubljani, kjer je končal še specialko za restavracijsko pri profesorju Mirku Šubicu. Ves čas študija ga je vlekel na Ptuj, vračal se je, bil arheološki risar v Pokrajinskem muzeju Ptuj in sodeloval na slikarski koloniji Poetovio — Ptuj. Potem je odšel v Ljubljano in tam živel do svoje tragične smrti.

Franca Anžela bo potrebno še obdelati in umetnostnozgodovinsko ovrednotiti. Žal se je prehitro umaknil in potem nekako potonil v pozabo. Pa vendar je tukaj in mimo njega in njegove umetnosti ne moremo in ne smemo.

Njegovo dojemanje sveta, življenja in okolice se nam kaže v maloštevilnih umetninah, iz katerih pa lahko kljub temu razberemo določene poteze slikarjeve likovne govorice in njene funkcije. Že v študentskih letih se je posvečal oblikovanju in ilustriranju dnevnega časopisja.¹⁵ Njegov pristop je bil nekaj posebnega in vedno nekoliko ironičen. "Kot nasprotje časopisnemu aktualizmu je namreč uporabljal risarske prijeme in elemente, ki jih je prevzel po tisku iz konca 19. stoletja. Tako je ustvarjal smiselne in zelo zgovorne kolaže (lepljenke), s katerimi je hudomušno, pa tudi zlobno komentiral običajno politično pisanje."¹⁶

Vedno bolj pa se je začel razvijati v tenkočutnega in talentiranega grafika in slikarja. Njegova dela¹⁷ so kompozicijsko čista, dovršena in nabita z neverjetno močnimi emocijami. Skopa in nedokončana je črta, linija je ravno dovolj poudarjena, kontura je rahla in zabrisana, figura je postavljena v prostor brez ozadja ali s komaj nakazanimi kontrasti so črnbeli in brezkompromisni. Ploskve, ki označujejo pokrajino, so geometrične in delujejo nenasičeno. Kompozicija je poenostavljena in čista, brez vehementnih

potez in dekorativne nasičenosti. To so njegove pokrajine, obronki in zime, igra otrok, piskrovezci in muzikanti, avtoportret.

Ob Anželovih umetninah se oko ustavi in duša zamisli. Ali znamo in zmoremo prodreti v skrivnost, ki se skriva za vsem tem, ali znamo rešiti skrivnost pomanjkljivosti in pomembnosti človekovega življenja, njegovih stisk, skrbi, naporov, radosti in izpovedne moči? Ali se znamo ustaviti in prisluhniti?

Pravo nasprotje v smislu uporabe in izrazne moči barve, potez čopiča, izbiro tematike, velikosti slik in uživanja ob slikarstvu predstavlja DUŠAN KIRBIŠ (1953 Jesenice).

Na ptujski gimnaziji je maturiral leta 1971. Po končani ljubljanski Akademiji za likovno umetnost je nadaljeval s študijem slikarske in grafične specialke pri profesorjih Štefanu Planincu in Bogdanu Borčiču. Študiral je renesančno risbo v Britanskem muzeju v Londonu. Študijsko se je izpopolnjeval v Nemčiji in kot štipendist DAAD v Berlinu. Danes živi v Ljubljani in ustvarja na Ptuj.

Prvo Kirbiševo slikarstvo se je "utapljalo" v opojnosti barvnega izraza in figuralne izraznosti. V njegovih modrih, rdečih, rjavih platnih se je pogled ustavljal v daljavi, v tihi in opuščeni pokrajini, kjer so bili kot pomniki naše kulture in zavednosti "navrženi" določeni simboli, kot npr. knežji kamen ali vaška situla. Sprva tako optimističen in vesel slikarjev pogled pa se je postopoma začel zavedati tudi dramatičnosti, drugačnosti ter odmaknenosti sveta in življenja.

V ospredje svojih slik, ki so sestavljene iz dveh ali več vsebinsko ali fizično ločenih enot, je začel Kirbiš postavljati predmete, ki nas nagovarjajo s svojo prikrito simboliko in razkrivajo "resnico onstran vidnega".¹⁸ Slikarju tako uspe združiti makro prostor kozmosa in mikrokozmos same podobe. "Ali ni to videnje univerzalnega ekrana, kjer se danes hkrati predvaja človekova zgodovina in njegova prihodnost?... Kirbiševe vizije postajajo najbolj prepričljive takrat, ko so tudi izrazno najbolj osebne. In če se na desnem krilu triptiha, na katerem so navajeni brati rezime levega in osrednjega, pojavi slikarjeva vizija križa, potem nedvomno sporočilo pod sliko prerašča iz osebne na občečloveško raven."¹⁹

Kirbiševo velikopotezno slikarstvo, sestavljeno iz večdimenzionalnih prostorov in prepleteno z igro simbolov, pritegne gledalca v intimni umetnikov duhovno razgibani svet.

Iskanje novih vrednot, osmišljanje življenja, ustvarjalna zagnanost in potreba po izražanju sta v določenem prostoru in času zaznamovala tudi Ptuj. Omenjeni umetniki so bili (oziroma so še) z njim povezani ali so iz njega izšli. Njihova umetnost pa ostaja most med našo vsakdanjostjo in nezavednimi globinami človeške osebnosti.

OPOMBE

1. Ob ustanovitvi se je šola imenovala Deželna realna nižja gimnazija.
2. Nekaj Gaupmannovih portretov, med katerimi izstopa avtoportret z letnico 1888, in vedut Ptuja hrani Pokrajinski muzej Ptuj.
3. Predvsem Luigi se je po očetovi zaslugi in zaradi izrednega slikarskega in risarskega znanja razvil v mednarodno priznanega mojstra barvne ujedanke. Sylvia se je poročila s slikarjem Ottom Trublom, Elsa pa z nemškim ekspresionistom Janom Oeltjenom in tudi sama slikala.
4. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1899 in je imelo 12. oktobra 1899 prvo razstavo. Alois Kasimir je bil član tega društva od začetka pa vse do svoje smrti.
5. Slika meri v višino 150 cm, široka je 350 cm, sign. d. sp. : Pettau Alois Kasimir pinxit 1894. Kot zanimivost oziroma dober vir informacij se kaže zadnja stran slike, kjer lahko preberemo, kako je slika nastala, kdaj in zakaj, koliko je stala ipd. Ali kot je zapisal sam Kasimir: "Na sliki lahko najdete stari Ptuj 25. oktobra 1894 po srednje dobri trgtvi."

6. Marcel Brion, *Art fantastique*, Pariz 1962.
7. Mihelič velja za enega najboljših slovenskih risarjev, saj se na svoji ustvarjalni poti najprej zateka prav k njej. Znale in številne so njegove risbe iz živalskega sveta, ki so prava posebnost.
8. Enciklopedija likovnih umetnosti I-IV Zagreb, 1962, II. knjiga, str. 474.
9. Skupino so sestavljali slikarji Miha Maleš, Olaf Globočnik, Mira Pregelj, France Pavlovec, Nikolaj Pirnat.
10. V okviru skupine so razstavljali Anton Gvajc, Karel Jirak, Nikolaj Pirnat, Albert Sirk, Ante Trstenjak, Janez Mežan.
11. Še posebej ga je zanimala matematika in geometrija. Čisto pa ga je prevzela aeronavtika, saj je konstruiral letala, podobna helikopterjem, krila, s katerimi bi človek lahko poletel ipd. Več v: Janez Mežan (1897-1972), katalog retrospektivne razstave, Pokrajinski muzej Ptuj, 1977, besedilo dr. Štefka Cobej.
12. Ogromno Mežanovih del je "raztresenih" med posamezniki širom Slovenije. Hranijo in razstavljajo pa jih v Pokrajinskem muzeju Ptuj, Umetnostni galeriji Maribor, Dolenjskem muzeju.
13. Več v: Marijeta Ciglencečki, Albin Lugič, monografija, Umetnostna galerija Maribor, 1989.
14. Prav tam, str. 27.
15. Bil je tehnični urednik Nedeljskega dnevnika, oblikoval je Našo komuno in Tribuno. V teh časopisih je objavljial tudi karikature.
16. Ivan Sedej, Ptujski slikarji XX. stoletja, Kulturna skupnost občine Ptuj, Mladinska knjiga, 1987, str. 29.
17. Skromno število jih hrani Pokrajinski muzej Ptuj, glavnina ohranjenih del pa je v zasebnih rokah.
18. Tak je naslov kompozicije, sestavljene iz 16 slik iz leta 1988. Celota meri 240 x 280 cm.
19. Kirbiš, Slike 1988 — 1990, katalog razstave, Pokrajinski muzej Ptuj, 1991, besedilo Jure Mikuž.

SINOPSIS

V prispevku Likovni ustvarjalci ptujske gimnazije so kronološko (od začetka pa do danes) naštet in likovno obdelani slikarji, ki so na gimnaziji poučevali ali bili njeni dijaki.

SYNOPSIS

The article "The Artists of the Ptuj Grammar School" gives a chronologically ordered list of the names of teachers and students of the Ptuj Grammar School who devoted their lives to painting.

SYNOPSIS

Im Artikel Kunstmaler am Ptujer Gymnasium werden chronologisch (vom Anfang an bis heute) die Maler dargestellt, die am Ptujer Gymnasium gelehrt hatten oder seine Gymnasiasten waren.

POVZETEK

V preteklost ptujske zgodovine je posegla tudi gimnazija. Zaznamovala je nek čas, v katerem se preteklost prepleta s sedanjostjo, a obenem stremi v prihodnost. Med profesorji in dijaki so bili tudi taki, ki so sprejemali življenje in okolico okrog sebe na poseben način. Odzivali in izražali so se nekoliko drugače, mogoče na nekoliko nenavadni, svojstveni in neponovljiv način. Beseda teče o slikarjih, o umetnikih, ki jim slika pomeni polje, ki odpira neznane svetove, posebna doživetja, v katero popolnoma investirajo sebe in svoj svet. Za sebe, za nas, za zanamce.

Med plejado umetnikov, ki so likovno ustvarjali (in še ustvarjajo), se jih je uvrstilo lepo število.

Prvi profesor risanja na novoustanovljeni gimnaziji, leta 1869, je bil Rudolf GAUPMANN (umrl 1909). Slikal je predvsem v tradiciji meščanskega realizma, ki se je nekoliko naslanjal še na tradicijo bidermajerskega oziroma romantičnega slikarstva.

Alois KASIMIR (1852-1930) je poučeval risanje in lepopisje med leti 1916 in 1918. Slikarstvo mu je bilo, poleg osebnega zadovoljstva, predvsem vir zaslužka. Vendar je, poleg velikega števila portretov, vedut, diplom, pohval, ilustracij..., ustvaril nekaj neprecenljivih in dragocenih umetnin.

Med ključne profesorje in likovne umetnike sodi slikar France MIHELIC (1907), ki je poučeval, ustvarjal in živel na Ptujju med leti 1936 in 1941. Variacije in metamorfoze umetnikovih večnih tem (kurenti, maske, Dafne, muzikanti, kresne noči, vešče, mrtev, a obenem živi svet narave in rastlinja), se pred nami spreminjajo v svojevrstne in opominjajoče simbole današnjega časa in prostora, ki ga prav tako zaznamujejo strahovi, smrt, apokaliptični prividi na eni strani, na drugi pa neuničljiva ljubezen, večno hrepenenje in novo življenje.

Profesorja Bogdana GROMA (1918) je na Ptuj iz Trsta le za kratek čas pripeljala končana vojna vihra leta 1945, saj se že čez dve leti spet vrne nazaj v rodno Primorsko. Bil je razgiban slikar in tehnično dober grafik.

Za dalj časa pa se je na Ptujju ustalil slikar Janez MEŽAN (1897-1972). V svojem ustvarjalno bogatem in tehnično razgibanem slikarstvu, je največjo dognanost, izpovedno moč in likovno izraznost dosegel v akvarelu. V njem je odkril svojo subtilno energijo in močno izpovedno likovno govorico. Mežana uvrščamo med tiste slikarje, ki so slikali realistično, a vendar deloma idealizirali naravo in njene upodabljajoče izseke.

Mesto profesorja risanja oziroma likovne vzgoje je po Mežanovi upokojitvi (leta 1956) prevzel slikar, Ptujčan Albin LUGARIČ (1927). V času njegove profesure in pod njegovim mentorstvom, je na gimnaziji uspešno deloval likovni krožek. Lugarič se je povsem zrasel z domačim okoljem, iz katerega je izšel, v katerega se je vrnil in kjer živi in ustvarja svojo umetnost. Je kompozicijsko izredno dovršen in barvno prefinjen krajinar, kjer je v svojem dolgoletnem in ustvarjalnem življenju naslikal številne umetnine.

Z Janom Oeltjenom in Janezom Mežanom so tvorili tolikokrat omenjeno in poudarjeno trojko ptujskih slikarjev, ki so s svojo umetnostjo dodobra zaznamovali čas in prostor, v katerem so živeli in ustvarjali.

Iz gimnazijskih vrst ptujskih dijakov sta se ustvarjalni likovni govorici in njeni izpovedni moči zapisala Franc ANŽEL in Dušan KIRBIŠ.

Umetnost Franca ANŽELA (1940-1977) se nam kaže v maloštevilnih umetninah, iz katerih pa lahko razberemo določene poteze slikarjeve likovne govorice. Njegova dela so kompozicijsko čista, dovršena in nabita z neverjetno močnimi emocijami. Črta je skopa ali skoraj nedokončana, kontrasti so črnobeli, ploskve so geometrične in delujejo nenasičeno. Poznan pa je tudi po svojih ironičnih in hudomušnih časopisnih katurah in kolažih, s katerimi je komentiral običajno politično pisanje.

Pravo nasprotje v smislu uporabe in izrazne moči, npr. barve, potez čopiča, izbire tematike, velikosti slik in uživanju ob slikanju, predstavlja Dušan KIRBIŠ (1953). V ospredje svojih slik, ki so pogosto sestavljene iz dveh ali več vsebinsko ali fizično ločenih enot, postavlja predmete, ki nas nagovarjajo s svojo prikrito simboliko in razkrivajo "resnico onstran vidnega". Njegovo velikopotezno slikarstvo, sestavljeno iz večdimenzionalnih prostorov in prepleteno z igro simbolov, zamisli in pritegne gledalca v intimni umetnikov svet.

Našteti umetniki, predvsem pa njihova "večna" umetnost, daleč presegajo neke dejanske ali navidezne meje in ostajajo kot most med našo vsakdanjostjo in nezavednimi globinami človeške osebnosti.

SUMMARY

The Ptuj grammar school, called Gimnazija, has played an important part in the history of the town since it was established in 1869. Among the teachers and the students of this school there were people whose reactions to life and their surroundings were somewhat different. They were artists who responded to life and expressed themselves in a special, individual way. Painting to them meant a field opening up new horizons, a world of special experiences and they were prepared to invest themselves and their own world into it. For themselves, for us, for the people to come.

There have been a number of artists among the teachers of Gimnazija, some of them are still active as painters.

The first art teacher at the newly established Gimnazija, in the year 1869, was RUDOLF GAUPMANN (deceased 1909). His painting followed the traditions of the bourgeois realism as well as that of the Biedermeier or romantic art.

ALOIS KASIMIR (1852-1930) taught art and calligraphy between 1916 and 1918. In spite of the fact that his main reason for painting was to support himself, it also gave him personal satisfaction. In addition to a large number of portraits, panoramic views, illustrations, diplomas, and commendatory notes, he created some invaluable works of art.

Undoubtedly, one of the most significant teachers and artists of this school is FRANCE MIHELČ (1907), who lived and worked in Ptuj from 1936 to 1941. The variations on the artist's eternal themes (the Kurent, the masques, the musicians, Daphne, the mid-summer nights, the dead- yet at the same time the living-world of nature) are changing in front of our very eyes into the unique, warning symbols of modern time which is also marked by fear, death, and apocalyptic visions on the one side and indestructible love, eternal desire, and new life on the other.

The teacher BOGDAN GROM (1918) was drawn to Ptuj from Trieste for a relatively short time at the end of World War II, in 1945. Only two years later he returned to his native Primorska. He was a diverse painter and a technically well-skilled graphic artist.

The painter JANEZ MEŽAN (1897-1972) spent a longer period of time in Ptuj. His rich and technically varied art was strongest and artistically most eloquent in the technique of water-colour. In it he discovered the power of his artistic expression. Mežan belongs to a group of artists who painted in the traditions of realism, yet, at times idolised nature.

Following the retirement of Mr Mežan (in 1956), the position of art teacher at Gimnazija was taken by the painter ALBIN LUGARIČ (b. 1927). He was also mentor of the school Art Club. Mr Lugarič grew into his native environment where he returned and from which he takes motifs for his art. He has created a number of masterful works of art and is well-known for his perfect composition and the subtlety of colour in his landscapes.

Mr Lugiarič, together with Jan Oeltjen and Janez Mežan belongs to the well-known group of painters from Ptuj, who have marked significantly the time and the place in which they lived and worked.

Also among the students of Gimnazija Ptuj there are some who committed themselves to art.

FRANC ANŽEL (1940-1977) did not create much, yet the language of his art speaks for itself. His paintings are clean in composition and charged with strong emotions. The lines are scarce or left incomplete, the contrasts are black and white, the surfaces are geometrical. However, Anžel is also known for his humorous, sometimes ironical caricatures published in newspapers, with which he used to comment on current political writing.

DUŠAN KIRBIŠ (b.1953) represents the very opposite as regards the power of his artistic expression, e.g. the colour, the lines, the choice of motifs, the size of paintings, and the joy in painting. In the foreground of his paintings, often consisting of two or more physically separated units, there are objects that speak to us using their disguised symbolism uncovering the truth hidden behind what can be seen. His bold art consisting of multidimensional spaces and the interlaced play of symbols makes the observer reflect and draws him into the artist's intimate world.

The above artists, especially their timeless art, represent a link between every-day life and the subconscious depths of human personality.

ZUSAMMENFASSUNG

In reicher Geschichte von Ptuj nimmt einen bedeutsamen Platz auch das Gymnasium ein. Es hinterläßt Spuren in derjeniger Zeit, wo sich die Vergangenheit mit der Gegenwart mischt und zugleich nach der Zukunft strebt. Am Gymnasium gab es immer die Professoren und Schüler, die das Leben und die Umwelt auf eine besondere Weise wahrnahmen. Sie reagierten auf das Leben und drückten sich auf eine sonderbare, einmalige, subjektive Art aus. Es ist die Rede von den Malern und Künstlern, für die das Gemälde ein Feld präsentiert, und zugleich ermöglicht es ihnen, die neuen unbekannten Welten zu betreten. Die Malerei gibt ihnen die Möglichkeit, sich selbst und eigene Welt vollkommen ins Bild zu investieren.. Für sich selbst, für uns, für Nachfahren....

Es gibt zahlreiche Kunstmaler, die geschaffen haben und die noch schaffen.

Der erste Zeichenlehrer am neugegründeten Gymnasium im Jahre 1869 war Rudolf Gaupmann (gest. 1909). Er malte vorwiegend nach der Tradition des bürgerlichen Realismus, wo man noch Spuren der traditionellen, biedermeierlichen bzw. romantischen Malerei erkennen kann.

Alois Kasimir (1852-1930) gab Unterricht im Zeichen und in der Schönschrift. Die Malerei bot ihm nicht nur persönliche Zufriedenheit sondern auch Verdienst. Außer der zahlreichen Porträts, Veduten, Diploms, Lobpreisungen und Illustrationen schuf er noch einige unschätzbare, wertvolle Kunststücke.

Einer der bedeutendsten Professoren und Kunstmaler war France Mihelič (1907). Er lebte, lehrte und schuf in Ptuj zwischen den Jahren 1936 und 1941. Die Variationen

und Metamorphosen der ewig präsenten Themen des Künstlers (Kurents, Masken, Daphne, Musikanten, Sonnenwendfeier, Nachtfalter, die zugleich tote und lebendige Welt der Natur und Flora) verwandeln sich vor unseren Augen in einzigartige und warnende Symbole unserer Zeit und unseres Raumes, die ebenso durch Angst, Tod und apokalyptische Halluzinationen eingeprägt sind. Wie ihr Gegenpol erscheinen unvergängliche Liebe, ewige Sehnsucht und neues Leben.

Der beendete Kriegsturm brachte den Professoren Bogdan Grom (1918) im Jahre 1945 von Trieste nach Ptuj. Nach zwei Jahren kehrte er wieder nach Primorska zurück. Er war ein vielfältiger Maler und technisch ein guter Graphiker.

Eine längere Zeit lebte in Ptuj der Maler Janez Mežan (1897-1972). In seiner schöpferisch reichen und technisch vielfältigen Malerei erreichte er im Aquarell höchste Vollkommenheit und starke malerische Ausdruckskraft. Darin entdeckte er seine subtile Energie und intensive Malersprache. Mežan malte auf eine realistische Art, aber trotzdem idealisierte er die Natur und ihre bildende Ausschnitte. Nachdem Mežan pensioniert worden war, übernahm der Maler Albin Lugarič (1927) aus Ptuj seine Stelle. In der Zeit seiner Professur leitete er erfolgreich eine Malergruppe der Schüler am Gymnasium. Lugarič wuchs vollkommen mit dem einheimischen Millieu zusammen, woher er stammt, wohin er zurückgekehrt ist und wo er lebt und schafft. Seine Komposition ist außerordentlich vollkommen, er ist ein raffinierter Landschaftsmaler, der in seinem fruchtbaren Leben zahlreiche Kunststücke geschaffen hat.

Alle drei — Jan Oeltjen, Janez Mežan und Albin Lugarič — sind die meist erwähnten und bekanntesten Ptujer Maler, die mit ihrer Kunst die Zeit und den Raum, in dem sie lebten und schufen, stark eingeprägt hatten.

Unter den Ptujer Gymnasiasten waren zwei — Franc Anžel und Dušan Kirbiš — die ihr Leben der Sprache der Malerkunst widmeten.

Die Kunst von Franc Anžel (1940-1977) zeigt sich in wenigen Kunstwerken, wo aber charakteristische Merkmale seiner Malersprache erkennbar sind. Seine Kunststücke sind rein und vollkommen in der Komposition und voll starker Emotionen. Die Linie ist karg oder fast unbeendet, die Kontraste sind schwarz-weiß, die Flächen sind geometrisch und wirken unersättlich. Er ist durch seine ironischen und schalkhaften Zeitungskarikaturen und Collagen, in denen er damalige politische Schreibung kommentiert hat, bekannt.

Sein Gegenteil im Sinne der Ausdruckskraft, wie z.B. Farben, Pinselstriche, Thementauswahl, Größe der Gemälde und Art und Weise, auf die er die Kunst wahrnimmt, ist Dušan Kirbiš (1953). Im Vordergrund seiner Werke, die häufig aus zwei oder sogar mehreren — dem Inhalt und der Form nach geteilten Einheiten — zusammengelegt sind, stellt er Objekte, von denen wir uns durch ihre verheimlichte Symbolik angesprochen fühlen. Sie enthüllen uns "die Wahrheit jenseits des Sichtbaren". Seine großzügige Malerei, die aus mehrdimensionellen Räumen zusammengelegt ist und dem Spiel der Symbole verfällt, bringt den Betrachter zum Nachdenken und lockt ihn in die intime Welt des Künstlers.

Die oben erwähnten Künstler transzendieren festgesetzte oder scheinbare Grenzen mit ihrer "ewigen" Kunst, die zur Brücke zwischen dem Alltag und unbewußter Tiefe des Menschen wird.

DVOJE ROMANOV — DVOJE PODOB PREDVOJNE PTUJSKE GIMNAZIJE

Na Slovenskem ni gimnazije, ki bi ji bila v kratkem časovnem razmiku treh let posvečena dva romana. To sta romana Stanka Cajnkarija Noetova barka¹ in Mitje Vošnjaka Naša velika matura.²

Obe deli sta v veliki meri avtobiografski, saj sta oba avtorja tesno povezana s ptujsko gimnazijo.

L. 1900 v Savcih pri Ormožu rojeni Stanko Cajnkar je sicer v letih 1919-20 obiskoval klasično gimnazijo v Mariboru, zadnji letnik z matura pa je končal na ptujski gimnaziji l. 1921. Razlogi za to so bili socialni, saj ni mogel plačevati oskrbovalnine v mariborskem semenišču, ki so jo po 1. svetovni vojni uvedli semeniški predstojniki. Ptujski minoriti so mu obljubili pomoč in jo tudi izpolnjevali, gimnazijski profesorji in sošolci pa so ga skupaj s še enim sošolcem iz mariborskega semenišča sprejeli skrajno neprijazno in sumničavo.³

Ptuj pa je bil dr. Cajnkariju očitno usojen, saj je po končanem mariborskem bogoslovju (1921-1926), kratkem kaplanovanju v Vuzenici in dveletnem študiju v Parizu na Institutu Catholique (1926-1928) postal docent bibličnih ved v mariborskem bogoslovju, od koder so ga maja 1933 kazensko premestili za profesorja verouka na ptujsko gimnazijo. Obdolžen je bil levičarstva in širjenja radikalnih nazorov med bogoslovci. V Ptuj je ostal dr. Cajnkar vse do začetka 2. svetovne vojne. Sam pravi: "Na kratko je težko razložiti, zakaj mi je pošlala ptujska šola tako ljuba, da si nisem želel nikamor drugam. Sledove te moje nesrečne ljubezni boste našli skoraj v vseh mojih literarnih poskusih iz tistih let."⁴

Pred nemškim preganjanjem se je leta 1941 umaknil v Ljubljano, od tam pa preko Trsta v Košano na Krasu, kjer je do leta 1944 pomagal domačemu duhovniku. Dr. Cajnkar pravi o tem času: "Moje kaplanovanje na Krasu je bilo polno upanja. Tudi svobode ni primanjkovalo. Vse, kar smo delali, je bila zarota proti suženjstvu. Z upanjem na lepše čase smo povezovali spomine na kraje, ki smo jih morali zapustiti (Na Krasu sem napisal Križnarjeve in Noetovo barko. Obe deli sta knjigi spominov, poguma in upanja)."⁵

Mitja Vošnjak, avtor drugega romana, je bil rojen leta 1923 v Ptuj, kjer je v letih 1933-1941 obiskoval ptujsko gimnazijo. Tu je bil leta 1938 sprejet v SKOJ, leta 1940 pa v KPJ. O tem obdobju njegovega življenja, predvsem pa o dozorevanju sodelovanja med različno ideološko usmerjenimi skupinami dijakov na ptujski gimnaziji, pripoveduje ta roman.

Pred nemško okupacijo se je skupaj z bratom Sergejem leta 1941 zatekel v Ljubljano, kjer je končal 8. razred gimnazije. Nato je bil ves čas aktiven v različnih organih SKOJ-a do junija 1943, ko je odšel v partizane. Poleg številnih političnih funkcij v ZSM je bil tudi pisec in urednik v partizanskih mladinskih listih, po vojni na nekaj političnih funkcijah, nato predvsem diplomat.⁶

Kakšna sta torej romana, ki opisujeta isto okolje — predvojni Ptuj oziroma ptujsko gimnazijo v 2. polovici 30. let (1936) oziroma tik pred vojno?

Napisala sta ju dva zelo različna avtorja, tako po letih — eden je bil drugemu profesor, kot po idejni usmerjenosti. Različna je bila tudi nadaljnja usoda njunih romanov, v marsičem pa imata veliko stičnih točk.

Roman Noetova barka obsega časovno obdobje dveh let, v ožjem dogajalnem okviru pa samo eno leto — od začetne konference v enem šolskem letu do začetne konference v drugem. Nadaljnje dogajanje v usodi obeh glavnih oseb je nato podano le v nekaj skopih črtah in se konča v kratkem epilogu, ki zaokroži njuno usodo.

Začetna konferenca na realni gimnaziji v Starem mestu služi avtorju za predstavitev 20-članskega proforskega zbora in njegovega ravnatelja. Ob splošnem dolgočasu, ki prevzema vse poslušalce ravnateljevega uvoda, opiše pisatelj protagoniste tega romana — umetniško trojko: pisatelja Mirka Jamnika, veroučitelja in pisateljskega začetnika Toneta Perka, akademskega slikarja Franceta Gornika in glavno osebo tega romana — profesorja zgodovine in zemljepisa Lojzeta Vidmarja. Slikar Gornik, ki ga iz dolgočasia riše, ugotavlja ob njegovem portretu skladnost potez, starost okrog 40 let in neko luč, ki sije od znotraj — dobroto.

Monotonost in dolgočasje pa nenadoma prekine šolski sluga Korpar, ki najavi prihod nove profesorice.

Ta dogodek vzbudi splošno pozornost, še bolj pa zunanji videz mlade in lepe Vere Koširjeve, nove profesorice zgodovine in zemljepisa, ki ji ravnatelj določi za mentorja njenega starejšega kolega Lojzeta Vidmarja.

Tako se začne službovanje mlade suplentke, nadaljuje pa se z vsakodnevnim delom in hospitiranjem pri starejšem kolegu, s skupnimi sprehodi, s povabilom na poučni izlet z njegovimi osmošolci v Slovenske gorice, kjer se ustavijo tudi na njegovem domu. Tam spozna njegovo mater in sestro. Nato sledi proforska zabavna ekskurzija v haloške vinograde, kamor jih vabi trgovec Oblak. Tu se Vera Koširjeva in Lojze Vidmar na povratku domov tudi ljubezensko zblížata.

V jeseni prično s svojim delom številna društva, ki jih vodijo profesorji, prof. Jamnik, ki opravlja službo dramaturga pri Dramatičnem društvu, uprizori lastno igro, jo režira in igra eno glavnih vlog, mnenja o njej pa so deljena.

Ta uprizoritev vzpodbudi osmošolce za uprizoritev Perkove drame Dnevi mladosti, pisatelj pa prevzame režijo. Na vaje prihajata tudi Vidmar kot razrednik in Vera Koširjeva kot gardedama nastopajočih deklet. Glavno vlogo igra najboljša osmošolka Stanka Travnova, ki ji zamen dvori njen soigralec — sošolec Vladimir Tomič. Igralci prosijo profesorje, naj jih tik pred premiero oprostijo spraševanja, kar upoštevajo vsi, razen profesorja matematike Ferdinanda Straha, "študentovske smrti", kar povzroči spor med njim in razrednikom osmošolcev Vidmarjem.

Predstava uspe, ljubezen med obema profesorjema pa se pogloblja, božične in novoletne praznike preživita sicer narazen, nato pa se na saneh odpeljeta do njegovega doma, kjer ju z veseljem sprejmejo.

Ko ju tudi mesto ima vse bolj za par, pa prispe iz Ljubljane novi profesor francoščine Viktor Knez. Ta je mlad, lep, eleganten, ljubezniv, lepo poje, je odličen plesalec, športnik in takoj prevzame vodstvo v skupini mlajših profesorjev. On pa se začne zanimati za Vero Koširjevo, napove vojno starosti in učenosti (Vidmarju), izkoristi prvo priložnost (praznovanje godu okrajnega načelnika) za skupne vaje, nastopu sledi povabilo k sodelovanju pri Pevskem društvu in Vera se začne vse bolj odmikati nekdanji ljubezni in iskati novo. Ko to spozna tudi profesor Vidmar, se umakne in posveti pisanju svojega dela za habilitacijo na univerzi.

Knez in Koširjeva odideta skupaj na velikonočne počitnice najprej v Ljubljano, nato pa smučat v Julijske Alpe, a je Vera vse bolj nezadovoljna in nesrečna, zato tudi slabo opravi svoj vzorni nastop. Profesor Vidmar ga odkrito oceni, Knez jo vzame v zaščito, kar še bolj odtuji nekdanjega zaljubljenca.

Bolj se šolsko leto bliža koncu, več je dijaških pritožb, kazni in škandalov. V najhujšega sta zapletena Vera Koširjeva in Viktor Knez, na katera zlije nekdo iz vile v Panonski ulici vrč vode. Profesor Knez zahteva zadoščenje in ker so med stanovalci tudi štirje osmošolci, pade sum nanje. Profesor Vidmar kot njihov razrednik mora najti krivca.

Najprej se nihče ne javi, nato pa Stanka Travnova prizna krivdo. Za izključitev glasuje tudi Vera, kar pomeni dokončen razkol med nekdanjima zaljubljenca. Stanka Travnova pa je kaznovana z ukorom celotnega učiteljskega zbora.

Na pomlad odidejo osmošolci na svoj zadnji izlet z razrednikom — tokrat na Stol, on pa se vse bolj zaveda slovesa od njih. Na povratku pa se začne zблиževanje med "čistima dušama" tega romana, prof. Vidmarjem in Stanko Travnovo. Sledi še dokončen razhod med Vero Koširjevo in Lojzetom Vidmarjem — pogovor brez očitkov in obtožb.

Prof. Vidmar se zbliži s Travnovo družino — na sprehodu sreča Stankinega očeta, ki ga povabi na obisk, tam pa spozna novo plemenito Stankino lastnost — domači služkinji pomaga pri gospodinjskih opravilih, da se lahko potem skupaj uči. Pred maturo razglasi prof. Knez teden pomiloščenja, ko pa hoče Stanka Travnova popraviti oceno, je noče vprašati. Takrat Vladimir Tomič prizna, da je on polil prof. Koširjevo in prof. Kneza, saj je bil zaljubljen v Vero. Sledi njegova izključitev. Na maturi se z znanjem izkaže Stanka Travnova in je posebej pohvaljena.

Ko povabi profesorje na poslovilni večer, prof. Knez ne mara priti in Stanko užali, nakar se ji opraviči z besedami: "Mislim sem, da se bom s strogostjo in užaljenostjo izognil dolžnosti, ki me je vse zadnje tedne preganjala. Vedel sem, da sem vam storil krivico, pa nisem imel poguma, da bi jo poravnal ... Jaz pa sem imel poleg vsega še to čudno srečo, da sem si z besedo in ravnanjem odtujil najboljše dekle in najsijajnejšo učenko." Poslovilni večer še bolj zbliži nekdanjega profesorja in njegovo učenko in tako se prof. Vidmar in Stanka Travnova skupaj vračata v mesto.

Med počitnicami se Stanka udeleži dijaškega zborovanja v Svetem Janezu pri Jezeru, kjer predava tudi prof. Vidmar. Stanka posluša predavanja, se udeležuje debat in se druži s skupino visokošolk. Zavrne dvorjenje mladega Slovaka Františka, kar pove tudi svojemu nekdanjemu profesorju, ko se zadnji dan odpravita k slapu Savice.

Na vrtu hotela Pri zlatorogu srečata nadzornika, ki je predsedoval maturitetni komisiji. Ta ju takoj spozna, začne prof. Vidmarja vabiti na univerzo v Ljubljani, hkrati pa jima pove, da sta se Vera Koširjeva in Viktor Knez poročila in prosita za premestitev v Ljubljano. Prof. Vidmar se zavzame zanj in za njuno premestitev.

Začenja se novo šolsko leto z novo začetno konferenco, podobno lanski. Sledi nekaj kadrovske spremembe, med katerimi je tudi premestitev obeh Knezovih v Ljubljano. Stanka si pride sposoditi nekaj knjig k prof. Vidmarju in ga povabi k njim, on se udeleži poslovilnega večera pred njenim odhodom v Ljubljano.

Prof. Vidmar je zopet razrednik v prvi, ne more pa pozabiti svojih osmošolcev in zlasti Stanke Travnove. Na spomlad akademsko društvo organizira vrsto predavanj v Ljubljani. Tu prof. Vidmar ponovno sreča Stanko, zadnji dan se odpravita v Tivoli in Stanka pripravi svojega nekdanjega profesorja do odločilne besede. Nakar sledi samo še epilog — čez nekaj mesecev pripelje Lojze Vidmar svojo mlado ženo domov na obisk. Njegova mati se prav nič ne začudi, sprejme jo z besedami: "Saj sem vedela, da boš nekoč naša," spominja se je namreč še s prvega izleta osmošolcev, ko ji je Stanka pomagala v kuhinji.

Prof. Vidmar pa tiste dni pozabi na dom učenosti v Prešernovi ulici.

Tako podrobno navajanje vsebine Noetove barke služi dvojemu:

1. Utemeljevanju pripovednega načina Stanka Cajnkarija, ki preko ljubezenskega četverkotnika: prof. Vidmar — Stanka Travnova, prof. Knez — Vera Koširjeva uveljavlja svoje pisateljsko hotenje, ki ga izrazi preko svoje glavne osebe — prof. Vidmarja.

Ko ocenjuje Perkovo igro Dnevi mladosti, pravi takole: "Zato poudarek ni na slikoviti stvari in dogodkov, ampak na človekovi usodi. Zunanost je samo zasilen okvir, med

katerega je razpeto vprašanje po pravem smislu človeškega življenja. Kamenje, rože in živali so samo dekoracija. Vse to je naslikano z naglico, s preprostimi črtami, brez reliefa in barve, brez natančnosti in celotne resničnosti. Tudi človek sam je upodobljen na podoben način. Njegove zunanje kretnje so komaj nakazane. Slikovitosti je malo, skoraj nič. Ali pa je drugačna. Kar dela eden z zunanjim svetom, s stvarmi in dogodki kot takimi, to poskuša drugi z mislijo in čustvom. In vse je usmerjeno nekam v nadsvestovno, v rešitev smisla naše usode, v človekovo duhovno bodočnost, v njegov notranji red, ki se zrcali v osebni dobroti, v plemenitosti, odpovedi in žrtvi za druge ... Tudi ne vem, kako zna popisati kretnje orača, splavarja, mizarja ali kogarkoli drugega, vem pa, da veruje v smisel življenja, v lepoto in vrednost resnice, v čistost dobrega srca in v zveličavnost križa, ki je postavljen na razpotju človekovih zablod in na križiščih njegovih prizadevanj ..."

ln še: "Kdor pa veruje v človeka, bo rekel, da mora tudi umetnik služiti ureditvi življenja. Dokler je človeška usoda tako polna tragedij, ki nastajajo iz zmot in laži, iz hudo-bije premnogh in moralne lenobe najbolj odgovornih, umetnik ne sme biti samo slikar in tudi v izbiri snovi ne more biti do konca svoboden. Ni prisiljen, da slika samo dobre in idealne ljudi, ker je to vse preveč podobno naivnosti in nepoznavanja življenja, toda vse, kar pove, mora končno vendarle služiti očiščenju in reformi naše usode ... Vse kulturno ustvarjanje bi moralo nositi na sebi viden pečat skrbi za človeka. Včasih se mi dozdeva, da moderna literatura to dolžnost močno zanemarja. Pisatelj Perko in njegovi morda prav zaradi tega svojo duhovno zavzetost nekoliko preveč poudarjajo. Najbrž tudi iz istega tihega protesta izbirajo snov za svoja dela na neki periferiji, ki se zdi onim drugim preveč vstran od resničnosti."

ln še: "Glede na izbiro (snovi-dodala D.Č.) ima umetnik prav tako neke obveznosti, kakor jih ima glede na obdelavo. Če vodi pot človeštva navzgor, potem je treba to zavestno poudariti. Veliki misleci, pravi umetniki, iznajditelji, resnični ustvarjalci velikih dobrin imajo neizprosno pravico, da človeštvo spozna potek njihovega življenja in dela. Pravi junaki, poborniki za moralni preporod in svetniki še bolj. Dobri ljudje imajo prednost pred slabimi, če morejo s svojo dobroto vplivati silneje kakor slabi s tragiko svoje krivice ...

Vem, da umetnost brez velike svobode ne more živeti. Zato ne smejo nastati iz teh temeljnih misli ozkosrčni predpisi, s katerimi bi smel kdor koli sitnariti. Zadostuje, da je v delu samem vidno živo hrepenenje po boljšem svetu in pravičnejših ljudeh. Scene trenutne resničnosti so lahko včasih zelo temne, nikoli pa ne smejo biti podane brez resnobe in sočutja ..."

Ti trije obsežni citati natančno prikažejo Cajnkarjev pisateljski nazor, ki očitno nasprotuje tedaj prevladujočemu socialnemu realizmu. Od pisatelja zahteva veliko odgovornost pri izbiri in obdelavi snovi, temeljna pa je zanj idejna naravnost dela, saj mora težiti k iskanju najvišjih vrednot in smisla bivanja.

Prav zaradi tega sta obe glavni osebi Cajnkarjevega romana izrazito idealizirani, pa tudi manj pozitivne, npr. prof. Knez, Vladimir Tomič, se zavejo svojih napak, jih obžalujejo in jih skušajo poravnati.

Cajnkarja bi tako lahko uvrstili v t.i. idealistično novo stvarnost, ki jo prof. Zadavec označuje takole: "Radikalna nova stvarnost je odprla vprašanja velemesta in proletariata, idealistična družbeno ni bila tendenčna. V njej večinoma pošumeva kmečka kri. Napaja se z ritmom pokrajine, domačijstva, po občutju in nazoru je religiozna, poteguje se za skromno 'ponižno bivanje' na zemlji. Četudi si je poskušala pridobiti stopnjo stvarnosti, je ohranjala močan nazorsko idealistični temelj ... Ker so predstavniki

idealistične nove stvarnosti poduhovljali še ljubezen in materinstvo, so v resnici nadaljevali umirjeno različico ekspresionizma."⁸

Kdor pozna navezanost prof. Vidmarja na rodno hišo in pokrajino, domače, predvsem mater, hkrati pa njegov odnos do ljubezni: "Človek, ki ga imamo radi, ni prav nič naša lastnina. Prava ljubezen pomeni priznanje tuje vrednosti. S tem tudi priznanje tujega okusa in svetosti človekovih najvažnejših odločitev. Vse drugo je sebičnost. Očitati se pravi, zahtevati nazaj, usužnjevat, vsiljevati svoje naziranje o sreči",⁹ bi lahko pritrdil tem Zadravčevim besedam.

2. Drugi, za nas zanimivejši del tega romana, je prikaz življenja na tedanji ptujski gimnaziji, razmerij med profesorji in dijaki, ritma šolskega življenja, sporov in popuščanj, razočaranj na eni in drugi strani, pa tudi pripadnosti in ljubezni.

Cajnkár jo označuje z besedami profesorja Vidmarja: "Velika zgradba, prenatrpana z živimi bitji, nekaj malo krotilev in mnogo privezanih, priklenjenih, v ozke prostore stlačenih ubogih par; divje tuljenje in stegovanje vratov skozi vse odprtine; smrad nehigienskih stranišč, duh po smoli, s katero so obdane vse stene; razdelitev po vrstah in razredih; svet zase tam in tukaj; posebni prostori za izbrance; kapitan Noe kot podoba ravnatelja, njegovi sinovi in njih žene, kot slika naše konferenčne sobe; morda še kakšen škandal ljubosumnosti in nezvestobe. Zunaj pa šumenje viharja, grom in blisk, povodenj, katastrofa in obup. Kaj hočete še več! In povsod zavest, da se vozi upanje sveta preko razburkanih valov proti novim obzorjem."¹⁰

Od tod naslov romana.

Zanimiva so tudi številna razmišljanja, ki jih avtor posreduje preko glavne osebe prof. Vidmarja in umetniške trojke profesorjev, ko razmišljajo o zgodovini, o vojni, o mladih, o Slovenskih goricah, o Antonu Kremlju in usodah začetnikov sploh, o viničarjih, o profesorskem poklicu, o šoli, o znanju in odgovornosti izobražencev, predvsem pa o vlogi umetnosti.

Nekatere misli imajo svojo veljavo še danes. Za pokušnjo navedimo tri: o vojni, mladih in profesorskem poklicu. Ko razlaga prof. Vidmar vlogo zgodovine v razvoju človeštva, razmišlja o vojni takole: "Svoje izhodišče ima v čudnem duševnem nastrojenju, ki bi ga morda še najbolje označili s — sitostjo. To ne pomeni, da nastane vojna takrat, ko imajo vsi ljudje telesne in duševne hrane na pretek. Med takimi sitimi vojnimi hujskači je lahko tudi mnogo lačnih, v vseh pogledih izstradanih ljudi. Ta sitost je močno podobna nekakšni moralni nezavesti. Človek ne zna ceniti tega, kar ima. Ne ve več, kaj pomeni družina, kaj streha nad glavo, kaj jed in pijača, kaj obleka, prosti čas, izlet v naravo in sto drugih malenkosti. Razjeda ga neka čudno brezbržnost, ki v nji otrpne ljubezen do bližnjega. V takem srcu živi samo še napuh, in ta človeka oslepi. Kaže mu krivice, ki jih ni, in opominja ga k maščevanju, ki ni potrebno. Tako se človek pripravlja za posel uničevanja, rušenja, pobijanja in ropanja. In vendar je vse od začetka do konca nesmisel."¹¹

O mladih pa razmišlja prof. Vidmar takole: "Kot ljudje hočejo stati z nami na isti ravni. Navadno si ne domišljajo, da je njihovo znanje enakovredno našemu, pač pa so trdno prepričani, da so njihova čustva vredna prav takega spoštovanja kakor naša. In zato pričakujejo, da ne bomo njihovih zablod ostreje sodili kakor svoje. Vedo sicer, da so za čisto šolske prestopke posebne kazni, samo njim namenjene, in jih tudi ubogljivo sprejemajo. Toda takšen disciplinski greh jih prav malo vznemiri. Poleg svoje šolske vesti imajo še svojo osebno zavest o vrednosti in nevrednosti."¹²

Mladim pa naroča: "Imate mnogo časa, zdravja in volje. Treba vam je le zavesti, da so to lepe in velike stvari. Tragika mladega človeka je v tem, da sanja samo o velikih in

slavnih nalogah, mora pa živeti sredi samih malenkosti, ki mu ne pomenijo skoraj nič. Življenje pa zaradi sanj ne postane drugačno. Če nočeš imeti opravka z malenkostmi, povišaj v svoji zavesti majhne stvari v velike, pa boš naenkrat iz korporala postal vojskovodja."¹³

Profesorskemu poklicu namenja prof. Vidmar take misli: "Naš poklic je med najlepšimi na svetu. Samo sodniki, zdravniki in duhovniki bi se mogli meriti z nami! Vendar so naša razočaranja spričo njihovih mnogo manjša. Naši varovanci so v splošnem vendarle telesno in moralno zdravi ljudje. V naši oskrbi je mladost, življenje, veselje in upanje sveta. Iz dneva v dan prisostvujemo eni najčudovitejših sprememb, ki se dogajajo na svetu. V naši navzočnosti mladi ljudje dozorevajo in stopajo v svet resnice in zavestne dobrote. To je vendar blagoslov."¹⁴

Težko bi še danes oporekali tem avtorjevim mislim.

Kakšna je bila torej usoda tega bolj miselnega kot dogajalnega romana, ko je izšel v 2. polovici leta 1945?

Čas, ko je roman izšel, je bilo obdobje nastopajočega socialističnega realizma, bolj sicer teoretično kot praktično. Kritičkih odzivov skoraj ni bilo, izšel je en sam, ki le na kratko povzema zgodbo in ga priporoča v branje.¹⁵

Tudi povojna slovenska literarna zgodovina temu romanu ni posvečala skoraj nobene pozornosti.

Helga Glušič zelo na kratko označi štiri Cajnkarijeva povojna pripovedna dela tako po snovni kot po idejni plati.¹⁶

Franc Zadavec omenja Cajnkarija v zvezi z zgodovinsko in meščansko dramo ter dramo z motivi iz okupacije in osvobodilnega boja, nekaj prostora nameni njegovim dramam Potopljeni svet, 1938, Za svobodo, 1946 in Drugače kakor je bilo zasnovano, 1957, njegove proze pa sploh ne obravnava.¹⁷

Tudi Lino Legiša ne posveča posebne pozornosti Cajnkarijevemu proznemu delu, nekaj malega le dramskemu, omenja pa tudi ocene le-tega.¹⁸

Nekoliko več je Cajnkarija kot prozaista obravnaval Viktor Smolej. Na kratko je označil vsa Cajnkarijeva povojna prozna dela, tudi Noetovo barko. Povzel je zgodbo romana, poudaril pa "da težišče romana ni v dogajanju, ampak v obširnih dialogih, debatah in premišljevanjih o vsem mogočem ... Cajnkariju ne gre za razpletanje nekih življenjskih zgodb, ampak za ustvarjanje okvira, v katerem on in njegovi ljudje premišlujejo in razpravljajo. Zunanjega sveta, v katerem bi se javljal človek kot dejavno bitje, domala ne vidi. Cajnkariju ne gre za zunanja dejanja, temveč za notranji svet in notranje odločanje. To je posebej očitno v Noetovi barki."¹⁹

Če sklenemo, lahko ugotovimo, da je bilo Cajnkarijevemu proznemu delu v povojni slovenski kritiki in literarni zgodovini namenjeno le malo prostora. Delno je bil to davek času, ki je zahteval čisto drugoča dela, lahko pa pritegnemo tudi oceni dr. Franceta Koblarja, ki je tako sodil sicer o Cajnkarijevem dramskem delu, velja pa tudi za prozno: "Kljub idejni sorodnosti in plemenitemu izrazu, ki ga je srečal v Cajnkarijevi drami, je sodil, da je miselno dokazovanje v kvar umetnosti".²⁰

Zato ne preseneča, da Cajnkar ni napisal nadaljevanja tega dela, čeprav ga je v posvetilu k prvi izdaji oktobra leta 1945 omenjal. Takole pravi:

"Noetova barka vam govori o življenju, kakor je bilo pred potopom, ki je nastopil z začetkom vojne. Zato je v njej še polno sonca in miru, tihe ljubezni in preprostega, dobrohotnega prijateljstva. Ta svet dobrote in človeškega razumevanja je prav tako resničen kakor sonce nad našimi polji, travniki in gozdovi. Zgodba pa je kljub resničnemu okolju v svojem bistvu samo pisateljeva ustvaritev. Slutnja prihajajočega viharja,

strah pred potopom starih oblik življenja in zaskrbljenost spričo nerazumevanja novih stvari, vse to je vzeto iz zaklada naših takratnih doživetij in ni samo naknadno v povest presajeno. Če bo knjiga vzbudila kaj več zanimanja za moje profesorje in študente iz tistega starega mesta ob Dravi, vam bom popisal še njihovo usodo ob potopu in končno rešitev v pristanu novega sveta.“²¹

Resnične razmere pa so bile v 30. letih 20. stoletja na ptujski gimnaziji precej drugačne, kot jih kažejo te besede dr. Cajnkarija. Močno sokolsko in pozneje skojevsko ter komunistično gibanje je imelo nemalo privrženecv med dijaki in profesorji te gimnazije. Dušan Kveder in Ivan Bratko sta bila izključena že leta 1930/31, aprila 1933 so ustanovili na gimnaziji komunistično celico, zaradi napisne in listkovne akcije KPJ so bili januarja 1934 zaprti in obsojeni: tedaj že študenta Kveder in Bratko in ptujski dijaki: Centrih, Potrč, Ilec, Kureš, Kuhar, Kogej in Žnidarič. Ilec, Žnidarič, Potrč in Centrih so bili tudi izključeni iz gimnazije, vpliv SKOJ-a in KPJ pa se je kljub temu krepil.²²

O zadnjem letu tega razgibanega obdobja v zgodovini ptujske gimnazije govori Vošnjakova Naša velika matura s podnaslovom Kronika.

Začne se 1. februarja 1940, v začetnem poglavju spoznamo oba protagonista tega romana — sedmošolca Marka Kovača in njegovega prijatelja in sošolca Borisa Majhna. Prvi je Ptujčan in ima še mlajšega brata Kostjo in sestro Nado. Drugi izhaja iz razdrte družine, njegova mati nekje v Halozah obdeluje vinograd, oče živi v Ljubljani, je na visokem položaju, eden od prvakov JRZ. Sina ljubi in ga vzdržuje, ne more pa mu odpušiti njegove komunistične naravnosti. Boris živi sam, ima pa skrbnika, očetovega zaupnika Rusa. Kovač in Majhen sta dopisnika Slovenske mladine in njena kolporterja na ptujski gimnaziji.

Dogajanje se zaplete, ko da ravnatelj gimnazije Franc Zajec iz odborov vseh dijaških društev odstraniti skojevce in domnevne komuniste. Večina dogajanja v romanu je posvečena prizadevanjem dijakov, da izberejo v vodstva odborov predstavnike, ki jim zaupajo. Začne se boj med njimi in ravnateljem Zajcem ter njegovima podrepnikoma — profesorjem zgodovine in zemljepisa, razrednikom sedme in pozneje osme Francetom Kozelom, in profesorjem nemščine — "strupenim malim diktatorjem" Adolfom Bobkom.

Na meddruštvenem občnem zboru se začne povezovanje sokolov, Slovenske dijaške zveze in komunistov. Za predsednika izvolijo Marka Kovača, Kraljevska banska uprava pa šest dni pozneje razpusti meddruštveni odbor in prepove delo. Odborniki se odločijo za tajno delovanje po dijaških društvih.

Novo šolsko leto se začne septembra 1940 z občnimi zbori dijaških društev in vse večjim povezovanjem dijaštva. Edino društvo, ki še nima novega odbora, je Jadranska straža, kandidat za predsednika je komunist Marko Kovač. Poverjenik Jadranske straže je profesor Kozel, ki hoče preprečiti njegovo izvolitev, a se mu ne posreči. Naslednjega dne zahteva ravnatelj Zajec od Kovača, naj odstopi, kar ta noče, nakar odstopi celotni odbor Jadranske straže. Volitve ponovijo, dijaki nočejo voliti novega odbora, šele na tretjem občnem zboru ga izvolijo, le da zaradi pritiskov, naj Marko Kovač ne bo predsednik, najprej predlagajo Borisa Majhna, zaradi bolezni pa ga zamenjajo s sedmošolko Marto Kosovo. Odbor je izvoljen, v njem pa so kar trije komunisti, Kosova kot predsednica, Majhen kot podpredsednik in Kovač kot tajnik. Dijaška zmaga je popolna.

Napetosti pa se stopnjujejo s preiskovo zoper hitlerjevce na gimnaziji, ki pa se konča neuspešno, enako se zgodi s preiskavo o ljotičevcih, čeprav ima ravnatelj trden dokaz o njihovem delovanju. Ljotičevac Antolič pa ovadi ravnatelju Borisa Majhna zaradi

komunizma in le-tega izključijo, kar dijake še bolj poveže, tako da se jih pride veliko posloviti od njega z nageljni, ko odhaja v Ljubljano. Ravnatelj razpusti odbore vseh gimnazijskih društev, dijaki pa začnejo z bojkotom delovanja.

Razrednik Kozel poskuša prepričati Marka Kovača, naj pusti politiko, prepriča dijake, da izvolijo nove odbore in začno delovati, pa bo oproščen mature, ponuja pa mu tudi izlet v Bolgarijo. Marko mu odgovori z Iztokovimi besedami: "Na prodaj nismo Sloveni nikdar." Zaradi bojkota društvenega življenja na gimnaziji se dijaki preselijo v gledališče, igrati jim je sicer prepovedano, pri predstavah pa po svojih močeh sodelujejo. Marko pomaga gledališkemu igralcu Branku Kobalu tiskati komunistične letake, ravnatelj Zajec mora popustiti in društveni odbori lahko začno zopet delati.

Sledijo odločilni dogodki, pristop Jugoslavije k trojnemu paktu, kar dijake hudo prizadene, novice, da so v Beogradu demonstracije, vojaški udar. Dijaki se odpravijo iz razredov na dvorišče, popoldne pa se zberejo na Dominikanskem trgu. Pridružujejo se jim meščani in kmetje, povorka se vije po Prešernovi, mimo gledališča do Dravskega mostu in se konča na Bregu. Šole je konec, dijaki ponudijo vojski pomoč in ta jim res da nalogo, naj organizirajo straže proti padalcem. Dijaki zvesto stražijo, nato pa se zbirajo pred mestno hišo in raznašajo vojaške pozive.

5. aprila popoldne se zbero dijaki in študentje pri paviljonu v mestnem parku, se odločijo, da bodo zahtevali od vojaških oblasti, da mobilizira stroje, s katerimi bodo začeli obdelovati zemljo, ki je kmetje zaradi vpoklica ali pomanjkanja živine ne morejo. Preden uresničijo svoje sklepe, pa se začne vojna. Dijaki, delavci, povratniki iz taborišča in Ivanjici odidejo v vojašnico in zahtevajo orožje, a ga ne dobijo. Nemška letala mitraljirajo mesto in napadajo vojašnico, zavlada zmeda. Dajo jim vojaške obleke, orožja pa ne, napotijo jih v Turnišče, kamor se je umaknil del vojske. Tam doživijo bombni napad in se vrnejo v mesto. Tri dni si sledijo nasprotujoče novice o prodiranju nemške oziroma jugoslovanske armade, v sredo zjutraj razstrelji vojska železniški in cestni most, popoldne so nemške enote že v mestu, ponoči zapro prve talce.

Takrat pade prva žrtev med ptujskimi osmošolci — oficir umikajoče jugoslovanske armade da ustreliti Ljuba Zorca, ki so ga zalotili v vojaški uniformi, brez orožja, le z dijaško knjižico.

Ptuj je ves v nemških zastavah, ko se vrne vanj s fronte profesor Kozel, ki začne takoj pozdravljati s Heil Hitler. Ko tako pozdravi tudi svojega nekdanjega dijaka — Nemca Kropfa, ki ga sreča v škornjih in s pištolo ob pasu, ga ta vpraša po slovensko: "Gospod razrednik, kaj ne znate nič več govoriti po slovensko?"

Dijaki se umaknejo iz mesta, eni proti Rogatcu, drugi v Slovenske gorice, med njimi Marko Kovač in Boris Majhen, ki se je tik pred začetkom vojne vrnil iz Ljubljane.

Pripravljajo orožje in pospravljajo knjige. Preden jih zazidajo, preberejo še odlomek iz Kardeljevega Razvoja slovenskega nacionalnega vprašanja in se zavejo, da se njihova prava matura šele pričinja: "To bo res pravi izpit za življenje, prva prava resnična matura, ki jo doživlja naš rod. Ta matura ne bo samo košček papirja, ki ga strgaš, pa ti nič ne ostane ... Stroga in težka bo ta matura, skupaj z nami jo bodo morali opravljati tudi oni, ki so maturirali pred tremi, desetimi, tridesetimi leti. In oni, ki še sploh niso maturirali. Pa mnogi mlajši. Mnogi pri tem izpitu ne bodo uspeli. Ali bodo padli ali bodo izključeni, kajti predmeti bodo težki. Požrtvovalnost, vztrajnost, hrabrost, ljubezen do domovine in do našega ljudstva, borbenost in upornost. Mnogi so padli že pri prvem predmetu. Že danes so izključeni od mature. Zvonko Rak pa profesor Kozel in ravnatelj Zajec. In še mnogo bo takih ... Toda večina ljudi bo z uspehom končala našo matura. Vsi, ki bodo opravili ta težki izpit, bodo dobili po naši prvi resnični veliki ma-

Maturanti ptujske gimnazije v šolskem letu 1940/41 ob 50-letnici svoje mature pred vrati nekdanje gimnazije. Prvi od leve Mitja Vošnjak, osmi od desne prof. Arnold Paulinič (posnetek Martin Ozmec)

turi dragoceno spričevalo. Hvaležnost poznejših rodov, srečno novo domovino in svobodo. Res, ponosen bo lahko vsak, kdor bo letos opravljal in opravil veliko matura."23

Ker je celotno dogajanje romana podrejeno najprej ideološkim, nato pa pravim bojem, je drugo življenje na gimnaziji in v mestu temu podrejeno. Natančneje spoznamo le dijake najprej sedmega in nato osmega razreda ter nekaj dogodkov iz njihovega in življenja šole.

Tak dogodek je upor sedmošolcev zoper osovraženega profesorja nemščine Bobka, ki jim da naučiti na pamet dolg monolog iz Schillerjeve drame Wilhelm Tell, popravljanje ocen in nalog v gimnazijski konferenčni sobi in napad na ravnatelja Zajca, protialkoholna kampanja, ki jo vodi prof. verouka Mavrič, sedmošolci pa jo končajo s pravim krokom, odlok prosvetnih oblasti o ločevanju dijakov moškega in ženskega spola v različne razrede, kar vzbudi po osmih letih skupnega šolanja in odločitvi ravnatelja, da bodo zaradi pomanjkanja prostora pri njih zadostili tej odredbi z razvrščanjem deklet v eno vrsto in fantov v drugi dve, salve smeha med osmošolci, o prepovedi obiskovanja kina, razen predstave v nedeljo, saj so se začenjale predstave po 20. uri, ko je za dijake že veljala hora legalis.

V ozadju teh dogodkov je tudi ljubezenska zgodba med Markom Kovačem, Borisom Majhnom in najprej petošolko in nato šestšolko Nado Dolenčevo. Oba jo rada vidita, ona pa je bolj naklonjena Marku, zblížata se predvsem na izletu ptujske in mariborske dijaške in vajeniške mladine na Vurberku, na izletu v Haloze, kjer spoznajo tudi težko življenje viničarjev in jim pomagajo pri delu, in na delavskem miklavževanju.

Ko mora Boris oditi v Ljubljano, priporoči Nado Marku v varstvo in čeprav ta spozna, da ima Nada rada njega, ostane zvest obljubi, ki jo je dal tovarišu. Šele ob bombardiranju Turnišča in ko se je tudi Boris vrnil iz Ljubljane, si priznata ljubezen. Vojna pa ju loči, ona se vrača domov v Slovenske gorice, on odhaja branit domovino.

V nasprotju z Noetovo barko je doživela Naša velika matura takoj po izidu dva prevoda, najprej v srbsčino in nato v hrvaščino.²⁴

Tudi slovenski kritiki so ji namenili več pozornosti, saj so kar trije ocenili to delo. Prvi je bil Janko Gruda — Janko Kos v Mladinski reviji l. 1948.²⁵

V delu ugotavlja troje zanimivosti: da je eno redkih del mlajših prozaikov, da je precej obsežno in zanimivo po vsebini — o življenju in borbi napredne mladine v stari Jugoslaviji. Ustavi se ob pojmu kronike, hkrati pa ugotavlja, da je delo prava povest in na kratko obnovi zgodbo. Nato se loti oblikovne plati dela in mu očita shematično in neizrazito prikazovanje resničnosti, zlasti "spreobrnitev" enega glavnih klerikalcev Mirka Zajca se mu zdi nelogična in psihološko neutemeljena. Očita mu tudi prepodrobno nizanje anekdot iz dijaškega življenja in pomanjkanje socialnega elementa (ničesar ne zvemo o socialnem poreklu dijakov). Zanimivo je Kosovo stališče o odnosu dijakov do šole in učenja, ki jim ne diši najbolj. Kos komentira: "Danes pravimo temu površen, malomeščanski odnos do učenja in šole. Napredna, revolucionarna mladina takega odnosa tudi v pogojih protiljudskega, mračnjaškega sistema ni mogla imeti in ga tudi ni imela." Kritik ugotavlja tudi izrazito enostransko karakterizacijo učiteljev. Za delo ugotavlja, da je bolj reportaža kot umetnina, saj obsega preveliko število oseb, ki ostajajo neizdelane, zato neživljenjske, papirnate in nepričljive.

Nato se posveti glavnim trem osebam: Marku, Borisu in Nadi — ugotavlja, da so neizraziti in brezkrvni, za Markovo in Nadino ljubezen pa, da je sentimentalna in polna obrabljenih izrazov.

V Vošnjakovem delu vidi premalo strnjenosti, kratkosti in jedrnatosti, pretiran patos, ponekod dolgoveze. Najbolje oceni zadnji — dramatični del romana.

Za slog ugotavlja, da je enoličen in suhoparen, "dialogi so Vošnjaku Ahilova peta". Končna Kosova ugotovitev je: "Pomembna in tudi dobro zajeta snov, a šibka oziroma nepopolna literarna obdelava." Priporoča mu branje in zgledovanje pri Ostrovskem, Kako se je kalilo jeklo, sklene pa z besedami: "Vendar kljub pomanjkljivostim, ki jih njegova povest ima, napravi na bralca s svojim iskrenim zanosom in borbenim optimizmom močan vtis. Takih knjig nam je danes ravno treba. Ko bo Vošnjak dvignil še literarno stran svojega pisanja, bo napisal še kaj boljšega."

Drugi kritik je bil Herbert Grün s svojo oceno Prvi roman mladega rodu.²⁶

Grün ugotavlja, da je napisal Vošnjak politični roman, na kratko označi vsebino romana — "borba SKOJ-a in Partije za enotnost mladine in politična borba te... mladinske fronte zoper fašistični teror, ki vlada na gimnaziji, poosebljen v ravnatelju Zajcu." Očita mu "skopost v risanju osebnih vsakdanjih doživljajev", ki "gre ne le na škodo življenjski vernosti pripovedovanja, temveč tudi na škodo prepričljivega slikovitega opisa veličine revolucionarne borbe — še vse bolj polna, živa, prepričljiva in zanosno

spodbujajoča bi npr. mogla biti podoba dveh glavnih junakov, ko bi avtor do kraja izdelal le medlo nakazani motiv nastajajočega ljubosumja med dvema komunistoma.... in širše prikazal, kako komunist Marko v sebi premaguje in premaga to čustvo, o katerem ve, da bi škodovalo njegovemu revolucionarnemu delu."

Nato ugotavlja kritik poenostavljenost konfliktov, črno-belo tehniko pri opisovanju profesorjev, neindividualiziranost značajev oseb, šibko prikazano revolucionarno dejavnost, tudi on pohvali zadnji del romana, očita pa mu: "Bralec se na primer sprašuje, s čim si je Marko pravzaprav zaslužil izvolitev v okrožni komite SKOJ-a in sprejem v Partijo — samo z odlično podanim referatom na okrožni konferenci? Junaka — revolucionarja je treba prikazati pri njegovem delu, ne le v njegovih besedah!"

Kritizira tudi jezikovne pomanjkljivosti — stilistične nerodnosti, papirnat jezik, slovnične napake, pomanjkanje barvitosti in plastike jezika.

Zanimiv pa je konec Grünove ocene, ko ugotavlja, kaj je glavna odlika Vošnjakovega dela. Pravi takole: "To je revolucionarni romantični zanos in prepričevalna vera, kakršne je sposoben samo mlad človek — komunist. Opis, kako skupina ptujskih komunistov zvečer na skrivaj posluša polnočno bitje kremeljskih zvonov, kako zavzeto srkajo vase besede Moskve, čeprav jih niti ne razumejo — ta opis je s svojo čustveno toplino pretresljiv, dvakrat pretresljiv, ko ga beremo danes in nam postaja dokumentarna manifestacija, ljubezni poln odgovor na sovražne, krivične obtožbe."

Pomisliti moramo na čas informbirojevske krize, po kateri je ocena nastala, pa nam postanejo razumljivejše zadnje Grünove besede.

In še zadnja ocena. Prispevala jo je Branka Jurca.²⁷

Ugotavlja, da imamo vrsto nadarjenih pesnikov, zelo malo pa prozaikov. Omenja Partizanske zgodbe Franceta Kosmača in Vošnjakovo delo. Pol ocene je nato posvečene opisu delovanja predvojnega SKOJ-a, nakar očita delu samo opis delovanja dijaške mladine, ne pa tudi drugih slojev — delavske, vajeniške in kmečke mladine. Tudi ona zameri delu "prelahko spreobrnitev" ravnateljevega sina Mirka Zajca, delu pa očita, da ni opisalo več akcij dijaške mladine. Motijo jo tudi slaba karakterizacija oseb, nepristnost dialogov, priznava pa delu dokumentarno vrednost.

Slovenska povojna literarna zgodovina se ni veliko ukvarjala s tem Vošnjakovim delom. Matjaž Kmecl je le na kratko povzel vsebinsko in idejno plat tega romana, nato pa še treh romanov in novel, ki so mu sledili.²⁸

Franc Zadavec ga omenja le v zvezi z že citirano oceno Herberta Grüna.²⁹

V 7. knjigi Matičine Zgodovine slovenskega slovstva je omenjen le kot urednik mladinskih glasil.³⁰

Če sklenemo še z lastno sodbo, lahko soglašamo s kritičnimi sodbami glede shematičnega dogajanja, karakterizacije oseb, slabega jezika, nikakor pa jim ne moremo pritegniti v njihovih sodbah o idejni plati umetnine. V teh sodbah plačujejo vsi trije kritiki davek času, v katerem so nastale, saj njihove ocene tako kot Vošnjakovo delo samo izrazito odslikavajo čas socialističnega realizma.

Če hočemo izreči še končno sodbo o obeh delih, ki prikazujeta ptujsko gimnazijo v njenih zadnjih predvojnih letih, moramo ugotoviti, da imata kljub razlikam veliko stičnih točk.

Te se kažejo v idejni naravnosti obeh avtorjev, ki podrejata le-tej svoje umetniško hotenje, Cajnkar svojemu moralno zdravemu, plemenitemu in pametnemu človeku, Vošnjak mlademu revolucionarju, podiralcu vsega slabega, borcu za domovino in novo

prihodnost. Kljub temu je Cajnkarnjev roman, čeprav pogosto miselno preobložen in poenostavljen vsaj pri karakterizaciji glavnih oseb, umetniško prepričljivejši. Jezik romana je sicer zahteven, a brez pomanjkljivosti.

V nasprotju z njim je Vošnjakov roman nezapleteno, zgolj dokumentarno upodabljanje resničnosti, s poenostavljanji v oznakah oseb in šibkostmi v jeziku. Najboljši del romana so zadnje strani — od dijaških demonstracij do odhoda iz mesta. V njih zaživi pred nami tedanja ptujska mladina — nič računska, vsa pripravljena žrtvovati se, z naivno vero vase in prihodnost. Zato nas ne more presenetiti tako veliko število žrtev — na spominsko ploščo v predddverju nekdanje ptujske gimnazije so vklesana imena 3 profesorjev in 86 dijakov.

Lahko pa smo vsaj v zadregi ali pa nas obhaja sram ob pogledu na številne spomenike tega časa v Ptuj, v zadnjih letih zanemarljene ali celo opremljene z žaljivimi napisi.

OPOMBE

1. Roman Stanka Cajnkarnja Noetova barka je izšel prvič pri Novi založbi leta 1945, drugič pa ob pisateljevi 70-letnici pri Mohorjevi družbi leta 1970, s spremno besedo Jožeta Gregoriča. Naša knjižnica hrani en izvod vsake izdaje, knjigi iz l. 1970 je avtor pripisal posvetilo "Ptujski gimnaziji poklanja avtor".
2. Roman Mitja Vošnjaka Naša velika matura je izšel pri Mladinski knjigi v Ljubljani l. 1948.
3. Stanko Cajnkarn, Moje mesto v 63. izvestju Gimnazije Dušana Kvedra l. 1969, str. 187.
4. Ibidem, str. 190
5. Ibidem, str. 193
6. Članek Vide Rajic, Dijaki gimnazije v boju za socializem in nacionalno osvoboditev v 63. izvestju Gimnazije Dušana Kvedra l. 1969, str. 109-112 in 14. zvezek SBL, SAZU, Ljubljana 1986, str. 589-590
7. Druga izdaja Noetove barke, MD 1970, str. 96-98.
8. Franc Zadavec, Zgodovina slovenskega slovstva, 6. knjiga Ekspresionizem in socialni realizem, Založba Obzorja Maribor, 1972, str. 47-48
9. Druga izdaja Noetove barke, MD 1970, str. 193
10. Ibidem, str. 172
11. Ibidem, str. 47
12. Ibidem, str. 166
13. Ibidem, str. 48
14. Ibidem, str. 171
15. Stanko Cajnkarn, Noetova barka, Ljudski tednik, 22. 2. 1946, str. 4, avtor ocene neznan.
16. Slovenska književnost 1945-1965, 1. knjiga, Slovenska matica, Ljubljana 1967, str. 232-233
17. Franc Zadavec, Zgodovina slovenskega slovstva, Založba Obzorja Maribor, 6. knjiga, Ekspresionizem in socialni realizem, str. 272, 277, 280-281, 291-294 in 7. knjiga, str. 153.
18. Lino Legiša, Zgodovina slovenskega slovstva, 6. knjiga, Ekspresionizem in novi realizem, Slovenska matica, Ljubljana 1969, str. 320, 332-334, 413, 415, 422.
19. Viktor Smolej, Zgodovina slovenskega slovstva, 7. knjiga Slovstvo v letih vojne 1941-1945, Slovenska matica, Ljubljana, 1971, str. 364-365
20. Ibidem, str. 426
21. Druga izdaja Noetove barke, MD 1970, str. 272
22. Rudolf Čeh, Ob stoletnici ptujske gimnazije, str. 20, Ljubica Šuligoj, Sprehod skozi zgodovino ptujske gimnazije od ustanovitve do danes, str. 37, 38 in že citirani članek Vide Rajic, str. 103-112, vse v 63. izvestju Gimnazije Dušana Kvedra, l. 1969.
23. Mitja Vošnjak, Naša velika matura, str. 304-305
24. Naša velika matura — Hronika: "Preveo sa slovenačkog Slobodan Živoinović, Beograd, Novo pokolenje, Stamp. Kultura", 1948; Naša velika matura, kronika. Preveo Čiro Čulič, Zagreb, Novo pokolenje, 1950 (Suvremeni pisci)
25. Janko Gruda, Ob "Naši veliki maturi", Mladinska revija, 1948/49 str. 54-57
26. Herbert Grün, Prvi roman mladega rodu, Novi svet, 1948, str. 715-716
27. Branka Jurca, Mitja Vošnjak: Naša velika matura, Kronika, MK, Nova obzorja, Maribor 1949, str. 56-57
28. Slovenska književnost 1945-1965, 1. knjiga, Slovenska matica, Ljubljana 1967, str. 293
29. Franc Zadavec, Zgodovina slovenskega slovstva, 6. knjiga, Ekspresionizem in socialni realizem, Založba Obzorja Maribor, str. 129
30. Viktor Smolej, Zgodovina slovenskega slovstva, 7. knjiga, Slovstvo v letih vojne 1941-1945, Slovenska matica, Ljubljana 1971, str. 277

SINOPSIS

V članku sta obravnavana dva romana: Noetova barka Stanka Cajnkarija in Naša velika matura Mitje Vošnjaka, ki prikazujeta podobo ptujske gimnazije v zadnjih letih pred 2. svetovno vojno.

Avtorica ugotavlja vsebinske, oblikovne in stilne značilnosti teh dveh del — njune podobnosti in razlike.

SYNOPSIS

The article is an appraisal of two novels dealing with the image of Gimnazija Ptuj in the last few years before World War II: NOAH'S ARC (Noetova barka) by Stanko Cajnkar and OUR SCHOOL-LEAVING EXAMINATION (Naša velika matura) by Mitja Vošnjak.

The authoress discusses the similarities and the differences between the two novels concerning the content, form and style.

SYNOPSIS

In dem Artikel werden zwei Romane behandelt: es ist die Rede von Noah's Arche von Stanko Cajnkar und Unser großes Abitur von Mitja Vošnjak.

Beide Romane behandeln das Geschehen am Ptujer Gymnasium in den letzten Jahren vor dem 2. Weltkrieg.

Die Autorin stellte inhaltliche, formliche und stilistische Eigenschaften dieser zwei Romane dar — so wie auch ihre Ähnlichkeiten und Unterschiede.

POVZETEK

Roman Stanka Cajnkarija Noetova barka in Mitje Vošnjaka Naša velika matura upodabljata zadnja leta ptujske gimnazije pred 2. svetovno vojno.

Avtorja vsak s svojega zornega kota prikazujeta takratno dogajanje na tej šoli, oba poudarjata prepričljivost literarnega dela svoji idejni usmerjenosti.

Cajnkarjev roman ima kljub miselni preobloženosti besedila na škodo dogajanja še vedno estetsko vrednost, Vošnjakov roman pa ostaja dokument dramatičnega obdobja v zgodovini ptujske gimnazije z nekaj pretresljivimi prizori na koncu dela.

SUMMARY

The novels NOAH'S ARC by Stanko Cajnkar and OUR SCHOOL LEAVING EXAMINATION by Mitja Vošnjak give a picture of life at Gimnazija Ptuj in the years before World War II.

The authors depict the happenings at this school each from his own viewing angle, thus showing their ideological orientation.

Cajnkár's novel holds aesthetic value despite its overload of thought and lack in happening, while Vošnják's novel remains a document of the dramatic period in the history of Gimnazija Ptuj with some deeply moving scenes at the end.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Romane Noah's Arche von Stanko Cajnkár und Unser großes Abitur von Mitja Vošnják gestalten die letzten Jahre des Ptujer Gymnasiums vor dem 2. Weltkrieg.

Die Autoren stellten, jeder aus seiner Perspektive, damaliges Geschehen in dieser Schule dar.

Der Roman von Cajnkár hat trotz der gedanklichen Textüberladung zuungunsten des Geschehens immer noch eine ästhetische Geltung.

Vošnjáks Roman bleibt aber mit ein Paar erschütternden Szenen am Ende ein Dokument des dramatischen Zeitabschnitts in der Geschichte des Ptujer Gymnasiums.

DOROTEJA EMERŠIČ

KNJIŽNICA PTUJSKE GIMNAZIJE

Kot ima ptujska gimnazija svojo častitljivo zgodovino, vredno vsega spoštovanja, tako segajo tudi prvi začetki šolskih knjižnic daleč v prejšnje stoletje. Že leta 1849 so bile s posebno ministrsko uredbo uvedene profesorske in dijaške knjižnice in določeno poslovanje v njih. Ob nastanku ptujske gimnazije je bila že pripravljena t.i. knjižnična zakonodaja, mimo katere šolska oblast ni mogla. Tako najdemo že v prvi številki izvestja leta 1870 poročilo o tem, da je bil eden izmed šestih članov prvega gimnazijskega učiteljskega zbora Peter Končnik, ki je poučeval zemljepis, prirodoslovje, slovenščino in lepomisje, tudi bibliotekar. V tem izvestju in tudi v vseh naslednjih najdemo poročila o nabavi oziroma darovih knjig z imeni darovalcev.

Tako kot se je spreminjalo ime gimnazije, so tudi žigi v knjigah zelo raznoliki. Velikokrat najdemo v eni knjigi več različnih žigov. Na primer: Bibliothek des St. L. Realgymnasiums zu Pettau, Kaiser Franz Josef — Landesgymnasium in Pettau, Bibliothek der Oberschule für Jungen in Pettau, Bibliothek des I. Realgymnasiums zu Pettau, Lehrerbibliothek — Landesgymnasium in Pettau, Bibliothek der Wolfram von Eschenbach Schule. Oberschule für Jungen, Državna realna gimnazija v Ptuj, Državna realna gimnazija kraljeviča Andreja v Ptuj, Državna gimnazija Ptuj, Dijaška knjižnica — Gimnazija Dušana Kvedra, Profesorska knjižnica — Gimnazija Dušana Kvedra.

Če sodimo po podatkih v izvestjih, se je knjižnični fond obnavljal in povečeval z nakupi knjig, zanimivih za gimnazijsko usmeritev, in z darovi mecenov. V letih od nastanka gimnazije do leta 1921 se omenjajo samo nekateri posamezni darovalci knjig (poleg članov podpornega društva, ki so prispevali za knjige in vzdrževanje revnih dijakov). Leta 1921 je mariborski notar Oton Ploj daroval ptujski gimnaziji svojo knjižnico, ki jo je v glavnem podedoval po očetu Jakobu Ploju, ptujskem odvetniku. Morda nekoliko več o obeh:

JAKOB PLOJ se je rodil 11. julija 1830 v Grabonošu (sv. Jurij ob Ščavnici), umrl pa 28. februarja 1899 v Ptuj. Bil je odvetnik in je v Ptuj živel od leta 1870 do smrti. Kot zaveden narodnjak je bil organizator ljutomerskega in kapelskega tabora. Prizadeval si je za uvedbo slovenščine v šole in urade. Bil je član mestne uprave, posebej se je zanimal za šolska vprašanja, bil goreč podpornik dijaštva, zlasti ptujske Dijaške kuhinje. Sodeloval je v mladoslovenskem gibanju in leta 1873 kandidiral pri mladoslovenskem programu.

Njegov sin OTON PLOJ se je rodil leta 1861 v Mariboru in umrl 20. januarja 1941, prav tako v Mariboru. Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskoval v Ptuj, višjo v Mariboru, potem pa je študiral pravo v Gradcu. Služboval je v Gradcu, v Kozjem, pri očetu v Ptuj in v Kamniku, Žužemberku, Radgoni in Črnomlju. Zaradi bolezni je notariat opustil in se preselil najprej na Dunaj, nato pa v Maribor.¹ Po nasvetu svojega stanovskega kolega, ptujskega odvetnika dr. Franca Jurtele, je svojo bogato knjižnico, ki jo je imel spravljeno v zidanici v Zavrču, podaril ptujski gimnaziji, in sicer pod pogojem, da bo stala posebej in da bo dostopna ne samo profesorjem in dijakom, ampak tudi drugim. Obsegala je "380 slovenskih knjig, 4 hrvaške in 345 nemških del, med njimi mnogo prevodov iz ruske, poljske in češke književnosti. Dragoceni so zvezki 6-21 Cvetja iz domačih in tujih logov.... Dragocen je Stritarjev Zvon (pet letnikov) in Ljubljanski zvon, popoln od 1881 do 1920. Važna je tudi Zabavna in Knezova knjižnica Slovenske Matice."² V spomin na to plemenito gesto so gimnaziji dolga leta ob 1. novembru očistili in okrasili Plojev grob na ptujskem mestnem pokopališču.

Prav gotovo se marsikdo sprašuje, kaj je danes s temi knjigami. Zanimivo je, kar piše profesor Arnold Paulinič v jubilejnem 63. izvestju. Ko poroča o knjižnici po drugi svetovni vojni, z obžalovanjem ugotavlja, da "o bogati Plojevi knjižnici, o številnih podarjenih knjigah dr. Josipa Komljanca ni bilo več sledu."³ Ne vemo torej, kje so bile skrite knjige iz zapuščine obeh darovalcev in še nekatere druge, da so se vendarle ohranile. Ugotovili smo namreč, da so v gimnazijski knjižnici še trije letniki Stritarjevega Zvona z žigom Knjižnica dr. Jakoba Ploja in s podpisom O. Ploj. Od ljubljanskih zvonov do leta 1920 je ohranjenih 20 letnikov, v trinajstih najdemo žig oziroma podpis, ki kaže na Plojevo last. Posebej zanimiv pa je Slovenski glasnik iz leta 1866, ki tudi prihaja iz Plojeve knjižnice. Našli smo tudi zvezek Cvetja iz domačih in tujih logov iz leta 1863, ki vsebuje pesnitev Gregorja Kreka Na sveti večer opolnoči, Vergilov Georgikon, Sofoklejevega Ajanta, deset Andersenovih pravljic, Veroniko Deseniško avtorja Frankoloskega, kmeta iz Črešenc, pesnitev Slovanska blagovestnika sveta Ciril in Metod Antona Umeka. Tudi v tej knjižici je Plojev podpis. Vendar pa so poleg Ploja, ki je bil gotovo za gimnazijsko knjižnico v tem času najzaslužnejši, prispevali svoje knjige še drugi mecen. Tako najdemo v devetih letnikih Ljubljanskega zvona podpis ptujskega odvetnika dr. Frana Jurtele, v štirih pa dr. Ludovika Krambergerja, banovinskega zdravnika pri sv. Lenu v Slovenskih goricah. Tudi ravnatelj Josip Komljanec, ki je ravnateljaval v letih 1902 do 1933, je leta 1939 podaril knjižnici 53 knjig, v glavnem iz srbohrvaške književnosti, in devet letnikov Mentorja.

Poleg omenjenih letnikov literarnih revij so zanimive še naslednje: Dom in svet, letniki 1888, 1895, 1897, 1912, 1920, 1927, Slovan iz leta 1887, dijaški list Mentor iz šolskega leta 1928/29, Mladina letnik 1925/26, pet letnikov Modre ptice 1929 do 1937. Večina knjig iz knjižnice Jakoba Ploja pa je bila prenešana v Muzejsko oziroma pozneje v Študijsko knjižnico v Ptuj. Največja dragocenost gimnazijske knjižnice pa je vsekakor kompleten in zelo lepo ohranjen veliki Homanov Atlas sveta, ki je bil v čudoviti ilustrirani izdaji in krasni vezavi natisnjen leta 1710. Vsebuje 51 zemljevidov, od katerih je vsak dragocenost zase, in naslovnico, izdelano v bakrorezu. Gimnazijska knjižnica jo je dobila v dar od g. Halbärtha iz Gradca v šolskem letu 1872/73.⁴

Glede na to, da je bilo s šolskimi uredbami v času nastanka gimnazije že določeno, da naj bodo v šolah knjižnice, so morale le-te imeti seveda tudi knjižničarje, ki so bili vedno obenem še profesorji. Zanimivo pa je, da niso imeli zaradi svojega knjižničarskega dela nič manjše obveze. Velikokrat so bili knjižničarji ravnatelji, recimo Anton Fichna, in tudi za Hansa Tschaneta, ki je ravnateljaval od leta 1884 do leta 1898, najdemo zabeležko, da je bil v letu 1891 še knjižničar, pozneje pa sta bila običajno po dva kustosa, eden kustos dijaške knjižnice, drugi profesorske. Imena, ki jih navajajo izvestja, so naslednja: Peter Končnik, Rupert Kummerer, Wilhelm Sahla, Hans Brigola, Ägid Raiz, Josef Zack do prve svetovne vojne, po njej pa Josip Komljanec, Rajko Kanduč, Peter Holeček, Hugon Bajuk, Gregor Herzele, Franjo Žgeč, Arnold Paulinič, France Habe, Vilko Rus, Jože Dular, Jože Kos, Lojze Uršič. Dijaška knjižnica je bila v tem času razdeljena na štiri skupine: slovenske knjige, srbske in hrvatske, francoske ter nemške in vsak oddelek je imel običajno tudi svojega "varuha". Med vojno sta omenjena knjižničarja Rudolf Bratanič in Gustav Hanke.

V prvih številkah izvestij so redno navedeni naslovi knjig, ki jih je šola kupila, pa tudi naslovi podarjenih knjig ter imena njihovih darovalcev. V glavnem so bile nemške. O tem govori v svojih spominih na ptujsko gimnazijo tudi Fran K. Meško, ki jo je obiskoval v letih 1886-1890. V spominskem prispevku, ki je bil objavljen v 62. izvestju leta

1940, se spominja, da so dobivali knjige iz šolske knjižnice vsakih štirinajst dni, vendar samo tisti dijaki, ki "niso bili pri mesečni konferenci v nobenem predmetu grajani".⁵ Kako nestrpni so bili profesorji do slovenskega tiska, pa pove dogodek, ko je ravnatelj zavrnil Dom in svet, ki je bil naslovljen na dijaka Meška, ne da bi naslovljenca o tem sploh obvestil. Tudi profesor Komljanec, ki je prišel na ptujsko gimnazijo leta 1902, ni našel v knjižnici nobene slovenske knjige. Tako stanje je trajalo vse do leta 1918. Po prvi svetovni vojni se je stanje spremenilo in tako najdemo v izvestju iz leta 1919 že tudi naslove slovenskih in srbskih knjig. Ohranili pa so gotovo še tudi nemške, saj sicer ne bi mogli doseči knjižni fond dijaške knjižnice v tem letu že števila 1434.

Prvič zasledimo natančno zabeleženo število knjig v izvestju za šolsko leto 1899/1900. Takrat je bilo v profesorski knjižnici 1621 knjig, v dijaški pa 409 zvezkov. Vse do začetka druge svetovne vojne se število knjig vztrajno večja, v vsakoletnem izvestju so skrbno navedene številke prirasta, posebej za profesorsko in za dijaško knjižnico. V šolskem letu 1929/30 so na primer kupili za profesorsko knjižnico 36 knjig, za dijaško pa 98 in sta tako šteli skupaj 6376 knjig, čez devet let, se pravi leta 1939, pa že 8190 knjig.

Če bi mogle knjige govoriti, bi še kako pritrdile izreku *Habent sua fata libeli* (Knjige imajo svojo usodo). Kaj se je dogajalo z njimi pred okupacijo, med vojno in po njej, se prav natančno ne ve. Do nedavnega se tudi ni vedelo, da so ohranjena izvestja iz medvojne časa. V septembru 1991 pa je bila profesorica ptujske gimnazije, gospa Emilija Mesojedec-Erlj, na seminarju nemškega jezika v Izlakah. Tam je srečala predavateljico, gospo mag. Renate Schaidler. V pogovoru je ta gospa omenila, da je bil njen tast med vojno ravnatelj gimnazije v Ptuj. Na prošnjo ga. Mesojedčeve ji je nato njen mož Gerhard Schaidler, sin medvojnega ravnatelja, poslal fotokopije izvestij za leta 1941/42, 1942/43 in 1943/44.⁶ Tako lahko vsaj deloma ugotovimo, kaj se je dogajalo s knjižnico v tem času, seveda pa ne izvemo vsega, zlasti ne tega, kakšna je bila usoda slovenskih knjig. V izvestju za leto 1941/42 piše, da je bila knjižnica najdena v velikem neredu. Ko so jo ob pomoči dijakov nekoliko uredili, je ostalo 729 knjig, ki so bile uporabne za šolsko knjižnico, in tem so pridružili 387 novih, od katerih so bile na prvem mestu seveda vojne knjige, prav gotovo tudi dela o nacističnem gibanju. Zapisovalec zatrjuje, da so te knjige dijaki vedno znova jemali v roke in jih prebirali z velikim zanimanjem. Nasprotno pa govori pričevanje dijaka, danes znanega minoritškega patra Martina (Stanislava) Vidoviča, ki je povedal, da je odkril v nekem prostoru slovenske knjige, pripravljene za sežig in jih je skrivoma nosil domov (ironija pa je v tem, da so takoj po vojni zgorele v njihovi hiši). Stanje knjižnice ob koncu tega šolskega leta je bilo 1116 knjig.

V šolskem letu 1942/43 se je knjižni fond povečal za neverjetnih 915 enot. Seveda je razumljivo, da so bila to zgolj nemška dela — pravljice, pripovedke in zgodovinski spisi. V tem letu je bilo izposojenih 2160 del.

V naslednjem šolskem letu je knjižnični fond narasel na 3189 v dijaški knjižnici in na 690 enot v strokovni, lahko bi rekli tudi priročni oziroma profesorski knjižnici. Tudi bralna vnema je bila, kot pravi avtor letnega poročila, gimnazijski ravnatelj dr. Schaidler, velika, zlasti v nižjih razredih, kjer so prebirali pravljice, pripovedke, vojne romane in pustolovske zgodbe.⁷

Kaj se je zgodilo s temi knjigami ob koncu druge svetovne vojne, lahko delno izvemo iz arhivskih dokumentov, objavljenih v 65. in 66. izvestju, kjer o njih piše bivši gimnazijski ravnatelj Rudolf Čeh. Pravi, da so novembra leta 1944 poslali v Judenburg in Knit-

telfeld 3 zaboje učil in med njimi so bile tudi knjige. Žal seznam ni ohranjen in tako ne moremo ugotoviti, ali so bile to le tiste, ki so prišle v knjižnico v času okupacije, ali še katere druge.⁸

Ker po vojni do leta 1969 ni izšlo nobeno poročilo o delu gimnazije in še manj njene knjižnice, lahko najdemo podatke o številu knjig le v publikaciji Slovenske knjižnice iz 1951. leta, ko je imela profesorska knjižnica 1.594 enot, vodil jo je Arnold Paulinič, dijaška pa 1.240 zvezkov in tudi abecedno imenski katalog. Zanj je skrbela Vida Sluga. V publikaciji 30 let Študijske knjižnice v Ptujju lahko najdemo potrditev domneve, da je bil del fonda predvojne gimnazijske knjižnice skrit v Muzejski knjižnici, saj je bil tam že v letih po vojni del Plojevih knjig.⁹ Torej tudi trditev profesorja Pauliniča, da je bila Plojeva knjižnica med vojno uničena, ni pravilna, vsaj v celoti ne. Knjižnico ptujske gimnazije sta vodila še profesorja Ivo Arhar in Drago Šuligoj.

Rast knjižničnega fonda lahko spet zasledujemo po letu 1969, poleg tega pa najdemo tudi podatek, ki je za uspešnost knjižnice najbolj pomemben, to je število izposojenih knjig. V šolskem letu 1968/69 je v šolski knjižnici zabeleženih 7005 knjig,¹⁰ kar je zavidljivo število, saj pomeni kar 22 knjig na dijaka. Podatki o izposoji so prvič omejeni v šolskem letu 1971/72, kjer izvedemo, da si je 168 bralcev izposodilo 2086 knjig.¹¹ Če premislimo, kaj pomeni ta podatek, lahko ugotovimo, da je knjižnico obiskovala slaba polovica dijakov in da se je v izposoji obrnila približno četrtina knjižničnega fonda, ki je znašal takrat 8150 enot. Stvar se je precej spremenila z nastavitvijo knjižničarke Tanje Potočnik v šolskem letu 1977/78 in takrat zabeleži statistika že obisk 500 dijakov. Od tega šolskega leta naprej obisk knjižnice nenehno narašča. Knjižnični fond je v zadnjem letu na stari gimnaziji znašal 9803 knjige, kar pomeni 16 knjig na dijaka. To dejansko presega meje normativov, ki zahtevajo 15 knjig na dijaka.

KNJIŽNICA SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA

Največjo spremembo doživi gimnazijska knjižnica z vstopom gimnazije v Srednješolski center, ko preneha obstajati kot gimnazijska in se združi s knjižnicami drugih šol: kmetijske, kovinarske in ekonomske šole. Vsaka od teh šol je prinesla tudi svoj knjižnični fond in svojo ureditev. Tako je prišlo do svojevrstnega paradoksa: v enem prostoru so bile knjižnice štirih šol, urejene vsaj po dveh sistemih: po abecedi avtorjev oziroma okvirno po strokah, in bralec je lahko en naslov našel na štirih mestih. Poglejmo, kakšno je bilo knjižnično bogastvo posameznih šol:

gimnazija: 9886 knjig,

ekonomska šola: 2229 knjig,

kovinarska šola: 1034 knjig,

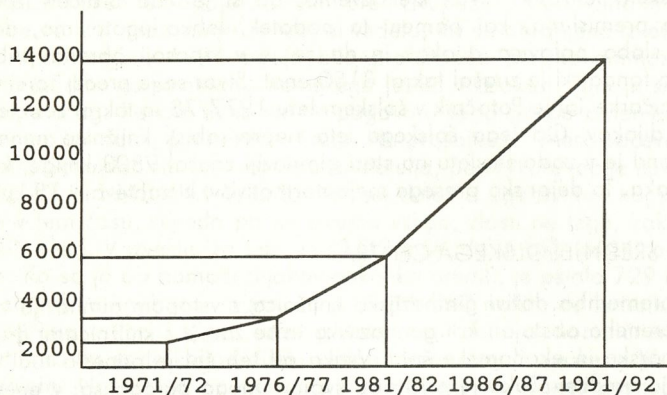
kmetijska šola: 669 knjig,

Torej je začela delovati knjižnica Srednješolskega centra s 13.818 knjigami.

V šolskem letu 1981/82 smo s pomočjo strokovnjakov iz Študijske knjižnice, Jakoba Emeršiča in Simona Petroviča, vse knjige združili in jih uredili po sistemu univerzalne decimalne klasifikacije, ves čas pa dela knjižnica na način prostega pristopa. Takrat smo opravili tudi inventuro, ki je pokazala, da je v knjižnici 15.698 knjižnih enot. Nekaj časa, natančneje do leta 1981, smo še beležili gradivo v inventarne knjige posameznih šol in jih tudi označevali z ustreznim žigom, po tem letu pa se zaradi združitvenih teženj vpisujejo v eno inventarno knjigo in tudi označujejo zgolj z žigom Srednješolskega centra. Če

pogledamo razmerje med fondom, izposajo in številom dijakov, dobimo zanimivo sliko: v šolskem letu 1980/81 je znašal knjižnični fond 14.644 knjižnih enot. Včlanjenih je bilo 1406 od 2000 dijakov, izposodili pa so si 6770 knjig. To pomeni: v knjižnici je bilo okoli 7 knjig na dijaka, obiskovala jo je približno polovica dijakov, v izposoji se je obrnila skoraj polovica knjižničnega fonda. Iz tega lahko potegnemo nekaj zaključkov — kljub temu da je število knjig na dijaka izredno padlo, je bil, po izposoji sodeč, fond dokaj aktualen. Vendar nam vse to pove še nekaj, namreč to, da se knjige zaradi pogostejše izposoje istih enot mnogo bolj uničujejo in v kratkem lahko pričakujemo velik odpis zaradi dotrajanosti, ker je razmerje med količino fonda in izposajo še tudi danes enako. Letos smo namreč zabeležili 18.180 obiskov in izposodili na dom 16.802 enoti. Knjižnični fond znaša okrog 25.000 enot. Ta podatek je potrebno vzeti z rezervo, ker sem spada okrog 3000 knjig iz stare gimnazijske knjižnice, ki predstavljajo sicer zanimivost in dragocenost (in še čakajo na obdelavo), vendar pa so za življenje sodobne šolske knjižnice balast, ker se ne obračajo v izposoji.

S pomočjo grafa si bomo lažje ustvarili predstavo o delu knjižnice:

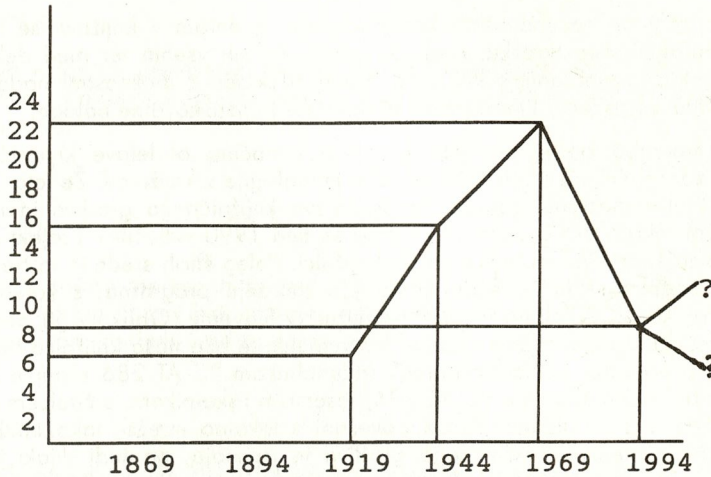

Graf 1: Izposoja v letih 1971 do 1992

O gradivu, ki predstavlja posebno vrednost knjižnice, smo pripravili že nekaj razstav. Prva je bila ob otvoritvi šole leta 1979, druga pa ob proslavi 120-letnice ptujske gimnazije, leta 1989. V sodelovanju z dijaki in profesorji pripravljamo razstave ob različnih priložnostih (obletnice ali smrt znanih avtorjev, razstava kamnin, starih razglednic, rimskih novcev, smučarske opreme, običaji...).

V življenju knjižnice, ki je zdaj ne moremo imenovati več gimnazijska, želimo pa nadaljevati njeno tradicijo, smo lahko videli več sprememb, s katerimi se je odzivala na izzive časa:

— v vsebini gradiva, ki je vedno močno odražalo trenutno družbeno in politično klimo
 — do leta 1918 prevladujejo strokovne knjige v nemškem jeziku, nato slovenske in srbske, med 2. svetovno vojno so slovenske knjige ali uničevali ali skrili in jih nadomestili z nemškimi, po vojni pa je sledilo kopičenje ideološke literature, s katero imamo še sedaj težave, ker bi bil odpis prevelik, če bi izločili vse neaktualno gradivo;

Graf 2: Knjige na dijaka v šolski knjižnici v letih 1919 do 1994

— v dejavnostih, ki jih je knjižnica opravljala v začetku in še dolga leta pozneje, je bila zgolj skladišče in izposojevališče knjig. Nekaj dijakov, ki so obiskovali gimnazijo v letih pred drugo svetovno vojno, sem vprašala o njihovih spominih na šolsko knjižnico, vendar se je skoraj ne spominjajo. Zanimivo pa je pričevanje gimnazijke Zore Praper, ki je maturirala leta 1934. Spominja se, da je bila knjižnica odprta ob sobotah od 15. ure naprej, ampak knjige so si lahko izposodili samo tisti dijaki, ki v prejšnjem tednu niso bili negativno ocenjeni.

Takšno nalogo je opravljala knjižnica vse dotlej, dokler ni začela prodirati zavest, da je prva naloga knjižničarja, predvsem šolskega, knjižnično opismenjevanje uporabnikov. Knjižnica ima pomembno vlogo v procesu izobraževanja in vzgoje v šoli. Njena naloga je naučiti dijaka, da bo postal aktiven uporabnik knjižnice, ki bo znal sam poiskati največjo možno količino pravih informacij s pomočjo vseh vrst knjižničnih pomagal. Na te naloge je opozorila najprej brošura Šolska knjižnica — medioteka v srednjem usmerjenem izobraževanju avtorjev Martine Šircelj in Ignaca Kamenika. Na področje šolskega knjižničarstva je prinesla veliko novega, predvsem poudarek na tem, da knjižnica ni samo hranilišče knjig, ampak informacijski center šole in pomoč pri njeni vzgojno-izobraževalni funkciji.¹² Zakon o knjižničarstvu iz leta 1982 je vključil tudi šolske knjižnice v knjižnično-informacijski sistem (KIS), ki postavlja izhodišča pri vseh oblikah strokovnega dela ter medsebojnem povezovanju in sodelovanju knjižnic. Problem pa je v tem, da standardi, ki jih določajo knjižničarski strokovni sveti, ostajajo neobvezne strokovne smernice, po katerih naj bi se ravnale šolske knjižnice, uradno pa veljajo minimalni standardi, ki jih postavljajo izobraževalne skupnosti predvsem v skladu z razpoložljivimi sredstvi.¹³

Na osnovi teh potreb že od leta 1983 izvajamo bibliopedagoške ure, pri katerih seznanjamo dijake z različnimi oblikami ureditve knjižnic, z osnovami klasifikacije, z možnostmi in načini iskanja v različnih vrstah knjižničnih pomagal, od leksikonov, en-

ciklopedij, bibliografij do računalniških baz podatkov. Z delom v knjižnici se lahko seznanjajo pri knjižničarskem krožku, urah obveznih izbirnih vsebin ter med delovno prakso.... To začetno seznanjanje s knjižnico potem v skladu z možnostmi nadgrajujemo, svetujemo tudi pri iskanju literature za seminarske in raziskovalne naloge.

— Največjo spremembo pa je doživela knjižnica v načinu obdelave knjižničnega gradiva, in sicer zaradi vključevanja računalniške tehnologije v knjižnice. Že leta 1987 je dijak Matjaž Murko napisal program za obdelavo knjižničnega gradiva in na ta način smo obdelali okrog 7000 enot. Nato smo se leta 1990 vključili v projekt Ministrstva za šolstvo in šport Računalnik v šolski knjižnici. Poleg štirih srednjih in treh osnovnih šol smo sodelovali in še sodelujemo pri kreiranju programa, s katerim je opremljenih že več kot 200 šolskih in drugih knjižnic v Sloveniji. Oblikuje ga podjetje SAOP iz Nove Gorice. Zaradi sodelovanja v tem projektu je bila naša knjižnica opremljena tudi s strojno opremo, in sicer najprej z računalnikom PC AT 286 znamke Sony, nato pa še z dvema računalnikoma PC XT 386, laserskim tiskalnikom, s čitalcem črtnih kode in scannerjem. Vsi ti računalniki so povezani v lokalno mrežo, tako da lahko istočasno potekata obdelava knjižničnega gradiva in izposoja, pa tudi dijaki imajo možnost iskanja pri svojem terminalu. Program nam omogoča poleg vnosa in iskanja po velikem številu parametrov tudi vse vrste izpisov, od katalogov, statističnih podatkov do seznamov zamudnikov, novitet itd. Obdelanih je okrog 18. 000 enot in vse knjige so tudi opremljene s črtno kodo. Imamo še modem za povezavo s sistemom COBISS in vzajemnim katalogom COBISS/OPAC, vendar je iskanje zelo težavno zaradi telefonskih motenj. Zato vidimo največjo potrebo v nabavi opreme za vključitev v enotni knjižnično-informacijski sistem, kar bi dosegli z najeto linijo, ki bi nam omogočala nemoteno in nenehno možnost povezave z informacijskim sistemom na lokalni in državni ravni. Tudi dijakom bomo tako lahko ponudili še kvalitetnejše načine iskanja informacij. Kljub vsem fantastičnim dosežkom tehnologije, ki nam omogočajo, da ne prekladamo več listkov v škatlah, pa ostaja naloga knjižničarskih delavcev v bistvu ista: prisluhniti bralcu, mu čim kvalitetneje odgovoriti na zahtevo, ponuditi več, kot želi, in ga predvsem vzgajati v uporabnika vseh vrst knjižničnih pripomočkov ter ga spodbujati k samostojnemu delu.

OPOMBE:

1. Slovenski biografski leksikon, zv. 7, Ljubljana, 1950.
2. 51. izvestje Državne realne gimnazije v Ptuj, Ptuj, 1929, str. 30.
3. 63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj, Ptuj, 1969, str. 84.
4. Vierter Jahresbericht des steierm. landschaftlichen Realgymnasiums zu Pettau, Ptuj, 1873, str. 36.
5. 62. izvestje Državne realne gimnazije kraljeviča Andreja v Ptuj za šolsko leto 1939/40, Ptuj, 1940, str. 3.
6. Pričevanje gospe Emilije Mesojedec Erlih.
7. Dritter (fünfundsechzigster) Jahresbericht der Wolfram von Eschenbach Schule, Oberschule für jungen in Pettau, Ptuj, 1944.
8. 65. in 66. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj, Ptuj, 1972.
9. Trideset let Študijske knjižnice v Ptuj, Ptuj, 1978.
10. 63. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj, Ptuj, 1969.
11. 67. izvestje Gimnazije Dušana Kvedra v Ptuj, Ptuj, 1973.
12. Kamenik, I., M. Šircelj: Šolska knjižnica — medioteka v srednjem usmerjenem izobraževanju, Ljubljana, 1980.
13. Ibidem.

SINOPSIS

Plojeva knjižnica predstavlja pomemben del gimnazijske knjižnice. Danes dela šolska knjižnica v povsem drugačnih razmerah. Usmerjena je predvsem k dijaku in učitelju — uporabniku.

SYNOPSIS

Dr. Ploj's library represents an important part of the school library of Gimnazija Ptuj. The role of the library has changed a great deal in recent years in the way that it has become more student- and teacher-centred.

SYNOPSIS

Die Bibliothek von Dr. Ploj stellt einen bedeutenden Teil der Gymnasialbibliothek dar. In der letzten Zeit arbeitet die schulische Bibliothek in völlig anderen Zuständen. Sie dient vor allem dem Schüler und dem Lehrer — dem Verbraucher.

POVZETEK

Plojeva knjižnica je bistveno obogatila gimnazijsko knjižnico. Pri nas je ohranjenih še okoli 18 zvezkov, ki predstavljajo veliko vrednost v knjižnici.

Skozi svojo zgodovino je doživljala številne spremembe, predvsem v fondu, dejavnostih, ki jih je opravljala, najbolj pa v načinu obdelave gradiva. V zadnjih letih ugotavljamo zanimive stvari: kljub temu da je število knjig na uporabnika mnogo nižje, kot je bilo v stari gimnaziji (na to vpliva prav gotovo tudi različna zahtevnost programov na šoli), je razmerje med fondom in izposajo bistveno boljše v prid izposoje. To pomeni najprej veliko obrabo gradiva zaradi večje frekvence. Pomeni pa tudi, da so dijaki glede uporabe knjižnice zelo ozaveščeni in zahtevni, da pa so materialne možnosti, ki bi omogočile ustrezen odgovor na to zahtevnost, prenizke.

SUMMARY

Dr. Ploj's library represented a valuable aquisition of books for the school library of Gimnazija Ptuj. Eighteen volumes are still kept in its depository today.

The work of the school library has gone through many changes, especially in the method of handling the materials. In the last few years we have discovered an interesting fact: although the number of books is much smaller in proportion to the number of users of the school library at present, the rate of borrowing is much higher which results in the wearing away of the books. Nevertheless, it also proves that the students are well aware of the possibilities that the library has to offer. However, the disposable funds of the library often do not allow us to meet the student's needs.

Prosili so me, naj napišem "nekaj o gledališču". Saj ni mogoče, da je minilo že 25 let od naše mature in da sem pred 20. leti začela poučevati na gimnaziji. V takem trenutku se najprej zgroziš, saj si ves čas mislil, da še ničesar nisi naredil, da je še vse življenje pred tabo; naslednji trenutek pa ugotoviš, da je za tabo že kar celo zgodovinsko obdobje.

Ko sem razmišljala, kaj bi jaz lahko napisala o 125 letih gimnazije in v povezavi s tem o gledališču, sem ugotovila, da je bilo o gledališču v tem obdobju že veliko napisanega, bile so razstave in še kaj. Glede na to, da ima Ptuj gledališče že več kot 200 let, lahko ob teh dveh častitljivih obletnicah ponovno ugotovim, kako premalo se Ptujčani zavedamo svojega kulturnega bogastva in kako premalo smo ponosni nanj. Vsakokrat po premieri me ponovno pretrese spoznanje, kako trenutna in minljiva je gledališka umetnost. Ostaneta plakat ali fotografija ali pa še to ne, ker ni bilo denarja. Edino, kar ostane, so spomini, ki jih ustvarjalci predstav ali gledalci nosijo s seboj.

Torej bo najbolje, da napišem nekakšen spis o tem, kar sem v gimnaziji in v gledališču počela v teh dvajsetih letih.

Življenje je v glavnem sestavljeno iz naključij. Tako sem srečala številne ljudi, ki so vplivali na to, da sem se začela ukvarjati z gledališčem. Najprej se bom spomnila nanje, nato pa na svoje učence (saj ne vem, kako bi jim lahko drugače rekla).

Najbolj usodno (zdaj vem, da v dobrem pomenu besede) je bilo srečanje s Tilčko Hlupič. Določena je bila za mojo mentorico in na prvi pedagoški konferenci je rekla, da bodo zdaj mlajši prevzeli recitacijski krožek in pripravljali proslave. Jaz pa še nikoli v življenju nisem stala na odru. Imeli smo torej recitacijski in literarni krožek, v katerem sem pravzaprav samo lektorirala njihova glasila. Mladi nadebudneži so pisali pesmi in prozo. Danes nobeden ni pesnik, so pa postali dobri novinarji (npr. Franc Milošič, Branko Vodušek, nekaj let pozneje tudi Danica Petrovič). Veliko več smo delali v dramskem krožku, saj smo morali skoraj vsak mesec pripraviti kakšno proslavo na šoli, v mestu ali v občini. Na začetku sem morala učence prositi, da bi sodelovali, ob koncu šolskega leta pa jih je bilo že čez trideset. Vsi skupaj smo delali prve korake. Ko zdaj gledam nazaj, je prav smešno, kako samozavestni smo bili v svojem diletantizmu.

Človek, ki je mojim učencem in meni razodel (v najboljšem in najširšem pomenu besede) svetove gledališča, je bil režiser Marjan Kovač. Delal je v ptujskem gledališču. S svojim velikim znanjem in izjemnim posluhom za človekovo intimo nas je učil, kako povedati pesem, kot da je tvoja. Odkrival nam je filozofijo, zgodovino gledališča, najbolj pa to, kako iz najbolj skritih koticov pokazati sebe in svoja občutja ter vse to prenesti v besedilo, ki ga govoriš, in nato na gledalce. Zdaj vem, da je to osnova igralske umetnosti. Kot nora sem požirala njegove metode pri delu z mladimi igralci in jih, ne da bi se tega zavedala, preizkušala v razredu pri interpretaciji besedil. Z Marjanom smo pripravljali velike proslave ob državnih praznikih in tako spoznavali sodobno svetovno in domačo poezijo, o kateri se takrat v šoli še nismo učili. Kot mlada učiteljica sem spoznala, da umetnost 20. stoletja ni tako nedoumljiva, da bi se je morali bati. Potrebno se je le znebiti zacementiranega realističnega mišljenja, ki žal še danes prevladuje v našem življenju od vrta naprej. Spominjam se velike proslave ob 29. novembru v športni dvorani Mladika, proslave ob dnevu zmage v Narodnem domu, ko smo pripravili nekakšno rekonstrukcijo partizanskega mitinga (pripravili smo jo skupaj z vojaki — med njimi so bili npr. takrat še neznani pesnik Franc Černigoj, etnolog Janez Bogataj, Stanko Pleterski). S tem programom smo veliko gostovali, med drugim smo šli

z občinsko delegacijo v Arandelovac. Z Marjanom smo skupaj s člani ptujskega gledališča pripravili tudi proslavo ob 100-letnici Cankarjevega rojstva in gostovali celo na avstrijskem Koroškem.

Lotili smo se tudi gledaliških predstav. Prva je bila *Sen kresne noči* Williama Shakespeara. Mislim, da smo jo igrali štirikrat in se je najraje ne bi niti spomnila, a na napakah se največ naučimo. Je pa ob tej predstavi nastalo izjemno močno jedro nadarjenih mladih igralcev, s katerimi smo pozneje veliko delali tudi v Klubu mladih. Naštela bom le nekatere, čeprav so vsi enako dobro in zagnano delali (bilo jih je ok. 20): Zvezdana Mlakar, Igor Samobor, Dunja Gunžer, Marija Mir, Valerija Vlašič, Srečko Feguš, Bojan Žmauc, Stanko Ploh, Boštjan Rihtar in drugi.

W. Shakespeare: *Sen kresne noči* (1976)

Zadnja predstava, ki smo jo pripravili skupaj z Marjanom, je bila nekakšna koprodukcija gimnazije in Kluba mladih. To je bila tudi v slovenskem prostoru izjemno odmevna uprizoritev dveh enodejank Petra Božiča: *Zasilni izhod* in *Križišče*. Ko smo igrali v Študentskem naselju, je bila dvorana nabito polna; v takrat najbolj znanem alternativnem gledališču Pekarni pa nas je publika nagradila s pravimi ovacijami. To je bilo v šolskem letu 1976/77. V predstavi so igrali: Zvezdana Mlakar, Vera Krajnc, Igor Samobor, Srečko Feguš, Dragica Rokavec, Tonček Žumbar in Danilo Horvat. Tehnično je predstavo vodil Igor Mlač. Mislim, da smo predstavo v Klubu mladih odigrali desetkrat, žal pa nismo imeli možnosti, da bi jo odigrali na odru ptujskega gledališča.

P. Božič: Zasilni izhod (Igor Samobor, Vera Krajnc)

Naslednjo sezono smo z Marjanom začeli pripravljati igrico za otroke Srečna hiša Doberdan Leopolda Suhodolčana. Žal je sredi priprav Marjan pustil službo pri Zvezi kulturnih organizacij in odšel v Maribor na radio, saj se s svojim načinom dela in razmišljanja ni mogel vključiti v ptujsko ljubiteljsko gledališko delovanje, mislim pa, da ga tudi okolje ni bilo pripravljeno sprejeti. To besedilo smo uprizorili eno leto pozneje z novo skupino igralcev, saj so prejšnji že vsi končali gimnazijo.

Tako nas je navdušil, da sta se Zvezdana in Igor odločila za študij na akademiji za gledališče, jaz pa sem vsako leto obiskovala številne seminarje (npr. pri Miletu Korunu, Zvonetu Šedlbauerju, Miranu Hercogu, Dušanu Jovanoviču in še mnogih drugih), prebirala vse, kar mi je bilo dosegljivo s področja literature o gledališču, in vse to znanje preizkušala v skupini na šoli in v klubu.

Naslednje usodno srečanje je bilo z Branetom Tonejcem, ki je bil takrat predsednik Kluba mladih. Rekel mi je, da sem ravno prav "nora" in zagnana, da bi za njim prevzela vodstvo Kluba mladih. To je bilo leta 1976. Klub je bil že takrat zbirališče mladih iz vseh šol. Brane je skupaj z upravnikom Hermanom Brglezom izjemno dobro vodil aktivno preživljanje prostega časa, kot smo to takrat imenovali. Seveda so dajali prednost športu in zabavnim dogodkom. Vedno bolj se je kazalo, da si mladi želijo drugačno kulturo in drugačne možnosti za lastno ustvarjanje, kot jim jih je takrat nudilo mesto. Tudi v šoli niso tako sproščeno delali kot v Klubu. V šoli je takrat izjemno dobro

Zasilni izhod, Zvezdana Mlakar

delal likovni krožek pod vodstvom prof. Lugariča. Organizirali smo debatne večere na različne teme, pripravljali literarne večere domačih mladih pesnikov, srečanja z znanimi pesniki (npr. Minattijem, Fritzem, Kuntnerjem), svoje prve nastope so imeli takrat še ne tako uveljavljeni pesniki: Milan Jesih, Ivo Volarič Feo, Marko Brecelj, Berta Bojetu, Franc Černigoj, Damjan Jensterle in še mnogi drugi. Pripravljali smo glasbene večere in likovne razstave. Pozneje sta kot upravnika vodila klub najprej Miran Zorčič in nato Branko Zorec. Z obema sem uspela izpeljati svoj koncept kluba: dati prostor alternativnemu kulturnemu dogajanju brez vmešavanja politike.

Najbolj nenavadno je bilo srečanje z Miro Mijačević, ki je rodilo izjemno globoke vezi in iskreno ustvarjalno prijateljstvo. Prišla je iz Zagreba, mlada zagnana učiteljica, za tujske razmere dokaj nenavadna "pojava". V Klubu mladih je ustanovila skupino za izrazni ples; do takrat sploh nismo vedeli, da kaj takega obstaja. Zagreb je bil že vrsto let središče alternativnega umetniškega dogajanja v Jugoslaviji. Mira je vse to spremljala in nam prinašala informacije. Sama je plesala v eni najbolj znanih skupin pri Miljani Broš in bila tudi njena asistentka. Kot plesna pedagoginja je dosegala izjemne rezultate in kmalu je s svojo skupino opozorila nase ves slovenski prostor. Kot mentorica je vodila nešteto seminarjev po vsej Sloveniji in v zamejstvu. Danes si sploh ne moremo predstavljati, da bi lahko pripravili predstavo brez koreografa in da bi igralci lahko šli na oder brez treninga bazične plesne tehnike. Njene takrat izjemno odmevne

predstave v Sloveniji (žal ne na Ptuj) so bile Ata, nočem Disneylanda, Pravljica o ljudeh, Cirkus gospoda Tepanaja, Embrio, Človeška komedija 1984 — za vsak ples sta potrebna dva (Ronald Reagan) in številne etude ter krajše improvizacije. S Pravljico o ljudeh smo bili edina ljubiteljska skupina na Festivalu eksperimentalnih gledališč v Novi Gorici. Mnoge njene plesalke so pozneje plesale v raznih skupinah v Ljubljani, mnoge so samostojno delale v Plesnem studiu kot mentorice. Naj omenim le tiste, ki so vztrajale najdlje: Majda Fridl, Bronja Merc, Rebeka Varju, Karmen Komel, Darja Polič, Nevenka Gerl, Iris in Ines Lepšina, Stanka Firbas, Mira Težak, Jelka Vaupotič ...

Pozneje sva z Miro še veliko sodelovali. Ko so vpeljali v srednje šole predmet umetnostna vzgoja, se je Mira zaposlila na Srednješolskem centru. Skupaj sva pripravljali vse programe in učne načrte za gledališko, plesno in filmsko vzgojo. Ker sva ves pouk izvajali tudi praktično, so kmalu začeli prihajati k nama na hospitacije mnogi učitelji iz drugih šol, vodili sva nešteto seminarjev po Sloveniji, imeli pa sva tudi vzorčne nastope z učenci. Mira je s tem delom nadaljevala tudi pozneje, ko sem se jaz že zaposlila na ZKO. Rezultati takega pouka so bili kmalu vidni, saj se je med mladimi zelo povečal interes za vsa umetnostna področja; povečalo se je število mladih v ljubiteljskih skupinah po vsej občini, nastajale so plesne skupine, velik je bil vpis v plesni in gledališki studio, izjemno pa se je povečal interes za gledališče. Tako smo na ZKO razpisali mladinski abonma, ki je bil razprodan, organizirali smo predstave izven abonmaja, povečal pa se je tudi obisk mladih na domačih predstavah. Podobno smo poskusili z glasbenim mladinskim abonmajem, ki ga zaradi pomanjkanja denarja nismo mogli izpeljati tako, kot smo želeli. Organizirano smo si ogledovali tudi vse likovne razstave in muzejske zbirke. Učence smo lahko brez strahu peljali na najzahtevnejše predstave.

Tisti, ki pripravljajo šolske programe, so z ukinitvijo teh predmetov naredili veliko škodo. Mlade lahko navdušiš za neko stvar le tako, da jim daš možnost, da sami poskusijo, koliko zmorejo; da sami spoznavajo različne ustvarjalne postopke in se s sprejemanjem osnov tehnike igranja ali plesanja naučijo gledati in vrednotiti predstave. Le tako lahko dobimo dobro, kritično in stalno publiko. Če o nečem ničesar ne vemo, ne čutimo potrebe, da bi to videli ali spoznali. Enako so bili ti predmeti zanimivi učencem na družboslovnih kot tudi tehniških in poklicnih šolah. Ko se danes srečujem z ljudmi v kulturnih društvih po vaseh, v glavnem naletim na najine nekdane učence. Tudi najboljši mladi mentorji, ki delajo na šolah, so bili člani gledališke, recitacijske ali plesne skupine.

Pedagoško delo me je zastrupilo, vendar moj svet je gledališče.

Ali je bilo to tudi naključje?

Po odhodu Marjana Kovača na Zvezi kulturnih organizacij kar nekaj časa niso mogli dobiti režiserja, ki bi prevzel vodstvo gledališke skupine DPD Svoboda. Nekaj časa je bila tu zaposlena režiserka Branka Nikl, a je še pred koncem svoje prve predstave Rezervist obupala. Honorarno je še veliko delal upokojeni režiser Peter Malec. Možje, ki so nekoč rekli, da to, kar počneva z Miro, ni teater, so me leta 1983 povabili k sodelovanju. Morda pa ne bi nikoli naredili tako dobrih predstav, če bi že kar na začetku imeli odprta vsa vrata. Tako sta npr. Zvezdana Mlakar in Igor Samobor prvič zares igrala na ptujskem odru šele kot poklicna igralca, ko so njuna gledališča gostovala v okviru abonmaja.

Tako sem se torej leta 1983 (1. februarja) zaposlila na Zvezi kulturnih organizacij kot strokovna sodelavka za gledališko dejavnost in organizatorica kulturnih prireditev. Ko danes razmišljam o preteklosti, moram reči, da so bili takrat za kulturo dobri časi. V ptujskem gledališču smo imeli dve ali celo tri premiere letno, dovolj je bilo denarja za kulturna srečanja, za gledališki in koncertni abonma, uspeli pa smo povabiti še razne skupine izven abonmajev. Ob vsem tem sem spremljala vse dogajanje v gledališču v Sloveniji, v Hrvaški, v Avstriji, obiskovala številne seminarje in šole, sama vodila seminarje. Mislila sem, da moram vse zamujeno nadoknaditi, zato sem hlastno prebirala vse, kar sem dobila o teoriji gledališča. Delala sem tudi dvanajest in več ur na dan in vedno bolj spoznavala, da je to moj svet.

Takrat sem kot vsi mladi ljudje mislila, da orjem ledino. Vsak mora na začetku misliti tako, vendar ne smeš pozabiti, da pravzaprav samo nadaljuješ brazdo, ki so jo začeli že mnogi pred tabo. Takrat sem se veliko pogovarjala s Petrom Malecem. Vedno sem gledala nanj z velikim spoštovanjem. Če on ne bi pred mano delal tukaj več kot dvajset let, ptujsko gledališče prav gotovo ne bi bilo tako živo. O tem, kar sva delala vsak zase, nisva nikoli govorila, ker sva oba vedela, da sva vsak na svojem bregu. Občudovala sem njegov visok esteticizem, od katerega ni odstopil, tudi če je režiral ljudsko igro. Veliko sva govorila o klasičnem teatru, katerega je oboževal. Tako sem začela odkrivati klasične zakonitosti v teatru in ugotovila, da le-te držijo v še tako abstraktni, avantgardistični, ludistični in še kakšni predstavi, kajti oder ima svoje zakonitosti in igralec na njem jih mora upoštevati v vseh časih enako.

O teh enajstih sezonah bi pravzaprav morala napisati še en prispevek. Ker nikoli nisem imela smisla za pisanje, ker nikoli nisem sistematično spravljala gradiva o predstavah, saj mi je za te stvari ob premierah zmeraj zmanjkalo časa, imam danes malo gradiva. Na srečo je le-to zbral Tadej Toš v raziskovalni nalogi Gledališka kronika 1983 — 1993. V povzetku je zapisal: "Med leti 1983 in 1993 je bilo v ptujskem gledališču uprizorjenih 26 del iz domače in tuje dramatike. Sodelovalo je 188 igralcev, vseh ponovitev je bilo okrog 370.... 18 predstav je zrežirala Branka Bezeljak Glazer, po eno pa: Peter Malec, Franjo Potočnik, Lojze Matjašič, Romana Ercegovič, Samo Strelec, Nevenka Samobor, Hermina Matjašec in Peter Srpčič.... V teh letih se je vpisalo na akademijo za gledališče 6 članov Teatra III."

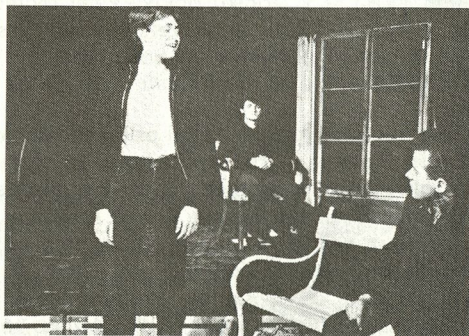
Natančno kroniko do leta 1983 je v Tedniku objavil Peter Malec; tudi kronika Tadeja Toša je bila objavljena v Tedniku. Zato bi se želela v tem sestavku spomniti samo nekaterih predstav, ki so mi veliko pomenile, in posameznikov, ki so vtisnili svojstven pečat našemu delu.

Prva predstava, ki sem jo z mladimi igralci v celoti pripravila sama, je bila že omenjena igrca za otroke Srečna hiša Doberdan. Pripravili smo jo še na gimnaziji v šolskem letu 1982/83. Omenjam jo zato, ker je bila prava uspešnica. Igrali smo jo na skoraj vseh odrih v naši in ormoški občini. Samo Strelec je kot razbojnik Ošpica imel številne oboževalke. S to skupino in z nekaterimi novimi člani smo nato v okviru ptujskega gledališča ustanovili mladinsko skupino Stopinje (in pripravili novo uspešnico Mali strah Bav-Bav), dve leti pozneje pa Teater III. Skupina Stopinje je bila pravzaprav nekakšna pripravnica oziroma gledališki studio. Vsako sezono se je prijavilo od 20 do 30 srednješolcev. Nikogar nismo odslovili. Mnogi so sami spoznali, da gledališče ni čisto enostavna stvar, in odšli, ostali pa so naša zvesta publika. Če v besedilu ni bilo dovolj vlog za vse, smo si izmislili še nove ali pa nekatere podvojili in potrojili. Ko so

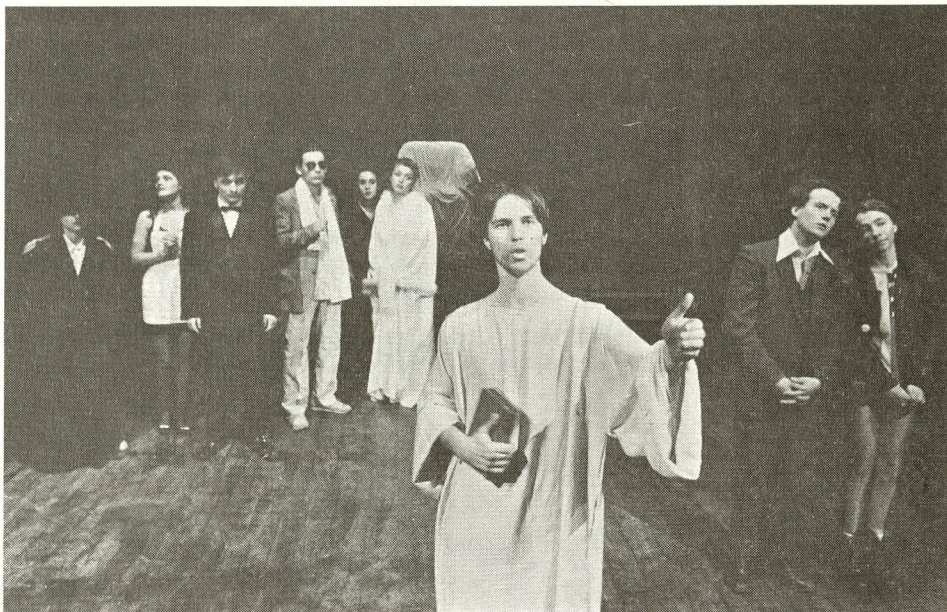

Gimnazija 1982, L. Suhodolčan: Srečna hiša Doberdan (foto Koltak).

bili ti mladi igralci stari 17 in več let, ko se je pokazalo, kdo ima talent, ko so spoznali, kako resno in naporno je gledališko ustvarjanje, ko brez gledališča niso več mogli živeti, so postali člani skupine Teater III. Ugotovila sem, da lahko vse, kar želim povedati in raziskati v gledališču, storim samo s pomočjo takih navdušencev in "norcev", kot sem bila sama. Koncept Teatra III je bil torej uprizarjanje domačih in tujih besedil, ki so bila na nek način spregledana, ki so zahtevala veliko poguma in raziskovanja. Predvsem pa smo krstno uprizarjali dela domačih sodobnih avtorjev. Naše najuspešnejše predstave tako pri publiki kot po udeležbi na srečanjih in festivalih so bile: S. Pregelj — Zgode na dvoru kralja Janeza, P. Božič — Človek v šipi, D. Zajc — Otroka reke, E. Filipčič -Ujetniki svobode, F. G. Lorca — Publika, F. Rudolf — Pegam in Lambergar. Tako kot ob koncu sedemdesetih let v klubu, se je tudi zdaj zbrala generacija izjemno nadarjenih gledališnikov. Še sreča, da niso vsi hoteli iti na gledališko akademijo, čeprav so si morda po tihem želeli. Omenila bom le nekatere in upam, da mi tisti, ki jih ne omenjam, ne bodo zamerili, saj bi morala naštetih okrog 80 imen. Stopinje in Teater III so začeli: Samo Strelec, Jasmina Preac, Sabina Černila, Mitja Miklošič, Andrej Šilak, Fleur Tkalčec, Gorazd Jakomini, Daša Štefanec, Vojko Belšak,

Sezona 1986/87, DPD Svoboda, Gledališče Ptuj, P. Božič: Človek v šipi (od leve: Samo Strelec, Gorazd Jakomini, Vojko Belšak)

Sezona 1989/90. E. Filipčič: Ujetniki svobode.

Nataša Slodnjak, Mima Širec, Mojca Šeruga, Iris Zupanc; nadaljevali pa: Tamara Belšak, Nešo Tokalič, Helena Peršuh, Maja Dolinar, Romana Ercegović, Andrej Cizerl, Aljoša Koltak, Renato Vindiš, Ervin Štopfer, Tadej Toš, Peter Srpčič, Urška Vučak in zadnja generacija — Niko Aracki, Gregor Alič, Nastja Jurgec, Barbara Krajnc. . .

Vsega tega ne bi mogli narediti, če ne bi bilo mojih prijateljev, ki so z dobro voljo prenašali vse naše muhe in nam pomagali s svojim strokovnim znanjem: za gib Mira Mijačević in Majda Fridl Grah, za glasbo Anton Horvat, Darja Koter in Magda Damiš, za likovno opremo Boris Miočinović, za sceno Janko Marinič ter naša nadebudna kostumografka Stanka Vauda. Začela je kot mnogi — v predstavi Hiša je komaj povedala nekaj stavkov, potem pa smo po naključju odkrili, kako dobro riše in živa. Od takrat je delala večino scen in kostumov v naših predstavah, zdaj pa študira tekstilno oblikovanje.

Da se je mladi teater tako razvil, je pomagalo tudi to, da smo se že takoj na začetku dobro ujeli z igralci, ki so že dolgo bili člani Gledališča DPD Svoboda Ptuj. Mnoge predstave smo delali skupaj (npr. Pohujšanje, Življenje podeželskih plejbojev, Koža megle, Dama iz Maxima), za kar ima največ zaslug Mišo Damiš, takratni predsednik gledališke sekcije.

Nihče ne pomisli, da se za tem, kar vidimo na odru, skriva nešteto tehničnih rešitev in nešteto podrobnosti. Že na gimnaziji in pozneje na SŠC nam je vse predstave in

priredivte tehnično vodil Mišo Potočnik. Obenem pa je kot mentor vzgojil številne mlade tehnike, ki zdaj v ptujskem gledališču samostojno vodijo in opremljajo predstave (Tomaž Bezjak, Andrej Cizerl, Petja Janžekovič, pred njimi pa Matjaž Murko, Metod Pekar in mnogi drugi). Veliko so nam pomagali tudi na Radiu Ptuj, zlasti tehnik Davorin Jukič. Vsekakor pa moram omeniti svojega moža Boža Glazerja, ki je z izjemnim razumevanjem ves čas prenašal polno hišo ljudi, ki so se zbirali pri nas, jedli, spali, in jih v poznih nočnih urah po vajah in predstavah v kakršnem koli vremenu razvažal domov od Kidričevega do Vidma, Juršincev in Trnovske vasi.

Kaj bi zapisala za konec?

Približno sem izračunala, da je v teh dvajsetih letih "šlo skozi moje roke" okrog 600 mladih ljudi. Če bi vsi ti hodili na predstave v naše gledališče, se nam naslednjih dvajset let ne bi bilo treba bati, da ne bo dovolj publike.

Želim si, da bi ptujsko gledališče ostalo osrednja gledališka hiša (kot vseh 200 let doslej), v kateri bi bilo dovolj prostora za vse, ki želijo delati predstave.

DARJA KOTER

MEŠANI MLADINSKI PEVSKI ZBOR SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA PTUJ SKOZI DESET LET

"...Ohranilo je ljudstvo še mnogo lepih starih običajev in goji vročo ljubezen do petja, do svoje zemlje in do svojega jezika. Le tako si moremo tudi razlagati, da se kljub vsem neugodnim zunanjim okoliščinam ni na tej tako izpostavljeni točki Evrope samo ohranilo, temveč je celo do najvišje mere izoblikovalo svojo narodno samobitnost," je v knjigi Slovenija in Slovenci zapisal Fran Erjavec. Resnica, ki še kako drži, je vsidrana v zavest slovenskega ljudstva. In samo želimo si lahko, da bi bilo tako na vekomaj.

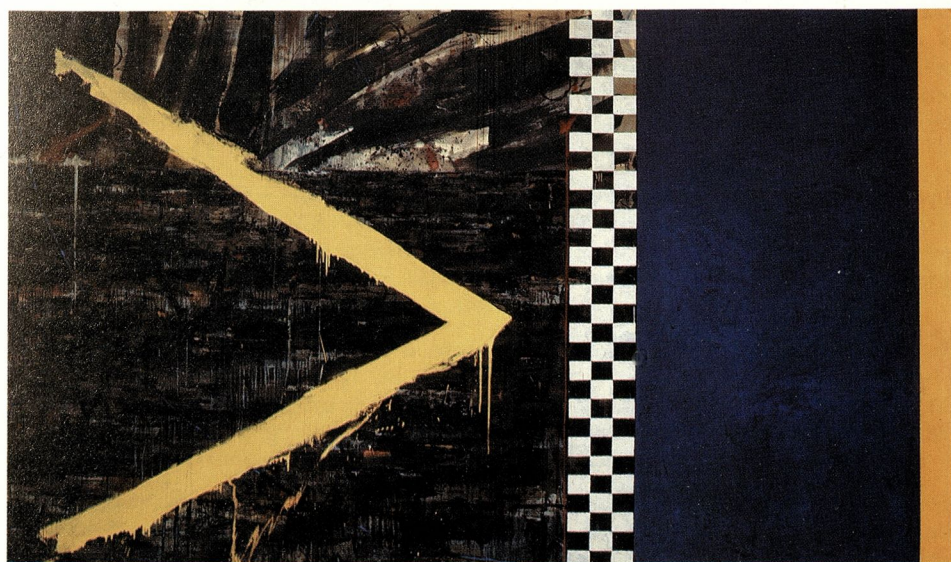
Trditev, da smo Slovenci narod pevcev, nas morda za trenutek zbega. V preteklosti je slovenska pesem resda veliko pripomogla k ohranitvi slovenske kulture in narodove samobitnosti, sedaj pa je mogoče njena moč nekoliko opešala. Počasi, a vztrajno, namreč zamira petje ob domačem ognjišču, ki je temelj narodove kulture; najvišje šolske oblasti malo store za zborovsko petje, zato dobra volja zborovodij vztrajno plahni; amaterska pevska društva se ubadajo z večnimi denarnimi težavami, tako da tudi v njihovih vrstah entuziazem ugaša. Pevska kultura je zrasla iz ljudstva, in če je v zadnjih desetletjih pri posameznih zborih dosegla zavirljivo, skorajda profesionalno raven, bi morali to ceniti in spodbujati. Dolžni smo poskrbeti za svetlejšo prihodnost slovenskega petja. Kdor bo postal pevec v zgodnjem otroštvu in mu bo dano, da bo v strokovnih rokah tudi v šolskih zborih, bo zagotovo ostal predan petju.

Zborovsko petje pri današnjih srednješolcih ni preveč priljubljeno. Mladi se v tej starosti nekako izogibajo tovrstni kulturni dejavnosti in svoj prosti čas posvečajo drugim, "modernejšim" stvarjem. Mnogi se v pevsko skupino po osnovni šoli ne vključijo nikoli več. Seveda pa izjeme potrjujejo pravilo. Tu in tam se tudi danes najdejo mladi, ki skupaj s svojim zborovodjem ustvarijo nedeljivo pevsko družčino.

Ptujska gimnazija, ki se je ob koncu sedemdesetih let znašla pod isto streho z drugimi šolami, je negovala tudi zborovsko petje. Profesorica za glasbeno umetnost Darinka Teršek je v začetku osemdesetih let zelo uspešno vodila dekliški pevski zbor. Vanj so se vključevala predvsem dekleta iz pedagoško usmerjenih razredov. V šolskem letu 1983/84 je zaključila šolanje zadnja generacija pedagoške usmeritve, z njo pa je odšla na drugo delovno mesto tudi Darinka Teršek. Dekliški zbor je tako usahnil.

Dober glas, ki so ga ptujske pevke ponesle med slovensko glasbeno javnost, je zavezoval in spodbujal. Jeseni leta 1984 sem ptujsko srednješolsko mladino začela vabiti v novo pevsko skupino, želela sem ustanoviti mešani zbor. Srednješolski center je takrat združeval okrog dva tisoč dijakov zelo različnih usmeritev in bilo je popolnoma naravno, da smo mentorji krožkov ob sebi zbirali učence vseh šol. V svoji mladostni zagnanosti sem trkala na vrata posameznih razredov in vabila k petju. Nemalo razočaranj, bridkih trenutkov pa tudi zabavnih anekdot me spominja na tisti čas. Dekleta so se odzivala v velikem številu in izbirala sem lahko med najboljšimi. Fantje pa so se ob vabilu celo zmrdovali ali nemo strmeli predse. Tisti redki iskreni ljubitelji petja so se prijavili v zbor skorajda naskrivaj. Na začetku nas je bilo malo. Toda proti zimi smo že prepevali; sprva dvoglasno ali triglasno, po nekajmesečnem krepkem delu pa že štiriglasno. Postali smo pravi Mešani mladinski pevski zbor, ki je počasi, a vztrajno pridobival nove pevce. V tistem času je bilo tovrstnih zborov na Slovenskem komajda za pol ducata.

Da pokažejo sadove minulega leta, se mladi ptujski zbori vsako pomlad predstavijo na občinski reviji. Leta 1985 smo na njej prvič sodelovali tudi mi. Izbrali smo dokaj preprost program, vendar smo ga odpeli smelo in ubrano. K suverenosti našega prvega nastopa je s spodbudno besedo precej pripomogel spoštovani profesor in cenjeni men-

Dušan Kirbiš, "Vzhodna vrata – vrata paradiža", 1993, akril in šelak na platnu, 250 x 420 cm

tor številnim štajerskim zborom, mag. Branko Rajšter. Žal smo ga mnogo prežgodaj izgubili.

Prvo sezono in z njo mnoge začetniške težave je mladi zbor torej uspešno prebrodil ter nakazal, da je voljan trdo poprijeti.

Jeseni, v novem šolskem letu, smo se zbrali v skromnem številu, vendar nam to ni vzelo poguma. Novačenje novih članov, posebno fantov, je bilo spet naporno in dolgotrajno. Da bi pritegnili še tiste najbolj boječe, smo javno razgrnili naš zelo smelo zastavljen načrt. Pripraviti smo želeli celovečerni koncertni program, s katerim bi se predstavili doma ter drugod. Izkazalo se je, da smo zadeli: zbor se je pomnožil, trdo smo delali in začeli so se vrstiti koncerti doma in v bližnjih krajih (v Mariboru, Ormožu, Lenartu). Žaživali smo kot mlada družina, ki je skromna in se zna veseliti vsakega skupnega uspeha. Pevci so poglobljali svoje prijateljstvo, druženje na pevskih vajah je rojevalo ljubezni pa tudi razočaranja.

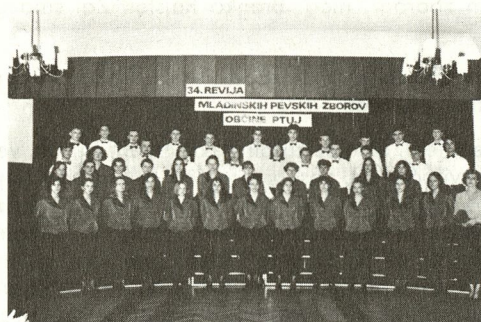
Že v istem šolskem letu 1985/86 smo s pomočjo profesorice francoščine Jasne Regent in lektorja za francoski jezik Michela le Marechala navezali stike z zborom Les Volonters iz Vierzona v Franciji. Za prvomajske praznike smo odpotovali na svojo prvo turnejo v tujino. Prevevali so nas mešani občutki: veliko pričakovanje pa tudi strah pred neznano publiko. Koncertni program sem sestavila zelo skrbno, vanj sem uvrstila skladbe slovenskih in tujih skladateljev od renesanse do sodobnosti. Med njimi je bilo nekaj zahtevnejših umetnih pesmi ter izbranih priredb slovenskih ljudskih.

Priprave na desetdnevno potovanje seveda niso zahtevale le pevskih vaj. Vseh organizacijskih in denarnih skrbi ni moč naštetih in mnoge so, hvala bogu, že zdavnaj pozabljene. Ostajajo pa nepozabni spomini na ovacije s koncertov, na čudovite izlete, ki so nam približali francosko deželo, in na prijazne ljudi, naše gostitelje. Polni lepih vtisov smo že na poti domov razmišljali o tem, kaj vse moramo postoriti, da bi bili v avgustu dobri gostitelji našim francoskim prijateljem. V mesecih, ki so sledili, smo učitelji skupaj s starši uredili vse, da bi bilo pevcem, muzikantom in plesalcem iz Vierzona v našem mestu čim lepše. Mladi pa so ta čas v pismih poglobljali prijateljstvo, ki je v mnogih primerih ostalo živo do danes. "Volonterjem" je v naših krajih prav tako večkrat zmanjkalo sape: minoritski samostan je na njihov koncert privabil preko osemsto poslušalcev, kar na ptujskih prireditvah le redko doživimo. Posebno so se izkazali domačini Ptujске Gore: našim gostom v čast so pripravili pravi ljudski praznik.

Prva turneja in uspešna mednarodna kulturna izmenjava sta bili za nami, prav tako pa tudi prvi nastop na Republiški reviji otroških in mladinskih pevskih zborov v Zagorju. To je bilo maja istega leta. Samozavestneje smo stopili v novo šolsko leto. Vsakoletne avdicije so bile vse bolj obiskane. Mladi so postali ponosni na to, da pojejo v zboru, zato so tudi fantje prihajali v vse večjem številu.

Na zagorski reviji smo se prav dobro izkazali, kar nam je odprlo vrata na Zvezni pevski festival v Celju. Tam so namreč od slovenskih zborov lahko peli le najboljši z revije v Zagorju. Zagorska in celjska revija potekata izmenično vsaki dve leti. Osamosvojitve Slovenije je celjskemu festivalu prinesla tudi rang mednarodnega festivala, tako se sedaj imenuje Mednarodni pevski festival Celje (MPF Celje).

Leta, ki so sledila, so zbor vse bolj priganjala k delu; povabila za koncerte in krajše nastope so se kar množila. Ptujski publiko je bil zbor že zelo dobro znan, saj je nastopal na skorajda vseh pomembnejših prireditvah v Srednješolskem centru in v mestu. Kon-

Revija mladinskih pevskih zborov 1993

certi po Sloveniji so bili največkrat izmenjava s podobnimi zbori iz drugih slovenskih krajev. Prepevali smo z Mešanim mladinskim zborom Centra srednjih šol iz Kopra, z Mešanim zborom Primorec-Tabor Trebče-Občine (to je zbor Slovencev, ki žive v Italiji), z Mešanim mladinskim zborom mariborske gimnazije Miloša Zidanška (danes je to II. gimnazija) ter s pevci zbora ljubljanskih srednješolcev Veter. Tovrstne pevske izmenjave so sicer priganjale k delu, pevce pa hkrati tudi zelo spodbujale. Vsi prijateljski zbori so namreč na Slovenskem v samem vrhu mladinskega pomutacijskega zborovstva in nenehne primerjave so za pevce zelo zdrave. Obsežnejši in tehtnejši koncertni program je zahteval dovršeno vokalno tehniko. Posvečali smo ji vse več pozornosti, zato smo rezultate poštenega dela kar hitro želi. Za pevce v zboru, pa naj so vrhunski ali zgolj ljubiteljski, je privlačna tudi vesela družba, ki mlade zaznamuje za vse življenje. Prav takšna druženja rojevajo velika prijateljstva in prinašajo bogate izkušnje. Ob tem spoznavajo drug drugega, širijo svoje vedenje o kulturnih in naravnih znamenitostih, postajajo zrelejši in samostojnejši.

Vodstvo ptujskih srednjih šol se je kmalu zavedlo pomena in kvalitete svojega zbora, zato mu je pri vseh še tako smelih načrtih stalo ob strani. Velike denarne pomoči se seveda ni bilo mogoče nadejati, toda za obstoj in napredek zbora je ključna tudi prava beseda na pravem mestu. Največ skrbi je bilo pri pripravah na gostovanja v tujini in pri obiskih teh zborov pri nas. Sama teh naporov nikakor ne bi zmogla. Velik delež organizacijskih poslov so prevzele kolegice profesorice, pomagali pa so tudi starši pevcev. Na naše projekte smo pravzaprav kar ponosni, saj so popeljali mlade v svet, s seboj pa so ponesli tudi slovensko pesem, ki uživa v svetu veliko spoštovanje. Prepričana sem, da so tudi ptujski srednješolci pripomogli k temu, da je slovenska kultura poslej marsikje še bolj znana ter cenjena. In seveda obratno: Ptuj in širša slovenska dežela sta našim prijateljem prirasla k srcu, česar ni več moč izbrisati.

Bolj ali manj naključno je v tujini naš zbor največkrat nastopil v Franciji. Prvo potovanje v letu 1986 sem že omenila, štiri leta kasneje je k ansamblu Les Volonters v Vierzon odpotovala nova generacija ptujskih pevcev. Ne glede na nenehno menjavanje generacij je zbor v štirih letih precej dozorel. Na pot smo odšli samozavestnejši, prepričani, da bomo dostojno predstavili šolo, Ptuj in ne nazadnje tudi domovino. Zaupanje vase je bilo več kot upravičeno, poželi smo lep uspeh. Ostajajo pa tudi nepozabne slike gradov ob reki Loari, doživetja v Parizu (posebej veličastno smo se počutili, ko smo si

SAINT-JEAN-BAPTISTE DE GRENELLE

Pour la première fois à Paris

LA CHORALE DES JEUNES DE PTUJ

(Slovénie)

MLADINSKI PEVSKI ZBOR IZ PTUJA

*musique religieuse
et chants populaires de Slovénie*

DIMANCHE 5 AVRIL 1992 — 17h00

DIRECTION

DARJA KOTER

ENTRÉE LIBRE

23 place Etienne-Pernet - Métro : Félix-Faure

Téléphone : 48 28 64 34

Maquette : Luc Métrope

Koncertni list za koncerte v Franciji

zapeli v notredamski katedrali) ter spomini na najrazličnejše prigode. Vsi drobni spodsrljaji so minili brez večjih posledic in niso mogli skaziti vedrega razpoloženja.

Ptujska gimnazija je v začetku devetdesetih let dobila novega lektorja za francoski jezik, gospo Jacqueline Wainer. Kmalu smo skupaj s prof. Regentovo začele načrtovati gostovanje zbora v Parizu.

Zgodilo se je spomladi, leta 1992. Povabila nas je šola Le Lycee Charles Peguy, ki je v privatnih rokah in velja za eminentno ustanovo v svojem rangi. Vodi jo ravnateljica, ki želi svojim varovancem odpreti pot v svet tudi tako, da vabi v goste mlade iz drugih dežel. Za vsem tem pa seveda stojijo starši, brez njih ne gre — tako kot pri nas. Gospa Wainer je vodila vso organizacijo; s pomočjo svojih poznanstev, ki segajo vse do kulturnega ministrstva, nam je pripravila odličen program. V tednu dni smo spoznali dobršen del pariških znamenitosti, z gostitelji smo si bili vsak dan bližji in četudi spočetka niso znali ločiti med Slovenci, Slovaki in Slavonci, smo postali prijatelji prvi dan. Izbrani učenci ptujske gimnazije, ki so potovali z zborom, so še predstavili Ptuj in Slovenijo v francoskem jeziku (njihov nastop je pomagala pripraviti prof. Regentova). Eni in drugi smo potrdili zaupanje gospe Wainer, prav tako pa smo izpolnili, ali celo presegli pričakovanja naših gostiteljev. Koncertirali smo v dveh pariških cerkvah, na novi Sorboni ter imeli nekaj priložnostnih nastopov. Vsi trije samostojni koncerti so bili odlično obiskani, odziv publike nas je ganil in prežal s ponosom — nastopili smo kot

državljeni mlade slovenske dežele. Izredno topel sprejem nas je nekoliko presenetil, še bolj pa plakati, vabila in obvestila o naših nastopih v pariških vodičih kulturnih prirediteljev. Tudi za vse to so poskrbeli organizatorji. Vsestransko poslanstvo smo izpolnili.

S pevci iz sosednje Avstrije se ptujski zbori kar pogosto srečujejo. Mešani mladinski zbor SŠC Ptuj je v letu 1992 navezal stike z osnovnošolskim zborom iz Gleinstättna pri Lipnici, ki ga vodi gospod Willi Schönegger. Prijateljstvo med šolama izvira še iz časov deklškega zbora, ohranjati ter ponovno oživiti pa ga je znala profesorica za nemški jezik, Melani Centrih.

V juliju leta 1992 je g. Schönegger pripravil festival pevskih zborov, na katerega je povabil pevce iz Litve, Bolgarije, Slovenije in Avstrije. Prireditelj je bila zasnovana tako, da se je vsak zbor predstavil s svojim programom, združeni zbori pa so zapeli nekaj sodobnih pesmi ter po eno ljudsko pesem vseh zbranih narodov, kar je bilo med pevci še posebno pristrčno sprejeto. Ptujski pevci so bili po starosti najstarejši, zato so kmalu prevzeli vodilno vlogo v družabnem življenju teh festivalskih dni.

Kvalitetna predstavitev našega zbora je botrovala temu, da smo bili na festival vabljeni tudi naslednje leto. Takrat smo se pridružili pevcem iz Madžarske, Tirolcem iz Italije, Slovencem iz Cirkovc ter domačinom. Na oba festivala nas vežejo nepozabni spomini: spoznali smo pevsko kulturo drugih evropskih narodov, se z njimi tudi pomerili, predvsem pa spoprijateljili — domov smo prihajali bogatejši.

Delovanje ptujskega srednješolskega zbora je vsa leta budno spremljal in ocenjeval tudi prof. Jože Gregorc. V letu 1987 nam je ponudil posredovanje pri izmenjavi z odličnim Mešanim mladinskim zborom Gimnazije Zoltan Kodály iz Pécsi na Madžarskem. Vrstnike iz sosednje dežele smo povabili na Ptuj in skupaj preživeli nekaj nepozabnih dni. Kvaliteta gostujočega zbora je samo še potrdila naše dobro mnenje o madžarskih pevcih, ki negujejo vrhunsko vokalno tehniko, odlikuje pa jih tudi skrbno izbran koncertni program in muzikalna interpretacija.

Na gostovanje v Pécsi smo se temeljito pripravljali. Zavedali smo se namreč, da odhajamo v deželo, ki zborovsko petje spoštuje pa tudi kritično ocenjuje. Čeprav je ptujski zbor takrat prepeval bore tri sezone, smo se zahtevnemu poslušalstvu zelo dostojno predstavili. Po uspelem koncertu smo se nekoliko oddahnili in z zanimanjem sprejemali program, ki so ga za nas pripravili gostitelji. Bogata zgodovina sosednje dežele, njene kulturne znamenitosti in navade so nam bile iz dneva v dan bližje. Madžarskega jezika se sicer nismo naučili, marsikomu pa se je utrnilo spoznanje, da narod s tako specifičnim jezikom, kakršna sta madžarski in slovenski, mora temeljiteje poznati vsaj enega izmed svetovnih jezikov. Pevce tovrstne izkušnje zagotovo spodbujajo k šolskemu delu. Potovanje samo in skupno bivanje v dijaškem domu pa je zblížalo tudi nas; želja po uspehu je rodila pristrčne vezi, ki so za skupino značilne še danes.

Uspešne izmenjave z domačimi in tujimi zbori pa niso odvisne le od osebnih znanstev in posredovanj. V veliki meri vplivajo nanje uspehi na občinskih in republiških revijah ter rezultati pevskih tekmovanj. Dober glas se namreč kaj kmalu razširi v strokovne kroge, ki tako ali drugače pripomorejo k navezovanju novih stikov.

Mešani mladinski zbor SŠC Ptuj je že od prve predstavitve na republiški reviji v Zagorju iz leta v leto vztrajno napredoval in kmalu postal eden izmed vodilnih pomutacijskih zborov na Slovenskem. To mu je seveda odpiralo tudi vrata v eminentne koncertne dvorane, kakršni sta velika dvorana Slovenske filharmonije in Narodne galerije v

Ljubljani. Resnici na ljubo in ne v lastno hvalo je potrebno omeniti tudi dosežke ptujskih srednješolcev na celjskem festivalu. Prvič je zbor nastopil na Zveznem pevskem tekmovanju leta 1989 in osvojil srebrno plaketo, drugič pa v letu 1992, ko je tekmovanje že imelo mednarodni značaj, in si priboril zlato odličje. Prvič v zgodovini je bilo ptujskemu zboru podeljeno tako visoko priznanje. Ponosni smo se vrnili domov.

Na tihem smo pričakovali, da bo širša mestna skupnost spoznala izjemnost našega dela in ga primerno nagradila. Želeli smo postati mestni zbor, ki bi s kvalitetnim delom opravičeval denarna sredstva, pridobljena iz občinskega proračuna. S tem bi končno zadovoljili najosnovnejše potrebe za nadaljnje delo, saj nam je nenehna skrb za denar jemala dragoceno in prepotrebno energijo, ki bi jo lahko posvetili petju. Občasno je zbor iz občinskih sredstev nekaj denarja sicer dobil, toda nenehnega dokazovanja lastne kvalitete, ki so jo drugod bolj cenili kakor doma, so nas utrudila. Očitno smo pričakovali preveč. Z nami pa so še naprej ostajali starši in šola, ki so poskušali pomagati, kakor so pač zmogli.

Želja po druženju in prepevanju je bila očitno močnejša od razočaranja, zato smo v sezono 1992/93 stopili sveži in polni smelih načrtov. Po temeljitem premisleku smo sprejeli povabilo za gostovanje v Združenih državah Amerike. To veliko obveznost organiziranja štirinajst dnevnega potovanja je prevzela nase Ptujčanka Vesna Rebernak, ki že nekaj let živi in dela v Chicagu. Tja jo je ponesla želja po izobraževanju. Po poklicu je arhitektka. Tako je kmalu zašla med kulturne kroge in našla možnost za predstavitev slovenske dediščine in slovenskega naroda v Ameriki. Z velikim zaupanjem smo ji sledili in se pripravljali na pot čez lužo. Že jeseni je bil ustanovljen pripravljalni odbor, ki je skrbel za denarno plat poti. Vodila sta ga gospod Franc Visenjak, predstavnik staršev, in ravnateljica Srednješolskega centra, Meta Puklavac.

Koncertni program, ki sem ga izbrala, je zahteval trdo delo. Zbor je vadal domala vsak dan, pripraviti smo morali zajeten snop pesmi. Odločila sem se za izbor iz evropske literature, v program pa sem uvrstila tudi najvidnejše domače ustvarjalce umetnih skladb ter priredb slovenskih ljudskih. Ko smo zvedeli, da bomo nastopili tudi na koncertih v dobrodelne namene za pomoč otrokom v Bosni in Hercegovini, sem programu pridala še nekaj pesmi bosansko-hercegove glasbene dediščine.

Izjemnih naporov vseh, ki smo gostovanje pripravljali, v kratkem ni mogoče opisati. Delovali smo kot enovita družina, ki pripravlja nekaj izjemnega. In uspelo nam je. V širni svet je aprila 1993 šest spremljevalcev popeljalo osemindeset pevcev.

V dveh tednih smo imeli deset samostojnih koncertov. Prepevali smo ameriški publiki, med katero je na vseh koncertih bilo tudi kar nekaj Slovencev. Nastopili smo v Chicagu, in sicer v Harold Washington Library, na trgu v centru mesta pred Picassojevim spomenikom in v Rush Presbyterian Hospital. V Madisonu (zvezna država Wisconsin) smo bili gostje Middleton Highschool, ene najuglednejših gimnazij, ki v svojih programih temeljiteje poučuje tudi glasbo. Michigan City (meja med zvezno državo Illinois in Indiano) nam je odprl vrata cerkve Queen of All Saints Catholic Church, kjer smo koncertirali v dobrodelne namene. Spoznali smo tudi delček indijanske kulture. Pot nas je namreč zanesla v Milwaukee (Wisconsin), od tam pa v Kenosha, v Carthage College, kjer smo na koncertu prepevali skupaj s študentskimi zbori Univerze Wisconsin. Spoznali smo tudi zборе na Waubensie Collegeu (Naperville, Wisconsin), s katerimi smo na skupnem koncertu merili moči. Prav na koncu naše poti so nas povabili tudi

Pred vladno hišo v Madisonu (1993)

Slovenci iz Lemonta pri Chicagu, ki imajo tam slovensko cerkev. S tem smo zaokrožili svojo ameriško pevsko pot.

Ta turneja je pevcem in spremljevalcem dokazala, da smo bili pravi ambasadorji slovenske pesmi, ki je segla do srca tudi najbolj zahtevni publiki. Nase in na svojo domovino smo bili zelo ponosni. Napolnjeni z najrazličnejšimi vtisi in z rahlim domotožjem smo se vračali domov. Doma so nas sprejeli z nepozabnimi častmi; pravijo, da smo jih zaslužili.

V deseto leto je zbor zakoračil nekoliko utrujeno. Nismo si naložili velikih nalog, želeli smo le dobro in še bolj prepevati. Naši nastopi so bili še naprej skrbno pripravljani, vendar smo začutili, da je zbor na življenjski prelomnici; pustimo mu, da najde svojo nadaljnjo pot. Doslej jo je vedno našel.

Ne glede na takšno ali drugačno prihodnost ostaja deset plodnih in uspešnih let skupnega dela, ki je oplemenitilo življenja in srca mnogih.

SINOPSIS

Avtorica obravnava v svojem članku delo Mešanega mladinskega pevskega zbora Srednješolskega centra Ptuj v letih 1984-1994. Opisuje njegov nastanek, nastope in turneje.

SYNOPSIS

In the article the autor describes the work of Mešani mladinski pevski zbor Srednješolskega centra Ptuj (mixed youth choir) at Gimnazija Ptuj from 1984 — 1994, including its beginnings, concerts and tours.

SYNOPSIS

Die Autorin behandelt im Artikel die Tätigkeit des Jugendchores am Gymnasium in den Jahren 1984-1994. Sie beschreibt seine Entstehung, viele Auftritte und Tourneen.

POVZETEK

Ptujska gimnazija ima v zborovskem petju desetletja trajajočo tradicijo, ki pa je bila za krajše obdobje nekajkrat prekinjena. Ob koncu sedemdesetih let, ko se je gimnazija znašla pod isto streho skupaj z drugimi šolami, je profesorica Darinka Teršek zelo uspešno vodila dekliški zbor. V letu 1983/84 je odšla na drugo delovno mesto in dekliški zbor je usahnil.

Jeseni leta 1984 je bil ustanovljen Mešani mladinski zbor Srednješolskega centra Ptuj. Vanj so se vključili učenci različnih usmeritev, ki so kmalu dokazali, da je mladi zbor voljan trdo poprijeti. V nekaj letih je zbor s samostojnimi koncerti in nastopi na republiških revijah ter na tekmovanjih dosegel raven najboljših srednješolskih zborov na Slovenskem.

V desetletnem obdobju so ptujski pevci uspešno nastopali širom po Sloveniji ter v deželah Evrope in Združenih držav Amerike. Kulturne izmenjave z domačimi in tujimi zbori so rodile številna prijateljstva in jih obogatile z mnogimi novimi spoznanji.

Zborovsko petje je vrsti generacij pomenilo sicer trdo delo, pa tudi veselje in zadovoljstvo.

SUMMARY

There has been a more or less constant choir singing tradition at Gimnazija Ptuj lasting for a couple of decades. At the end of the seventies when Gimnazija Ptuj moved into the same building with other secondary schools, the music teacher Darinka Teršek successfully led the girls' choir. In the school year 1983/84 she left and the choir ceased working.

In the autumn 1984 I set up "Mešani mladinski pevski zbor Srednješolskega centra Ptuj" (A mixed youth choir of the School Centre in Ptuj) in which the students from different secondary schools took part. They were eager to work hard. After a few years we were able to organize our own concerts and take part in competitions and thus achieved the level of best secondary school choirs in Slovenia.

In the ten-year period the choir had successful concerts in Slovenia, in many countries across Europe and in the USA. Many friendships emerged from cultural exchanges with Slovenian choirs and the choirs from abroad.

Singing in the choir has represented for the students a hard work but also enjoyment and satisfaction.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Chorsingen am Ptujer Gymnasium hat eine jahrzehntelange Tradition, die zwar ein paar Mal für kürzere Zeitabschnitte unterbrochen wurde. Ende 70-er Jahre, als das Gymnasium zusammen mit anderen Schulen unter dasselbe Dach gekommen ist, leitete Professorin Darinka Teršek erfolgreich das Mädchenchor. Nachdem sie im Jahre 1983/84 eine andere Arbeitsstelle übernommen hatte, verstummte auch das Mädchenchor.

Im Herbst 1984 habe ich das gemischte Jugendchor Mittelschulzentrum Ptuj gegründet. Im Chor sangen die Schüler verschiedener Schulrichtungen und sie haben bald bewiesen, daß sie bereit sind, hart zu arbeiten. In wenigen Jahren gaben wir selbstständige Konzerte, nahmen an staatlichen Wettbewerben teil und bald erreichten wir das Niveau der besten Mittelschulchöre in Slowenien.

In einer jahrzehntelangen Epoche hatte das Chor erfolgreiche Auftritte nicht nur in ganz Slowenien, sondern auch in Ländern Europas und Vereinigten Staaten von Amerika. Durch den interkulturellen Austausch mit den einheimischen und ausländischen Chören wurden zahlreiche Freundschaften geschlossen, die uns mit vielen neuen Erkenntnissen bereichert haben.

Das Chorsingen verlangt zwar von mehreren Generationen der Schüler harte Arbeit, aber es bringt auch Freude und Zufriedenheit.

PTUJSKA GIMNAZIJA V PROJEKTU SCIENCE ACROSS EUROPE

V šolskem letu 1992/93 smo se z dijaki ptujske gimnazije vključili v projekt SCIENCE ACROSS EUROPE, ki se je pred tremi leti začel v nekaterih evropskih državah in se je v teh letih bliskovito razširil na preko dvajset držav, s tem pa pritegnil k sodelovanju več tisoč dijakov iz tristo evropskih šol. Z novim šolskim letom pa projekt dobiva svetovne razsežnosti, saj se je razširil tudi v Azijo in ZDA.

Kaj je SCIENCE ACROSS EUROPE? Gre za projekt, ki je nastal na pobudo skupine profesorjev ob močni strokovni in finančni podpori BP (British Petrol). Ideja je bila preprosta, povezati dijake različnih evropskih držav. Ob obravnavanju skupnih aktualnih problemov, zlasti s področja ekologije, naj bi se učenci seznanjali z določeno problematiko, v neposrednem stiku z drugimi deželami pa naj bi imeli tudi možnost spoznati te dežele — njihovo kulturo, tradicijo, šole in življenje. Predvsem pa jim je dana možnost komuniciranja v tujem jeziku.

Ob začetku projekta sta izšli dve publikaciji: Kisel dež in Poraba energije doma. V projekt smo se vključili najprej z dvema razredoma drugih letnikov z drugo temo.

V letu 1993 so izšle še tri publikacije: Obnovljivi viri energije v Evropi, Pitna voda in Kaj ješ?. Tako smo v šolskem letu 1993/94 sodelovanje razširili z zadnjima dvema temama, vključili pa smo tudi večje število učencev.

V šol. letu 1993/94 je izšla še publikacija Globalno segrevanje. V nekem smislu smo pri pripravi te publikacije sodelovali tudi mi. Bili smo vključeni med šole, ki so to problematiko testirale. Na podlagi pripomb in dopolnil je bila izdana publikacija, s katero bomo sodelovanje v projektu SAE še razširili. Že sedaj pa sodelujemo s številnimi šolami v Angliji, Avstriji, Belgiji, Franciji, Irski, Italiji, Nemčiji, Norveški, Portugalski, Rusiji, Singapurji, Španiji, Švici, Švedski, Turčiji in ZDA.

O globalnem segrevanju smo pripravili razstavo, o kateri pa smo tudi poročali v reviji SAE News, ki jo prejemajo vse sodelujoče šole.

Učenci se torej ob tem projektu seznanjajo z določeno problematiko, razmišljajo o problemih, poskušajo najti rešitve ali predvideti posledice.

Po pisanju sodeč, smo kot predstavniki Slovenije vsem izredno zanimivi, predvsem pa neznani. Tako je bila velika naloga učencev predstaviti Slovenijo, kot tudi Ptuj in šolo vsem sodelujočim, kar je za učence še posebej privlačno. Predstavili smo se jim z različnimi prospekti in razglednicami, predstavili smo jim narodne običaje, prehrano, preživljanje prostega časa. Veliko si jih želi Slovenijo obiskati, saj so presenečeni nad njenimi lepotami. Ob tej priložnosti smo sestavili tudi bilten o naši šoli, ki smo ga popestrili s številnimi fotografijami šole. Tudi sami smo veliko izvedeli o drugih šolah, krajih in ljudeh, saj so se nam nekatere šole predstavile z bogatim gradivom. Nekateri učenci so celo navezali individualne stike z drugimi učenci in si tako med drugim bogatijo besedni zaklad tujih jezikov.

Pomen tega projekta pa je tudi v povezavi med učitelji oziroma mentorji, saj imamo na ta način možnost izmenjati številne izkušnje in izvedeti kaj več o izobraževanju drugod, o šolskih sistemih, o poučevanju naravoslovnih predmetov, predvsem kemije. Izmenjali smo nekaj učnih pripomočkov (računalniške programe, priročne tabele), učne načrte in veliko drugih stvari. Sodelovanje pa je možno še razširiti. Tako smo se na primer ob pomoči angleške šole St Mary & St Joseph's school iz Sidcupa vključili v projekt o odpadkih, ki je potekal v Avstraliji, Novi Zelandiji in nekaterih drugih državah. Vključili

Skupina učencev v Projektu SCIENCE ACROSS EUROPE ob otvoritvi razstave Globalno segrevanje

smo se tudi v Informacijski analizni center za ogljikov dioksid, ki je v ZDA in nas neposredno obvešča o novih raziskavah na področju ogljikovega dioksida. Z novim šolskim letom se bomo odzvali povabilu in se priključili projektu Education Across Europe. Odpirajo pa se seveda številne druge možnosti, ki jih bo potrebno še izkoristiti.

Trenutno je s projektom povezanih preko šestdeset učencev. Vsak učenec prejme gradivo z določeno problematiko, v kateri sodeluje. Gradivo najprej skupaj obdelamo, nato pa učenci sami izpolnjujejo določene formularje. Učenci, ki so nosilci nalog, potem podatke zberejo, jih statistično obdelajo in rezultate izmenjajo s številnimi šolami po svetu. V zadnjem času pri izmenjavi podatkov vse bolj uporabljamo faks, ker na ta način veliko hitreje izmenjamo podatke. Tudi sami prejemamo vedno več podatkov po faksu. Zbrane podatke ob koncu primerjamo med seboj. Po letu ali dveh izmenjav temo zaključimo in predstavimo širši javnosti. Predstavimo tudi bogato gradivo, s katerim se nam posamezne šole predstavljajo.

Ker vsako leto v projektu SAE izide kakšna nova publikacija z novo aktualno tematiko, upamo, do bomo v projektu še dolgo sodelovali in si bodo s tem nove in nove generacije pridobivale določene izkušnje, predvsem pa se bodo še naprej na drugačen način seznanjale z vedno večjimi ekološkimi, energetskimi in drugimi problemi sveta.

SINOPSIS

Ptujska gimnazija sodeluje v projektu Science Across Europe, ki povezuje srednje šole vsega sveta ob obravnavanju ekoloških in drugih problemov sveta.

Do sedaj smo izmenjali podatke in mnenja z več kot tridesetimi šolami iz več kot dvajsetih držav o porabi energije doma, o pitni vodi, o prehrani in globalnem segrevanju.

SYNOPSIS

Gimnazija Ptuj takes part in the project Science Across Europe which joins secondary schools from all over the world. The project deals with ecological and other problems of the world.

So far we have exchanged the data and opinions about using energy at home, drinking water, food and global warming with more than thirty schools from twenty countries.

SYNOPSIS

Das Gymnasium in Ptuj wirkt im Projekt Science Across Europe mit.

Die Mittelschulen aus der ganzen Welt treten bei der Erörterung der ökologischen und anderen Problemen in enge Verbundenheit.

Wir machten bis jetzt mit mehr als 30 Schulen aus zwanzig verschiedenen Ländern unseren Daten- und Erfahrungsaustausch: über Energieverbrauch bei uns, über Trinkwasser, über Ernährung und über Globalerwärmung.

POVZETEK

Ptujska gimnazija se je leta 1992 vključila v projekt Science Across Europe, kateri povezuje preko tristo šol iz več kot dvajsetih držav sveta. Namen projekta je zblížati ljudi različnih držav, kultur in navad ob obravnavanju ekoloških in drugih problemov, katerih odprava je nujna za nadaljnji obstoj sveta.

Do sedaj smo se povezali z več kot tridesetimi šolami s temami, kot so: Poraba energije, Pitna voda, Kaj ješ? in Globalno segrevanje. Obstajata še temi Kisel dež in Obnovljivi viri energije, v pripravi pa so tudi številne druge teme, s katerimi bomo še naprej sodelovali v projektu.

Pomen projekta pa je tudi v neposrednem stiku učencev z drugimi učenci, ki si med seboj izmenjujejo tudi številne druge informacije, se tako spoznavajo in bogatijo tudi besedni zaklad.

SUMMARY

In 1992 Gimnazija Ptuj joined the project Science Across Europe in which more than three hundred schools from more than twenty countries all over the world take part.

The aim of the project is to make closer contacts between the people of various cultures and customs through the discussions about the ecological and other problems which are essential for the Earth as a planet.

So far we have made contacts with more than thirty schools dealing with the themes as:

Using Energy, Drinking Water, What Do You Eat? and Global Warming. There are also themes Acid Rain and Renewable Sources of Energy. Many other themes are being prepared and in the future we are planning to participate actively in the project as well.

Within the project many students have become pen-friends and thus they exchange information, learn something about other countries and broaden their horizons which are very important features of the project.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Gymnasium in Ptuj trat im Jahr 1992 dem Projekt Science Across Europe bei. Das Projekt verbindet über 300 Schulen aus mehr als 20 Ländern der Welt.

Das Ziel des Projektes ist, die Leute aus verschiedenen Ländern, Kulturen und Sitten näherzubringen und zwar an der Erörterung der ökologischen und anderen Problemen, deren Abschaffung für die weitere Existenz der Welt notwendig ist.

Bis jetzt sind wir mit mehr als 30 Schulen mit den folgenden Themen: Energieverbrauch, Trinkwasser, Was ißt du? und Globalerwärmung in Verbindung getreten.

Wir bereiten noch zwei Themen: sauer Regen und Energiequellen, die erneuert werden können.

In der Vorbereitung sind aber noch andere zahlreiche Themen, mit denen wir am Projekt weiter teilnehmen werden, vor.

Die Bedeutung des Projektes ist aber auch in dem unmittelbaren Kontakt der Schüler mit den anderen Schülern.

Das Projekt ermöglicht Informationsaustausch, dadurch lernen wir neue Freunde kennen und bereichern den Wortschatz.

RAZOKVIRJENT PREBLISKI BESEDE

Beseda, ujeta v gimnazijski ustvarjalni svet, se skozi sporočilnost Informatorja nadaljuje — razrešena okvirjev — v Razokvirjeni besedi in se nato lahko igriva v Prebliskih prepušča ustvarjalnim hotenjem svojih mladih zavojevalcev.

ZA ZAČETEK

Prva beseda, izgovorjena v tem univerzumu, je bila beseda kako. Sledila ji je misel. In odgovor. Sledil ji je čas, v katerem se je beseda zlila v oprijemljivo formo, ki jo vsi vsak dan prijemamo, vlačimo, predstavljamo od zgoraj navzdol in obratno.

Pokopali smo jo, jo obtesali, razkosali in ubili tolikokrat, da se nam že počasi blede.

Vendar nas zven te besede zasleduje, ne da bi kazal sled utrujenosti. Še več. Vedno bolj se zdi, da donenje njenega oja in zven aja rasteta v naših ušesih in nas opozarjata, da je beseda bolj prisotna in živa kot kdajkoli poprej.

Je beseda, ki terja znova in znova nove, sveže odgovore, od katerih jo vsak po svoje odgovori, jo pa vsi puste še bolj nedotaknjeno, kot je bila.

In bo večno ostala.

Postavili smo se v duel z besedo, čeprav vemo, da ne moremo ne zmagati ne izgubiti.

Nov naslov, nova imena, ne nazadnje novi odgovori na stara vprašanja. Vprašanja, ki so specifična za najstnike dvajsetega stoletja, ki se počasi, a neustavljivo levijo v ajsetnike enaindvajsetega.

Morda premalo zrele, morda preodrasle.

Morda goreč Eros, morda prvi poljubi.

Morda slika, morda zmazek, packa.

Morda nova Zadruga, morda utopični sanjači brez vsakršne predstave.

Ogromno je še takšnih in podobnih morda. In tudi mi sami smo kopica mordajev, izpisanih, izrisanih in izfotografiranih na podrtem drevesu, ki ga pravkar prebirate.

Morda naključno. Morda hote.

Mi vemo, zakaj smo tukaj.

Smo, da odgovorimo.

In morda bo neznosno bobnenje v naših ušesih potem utihnilo.

UREDNIŠTVO

razokvirjena beseda

ptuj, aprila 1992 leto I, št. 3

Majda Hadolin

Nemo se gnete
med ljudmi samotna duša
in s priprtimi vekami
išče upanja v ljudeh:
slepce išče slepca...

Obrazi:

nedosegljive želje,
porušeni ideali,
večna razpotja,
dolgačas...

Kako globoko je molžanje...

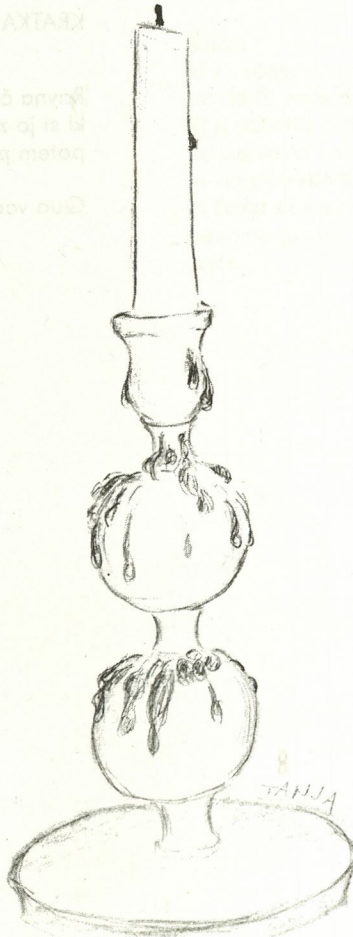
Čreda vidi, vendar ne opazi
bistva tvojih glasno izgovorjenih misli.

Primož

Majda Hadolin

Slika

Molk...
Beton,
topotanje korakov
potuhnjeno odmeva med zidovi.
Sivina...
Vlažen vzduh smoga
pritiska k tlom
in gmote kamenja mečejo sence na pot.
Cestar dremavo grebe odpad,
branjevka razlaga blago,
v daljavi raznašalec časopisov...
Labirint,
v obrazih iščem svoj obraz.

Kri, ki se lahko poveže v
samoten krik, odmevajoč po
puščavi ali doneč-močneje od
najglasnejšega bobnenja, je
zarohnel.

Kriki, odmevajoči krik.

Bobnenje, prihajajoče od
vsepovsod.

Tone zvokov, veleče se na
mikrogramski papir.

Od nekd se sliši sopenje in
hropenje, vrata se odpirajo in
tleskajo, okna izmetavajo.

Odmevi bučijo, vprašanja
kričijo.

Kri in ti.

Rdeče sonce, rdeče morje,
rdeče luči, rdeči oblaki,
prelivajoče se barve z
zarisanimi ločilnimi črtami.

KRITIK(i)

Govorite, kar hočete! Vseeno
nam je, kajti Zemlja bo še kar
rotirala, gnilo jabolko bo
kljub vsemu padlo z drevesa
na tla in voda v banji se bo
dvignila vsakič, ko si bo
Arhimed omočil noge.

Sestrane, lačne oči boljčijo
in iščejo misleč, da je
konservirana hrana boljša.

Seveda, preparirana je in
prepojena s tisočimi dodatki,
njene sestavine so natehtane
po strogih pravilih.

Mar res mislite, da ste nam
sposobni zgraditi okvir?!

Kaj bi vendar počeli brez
nas?

Nemočno tavajoč bi iskali
rešitev, kakršno vam mi
ponujamo sami.

Kar ugriznite v ta sveži sadež
in ne pozabite Malega princa.

UREDNIŠTVO

SOBA NEKE DEKLICE

MANSARADA

OMARA
s perilom in
policami

PISALNA MIZA
s kasetami in
kuliji

POSTELJA

z baldahinom
z neizsanjanimi
sanjami
z večnimi hrepenenji
z jokom skritim v
blazine
z izgubljeno nedolžnostjo in
ukradenimi poljubi
z medvedki in
punčkami
z oblaki na
pogrinjalu

VRATA

in na njih poster
Igorja Samobora in
Katje Levstik

CET AMOUR

cet amour

NOČEM ŠE ODRASTI

ko hočem
ko hočeš
ko želim
ko želiš
ljubezen
iščeš v meni žensko
jaz se pa skrijem
za okrilje deklice
rad jo imej

KRATKA MISEL

Ravna črta,
ki si jo zamislimo,
potem pa naredimo ogromno

Quo vadis, življenje?

ovinkov.

NATAŠA JENUŠ

TUJCI

Tujci vstopajo
v življenje
s koraki,
ki odmevajo po
betonu.

Odmevi
ne želijo pogovora,
ne sreče.

Nemo tolčejo
ob ušesa
in zahtevajo ljubezen,
ne da bi imeli kaj dati.

Tujci vstopajo —
tujci odhajajo.

TUJEC

Vsak dan
na prepolnih ulicah smoga,
v zatohlih zaklenjenih prostorih
se srečava —
tujec.

Mislila sem,
da tujcu lahko povem,
ker tujec bo razumel,
mislila sem,
da me bo konec
od bolečine,
mislila sem
da me vsi želijo
lep in miren sen,
mislila sem...
mislila sem...
tujec ostane tujec.

TUJCA

Srečala sva se...
na križpotju življenja.

Že prej...
Že veliko prej...

Vsak ubira
svojo pot, da je manj vzpetin
in kamenja,
manj padcev, manj skrbi.

Tujca,
ki se včasih nasmehneta
ne da bi vedela zakaj,
ki si zaželita bližine,
pa ne vesta zakaj,
ki sta potrebna razumevanja,
ki želita položiti
nekomu glavo na ramo...
tujca.

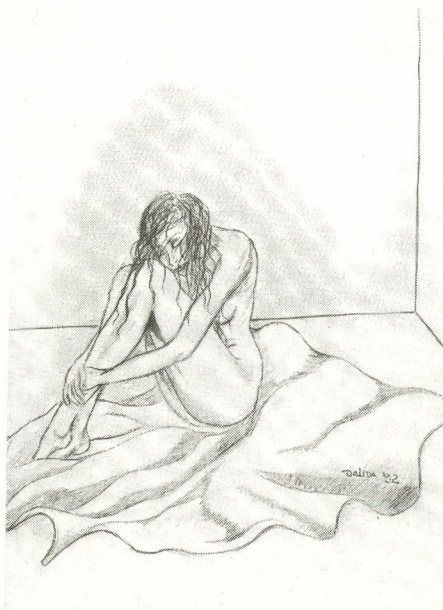
IRENA KANDRIČ

JAZ

Ljubezen se pretaka
skozi moje žile
namesto krvi.
In bitje srca so moje oči,
ki nastavljajo svoje bele prsi
stenam sveta,
da jih sprejme.
V mojih kosteh je skrit žarek,
lep in topel.
Moje kosti premika.
Moje misli pretaka skozi zrak.
Moj nasmeh poljublja v mavričnih jutrih.
Moje telo poganja čez svetove.
Moje besede obljublja bogovom.

Z njim padam proti nebu —
— Moje telo je sonce.

BARBARA KRAJNC

V liste solate si prekoderala
svoje srbeče lase
in ustnice preliznila
v klobasaste rože,
ki jih oblila si
s kožo: hrapavo kot vzdih krompirjevih lusk.
Odmaknila si šepet in veliko sonce
na rob večera
in se nasadila na tekoči porcelan,
ki mi je vedno spolzel med prsti,
ko sem ga želel oblizniti.

Tako sem legel v senco zvezd
z občutkom prepipi v votlini
med štirimi ostanki razklanega uda,
razsekanimi na dvajset ust lakote.

Veter nam plete kače v glavah v vrvi,
s katerimi smo privezani na ta tla.

Bolečina.
Ne bolečina.
Obelisk: Bliskovit kot svetloba.
Čist kot blato.

Po katerem gazijo stopinje.

Bolj kot zimsko cvetje,
ki joče močnejše kot morje.
Jih je strah.

Tudi jutri bo ocean hlupal.
Bodo tudi jutri gazili
sledove nesmrtnih neskončnosti?

Nihče ni dovolj proč od morja,
da ne bi mogel z zobmi vkleniti
njegove bele pene.

In si je odgrizniti košček za vsakokrat.

Vsakdo ga lahko prepoji
s slino, navlaži s potom,
vijočim se v presahle obale.
Ga prerije, obsuje,
prelunkja in zaluča v zid,
ki nas loči od njegove soli.
Ko je živa, je sladka.
Ko je neživa, je ocean,
čigar boki sesajo slepce v sen.

Nihče ni oddaljen od morja
in njegove gole pene,
ki je sladka le, ko je slana.

Sipanje juter na pijano noč
in pijan ples (kot muhin let).
Plesalka:
razporejena po prebujenju.

Udrihanje stopal.
Šepet vetrnih tal.

Da.

Da!

Ah! (ko čutim noč
tvojih neskončnih kodrov,
sem).
Da.

ČAČKA

Modrina v Boga.
Bog v linijo.
Linija ljubezni v hip.
Poplava trenutkov zmešnjave,
modre kot črta izenačitve.
Ti.

ALEŠ ŠTEGER

1. Konformisti niso nikoli obenem tudi nekonformisti.
2. Konformisti niso sodelavci Razokvirjene besede.
3. Konformisti se bojijo dveh stvari: konformistov in nekonformistov.
4. Konformisti so osebe, ki na banketu Ludvika XIV. raje jedo pečene piške kot pravkar padlo mano.
5. Konformisti so levi in desni razbojnik.
6. Konformisti so osebe, ki postanejo ljudje komaj, ko jim to s pisnim potrdilom zagotovi kak drugi konformist.
7. Konformisti so blodeči mrtvi, ki čakajo lastno smrt.
8. Konformisti so pijavke; nekonformisti pa kri.
9. Nekonformisti so ljudje, ki vidijo skozi zidove.
10. Ne čakajte na mavrico — sama od sebe ne bo nikoli nastala. Pomagajte nam jo zgraditi in postanite ljudje, ki se po ustvarjalnosti razlikujejo od monotone črte povprečnežev.

UREDNIŠTVO

NE MOREM SE VRNITI K NJEJ

Gola sem.
Sedim.
Na čvrste prsi
padajo solze.

Pogrešam jo.

Gola sem
in vse čutim.

In zaprem oči.
In solze mi neskončno
polzijo.
In čutim.
Njeno šumenje.
Njena skrivnost,
vse me neznansko privlači.
Nežno me boža
po vsem telesu.
Predana sem ji.

Toliko je stvari,
ki bi jih rada počela...

NOČ

Suhe veje
mečejo grozljive
sence na moje telo.
Poslušam zavijanje vetra.
Srh se plazi
po telesu sem ter tja.
Strah mi preprečuje
krik.

Oblaki se podijo
po nebu.
Jaz hočem
umreti
živeti
umreti
živeti
umreti
živeti

Kaj pa ti?

TANJA ROZMAN
1991

1991

ŠEL SE JE UMIT

Z mastnimi rokami
je šaril po mojih laseh.

Z umazanimi nohti
je vrtal po mojem deviškem nosu.

Z bledim nosom
je ovohaval moj želodec.

S smrdečimi nogami
je božal moj obraz.

Primazala sem mu eno.
In se je šel umiti.

ČEVELJ NA GLAVO

Pa me sprašujejo,
kje imam glavo.
To še ni tako hudo.
Poveznem si čevelj na glavo
in tulim za mamo,
da kje ima srce.
Nič ne ve o mojem srcu.

Sošolki sem ga posodila.
Ona pa tiho je jabolko.

JELKA PŠAJD

Nemo se gnete
med ljudmi samotna duša
in s priprtimi vekami
išče upanja v ljudeh:
slepec išče slepca...

Obrazi:
nedosegljive želje,
porušeni ideali,
večna razpotja,
dolgčas...

Kako globoko je molčanje...

Čreda vidi, vendar ne opazi
bistva tvojih glasno izgovorjenih misli.

SLIKA

Molk...
Beton,
topotanje korakov
potuhnjeno odmeva med zidovi.
Sivina...
Vlažen vzduh smoga
pritiska k tlom
in gmote kamenja mečejo sence na
pot.
Cestar dremavo grebe odpad,
branjevka razlaga blago,
v daljavi raznašalec časopisov...
Labirint,
v obrazih iščem svoj obraz.

MAJDA HADOLIN

SKOZI MIKROSKOP W.A. MOZARTA ALI PREDSMRTNE BLODNJE

Zakaj jajce ni okroglo in zakaj. Čemu so sove še vedno nočne ptice in čemu. Kako to, da so stari Grki imeli že dovolj denarja za preživetje in kako to. In s kom si včeraj zapustil disco in s kom. In pri kom si včeraj večerjal in pri kom.

Zdaj te imam pa dovolj in to že krepko. Če mi takoj ne poveš vsega in takoj, ti bom vzel vozniško dovoljenje in to vozniško. In če me boš še naprej tako debelo gledal in gledal, ti bom povedal, da sem tvoja mati. In če še to ne bo dovolj, ti bom povedal še nekaj, in ker si ti zelo zabit, ti bom povedal še to in to, da si zabit. A vem, da to ni mogoče, zato bom poklical na pomoč vse ljudi tega sveta, da ti bodo, po hitrem postopku povedali da in da, torej sem. In kljub temu da si zelo butast in da ti je treba eno stvar enkrat povedati, ti bom zdaj povedal nekaj strašnega, a povedal ti bom le, če mi oblubiš, da mi ne bo treba enkrat povedati. Tiri ti bim pividil, di si ti zili nir. In či zdij tigi ni rizimiš, ti bom povedal, da sem vse samoglasnike v tem stavku zamenjal z enim samoglasnikom in to je iii. Kapiraš in kapiraš ali ti je treba še samo enkrat povedati? Ah ubožec, toda če dobro premislim, mi ni treba več povedati nobene skrivnosti, zakaj jaz sem svoboden. In če sem svoboden in svoboden, to pomeni, da sem svoboden in svoboden. In če sem svoboden, mi ni treba povedati več nobene skrivnosti, zato ker sem svoboden. In če boš še malo nakladal, ti bom povedal, da si svoboden.

In če ti bom to povedal, potem boš vedel, da si svoboden. Potem ti ne bo treba izdati več nobenega čeka - ha, pa te imam. Kradel bi rad, a? Če bi pa to rad, potem pa kar izvoli, ker če ti povem, da boš prav kmalu spet nesvoboden, boš ti rekel, da sem nor. In če boš ti rekel, da sem jaz nor, potem bom jaz rekel, da si ti nor, in potem bova oba vedela, da sva oba nora. In če bova to vedela in to, potem naju več ni treba skrbeti za najino svobodo, ker o tem bo razpravljali drugi svet.

Vendar če zdaj povzamem in ugotovim, da smo spet tam, kjer smo bili še pred petimi minutami, lahko z veseljem izjavim, da nismo prišli daleč. Toda če bi hoteli priti daleč, je potrebna v prvi meri pot, nakar še zemljevid te poti, na katero se bomo podali, če bomo hoteli priti daleč. In ta daleč ni tako blizu, kot si nekateri predstavljajo. In če sodimo po ljudeh, ki si ta daleč predstavljajo blizu, potem lahko z veseljem srcem ugotovimo, da daleč sploh in sploh ni blizu. Če bi pa hoteli, da bi ta daleč bil blizu, pa bi bili morali že prej in prej ukrepati. In če bi bili in bili že prej ukrepali, bi zdaj ampak točno zdaj ta daleč bil naenkrat blizu. In če bi ta daleč bil naenkrat blizu, potem tisti, ki so mislili, da je daleč blizu, potem tisti ne bi bili v zmoti in bi si lahko kupili srečko. In to, vam jaz rečem, že dosti pomeni. In če sklepamo po pomenu kupljene srečke, potem — ne — toda lahko rečemo, da imajo pač nekateri srečo. Ampak jaz vam rečem, sreča je opoteča.

Ako pa je še ta sreča, ki je opoteča, če je še ta sreča sreča, potem ni več opoteča in tako se pridevnik opoteč počasi izgubi v slovenskem jeziku. Zato bi rad v imenu svojih najbližnjih poudaril, da mi srečanje s srečo pomeni več kot pa srečanje s srečo, ki ima srečo. Zato ker takšna sreča odbija pridevnik opoteč in to ji zamerim. In ako smo že pri zameri, naj še naznam, da v mojem življenju še ni bilo zamere (zakaj sem to napisal, ne vem). In ako pobrs-kamo po vsej literaturi, ki nam jo ponuja knjižnica, bomo lahko skupaj rekli, to je naše življenje. Mnogi se bodo vpraševali ZAKAJ TAKO? In mi bomo povedali, da je to le delček naše kulturne dediščine. In če, kako ali kako drugače,... bi kdo hotel jesti... vops,...bi kdo hotel kaj več vedeti in spoznati našo kulturno dediščino, ga bomo z veseljem napotili na ZAVOD ZA KULTURNO DEDIŠČINO.

Pa bo srečen. Vendar skozi pseče oziroma pasje oči je svet viden le kot svet-črn in svet-bel. Pa ne v pomenu svet-slab in svet-dober, ampak v dobesednem pomenu. To pomeni, da bel kot sneg in črn kot premog. Ah, ubogi psi, prikrajšani so za harmonijo barv. Ampak vse slabe strani imajo še svoje dobre strani. Naj obrazložim.

Če, ako je v črno-beli tehniki slabo to, da je one prikrajšano za harmonijo barv, potem je tu dobra stran ta, da tisti, ki živijo v črno-beli tehniki, nimajo motiva za prepir, kaj je modra in kaj zelena barva, torej jim je usojeno, da se ne kregajo med sabo. In to je ravno najboljše.

Mir in sožitje naj vladata med ljudmi — od kod je to? Kdo bi vedel, ampak s tem se jaz ne bom utrujal, ker je to zelo brez potrebe. Toda potreba je vse, kar potrebujemo. In če so potrebe prevelike, se ponavadi zamaši straniščna školjka. No, pustite me, da razložim. Če imamo poln želodec in moramo na potrebo, potem bo izmeček iz naše d... tako velik, da školjka tega ne bo zmogla požreti, zato se bo - zamašila.

Skozi prosojno spalno srajco sem opazoval tisto, čemur vsi pravijo POKRAJINA, zato me imajo vsi za... Ampak tukaj je še to, čemur pravimo razum, in zakaj ne bi razum prevladal, če že moramo v take skrajnosti, ko drugo več ne pomaga, ha?

In če mi pri priči ne izprazniš koša za smeti, bom poklical še mamo, da ti bo pomagala.

""...v pouličnem streljanju je bilo na stotine ranjenih, katerih matere so že v skrbeh, zakaj ti mulci se nikoli ne potepajo sami tako pozno naokrog...

Prevladovalo bo oblačno vreme, v poznih popoldanskih urah lahko pričakujemo krajše plohe, ki bodo kaj kmalu prenehale. Zato in zato bodite tako dobri in ostanite in ostanite še naprej z nami.

GREGOR GEČ

IKARUS

Ime ji je Darinka.

Je ena tistih žensk, ob katerih se zmeraj vpraša, kako lahko zajtrkujejo z maslom in marmelado namazan kruh, ne da si odgriznejo svoje v ostrino britvic pripiljene nohte, ki se v loku galejinega trupa upogibajo v troje kričečih barv: temno vijolične, zelene in opekasto rdeče.

Pozna jo že iz študentskih let, ko je večkrat tedensko prihajal sem. Sicer ni bil nikoli pretirano galantna duša, a ji je zmeraj v pozdrav poljubil desnico. In zmeraj je ob tem početju zatisnil oči in imel občutek, da poljublja upognjen hrbet mavrice. Nikdar ni doumel zakaj.

Sedaj prihajata sem z ženo vsak četrtek gledat retrospektive. Oba otroka - Urbana, starega 8 let, in Marjeto, staro dve leti in sedem mesecev - puščata pri ženinih starših v hiši, kjer sta praznovala poroko. Hiša je prostorna in rumene barve. Njena starša sta še živa.

Po ceremoniji znanih vprašanj in odgovorov jima Darinka da karti za njuna sedeža: štirinajsta vrsta, osmi in deveti sedež.

Ko sedeta, je kot venomer nervozen in potrka s konicami v sredini polomljenih prstov po naslonjalu prednjega sedeža, tako da ga mora žena zmeraj prijeti za desno pod pazduho in globoko zasaditi svoj pogled v njegove nestrpne oči.

Zmeraj se najprej zmrдне, močno zatisne oči in globoko ter počasi vdihne skozi nos. Sapo za trenutek zadrži in jo sunkoma spodi skozi usta.

Medtem v mislih preklinja direktorja, ker še zmerom ne da zatemniti luči.

Iz študentskih let jima je namreč ostala navada, da se med filmom ljubita. Oba zatrjujeta, da jima relativna vlažnost kinodvorane idealno ustreza in da strast čutita že, ko sedita na hodniku in samo vdihujeta zrak, ki cirkulira iz dvorane.

Obiskovalci, ki sedijo za in ob njima, so stalni gosti in so se na njuno početje navadili že do te mere, da ga sploh več ne opazijo. Še več! Nekega četrтка, ko nista mogla v kino, ker sta oba zbolela za malarijo, so vsi obiskovalci po ogledu filma zatrjevali, da je bil film odličen, da pa se niso v redu počutili, ker so vsi — brez izjeme čutili pomanjkanje nekega nedefiniranega dejavnika.

Ko pa sta se naslednji teden zopet ozdravela udeležila predstave, so po predstavi vsi po vrsti zatrjevali, da je sicer film bil katastrofa, da pa so vsi uživali v enkratni atmosferi, ki jo je baje moč doživeti le v tem kinu.

Končno se je v dvorani pričel dan prevešati v senco in le-ta v noč, ki jo je zalila glasba s podnapisi na sinjem platnu.

V mravljince potopljena se prične njegova desnica bližati njeni levici. Obrne glavo in se zagleda v temne skodrane lase svoje žene, ki se tu in tam posvetlijo v svetlobi platna.

Njene tope oči in negiben obraz, ves zatopljen v slike, le še stopnjujejo poželenje.

Začuti lahne krče v svojih dlaneh in prstih in zasliši šumenje svoje krvi, ki se mu steka od vsepovsod v podtrebušni granit.

Zaverovan vase stisne oči z vso močjo, jih zopet razpre, tako da se v hipu spogleda z medeno postavo kričeče ženske na platnu in s strastjo divje zveri naskoči divjad, ki mu je edina pot doseči zopet ravnovesje svojega utripajočega telesa.

Naenkrat ga v skoku sestrelji oster snop bele svetlobe, ki zapiči svoje konice prav v njegove oči. V skeleči bolečini odmakne glavo proti levi in zagleda po vsej dvorani baterije s policaji, ki se ustavljajo ob vsakem gledalcu.

Instinktivno povleče denarnico in izroči slepeči luči svoje dokumente.

Medtem v mislih preklinja direktorja, ker jih ne da odstraniti.

Luč se umakne in za njo počasi ugasnejo tudi vse ostale.

Film se nadaljuje.

Godrnja se zlekne v sedež. Pogleda ženo in se zastirni v temne skodrane lase, ki se tu in tam posvetijo v svetlobi platna.

Njene tope oči in negiben obraz, ves zatopljen v slike medene postave kričeče ženske s platna, zopet spomnita njegovo telo na splahnelo počutje.

Njegova s strelami mravljincev prebujena desnica se zopet približa njeni levici, ki megleno sloni na njenem oprijetem kratkem krilu.

Nežno se je dotakne in jo prične tenko božati. Pri tem ostro opazuje njen popolnoma trdi obraz, ki ne kaže nobenih znakov reakcije. Ob tem ga prično žgati v polt potopljene dlani, srbeti lasišče in pod trebuhom zopet začuti silen pritisk. Čuti neprijetno vrtoglavico golega mesa in milijardo kanibalskih plemen, kako mu dvigujejo spol. (O Bog, kako si je želi!)

V trenutku premestitve na izvir sokov poželenja zaustavi krepka potetovirana roka njegovo ramo.

Kokice? Paličice? Kikiriki?

V nepopisni jezi odmakne glavo proti levi in zagleda po vsej dvorani silhete prodajalcev kokic, paličic in kikirikija.

Instinktivno povleče denarnico in izroči krepki potetovirani roki svoj denar.

Medtem v mislih preklinja direktorja, ker jih je spustil noter.

Prodajalec kokic, paličic in kikirikija odide in z njim počasi zapustijo dvorano tudi vsi ostali prodajalci kokic, paličic in kikirikija.

Film se nadaljuje.

Resigniran se zlekne v sedež in opazuje njene temne skodrane lase, ki se tu in tam posvetijo v svetlobi platna.

Njene tope oči in negibni obraz, ves zatopljen v slike platna, vžgeta v njem radovednost, kakšen film že triinpetdeset minut sploh gleda.

Zdolgočasen in utrujen se spogleda z medeno postavo kričeče ženske na sinjem platnu. Iste kot triinpetdeset minut prej, le da je sedaj ob njej še ogromna umetna opica, ki krili z umetnimi šapami in spušča od sebe čudne glasove.

Zmrdne se in močno zatisne oči. Globoko in počasi vdihne skozi nos, za trenutek zadrži sapo in jo sunkoma spodi skozi usta. Medtem v mislih še enkrat prekolne direktorja kina in zbere vso erotično fantazijo, vse prepovedane sanje o podvezah ljubic, ki jih ni nikoli ljubil, in čipkastih spodnjicah žensk z nočnega televizijskega programa, ki so mu še ostale, v skupno luč poželenja.

Njegove roke se prično tresti, kapljice potu prekrijejo njegov žareči skremženi obraz.

Njegovo telo prične v udarcih vročice drgetati in krči zvijajo njegove ude v eno misel, eno željo, en cilj.

Film se nadaljuje.

Film prekine s parajočim krikom strasti.

Z neobvladljivo silo se zažene na ženino negibno telo.

Njegove roke ga pričnejo gnesti in stiskati, da izpuhteva vonj plastične polti pod dlanmi poželenja. Njegov jezik kroži v divjih elipsah in popravlja ženino perilo s slino.

Ne zdrži več.

V sili izpolnitve ugrizne ženo v desno uho tako močno, da mu med zobmi ostane košček slabo pobarvanega uhlja iz plastike.

V dvorani se zasliši lahko iztekanje zraka in naenkrat se predrta plastična lutka s prodornim piskom dvigne pod strop kinodvorane, naredi nekaj čačk in se z zadnjimi trohiciami zraka - zmanjšana v pomanjševalnico — zažene skozi odprto okno v mlečno nočno nebo.

Pokajoč od jeze potegne revolver Magnum 45 in postreli vse ostale lutke, da po bučnem vrvenju v dvorani odfrčijo za njegovo ženo v mlečno nočno nebo.

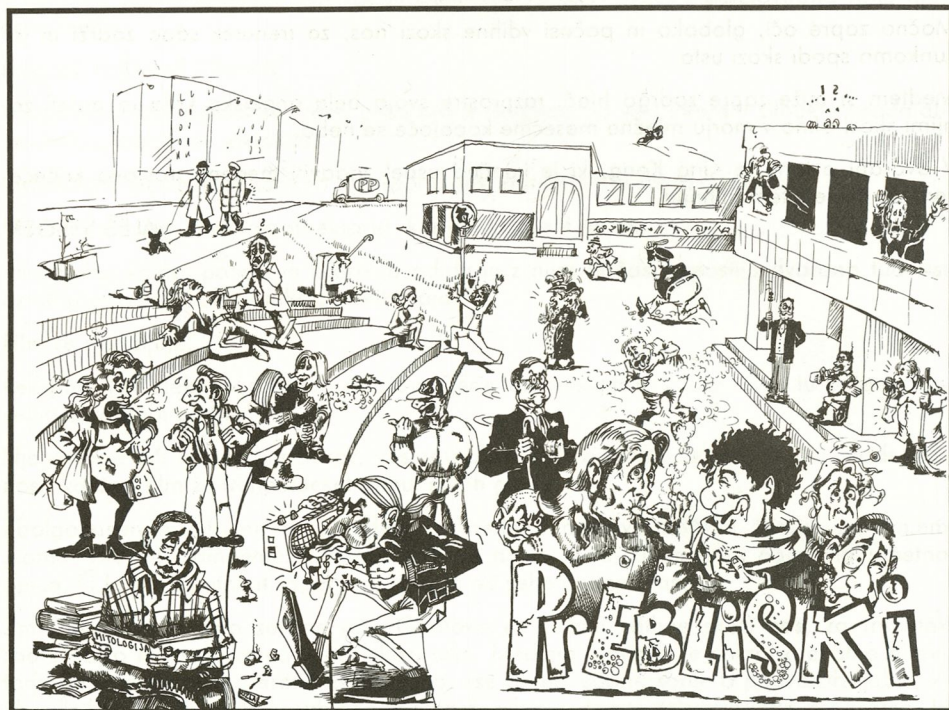
Močno zapre oči, globoko in počasi vdihne skozi nos, za trenutek sapo zadrži in jo sunkoma spodi skozi usta.

Medtem si miže zapre zadrgo hlač, razprostre svoja bela angelska krila in poleti za njimi skozi okno v morju mlečne mesečine kopajoče se nebo.

V dvorani ostane le King Kong, ki je končno uspel zadaviti medeno postavo kričeče ženske, da je s tem utihnila.

ALEŠ ŠTEGER

HAIKUJI

DOLGOST ŽIVLJENJA NAŠEGA JE KRATKA

Kazalec polzi
po časovnih stopinjah.
Čas je — čas smrti.

Sonce ugaša.
Življenje beži drugam.
Le kam bo prišlo?

Življenje hiti,
smrt uničuje ljudi —
ljudje trohnijo.

Po črni poti
grde misli hitijo
in nas senčijo.

Roža, trava, ptič.
Petelin se sproži: Klik!
Roža, trava, kri.

Drevo tam stoji,
življenje mu ugaša;
kdo je kriv za to?

Ogenj plameni,
požira vse, kar živi,
in vse pogubi.

Lučka ob morju.
Gorela bo do jutra;
bo ali ne bo?

Smrt je trenutek,
ko življenje odloči,
da bo umrlo.

Tišina smrti
tam, na pokopališču.
Krsta, tri lučke ...

Sonce zahaja,
zarja na nebu ostaja,
pesek nežno tli.

Hudič se smeji,
truplo v krsti leži,
podgana cvili.

Veliko jih je,
ki se smrti vesele,
samomorilci.

SAMOTA UBIJA

Odpeľjal se je,
ni ga bilo več nazaj.
Ostanem sama.

Pero na mizi,
dnevnik odprt, prazna stran,
na listu solza.

Zarana je smeh,
Opoldan trpka žalost,
luna sije — jok.

Tvoje življenje
dragoceno je zame.
Le kako dolgo?

Mogočno je sonce —
vzhajajoče upanje
prižganega dneva.

Pot v samoti,
tišina in še en pok,
krik prestrašenih.

Valovi časa,
val smrti, krik in slovo.
Ostane spomin.

UČENKE IN UČENCI 1.E

MASTNI POGLEDI

Brez registrske tablice
sem se kotalil po cesti,
tragično zadet,
z željo po rabljeni nevesti.

Videla me je,
potegnila končno potezo,
pljunila v obraz,
mi razbila plastično protezo.

Daj, stisni me,
da bom sanjal baterije,
odpel se bom
za naslednje nostalgije.

VALOVANJE

Stopicam
za stopinjami moje sence
h koprneči zarji,
v naročju njene ekselence.

Grgrajo oblaki
krvoločne tišine,
oblizujejo svoj plen,
razkosane mavrične obline.

Utapljajo se stebri
sončeve kraljeve palače,
njegovi otroci,
neme, pogubljene so te igrače.

Trdno je dno
z usahljim občutkom krivice,
pekleno te drži,
s kančkom trohice resnice.

MODERNI PRINCIPI

Moderni principi,
bazalt, stereotipi,
intenzivnost laganja
in prisila šund branja.
Moderni principi,
šminkerija in kipi,
čim več razbitin,
največ pa tatvin.

BOŠTJAN KORAŽIJA

Nocoj umirajo pravljice.
In dobra, sanjska bitja odhajajo....

Vzela bom, pripravljena, vso svojo prtljago. Pospravila bom vse dragocene neumnosti
in jih skrila v najgloblji del starega predala.
Utrujena, polna velikih nasvetov, polna znanja... bom odšla.

Ker — nocoj umirajo pravljice.
In dobra, sanjska bitja izginjajo...

Zato, ker si je nekoč Nekdo samo zaželel?
Zato, ker je v hladni noči zavekalo dete?
Zato, ker so izžete matere dušile svoje krike v prepotenih blazinah?!

Nocoj je čas, da grem.

Zapuščam, zapuščam te, Mali svet...
Veš, vse je relativno, vse se menja. Samo "Cocta" ostaja vedno enaka.

Pha!
Pha!!!

Mali svet!
Nocoj je čas... resnično...
Zapuščam te. Ne skrbi. Ne boj se.
Pa saj kmalu, prav kmalu priveka na svet na tisoče princev in princesk!
Kmalu te spet obiščejo svoji plišasti prijatelji...
... in spet boš poln smeha...
Ne skrbi...

Nocoj je čas, da pravljice umrejo!

Čas, da dobra, sanjska bitja izginejo!

Presneto!!!!

GREM

LEONIDA ROTVEJN

PEPELKA NA ZRNU GRAHA

Kdo je danes bolj moški od Adama? Takšna in podobna vprašanja postajajo ob dogajanju v Bosni iz dneva v dan bolj resna. Kljub temu, da se mnogi dobronamerno ozirajo navzven, redkokdaj naredijo kaj drugega, kot posilijo samega sebe. Norec je tisti, ki ob posiljenih dekletih, ob poklanih in požganih ljudeh verjame v moč lastnega dejanja, v pravično ureditev sveta, pa tudi smisel lastnega obstoja postaja vedno bolj vprašljiv. Hamlet je pravi junak naše dobe, vse svoje življenje ni delal nič drugega, kot prikrival svoje nagone in si pri tem samozavervano nalagal raznorazne velike dolžnosti in poslanstva, ter se nato samemu sebi nekajkrat zasmilil. On je pokopal samega sebe, ko je v imenu lažne resnice in cinizma naskočil absurd, katerega del je bil tudi sam. Vsi smo na tak ali drugačen način motivirani k dejanjem, ki bodo skupaj gradila svetlo prihodnost naših lepih domovin. V kri ti zlezejo starši, šole, mediji javnega obveščanja, tisočletja zgodovinskih podvigov, kasneje ti najdejo ženo; imaš dva otroka, hišo in psa. Nič drugega te ne drži več skupaj, kot ena velika laž. Kamen na kamen nič, zrno na zrno nič. Ali se je kdaj kateri izmed naključnih govornikov o bosanskih žrtvah vprašal, kaj bi počel danes, če bi zgodovina naše države ubrala nekoliko drugačno pot? V Bosni ne grešijo trije vsestransko iztirjeni ljudje; to so tisoči tistih, ki vsak dan odhajajo na delo in popoldan prihajajo znova domov, tisti, ki povprečno pojedjo tri obroke hrane na dan in brez tekočine tudi ne preživijo, tisti, ki imajo ženo in nekaj otrok, torej tisti, zaradi katerih lahko rečemo narodu narod, državi država in civilizaciji civilizacija. Ljubezni nikoli ni bilo in je samo sredstvo za prikrivanje laži. V velikih belih dvoranih, kjer se odloča o usodi malih ljudi, se prav tako posiljuje, le da je vse skupaj premaknjeno v temne plasti, o katerih se molči. Kup posrancev, ki so sami sebi namen, se s privzdignjeno glavo sprehaja po Evropi. Moralna načela so na borzi nekaj klavcev in se prilagajajo količini klanja kot nafta povpraševanju. (Nedvomno bi vsi lepše živeli, če bi prepustili presojanje o tem, kaj je in kaj ni moralno, Bogu.) To je resnica in višek civilizacije. Naše stoletje (in ne samo naše) gleda samo sebe v ogledalo. Novega vetra več ne bo. Protislovja vse bolj gradijo naš vsakdan, spremljajo nas v postelji, v trgovini, v skritih sanjah, pri neobveznem kramljanju, pri mazanju marmelade na kruh,... in danes se ves vesoljni svet sprašuje, kje je zrasla Bosna. Vse mogoče dvojnosti raztezajo opice pred ogledalom in če jim vzameš to, jim ne ostane nič.

UROŠ ROGINA

RDEČA VRTNICA

— cvet, tako majhen in tako nežen.

Če se ga dotakneš s prsti, občutiš vso mehkobo in zbojiš se, da ga boš pomečkal. Pusti poezijo. Rdeča kri, rana, bolečina. Ali mi lahko tako nežna rastlinica res prizadene bol? Trnje, ki ga ima, zbada. Ali je vrtnica nežna ali ne?

Resnica je kot plastelin, ki ga gnetemo. Ko bi radi sonce, naredimo sonce. Če bi radi slona, preuredimo sonce v slona. In če nam še ta ne odgovarja, zgnetemo ptička.

Kateri od njih je "ta pravi"? Včeraj bi dejala, da je to sonce, jutri pa, da je to ptiček. On pa, da niti sonce niti ptiček nista prava, temveč da je slon edino, kar je resnično. Potem bi se kregala. Pa ne samo midva. Jaz bi si poiskala zaveznike in tudi on bi si jih. Prepri bi se prelevil v sovražstvo. Kaj sledi?

VOJNA!!!!!!!

Ljudje bi trpeli in umirali in izgubljali in ubijali. Pozabili bi na vzroke prepira. Edino, kar bi pomnili, bi bilo sovražstvo. Več sovraštva bi se nabralo, slabše bi nam bilo. On bi bil bolj močan in več sovraštva bi premogel. Premagal bi mene in moje. Torej bi postal slonček edina resničnost na svetu. Slonček bi bil edino "ta pravo" pri nas.

Bila bi poražena. Zame bi bila vrtnica tista rastlina, ki zbada, povzroča bolečine in rane.

Zanj pa najbolj lep in najbolj nežen cvet na svetu.

VESNA ŠALAMUN

Prispevke je zbrala in pripravila Alenka Plohl

SEZNAM PROFESORJEV IN MATURANTOV GIMNAZIJE PTUJ

SEZNAM PROFESORJEV GIMNAZIJE PTUJ OD LETA 1945 DO LETA 1994

Radovan AČIMOVIČ, Fran ALIČ, Ivo ARHAR, Majda ARHAR, Valerijan BEDRAČ, Vlado BERGER, Branka BEZELJAK GLAZER, Vlado BERGER, Janez BEZJAK, Tanja BLAŽON, Slavko BOLTA, Rozina BORKO, Vladimir BRAČIČ, Katica BRAČKO, Emilija BRANC, Ivan BURGER, Kristina BURGER, Franc CAFUTA, Melani CENTRIH, Milan CIMERMAN, Slavko CIMERMAN, Štefan CUK, Štefan CVETKO, Marjeta ČABRIAN, Rudolf ČEH, Milena ČELEŠNIK, Milena ČERNE, Franc ČETINA, Darinka ČRETNIK, Aleksander ČUŠ, Vlado ČUŠ, Marija DAKSKOBLER, Ivica DREGARIČ, Stanislava ĐOROVIČ, Robert FILIPIČ, Lojze FINK, Albert FRAS, Manja FRAS, Ivan FURJAN, Alojz GAJZER, Kajetan GANTAR, Alojz GOJČIČ, Marjan GOJKOVIČ, Marija GOLOB, Leopold GORJANC, Miroslav GORŠE, Jelka GORUP, Melanija GORUP, Jože GREGORC, Bogdan GROM, Drago HASL, Matko HERIC, Matilda HLUPIČ, Milan HLUPIČ, Renata HORVAT, Stane HORVAT, Vladko HORVAT, Marica HRASTNIK, Franc HRIBERNIK, Dane HRIBERŠEK, Erika HROVATIČ, Anton INGOLIČ, Ivan IRGL, Robert IVANUŠA, Anica JALEN, Mira JANŽEKOVIČ, Olga JERNEJŠEK, Marjana JEROMEL, Zlata JUVANEC KOŠAR, Ferdo JUVANEC, Branko KANCLER, Alenka KETIŠ, Anton KLASINC, Danica KMETEC, Milena KNEZ, Oskar KOCJANČIČ, Alojzija KOČMUT, Ljuba KODELA, Jelka KOKOL, Vlasta KOKOL VOLJČ, Ivica KOLAR, Franc KOLARIČ, Slavo KOMAC, Boris KORENJAK, Natalija KORENJAK, Jožica KORPAR, Zdenka KOSTANJEVEC, Herman KOTAR, Darja KOTER, Marija KOVAČEC, Marina KRAJNC, Branko KRAJNČIČ, Ivan KRAJNČIČ, Miran KRAMBERGER, Anica KRAŠOVEC, Valentin KRAŠOVEC, Stane KREN, Anica KVAS PREDIKAKA, Veronika LEGNER, Emilija LEŠNIK, Anton LORGER, Franc LOZINŠEK, Albin LUGARIČ, Franjo LUŽEVIČ, Vera MAČEK, Marjeta MALEK, Miran MARČIČ, Duša MARN, Jože MAUČEC, Matija MAUČEC, Janez MEŽAN, Helena MENAŠE, Janez MERC, Emilija MESOJEDEC ERLIH, Ivan MEŠKO, Marija MEZNARIČ, Doroteja MINKO, Peter MINKO, Oton Mlakar, Tjaša MRGOLE, Ana MURKO, Judita NERAT, Franc NOVAK, Theodora NOVOTNY, Zalika OBRAN, Gorazd OJSTERŠEK, Aleksandra PAL, Arnold PAULINIČ, Mihajlo PAVLIČEV, Josip PEČAR, Zdravka PERNEK, Dušanka PEŠEC, Franc PETEK, Mila PLANINŠEK, Alenka PLOHL, Helena PODGORŠEK, Sonja POSAVEC, Milan POTOČNIK, Roman PRAVDIČ, Branko PREKORŠEK, Jožica PREKORŠEK, Drago PRISLAN, Marija PUHAN, Meta PUKLAVEC, Vesna PUŠNIK, Olga RADETIČ, Branko RAJŠTER, Jasna Zvezdana REGENT, Silva RISMAN, Darja ROKAVEC, Alojz SEVER, Slavko SEVER, Marija SIMONIČ, Maksimiljan SKALAR, Adalbert SLEKOVEC, Hilda SLEKOVEC, Vida SLUGA, Igor SOLINA, Tatjana SOLINA, Herbert SOREK, Franja STARKL, Slavica STEINER, Franc STIPLOVŠEK, Stanislav ŠENVETER, Igor ŠERUGA, Darja ŠPRAH, Ela ŠROL, Drago ŠTRAFELA, Drago ŠULIGOJ, Ljubica ŠULIGOJ, Marija ŠUMANDL, Jovan TARBUC, Marjan TAVČAR, Janja TERBUC, Francka TERSEGLAV, Darinka TERŠEK, Stane TOMŠIČ, Branko TONEJC, Viljem TROFENIK, Erika TURIN, Branko TURKUŠ, Marija URBAS, Stanislava URŠIČ MUSAR, Hinko URŠIČ, Alenka VALENTIN, Brigita VERTIČ, Viktor VIDOVIČ, Bojanka VLAŠIČ KOLARIČ, Alojz VORŠIČ, Dobrinka VORŠIČ RAJŠP, Majda VOŠNJAK, Čedomir VUČIČ, Hermina VUKASOVIČ, Jože VURCER, Olga WAŽNA, Silvo ZAPEČNIK, Gizela ZAVADLAL, Josip ZEGA, Boris ZMAZEK, Anton ZOREC, Darinka ZUPANČIČ, Zlatko ŽERAK, Adolf ŽIŽEK, Ivan ŽMAVC, Sonja ŽVAN.

SEZNAM MATURANTOV OD LETA 1872 DO LETA 1994

Šolsko leto 1872/73

4. razred

Brenčič Alois, Ebner Carl, Frank Anton, Fritz Jakob, Gregorič Anton, Haas Josef, Hergula Anton, Kramberger Jakob, Krenunz Max, Krischan Max, Pracher Anton, Rajh Anton, Schoenwetter Johann, Sovič Johann, Stefanič Franz.

Šolsko leto 1873/74

4. razred

Gfrerrer Georg, Jurtela Andreas, Mareckhl Moritz, Moser Anton, Petak Franz, Rajh Johann, Remiz Konrad, Selinschegg Albert, Spielvogel Franz, Škrobar Mathias, Teichmeister Franz, Trautwetter Friedrich.

Šolsko leto 1875/76

4. razred

Berger Alexander, Horak Wenzl, Krenn Karl, Kristl Franc, Marckhl Richard, Pučko Georg, Simonič Jožef, Simony Desiderius, Skuhala Georg, Smodiš Andreas, Spann Cajetan, Svoboda Willibald, Štabuc Bartolomej, Widerhofer Konstantin.

4. razred

Blanke Wilhelm, Greistorfer Karl, Hickl Alexander, Krenčič Johann, Lastavec Franz, Löcker Roman, Murko Mathias, Ploj Friedrich, Ploj Otto, Pržibil Max, Rakuša Gotfried, Straczowsky Emil, Straczowsky Victor, Štampar Johann,

Vnšcič Arthur, Weinhandl Ferdinand, Wurja Johann, Žurman Vincenz.

Šolsko leto 1876/77

4. razred

Baumgartner Karl, Čeh Simon, Gajšek Andreas, Goričar Rudolf, Horvat Franz, Hvalec Matthäus, Janžekovič Vitus, Kolarič Johann, Korošec Franz, Lešnik Martin, Mahorič Simon, Mathans Oskar, Merc Jakob, Munda Franz, Nedelko Franz, Petek Anton, Safošnik Blasius, Schmidinger Josef, Smreker Ernst, Stermschegg Johann, Streicher Heinrich, Šegula Franz, Šuta Franz, Toplak Anton, Toplak Franz, Toplak Johann, Wesiak Johann, Woschnak Michael.

Šolsko leto 1877/78

4. razred

Arnuš Anton, Bezjak Jožef, Fras Franc, Grubbauer Franz, Horvat Mihael, Jurca Adolf, Keček Andrej, Lerch Ferdinand, Mihalkovič Jožef, Razlag Franc, Seidl Johann, Straczowsky Jaroslav, Streicher Emanuel, Toplak Jakob, Trautwetter Gustav, Werner Johann, Werner Karl, Zecha Artur, Žitek Vladimir.

Šolsko leto 1878/79

4. razred

Eisenbach Albert, Kozel Andrej, Kräber Friedrich, Metzinger Josef, Murko Johann, Ploj Franc, Potrz Rudolf, Požegar Avgust, Rogozinsky Ludwig, Straczowsky Jaroslav, Trautwetter Gustav, Vidovič Jakob, Vojsk Alojz.

Šolsko leto 1879/80

4. razred

Belloth Franz, Fichna Hermann, Janda Max, Kapfer Konrad, Kukovec Alojz, Magdič Anton, Schaller Alfred, Winkler Johann.

Šolsko leto 1880/81

4. razred

Hofer Josef, Horvat Franc, Krivec Vincenc, Malek Franc, Murko Mihael, Petek Leopold, Rother Albert, Stoeger Alojz, Vozlič Leopold, Welscheg Alois.

Šolsko leto 1881/82

4. razred

Bregant Josef, Drage Franz, Grubbauer Heinrich, Holec Martin, Krivec Vinsenz, Munda Franz, Nedeljko Vinsenz, Nedelko Johann, Perša Johann, Postružnik Rudolf, Šegula Martin, Štuhec Rudolf, Tobias Jakob, Verbnjak Otto, Wessely Karl, Wratzfeld Ludwig, Zatloukal Josef, Zemljarič Franc, Žitek Jaroslav, Žmavec Josef.

Šolsko leto 1882/83

4. razred

Arnusch Friedrich, Arzenšek Josef, Karaschia Josef, Koser Rudolf, Kukovič Victor, Negroni pl. Karl, Riedl Alfons, Schoenwetter Julius, Šalamun Anton, Šegula Martin.

Šolsko leto 1883/84

4. razred

Cizerlj Alois, Čeh Josef, Drevenšek Josef, Gregorec Anton, Haladea Andreas, Korošec Anton, Krajnc Ignac, Mihalič Anton, Mihalič Josef, Roškar Alois, Šupančič Johann, Šamperl Martin, Vau-potič Johann, Vogrinec Valentin, Živko Johann.

Šolsko leto 1884/85

4. razred

Bauman Franz, Fersch Arthur, Frank Max, Hausmann Carl, Hofmann Friedrich, Jakopitsch Richard, Kolarič Johann, Krainz Ignaz, Krajnc Franz, Kralj Ferdinand, Pavlinič Andreas, Postružnik Anton, Ribič Johann, Ryžienki Ludwig, Šalamun Anton, Veršič Franz, Vidmajer Albert, Vindiš Jakob, Vračko Mak-similjan, Zacherl Franz.

Šolsko leto 1885/86

4. razred

Alt Johann, Bezjak Simon, Eberl Franz, Fersch Arthur, Hackel Anton, Ilföschek Rudolf, Kosel Franz, Landergott Franz, Loeschnigg Franz, Lorenčič Leopold, Macun Bogumil, Meško Josef, Michelitsch Moriz, Mislota Johann, Muršič Franz, Pislak Martin, Planinc Johann, Schlamberger Lorenz, Schos-teritsch Franz, Stanitz Josef, Vaupotič Franz, Veršič Franz, Vodošek Josef, Wes-sely Hugo, Zver Franz.

Šolsko leto 1886/87

4. razred

Čeh Franz, Eilez Josef, Lorenčič Leopold, Planinšek Ewald, Postružnik Jo-

hann, Puše-njak Johann, Scheibel Robert, Schosteritsch Franz, Senekowitsch Josef, Strasser Theodor, Stupan Alois, Vedlin Anton, Vrabel Andreas, Vrabl Johann.

Šolsko leto 1887/88

4. razred

Arnuš Johann, Arnuš Leopold, Bračko Johann, Braith Rudolf, Brauner Ludwig, Efferl Matija, Gomilšek Franc, Kasperl Karl, Kovačič Alojz, Kurtz Alfred, Nunberg Wilhelm, Pauscha Anton, Pušenjak Johann, Rauschka Guido, Rožker Franc, Sarnitz Johann, Strelec Franc, Stupan Alojz, Šulinc Rudolf, Topolnik Johann, Zabukošek Johann.

Šolsko leto 1888/89

4. razred

Baron Hugo Mac Nevin O'Kelly, Dijak Josef, Jöbstl Hermann, Krajnz Konrad, Kruhar Anton, Landergott Josef, Mlaker Josef, Neubauer Stefan, Novak Jakob, Petrovič Simon, Poplatnig Josef, Rossmann Julius, Sarnitz Franz, Slana Anton, Unar Theodor, Vodošek Stefan, Wegschaider Johann, Wressnig Konrad.

Šolsko leto 1889/90

4. razred

Belšak Franz, Čuš Franz, Fifnja Anton, Fras Johann, Hanzelič Jakob, Hanžel Jakob, Klemenčič Johann, Kolarič Anton, Kotzmuth Rudolf, Lorbek Franz, Masten Anton, Meško Franz, Pessler Maxentius, Rakusch Johann, Rogač Lorenz, Spindler Martin, Wegschaider Johann, Zagadin Simon.

Šolsko leto 1890/91

4. razred

Cvahte Anton, Filaferro Oskar, Glinšek J., Hazemali Martin, Heidl Alfred, Karba Richard, Koitz Martin, Kollenz Wilhelm, Langerholz Johann, Lovrenko Franz, Lubschina Friedrich, Mihelič Guido, Poskoschill Gustav, Skrabar Victor, Sommer Konrad, Širofnik J.

Šolsko leto 1891/92

4. razred

Belec Ignac, Ctak Josef, Czak Franz, Horvat Ottokar, Lorbek Paul, Mahorič Andreas, Majcen Martin, Marinčič Friedrich, Mohorko Jožef, Ozvatič Josef, Pig Herman, Planinc Anton, Ploj Othmar, Ratzka Adolf, Rosman Ignaz, Schwarz Ernst, Simonič Jožef, Toš Alois, Zagadin Simon.

Šolsko leto 1892/93

4. razred

Arnuš Johann, Bauman Martin, Čirič Anton, Gala Ludwig, Kociper Johann, Koser Bogumil, Murko Josef, Papst Franz, Polanec Vincenc, Poskoschill Alfons, Presinger Franz, Skuhala Ferdinand, Stanet Georg, Streminger Vincenz, Wratschko Ewald.

Šolsko leto 1893/94

4. razred

Ferk Friedrich, Fichtenau Sixtus, Ritter von, Golob Josef, Held Ludwig, Horvat Anton, Hraschnik Karl, Irgolič Franz, Koser Vladimir, Kotzmuth Friedrich, Miklautz Renatus, Mohorko Johann, Pavlinič Avgust, Pichlar Josef, Pischinger Ferdinand, Ribič Franz, Schmölzer Gottfried,

Schwab Vilhelm, Struckl Richard,
Travniček Milan, Weissenhof Anton.

Šolsko leto 1894/95

4. razred

Bežan Jožef, Damše Vinzenz, Ferk Otto,
Freund Alois, Fritz Vinzenz, Gala Franc,
Hasenbuechel Leopold, Janžekovič
Franc, Kaučič Franc, Knorek Karl, Koser
Vladimir, Kosi Matija, Kuharič Lorenz,
Laurenčič Johann, Leber Ludwig,
Lokovšek Paul, Majerič Jakob, Oschgan
Benno, Ozvatič Franc, Petek Simon, Pi-
hler Franc, Putrich Johann, Schwab
Egon, Sima Rudolf, Skrbinšek Josef,
Šegula Konrad, Unar Alois, Unar Emil,
Visenjak Franc.

Šolsko leto 1895/96

4. razred

Borko Franz, De Crinia Eugen,
Friedauer Josef, Gala Franz, Leben
Alois, Mraz Carl, Pečovnik Rudolf,
Pichler Franz, Unar Adolf.

Šolsko leto 1896/97

4. razred

Arnush Jakob, Donaj Franc, Eberhard
Max, Fekonja Maks, Forster Franz,
Gašparič Alois, Golouh Peter, Halfar
August, Halfar Ženo, Hameršak Johann,
Hebar Anton, Kodela Guido, Marušič
Johann, May Erwin, Mravljak Heinrich,
Nipl Franz, Ozmec Johann, Ozvatič Ig-
naz, Schaeffer Julius, Schwab Norbert,
Šimonc Simon, Šprah Josef, Toplak
Josef, Tschanet Hermann, Vesenjak Jo-
hann.

Šolsko leto 1897/98

4. razred

Arnush Oswald, Babič Rudolf, Gal Vin-
zenz, Golouh Peter, Gregorič Karl,
Koser Svetozar, Lackner Arthur, Ljupša
Franz, Najžer Mathias, Nemeth Franz,
Petritsch Josef, Pichler Alois, Plochl
Franz, Potočnik Franz, Radej Friedrich,
Reberc Jakob, Schaeffer Edvard, Sever
Josef, Simonišek Franz, Šprah Josef,
Vaupotič Edvard, Vodusek Josef, Wres-
nik Josef, Zelenik Franc.

Šolsko leto 1898/99

4. razred

Arnusch Josef, Bruckner Adolf, Cvetko
Martin, Deutschbauer Felix, Janič Otto,
Kačič Bogumil, Kačič Johann, Kasimir
Josef, Knoppek Josef, Kollenz Victor,
Koser Jaroslav, Krajnc Franz, Lah Jo-
hann, Meixner Alois, Motoch Franz, Pe-
tovar Franz, Putrich Adolf, Rajh Alois,
Sattler Johann, Savec Franz, Schaeffer
Ernst, Schaeffer Rudolf, Schmidt Karl,
Vodopiuc Methodius, Weinhardt Rai-
mund, Zaveršnik Johann, Zuneg Victor.

Šolsko leto 1899/00

4. razred

Bratanitsch Otto, Budna Vladimir, Gala
Michael, Grivec Johann, Hebar Johann,
Hintze Woldemar, Kavačič Victor,
Kirchengast Franz, Kollenz Victor, Pogat-
scher Franz, Rodošek Franz, Schäffer
Ernst, Schäffer Rudolf, Senior Martin,
Veselko Alois, Warren-Lippitt Heinrich,
Želkof Johann.

Šolsko leto 1902/03

8. razred

Babič Rudolf, Bruckner Adolf, Brunner Otto, Kasimir Josef, Krieger Karl, Neumann Guido, Schaller pl. Karl, Scholz Alois, Seidler Oskar, Unterwelz Maximilian, Weinhardt Raimund.

Šolsko leto 1903/04

8. razred

Deutschbauer Felix, Hintze Woldemar, Kirchengast Franz, Messner Erich, Mueller Josef, Pogatscher Franz, Rodošek Franz, Stachl Franz, Venigerholz Erwin.

Šolsko leto 1905/06

8. razred

Blodig Manfred, Erhatič Martin, Glatz Ludwig, Heiss Alfred, Kuschlan Hans, Poschacher Anton, Prommer Arthur, Royer Paul Samuel, Schwarz Richard, Streiter Siegfried, Tschurtschenthaler von Paul, Vedernjak August, Welzmueller Ferdinand, Widmann Karl.

Šolsko leto 1906/07

8. razred

Besgeth Franz, Blanke Wilhelm, Fuerst Rene, Kosser Otto, Krischan Max, Langenmantel Erwin, Ornig Josef, Scheichenbauer Ludwig.

Šolsko leto 1907/08

8. razred

Blumauer Alexander, Gerhart Moritz, Glass Wilhelm, Kandrič Matthaeus, Kern Ferdinand, Klar Otto, Knopf Otto,

Križan Martin, Mikel Friedrich, Mikel Rudolf, Olbricht Karl, Rollett Edwin, Starkel Theodor, Trummer Otmar, Vedernjak Karl, Zalka von Geza.

Šolsko leto 1908/09

8. razred

Birnbacher Fridrich, Blanke Otto, Bratanitsch Franz, Czerny Rudolf, Glatz Johann, Holc Christinn, Kögl Wilhelm, Kollenz Winzenz, Leibacher Franz, Mikel Rudolf, Ortner Anton, Scharner Albert, Schwarc Otmar, Seifert Artur, Starkel Theodor, Valentin Julius, Winkler Alfons.

Šolsko leto 1909/10

8. razred

Bachmann Karl, Bruck Rudolf, Duller Aleksander, Fischer Josef, Fleck Friedrich, Guggi Friedrich, Jacobi Fritz, Kadletz Heinrich, Marek Johann, Neuner Wilhelm, Osterberger Herman, Slinker Otto, Smeritschnigg Josef, Steinbichler Karl, Steinwender Johann, Weitenstein Franz, Wolf Hermann.

Šolsko leto 1910/11

8. razred

Berlisg Josef, Czerny Franz, Duller Wilhelm, Eigler Konrad, Kalb Adolf, Kaps Hubert, Krajnc Anton, Lippitt Ralph, Menz Otto, Pötting-Persing Graf Erich, Peithner Ritter von Lichtenfels Rudolf, Pichler Peter, Schulfink Erich.

Šolsko leto 1911/12

8. razred

Danter Franz, Jost, Lanfenstein Karl, Leonarde, Lux Johann, Ornig Paul, Pi-

hler Paul, Pogl Franz, Rasser Walter,
Saria Balduin, Scheibel Walter, Wrent-
scher Karl.

Šolsko leto 1912/13

8. razred

Bacher Jakob, Bartha von Dalnokfalva
Ladislav, Blanke Hubad, Grasser Au-
gust, Jurza Anton, Knopf Karl, Kossek
Friedrich, Kowald Robert, Mezler von
Andelberg Lothar, Oslík Karl, Scheichen-
bauer Leo, Schulz Karl, Tafernen Hubert,
Teltschik Wilhelm, Tschataritsch Roman.

Šolsko leto 1913/14

8. razred

Bruck Josef, Drevenšek Alois, Glöbl
Franz, Herzmansky Franz, Knopf Hugo,
Krivec Martin, Pihlar Johann, Pristernik
Konrad, Reinhardt Friedrich, Sluga
Georg, Teppei.

Šolsko leto 1914/15

8. razred

Duller Rudolf, Frank Rudolf, Frenzl Her-
mann, Gorton Wilhelm, Höhn Werner,
Hörl Anton, Jurin Franz, Kirmann Karl,
Koberer Othmar, Koegeler Eduard,
Lackner Josef, Lipp Hugo, Maister Jo-
hann, Majerič Othmar, Maritsch Franz,
Musar Karl, Peithner Ritter von Lichten-
fels Johann, Peterič Johann, Pfannerer
Otto, Stricker Friedrich, Wiburer Rudolf.

Šolsko leto 1915/16

4. razred

Bertha Emmerich, Edler von Dalnok-
falva, Bohak Katharina, Breack
Karoline, Elsässer Robert, Fassler Otto,

France Friedrich, Jurin Wladimir, Kafel
Alois, Kajnih Valentin, Kasper Herfried,
Klonfero Johann, Kraker Rudolf, Kram-
berger Johann, Kropf Ludwig, Lill
Harald, Lubetz Adalbert, Martini Ludwig,
Marzi Anton, Mezler Egon Edler von An-
delberg, Mrack Gustav, Museg Josef,
Paulin Johann, Pfaff Ernst, Placht Erich,
Edler von Pruchenheim, Prašiček
Veronika, Puncer Otto, Schinner Walter,
Schmidberger Gustav, Schönwalder
Hubert, Sigl Johann, Stuhec Marie, Treitl
Walter, Treo Anton, Weigel Emil, Zech-
ner Ferdinand, Ziggrosser Karl, Zupančič
Milan, Zupančič Radovan.

Šolsko leto 1916/17

4. razred

Öttl Josef, Dinkhauser Fritz, Lah Ger-
truda, Tröster Franz, Vedernjak Max,
Volkmer Karl.

Šolsko leto 1917/18

4. razred

Blanke Gunter, Bohak Johann, Habjanič
Benno, Hass Alfons, Heric Matthias,
Kasper Franz, Kohlrausch Otto, Kriwer
Erich, Latković Vido, Müller Friedrich,
Oliwa Walter, Peteršič Franc, Petrovič Si-
mon, Pichler Ferdinand, Pirš Paul, Potrč
Josef, Radonjić Luka, Radulović Savo,
Schnabl Emil, Schweiger Benno, Sollagg
Heinrich, Sommer Konrad, Sprug Wal-
ter, Straschill Johann, Straschill Max,
Šegula Leopold, Urschitz Walter, Vauda
Ignaz, Zechner Alfred, Zlatarov Nikola,
Zmölzig Herbert.

8. razred

Bauer Anton, De Senibus Klaudius,
Gabršček Cyrill, Hauke Max, Keplinger
Hermann, Lubschina Friedrich, Mlaker
Maria, Molitor Johann, Pichler Reinhold,

Pokorny Heliadora, Satter Artur, Schos-
teritsch Franz, Schweiz Alfred, Sellinger
Therese, Tüchy Franz, Würtemberger Al-
fred.

Šolsko leto 1918/19

8. razred

Bertsch August, Bokh Leo, Copony Nor-
bert, Copony Richard, Golob Janez, Lah
Jože, Mank Robert, Matzner v. Erich,
Matzner v. Hermann, Mauritsch Peter,
Pirš Jožef, Schatz Jože, Scheichenbauer
Manfred, Vabič Vera, Weigel Wolfgang,
Überbacher Franc.

Šolsko leto 1919/20

8. razred

Herkovič Franc, Kasper Udo, Lešnik
Aleš, Stuhec Bela, Stuhec Marija.

Šolsko leto 1920/21

8. razred

Cajncar Stanko, Čok Bernard, Grobel-
nik Emerik, Herkovič Franc, Jurin Jožef,
Jurin Vladimir, Kasper Herfrid, Lenart
Martin, Museg Jožef, Serajnik Domici-
jan, Šegula Janko, Treo Anton, Vauhnik
Viktor, Žalar Alojzij.

Šolsko leto 1921/22

8. razred

Blanke Gunter, Bohak Ivan, Brumen
Stanko, Habjanič Beno, Ogorelec Ivan,
Petrovič Simon, Pichler Ferdinand, Potrč
Jožef, Šegula Leopold, Tomanič Ivan.

Šolsko leto 1923/24

8. razred

Benedik Janko, Brumen Ana, Brumen
Anton, Gorinšek Danilo, Habjanič Jože,
Horvat Vida, Jerše Ladislav, Jurančič
Janko, Kieslinger Emerik, Mlakar
Emilija, Pavelka Karel, Peer Albert, Pirš
Pavel, Senčar Klara, Starkel Rihard,
Zavadilik Jožef, Župec Franc.

Šolsko leto 1924/25

8. razred

Blumenau Nada, Gorup Boris, Lah
Franc, Pavšič Ivan, Potrč Otmar.

Šolsko leto 1925/26

8. razred

Brumen Ignac, Čok Milan, Fermevc
Lelja, Horvat Ivo, Jereb Dragotin,
Kocmut Rudolf, Pogrujc Stanko, Senčar
Stanko, Šimenko Andrej, Toplak Alojzij,
Veselki Ignac.

Šolsko leto 1926/27

8. razred

Budau Tulij, Ferlan Tomaž, Fridaver
Franc, Horvat Stanislav, Jamšek Stanis-
lav, Kavčič Skalko, Mlakar Alojzij,
Močiunik Matevž, Munda Jožef, Obrat
Angela, Orešnik Franc, Smodič Ana
Emilija, Sok Franc, Stajnko Alojzij, Stix
Franc, Tobias Bruno, Tobijas Janez, Ur-
schitz Friderik, Veselič Frančišek.

Šolsko leto 1927/28

8. razred

Bederjak Teodor, Gorišek Milan, Gorup Zdenko, Janežič Bogomir, Jurkovič Janez, Klinc Erik, Kovač Andrej, Lastavec Duglas, Lippai Viljem, Omerzu Milena, Pavšič Marijan, Petrovič Ignac, Rasteiger Marjeta, Wresnik Vladimir.

Šolsko leto 1928/29

8. razred

Baebler Elida, Benigar Joško, Brilli Božidar, Darvaš Vladimir, Kajnih Srečko, Kolka Alojzij, Korpar Viktor, Križan Franc, Murko Franc, Popović Niko, Prinčič Branko, Regvat Milan, Rubin Maks, Trautvetter Ilse, Ulm Franc, Vovk Ivan, Žagar Franc.

Šolsko leto 1929/30

8. razred

Bambič Rudolf, Ban Zdenka, Belšak Ciril, Blumenau Igor, Čahuk Aleksander, Drufenik Anton, Herg Edgar, Hlebec Ernest, Kolarič Karl, Kveder Drago, Likar Ivan, Peric Alojz, Poppovič Josip, Potokar Stanko, Skok Kazimir, Sotlar Bojan, Stajanko Milko, Vončina Vera, Zajšek Matevž.

Šolsko leto 1930/31

8. razred

Anželj Mihael, Artenjak Franc, Dšuban Ladislav, Feguš Ignacij, Gabor Alojzij, Gartus Bogomil, Glušič Josip, Gorički Štefan, Knez Josip, Kostanjevic Bogomir, Košar Zlata, Kranjc Josip, Krivic Edvard, Krušič Frajo, Likar Ivan, Machalka Ehrenfried, Meglič Mirko, Nemec Janez, Plohl Jakob, Santo Deziderij Ivan, Sor-

man Gabriela, Škerlah Tiberij, Tretjak Angela, Tretjak Henrik, Vogrinec Anton, Zajšek Marija.

Šolsko leto 1931/32

8. razred

Berginec Zorko, Carli Milan, Čas Maks, Delpin Cvetko, Führer Milan, Gosak Cirila, Haring Hildegarda, Horvat Koloman, Hötzl Oton, Jamšek Olga, Janžekovič Janez, Knez Viktor, Kovačec Milan, Kozar Alojzij, Laibacher Doroteja, Lajnšček Ludvik, Lenart Zora, Obal Štefan, Pertot Miloš, Pintarič Franc, Podlessek Jožef, Polak Miroslav, Rajnar Janez, Skrbinšek Marjan, Sorec Egon, Wessely Viljem.

Šolsko leto 1932/33

8. razred

Andreč Karel, Bratko Ivan, Breznik Bogomil, Čuček Franc, Dengg Kurt, Dular Alojzij, Hamann Erich, Hrzič Avguštin, Jerin Alojz, Kukovec Igor, Kveder Dušan, Lajnšček Ludvik, Novak Franc, Obrán Martin, Pichler Franc, Pinterič Franc, Ribič Anton, Romeš Franc, Rožmarin Franc, Rusjan Gojmir, Senčar Josip, Sok Anton, Steudte Erich, Strasser Heribert, Šalamun Branko, Vauda Maksimilijan, Vedernjak Marija.

Šolsko leto 1933/34

8. razred

Andreč Karel, Benedik Marjan, Bidovec Arnold, Ciglar Martin, Dular Dragutin, Erjavec Janez, Fermevc Dana, Fras Kamilo, Habjanič Marija, Kafol Ciril, Kolarič Konrad, Kukovec Igor, Kunst Ema, Malovrh Vincencij, Novinič Tomislav, Polič Miloš, Rožmarin Franc, Rusjan

Gojmir, Sorec Herbert, Šafer Franjo, Zagoršek Stanislav, Župec Jožef.

Šolsko leto 1934/35

8. razred

Bidovec Arnold, Čurman Ludvik, Drogenik Josip, Feguš Mihael, Fras Kamilo, Hegeduš Franc, Kolarič Franc, Kolarič Konrad, Merc Viktor, Novak Marija, Pavličič Josip, Petrak Marjan, Petrič Bojan, Polič Svetozar, Praper Zorislava, Sorec Herbard, Štojte (Steudte) Herbert, Turk Marjan, Vrbnjak Franc.

Šolsko leto 1935/36

8. razred

Antaver (Antauer) Jožef, Bac Konrad, Bebler (Baebler) Vilma, Belšak Josip, Cestar Franc, Domajnko Gizela, Drogenik Josip, Geršak Melita, Hegeduš Franc, Hernja Stanko, Jeza Maksimilijan, Kasper Karel, Klanjšček Viktor, Kolarič Franc, Križan Oskar, Kūčan Ernest, Remec Ljubo, Senčar Aleksander, Ševnik Srdan, Simonič Franc, Sok Vida, Šalamun Franc, Šober (Schober) Marjan, Tavzes (Tausés) Rado, Titan Ernest, Tomše Anton, Velkavrh Janez, Visenjak Milena, Vljaj Vilma, Vodnik Srečko (Felijs), Zarja (Saria) Otmar.

Šolsko leto 1936/37

8. razred

Antauer Oton, Belšak Katarina, Cvetko Štefan, Črešnik Simon, Čuček Dušan, Erker Otmar, Gostiša Friderik, Korsika Alojzij, Krivec Jožef, Kunst Karel, Kveder Marjan, Levičnik Albert Marjan, Lušnik Martin, Mele Franc, Museg Ljudevit, Petrič Miloš, Poznik Marija, Praper Cvetoslav, Rusjan Albert, Samec Pavla, Sever Ivan, Sok Radoslav, Stepihar

Hinko, Šober Boris, Šosterič Avgust, Šterk Dušan, Tavzes (Tausés) Rado, Vidic Zlatislava, Vidovič Anton, Vukasović Stojan, Zidarič Boris.

Šolsko leto 1937/38

8. razred

Antauer Oton, Bagar Mirko, Breznik Dušan, Breznik Svetozar, Čuček Tatjana, Farčnik Dušan, Gajzer (Gaiser) Edltraut, Gunžer Franc, Hojer Ivan, Jamšek Božena, Jamšek Svetka, Jeza Franc, Jug Štefaniija, Kafol Ljudmila, Keržar Janez, Kolarič Josip, Kolarič Mirko, Korban Magdalena, Kosi Vladimir, Kovačič Vida, Lešnik Dragica, Levačič Štefan, Levičnik Albert Marjan, Lipič Ernest, Pavko Dragotin, Prapotnik Cvetana, Rojnik Ivan, Samec Pavla, Skapin Leon, Sok Radoslav, Sušnik Martin, Šara Kunibert, Šiftar Ivan, Škrilec Adalbert, Tam (Tamm) Helga, Tory Tugomir, Vodopivec Danica, Zorčič Jožica, Zore Leopold.

Šolsko leto 1938/39

8. razred

Blanke Viljem, Brečko Stanko, Brenčič Anton, Budja Pavel, Čadež Marija, Delpin Anka, Drolc Dušan, Drvenik Nikolaj, Ferjančič Dušan, Hernja Elizabeta, Ivanšek Vera, Klančnik Friderik, Kostanjevec Zvonimir, Lajh Marija, Mazlu Marija Mileva, Peček Dušan, Pfajfer (Pfeifer) Nada, Poznik Aleksander, Pušnik Štefaniija, Radič Branislav, Rajh (Reich) Rudolf, Rems Miloš, Rižner Cvetana, Srobotnik Gvidon, Šenk Ivan, Tomše Danijela, Vadnjal Ivo Branislav, Vidic Marija, Vivod Justin.

Šolsko leto 1939/40

8. razred

Alič Milojka, Blanke Oton, Brus Mira, Čokl Dušan, Elsbaher Ernest, Feguš Konrad, Gerlevc Rozika, Goličnik Franc, Hajs Mihael, Hedžed Stanko, Ivanšek Fran, Keržar Majda, Kizer Ludovik, Kolarič Branko, Kopic Franc, Kovač Gizela, Krajnc Anton, Kveder Marta, Lugarič Viktor, Majcen Zdenka, Marincek Igor, Marinič Slavica, Mohorko Franc, Musek Antonija, Musek Nada, Osole Franc, Petrovič Janez, Podgoršek Helena, Požlep Marica, Primc Zlata, Remec Vera, Sancin Saša, Šacer Jožef, Šinko Bojan, Vajsenštajn Vilma, Velkavrh Pavla, Vrečko Nada, Zavadlal Miloš, Zorko Anton.

Šolsko leto 1940/41

Alič Fran, Ambrož Franc, Bauman Anton, Berlič Srečko, Dobnik Ljubo, Golob Ljubo, Gortnar Franc, Hvalec Štefka, Jager Veltburga, Jamnik Bojan, Jerman Rado, Kajnc Ivan, Kancler Edvard, Kerenčan Merženka, Lašič Živo, Majcen Franc, Majcen Neva, Mojzer Janez, Pertot Vlasta, Petovar Miroslav, Pirkmajer Silva, Potočnik Viktor, Praprotnik Nada, Purg Anton, Rakuš Vinko, Sancin Anica, Stropnik Jože, Šterk Marinka, Švelc Valter, Vošnjak Mitja.

Šolsko leto 1941/42

8. razred

Aspan Friedrike, Gobetz Adalbert, Heiss Paul, Irgl Josef, Klantschnig Stanislaus, Korenjak Stanislaus, Kramar Franz, Kristl Stanislaus, Laich Vida, Lederer Hubert, Letnik Franz, Neudauer Josef, Ornig Helga, Rakusch Anton, Rakusch Vinzenz, Rezegh Hedwig, Schenkel Peter, Schneditz Dagmar, Sepin Herbert,

Trtschko Franz, Vavken Ronald, Zurl Hans.

Šolsko leto 1942/43

8. razred

Borowschak Anton, Burg Maria, Ecker Sigrid, Fink Franz, Hedschet Elisabeth, Klemp Heinz Dieter, Kotzuwan Franziska, Kraker Anna, Linninger Klaus, Lukmann Johanna, Merz Alfred, Mlatsch Vida, Moser Stefan, Piskernig Johanna, Rasser Walter, Resch Hemiswind, Rothbart Erika, Samobor Silvia, Sucher Wilibald, Tement Franz, Valetan Felix, Zwetko Friedrike, Zwetko Max.

Šolsko leto 1943/44

8. razred

Bera Hans, Bepalec Erich August, Blanke Erna, Dolenz Johann, Evans Peter, Fischer Emil, Fritsch Werner, Goritschan Viktor, Grmitsch Alois, Kaintsch Franz, Kos Johann, Kramberger Josef, Kropfitsch Maria, Lach Reinhard, Lebitsch Erich, Lupscha Noela, Molitor Ingeborg, Moschkon Duschon, Nedogg Viktor, Ornig Elsbeth, Penn Maximilian, Pishernig Emil, Presinger Anneliese, Protopopoff Alexander, Puklawetz Ludwig, Ribitsch Kurt, Sawetz Emil, Scherbela Gottfried, Schreiber Gustav, Schuntner Charlotte, Schupentz Eduard, Seidl Wilfried, Slawinetz Wladimir, Thaler Franz, Tscherne Felizitas.

OPOMBA:

Iskreno se zahvaljujemo Zgodovinskemu arhivu v Ptuj, ki nam je velikodušno odstopil del seznama od leta 1872 do 1944 in nam tako omogočil popoln seznam maturantov za 125 let obstoja naše gimnazije. Za morebitne napake oz. pomanjkljivosti se v njihovem in

našem imenu opravičujemo. (Op. uredniškega odbora).

Šolsko leto 1944/45

Tečajniki, ki so opravljali od 26. do 28. oktobra 1945 diferencialne izpite za 8. razred.

Hasl Drago, Lah Franc, Mrgole Mitja, Podgornik Albert, Štumberger Vlado, Žlender Mirko.

Šolsko leto 1945/46

Razrednik: Anton Ingolič

Ludvik Fideršek, Ida Gumilar, Jovita Jančič, Jelislava Kajsersberger, Stanislav Tomšič.

Šolsko leto 1946/47

Razrednik: Olga Wažna

Ivica Ambrož, Miloš Borovšak, Marija Burg, Justa Forstnerič, Vladimir Frankovič, Boris Keržar, Zlata Kopold, Igor Kovačič, Božidar Koželj, Franc Krajnc, Alojz Kramberger, Alfred Merc, Vida Mlač, Tanja Mrgole, Milica Piskernik, Mira Podkrajšek, Silva Samobor, Franc Simonič, Ciril Sluga, Tatjana Stefančič, Stanko Šolar, Franc Tement, Stanko Tumpej, Franc Vetrih, Majda Tušek.

Šolsko leto 1947/48

Razrednik: Jože Maučec

Danilo Belšak, Milan Blagovič, Jakob Blazina, Vinko Brenčič, Janez Brglez, Sonja Burg, Milan Dreu, Franc Ferstnerič, Milan Furman, Olga Goričan, Miran Gorup, Jelislava Hedžet, Ljudimila Korbun, Marica Koren, Marija Korpar, Karolina Meider, Lizika Murko, Jožef Pernat, Božislava Polanec, Franc Rožkar, Adolf Simonič,

Marija Stiplovšek, Kurt Sonenšajn, Franc Vičar, Janko Vidovič, Metod Vizjak.

Šolsko leto 1948/49

Razrednik: Ivan Burger

Ivanka Brglez, Breda Dokler, Danilo Domajnko, Ida Emeršič, Marija Goričan, Pavla Gumilar, Marija Kampuš, Valter Koser, Martin Krajnc, Viljem Medved, Henrika Meider, Danila Nemec, Zora Ovičaj, Dragica Pečnik, Vinko Pernat, Vera Pinter, Štefan Požlep, Dušan Primožič, Miljan Senčar, Velen Sevnik, Ruža Simonič, Suzana Slapničar, Milena Strašek, Marica Širec, Vid Šterman, Zdravko Tomažej, Frančiška Trstenjak, Ivan Voda, Rudolf Writzl.

Šolsko leto 1949/50

Razrednik: Franc Stiplovšek

Alojz Dvoržak, Slavo Gorup, Jožica Ilovšek, Franc Klinger, Pavla Kolarič, Ervin Košir, Ivan Kukovec, Cecilija Lah, Lidija Mlikl, Ivan Munda, Ida Petek, Dragomira Počkaj, Rudolf Podkrajšek, Franc Stiplovšek, Janko Štumberger, Anton Trop, Franc Ules, Elizabeta Zega, Zdenka Zelenko.

Šolsko leto 1950/51

Razrednik: Vida Sluga

Cvetka Bartol, Jože Bešvir, Edita Brenčič, Tatjana Gortnar, Evgenija Kegl, Julijana Kelemina, Silva Kuhar, Natalija Mihelič, Stanislav Ojnik, Justina Panič, Marta Plavec, Jožef Predikaka, Sonja Rižner, Vera Slekovec, Olga Strašek, Silva Šolar, Miroslav Šorli, Venčeslav Šprager, Miroslav Toš, Dušan Vittori, Silva Weigl.

Šolsko leto 1951/52

Razrednik: Ivan Burger

Ljubica Debenjak, Vera Fekonja, Borut Irgo, Dušan Kozar, Marija Munda, Janez Podboj, Tatjana Tkačev, Jurij Tomašič, Marija Toplak, Vladimir Tumpej, Branko Turkuš, Franc Writzl.

Šolsko leto 1952/53

Razrednik: Jože Maučec

Ivan Bombek, Krešimir Čabrian, Ludvik Čarni, Jožef Fridl, Marta Geč, Franc Gnilšek, Aleksandra Gorjup, Adela Jesih, Branko Kristl, Bogdan Lah, Jože Majcen, Stanislav Majcen, Peter Maležič, Hermina Matjašec, Angela Mencin, Franc Murko, Jožef Pihler, Aleksander Skaza, Marko Sluga, Helena Stiplovšek, Franc Toth, Branimira Urbas, Vladimir Vizjak.

Šolsko leto 1953/54

Razrednik: Arnold Paulinčič

Ivan Bohak, Silvestra Božič, Marija Brglez, Danijela Burg, Anton Čič, Jakob Čuš, Štefan Golob, Rafael Gulin, Roman Haber, Mirko Horvat, Stanislav Jeremic, Silvester Jesih, Pavel Jurič, Ciril Korpar, Andrej Kovač, Aleksander Kuhar, Janez Lah, Zvonimir Lešnik, Mirko Meško, Marija Mikl, Nives Pavšič, Leopold Petek, Vekoslav Potočnik, Branko Škaza, Zdravko Vihar, Jože Vimer, Jože Žunec.

Šolsko leto 1954/55

Razrednik: Franc Stiplovšek

Aleksander Arsenovič, Jože Čič, Stanko Debeljak, Danica Dobnik, Jože Dragar, Peter Gašparič, Bruno Hauber, Marija Irgl, Terezija Ivanuša, Stanislav Kajzberger, Elizabeta Kancler, Anton Korošec, Franc Maroh, Ludvik Maurič,

Franc Maurič, Angela Meglič, Teodora Mikl, Jože Miklovič, Anica Mlakar, Janez Novak, Matilda Obran, Jožica Riva, Silvester Šamastur, Marija Slodnjak, Bogdana Šonaja, Martina Vegan, Jožica Voršič, Jožica Vrbnjak, Jožef Vuk, Zlatko Žerak, Pavla Žuran.

Šolsko leto 1955/56

Razrednik: Ivan Burger

Ksenija Bartol, Milan Bartol, Drago Bezjak, Elizabeta Brglez, Leon Brumen, Marjan Caf, Majda Carf, Stanko Červek, Anton Fakin, Julijana Horvat, Stanko Ivanuša, Ljudimila Kokol, Bruno Korošec, Jože Korpič, Borut Kosi, Ana Kostanjevec, Breda Kreutz, Mihajlo Krljič, Vida Kuhar, Jože Kukovec, Margareta Lešnik, Ivana Lukman, Franc Mlinarič, Marija Opara, Božidar Radoš, Adolf Rogelj, Metka Senčar, Jelka Šeppec, Branko Vičar, Štefka Zidarič, Marija Žizek.

Šolsko leto 1956/57

Razrednik: Jože Maučec

Milan Arnuš, Irena Čuček, Anton Emeršič, Anton Florjančič, Miroslava Geč, Terezija Golob, Odeta Gorše, Vladimir Gotvajn, Kristina Herko, Marija Hlupič, Marjan Hudina, Stojan Kerbler, Majda Kostanjšek, Ivanka Kumer, Anton Lah, Vincenc Lenart, Anton Majcen, Ervin Maurič, Darja Osole, Milan Ozmec, Ida Petrovič, Ida Pokrivač, Franc Potočnik, Jožef Prelog, Marijana Puppis, Zdenko Rajher, Božena Šeppec, Maksimiljan Sluga, Ivanka Tomšič, Milan Vales, Milan Vogrinec, Ivan Writzl, Frančiška Žuran.

Šolsko leto 1957/58

Razrednik: Matija Maučec

Marija Benkovič, Viljem Bevk, Franc Brenčič, Jurij Brenčič, Martina Breznik,

Ladislav Fric, Marija Golob, Alenka Gorup, Božena Horvat, Marija Klasinc, Matija Kociper, Anica Kolenko, Miro Kostanjevec, Franc Kovačič, Božidar Kuharič, Ana Kukovec, Lea Majer, Tatjana Pečnik, Ivan Pernat, Aljoša Planinšek, Ivan Rau, Marta Rižnar, Hilda Šlekovec, Marija Sotlar, Božidar Mladen Šonaja, Vera Švajger, Milan Trop, Majda Vimer, Roman Vnuk, Branko Vukasovič, Teodor Writzl.

Šolsko leto 1958/59

Razrednik: Rudolf Čeh

Nenad Bartol, Marjan Borovšak, Anton Brenčič, Darinka Brglez, Marjeta Burg, Marjan Čeh, Vincenc Dolenc, Marija Jurkovič, Vera Krajnc, Franc Lašič, Franc Luževič, Stanislav Mlakar, Emilija Mokole, Sergej Pavličev, Tatjana Prejac, Jožefa Rajh, Edvard Sigler, Drago Štokelj, Anica Vela, Franc Voda, Jelena Vukotič, Emerik Weigl.

Šolsko leto 1959/60

Razrednik: Ivan Burger

Majda Antauer, Jožef Cerjak, Erika Cvirn, Dušan Gergič, Pavel Gorše, Valerija Horvat, Antonija, Irgl, Darinka Kostanjevec, Hilda Krajnc, Marija Krajncič, Rozalija Mihalinec, Oton Mlakar, Friderika Modic, Marjeta Obrn, Bogomir Paulinič, Marija Perger, Vladimir Potočnik, Ivana Pulko, Milena Ranfl, Herman Rozman, Marija Rozman, Maksimiljan Savec, Maksimiljan Skaza, Emil Stoeger, Miroslav Tobias, Ivanka Tomanič, Anton Tonejc, Antonija Toplak, Jože Toplak, Katarina Veronek, Viktorija Vnuk, Roman Zavec.

Šolsko leto 1960/61

Razredniki: Arnold Paulinič, Ivan Burger

Kazimir Cegnar, Albert Fras, Anemarija Gorup, Bruno Hrašovec, Stanislava Horvat, Marjan Jesih, Marija Korenjak, Karel Krepfl, Ferdo Papst, Viljem Perner, Janez Petrovič, Irena Podpečan, Edita Potočnik, Marijana Tomanič, Ludvik Toplak, Ana Marija Verden, Anton Zorec, Adolf Žižek, Jože Antonič, Alojz Čič, Ignac Črnivec, Jakob Emeršič, Truda Fric, Pavla Kolarič, Marija Marčič, Rosita Mesarič, Katinka Petovar, Elizabeta Rožman, Adolf Slemenjak, Alojz Šešek, Herman Škrinjar, Tamara Šober, Ljudimila Štumberger, Ljudimila Tomanič, Ivan Tušek, Otmar Vrabič, Ida Vrabl.

Šolsko leto 1961/62

Razrednik: Marija Urbas

Peter Alič, Janez Belšak, Evgen Cafuta, Vera Carli, Dubravka Čabrian, Alojz Draškovič, Berta Gaiser, Alojz Gojčič, Ana Marija Gojkovič, Marija Hafner, Bogoljub Hmelina, Milo Jovanovič, Feliks Kaučič, Ana Kolednik, Jože Krajnc, Anton Lah, Matija Maučec, Mihael Munda, Alojzij Naglič, Karel Nežmah, Arnold Paulinič, Jožef Petrovič, Boštjan Pirc, Ana Potočnik, Neža Potočnik, Ivan Pravdič, Alojzija Preložnik, Vladimir Puklavec, Anton Purg, Jenez Rep, Slobodan Savič, Marija Bojana Seršen, Katarina Skaza, Ladislav Šarc, Vili Trofenik, Marija Vrečko, Marjeta Zelenko, Alojz Županec.

Šolsko leto 1962/63

Razredniki: Matija Maučec in Helena Podgoršek

Alojz Arko, Marija Arnuš, Avgust Babič, Franc Bezjak, Marija Bezjak, Jože Botolin, Ljudmila Grom, Helena Hmelina, Genovefa Hrga, Milan Jager, Nada Knez, Alenka Kolarič, Marija Kolarič, Nevenka Komac, Marjana Kopše, Franc Koren, Kristina Korotaj, Branko

Krajnčič, Judita Krajnc, Ivanka Kukovec, Oto Lesjak, Jelka Majcen, Jože Maučec, Ana Marija Meglič, Korolina Meglič, Friderika Munda, Marija Pečnik, Boris Pelcl, Marija Plohl, Mirko Plohl, Hermina Podpadec, Anton Praprotnik, Miroslav Primorac, Jerica Primožič, Branko Pucko, Alenka Rakuš, Jožica Reberc, Erika Ribič, Rudolf Ročak, Janez Rubnik, Marjeta Skuhala, Boris Šarc, Angela Špendija, Ludvik Trop, Alojzija Vrtič, Albina Zabavnik.

Šolsko leto 1963/64

Razrednik: Jože Maučec

Anica Arnuš, Karolina Berglez, Emil Carli, Igor Čurin, Ida Fištravec, Martina Horvat, Bogomira Kajnih, Katica Kaučič, Alojz Kokol, Cveta Kokol, Ana Lah, Marija Lenart, Drago Lipuš, Magda Mar, Ivan Možina, Rozalija Narat, Marjan Otroško, Marija Pisar, Elizabeta Praprotnik, Pavel Ptičar, Bogomila Puklavec, Jožica Rimelc, Konrad Rojko, Nikolaj Strašek, Drago Šulek, Vida Toplak, Verena Trofenik.

Šolsko leto 1964/65

Razrednika: Ivan Arhar, Ivan Meško

Danica Arnuga, Nataša Bedenik, Gabrijel Berlič, Janez Bezjak, Neža Bezjak, Ana Bohak, Janez Bolta, Silverij Carli, Tatjana Čuček, Majda Feguš, Branko Furek, Ludvik Galun, Metka Gornik, Terezija Jarmila Gojkovič, Marija Hribar, Ana Kikl, Marinka Komelj, Manja Kovač, Branka Kumer, Željko Petovar, Jožef Petrovič, Martin Puklavec, Ignac Purg, Danijela Rudolf, Svetlana Šantarovič, Janica Vogrinec, Slavica Vozlič, Ludvik Zorjan, Dušan Zorko, Marjan Žnidarič.

Šolsko leto 1965/66

Razrednika: Helena Podgoršek, Marija Urbas

Miran Antauer, Tatjana Bačan, Marija Bolta, Alenka Centrih, Dušan Čurin, Edvard Dežman, Nada Dostal, Neža Gašparič, Sonja Gašperin, Roman Glaser, Ignac Habjanič, Damir Horvat, Breda Hribernik, Zorica Jakomini, Iztok Klavara, Janez Korpar, Olga Kumer, Ivan Laura, Zorka Majcen, Božidar Mašanovič, Ciril Mlakar, Saša Mršek, Peter Murko, Danica Neubauer, Marija Novak, Lidija Pečnik, Helena Pernat, Jožefa Peršuh, Marija Pihler, Dragica Pišek, Željko Plohl, Franc Predikaka, Vekoslav Prekoršek, Marija Rakovec, Peter Rakuš, Lidija Rola, Božena Rudolf, Bojan Seka, Boris Skok, Rinaldo Stanič, Dimče Stojičevski, Liljana Stojičevska, Črtomir Stropnik, Ivanka Švagan, Zofija Terpinc, Majda Tkalec, Branko Tonejc, Milena Velunšek, Milan Verdenik, Jadranka Vipavec, Dušan Vogrinčič, Franc Vuk, Stanislav Vurcer, Marina Zelenko, Brigita Zimic, Matjaž Žigman.

Šolsko leto 1966/67

Razredniki: Matija Maučec, Ivan Žmavc, Arnold Paulinič

Jelka Arnuš, Veronika Berlič, Vladimir Bezjak, Srdan Carli, Miran Čepin, Bojan Čokl, Breda Drogenik, Franc Erlih, Marjan Furek, Bruno Gajser, Marjan Gojkovič, Alenka Hanzl, Stanislav Hojnik, Nikolaja Jakab, Anton Janžekovič, Jadviga Jasbinšek, Nikolaja Kenda, Danica Klinc, Matilda Kokol, Kostja Kolarič, Vlastislava Kovačič, Danica Kozel, Jože Korban, Milan Korže, Jože Krajnc, Slava Kukovec, Jožef Lah, Rozalija Cvetka Leber, Cvetka Majcen, Franc Maučec, Darinka Meglič, Elizabeta Meznarič, Janez Meznarič, Nada Možina, Janez Mršek, Marjan Muršec, Vlasta Muršec, Nada Nahberger, Stanis-

Franc Anžel, Sam, lesorez, 1962, 32 x 9,5 cm

Ivan Napast, Zlatka Novak, Branko Petrovič, Milan Petrovič, Nataša Petrovič, Alojzija Polak, Majda Potočnik, Marija Pulko, Darinka Reberc, Vladimir Rola, Anton Roškar, Zdenko Sakelšek, Mirko Simonič, Anuška Šacer, Ana Šteger, Franc Šulek, Dubravka Tomašič, Marija Toplak, Marijana Toplak, Nadja Urbančič, Smiljana Veber, Janez Vindiš, Ernest Vodopivec, Miran Vrabl, Zvezdana Žerak, Roman Žličar, Nada Žunko.

Šolsko leto 1967/68

Razrednik: Matija Maučec, Ivan Žmavc, Arnold Paulinčič

Franc Alič, Vlado Auer, Natalija Bargiel, Anica Bezjak, Majda Belšak, Tanja Bračko, Majda Bratec, Mirko Centrih, Jože Cvetko, Majda Čeh, Sonja Donaj, Vlado Donaj, Anton Dvoršek, Aleksander Farazin, Simona Fras, Božena Fric, Franc Golob, Inoslav Gorup, Breda Hlupič, Ivanka Ivanuša, Jože Janžekovič, Milan Jesih, Mihaela Kocmut, Marjan Kočevar, Božidar Koren, Helena Kovačič, Justina Kozel, Slavko Krajnc, Anton Krivec, Marica Kurež, Andrej Lampič, Vida Lipovšek, Anton Luskovič, Marjan Maher, Antonija Mahorič, Stanislava Matjašič, Manja Minko, Ivanka Novak, Dragica Orlač, Marija Ozmec, Vlasta Pavlovič, Helena Perger, Silva Pernat, Terezija Petrovič, Ivanka Polanec, Vlado Predikaka, Andrej Pučko, Marija Puklavac, Marija Pungertl, Franc Purgaj, Vladimir Rajh, Marijana Resman, Silva Rizman, Cvetka Rozman, Darinka Sajovic, Jelka Šacer, Branko Širec, Jovo Tarbuk, Darinka Tement, Dragica Tkalcčec, Mitjan Turkuš, Angela Valenko, Vojislava Vauda, Ivan Vidovič, Drago Vlah, Alojz Zemljič, Bojana Žmavc.

Šolsko leto 1968/69

Razredniki Vili Trofenik, Matilda Hlupič, Ivo Arhar

Viktorija Bargiel, Franc Berglez, Branka Bezjak, Donata Bombek, Renata Bratušek, Stanko Brodnjak, Alenka Cenčič, Viktor Cvetko, Vera Detiček, Branivoj Dragar, Vlasta Drobniak, Janja Fric, Marija Gašperšič, Marijana Granda, Jožef Glazer, Dušan Gojkovič, Vitoslava Jurkovič, Marta Gotvajn, Franc Herga, Marija Hernja, Zdravka Jakab, Ana Marija Janžekovič, Martina Jernejšek, Renata Kampl, Janko Keček, Ana Klajderič, Verena Klančnik, Majda Kaučič, Marija Kecek, Alojz Klemenčič, Marija Knez, Marta Kociper, Franc Kodela, Žarko Kolarič, Mihaela Kopušar, Gojko Koprivc, Milenka Korošec, Tatjana Kostanjevec, Majda Lipovšek, Tatjana Lončarič, Ivanka Merc, Štefan Murko, Milena Muzek, Albina Planinc, Aleksander Podkrižnik, Mira Rajh, Sava Rakuš, Terezija Ropič, Slavko Sever, Anton Skok, Metka Simonič, Kristina Šamperl, Drago Šober, Elizabeta Štager, Nada Štumberger, Vlasta Tkalec, Maksimiljan Trop, Jožefa Valant, Franjo Vlah, Matilda Zavec, Marija Žohar.

Šolsko leto 1969/70

Razredniki: Helena Podgoršek, Drago Šuligoj, Ljubica Šuligoj

Mojmir Andrič, Anica Anžel, Daniela Arbeiter, Danila Bernhard, Mira Budja, Olga Čeh, Tatjana Dolinšek, Truda Gajzer, Ida Fišer, Bojka Gašperin, Milica Gotvajn, Danica Horvat, Jurij Jakab, Slavko Janžekovič, Nada Klajderič, Alojz Keček, Vladimir Knez, Dušan Kolarič, Jelka Kolarič, Marjan Kokol, Angelca Korošec, Marta Krajnc, Albin Lešnik, Zlata Marin, Darja Mataj, Danica Medved, Jožica Medved, Miroslava Mohorko, Drago Novak, Brada Opara, Marija Ozmec, Ivanka Potrč, Sonaja Požar, Ivan Ranfl, Miran Rozman, Ljudmila Rudolf, Bernarda Rutnik, Franc Sagadin, Ivan Šantarovič, Majda Šijanec,

Sonja Srečković, Alojz Siebenreich, Cirila Stajanko, Zdenka Strelec, Kristina Tetičkovič, Zorka Tomašič, Slavica Šinko, Danilo Toplek, Ljuba Turin, Doroteja Turk, Terezija Venta, Andreja Vorina, Jožefa Zafošnik, Brigita Zajc, Jožef Zidarič, Erika Zorec.

Šolsko leto 1970/71

Razredniki: Ljubica Šuligoj, Arnold Pavlinič, Alojz Gojčič

Davor Bauman, Janko Bedrač, Rudolf Belšak, Ida Bertalanič, Maks Butolen, Borut Čenc, Anton Čeh, Vesna Čeh, Dušan Čokl, Alojz Erlač, Anka Gerič, Marija Gojkošek, Lidija Gonc, Hermina Haslinger, Majda Herga, Slava Hergula, Andreja Heric, Ivan Irgl, Venčeslav Kacjan, Dušan Kirbiš, Ema Klajderič, Matilda Klasinc, Franc Krabonja, Andrej Kropelj, Janez Kropelj, Dragica Kralj, Milena Kumer, Stanislav Leben, Marinka Loštrec, Tatjana Masten, Marjana Medved, Franc Mohorko, Milan Moro, Silva Novak, Branko Oblak, Irena Pal, Dušan Peček, Zoran Poš, Daniel Praprotnik, Vekoslav Prejac, Vesna Rebernak, Alojz Roškar, Srečko Selinšek, Vladimir Strelec, Tatjana Tomažič, Sonja Trplan, Anton Trop, Marija Tumpej, Irena Turk, Silvan Urbančič, Zlatka Vidickatica Vilčnik, Živan Vrabl, Borut Vukovič, Vesna Vuković, Peter Zadrayec, Boris Žnidarič. Vlasta Žunko, Ivan Žuran.

Šolsko leto 1971/72

Razredniki: Matija Maučec, Ivan Žmavc, Alojz Gojčič

Srečka Arnuš, Janko Baštevč, Metka Baštevč, Marjana Brazda, Irena Čeh, Slavka Debeljak, Bernard Dobljekar, Doroteja Dolenc, Vlasta Fijan, Maja Gajšek, Peter Gaspari, Dušan Gerlovič, Vera Glazer, Ema Guček, Peter, Hronek, Ivanka Hojnik, Vladko Horvat, Stanislav

Janžekovič, Lidija Klajnšek, Stanislav Klemenčič, Igor Kolar, Dušan Kokuš, Dušan Kopušar, Miran Korošec, Ksenija Kovačič, Marta Krajnc Silva Kranjc, Marija Kumer, Marija Lah, Vladimir List, Dragoslava Lorgar, Nadja Majcen, Terezija Meglič, Martin Mele, Marija Meznarič, Matilda Meznarič, Franc Mikša, Danica Mlakar, Sonja Mlakar, Sonja Mojsilovič, Kristina Muzek, Želka Nardin, Ljuba Neudauer, Stanislava Novak, Dušan Pernek, Lidija Pešec, Zlatka Pišek, Ivan Ploh, Nevenka Poljanšek, Jožica Prah, Mirjana Radanov, Leonida Rajšter, Branko Resnik, Breda Sajko, Maks Šikovec, Danica Šprah, Dušanka Tarbuk, Anica Tominc, Ksenija Tramšek, Drago Skok, Miran Smolej, Veruška Stanislav Aljaž Starkl, Ciril Vegan, Miran Vinkler, Marija Vipavec, Bojanka Vlašič, Alenka Zorko.

Šolsko leto 1972/73

Razredniki: Ljubica Šuligoj, Matilda Hlupič, Adolf Žižek

Marta Banič, Zdravko Bauman, Marija Bračič, Emilija Breznik, Ana Djuran, Robert Filipič, Bernard Fridl, Irena Galun, Lidija Habjonič, Cvetka Havžar, Janko Herga, Branko Horvat, Ljubinka Jankovič, Božidar Janžekovič, Amalija Jelen, Peter Kovačič, Bojan Krivec, Miroslava Kranjc, Peter Kreft, Nada Kikl, Franc Krajnc, Marjan Kumer, Jožef Lacko, Danica Letonja, Sonja Lovrec, Tanja Lužar, Bojan Makovecki, Janez Maltar, Tanja Meško, Slavko Mlinarič, Sonja Mlinarič, Mirica Munda, Dušanka Murko, Martina Muršec, Vilko Pešec, Andreja Peček, Vidoje Radičević, Terezija Rajh, Silva Rebernak, Majda Roškar, Helena Siebenreich, Marjeta Stropnik, Edvard Stropnik, Janko Svenšek, Miroslav Šarič, Janko Širec, Vladimir Škorjanec, Janko Šmigoc, Renata Šmigoc, Urban Toplak, Biserka Toplek, Irena Tušek, Zvezdana Veber, Natalija

Vidovič, Boris Voda, Danica Voda, Dragica Voda, Irena Vuk, Marija Vuzem, Franc Zemljič, Carila Žinko, Andrej Žmauc.

Šolsko leto 1973/74

Razredniki: Helena Podgoršek, Drago Šuligoj

Radovan Aćimović, Barbara Ban, Lidija Bargiel, Marta Bogme, Vida Breznik, Ljuban Cenčič, Mirjana Crčić, Ivanka Čavničar, Tatjana Črnivec, Majda Doplihar, Emilija Gašpersič, Mitja Hodnik, Jovanka Jankovič, Martina Janžekovič, Marija Jamnik, Milica Jeza, Julija Kodrič, Cirila Kračun, Marija Krivec, Jožef Kosi, Vladimir Korošec, Peter Kropelj, Milan Kovačič, Miran Kerin, Irena Kekec, Danica Lampret, Vekoslava Lipaušek, Miran Marčič, Mira Meško, Iztok Mramor, Alojzija Motaln, Matjaž Neudauer, Bojan Novak, Milan Obreht, Marija Praprotnik, Marta Prelog, Melani Poznik, Barbara Peček, Milan Petek, Vlasta Petek, Marija Pahole, Bibijana Sajko, Slavko Rižnar, Dušan Rosič, Marij Serdinšek, Marija Sluga, Jelka Sotlar, Stanislav Šerona, Milan Šilak, Stanislav Tominc, Jolanda Toth, Majda Tušek, Liljana Valentin, Ana Vindiš.

Šolsko leto 1974/75

Razredniki: Drago Šuligoj, Anton Zorec, Milan Cimerman

Cvetka Bezjak, Vlado Blagovič, Lidija Borko, Marta Brlek, Tatjana Butolen, Valentina Cajnkar, Jožef Cajnko, Franc Cizerl, Silva Čeh, Marjeta Dolšak, Marija Fakin, Jožica Fideršek, Miran Geč, Vitoslava Gorišek, Milan Hebar, Ciril Hojnik, Marija Horvat, Frančiška Horvat, Miran Horvat, Beno Janžekovič, Boris Jesih, Terezija Jeza, Branko Kekec, Janez Kelenc, Boris Ketiš, Lidija Klasinc, Martin Kmetec, Zlatko Kocen, Marjetka

Kolarič, Mira Kopar, Rafael Korošec, Martina Kosi, Janja Kovačič, Božena Kranjc, Nada Krajnc, Ivica Kumer, Brigita Levičnik, Lidija Ljubec, Jožica Maček, Marjan Majcen, Franc Milošič, Bojan Mlakar, Tjaša Mrgole, Franc Murko, Renata Mesarič, Tomaž Peček, Andreja Pšajd, Irena Pulko, Branko Roškar, Marija Skoliber, Črtomir Solina, Zlatko Sok, Igor Solina, Tamara Sorec, Štefica Sršen, Andrej Šijanec, Anton Širec, Jože Šmigoc, Srečko Škrjanec, Rudolf Štelcer, Bojan Terbuc, Miran Topolovec, Franc Trstenjak, Olga Trstenjak, Anton Vajs, Danica Vaupotič, Minka Vičar, Zorka Vičar, Irena Toth, Anton Zdešar, Darinka Žgeč.

Šolsko leto 1975/76

Razredniki: Jasna Regent, Ivan Žmavc, Matilda Hlupič

Miranda Andrič, Liljana Barič, Erika Bene, Martin Berden, Janez Brenkovič, Maks Bračič, Marija Brumen, Miran Cafuta, Zdenka Cetl, Silva Črešnik, Milka Dolšak, Marija Drevenšek, Miran Drevenšek, Tatjana Feguš, Zdenka Gajšt, Dunja Gunžer, Marijana Hanžel, Nevenka Hvalec, Jožica Jeza, Majda Kodrič, Danica Kolarič, Ana Kopše, Vesna Krajnc, Silva Kranjc, Branko Klemenčič, Zdenka Kosenburger, Milan Kumer, Renata Lepšina, Marjan Leskovar, Marija Majhen, Ana Medved, Jožica Medved, Zdenko Medved, Milica Mihelič, Marija Mir, Dragica Mlinarič, Majda Murko, Vida Nahberger, Jelka Ojsteršek, Stanko Osenjak, Irena Petek, Janko Petek, Silvo Planinc, Zdenka Pišek, Danilo Podgoršek, Zdenka Potočnik, Terezija Pintar, Boštjan Rihtar, Danica Rodošek, Majda Sedlašek, Matjaž Sotler, Danilo Starček, Marjeta Suhadolnik, Tatjana Šček, Jožef Škrjanec, Andrej Šomen, Cvetka Toplak, Roman Tement, Lidija Veber, Zlatka Vindiš, Slavko Visenjak, Valerija Vlašič, Tanja

Volgemut, Branko Voljč, Milan Vrtič, Ivanka Vrbančič, Jožefa Zdravec, Tatjana Zidarič, Alojzija Zupanič, Mirjana Žnidarič.

Šolsko leto 1976/77

Razredniki: Ljubica Šuligoj, Emilija Mesojedec Erlih, Ljubica Šuligoj (od aprila), Anica Kvas Predikaka, Anton Zorec, Tonejc Branko

Silvester Arnečič, Olga Arnuš, Majda Anzelc, Josip Babič, Branka Began, Milena Belšak, Jelka Bezjak, Zlatka Brmež, Jelka Butolen, Zdenka Cvetko, Igor Čuhalev, Vesna Dešnik, Zvonka Drozg, Vanda Ekart, Marija Emeršič, Srečko Feguš, Peter Filipič, Darinka Firbas, Sonja Fridl, Helena Furman, Irena Gajšek, Izidor Gnilšek, Danilo Goričan, Marija Habjanič, Palmira Herceg, Jasna Hočevar, Marina Irgl, Olga Irgl, Alojzija Ivanuša, Marija Ivanuša, Viktor Jagarinec, Darko Kafel, Branko Kancler, Terezija Kekec, Igor Ketiš, Marija Kidrič, Silvestra Klemenčič, Niko Krajnc, Darko Krajnc, Matej Kravos, Breda Križan, Vlasta Kočevar, Vlasta Kokol, Branko Kolarič, Marjetka Kolarič, Albert Korošec, Jelka Korošec, Lidija Korpar, Vitomir Kostanjevec, Brigita Koštomaj, Ivanka Kunst, Marija Lašič, Maja Ledinek, Dragica Letonja, Ernest Likavec, Borut Lejko, Miran Lončar, Ana Lončarič, Majda Lončarič, Bojan Lubej, Niko Makovecki, Dušan Malter, Vinko Mlakar, Zvezdana Mlakar, Aleš Mlač, Vlasta Mramor, Milena Murko, Nada Murko, Vitosava Nadelsberger, Liljana Omolec, Dragica Pavlinič, Silva Pislak, Mira Podgorelec, Roman Pravdič, Vladimir Plohl, Majda Rajh, Slavica Ranfl, Milena Razboršek, Bojana Rozman, Bojan Sabbath, Romana Sagadin, Andrej Sajko, Izток Sajko, Igor Samobor, Davorin Samojlenko, Emil Senčar, Blanka Stojnšek, Feliks Stropnik, Frančiška Svenšek, Danica Šegula, Ma-

jda Širec, Cvetka Širovnik, Srečko Šorli, Marta Šprah, Zdenka Tement, Saša Tomanič, Irena Tomše, Mirjan Trop, Marija Turk, Marija Vaupotič, Darija Verk, Sonja Veršič, Zlatka Veronek, Milena Vidovič, Boris Vinkler, Aleksander Voda, Branko Vodušek, Konrad Vršič, Anica Zdravec, Bojana Zidarič, Zvezdana Zorec, Liljana Zorec, Nada Zupanič, Sonja Wieser, Anka Žlahtič.

Šolsko leto 1977/78

Razredniki: Helena Podgoršek, Metka Puklavec, Anton Zorec, Jovo Tarbuk

Vida Alič, Ivan Banko, Anica Belšak, Marija Belšak, Melanija Blaž, Terezija Branda, Alenka Brglez, Olga Brlek, Lidija Cep, Erika Cvetko, Helena Dobričević, Ana Drevenšek, Marija Drevenšek, Franc Fajfar, Milan Fakin, Lidija Femec, Anton Flajs, Boris Frajnkovič, Terezija Fras, Brigita Habjanič, Irena Golob, Marija Goričan, Samo Gorjup, Andreja Grabar, Majda Hanžel, Darija Hodžar, Marija Horvat, Milena Ivanuša, Ernest Jager, Marija Jeza, Neža Jurič, Vladimir Kavčič, Franc Kidrič, Aleksander Kilibarda, Irena Klajnšek, Bojan Klarič, Danica Kmetec, Milica Kmetec, Irena Kolar, Ivica Kopušar, Nevenka Korpar, Rado Kostanjevec, Anica Krajnc, Roman Krajnc, Jelka Kreft, Albin Lajh, Janko Levanič, Danica Lončarič, Tatjana Mar, Marta Masten, Olga Matjašič, Marjeta Merc, Lidija Meško, Irena Meznarič, Marija Meznarič, Milena Murat, Ivan Mohorko, Dunja Ošlaj, Slavica Perc, Ksenja Peternel, Marjana Pislak, Danilo Plajnšek, Nataša Plohl, Alojz Pluško, Milena Poplatnik, Zdenka Požgan, Terezija Raušl, Brigita Rodošek, Lidija Rudolf, Goran Sarič, Alenka Simonič, Marjeta Sitar, Štefan Skaza, Smiljan Slanič, Nada Sluga, Alojz Sok, Janez Solina, Aleksander Solovjev, Milan Stankovič, Alojzija Steinberger, Marjan Strelec, Agata Suhadolnik, Metka Strojnik, Mira

Svenšek, Nenad Šoškič, Danica Šprah, Terezija Štumberger, Nada Topolovec, Dajana Tominc, Marta Trobec, Bojan Učakar, Rebeka Varju, Tatjana Vedlin, Edvard Vedovič, Viktor Vidovič, Stanislav Vinkovič, Eva Vrečko, Frančiška Zagoršek, Milan Zajšek, Majda Zorec, Katarina Zorko, Danica Žuran.

Šolsko leto 1978/79

Razredniki: Milan Cimerman, Emilija Erlih-Mesojedec, Branka Bezeljak, Jovo Tarbuk

Leopold Ambrožič, Darko Arnuš, Benjamin Auer, Zdenko Bernhard, Jožica Bezjak, Jelka Cafuta, Vilko Cerovič, Jelka Černezl, Franc Drevenšek, Jelka Dvoršek, Andreja Eigner, Zdenka Emeršič, Alenka Fer, Jožica Fideršek, Majda Fridl, Smilja Gaber, Ivan Gabrovec, Zdenka Gajšek, Nada Gregurec, Danica Habjanič, Tomaž Habjanič, Vlado Hebar, Anton Hlupič, Andreja Hodnik, Ivan Horvat, Majda Hriberšek, Vili Jerenec, Zlatko Jurič, Irena Jus, Miša Kačičnik, Andreja Klarič, Zdenka Klemenčič, Slavica Kodrič, Karmen Komel, Branko Koren, Janja Kosi, Stanislava Kosi, Esvard Kozel, Daniel Kozoderec, Darinka Kralj, Frančiška Krajnc, Vida Krajnc, Milica Krivec, Metka Kroflič, Metka Kukuvec, Lidija Kumer, Milena Kureti, Anton Lah, Ivica Lah, Majda Lah, Nataša Lašič, Brigita Lukman, Viktor Majcen, Ksenija Masten, Stanislava Merc, Andrej Mesarič, Ivan Meško, Zdenka Mlakar, Marjan Mlinarič, Marija Munda, Tatjana Murko, Boris Novak, Matjaž Pen, Ernestin Perkovič, Irena Petek, Metka Petek, Majda Pintarič, Branka Pišek, Karmen Pišek, Silva Pišek, Marija Plohl, Darja Polič, Matjaž Požlep, Leonida Prelog, Ivanka Pukšič, Jelka Pukšič, Bojan Rajh, Marija Rajh, Marija Ratek, Dragica Rokavec, Zdravko Roškar, Gregor Samastur, Vesna Savurdžič, Irena Seblašek, Marija

Serdinšek, Vladimira Simonič, Vladimir Sitar, Slavica Skaza, Matjaž Skočir, Irena Škok, Aleksander Slanič, Ivanka Šešerko, Irena Šic, Jernej Šomen, Borut Šoštarich, Ivan Tement, Ksenja Tetičkovič, Dragan Tominc, Vitoslava Tominc, Hermina Toš, Irena Toš, Martin Trbuc, Jelka Učakar, Silva Vauputič, Jožica Veršič, Jožef Vidovič, Marija Vidovič, Karmen Vnuk, Igor Voljč, Ina Vrečko, Helena Zadravec, Jožef Zadravec, Sonja Zakelšek, Stanko Zamuda, Stanko Zavec, Anton Žumbar.

Šolsko leto 1979/80

Razredniki: Čretnik Darinka, Žmavc Ivan, Regent Jasna

Ines Arnečič, Bojan Bedenik, Aleš Benčič, Rado Beranič, Vesna Bistronič, Marjanca Bombek, Darinka Brglez, Klemen Brglez, Irena Butolen, Slavica Cajnko, Milena Cestnik, Franc Cvetko, Liljana Ditrih, Robert Čeh, Carmen Čokl, Cvetka Feguš, Borut Fekonja, Branko Flegar, Miran Forštarnič, Darja Galun, Jožef Gašperič, Alenka Gerečnik, Terezija Golob, Stanka Greifoner, Jožica Horvat, Liljana Horvat, Marija Horvat, Dragomira Janežič, Milan Judež, Alda Juras, Marjan Kamenšek, Natalija Karo, Miran Klinc, Martina Kmetec, Jože Kodela, Karolina Kodela, Rozalija Kokol, Nevenka Korenjak, Kristina Korez, Vladimira Korošec, Darja Koršec, Stanko Kostanjevec, Danica Kramberger, Nevenka Kropec, Milena Krušič, Ljudimila Kunčnik, Ana Kurež, Hinka Lah, Lidija Letonja, Nevenka Ljubec, Marjeta Lorber, Igor Lorger, Darja Lukman, Iztok Majcenovič, Vlado Majhen, Bernarda Mauzer, Dragica Merc, Peter Meško, Tatjana Mileta, Brigita Mohorič, Miran Muhič, Sonja Novak, Marija Pišek, Darinka Pislak, Darja Plavec, Olgica Podhostnik, Danica Polajžer, Kristina Pravdič, Marija Prelog, Milan Pukšič, Mila Radin, Jožica

Ranfl, Nevena Šajber, Damijan Šamoljenko, Nenad Savurdžič, Ana Šešerko, Milena Skačej, Marijan Škvorc, Alenka Šolar, Alojzija Špendija, Aleš Šprah, Oto Težak, Franc Unuk, Jelka Urek, Alenka Valentin, Tomislav Verbančič, Brigita Vertič, Jožef Vidovič, Leonida Vidovič, Andrej Vuk, Željko Zorko, Miran Zupanič.

Šolsko leto 1980/81

Razredniki: Marija Meznarič, Ivan Žmavc, Horvat Renata, Jožica Korpar, Zlatko Žerak, Erika Hrovatič

Tatjana Ačko, Jožica Antolič, Lovro Beranič, Helenca Bezjak, Marija Bezjak, Sanja Bogdanovič, Diana Bohak, Marjana Bombek, Majda Bračič, Darinka Brlak, Darja Brlek, Milan Brlek, Darja Brodnjak, Silva Cimerlajt, Milenka Cizel, Dušan Cvetko, Vera Cvetko, Barbara Debevc, Irena Doberšek, Liljana Dovhan, Branko Čeh, Ines Černe, Aleksandra Einfalt, Marija Emeršič, Darja Čuček, Marija Čuš, Vida Čuš, Alenka Femec, Mirjam Filipič, Boštjan Florijančič, Vlasta Gajzer, Aleksander Gašljevič, Marta Gašparič, Darinka Gavez, Nevenka Gerl, Branko Hajduk, Darinka Hameršak, Robert Hameršek, Alenka Hlupič, Hermina Horvat, Jelka Horvat, Julija Horvat, Ksenija Horvat, Albina Hrnc, Irena Hunjet, Valerija Intihar, Stanka Ivanuša, Franc Janžekovič, Lidija Jeza, Janez Jurgec, Rajko Jurgec, Marijana Juričinec, Nataša Kekec, Tatjana Knežević, Viktorija Kolarič, Pepca Kolednik, Branimir Komel, Brigita Kopanji, Franc Korošec, Miroslava Kos, Milko Kosi, Vanda Kosi, Ivanka Kostanjevec, Sonja Krajncič, Vladimira Krajnik, Majda Kramberger, Darja Križančič, Jožica Kuharič, Ivan Kuserbanj, Davorina Lamza, Alenka Lašič, Mojca Letonja, Mitja Letonja, Samo Levstik, Nevenka Ljubec, Darja Lovrenko, Milena Lugarič, Danica Lukman, Irena Lukman, Ljubica

Marin, Andreja Meško, Mira Meznarič, Zdenka Miklašič, Boža Mikša, Anton Mlakar, Tanja Mlakar, Evgenija Modrič, Marija Muršec, Brigita Muršič, Marija Ožinger, Bojanka Ogrizek, Birska Osterc, Zdravko Pekljar, Božena Perko, Jelka Pernat, Bojan Petek, Zoran Peternel, Slavica Pičerk, Aleksander Planinc, Miran Podhostnik, Milena Polanec, Darko Potočnik, Lidija Potočnik, Barbara Prelesnik, Jelica Primožič, Karmen Pučko, Milena Pučko, Milena Pukšič, Dragica Purg, Mihaela Pušenjak, Marjana Radanovič, Ivan Rajh, Smilja Rajher, Miran Reberc, Lidija Rebernak, Zlatka Repec, Irena Rihtar, Janez Rožman, Vili Samobor, Viktorija Stojnšek, Jožefa Svenšek, Lidija Svenšek, Nevenka Šegula, Biserka Selak, Ksenja Senčar, Jasna Šeruga, Dušan Šilak, Barbara Šoštarič, Miranda Špoljar, Marija Šterbal, Tanja Terbuč, Danica Toplak, Darinka Travnjak, Tončka Trop, Igor Tumpej, Aleš Urbančič, Ivica Urlep, Vinko Vajd, Vidovič, Darja Vinko, Srečko Voda, Ana Vodusek, Nataša Vuk, Danica Zadravec, Marija Zebec, Dušan Zemlarič, Boris Zmazek, Matija Zorec, Danica Zupanič, Milan Zver, Breda Žgeč, Danica Žuna.

Šolsko leto 1981/82

Razredniki: Alenka Ribič, Jožica Korpar, Branka Bezeljak Glazer, Darinka Teršek, Anton Zorec, Metka Čabrian

Ait-Simohamed Tarik, Bele Milena, Bezjak Marjan, Brenčič Matjaž, Brezar Tatjana, Brlek Edi, Brlek Simona, Brodnjak Tanja, Cafuta Nevenka, Capuder Andreja, Cebek Leonida, Cestnik Emica, Cunk Bojan, Cvetko Tatjana, Čabrian Igor, Čeh Ivan, Černezel Andrej, Čokl Tamara, Džankič Sanja, Debeljak Andrej, Družovič Daniela, Dvoršak Onja, Emeršič Ivan, Erčević Mario, Erjevec Milena, Fajfar Marica, Fajt Mojca, Farič Tatjana, Fettich-Frank-

heim Bojan, Fidešek Frančiška, Firbas Stanka, Forštnarič Slavko, Frank Jožica, Glažar Stanislav, Gobec Ivica, Gregorič Terezija, Habjanič Irena, Hrnčič Renata, Illec Barbara, Ilovšek Darja, Jus Anica, Kamenšek Branko, Kamenšek Vesna, Kamenšek Zdenka, Kirbiš Jelena, Kitak Maja, Kmetec Melita, Kmetec Olga, Kokol Elizabeta, Kolar Jelka, Kolarič Simona, Korenjak Igor, Korpar Izidor, Kosi Stanislav, Kotolenko Jožica, Krivec Miran, Ladinek Darijan, Lašič Branka, Lepšina Ines, Lepšina Ires, Majhen Dragica, Matjašič Marija, Matjašič Simona, Miklošič Jernej, Mlakar Andreja, Mlakar Rudi, Mlinarič Nadica, Mohorko Anita, Motaln Andrej, Murko Anica, Murko Milena, Murkovič Aleksander, Mušič Irena, Neger Majda, Nikolovski Makedonka, Novak Sonja, Orter Liljana, Ošljaj Mirka, Osterman Tanja, Ozimek Leonida, Palčar Darinka, Pavlin Jasna, Petek Liljana, Peternel Zoran, Petrena Angelca, Petrovič Branko, Plavec Binca, Plej Jasmina, Plohl Marjan, Plohl Martina, Požleb Gorazd, Pohar Janja, Polajžar Dragica, Primužič Andrej, Purg Damijan, Radanovič Pepca, Rajh Marko, Rajh Valerija, Rižnar Jožica, Ribič Miro, Rozman Brigita, Rozman Zdenka, Selinšek Brigita, Senčar Miran, Simeonovski Liljana, Simonič Stanko, Slavinec Drago, Solina Alenka, Staržik Darinka, Strelec Janez, Strelec Suzana, Strojnik Tadej, Svenšek Lilijana, Šarman Jurij, Šavara Silva, Šebetič Aljana, Šeruga Igor, Širec Alenka, Šmigoc Tatjana, Šmigoc Vera, Šnajder Romana, Šumandl Darija, Tement Vlasta, Tomanič Karmen, Tomanič Mojca, Turk Franja, Turščak Renata, Udovič Snežana, Urek Branko, Valentin Tatjana, Verdenik Brigita, Vidovič Alenka, Vidovič Ivanka, Vidovič Suzana, Vilfen Sanja, Vnuk Branko, Vodušek Ana, Vodušek Vladimir, Vogrinec Dragica, Vogrinec Silvester, Volgemut Marjeta, Voršič Jožica, Vraber Andrej,

Vraber Matjaž, Vrbančič Brigita, Vrbančič Martin, Vertič Brigita, Wilke Susane, Zadravec Irena, Zadravec Marjan, Zamuda Branko, Zamuda Damijan, Zamuda Darko, Zemljich Petra, Zorec Hermina, Zorli Davorin, Zupanič Leonida, Žitnik Franc, Žlahtič Zlatko, Žunec Stanko.

Šolsko leto 1982/83

Razredniki: Anton Zorec, Bojanka Kolarič, Vlado Horvat, Janja Terbut, Zdravka Pernek, Marija Meznarič

Vladimir Alt, Lidija Anzelc, Majda Babič, Lidija Bašl, Cvetka Bedrač, Simona Berden, Jelka Bezjak, Mateja Bombek, Simona Bombek, Marija Bratuša, Slavica Bratuša, Vladimir Brenčič, Stanka Cafuta, Zdenka Cafuta, Andrejka Cebek, Mojca Cigler, Aleksandra Černezel, David Čokl, Felicitia Domiter, Senjka Dovhan, Majda Drogenik, Daniela Dubnik, Ivanka Duh, Darja Ekart, Vlasta Ekart, Dušan Erbus, Iztok Erbus, Barbara Fabjan, Dušan Feguš, Lea Floriančič, Bogdan Frank, Matejka Fric, Darja Glažar, Vesna Gnilšek, Lidija Godec, Rafael Gulin, Ivan Hercog, Emica Herga, Branko Hren, Alojz Hribar, Suzana Indžič, Slavko Intihar, Vida Jager, Silva Janžekovič, Primož Jankovič, Darko Jazbec, Valerija Jerman, Marjetka Kafel, Daniela Kamenšek, Davorin Kelenc, Zdravko Klanček, Irena Klemen, Nataša Knuplež, Milan Kokol, Zdenka Kokol, Silva Kolarič, Darka Korošak, Stanko Korošec, Peter Korpar, Nevenka Korpič, Mitja Kosi, Kondrad Kostanjevec, Miran Kotnik, Boris Kovačič, Tatjana Kovačič, Alenka Krajnc, Branka Krajnc, Igor Krajnc, Zlatko Krajnc, Zoran Krajnc, Boris Kramberger, Suzana Kujec, Brigita Kukovec, Klementina Lah, Milena Lah, Vesna Lah, Jasmina Ledinek, Anica Lenart, Alojz Leskovar, Milena Levičnik, Staša Levstik, Jože Liber, Bruno Lubec,

Jana Luketa, Aljaž Lukman, Nada Majcen, Simona Malger, Ksenija Marin, Marica Marinič, Samo Maroh, Boris Mihelač, Milena Mihelič, Goran Milošević, Irena Mohorko, Andrej Mrgole, Marija Munda, Majda Notersberg, Alfonz odrič, Rozalija Ojsteršek, Milenka Pal, Petra Perger, Franc Pernat, Branka Peršuh, Marija Petek, Valerija Petrovič, Darinka Pevec, Sabina Pišek, Davorin Poherc, Milena Prelog, Matjaž Pristovnik, Pušenjak Peter, Marko Rajšter, Franc Rihtarič, Robert Sukič, Matjaž Svetelšek, Miran Šegula, Suzana Šegula, Lidija Šerod, Avgust Šibila, Blanka Šic, Dominika Štabuc, Sonja Štrucl, Antonija Štuhec, Borut Štumberger, Gorazd Štumberger, Miroslava Štumberger, Slavko Tepeš, Vojko Tomažič, Metka Toplak, Vlado Topolovec, Milena Valant, Simona Varju, Borut Vedernjak, Igor Vedernjak, Aleš Velikonja, Alenka Verbančič, Natalija Verbega, Sonja Vidovič, Brigita Vindiš, Danilo Vogrinec, Helena Vornekar, Breda Voršič, Vera Vranješ, Nataša Vršič, Sonja Vuzem, Mateja Zardayec, Milan Zupanič, Janez Zver, Marija Žerak, Silvo Žižek, Marjeta Žlahtič, Zlatko Žnidar.

Šolsko leto 1983/84

Razredniki: Ivan Žmavc, Jasna Regent, Darinka Čretnik, Darinka Tršek, Vlasta Kokol Voljč, Matilda Hlupič, Janja Terbuc

Valentina Aleksič, Beno Arnejčič, Alenka Babusek, Majda Bauman, Nevenka Berlak, Aleksandra Bezjak, Janko Bohak, Daniel Bračič, Metka Bratuša, Sonja Brezničar, Irena Brglez, Radoslav Brglez, Vesna Brlek, Mojca Cafuta, Blanka Carli, Vesna Carli, Branko Cestnik, Majda Cvetko, Natalija Čačkovič, Jožica Čeh, Suzana Čeh, Mirjana Dabič, Andrejka Debeljak, Miško Djurica, Cvetka Dokl, Ivan Emeršič, Goran Erčević, Silvo Erjavec, Jožefa Feguš, Maks Feguš,

Marjana Filipič, Samo Foltin, Danilo Forstnerič, Dragica Frajnkovič, Milan Gabrovec, Marko Gašparič, Čaba Gere, Aleksandra Glatz, Marija Grmek, Ksenija Gužvinec, Brigita Horvat, Janez Horvat, Darja Hrženjak, Dragica Hvalec, Boris Illec, Nadja Irgl, Marta Ivanuša, Karmen Ivartnik, Tomislav Jakomini, Daniela Jakovljevič, Erika Janžekovič, Jožica Janžekovič, Jožef Jug, Klementina Jurančič, Helena Karbos, Magdalena Kidrič, Albina Kmetec, Zinka Kmetec, Alenka Kociper, Janko Kojc, Tatjana Kokol, Irena Kolarič, Edita Korpar, Peter Korpar, Samo Korpar, Irena Kostanjevec, Danica Kotlenko, Andrejka Kovačec, Dušan Kovačič, Filip Kovačič, Nataša Kovačič, Danica Kozel, Marija Kozel, Alfonz Kodrič, Brigita Krajnc, Vili Krajnc, Mihelca Kramberger, Lidija Križan, Lidija Krničar, Andreja Kysela, Ivanka Lah, Nataša Lah, Darja Letonja, Dragica Lončarič, Dragica Lovrenčič, Zdravka Majcen, Dušan Majcenovič, Marija Medik, Andrej Menoni, Helena Meško, Tjaša Meško, Vanda Mestimšek, Dušan Meznarič, Bojan Mihelač, Vojko-Pavel Milenkovič, Ivanka Mišmaš, Danica Mlinarič, Klavdija Mohorko, Franc Narat, Tomaž Neudauer, Stanislava Novak, Marjan Obran, Sandi Obran, Saša Osterman, Dario Pajcur, Suzana Pajcur, Eva Paulinčič, Emil Peklat, Darinka Penko, Klementina Perko, Sergeja Perkovič, Andrej Pernat, Marjanca Pernat, Tatjana Peršu, Klavdija Petek, , Alenka Pihler, Marija Pintarič, Tanja Planinšek, Karmen Plavec, Marica Plohl, Igor Poherc, Alenka Polajžer, Darja Potočnik, Nada Pravdič, Bojana Predan, , Melhior Pregl, Robert Prelog, Nataša Pulko, Rudolf Pulko, Aleksander Purg, Jožica Rajh, Zdenka Rimele, Natalija RogeljMinka Rotar, Berta Sajko, Brigita Skaza, Biserka Skok, Zlatko Sladnjak, Saša Sokolič, Sonja Stefanov, Dušan Sterle, Dragica Stermšek, Sabina Stöger, Dorica Šajber, Jolanda Šamperl,

Irena Šebela, Jelka Širec, Stojan Širec, Alenka Škrjanec, Dalida Šošarič, Dragica Štolekar, Ivan Štrafela, Mirko Štumpf, Irena Tajnikar, Danijel Tement, Mira Težak, Milena Turk, Aljoša Tušek, Sonja Vajda, Sanja Veličkovič, Dragica Veršič, Marjan Veselič, Andrej Vogrinec, Majda Vojsk, Milena Zebec, Jožefa Zorko, Peter Zorli, Marta Zupanič, Matjaž Zupanič, Tomaž Žmauc, Suzana Žula.

ADMINISTRATOR

Razrednik: Dušanka Pešec

Nada Bolcar, Majda Dominko, Darja Drevenšek, Živka Gaberc, Brigita Gluhak, Ana Hvalec, Milena Janžekovič, Marija Kajzer, Milica Kostanjevec, Nada Kostanjevec, Sabina Krajnc, Marta Kramberger, Melita Kremlj, Marjana Mlakar, Frančka Murko, Metka Muešič, Vlasta Nendl, Marija Petrovič, Jasmina Predojevič, Martina Roškar, Nada Šešerko, Romana Šipek, Dragica Srečec, Valerija Taciga, Majda Vedlin.

Šolsko leto 1984/85

Razredniki: Emilija Mesojedec-Erluh, Ivan Žmavc, Zdravka Pernek, Manja Fras

Magdalena Banko, Jolanda Benkovič, Danica Bombek, Zdenka Bračič, Sanja Brencl, Anica Brotnajder, Danica Cafuta, Roman Cesar, Nataša Cvahte, Brigita Černajavič, Marija Drevenšek, Nikolaja Drevenšek, Vesna Drevenšek, Silva Drobnič, Tanja Erjavac, Milan Fridauer, Zdenka Gajser, Bernarda Galun, Boris Gobec, Mateja Hlupič, Helena Horvat, Tatjana Intihar, Miroslav Janžekovič, Mihaela Jeza, Sonja Kelemina, Klarica Kmetec, Rosanda-Marija Knežević, Daniela Kokol, Jelka Kokol, Zdenka Kokol, Darinka Kolarič, Terezija Kolenko, Simona Kornik, Lidija Kostanjevec, Marjeta Kovačič, Brigita Krajnc, Edi Krajnc, Tanja Krajnc, Vesna Krajnc,

Ksenija Krušič, Gizela Kuhar, Minka Kumer, Irena Lačen, Marjana Lončarič, Srečko Lovrenčič, Irena Lupinšek, Helena Majhen, Anka Malek, Samuel Megla, Zdenka Mesarič, Simona Meznarič, Marica Mikša, Milovan Milunič, Vesna Mir, Marjana Mlakar, Sonja Mlakar, Vida Munda, Janja Osterc, Anita Peklar, Dragan Pešič, Ana Petrovič, Irena Petrovič, Natalija Plohl, Klavdija Poherc, Sonja Prapotnik, Jasmina Preac, Bojana Predan, Sonja Prosenjak, Ida Rak, Olga Rodeš, Metka Slekovec, Nada Slekovec, Samo Strelec, Marija Šlodnjak, Marija Šabeder, Zdenka Šegulč, Andrej Šilak, Lidija Šmigoc, Silva Šmigoc, Brigita Šribar, Marta Štebih, Majda Štumberger, Viktorija Šuligoj, Vesna Teodorovič, Jovita Tramšek, Aleksander Turk, Milan Vajda, Jelka Vauputič, Antonija Vidovič, Ivana Vilfan, Romana Vodusek, Bodin Vučinič, Sonja Zamuda, Marjeta Zupančič.

ADMINISTRATOR

Razrednik: Erika Turin

Marjanca Arbeiter, Ivanka Bolcar, Anita Čondič, Daniela Firbas, Ema Flašman, Lea Fras, Jožica Gregorinčič, Brigita Kolarič, Danica Kostanjevec, Mojca Kupčič, Liljana Kramberger, Bojana Križanič, Nada Matjašič, Marta Novak, Anica Petrovič, Melita Pušenjak, Brigita Radolič, Silva Rajh, Sonja Rižnar, Jožica Rižnar, Malita Roškar, Sonja Šantaj, Vida Turnšek, Metka Turk, Suzana Vajda, Slavica Zamuda, Simona Žaucer, Brigita Žnidarič.

Šolsko leto 1985 / 86

Razredniki: Marija Meznarič, Mira Janžekovič, Jasna Regent, Marjana Jeromel

Valerija Ambrož, Boža Babšek, Marjeta Babusek, Valerija Bauman, Majda Bedenik, Branka Bedrač, Lidija Bela,

Manja Bezjak, Suzana Blažek, BratovščakJadranka, Marija Breg, Sonja Brlek, Aleksandra Ciglar, Smiljan Černezel, Matjaž Damiš, Liljana Doberšek, Frančka Egartner, Tatjana Emeršič, Blanka Erhatic, Sabina Črnica, Vlasta Filipič, Marica Fleisinger, Marjetka Frank, Peter Gavez, Darja Govedič, Veronika Hajšek, Irena Horvat, Sonja Horvat, Marko Ivančič, Jožica Janžekovič, Vito Ketiš, Alenka Kolarič, Milena Koderman, Tatjana Kokol, Irena Kores, Tanja Kozar, Milena Krajnc, Andreja Krničar, Sandra Krnjč, Marijana Lukman, Suzana Majdič, Marija Marčič, Metka Matjašič, Andraja Marin, Simona Meglič, Breda Merc, Marica Merkuš, Ivanka Mesarič, Verica Mešarič, Aleksandra Meško, Jožica Meško, Irena Mihelič, Mitja Miklošič, Darja Mislovič, Vanja Mlakar, Mojca Metličar, Miran Murko, Aleksandra Pal, Darko Paušner, Bojana Pavlin, Edita Perkovič, Tatjana Peteršič, Anica Petrovič, Metka Petrovič, Jožica Pulko, Branka Potočnik, Darja Rozman, Nevenka Rudolf, Stanislav Satler, Helena Skledar, Marjetka Sluga, Maja Stres, Franc Svenšek, Danica Šmigoc, Branka Šnepf, Sergeja Šorli, Marija Šprah, Karmen Štebih, Sonja Tomažič, Majda Toplak, Simona Toplak, Meta Trafela, Tatjana Trafela, Milica Vidovič, Eva Vilfan, Angela Vtič, Mojca Zadravec, Andrej Zamuda, Vlasta Zelenik, Štefka Žitnik, Blanka Žolger.

ADMINISTRATOR

Razrednik: Drago Štrafela

Sabina Cigler, Sonja Cizerl, Lidija Erjavec, Jelka Fistravec, Irena Ivančič, Sonja Janžekovič, Jožica Jurjaševič, Irena Kaučič, Irena Kos, Suzana Kosi, Jožefa Kramberger, Marica Planinc, Sonja Repec, Jožica Rihtarič, Lidija Šalomon, Ana Šterman, Andreja Žnidarič, Slavica Žlahtič, Lidija Žigert, Tatjana Zmazek.

Šolsko leto 1986 / 87

Razrednik: Bojanka Kolarič, Vlado Horvat, Zalika Obrat

Anita Abraham, Doris Bencik, Irena Bezjak, Božičko Silva, Vanda Viktorija Bračič, Darja Brglez, Sabina Brkič, Nataša Debeljak, Brigita Dobrajc, Samo Ekart, Mira Emeršič, Vesna Emeršič, Ivanka Ficjan, Irena Fijan, Majda Forstnarič, Tatjana Fras, Irena Furek, Nada Gajšt, Alenka Gašparič, Gorazd Gojčič, Irena Golob, Valentina Grabar, Tatjana Hentak, Leonida Ivanuša, Ankica Jagarinec, Eva Janc, Nataša Joyanovič, Irena Kodrič, Ivanka Kokol, Štefaniija Kolmačič, Darja Kosi, Karmen Koštro, Kristjan Kovač, Boris Krabonja, Tatjana Kralj, Darja Kumer, Lidija Kupčič, Ljubica Lenart, Janja Ljubec, Sonja Luci, Sonja Majcenovič, Sonja Marinkovič, Brigita Medved, Renata Medved, Valerija Muanda, Valerija Perko, Branka Petek, Janja Pičerk, Zvonka Pleteršek, Dominika Plohl, Sašo Primožič, Hermina Purg, Simona Rajh, Branko Rojs, Nataša Senčar, Suzana Stijalovič, Zdenka Šeruga, Darinka Skrbnišk, Suzana Šulek, Dragica Švarc, Marjeta Tominc, Sonja Valentav, Sandra Vavken, Nataša Vidovič, Renata Vrbanič, Valentina Vrhovšek, Dominika Weigl, Liljana Zajšek, Damjan Zmazek, Andrejka Zorko, Slaviča Zupanič, Valerija Žuran.

Šolsko leto 1987 / 88

Razredniki: Mira Janžekovič, Darinka Čretnik, Zdravka Pernek

Angela Bac, Violeta Bano, Diana Barič, Klavdija Beguš, Simona Benčič, Tadej Bojnec, Selena Bombek, Olga Braček, Suzana Bračič, Brigita Canjko, Aleksandra Cep, Jerica Cizerl, Petra Faganel, Metka Glažer, Barbara Glatz, Tatjana Golob, Eva Gornik, Valerija Gotvajn, Mateja Grbavac, Branka Horvat, Duška Horvat, Sonja Horvat, Tatjana Horvat,

Mojca Hručič, Violeta Irgl, Apolonija Janžekovič, Bojana Jaušovec, Simona Jazbec, Sabina Jupič, Helena Jurše, Zdenka Korez, Milena Korošak, Hedvika Kostanjevec, Viktorija Kostanjevec, Irena Kovačec, Iris Kozel, Urška Krajnc, Natalija Kralj, Janja Ljubec, Suzana Lukarček, Mirka Šoba, Olga Nahberger, Alenka Petrovič, Zlatka Planinc, Maja Planinšek, Karmen Plavec, Tatjana Plohl, Leonida Poplatnik, Klavdija Popošek, Ksenja Praprotnik, Simona Primožič, Igor Robar, Darinka Rotvajnc, Frančiška Šlodnjak, Aleksandra Steineker, Anita Špes, Fleur Tkalcčec, Metka Tomažič, Andrej Turk, Sonja Valant, Maja Vamberger, Valerija Vaupotič, Viktorija Vegan, Anica Vidovič, Minja Vučinič, Renata Vuzem, Dušanka Zadravec, Nataša Zagoranski, Vesna Zagoranski, Mira Zemljarič.

Šolsko leto 1988/89

Razredniki: Ivan Žmavc, Melani Centrih, Katarina Pernek, Emilija Mesojedec Erlih, Zlatko Žerak

Sonja Ambrož, Ana Katarina Arko, Elizabeta Baum, Donald Beguš, Dragica Beranič, Barbara Bezjak, Adela Blagovič, Dejan Bračko, Igor Cebek, Mateja Cestnik, Mirela Čavić, Andreja Čič, Romanca Čuš, Iljko Djarmati, Jelka Dokl, Jadranka Dorotevic, Andreja Drenenšek, Darja Drevenšek, Romana Duh, Bernarda Emeršič, Andrejka Fekonja, Darinka Filipič, Sabina Fras, Nataša Fridl, Damijan Gajser, Gorazd Keč, Marija Golob, Mladen Grabovac, Marija Hameršak, Roman Hasamali, Martina Hebar, Anita Hedl, Sandi Hercog, Karin Hojker, Marija Holc, Alenka Hrašovec, Lidija Hrga, Metka Mateja Ivančič, Anita Ivanuša, Stanka Janžekovič, Marjana Jus, Simona Kašman, Mateja Keček, Nada Kelc, Andrej Klasinc, Vesna Klinc, Nevenka Kmetec, Darja Korošec, Marjeta Korošec, Tanja Kosi, Borut Kostanjevec,

Dušanka Koštomaj, Vinko Križanec, Jelka Krojzl, Nataša Kuhar, Brigita Kurnik, Robert Lenart, Franjo Levstik, Irena Ljubec, Rebeka Mahorič, Stella Majcen, Melita Marolt, Matej Maučič, Suzana Menoni, Metoda Meško, Andrej Mršek, MatjažFranjo Murko, Viktorija Murko, Stanka Muršec, Melita Nepužlan, Sašo Notesberg, Andrej Novak, Marjeta Obran, Simona Perkovič, Danica Petek, Barbara Petrovič, Darja Petrovič, Rudi Pevec, Zdenka Pignar, Sebastijan Plavec, Tomaž Pliberšek, Stanislav Podbrežink, Alenka Poharič, Mateja Polanec, Beno Popovič, Mojca Potočnik, Tamara Potočnik, Natalija Premužič, Natalija Resnik, Mojca Rimele, Urška Rizman, Bojana Rogina, Dušan Rojko, Danica Roškar, Leonida Rotvejn, Nataša Sardinšek, Nataša Šlodnjak, Darja Spevan, Metka Stojičević, Aleš Šabeder, Stanka Šalamon, Mojca Šeruga, Polona Šimenko, Marija Širec, Igor Škerbot, Alenka Šmigoc, Brigita Šoštar, Viktorija Švarc, Simona Teodorovič, Tatjana Tomažič, Nada Valant, Stanislav Vauda, Tanja Vauputič, Sergej Vedernjak, Benjamin Verdneik, Brigita Vidovič, Vida Vidovič, Peter Vnuk, Marija Vogrinc, Simona Vrtič, Marija Vrščič, Ksenija Vuk, Dušan Zadravec, Špela Zajšek, Natalija Zamura, Milena Zavrnjak, Iris Zupanc, Helena Žnidarič, Andrejka Žonkovič.

Šolsko leto 1989/90

Razredniki: Darja Koter, Mira Janžekovič, Marjana Jeromel, Vlasta Kokolj-Voljč, Alenka Plohl, Erika Turin

Jasna Aleksič, Jernej Alič, Marko Antolič, Brigita Bauman, Irena Belšak, Tamara Belšak, Vojko Belšak, Marko Bezjak, Tomaž Bezjak, Nataša Božič, Jure Bojnec, Arlena Bosnar, Jolanda Brglez, Monika Bučanski, Evgen Cafuta, Boris Cebek, Nataša Čavić, Saša Čeh, Mateja Čelan, Gorazd Černila, Jelka Čerpnjak, Aleš Dajčman, Darinka

Doberšek, Mojca Dolinar, Suzana Emeršič, Sabina Fijan, Aleš Fras, Simona Fridl, Maja Gašperšič, Avrelija Gojkovič, Marta Golob, Petra Grdina, Zdenka Habijanič, Bojan Horvat, Daniel Horvat, Marta Horvat, Tatjana Hrnčič, Manuela Imerovič, Karmen Ivančič, Vesna Ivanuša, Aleš Jamnik, Saška Jazbec, Ksenija Jevremov, Duška Junger, Alenka Juršič, Branka Kamerlin, Katarina Klep, Živa Klobučar, Mojca Kocmut, Marjetka Kocuvan, Borut Koderman, Nataša Koderman, Brigita Kogej, Mojca Kopše, Danijela Korže, Urška Kostanjevec, Alenka Krabonja, Natalija Krajnc, Renata Krajnc, Valerija Krajnc, Jana Križe, Klavdija Kristovič, Tomaž Kukovec, Suzana Kumer, Tatjana Kuhar, Marjana Kuster, Simona Lacko, Dragec Majcen, Natalija Majcen, Metka Malinger, Štefko Mally, Andreja Marinič, Janja Markovič, Lidija Meško, Bojana Mihelač, Helga Mihelač, Andreja Mlakar, Tatjana Mohorko, Marta Mumda, Jožica Murko, Nada Murko, Simona Muršec, Neva Nahberger, Martina Notersberg, Zlatka Novak, Teodora Panzalovič, Urška Paulinič, Helena Peršuh, Mitja Petrič, Gregor Petrovič, Mateja Petrovič, Katja Pevec, Liljana Pevec, Alenka Pišek, Adela Pisjak, Natalija Plajnšek, Sanja Plajnšek, Anton Podhostink, Silvestra Podhostnik, Borut Pogelšek, Aljoša Pohar, Marija Pulko, Bojana Ratajč, Leonida Ratek, Borislava Raušl, Irena Rojko, Mateja Sagadin, Alenka Simonič, Helena Sirc, Mihaela Sobočan, Jasna Sološi, Zoran Stojanovič, Rok Strašek, Petra Šabeder, Valerija Širovnik, Damjana Sljenko, Majda Šmigoc, Danilo Šnajder, Ante Šoda, Renata Topolovec, Romana Tovornik, Dominika Trafela, Veronika Trunk, Branka Trunkl, Lidija Tumpej, Mateja urk, Tatjana Varžič, Jasmina Veršič, Andrej Vidovič, Tomislav Viher, Katja Vorša, Vlasta Voda, Darja Voršič, Morana Vouk, Ingrid Vrbancič, Mojca Vrečar, Silva Vršič, Zoran

Vučkovič, Petra Zavec, Zdenka Zemljarič, Damjan Zemljarič, Alenka Žnidarič, Sabina Žumer

Šolsko leto 1990 / 91

Razredniki: Alenka Ketiš, Jasna Regent, Boris Zmazek, Bojanka Kolarič

Mojca Antonič, Nataša Arko, Marjeta Bartušek, Anita Berghaus, Jerneja Brenčič, Tanja Božič, Manja Bratuž, Mojca Breznik, Andrej Ciglar, Iza Ciglencečki, Petra Cimerman, Patricija Cvetko, Dejan Dokl, Maja Dolinar, Mateja Drevenshek, Natalija Čeh, Romana Ercegovič, Andreja Fendre, Jožica Frangež, David Gašparič, Andreja Gavez, Sandra Gojkovič, Samarkanda Grajžl, Milena Hebar, Damjan Hodžar, Nataša Hrga, Valerija Ilesič, Nataša Ilijevec, Ksenja Janžekovič, Simona Janžekovič, Metka Jazbec, Simona Jaušovec, Branko Jurič, Tomaž Klinkon, Martina Kocuvan, Simon Kolamnič, Petra Kopše, Alenka Korenjak, Andreja Kosar, Borut Kostanjevec, Klara Kozoderc, Nataša Kozoderec, Tomaž Kralj, Klementina Krušič, Helena Kuhar, Sandra Kukovec, Tatjana Kvar, Vlasta Lah, Sonja Lampret, Janez Laninc, Boris Lašič, Sabina Leber, Brigita Letonja, Anita Ličina, Peter Luknjar, Tadeja Majcen, Nataša Majerič, Renata Malinger, Vida Marinič, Dušanka Meglič, Anita Merc, Andreja Meško, Mateja Meško, Miroslava Meško, Nina Meško, Simona Meško, Romana Meznarič, Mihaela Mikl, Sabina Mohinski, Boštjan Najžar, Tanja Neubauer, Brigita Ozmec, Sonja Petek, Blanka Petrovič, Ivanka Petrovič, Martin Petrovič, Tomaž Petrovič, Simona Planec, Barbara Plavec, Alojzija Podgorelec, Maja Podvornik, Mihaela Praprotnik, Simona Preac, Marcela Pregl, Breda Prosenjak, Franc Roškar, Tatjana Rudolf, Andrej Salaj, Irena Sever, Mitja Skok, Jožica Slameršak, Peter Srpčič, Romana Satler, Vida Strelec,

Milena Šalamun, Ines Šimunić, Metka Škerget, Matej Štros, Tanja Tašner, Nenad Tokalič, Erika Toplak, Vesna Trančar, Sandra Travnikar, Marko Trofenik, Lidija Tušek, Melita Vidovič, Iris Vičar, Anita Voršič, Urška Vučak, Igor Weigl, Jasir Yacoub, Vera Zagoričnik, Petra Zelenko, Mateja Zemljak, Lidija Zorjan, Andreja Žalar, Alenka Helena Žmauc, Melita Žnidarič, Suzana Žolger, Mihaela Žuran, Milena Žuran.

Šolsko leto 1991/92

Razredniki: Darinka Čretnik, Vlado Horvat, Stanislav Šenveter, Ljuba Kodela

Mateja Antolič, Alenka Bagarič, Zofija Baškarad, Teja Belšak, Klas Berlič, Mateja Bezjak, Simona Blagovič, Brigita Bolčevič, Dalida Bombek, Darja Bratušek, Petra Brglez, Maja Cestnik, Tamara Cestnik, Lucija Čačkovič, Aleksandra Čeh, Marjeta Čič, Simona Čuš, Suzana Čuš, Vladimir Djurica, Boris Farič, Andreja Ferenčič, Nataša Fošnarish, Tomislav Gajzer, Klaudija Gavez, Brigita Golc, Mateja Golob, Barbara Gorjanc, Gregor Grč, Renata Habjanec, Majda Hadolin, Aljoša Hodnik, Eva Horvat, Natalija Horvat, Urška Horvat, Nataša Jenuš, Nataša Jurgec, Bernarda Jurič, Gordana Kaisersberger, Viktorija Kampl, Irena Kandrič, Aleš Kirbiš, Simona Kociper, Irena Kodrič, Nataša Kokol, Polona Kolarič, Daniel Korenjak, Tanja Korošec, Boštjan Kostanjevec, Bogdana Kovač, Mojca Kovač, Martin Kozoderc, Barbara Krajnc, Darja Krajnc, Petra Krajnc, Lorena Langerholc, Sanda Langerholc, Nataša Ličen, Tonček Lorenčič, Mojca Lovrec, Beno Masten, Sonja Masten, Saša Matjašič, Marjana Mendaš, Robi Menoni, Renata Merc, Vesna Mesarič, Vanja Meško, Nataša Novak, Nataša Novak, Valerija Novak, Natalija Orešek, Marjan Ostroško, Mihaela Pavličan, Mojca Peršoh, Lidija Petrovič,

Tanja Petrovič, Simona Planinc, Klavdija Podhostnik, Julija Preac, Tamara Primc, Mateja Prša, Jelka Pšajd, Andrej Pulko, Melita Reberc, Dominika Rep, Helena Rep, Boštjan Rodošek, Boris Roškar, Tanja Rozman, Metka Sabbath, Anja Savič, Bojan Simeonov, Dunja Stošič, Danijel Šalamon, Boštjan Šeruga, Danica Šincek, David Širovnik, Maja Škerbot, Marijeta Šošarič, Mateja Špindler, Monika Štebih, Saša Štumberger, Andreja Terbuc, Patricija Tičarič, Vida Toš, Marta Trafela, Primož Trop, Bernarda Turk, Srečka Urlep, Cvetka Valant, Milena Vek, Andreja Verbančič, Vesna Vidovič, Aleš Vobner, Branka Voršič, Katja Vrtnič, Saška Zadavec, Mojca Zemljarič, Brigita Zorec, Nataša Zorec, Anita Zotlar.

Šolsko leto 1992/93

Razredniki: Melani Centrih, Tatjana Solina, Emilija Mesojedec-Erlih, Vlasta Kokol-Voljč

Klementina Anžel, Mojca Bezjak, Rajko Bezjak, Tomaž Bezjak, Dominik Bombek, Suzana Bračič, Liljana Briški, Blaž Brodnjak, Nataša Brodnjak, Milenka Butolen, Darja Cafuta, Saša Cegnar, Simona Danilovič, Mojca Drevenšek, Marko Drobnič, Saša Erlih, Brigita Godec, Tina Gojkovič, Marijan Govedič, Franja Grof, Brigita Habjanič, Mira Harambašič, Karmen Hebar, Suzana Herak, Boštjan Horvat, Klavdija Hrenko, Manuela Indjič, Petja Janžehovič, Zvonko Janžekovič, Jožica Jerenko, Vanja Jevremov, Mojca Jug, Daniela Jurak, Mihaela Jurak, Sabina Klaneček, Anita Kmetec, Marjana Kocuvan, Gabriela Kodrič, Tanja Kokol, Robert Kokot, Janko Kolar, Renata Kolečnik, Aljoša Koltak, Boštjan Koražija, Lidija Korpar, Anita Kosec, Mojca Kovačec, Milena Krajnc, Evald Kranjčević, Katja Križe, Dunja Kukovec, Robert Kukovec, Jadranka Laura, Mladen Lebanič, Mojca

Leber, Andreja Lovrenčič, Miroslav Luci, Brigita Majcen, Irena Majcen, Jelka Majcen, Polonca Majcenovič, Sonja Majcenovič, David Masten, Mojca Meško, Sabina Meznarič, Matija Muršec, Mitja Muršič, Mojca Nahberger, Boštjan Nertelj, Uroš Novak, Danijel Aljoša Pavlica, Frančiška Pečar, Vladimira Petrovič, Robert Pleh, Franc Požgan, Klavdija Podhostnik, Klementina Prejac, Alanka Rižnar, Klavdija Rižnar, Vida Rižner, Črtomir Rozman, Maja Rozman, Helena Sever, Marjeta Sitar, Dušan Slavinec, Danijela Stanišič, Ksenija Steineker, Robert Stopajnik, Milena Strelec, Asja Stropnik, Vesna Šajn, Lidija Šalamun, Diana Šeruga, Valerija Šijanec, Nataša Šmuc, Petra Šparl, Brigita Tetičkovič, Anestazija Topolovec, Tadej Toš, Evelin Veber, Klavdija Verlak, Andreja Veršič, Klara Vindiš, Renato Vindiš, Nuška Vrabl, Biserka Vrbnjak, Vesna Weingerl, Tarig Yacoub, Dejan Zadavec, Katja Zupanič, Barbara Žaler, Gorazd Živko, Janja Žmavc.

Šolsko leto 1993/94

Razredniki: Mira Janžekovič, Igor Solina, Alenka Valentin, Alenka Plohl, Marija Meznarič

Andreja Anžel, Dejan Babusek, Samo Bauman, Alenka Bedrač, Robert Belec, Hojka Berlič, Sergeja Bombek, Damijan Breznik, Tina Brodnjak, Tanja Buhin, Boštjan Caf, Damijan Cebek, Gorazd Ciglar, Benjamin Ciglarič, Doris Cigula, Lovro Cvetko, Tomi Cvetko, Dejan Čeh, Simona Čeh, Marko Čuš, Aleksander Dolenc, Polona Dolenc, Darko Dominko, Vanja Dragar, Minja Fabjan, Mojca Farazin, Gabriele Filipovič, Boštjan Fras, Tamara Gomilšek, Božana Grgur, Mateja Herak, Bernarda Horvat, Mitja Horvat, Mojca Horvat, Judita Ivančič, Klavdija Jakolič, Natalija Janžekovič, Mira Jerec, Tina Jokhader, Petra Junger, Tatjana Jurgec, Vojo Jur-

gec, Nataša Kirbiš, Tomaž Klajdarič, Daliborka Klasič, Lidija Kolarič, Vesna Koren, Andreja Kostanjevec, Bojana Kostanjevec, Ksenija Kostanjevec, Marjanca Kostanjevec, Mateja Kovač, Polona Krajnc, Primož Kušar, Ksenja Lampret, Boštjan Leskovar, Lidija Leskovar, Andreja Lužnik, Mateja Majcen, Jasna Malešič, Mojca Mally, Boštjan Medik, Klavdija Medik, Karmen Meglič, Simona Mernik, Mihaela Meško, Alenka Munda, Ksenija Munda, Sabina Muratovič, Nataša Muršec, Erika Novak, Jelena Novak, Mihaela Novak, Irena Ostroško, Mojca Pajič, Valerija Pal, Damir Pečnik, Maja Pelcl, Saša Peršoh, Damjana Petek, Simona Petek, Andrej Petrovič, Darija Petrovič, Matjaž Pisar, Rok Plohl, Simona Podgoršek, Zlatka Podhostnik, Mihaela Poplatnik, Kristijan Pralija, Maja Prša, Andreja Prstec, Nina Pulko, Sebastjan Pungračič, Mateja Rajh, Lidija Rakuša, Janja Rožmarin, Barbara Rogina, Robert Roškar, Sergeja Sagadin, Aleksandra Serec, Marjetka Škerbiš, Nina Slavik, Barbara Slodnjak, Silva Sok, Tomo Sokolič, Maruška Strelec, Petra Strelec, Vesna Strelec, Branka Šijanec, Bruno Šincek, Matjaž Šmigoc, Maja Škrinjar, Aleksandra Štih, Simona Toplak, Samo Trofenik, Tanja Trunk, Sašo Veršič, Špela Veselič, Anica Vesenjok, Bojana Vogrinc, Renato Vugrinec, Saška Vurcer, Mojca Zadavec, Simona Zafošnik, Martina Zidarič, Aleksander Zupanič, Simona Zupanič, Iztok Žgalin, Mihaela Žigman, Petra Žihor, Urška Živec, Ksenja Žmavc, Vitomira Žnidarič.

KAZALO

MARIJA HERNJA MASTEN	
PTUJSKA GIMNAZIJA OD NASTANKA 1869 DO 1918	9
DR. LJUBICA ŠULIGOJ	
MED SVETOVNIMA VOJNAMA (gimnazija v narodnoobrambnem boju)	47
NADA JURKOVIČ	
PODPORNO DRUŠTVO PTUJSKE GIMNAZIJE (1870-1941)	71
IVAN BRATKO	
SPOMINI NA DIJAŠKI LIST RAST NA PTUJSKI GIMNAZIJI	79
DR. BRANKO ŠALAMUN	
ŠESTDESET LET POZNEJE	85
IRENA MAVRIČ	
PTUJSKA GIMNAZIJA MED OKUPACIJO	89
BOJAN TERBUC	
GIMNAZIJA V PTUJU OD LETA 1945 DO 1980	107
RUDOLF ČEH	
POSTOJ IN SE OZRI...!	133
JELKA KOKOL, JANJA ŠTERBAL	
GIMNAZIJA V PTUJU OD LETA 1981 DO LETA 1994	139
META PUKLAVEC	
VPIS IN PREDMETNIKI MED 110- IN 125-LETNICO PTUJSKE GIMNAZIJE . . .	153
MARJETA CIGLENEČKI	
PTUJSKA LETA FRANCETA MIHELICHA 1936-1941	163
STANKA GAČNIK	
LIKOVNI USTVARJALCI PTUJSKE GIMNAZIJE	185
DARINKA ČRETNIK	
DVOJE ROMANOV — DVOJE PODOB PREDVOJNE PTUJSKE GIMNAZIJE . . .	197
DOROTEJA EMERŠIČ	
KNJIŽNICA PTUJSKE GIMNAZIJE	213
BRANKA BEZELJAK GLAZER	
NEKAJ O GLEDALIŠČU?	223
DARJA KOTER	
MEŠANI MLADINSKI PEVSKI ZBOR SREDNJEŠOLSKEGA CENTRA PTUJ	
SKOZI DESET LET	233
MAG. BORIS ZMAZEK	
PTUJSKA GIMNAZIJA V PROJEKTU SCIENCE ACROSS EUROPE	243
RAZOKVIRJENI PREBLISKI BESEDE	249
SEZNAM PROFESORJEV IN MATURANTOV PTUJSKE GIMNAZIJE	271

00000050466

TMV INVEST d.o.o. PTUJ	 Tovarna volnenih izdelkov Majšperk
TiC Center za promocijo turistične in kulturne ponudbe Ptuja	Foto LANGERHOLC Ptuj
 OBDRAVSKI VETERINARSKI ZAVOD	TAMPON, d.o.o. podjetje za nizke gradnje Dežno pri Podlehniku
Prireditve so omogočili tudi: Tovarna sladkorja Ormož – Foto KOSI Ptuj – LES Ptuj Pokrajinski muzej Ptuj – Zgodovinski arhiv Ptuj Knjižnica Ivana Potrča Ptuj – ČISTO MESTO D.P. Projekta inženiring Ptuj – Gradbeno podjetje Ptuj Zavarovalna agencija HOLC in LOPERT d.o.o. Komunalno podjetje Ptuj – Štajertours Ptuj – Mlekarna Ptuj Zavarovalnica TRIGLAV – Zavarovalnica MARIBOR	

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

444102